PĂRINȚI ȘI SCRIITORI BISERICEȘTI

SERIE NOUĂ

18

SFÂNTUL IOAN GURĂ DE AUR

Omilii la Evanghelia după Ioan

Volumul al II-lea

CARTE PUBLICATĂ CU BINECUVÂNTAREA
PREAFERICITULUI PĂRINTE
DANIEL
PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

Traducere din limba greacă veche
de Maria-Iuliana Rizeanu și Mihai Grigoraș
Note de Mihai Grigoraș

Ediție îngrijită de către *Departamentul „Carte patristică"* al Editurilor Patriarhiei Române

Redactori: Mircea - Adrian BĂICULESCU, Alin - Bogdan MIHĂILESCU
Petru MOLODEȚ, Mihai GRIGORAȘ, Diana BARABOI
Tehnoredactare: Laura - Raluca CRISTEA
Viziune grafică: Maria COMAN

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
IOAN GURĂ DE AUR, sfânt

Omilii la Evanghelia după Ioan / Sfântul Ioan Gură de Aur ; carte publicată cu binecuvântarea Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române. - București : Basilica, 2016- vol.

ISBN 978-606-29-0101-1

Vol. 2 / trad. din lb. greacă veche de Maria-Iuliana Rizeanu și Mihai Grigoraș ; note de Mihai Grigoraș. - 2019.
- ISBN 978-606-29-0336-7

I. Rizeanu, Maria Iuliana (trad.)
II. Grigoraș, Mihai (trad. ; note)

226.5.07

NOTĂ EDITORIALĂ

Prezentul volum, cuprinzând omiliile 42-88 la *Evanghelia după Ioan* ale Sfântului Ioan Gură de Aur, reprezintă continuarea unui prim volum (PSB 15) care conține omiliile hrisostomice 1-41 la aceeași Evanghelie. Toate aceste predici sunt plasate de specialiști în anul 390/391, datând din etapa cea mai prolifică a carierei omiletice a Sfântului Ioan, care pe atunci era încă preot în Antiohia, împuternicit de episcopul cetății, Flavian, să instruiască poporul în locul lui.

Omiliile din volumul de față reiau exegeza de la capitolul al 6-lea al *Evangheliei după Ioan* până la final. Pe măsură ce comentariul se apropie de ultimele capitole evanghelice, predicile devin din ce în ce mai lipsite de digresiuni exegetice, dogmatice, istorice morale ș.a., autorul limitându-se aproape exclusiv la comentarea succintă, verset cu verset, a textului biblic. Se remarcă astfel un dezechilibru de ansamblu, rezultat din faptul că cele patru capitol finale ale Evangheliei (*Ioan* 18-21) sunt tratate în doar șase omil (83-88), în timp ce primul capitol evanghelic este explicat în două zeci de omilii (1-20); această disproporție ar fi putut fi cauzată d apropierea unei limite cronologic-liturgice, care să fi determina urgentarea finalizării comentariului.

În *Omiliile* 42-88 autorul păstrează același model omilet prezentat în primele cuvântări: (a) debutul prin citat evangh lic; (b) introducerea scurtă, conținând reflecții subtile pe ten mai ales morale; (c) comentarea textului evanghelic pe segmen scurte, presărată uneori cu divagații și reveniri, alteori cu pr cedee și figuri retorice de mare impact; (d) exhortația mora (e) finalul doxologic stereotip.

Metoda exegetică este cu precădere cea antiohiană. Sfân Ioan se concentrează pe înțelesul literal al textului, fiind inte

predilecție (43, 2; 46, 3; 55, 2; 66, 1; 75, 1; 85, 1), dar autorul nu ezită să utilizeze și interpretarea alegorică atunci când îi servește în lămurirea unor dogme importante: „[Cuvintele]: «Țesută de sus» nu sunt puse fără motiv, ci unii spun că prin acestea se indică o alegorie, anume că Cel răstignit nu era om simplu, ci avea și dumnezeirea de sus” (85, 1).

Dintre toate omiliile hrisostomice dedicate comentariului biblic, *Omiliile la Evanghelia după Ioan* au tonul cel mai polemic. Autorul poartă dispute pe teme doctrinare cu gnosticii de diferite ramuri (42, 2; 66, 3; 85, 2), cu pnevmatomahii (78, 1-3), cu sabelienii (74, 1; 75, 1; 82, 2), dar în mod special cu adversarii dumnezeirii lui Hristos: arienii și, în mod particular, eunomienii (63, 3; 64, 1; 82, 2), fapt pentru care specialiștii tind să plaseze *Omiliile la Evanghelia după Ioan* și *Discursurile împotriva anomeilor* în aceeași perioadă.

O parte considerabilă din fiecare omilie este rezervată îndemnurilor morale. Pentru Sfântul Ioan, „la nimic nu folosește o credință dreaptă dacă viața este stricată” (63, 4). De aceea, autorul îndeamnă adesea: „Să-L slăvim pe Dumnezeu, nu doar prin credință, ci și prin viață; altminteri, nu mai e slăvire, ci hulă. Căci Dumnezeu nu e hulit atât de mult dacă un elin e întinat, ci dacă un creștin e stricat” (67, 3). Între viciile cele mai incriminate de predicatorul antiohian sunt hoția și lăcomia, cărora le propune ca remediu milostenia, cu o observație prețioasă: „Nu mă refer la milostenia cea din nedreptate, fiindcă aceasta nici nu este milostenie, ci cruzime și neomenie. Căci la ce folosește să-l dezbraci pe unul și să-l îmbraci pe altul?” (73, 3).

În multe omilii (61-63, 69, 86) Sfântul Ioan acordă o atenție deosebită femeilor, care, prin afecțiunea și compasiunea lor înnăscute (86, 1), au cea mai mare putere de influență asupra soților lor: „Nimic, într-adevăr, nimic nu-i mai puternic decât o femeie evlavioasă și înțeleaptă în a-l pune în rânduială pe bărbat și a-i modela sufletul în cele câte ar voi. Pentru că nici pe prieteni, nici pe profesori, nici pe conducători nu îi va îngădui, precum pe soția lui, să-l îndemne și să-l sfătuiască” (61, 3). Întrucât rolul lor în ameliorarea societății este unul decisiv, autorul nu cruță niciun efort în a le povățui și îndruma spre practicarea filosofiei cerești: „Femeia însă, șezând acasă ca într-o școală de filosofie și adunându-și mintea-n

De-a lungul omiliilor, Sfântul Ioan dovedeşte o remarcabilă familiaritate cu Sfintele Scripturi, reuşind cu mare abilitate să extragă din ele citări lămuritoare şi ilustrări pertinente. În plus, le recomandă ascultătorilor citirea Scripturilor (53, 3) şi chiar procurarea de manuscrise cu textul sacru: „De aceea vă rog să vă procuraţi aceste cărţi şi, dimpreună cu cărţile, să primiţi şi înţelesurile şi să vi le întipăriţi în minte" (53, 3); mai mult, citirea nu trebuie să fie simplă sau superficială, ci trebuie însoţită permanent de meditaţia atentă la înţelesul celor citite: „Cei care vor să culeagă rod din cele citite nu trebuie să treacă cu vederea nici cel mai mic amănunt din cele spuse" (57, 1).

Traducerea cuvântărilor din prezentul volum s-a făcut după cum urmează: *Omiliile* 42-60 au fost traduse de Maria-Iuliana Rizeanu, iar *Omiliile* 61-88 au fost traduse de Mihai Grigoraş. Traducerea s-a făcut după textul original grecesc, editat de OSB Théobald Fix şi integrat în colecţia *Patrologia Graeca*, vol. 59 (coll. 239-482).

Editura *Basilica*

predilecție (43, 2; 46, 3; 55, 2; 66, 1; 75, 1; 85, 1), dar autorul nu ezită să utilizeze și interpretarea alegorică atunci când îi servește în lămurirea unor dogme importante: „[Cuvintele]: «Țesută de sus» nu sunt puse fără motiv, ci unii spun că prin acestea se indică o alegorie, anume că Cel răstignit nu era om simplu, ci avea și dumnezeirea de sus" (85, 1).

Dintre toate omiliile hrisostomice dedicate comentariului biblic, *Omiliile la Evanghelia după Ioan* au tonul cel mai polemic. Autorul poartă dispute pe teme doctrinare cu gnosticii de diferite ramuri (42, 2; 66, 3; 85, 2), cu pnevmatomahii (78, 1-3), cu sabelienii (74, 1; 75, 1; 82, 2), dar în mod special cu adversarii dumnezeirii lui Hristos: arienii și, în mod particular, eunomienii (63, 3; 64, 1; 82, 2), fapt pentru care specialiștii tind să plaseze *Omiliile la Evanghelia după Ioan* și *Discursurile împotriva anomeilor* în aceeași perioadă.

O parte considerabilă din fiecare omilie este rezervată îndemnurilor morale. Pentru Sfântul Ioan, „la nimic nu folosește o credință dreaptă dacă viața este stricată" (63, 4). De aceea, autorul îndeamnă adesea: „Să-L slăvim pe Dumnezeu, nu doar prin credință, ci și prin viață; altminteri, nu mai e slăvire, ci hulă. Căci Dumnezeu nu e hulit atât de mult dacă un elin e întinat, ci dacă un creștin e stricat" (67, 3). Între viciile cele mai incriminate de predicatorul antiohian sunt hoția și lăcomia, cărora le propune ca remediu milostenia, cu o observație prețioasă: „Nu mă refer la milostenia cea din nedreptate, fiindcă aceasta nici nu este milostenie, ci cruzime și neomenie. Căci la ce folosește să-l dezbraci pe unul și să-l îmbraci pe altul?" (73, 3).

În multe omilii (61-63, 69, 86) Sfântul Ioan acordă o atenție deosebită femeilor, care, prin afecțiunea și compasiunea lor înnăscute (86, 1), au cea mai mare putere de influență asupra soților lor: „Nimic, într-adevăr, nimic nu-i mai puternic decât o femeie evlavioasă și înțeleaptă în a-l pune în rânduială pe bărbat și a-i modela sufletul în cele câte ar voi. Pentru că nici pe prieteni, nici pe profesori, nici pe conducători nu îi va îngădui, precum pe soția lui, să-l îndemne și să-l sfătuiască" (61, 3). Întrucât rolul lor în ameliorarea societății este unul decisiv, autorul nu cruță niciun efort în a le povățui și îndruma spre practicarea filosofiei cerești: „Femeia însă, șezând acasă ca-ntr-o școală de filosofie și adunându-și mintea-n sine, va putea să-și îndrepte atenția spre rugăciuni și citiri și spre cealaltă filosofie" (61, 3).

De-a lungul omiliilor, Sfântul Ioan dovedește o remarcabilă familiaritate cu Sfintele Scripturi, reușind cu mare abilitate să extragă din ele citări lămuritoare și ilustrări pertinente. În plus, le recomandă ascultătorilor citirea Scripturilor (53, 3) și chiar procurarea de manuscrise cu textul sacru: „De aceea vă rog să vă procurați aceste cărți și, dimpreună cu cărțile, să primiți și înțelesurile și să vi le întipăriți în minte" (53, 3); mai mult, citirea nu trebuie să fie simplă sau superficială, ci trebuie însoțită permanent de meditația atentă la înțelesul celor citite: „Cei care vor să culeagă rod din cele citite nu trebuie să treacă cu vederea nici cel mai mic amănunt din cele spuse" (57, 1).

Traducerea cuvântărilor din prezentul volum s-a făcut după cum urmează: *Omiliile* 42-60 au fost traduse de Maria-Iuliana Rizeanu, iar *Omiliile* 61-88 au fost traduse de Mihai Grigoraș. Traducerea s-a făcut după textul original grecesc, editat de OSB Théobald Fix și integrat în colecția *Patrologia Graeca*, vol. 59 (coll. 239-482).

Editura *Basilica*

OMILIILE 42-88 LA SFÂNTUL APOSTOL ȘI EVANGHELIST IOAN ALE CELUI ÎNTRE SFINȚI PĂRINTELUI NOSTRU IOAN GURĂ DE AUR

Omilia 42

„După acestea Iisus S-a dus dincolo de Marea Galileei, în părțile Tiberiadei. Și mergea după El mulțime multă, pentru că vedeau minunile pe care le făcea cu cei bolnavi. Și S-a suit Iisus în munte și a șezut acolo cu ucenicii Săi. Și erau aproape Paștile iudeilor." (*Ioan* 6, 1-4)

1. Cu oamenii răi să nu intrăm în dispute, iubiților, ci, atunci când aceasta[1] nu aduce vreo vătămare virtuților noastre, să învățăm să ne dăm la o parte dinaintea uneltirilor lor viclene. Astfel încetează orice orgoliu. După cum săgețile, atunci când nimeresc ceva rezistent, tare și rigid cu mult avânt, se întorc asupra celor care le-au azvârlit, dar, atunci când sunt aruncate cu forță, fără însă să întâlnească vreun obstacol, degrabă slăbesc și se opresc, tot așa se întâmplă și cu oamenii orgolioși. Atunci când intrăm în dispute cu ei, mai mult se sălbăticesc. Dar, atunci când ne dăm la o parte și ne retragem, ușor domolim toată furia lor.

De aceea și Hristos, când a cunoscut că fariseii au auzit că El face și botează mai mulți ucenici decât Ioan, a mers în Galileea[2], pentru a stinge invidia lor și pentru a potoli, prin retragerea Sa, mânia care s-ar fi putut isca de pe urma acestor cuvinte. Dar, plecând din nou în Galileea, nu a mers în aceleași locuri. Căci nu a mers în Cana, ci dincolo de mare[3]. De aceea mergeau după El mulțimi multe, văzând minunile pe care le făcea.

---

[1] Anume evitarea disputelor.

[2] *Cf. Ioan* 4, 1, 3.

[3] Localizarea aproximativă nu este întâmplătoare. Evangheliștii sinoptici, la rândul lor, păstrează misterul (*Matei* 14, 13; *Marcu* 6, 31; *Luca* 9, 10). E vorba de un loc pustiu, ferit de zarvă, pe vârful unei coline: un loc ideal al întâlnirii omului cu Dumnezeu – fapt subliniat de Sfântul Ioan mai jos. Această localizare aproximativă trimite la ubicuitatea divină în general, dar, interpretată în contextul discursului euharistic din continuare (*Ioan* 6, 47-58), ne poate da de înțeles ceva mai specific: prin Sfânta Împărtășanie – simbolizată de înmulțirea pâinilor –, Hristos nu Se află static într-un singur loc, ci este prezent pretutindeni unde se săvârșește și se consumă Sfânta Jertfă.

Care minuni? De ce nu le pomenește după felul lor? Pentru că acest evanghelist s-a străduit ca cea mai mare parte a cărții sale să o rezerve discuțiilor și cuvântărilor. Într-adevăr, vezi că într-un an întreg, ba chiar și acum, de praznicul Paștilor, nu ne-a relatat despre minunile Lui nimic mai mult decât că l-a vindecat pe slăbănog și pe fiul slujitorului regesc[4]. Nu a încercat să le enumere pe toate, căci nu ar fi fost cu putință, ci doar câteva din multele și marile minuni.

„Și mergea după El" – zice – „mulțime multă, pentru că vedeau minunile pe care le făcea"[5]. Totuși nu Îl urmau dintr-o convingere puternică. Deși se bucuraseră de atâta învățătură [din partea Lui], erau atrași mai degrabă de minuni, ceea ce arată că aveau o gândire mai simplă. „Căci minunile" – zice – „sunt pentru cei necredincioși, nu pentru cei credincioși"[6]. Dar acea mulțime despre care vorbește Matei nu era așa, ci iată cum: „Erau toți uimiți de învățătura Lui, că îi învăța ca Unul care are putere"[7].

Dar de ce merge acum pe munte și șade acolo împreună cu ucenicii? Pentru minunea care avea să fie săvârșită. Faptul că numai ucenicii s-au suit [în munte] aducea învinuire mulțimii care nu L-a urmat. Dar nu era acesta singurul motiv pentru care S-a suit în munte, ci și pentru a ne învăța să ne depărtăm de zarvă și de tulburare, fiindcă singurătatea este necesară pentru filosofie[8]. Adesea a mers și singur în munte, înnoptând și rugându-Se acolo, pentru a ne învăța că cel care vrea să se apropie cu adevărat de Dumnezeu trebuie să se elibereze de toată tulburarea și să caute vreme și loc lipsite de zarvă.

„Și erau aproape Paștile, sărbătoarea iudeilor."[9] „Cum de nu S-a suit la sărbătoare?", întrebi. „De ce, deși toți se grăbeau spre Ierusalim, El mergea în Galileea, și nu singur, ci luându-i și pe

---

[4] *Cf. Ioan* 5, 5-9; 4, 46-53.

[5] *Ioan* 6, 2.

[6] *1 Corinteni* 14, 22.

[7] *Matei* 7, 28-29.

[8] Termenul „filosofie" are aici înțelesul de „viață ascetică", „viață virtuoasă", „înțelepciune practică". O analiză a conceptului de „filosofie" în înțeles creștin vezi la Pierre HADOT, *Ce este filozofia antică?*, trad. G. Bondor, C. Tipuriță, Polirom, Iași, 1997, pp. 259-274.

[9] *Ioan* 6, 4. Această a doua menționare explicită a sărbătorii Paștilor (după *Ioan* 2, 13), precum și referirea la munte erau menite să actualizeze în memoria cititorului figura lui Moise și, implicit, istoria ieșirii din Egipt a poporului evreu; Sfântul Ioan nu pierde ocazia de a le aduce în discuție pe amândouă, atât în această omilie, cât și în următoarele (vezi *Omilia* 43, debutul cap. 2, sau *Omilia* 45, 1).

ucenici; iar de acolo a mers în Capernaum?" De acum încet-încet aducea slăbire Legii, luând drept pricină viclenia iudeilor.

„Şi, ridicându-Şi ochii, a văzut mulţime multă."[10] Aici arată că nu şedea niciodată cu ucenicii fără rost, ci probabil pentru a le lămuri ceva şi a-i învăţa, pentru a-i atrage la Sine. De aici putem înţelege purtarea Lui de grijă şi purtarea Sa smerită şi îngăduitoare faţă de ucenici. Ei stăteau lângă El, privindu-se probabil unii pe alţii. Apoi, uitându-Se El în sus, a văzut mulţimea care venea către El.

Ceilalţi evanghelişti spun că ucenicii au venit să-L roage şi să-l ceară să nu îi lase să plece flămânzi[11]. Acesta însă spune că Filip a fost întrebat de către Iisus[12]. Mie mi se pare că amândouă variantele sunt adevărate[13], doar că nu s-au petrecut în acelaşi timp, ci acelea povestite de ceilalţi evanghelişti s-au petrecut mai înainte. Deci unele sunt cele relatate acolo, şi altele cele de aici.

Dar de ce l-a întrebat pe Filip? Ştia care ucenici aveau nevoie mai mult de învăţătură. Căci Filip este cel care după acestea a zis: „Arată-ne nouă pe Tatăl şi ne este de ajuns"[14]. De aceea l-a pregătit mai dinainte. Dacă minunea s-ar fi petrecut pur şi simplu, nu ar fi părut atât de mare. Acum însă îl sileşte mai întâi să mărturisească lipsa ca să cunoască situaţia în care era şi astfel să înţeleagă mai bine măreţia minunii ce avea să se petreacă.

Şi iată ce spune acela: „De unde să luăm atâtea pâini, ca să mănânce aceştia?"[15] Tot aşa a vorbit şi cu Moise în Vechiul Testament. Căci nu a făcut minunea mai înainte de a-l întreba: „Ce ai în mână?"[16] De vreme ce lucrurile neobişnuite, care se petrec pe neaşteptate, de obicei ne fac să uităm cele ce au fost mai înainte, l-a făcut mai întâi să mărturisească situaţia prezentă, pentru ca, după ce avea să se petreacă acel lucru uimitor, să nu poată uita cele ce a mărturisit. Astfel avea să înţeleagă mai apoi, prin comparaţie,

---

[10] *Ioan* 6, 5.

[11] *Cf. Matei* 14, 15; *Marcu* 6, 35-36; *Luca* 9, 12.

[12] *Cf. Ioan* 6, 5.

[13] Autorul etalează aceeaşi strategie conciliatoare şi în *Omilia* 66, 1, când discută contradicţia dintre versetele *Matei* 21, 2 şi *Ioan* 12, 14. Metoda hrisostomiană de împăcare a versetelor discordante e investigată de Thomas R. McKibbens, „The Exegesis of John Chrysostom: Homilies on the Gospels", in: *The Expository Times*, 93 (1982), pp. 264-270 (268-269).

[14] *Ioan* 14, 8.

[15] *Ioan* 6, 5.

[16] *Ieşirea* 4, 2.

măreţia minunii. Acest lucru s-a întâmplat şi aici. Când a fost întrebat, Filip a răspuns: „Pâini de două sute de dinari nu vor ajunge ca să ia fiecare câte puţin"[17]. „Aceasta o zicea ca să-l încerce, căci El ştia ce avea să facă."[18] Ce înseamnă: „Ca să-l încerce"? Oare nu ştia ce avea să-i răspundă? Fireşte, nu putem afirma aceasta.

2. Dar care este înţelesul acestei afirmaţii? Putem afla din Vechiul Testament. Căci şi acolo zice: „Şi, după aceste cuvinte, Dumnezeu l-a încercat pe Avraam şi i-a zis: «Ia-l pe fiul tău cel iubit, pe care l-ai iubit, pe Isaac»"[19]. Şi aici se vede că nu a spus aceasta pentru că, încercându-l, aştepta să vadă sfârşitul: dacă va asculta sau nu (cum ar fi putut face aceasta „Cel care ştie toate mai înainte de înfăptuirea lor"[20]?), ci în amândouă situaţiile a vorbit omeneşte. De asemenea, atunci când se spune: „Cercetează inimile oamenilor"[21], nu se referă la o cercetare pricinuită de necunoaştere, ci dintr-o desăvârşită cunoaştere. Tot aşa, atunci când spune: „L-a încercat", nimic altceva nu a vrut să spună decât că a ştiut întocmai.

Şi un alt lucru poate fi spus: că l-a făcut mai încercat. Precum pe Avraam atunci, tot aşa şi pe Filip l-a făcut să înţeleagă minunea deplin prin această întrebare. De aceea, ca să nu te opreşti asupra sensului slab al cuvântului şi să bănuieşti ceva greşit despre cele spuse, evanghelistul a adăugat: „Că El ştia ce avea să facă"[22].

Trebuie observat cum, atunci când se poate ivi o bănuială rea, evanghelistul o îndreaptă imediat cu multă grijă. Aşa şi aici, ca nu cumva cei care ascultau să aibă vreo bănuială de acest fel, a îndreptat-o zicând: „Căci El ştia ce avea să facă". De asemenea, şi când a spus că „Îl prigoneau iudeii, nu numai pentru că dezlega sâmbătă, ci şi pentru că spunea că Dumnezeu este Tatăl Său, făcându-Se pe Sine deopotrivă cu Dumnezeu"[23], dacă nu ar fi fost confirmată de fapte afirmaţia făcută de Hristos Însuşi, ar fi adăugat şi atunci îndreptarea. Dacă, în privinţa celor pe care Hristos Însuşi le spune, evanghelistul are grijă ca nimeni să nu primească bănuieli, cu atât

[17] *Ioan* 6, 7.
[18] *Ioan* 6, 6.
[19] *Facerea* 22, 1-2.
[20] *Istoria Susanei* 1, 42.
[21] *Romani* 8, 27.
[22] *Ioan* 6, 6.
[23] *Ioan* 5, 18.

mai mult, în privința celor pe care le spuneau alții despre El, S-ar fi îngrijit [să le corecteze] dacă nu ar fi văzut că aveau mai degrabă o părere cuvenită despre El. Deci nu a făcut aceasta pentru că știa că părerea și judecata lor despre El erau corecte. De aceea, când a zis: „Făcându-Se pe Sine deopotrivă cu Dumnezeu", nu a făcut apoi nicio îndreptare, căci ceea ce s-a spus nu era părerea lor strâmbă, ci afirmația Lui confirmată prin fapte.

Deci, când Filip a întrebat, atunci „Andrei, fratele lui Simon Petru, a zis: «Este aici un băiat care are cinci pâini de orz și doi pești. Dar ce sunt acestea la atâția?»"[24] Andrei a avut un gând mai înalt decât Filip, dar nu a mers până la capăt. Cred că nici nu a spus aceasta la întâmplare, ci pentru că auzise despre minunile prorocilor și despre minunea făcută de Elisei cu pâinile[25]. De aceea a urcat [cu gândul] până la oarecare înălțime, dar nu a putut ajunge chiar până la vârf. Să învățăm de aici, noi cei care căutăm desfătări, ce mâncau acei bărbați mari și minunați. Să luăm seama și să imităm simplitatea mesei, atât în privința cantității, cât și a felului bucatelor.

Dar cuvintele care urmează arată multa lui slăbiciune, căci, după ce a zis: „Are cinci pâini de orz", a adăugat: „Dar ce sunt acestea la atâția?" El credea că Făcătorul de minuni avea să facă puține din puține și multe din multe. Dar nu era așa. Lui Îi era ușor deopotrivă și din multe și din puține să facă să izvorască firea pâinilor. Căci nu avea nevoie de materia necesară acestui lucru, dar S-a folosit de creația însăși ca bază pentru minunile Sale, ca să nu se creadă că este străină creația de înțelepciunea Lui, așa cum spuneau acei defăimători care suferă de boala lui Marcion[26].

---

[24] *Ioan* 6, 8-9.

[25] *Cf.* 4 *Regi* 4, 42-44.

[26] Marcion din Sinope din Pont (fiul episcopului de Sinope) a fost un eretic dualist, activ la Roma la mijlocul secolului al II-lea. El făcea separația între Dumnezeul Vechiului Testament, văzut ca necruțător, răzbunător și creatorul materiei, și Dumnezeul Noului Testament, bun, transcendent, imaterial, străin de creație (supranumit literalmente „Străinul") și neimplicat în niciun fel în facerea materiei și a lumii – doctrină pe care o incriminează aici Sfântul Ioan. De aceea, Marcion nu accepta referatul facerii din *Geneză* (cap. 1-3), respingând de altfel întreg Vechiul Testament; din Noul Testament făcuse o selecție proprie de texte canonice, care cuprindea o *Evanghelie a lui Hristos* (apropiată de *Luca*) și zece epistole pauline. Mai multe despre raportul dintre Dumnezeul Noului Testament și materie/creație la Marcion, în: Adolf VON HARNACK, *Marcion. L'évangile du Dieu étranger. Une monographie sur l'histoire de la fondation de l'Église catholique*, trad. Bernard Lauret et al., Cerf, Paris, 2003, pp. 140-143.

Așadar, după ce amândoi ucenicii au deznădăjduit, abia atunci face minunea; căci mai degrabă în acest fel aveau parte de câștig, anume mărturisind ei mai întâi dificultatea lucrului, ca, după ce se va face [minunea], ei să afle puterea lui Dumnezeu. Căci, de vreme ce urma să se facă o minune – una pe care și prorocii au izbândit-o, chiar dacă nu în același fel[27] –, iar El urma s-o facă aducând și mulțumire mai înainte, ca nu cumva ei să cadă în vreo suspiciune de neputință [despre El], ia seama cum prin toate, chiar și prin felul [minunii], le-a înlăturat această [suspiciune] și le-a arătat deosebirea Lui[28].

Într-adevăr, El face minunea când pâinile încă nu fuseseră arătate, ca să afli că cele non-existente sunt pentru El ca existente, precum spune Pavel: „Cel care cheamă cele ce nu sunt ca pe cele ce sunt"[29]. Căci, ca și când masa era gata și pregătită, El le-a poruncit să se așeze îndată. Astfel, și prin aceasta a înălțat cugetul ucenicilor. Iar întrucât ei au avut parte de câștig de pe urma întrebării, numaidecât s-au supus și nu s-au tulburat, nici n-au zis: „Ce înseamnă oare aceasta? Cum ne poruncești să ne așezăm, când nu se vede nimic pregătit înaintea noastră?" Astfel, chiar înainte de vederea minunii, au început să creadă cei care la început au avut atâta necredință încât să zică: „De unde vom cumpăra pâini?"; căci ei cu sârguință așezau mulțimile la masă.

Dar de ce nu Se roagă când urmează să-l îndrepte pe slăbănog, nici când înviază pe cel mort, nici când potolește marea, dar aici, în cazul pâinilor, face aceasta? Ca să ne arate că, atunci când începem masa, trebuie să-I mulțumim lui Dumnezeu. Și, în plus, El face aceasta mai ales în cazul [minunilor] mai mici, ca să afli că nu face rugăciunea din nevoie. Căci, dacă ar fi avut nevoie, cu mult mai mult ar fi făcut-o în cazul [minunilor] mai mari. Și, de vreme ce El le-a făcut cu autoritate[30] pe acelea [mai mari], e limpede că și pe acestea [mai mici] le lucra [prin rugăciune] de dragul pogorământului.

3. De asemenea, [El mulțumește Tatălui] încă și pentru că era de față mulțime multă și trebuia să-i încredințeze că a venit potrivit voii lui Dumnezeu. De aceea, când El face singur vreo minune,

---

[27] *Cf. 3 Regi* 17, 13-15.
[28] Față de prorocii anteriori Lui.
[29] *Romani* 4, 17.
[30] Adică fără a Se ruga Tatălui.

nimic de felul acesta nu vădește; dar, când o face în fața multora, ca ei să nu creadă că El este vreun vrăjmaș al lui Dumnezeu sau vreun potrivnic al Născătorului Său, înlătură bănuiala prin mulțumire.

„Și a dat celor ce ședeau și s-au săturat."[31] Ai văzut câtă deosebire este între rob și Stăpân? Fiindcă aceia[32], având harul cu măsură, în acest fel fac minunile; dar Dumnezeu, făcându-le cu o putere absolută, pe toate le lucrează cu multă îmbelșugare. „Și le-a zis ucenicilor: «Strângeți firimiturile care au prisosit». Iar ei le-au strâns și au umplut douăsprezece coșuri."[33] Aceasta nu era o dovadă de prisos, ci ca nu cumva fapta să fie socotită o nălucire; de aceea și creează dintr-o materie subzistentă.

Dar de ce nu a dat mulțimilor să care coșurile, ci ucenicilor? Pentru că mai cu seamă pe aceștia, care aveau să fie dascălii lumii, voia să-i învețe. Mulțimea nu avea să culeagă deocamdată vreun rod însemnat din minunile Lui. Ei le-au uitat imediat și cereau altă minune. Apostolii însă aveau să primească un câștig nu de mică însemnătate. Iar pentru Iuda nu mică a fost osânda pentru că a cărat coșul. Că s-au făcut acestea spre instruirea lor se vede din cele spuse mai târziu, când le-a amintit de ele, zicând: „Tot nu înțelegeți câte coșuri ați luat?"[34] Și faptul că erau de același număr cu ucenicii[35] coșurile cu fărâmituri avea aceeași pricină. Mai târziu, după ce au primit învățătura, nu au mai adunat atâtea coșuri, ci șapte[36].

Eu unul nu numai de mulțimea pâinilor făcute mă mir, ci, pe lângă cantitatea lor, mă miră și numărul exact al rămășițelor, pentru că a făcut să rămână nici mai mult, nici mai puțin, ci atât cât a vrut, știind dinainte cât vor mânca. Acest fapt vădește o putere negrăită. Așadar, fărâmiturile au confirmat minunea, arătând două lucruri: și că cele petrecute nu au fost o nălucire, și că [rămășițele] proveneau din [pâinile] pe care le-au mâncat.

În ceea ce privește [înmulțirea] peștilor, atunci s-a făcut pornind de la materia existentă, dar după Înviere nu a mai avut materia de față[37]. De ce? Ca să înțelegi că și acum S-a folosit de materie

[31] *Cf. Ioan* 6, 11-12.
[32] Prorocii.
[33] *Cf. Ioan* 6, 12-13.
[34] *Matei* 16, 9.
[35] *Cf. Ioan* 6, 13.
[36] *Cf. Matei* 15, 37.
[37] *Cf. Ioan* 21, 1-13.

nu din lipsă, nici pentru că avea nevoie de o bază materială, ci ca să astupe gurile ereticilor.

„Iar mulțimile ziceau: «Acesta este într-adevăr Prorocul».”[38] O, covârşitoare lăcomie a pântecelui! El a făcut nenumărate minuni mai mari decât aceasta și niciodată nu au mărturisit aceasta, decât numai atunci când s-au săturat. Oricum, de aici se vede că aşteptau un Proroc ales. Căci aceia ziceau: „Tu ești Prorocul?”[39], iar aceştia: „Acesta este Prorocul”[40].

„Cunoscând deci Iisus că au să vină și să-L ia cu sila să-L facă rege, S-a dus iarăşi în munte.”[41] Vai, cât de mare este tirania lăcomiei pântecelui! Ce gândire uşuratică! Acum nu le mai păsa de încălcarea sâmbetei, nici nu se mai arătau râvnitori pentru Dumnezeu, ci toate le-au lăsat la o parte, odată ce s-au văzut cu pântecele plin. Și proroc era pentru ei, și rege voiau să-L pună, dar El a fugit. De ce? Ca să ne învețe să disprețuim rangurile lumeşti și ca să arate că nu are nevoie de nimic din cele de pe pământ. Cel care a ales ca toate ale Lui să fie simple – și mama, și casa, și oraşul, și hrana, și hainele – nu putea ca mai apoi să Se semețească cu cele de pe pământ.

Cele din cer erau mari și strălucitoare: îngerii și steaua[42], Tatăl Care a glăsuit și Duhul Care a mărturisit[43], precum și prorocii care au venit de departe să vestească[44]. Cele de pe pământ însă Îi erau toate simple, pentru ca prin acestea să se arate mai mare puterea Lui. El a venit să ne învețe să disprețuim cele de aici și nicidecum să nu admirăm cele strălucitoare ale acestei vieți, nici să nu ne minunăm de ele, ci să luăm în râs toate acestea și să iubim cele viitoare. Cel care admiră cele de aici nu va admira cele din ceruri. De aceea [Hristos] îi spunea lui Pilat: „Împărăția Mea nu este de aici”[45], ca să nu pară că Se foloseşte de frica omenească și de autoritate ca să convingă. Atunci cum a spus prorocul: „Iată, Împăratul tău vine la tine blând, călare pe asin”[46]? Pentru că se referea la Împărăția aceea

[38] *Ioan* 6, 14.
[39] *Ioan* 1, 21.
[40] *Ioan* 6, 14.
[41] *Ioan* 6, 15.
[42] *Cf. Luca* 2, 13-14; *Matei* 2, 9-10.
[43] *Cf. Luca* 3, 22.
[44] *Cf. Matei* 2, 1-2.
[45] *Ioan* 18, 36.
[46] *Zaharia* 9, 9.

din ceruri, nu la aceasta [de aici]. De aceea și în alt loc [Hristos] a zis: „Slavă de la om nu primesc”[47].

4. Să învățăm, dar, iubiților, a disprețui cinstirile venite din partea oamenilor și să nu le căutăm! Căci am fost învredniciți de cea mai mare cinste, față de care cea de aici, pusă în comparație, este ocară, luare în râs și batjocură. După cum bogăția aceasta [de aici] este sărăcie față de aceea și viața aceasta față de aceea este moarte (căci zice: „Lasă morții să-și îngroape morții lor”[48]), tot așa slava aceasta este rușine și luare în râs față de aceea. Deci să nu o căutăm. Dacă cei care dau această [slavă] sunt mai neînsemnați decât umbra și visele, cu atât mai mult slava în sine. Căci „slava omului este ca floarea ierbii”[49]. Ce poate fi mai neînsemnat decât floarea ierbii?

Chiar de-ar fi dăinuitoare [slava aceasta], ce folos ar putea aduce sufletului? Niciunul. Ba chiar vatămă foarte mult, căci ne face robi, robi mai jalnici decât cei cumpărați cu argint, robi care arată supunere nu numai față de un singur stăpân, ci față de doi sau trei sau mii de stăpâni care dau porunci diferite. Cu cât este mai bine a fi liber decât a fi rob, adică liber de robia oamenilor și rob supus lui Dumnezeu?

Dacă totuși vrei să iubești slava, fie, iubește-o, dar pe cea nemuritoare! Căci priveliștea pe care o oferă ea este mai strălucitoare și folosul mai mare. Aceștia de aici te îndeamnă să faci cheltuieli ca să le fi pe plac. Hristos însă face totul contrar acelora. El îți dă de sute de ori mai mult decât I-ai dat tu și la acestea va adăuga și viața veșnică. Deci ce este mai bine: a fi admirat pe pământ, sau în cer? De către oameni, sau de către Dumnezeu? Spre pagubă, sau spre câștig? A fi încununat pentru o zi, sau pentru veacuri nesfârșite?

Dă celui care are nevoie, și nu da celui care dansează, ca nu cumva dimpreună cu banii tăi să pierzi și sufletul aceluia. Căci tu ești pricină a pierzării lui prin dărnicia ta nesăbuită. Dacă cei de pe scenă ar fi știut că lucrarea lor nu urmează să aducă câștig, de mult ar fi încetat a face aceasta. Dar, dacă te văd pe tine că aplauzi, că

[47] *Ioan* 5, 41.
[48] *Matei* 8, 22.
[49] *Isaia* 40, 6.

alergi [la spectacol], că risipeşti [banii], cheltuindu-ţi toată averea [pentru ei], atunci, chiar dacă nu ar vrea să continue, ar fi ţinuţi de pofta pentru câştig. Dacă ar şti că nimeni nu preţuieşte [spectacolele lor], degrabă ar renunţa la această osteneală, din lipsa de câştig, dar, când văd că lucrarea lor e admirată de mulţi, lauda acelora se face pentru ei momeală.

Aşadar, să ne abţinem de la o cheltuială care nu aduce folos; să învăţăm pentru ce şi când să cheltuim. Să nu-L mâniem pe Dumnezeu în aceste două feluri: şi pentru că adunăm bani de acolo de unde nu trebuie, şi pentru că îi risipim pe ce nu se cuvine. Şi cum să nu fie acest lucru vrednic de mânie, când dai unei desfrânate trecând cu vederea pe cel sărac? Chiar dacă ai da [din cele ce ai câştigat] prin muncă cinstită, oare nu ar fi păcat să dai bani pentru ceva care este rău şi să cinsteşti cele pe care ar trebui să le osândeşti? Dacă, dezbrăcând orfani şi nedreptăţind văduve, hrăneşti destrăbălarea, gândeşte-te cât de cumplit va fi focul pentru cei care îndrăznesc acestea! Ascultă ce spune Pavel: „Nu numai că fac acestea, dar le şi încuviinţează celor care le fac”[50].

Poate că prea aspru vă mustrăm, dar, chiar dacă nu vă mustrăm noi, pedepsele pentru faptele [săvârşite] îi aşteaptă pe cei care păcătuiesc şi nu se îndreptează. Deci de ce folos este a face pe plac prin vorbe celor care urmează să fie osândiţi pentru fapte?

Îl încuviinţezi pe dansator, îl lauzi şi îl admiri? Astfel te-ai făcut mai rău decât el. Aceluia sărăcia îi poate prilejui iertare, chiar dacă nu este îndreptăţită, dar tu şi de această scuză eşti lipsit. Dacă îl voi întreba pe el: „De ce ai lăsat la o parte celelalte meserii şi te-ai îndreptat spre aceasta blestemată şi murdară?”, el va spune că astfel poate câştiga mult cu osteneală puţină. Dar tu, dacă te voi întreba de ce îl admiri pe cel care trăieşte în necuviinţă şi spre vătămarea multora, nu ai acelaşi pretext drept scăpare, ci eşti nevoit să pleci capul ruşinându-te şi roşind.

Dacă, atunci când îţi cerem noi socoteală, nu ai nimic de zis, când va avea loc acea Judecată înfricoşătoare şi nemitarnică, unde vom da socoteală pentru toate gândurile şi faptele, cum vom sta [înaintea Lui]? Cu ce ochi Îl vom privi pe Judecător? Ce vom spune? Cum ne vom apăra? Ce îndreptăţire, cu sau fără

[50] *Romani* 1, 32.

sens, vom oferi? Cum [ne vom îndreptăți] pentru cheltuiala [făcută] sau pentru desfătare sau pentru pierzarea celorlalți pe care îi ucidem prin arta aceluia[51]? Nu vom avea nimic de zis, ci va trebui să îndurăm o osândă care nu are sfârșit și nu cunoaște hotar.

Ca să nu se întâmple aceasta, să ne păzim în toate privințele încă de aici, pentru ca, plecând cu bună nădejde, să dobândim bunurile veșnice, de care fie ca toți să avem parte, cu harul și cu iubirea de oameni ale Domnului nostru Iisus Hristos, prin Care și cu Care fie slava Tatălui și Sfântului Duh acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

---

[51] A dansatorului. În Antichitate, anumite tipuri de dans implicau manifestări orgiastice (în special cele dionisiace, care imitau transele menadelor, ale satirilor ș.a.). Caracterul lor licențios fusese condamnat încă din secolul IV î.Hr. de Platon și Demostene (Michel FAUQUIER, Jean-Luc VILLETTE, *La vie religieuse dans les cités grecques aux VIe, Ve et IVe siècles*, Ophrys, Paris, 2000, pp. 119-120).

Omilia 43

„Și, când s-a făcut seară, ucenicii Lui s-au coborât la mare. Și, intrând în corabie, mergeau dincolo de mare, în Capernaum. Și s-a făcut întuneric și Iisus încă nu venise la ei. Și, suflând vânt mare, marea se întărâta." (*Ioan* 6, 16-18)

1. Nu numai când era de față trupește alături de ucenici, ci și când era departe, Hristos rânduia cele de folos. Întrucât Lui Îi stătea în putere orice și dispunea de toate aptitudinile, săvârșea unul și același lucru prin fapte potrivnice. Iată, dar, ce a făcut acum! I-a lăsat pe ucenici și S-a suit în munte. Iar ei, în lipsa Învățătorului, au coborât la mare pe la amurg și L-au așteptat până seara, crezând că va veni la ei. Iar când s-a făcut seară nu se îndurau să nu meargă în căutarea Lui. Atât de mare era dragostea care îi stăpânea. Căci nu au zis: „Este seară acum și s-a lăsat noaptea. Unde să mergem acum? Locul este primejdios, vremea este neprielnică". Ci, fiind aprinși de dragoste, s-au urcat în corabie. Căci evanghelistul nu fără scop a menționat timpul [când s-au petrecut acestea], ci pentru a arăta astfel dragostea lor fierbinte.

Dar de ce i-a lăsat și a plecat? Apoi, de ce S-a arătat singur mergând pe mare? Ca să-i învețe cât de greu este să fie părăsiți [de El] și ca să sporească dorirea lor. De asemenea, pentru a arăta puterea Sa. Așa cum, în cazul învățăturii Lui, ei nu ascultau toate împreună cu mulțimea, tot așa și în cazul minunilor, nu le vedeau pe toate împreună cu norodul. Trebuia ca cei cărora avea să li se încredințeze întâietatea asupra întregii lumi să aibă ceva mai mult [decât ceilalți].

„Și ce semne au văzut doar ei deosebi?", întrebi. Schimbarea la față de pe munte[52], această [minune] de pe mare și numeroase și mari [semne] care s-au petrecut după Înviere. Dar eu unul cred că au fost și altele pe lângă acestea.

---

[52] *Cf. Matei* 17, 1-8; *Marcu* 9, 1-8; *Luca* 9, 28-36.

Deci mergeau la Capernaum fără să știe ceva sigur, așteptându-se să-L găsească acolo sau chiar în timpul călătoriei. Cel puțin aceasta o dă de înțeles Ioan când zice: „Se făcuse întuneric și Iisus încă nu venise la ei. Și, suflând vânt mare, marea se întărâta"[53]. Iar ei ce au făcut? S-au tulburat. Multe pricini, de pretutindeni venind, îi sileau la aceasta: și vremea, căci era întuneric, și furtuna, căci marea se întărâta, și locul, căci nu erau aproape de țărm, ci înaintaseră cam douăzeci și cinci de stadii, și, în cele din urmă, lucrul neobișnuit [care s-a petrecut]. Căci „L-au văzut umblând pe apă"[54]. Și, fiind ei tulburați foarte, le-a zis: „Eu sunt. Nu vă temeți!"[55]

Deci de ce S-a arătat? Pentru a-i încredința că El este Cel care a domolit furtuna. Aceasta a arătat-o evanghelistul când a zis: „Voiau să-L ia. Și îndată corabia s-a apropiat de țărm"[56]. Nu numai sigur, ci și prielnic le-a făcut drumul. Dar nu S-a arătat pe Sine mulțimii când mergea pe lângă mare, căci minunea era prea mare pentru neputința lor. Dar nici ucenicilor nu li S-a arătat mult timp făcând aceasta, ci, de îndată ce a fost văzut, S-a îndepărtat de ei.

Eu cred că această minune este alta decât cea din textul de la Matei[57]. Multe lucruri arată că este alta. El făcea de mai multe ori aceleași minuni pentru ca cei care le vedeau să se obișnuiască și să nu fie surprinși peste măsură, dar și ca să le primească cu multă credință.

„Eu sunt. Nu vă temeți!"[58] Prin acest cuvânt a scos teama din sufletul lor[59]. În celălalt loc nu a făcut așa. De aceea și Petru zicea:

---

[53] *Ioan* 6, 17-18.

[54] *Ioan* 6, 19.

[55] *Ioan* 6, 20.

[56] *Ioan* 6, 21.

[57] *Cf. Matei* 14, 22-33. „Dublarea" unuia și aceluiași eveniment evanghelic din rațiuni exegetice, dogmatice sau morale era o strategie recurentă la Sfântul Ioan (detalii în Justin Marc Smith, *Why Bíos? On the Relationship Between Gospel Genre and Implied Audience*, Bloomsbury, London-New York, 2015, p. 94).

[58] *Ioan* 6, 20.

[59] Afirmația „Eu sunt" avea darul să-i liniștească pe ucenici și datorită implicațiilor ei speciale, din perspectivă veterotestamentară. Autoprezentarea „Eu sunt" evoca formula de revelație a lui Dumnezeu-Iahve din *Ieșirea* 3, 14: „Eu sunt Cel ce sunt", dar și pe cele din *Deuteronomul* 32, 39; *Isaia* 43, 11, 12; 45, 18, 22; 46, 4, 9; 51, 12. De altfel, Sfântul Ioan, comentând mai târziu *Ioan* 8, 58, face trimitere directă la revelațiile Vechiului Testament: „După cum Tatăl Lui folosește acest cuvânt: «Sunt», tot așa și El. Aceasta arată că El este pururea, fiind liber de orice limitare temporală" (*Omilia* 55, 2).

„Doamne, dacă ești Tu, poruncește să vin la Tine"[60]. De ce atunci nu au primit aceasta imediat, iar acum au crezut? Pentru că atunci furtuna continua să clatine corabia, iar acum, la glasul Lui, se făcuse liniște. Sau, dacă nu este acesta motivul, atunci este cel pe care l-am spus deja: anume că, săvârșind adesea aceleași minuni, făcea ca cele petrecute mai apoi în timp să fie primite datorită celor dintâi.

Dar de ce nu S-a urcat în corabie? Pentru că a vrut să facă minunea mai mare și să le descopere dumnezeirea Sa mai lămurit și să arate că, atunci când a mulțumit, nu a făcut aceasta pentru că avea nevoie de ajutor, ci ca un pogorământ pentru ei. A îngăduit să fie furtună pentru ca ei să-L caute mereu. Apoi imediat a curmat-o, pentru ca ei să cunoască puterea Lui. De aceea nu S-a urcat în corabie, ca să facă minunea mai mare.

„A doua zi, mulțimea care stătea, văzând că nu era acolo altă corabie, decât numai una în care urcaseră ucenicii Lui, și că Iisus nu intrase împreună cu ei, au intrat și ei în alte corăbii care veneau din Tiberiada."[61] De ce vorbește Ioan atât de precis? De ce nu a spus că a doua zi mulțimile au trecut de partea cealaltă și au plecat? Pentru că vrea să ne învețe încă ceva. Ce anume? Că și mulțimilor le-a dat să înțeleagă, chiar dacă nu atât de limpede, ci în chip ascuns, ce s-a petrecut. „Au văzut" – zice – „că nu era acolo altă barcă, decât numai una, și că Iisus nu intrase împreună cu ei; și, intrând în bărcile venite din Tiberiada, au mers să Îl caute pe Iisus în Capernaum"[62].

Ce altceva puteau să bănuiască decât că a venit pășind pe mare? Căci nu se putea spune că a trecut cu altă barcă. Căci spune: „Era doar una în care s-au urcat ucenicii Lui". Dar, deși au venit după ce se petrecuse o minune atât de mare, nu L-au întrebat cum a trecut, cum a venit, nici nu au căutat să înțeleagă acel semn atât de mare. Dar ce au zis? „Rabbi, când ai venit aici?"[63] Doar dacă nu ar spune cineva că au zis aici „când" în loc de „cum".

2. Se cuvine ca și de aici să înțelegem cugetarea lor ușuratică, căci cei care spuneau: „Acesta este Prorocul"[64] și se sileau să-L ia și

[60] *Matei* 14, 28.
[61] *Ioan* 6, 22-23.
[62] *Ioan* 6, 22-24.
[63] *Ioan* 6, 25.
[64] *Ioan* 6, 14.

să-L facă rege[65], când L-au aflat, nimic de acest fel nu au mai vrut, ci, uitând minunea, după cât socotesc eu, nu L-au mai admirat pentru cele petrecute mai înainte. Deci pentru aceasta Îl căutau: pentru că voiau să se bucure iar de mâncare, ca și mai înainte[66].

Și iudeii au trecut Marea Roșie, conduși fiind de Moise[67], dar este o deosebire foarte mare față de situația de aici[68]. Moise lucra toate prin rugăciune și ca un rob, iar Hristos cu puterea pe care o avea de la Sine. Acolo, suflând vântul, s-a retras apa pentru ca ei să poată trece pe uscat, aici însă s-a făcut o minune mai mare. Căci marea și-a păstrat propria fire și astfel L-a purtat pe Stăpânul pe deasupra ei, mărturisind acel cuvânt care spune: „Cel care umblă pe mare ca pe uscat"[69].

Se poate ca minunea cu pâinile să o fi făcut când urma să intre în Capernaumul cel învârtoșat și necredincios, pentru că voia să înmoaie necredința locuitorilor lui nu numai prin minunile petrecute acolo, ci și prin cele din afara orașului. Oare nu ar fi putut înmuia și pietrele faptul că atâta mulțime a venit în orașul acela cu multă osârdie? Dar aceia nu au simțit nimic de acest fel, ci doreau din nou hrană trupească. De aceea Iisus i-a mustrat.

Știind, dar, acestea, iubiților, să-I mulțumim lui Dumnezeu și pentru cele simțite, dar cu mult mai mult pentru cele duhovnicești. Căci așa voiește El Însuși și prin acestea [duhovnicești] le dă și pe acelea [trupești], atrăgând și învățând prin ele pe cei nedesăvârșiți, de vreme ce erau încă alipiți de lumea aceasta. Dar, când, după ce

---

[65] *Cf. Ioan* 6, 15.

[66] Această constatare va fi formulată explicit de Mântuitorul Însuși, adresându-Se cu resemnare mulțimilor: „Mă căutați nu pentru că ați văzut semne, ci pentru că ați mâncat din pâini și v-ați săturat" (*Ioan* 6, 26). „Semnele" săvârșite de Iisus nu vizau (doar) o finalitate materială, biologică – săturarea foamei –, ci revelau mai ales dumnezeirea Sa și îi invitau pe cei de față la o stare de spirit mai degrabă interiorizată, duhovnicească. Vedem însă că mulțimile Îl căutau pe Iisus nu din credință, ci de frica foamei sau, mai grav, din dorința de îmbuibare. Reproșul lui Iisus că mulțimea Îl caută pentru interese strict materialiste constituie un avertisment și pentru noi, cei de astăzi.

[67] *Cf. Ieșirea* 14, 19-22.

[68] Avem aici o mostră de interpretare tipologică specifică Școlii antiohiene: un (proto)tip veterotestamentar, *i.e.* Moise trecând pedestru prin Marea Roșie, își găsește corespondența și împlinirea într-un antitip novotestamentar, *i.e.* Iisus pășind pe suprafața Mării Galileei (Lacul Tiberiadei). Pentru o discuție despre metodele exegetice hrisostomiene, vezi Sfântul Ioan Gură de Aur, *Omilii la Evanghelia după Ioan*, vol. 1, trad. Maria-Iuliana Rizeanu, introducere și note de Ierom. Policarp Pîrvuloiu, în coll. *Părinți și Scriitori Bisericești*, serie nouă, vol. 15, Ed. Basilica, București, 2016, pp. 17-18.

[69] *Iov* 9, 8.

au primit acestea, au rămas cu gândul la ele, au fost învinuiți și certați. Și în cazul slăbănogului, a voit ca mai întâi să-i dea acel [dar duhovnicesc], dar cei care erau de față nu au suportat. Atunci când a spus: „Iertate îți sunt păcatele”[70], aceia ziceau: „Acesta hulește”[71].

Rogu-vă, dar, să nu simțim și noi ceva de acest fel, ci să dăm mai multă însemnătate celor [duhovnicești]! De ce? Pentru că, atunci când sunt de față cele duhovnicești, lipsa celor trupești nu aduce nicio vătămare. Însă, dacă acelea nu sunt prezente, ce nădejde ne mai rămâne? Ce mângâiere? De aceea trebuie să-L rugăm mereu pe Dumnezeu pentru acestea și să le cerem de la El.

Și Hristos ne-a învățat să ne rugăm astfel. Dacă vom cerceta acea rugăciune[72], nimic trupesc nu vom afla în ea, ci toate sunt duhovnicești. Și acea mică referire la cele simțite devine duhovnicească prin felul [în care este spusă]. Faptul că îndeamnă să nu cerem nimic mai mult decât pâinea necesară clipei prezente, adică de fiecare zi[73], arată o cugetare duhovnicească, potrivită unui filosof. Ia seama și la cele ce precedă această cerere: „Sfințească-se numele Tău. Vie Împărăția Ta. Facă-se voia Ta, precum în cer, așa și pe pământ”[74]. Apoi, făcând acea referire la cele simțite, imediat a trecut de ea și s-a întors la învățătura duhovnicească zicând: „Ne iartă nouă greșelile noastre, precum și noi iertăm greșiților noștri”[75].

---

[70] *Marcu* 2, 5.

[71] *Marcu* 2, 7.

[72] *Cf. Matei* 6, 9-13.

[73] Și aici, și în *Omiliile la Matei*, 19, 5 (în vol. SFÂNTUL IOAN GURĂ DE AUR, *Scrieri. Partea a III-a. Omilii la Matei*, trad. Pr. Dumitru Fecioru, în coll. *Părinți și Scriitori Bisericești*, vol. 23, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1994, pp. 252-253), Sfântul Ioan înțelege sintagma ἄρτον ἐπιούσιον în sens material, ca „pâinea cea de toate zilele”. Mai târziu, în lucrarea sa *Scurtă tâlcuire a rugăciunii Tatăl nostru* (trad. Pr. Dumitru Stăniloae, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 2010), Sfântul Maxim Mărturisitorul va adăuga la înțelesul concret și un altul spiritual (redat în traducere prin: „Pâinea cea spre ființă”, de unde avem două versiuni în română ale *Rugăciunii domnești* coexistente astăzi în cult), cu referire la Pâinea cerească sau Pâinea euharistică: „Pâinea noastră pe care ne-ai gătit-o la început spre nemurirea firii, dă-ne-o nouă astăzi, cât ne aflăm încă în viața aceasta muritoare, ca să biruiască moartea păcatului hrănirea cu Pâinea vieții și a cunoștinței” (pp. 42-43). Dar tot Sfântul Maxim atrage atenția că acest sens spiritual nu-l anulează pe primul: „Iar dacă ni se poruncește să cerem prin rugăciune și pâinea cea de toate zilele, prin care se întreține viața noastră de aici, să nu trecem hotarele rugăciunii, privind în chip lacom înainte la multe perioade de ani și să uităm astfel că suntem muritori și avem o viață care trece ca umbra” (p. 45).

[74] *Matei* 6, 9-10.

[75] *Matei* 6, 12.

Nicăieri nu vorbeşte de stăpânire, nici de bogăţie, nici de slavă, nici de autoritate, ci a aşezat în rugăciune toate cele ce sunt spre folosul sufletului. Nimic pământesc, ci toate duhovniceşti.

Deci, dacă ni se porunceşte să ne ţinem departe de cele lumeşti, din această viaţă, cât de ticăloşi şi nemernici am fi dacă am cere de la Dumnezeu cele de care ne-a poruncit să ne lepădăm chiar când le avem, ca să ne eliberăm de grija faţă de cele pentru care ne-a poruncit să nu ne străduim, ci mai degrabă să nu le avem şi să nu le dorim? Căci aceasta este vorbărie deşartă. De aceea nici nu ni se împlinesc rugăciunile.

„Atunci" – întrebi tu – „cum se face că cei răi sunt bogaţi? Cum sunt înstăriţi cei nedrepţi, necuraţi şi răpitori?" Nu cu ajutorul lui Dumnezeu. Nicidecum! „Şi cum îngăduie Dumnezeu aceasta?" Pentru că şi pe cel bogat l-a îngăduit atunci, pregătindu-i mai mare osândă. Ascultă, dar, ce îi spune: „Fiule, tu ai luat cele bune, iar Lazăr cele rele. Şi acum el se mângâie, iar tu te chinuieşti"[76].

Aşadar, ca să nu auzim şi noi aceste cuvinte pentru că ne-am desfătat în zadar şi fără rost şi ne-am adunat multe păcate, să alegem adevărata bogăţie şi filosofia cea dreaptă, ca să dobândim bunurile făgăduite, de care fie ca noi toţi să ne împărtăşim, cu harul şi cu iubirea de oameni ale Domnului nostru Iisus Hristos, prin Care şi cu Care fie slava Tatălui şi Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

[76] *Luca* 16, 25.

Omilia 44

„Răspuns-a lor Iisus și a zis: «Amin, amin zic vouă: Mă căutați nu pentru că ați văzut semne, ci pentru că ați mâncat din pâini și v-ați săturat. Lucrați nu pentru mâncarea cea pieritoare, ci pentru mâncarea ce rămâne spre viață veșnică».” (*Ioan* 6, 26-27)

1. Îngăduința și blândețea nu sunt întotdeauna folositoare, ci sunt și cazuri în care dascălul trebuie să fie și mai aspru. Atunci când elevul este leneș și greoi, dascălul trebuie să folosească o împunsătură ca să înlăture multa lui trândăvie[77]. Așa a făcut și Fiul Omului și în multe alte locuri, și aici. Căci, atunci când au venit mulțimile și, aflându-L pe Iisus, Îl lingușeau zicând: „Învățătorule, când ai venit aici?”[78], El, arătând că nu caută cinste de la oameni, ci un singur lucru urmărește, anume mântuirea lor, le-a răspuns mustrător, nu numai pentru a îndrepta această [părere], ci și pentru a descoperi, a da pe față ceea ce era în mintea lor. Deci ce a zis? „Amin, amin zic vouă”, cu hotărâre și cu siguranță: „Mă căutați nu pentru că ați văzut semne, ci pentru că ați mâncat din pâini și v-ați săturat”[79]. Lovește prin cuvânt și mustră, nu cu duritate și tărie, ci face aceasta cu multă măsură. Căci nu le-a zis: „O lacomilor și robilor ai pântecelui, atâtea minuni am făcut și nu Mi-ați urmat, nici nu v-ați minunat de cele săvârșite!”, ci cu îngăduință și calm le-a spus: „Mă căutați nu pentru că ați văzut semne, ci pentru că ați mâncat din pâini și v-ați săturat”, arătând nu numai cele din trecut,

---

[77] Despre pedepsele corporale la care recurgeau educatorii în Antichitate, vezi Henri-Irénée MARROU, *Istoria educației în Antichitate*, vol. 1: *Lumea greacă*, trad. Stella Petecel, Ed. Meridiane, București, 1997, pp. 252-254. *Cf.* FERICITUL AUGUSTIN, *Confessiones*, I, 9, 14: „Te rugam, mic fiind, dar cu mare înflăcărare, să nu mai fiu bătut la școală. Și, fiindcă nu mă auzeai – ceea ce era spre binele meu –, cei mari, chiar și părinții mei, care nu voiau, desigur, să pățesc niciun rău, râdeau de schingiuirea la care eram supus, care pentru mine era cea mai mare năpastă” (trad. Eugen Munteanu, în vol. SFÎNTUL AUGUSTIN, *Confesiuni*, ediție bilingvă, Ed. Nemira, București, 2000, p. 257).

[78] *Ioan* 6, 25.

[79] *Ioan* 6, 26.

ci și un semn din prezent. Ca și când le-ar spune: „Nu minunea cu pâinile v-a uimit, ci faptul că v-ați săturat".

Iar aceia au dovedit imediat că El nu făcea doar presupuneri. De aceea au venit din nou, voind să aibă parte de aceleași desfătări. Pentru aceasta spuneau: „Părinții noștri au mâncat mană în pustie"[80], ca să Îl tragă iar spre hrana trupească, ceea ce foarte mult îi învinuia și le aducea osândă. Dar El nu S-a oprit numai la mustrări, ci le-a pus înainte și o învățătură zicând: „Lucrați nu pentru mâncarea cea pieritoare, ci pentru mâncarea ce rămâne spre viață veșnică, pe care v-o dă vouă Fiul Omului, căci pe El L-a pecetluit Dumnezeu-Tatăl"[81]. Ceea ce vrea să spună este aceasta: „Nu dați importanță hranei acesteia [trupești], ci celei duhovnicești".

Dar, de vreme ce unii care vor să mănânce fără să muncească s-au folosit de aceste cuvinte ca și când Hristos ar fi dat la o parte munca, e vremea acum să vorbim și către ei[82]. Aceștia defăimează întreg creștinismul, ca să spun așa, și-l fac să fie luat în râs [ca unul care încurajează] nelucrarea. Mai întâi trebuie să spunem cuvântul lui Pavel. Ce spune acela? „Aduceți-vă aminte că Domnul a zis: «Mai mare fericire este a da decât a lua»."[83] Dar de unde să dea cel care nu are? Cum i-a zis Iisus Martei: „Te îngrijești și te tulburi pentru multe, dar un singur lucru trebuie: Maria partea cea bună și-a ales"[84]? Și iar: „Nu vă îngrijiți de ziua de mâine"[85]. Trebuie să explicăm acum toate aceste [afirmații], nu numai pentru a-i întoarce de la această părere pe cei care nu lucrează – dacă vor voi [să asculte] –, ci și pentru a arăta că nu există contradicții între cuvintele lui Dumnezeu.

---

[80] *Ioan* 6, 31.

[81] *Ioan* 6, 27.

[82] Problema necesității muncii în viața creștinilor fusese tratată și în *Omilia* 36, 2, unde autorul, pe de o parte, evidențiase rolul ascetic-purificator al muncii, de ispășire a păcatului originar al nelucrării Edenului, iar pe de altă parte, subliniase că și îngerii și Dumnezeu Însuși sunt într-o stare de activitate, lipsită desigur de osteneală (Sfântul Ioan Gură de Aur, *Omilii la Evanghelia după Ioan*, vol. 1, pp. 336-339). Aici este accentuat scopul filantropic al muncii, înțeleasă ca o sursă de milostenie, de ajutorare a aproapelui aflat în nevoi: „Nu lucrează cineva [pentru sine] [...], ci ca să dea celui care are nevoie"; „trebuie să lucrăm și să dăm"; „dacă cineva lucrează ca să-L hrănească pe Hristos, să-I dea apă de băut și să-L îmbrace...". De prisos să mai spunem că această viziune contrazice orice ideal egoist de îmbogățire în scopul autosatisfacerii, al ostentației disprețuitoare sau al dominării trufașe.

[83] *Faptele* 20, 35.

[84] *Luca* 10, 41-42.

[85] *Matei* 6, 34.

Și în alt loc Apostolul spune: „Vă îndemnăm să propășiți și să râvniți să trăiți în liniște, să faceți fiecare cele ale sale, ca să umblați cuviincios față de cei din afară [de Biserică]"[86]. Și iar: „Cel care fură să nu mai fure, ci mai vârtos să se ostenească lucrând cu mâinile sale, ca să aibă să dea și celui care are nevoie"[87]. Aici Pavel ne-a poruncit să lucrăm nu oricum, ci cu osteneală, ca să avem de unde să dăm și altora. În alt loc, tot el spune: „Mâinile acestea au slujit trebuințelor mele și ale celor care erau cu mine"[88]. Și corintenilor, trimițându-le epistola, le spune: „Care este deci plata mea? Că binevestind, pun înainte fără plată Evanghelia"[89]. Și, când a fost în cetatea aceea, „a rămas la Acvila și Priscila și lucra; căci erau de meserie făcători de corturi"[90]. Dar acestea arată o și mai mare contradicție față de cele spuse. Așadar, e nevoie să dăm explicația.

Deci ce vom răspunde la acestea? Că „a nu purta grijă" nu este același lucru cu „a nu lucra", ci înseamnă „a nu ne alipi de lucrurile lumești", adică a nu ne îngriji de odihna de mâine, ci a socoti că acesta este un lucru lăturalnic. Este posibil ca cineva să lucreze, dar să nu adune nimic pentru mâine, și este posibil să lucreze neîngrijindu-se de nimic. Căci nu sunt același lucru grija și lucrul. Nu lucrează cineva [pentru sine], încrezându-se în lucrul lui, ci ca să dea celui care are nevoie. Și cuvintele spuse către Marta nu se referă la lucrare și la muncă, ci la necesitatea de a cunoaște vremea pentru acestea și a nu risipi cu cele trupești timpul [cuvenit] ascultării [cuvintelor Lui]. Așadar, nu a spus acestea ca să o facă să nu lucreze, ci ca să o alipească de ascultare. „Am venit", zice, „ca să vă învăț cele de trebuință, iar tu îți dai silința pentru cină? Vrei să Mă primești și să pregătești o masă bogată? Altă cină să pregătești, ascultându-Mă cu osârdie și urmând dorirea surorii tale". Așadar, nu spune acestea ca să o oprească de la ospitalitate. Nicidecum! Cum ar fi putut [face aceasta]? Ci pentru [a arăta] că nu trebuie ca în vremea ascultării să se ocupe cu altele.

86 *1 Tesaloniceni* 4, 11-12.
87 *Efeseni* 4, 28.
88 *Faptele* 20, 34.
89 *1 Corinteni* 9, 18.
90 *Faptele* 18, 3.

Iar cuvintele: „Nu lucrați pentru mâncarea cea pieritoare” nu vor să arate că trebuie să nu lucrăm, căci tocmai aceasta este hrană pieritoare, pentru că „nelucrarea a învățat toată răutatea”, ci [vor să arate] că trebuie să lucrăm și să dăm. Iar aceasta nu mai este mâncare pieritoare. Iar dacă cineva, fără să lucreze, se îmbuibă și caută desfătări, acesta cu adevărat lucrează pentru mâncarea pieritoare. Dacă cineva lucrează ca să-L hrănească pe Hristos, să-I dea apă de băut și să-L îmbrace, nimeni nu este atât de lipsit de minte și de înțelegere încât să zică că unul ca acesta lucrează pentru hrana cea pieritoare, căci ca plată pentru aceasta s-a făgăduit Împărăția ce va să fie și bunătățile de acolo. Căci această mâncare rămâne pentru totdeauna.

Dar, pentru că cei de atunci nu dădeau însemnătate credinței, nici nu urmăreau să învețe cine lucrează aceste [minuni] și cu ce putere, ci un singur lucru voiau – să-și umple pântecele fără să facă nimic –, pe bună dreptate a numit această hrană „mâncare pieritoare”. „V-am hrănit trupurile” zicea, „pentru ca, pornind de la aceasta, să căutați cealaltă hrană, cea care rămâne, care vă hrănește sufletul, iar voi alergați iar la cea pământească. De aceea nu înțelegeți că nu vă duc la această [hrană] nedesăvârșită, ci la aceea care dăruiește nu viața aceasta trecătoare, ci pe cea veșnică. Și nu trupul, ci sufletul îl hrănește”.

Apoi, de vreme ce a spus lucruri atât de mari despre Sine și a zis că El le va da această [hrană], pentru ca cele spuse de El să nu-i revolte iar și ca să le facă demne de crezare, pune pe seama Tatălui acest dar. Căci, după ce a zis: „Pe care v-o va da Fiul Omului”, a adăugat: „Căci pe Acesta L-a pecetluit Dumnezeu-Tatăl”, adică pentru aceasta L-a trimis: ca să vă dăruiască această hrană. Această afirmație poate primi și altă tâlcuire. Căci și în alt loc Hristos spune: „Pe cel care ascultă cuvintele Mele, pe acesta l-a pecetluit Tatăl, pentru că Dumnezeu adevărat este”, adică l-a arătat fără tăgadă. Eu cred că și aici vrea să spună același lucru. Căci cuvintele „L-a pecetluit Tatăl” nu înseamnă nimic altceva decât că L-a

---

Ioan 6, 27

Înțelepciunea lui Isus Sirah 33, 32

Cf. Matei 25, 34-40

Ioan 6, 27

Cf. Ioan 3, 33: „Cel care a primit mărturia Lui a pecetluit că Dumnezeu este adevărat”

arătat, L-a descoperit prin mărturisirea Sa. S-a arătat și El pe Sine Însuși, dar, de vreme ce vorbea iudeilor, le-a pus înainte mărturia Tatălui.

2. Să învățăm, dar, iubiților, să cerem de la Dumnezeu cele care se cuvin a fi cerute de la El. Lucrurile acestea – mă refer la cele lumești –, oricum ar fi, nu aduc nicio vătămare. Căci, dacă ne îmbogățim, numai aici ne bucurăm de desfătări, iar de cădem în sărăcie, nicio suferință nu vom avea. Căci nici cele strălucitoare ale acestei vieți, nici cele întristătoare nu au puterea de a aduce nefericire sau plăcere, ci sunt de disprețuit și unele și altele și trec în mare grabă. De aceea, pe bună dreptate sunt numite „cale"[96], ca unele care trec și nu rămân pentru multă vreme. Dar cele viitoare dăinuie, fără să piară: și cele ale osândei, și cele ale Împărăției. Așadar, să arătăm multă osârdie față de acestea, așa încât de unele să fugim, iar pe altele să le alegem. Căci ce folos avem de pe urma desfătării de aici? Azi este și mâine nu este. Azi este o floare strălucitoare, iar mâine praf risipit în vânt. Azi este foc ce arde, iar mâine cenușă stinsă[97].

Dar cele duhovnicești nu sunt așa, ci mereu rămân luminoase și înfloritoare și devin, pe zi ce trece, tot mai strălucitoare. Bogăția aceea niciodată nu piere, niciodată nu trece, niciodată nu se sfârșește, niciodată nu pricinuiește grijă, pizmă și osândă, nu duce la pierzare trupul, nu vatămă sufletul, nu aduce pizmă, nu adună invidie, rele care sunt toate legate de bogăția [pământească]. Slava aceea nu duce la semeție, nu te face să te iubești. Niciodată nu piere, niciodată nu pălește. Odihna și desfătarea din cer rămân pentru totdeauna, fiind mereu neschimbate și fără de moarte. Nu este cu putință a i se afla hotar și sfârșit.

Această viață, rogu-vă, să o dorim! Dacă o vom dori, nu vom mai da nicio importanță celor de aici, ci pe toate le vom disprețui și le vom lua în râs. Chiar de ne va îndemna cineva să intrăm în curțile împărătești, nu le vom alege pe acelea, câtă vreme avem această

---

[96] O utilizare specializată a termenului „cale" (ὁδός) cu înțelesul de „bunuri trecătoare" (neatestat în dicționare), probabil derivat din sensul metaforic de „mijloc", „metodă".

[97] Exprimări pur metaforice, care nu pot fi în niciun caz luate drept indicii ale unor practici de incinerare. Din contră, alte scrieri ale Sfântului Ioan atestă explicit o cinstire deosebită față de rămășițele pământești ale sfinților (*La Sfântul Sfințit Mucenic Vavila*, 11, în *PG* 50, 551; *La mucenicii egipteni*, 1, în *PG* 50, 693).

nădejde [pentru Împărăția cerească]. Deși se consideră că nu există mai mare fericire decât aceasta[98], pentru cei care sunt stăpâniți de dragostea pentru ceruri și acest lucru este mic, fără valoare și neînsemnat. Niciun lucru care are sfârșit nu merită multă strădanie. Tot ceea ce se sfârșește, care azi este și mâine nu mai este, chiar de ar fi foarte mare, lor li se pare foarte mic și de disprețuit.

Așadar, să nu ne alipim de cele care trec, de cele care curg și se duc, ci de cele care dăinuie și nu se schimbă, ca să le putem dobândi, cu harul și cu iubirea de oameni ale Domnului nostru Iisus Hristos, prin Care și cu Care fie slava Tatălui și Sfântului Duh acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

[98] Decât intrarea în curțile împărătești de pe pământ.

Omilia 45

„Deci au zis către El: «Ce să facem ca să săvârșim lucrările lui Dumnezeu?» Le-a zis, dar, Iisus: «Aceasta este lucrarea lui Dumnezeu: să credeți în Acela pe Care El L-a trimis». Deci I-au zis: «Dar ce minune faci ca să vedem și să credem în Tine? Ce lucrezi?»" (*Ioan* 6, 28-30)

1. Nimic nu este mai rău decât lăcomia pântecelui, nimic mai rușinos. Aceasta face mintea greoaie, aceasta face sufletul trupesc, aceasta orbește și nu ne lasă să vedem. Iată că acest lucru s-a întâmplat și cu iudeii. De vreme ce se grăbeau spre îmbuibare și erau cu totul dedați celor lumești și nu gândeau nimic duhovnicesc, Hristos îi mustra prin nenumărate cuvinte, care erau totodată și usturătoare, și îngăduitoare. Și nici așa nu s-au trezit, ci tot zăcând jos au rămas.

Gândește-te! Le-a zis: „Mă căutați nu pentru că ați văzut semne, ci pentru că ați mâncat din pâini și v-ați săturat"[99]. I-a lovit prin această mustrare. Apoi le-a arătat ce fel de mâncare trebuie să caute, zicând: „Lucrați nu pentru mâncarea cea pieritoare". Și le-a pus înainte răsplata, zicând: „Ci pentru cea care rămâne spre viața veșnică"[100]. Apoi i-a lecuit de împotrivire, spunând că a fost trimis de Tatăl. Iar ei ce au zis? Ca și când nu ar fi auzit nimic, au spus: „Deci ce să facem ca să săvârșim lucrările lui Dumnezeu?"[101] Spuneau acestea nu ca să învețe și să facă (și o arată cele ce urmează), ci ca să-L facă să le dea din nou hrană și pentru că voiau să-L convingă să-i sature.

Iar Hristos ce a răspuns? „Aceasta este lucrarea lui Dumnezeu: să credeți în Acela pe Care El L-a trimis. Iar ei au zis: «Ce minune faci ca să vedem și să credem? Părinții noștri au mâncat mană

---

[99] *Ioan* 6, 26.
[100] *Ioan* 6, 27.
[101] *Ioan* 6, 28.

în pustie».”[102] Nimic mai fără de minte, nimic mai absurd decât aceştia! Minunea era încă înaintea ochilor lor şi ei, ca şi când nimic nu se întâmplase, spuneau: „Ce minune faci?” Şi, după ce au spus aşa, nici nu L-au lăsat să aleagă El ce minune să facă, ci păreau să-L silească să nu facă alta decât cea săvârşită în timpul strămoşilor lor. De aceea şi spuneau: „Părinţii noştri au mâncat mană în pustie”. Se gândeau că astfel o să-L stârnească să facă o astfel de minune care să-i poată hrăni trupeşte.

De ce nu au pomenit niciun altul dintre semnele din vechime – căci multe s-au săvârşit atunci, şi în Egipt, şi pe mare, şi în pustie[103] –, ci doar de mană? Oare nu pentru că o pofteau foarte mult datorită tiraniei pântecelui? Cum se face că voi, care aţi spus că este proroc şi voiaţi să-L faceţi rege, pentru că aţi văzut minunea[104], acum aţi devenit nemulţumitori şi nerecunoscători, ca şi când nimic nu s-ar fi întâmplat, şi cereţi semn rostind vorbe de paraziţi şi de câini hămesiţi? Acum vi se pare mana ceva minunat, când sufletul vă este cu totul uscat? Iată ce prefăcătorie! Nu au spus: „Moise a făcut acest semn. Tu ce faci?” pentru că se gândeau să nu-L jignească; ci, deocamdată Îi vorbeau cu mult respect, pentru că aşteptau să primească hrană. Dar nu au zis nici: „Dumnezeu a făcut aceasta. Tu ce faci?” ca să nu pară că Îl consideră egal cu Dumnezeu; nici de Moise nu au pomenit ca să nu pară că Îl micşorează; ci, alegând o cale de mijloc, au spus: „Părinţii noştri au mâncat mană în pustie”[105].

Şi El ar fi putut să spună: „Am făcut acum o minune mai mare decât Moise, fără să am nevoie de toiag, fără să Îmi trebuiască rugăciunea, ci pe toate de la Mine Însumi făcându-le. Iar dacă aţi pomenit de mană, iată, v-am dat şi pâine”. Dar nu era acum vremea pentru astfel de cuvinte, ci un singur lucru căuta: să-i aducă la mâncarea duhovnicească. Şi iată cu ce nemăsurată înţelepciune răspunde: „Nu Moise v-a dat pâine din cer, ci Tatăl Meu vă dă din cer Pâinea cea adevărată”[106].

De ce nu a zis: „Nu Moise a dat-o, ci Eu”, ci în loc de „Mesia” a spus: „Dumnezeu” şi în loc de mană S-a pus pe Sine? Pentru că era mare neputinţa celor care ascultau. Şi se vede din cele ce urmează.

---

[102] *Ioan* 6, 29-31.
[103] *Cf. Ieşirea* 7-11.
[104] *Cf. Ioan* 6, 14-15.
[105] *Ioan* 6, 31.
[106] *Ioan* 6, 32.

Căci chiar și așa vorbind, tot nu i-a domolit, chiar dacă la început a zis: „Mă căutați nu pentru că ați văzut minuni, ci pentru că ați mâncat din pâini și v-ați săturat"[107]. Și, pentru că acestea le urmăreau ei, a căutat să-i îndrepte și prin cuvintele care au urmat, dar nici așa nu au cedat.

Când a făgăduit femeii samaritence că-i va da apă, nu a pomenit de Tatăl, ci a spus așa: „Dacă ai fi știut cine este Cel care îți zice: «Dă-mi să beau», tu ai fi cerut de la El și ți-ar fi dat apa vie"[108] și: „Apa pe care o voi da Eu"[109], și nu face referire la Tatăl. Aici însă pomenește de Tatăl ca să înțelegi cât de mare era credința samaritencei și cât de mare era neputința iudeilor. Așadar, mana nu a fost din cer. Deci cum se spune că este din cer? Așa cum spune Scriptura: „Păsările cerului"[110] și: „A tunat din cer Domnul"[111]. Iar despre pâine spune că este adevărată, nu pentru că minunea cu mana ar fi fost o minciună, ci pentru că era o reprezentare[112], nu adevăr în sine. Iar când a pomenit de Moise, nu S-a pus pe Sine în locul lui, pentru că ei încă nu Îl considerau mai presus decât Moise, ci încă îi acordau aceluia mai multă cinste. De aceea, când a zis: „Nu Moise a dat", nu a adăugat: „Eu dau", ci a spus că Tatăl Lui o dă.

Iar ei, auzind, au spus iar: „Dă-ne nouă să mâncăm pâinea aceasta"[113]. Încă socoteau că e vorba despre un lucru simțit, încă așteptau să aducă desfătare pântecelui. De aceea se grăbeau să alerge la El. Dar Hristos ce a făcut? Înălțându-i puțin câte puțin, a adăugat: „Pâinea lui Dumnezeu este cea care Se coboară din cer și dă viață lumii". Deci nu numai iudeilor, ci întregii lumi. De aceea nu a spus simplu: „Mâncare", ci: „Viață", ca să arate că e vorba despre altă viață, care o înlocuiește pe aceasta, de vreme ce erau toți morți.

Dar ei tot spre cele de jos se aplecau și ziceau: „Dă-ne pâinea aceasta". Iar El, mustrându-i pentru că, atâta timp cât au bănuit că este vorba despre mâncarea simțită, alergau [la El], iar atunci când au aflat că este vorba de ceva duhovnicesc, nu au mai făcut așa, a zis din nou: „Eu sunt Pâinea vieții. Cel care vine la Mine nu va

[107] *Ioan* 6, 26.
[108] *Ioan* 4, 10.
[109] *Ioan* 4, 14.
[110] *Psalmul* 8, 8.
[111] *Psalmul* 17, 15.
[112] Lit. „tip" (τύπος); termenul stă la baza sintagmei „interpretare tipologică" discutată într-o notă aferentă *Omiliei* 43, 2.
[113] *Ioan* 6, 34.

flămânzi și cel care crede în Mine nu va înseta niciodată. Dar am spus vouă că M-ați și văzut și nu credeți"[114].

2. Și Ioan a vorbit astfel mai înainte: „Ceea ce știe vorbește și ceea ce a văzut mărturisește și mărturia Lui nu o primește nimeni"[115]. Și iar Hristos spune: „Ceea ce știm vorbim și ceea ce am văzut mărturisim, dar mărturia noastră nu o primiți"[116]. A făcut aceasta luând-o înaintea lor și arătând că nici nu Îl tulbura acest lucru, nici nu căuta slavă, nici nu era neștiutor al celor negrăite din mintea lor, prezente și viitoare.

„Eu sunt Pâinea vieții."[117] Urmează acum să purceadă la transmiterea tainelor. Și mai întâi vorbește despre dumnezeirea Lui: „Eu sunt Pâinea vieții". Nu spune aceasta despre trup (căci despre trup vorbește spre sfârșit, când zice: „Și pâinea pe care Eu o voi da este trupul Meu"), ci, deocamdată, despre dumnezeire. Căci și aceea este pâine, prin Dumnezeu Cuvântul, după cum și această pâine [materială], prin venirea Duhului asupra ei, devine pâine cerească[118]. Aici nu Se folosește de martori, precum în cazul cuvântării dinainte, căci avea drept martor însăși minunea cu pâinile, iar ei încă se prefăceau doar că Îl cred. Atunci I se împotriveau și Îl acuzau. De aceea acum Se face cunoscut.

Iar ei, de vreme ce așteptau să se bucure de hrana trupească, stăruiau și nu se tulburau, până ce, în cele din urmă, și-au pierdut nădejdea. Dar nici așa Hristos nu a tăcut, ci a spus multe cuvinte mustrătoare. Ei care, atunci când au mâncat, L-au numit „proroc", acum se scandalizează și Îl numesc „Fiu al teslarului"[119]. Dar când au mâncat din pâini nu au spus așa, ci ziceau: „Acesta este prorocul" și voiau să-L facă rege. Păreau să fie indignați de faptul că El spusese că S-a coborât din cer. Dar, în realitate, nu acesta era

[114] *Ioan* 6, 35-36.
[115] *Ioan* 3, 32.
[116] *Ioan* 3, 11.
[117] *Ioan* 6, 35.
[118] Avem aici o redare pe scurt, dar foarte riguroasă, a dogmei euharistice. Distingem în ea elementele esențiale: pâinea este materia Tainei, venirea Duhului este principiul transformator, prefacerea pâinii este reală, trupul istoric al lui Hristos și pâinea euharistică sunt identice. Pentru detalii despre ritualul, doctrina și mistagogia euharistică antiohiană în epocă, vezi Diac. Ioan I. ICĂ jr, *De la Dionisie Areopagitul la Simeon al Tesalonicului - integrala comentariilor liturgice bizantine (studii și texte)*, Ed. Deisis, Sibiu, 2012, p. 75 ș.u.
[119] *Matei* 13, 55; *Marcu* 6, 3.

lucrul care le aducea indignare, ci faptul că nu se mai așteptau să se bucure de masa trupească. Dacă s-ar fi indignat cu adevărat, ar fi trebuit să întrebe și să caute să afle cum este El pâine a vieții, cum S-a pogorât din cer. Dar nu au făcut asta, ci au cârtit. De aici se vede că nu aceasta i-a scandalizat.

Când le-a zis: „Tatăl Meu vă dă pâinea"[120], nu au spus: „Roagă-L să o dea". Dar ce? „Dă-ne pâinea!"[121] Dar El nu a zis: „Eu dau", ci: „Tatăl Meu dă". Ei însă, din poftă pentru mâncare, au crezut că și El este în măsură să o dea. Deci cum se face că cei care L-au crezut în măsură să o dea aveau mai apoi să se scandalizeze, când au auzit că „Tatăl dă"? Deci care este cauza? Pentru că au auzit că nu era posibil să mănânce, iar nu au crezut și au adus ca pretext al necredinței lor faptul că cele spuse erau prea înalte. De aceea a spus: „M-ați și văzut și nu credeți"[122], referindu-Se, pe de o parte, la minuni și, pe de alta, la mărturia din Scripturi. „Căci acelea sunt" – zice – „cele care mărturisesc despre Mine"[123] și: „Am venit în numele Tatălui Meu și nu Mă primiți"[124] și: „Cum puteți să credeți când primiți slavă unii de la alții?"[125]

„Tot ce-Mi dă Tatăl va veni la Mine și pe cel care vine la Mine nu-l voi scoate afară."[126] Iată cum toate le face spre mântuirea lor! Tocmai de aceea a spus cele ce urmează, ca să nu creadă ei că face un lucru de prisos și că spune acestea în zadar. Deci ce a spus? „Tot ce-Mi dă Tatăl va veni la Mine și Eu Îl voi învia în ziua cea de apoi."[127] De ce învierea de obște, de care și cei necredincioși au parte, a pomenit-o ca pe un dar aparte al celor care cred în El? Pentru că nu S-a referit la înviere în general, ci la învierea de acest fel. Mai înainte, când a zis: „Nu-l voi scoate afară" și: „Nu voi pierde pe niciunul", atunci a vorbit despre înviere. Căci la înviere unii sunt scoși afară, după cum putem învăța din cuvintele: „Luați-l și aruncați-l în întunericul cel mai din afară"[128], iar alții pier, după cum se arată din cuvintele: „Temeți-vă mai degrabă de acela care poate și

[120] *Ioan* 6, 32.
[121] *Ioan* 6, 34.
[122] *Ioan* 6, 36.
[123] *Ioan* 5, 39.
[124] *Ioan* 5, 43.
[125] *Ioan* 5, 44.
[126] *Ioan* 6, 37.
[127] *Ioan* 6, 37, 44.
[128] *Matei* 22, 13.

sufletul şi trupul să le piardă în gheena"[129]. Aşadar, cuvintele: „Dau viață veşnică" aceasta înseamnă: „Vor ieşi cei care au făcut cele rele spre învierea osândirii şi cei care au făcut cele bune spre învierea vieții"[130]. Deci această înviere a arătat-o aici, cea a celor buni.

Dar ce vrea să arate când spune: „Tot ce-Mi dă Tatăl va veni la Mine"? Mustră necredința lor şi arată că cel care nu crede în El calcă voia Tatălui. Şi nu a spus acestea pe față, ci acoperit. Şi peste tot Îl vei vedea făcând aceasta, voind să arate că cei care nu cred se împotrivesc şi Tatălui, nu numai Lui. Dacă aceasta este voia Lui şi pentru aceasta a venit, ca să mântuiască toată lumea, atunci cei care nu cred încalcă voia Lui. „Aşadar", zice, „când Tatăl îndrumă pe cineva, nimic nu-l împiedică pe acela să vină la Mine". Şi mai departe spune: „Nimeni nu poate să vină la Mine dacă nu-l va trage Tatăl"[131]. Iar Pavel a zis că El Îi va preda Tatălui „când va preda Împărăția lui Dumnezeu şi Tatălui"[132]. După cum Tatăl, atunci când dă, nu face aceasta lipsindu-Se pe Sine [de ceva] mai întâi, tot aşa şi Fiul, atunci când predă, nu face aceasta dându-Se pe Sine la o parte. Se spune că a predat pentru că prin El suntem duşi [la Tatăl].

3. Iar cuvintele „prin Care" s-au spus şi despre Tatăl, ca atunci când spune: „Prin Care ați fost chemați la împărtăşirea cu Fiul Său"[133], adică prin voia Tatălui. Şi iar: „Fericit eşti, Simone, fiul lui Iona, că nu trup şi sânge ți-au descoperit ție"[134]. Ceea ce vrea să spună aici este ceva de acest fel: „Nu este ceva la întâmplare credința în Mine, ci este nevoie de un impuls de sus". Şi această idee o foloseşte de-a lungul întregii cuvântări, arătând că însăşi credința cere un suflet cu adevărat nobil, care este tras de Dumnezeu.

Dar poate că cineva va spune: „Dacă tot cel pe care îl dă Tatăl şi cei pe care îi trage [El] vin la Tine şi dacă nimeni nu poate să vină la Tine dacă nu îi este dat de sus, atunci cei cărora nu le dă Tatăl sunt slobozi de orice vină şi reproş". Acestea sunt cuvinte uşuratice şi pretexte. Căci avem nevoie şi de propria noastră voință. Țin de

[129] *Matei* 10, 28.
[130] *Ioan* 5, 29.
[131] *Ioan* 6, 44.
[132] *1 Corinteni* 15, 24.
[133] *1 Corinteni* 1, 9.
[134] *Matei* 16, 17.

libera voință și a primi învățătură, și a crede. Aici nimic altceva nu arată prin cuvintele: „Ceea ce Îmi dă Tatăl" decât: „Nu e ceva la întâmplare credința în Mine, nici nu ține de gânduri omenești, ci e nevoie de descoperire de sus și de un suflet care să primească cu bunăvoință descoperirea". Iar cuvintele: „Cel care vine la Mine se va mântui", aceasta înseamnă: „Se va bucura de multă grijă". „Pentru aceştia am venit", zice, „am luat trup și am primit chip de rob". Apoi a adăugat: „M-am coborât din cer, nu ca să fac voia Mea, ci voia Celui care M-a trimis pe Mine"[135].

Ce spui? Una este voia Ta, și alta a Aceluia? Deci, ca să nu primească cineva o astfel de bănuială, o înlătură adăugând: „Aceasta este voia Celui care M-a trimis, ca oricine vede pe Fiul și crede în El să aibă viață veșnică"[136]. Deci aceasta nu este voia Ta? Și cum spui în alt loc: „Foc am venit să arunc pe pământ și cât aș vrea să fie acum aprins"[137]? Dacă vrei și Tu aceasta, este limpede că e vorba despre o singură voie, căci și în alt loc zici: „După cum Tatăl scoală pe cei morți și le dă viață, tot așa și Fiul dă viață celor cărora voiește"[138]. Deci care este voia Tatălui? Oare nu este aceea ca dintre ei să nu piară niciunul? Într-adevăr, aceasta și Tu o voiești. Deci nu este acolo ceva și aici altceva.

La fel, și în alt loc, arată că este egal cu Tatăl, înfățișând aceasta și mai lămurit, când zice: „Eu și Tatăl vom veni și vom face locaș la el"[139]. Ceea ce vrea să spună este aceasta: „Nu am venit să fac altceva decât ceea ce voiește și Tatăl. Nu am o voie proprie, diferită de cea a Tatălui, căci toate ale Tatălui sunt ale Mele și ale Mele sunt ale Lui". Deci, dacă sunt comune cele ale Tatălui și ale Fiului, pe bună dreptate spune: „Nu ca să fac voia Mea".

Dar aici nu a spus așa, ci a păstrat aceste [cuvinte] pentru sfârșit. Căci cele înalte, după cum am spus, deocamdată le ascunde și le umbrește și vrea să arate că, dacă ar fi spus: „Aceasta este voia Mea", ei L-ar fi disprețuit. Așadar, a spus: „Și Eu lucrez împreună cu El potrivit cu voia Lui", voind să-i miște mai mult, ca și când ar fi zis: „Ce credeți? Că pe Mine Mă mâniați dacă nu credeți? Pe Tatăl Meu Îl faceți să Se mânie".

---

[135] *Ioan* 6, 38.
[136] *Ioan* 6, 39-40.
[137] *Luca* 12, 49.
[138] *Ioan* 5, 21.
[139] *Ioan* 14, 23.

„Căci aceasta este voia Celui care M-a trimis, ca din ce Mi-a dat să nu pierd nimic."[140] Arată aici că nu El este Cel care are nevoie de slujirea lor, nici nu a venit pentru trebuința Lui, ci pentru mântuirea lor, iar nu ca să fie cinstit de ei. Și, cu ocazia cuvântării dinainte, a spus: „Slavă de la oameni nu primesc"[141] și: „Spun acestea ca să vă mântuiți"[142]. Cu orice prilej Se străduiește să arate că pentru mântuirea lor a venit. Spune și că El caută slava Tatălui, ca să nu dea loc la bănuieli. Și, prin cele ce urmează, a descoperit mai limpede că aceasta este pricina pentru care a vorbit așa: „Cel care caută voia sa caută slava sa, iar cel care caută slava celui care l-a trimis adevărat este și nu este nedreptate în el"[143].

„Aceasta este voia Tatălui [Meu]: ca oricine vede pe Fiul și crede în El să aibă viață veșnică și îl voi învia în ziua cea de apoi."[144] De ce tot timpul, cu orice prilej, pomenește de înviere? Ca să nu creadă ei că purtarea de grijă se îndreaptă doar spre evenimentele prezente; ca să nu devină nepăsători din cauză că nu se pot desfăta aici, ci să nădăjduiască cele viitoare și să nu-L disprețuiască, bizuindu-se pe faptul că nu sunt pedepsiți în prezent, ci să aștepte altă viață.

4. Dar, chiar dacă aceia nimic nu au câștigat, noi să ne silim să dobândim câștig din această vorbire neîncetată despre înviere. Dacă vrem să ne lăcomim, să răpim, să facem ceva greșit, să ne gândim numaidecât la ziua aceea și să ne zugrăvim în minte scaunul de judecată și acest gând, mai puternic decât orice frâu, va opri pornirile noastre greșite. Să spunem mereu și altora, și nouă înșine: „Există înviere și ne așteaptă o judecată înfricoșătoare". Chiar dacă vedem pe cineva că se mândrește și se aprinde pentru bunurile de aici, același lucru să-l spunem, arătându-i că toate rămân aici. Iar dacă vedem pe un altul îndurerat și descurajat, să-i spunem și lui același lucru, arătându-i că cele de întristare vor avea un sfârșit. Iar dacă vedem pe cineva în lene și nepăsare, același cântec să-i adresăm, arătându-i că va trebui să dea socoteală pentru lenevie.

Aceste cuvinte au putere, mai mult decât orice medicament, să vindece sufletul. Căci există înviere și învierea este la ușă, nu

140 *Ioan* 6, 39.
141 *Ioan* 5, 41.
142 *Ioan* 5, 34.
143 *Ioan* 7, 18.
144 *Ioan* 6, 40.

departe, nici peste mult timp. „Încă puțin timp", zice Pavel, „și Cel care e să vină va veni și nu va întârzia"[145]. Și iar: „Noi toți trebuie să ne înfățișăm înaintea scaunului de judecată al lui Hristos"[146], adică și cei răi, și cei buni, ca aceia să fie rușinați înaintea tuturor, iar aceștia să strălucească și mai mult înaintea tuturor. Așa cum aici judecătorii pe cei răi îi pedepsesc, iar pe cei buni îi cinstesc în văzul tuturor, tot așa, de bună seamă, va fi și acolo, așa încât pentru aceia rușinea va fi mai mare, iar pentru aceștia slava va fi și mai strălucitoare.

Acestea, dar, să ni le zugrăvim în minte în fiecare zi. Dacă ne vom gândi la ele mereu, nimic dintre lucrurile trecătoare de aici nu ne va putea stăpâni. „Căci cele ce se văd sunt trecătoare, iar cele ce nu se văd sunt veșnice"[147]. Așadar, să spunem neîncetat și nouă înșine, și celorlalți: „Există o înviere și o judecată și dare de seamă pentru faptele săvârșite". Și toți cei care cred că există soartă[148] să spună aceasta și numaidecât se vor izbăvi de puroiul bolii[149]. Dacă există înviere și judecată, nu există soartă, chiar de ar fi unii care se străduiesc și își dau silința în mii de feluri [să arate că există][150]. Mi-e rușine că îi învăț pe creștini despre înviere. Cel care are nevoie să învețe că există înviere și nu este cu totul convins că lucrurile nu se petrec din necesitate, nici oricum și la întâmplare, nu este creștin.

De aceea vă rog și vă cer să ne curățim de toate relele și să facem totul ca să dobândim iertare și răspuns bun în ziua aceea. Dar poate că cineva va spune: „Și când va fi sfârșitul? Când va fi învierea? Iată cât timp a trecut și nimic de acest fel nu s-a întâmplat". Dar

---

[145] *Evrei* 10, 37.

[146] *2 Corinteni* 5, 10.

[147] *2 Corinteni* 4, 18.

[148] În original: εἱμαρμένη, termen tehnic în stoicism pentru desemnarea destinului, utilizat totodată și de astrologia populară a vremii (detalii în Luther H. MARTIN, *Studies in Hellenistic Religions*, Cascade, Oregon, 2018, pp. 268-269). Termenul apare și în anumite tratate gnostice, precum *Pistis Sophia*, 1, 13. În doctrinele dualiste, precum cea maniheică, fatalismul era o componentă esențială.

[149] Credința într-un destin prestabilit, care ar determina implacabil acțiunile oamenilor, contrazicea învățătura scripturală despre liberul arbitru și era dăunătoare moralei individuale și celei colective deopotrivă. De aceea autorul este foarte atent să combată orice formă de fatalism și aici, și în *Omiliile la Matei*, 62, 3 (*PG* 57, 623E), dar mai ales în omiliile *Despre soartă și providență*, 2, 3 și 5 (*PG* 50, 758B, 762B și 770C-D).

[150] Este neclar la cine se face referire: filosofii stoici, filosofii epicurei, astrologii vremii sau ereticii gnostici. Cel mai probabil la ultimii, dacă luăm în calcul menționarea explicită a maniheilor în *Omilia* 46, 1: „De aceste cuvinte se leagă *maniheii* spunând că *nimic nu ține de noi*" (subl.n.).

se va întâmpla, credeți-mă! Și cei de dinainte de potop spuneau așa și râdeau de Noe. Dar potopul a venit și i-a înghițit pe toți acei necredincioși și numai pe Noe, care a crezut, l-a cruțat[151]. Nici cei din vremea lui Lot nu se așteptau la acea plagă trimisă de Dumnezeu, până ce s-au abătut asupra lor fulgerele și trăsnetele acelea și ele i-au nimicit pe toți[152]. Și nici pentru aceștia, nici pentru cei din vremea lui Noe nu a existat ceva care să prevestească cele ce aveau să fie, ci, pe când se desfătau, beau și se îmbătau, s-au petrecut acele nenorociri de nesuportat.

Tot așa va veni și învierea, nu după unele prevestiri, ci pe când ne vom afla în deplină bunăstare. De aceea și Pavel spune: „Atunci când vor zice: «Pace și liniște», atunci fără de veste va veni peste ei pieirea, ca și durerile peste cea însărcinată, și scăpare nu vor avea"[153]. Așa a rânduit Dumnezeu, ca să fim mereu pregătiți și să nu fim încrezători nici chiar atunci când suntem în siguranță. Ce vorbești? Nu aștepți să fie înviere și judecată? Demonii mărturisesc acestea, și tu nu le mărturisești? Căci ziceau: „Ai venit aici mai înainte de vreme ca să ne chinuiești"[154]. Iar cei care spun că va fi chin știu că vor fi și judecată și dare de seamă și pedepse.

Deci să nu-L mâniem pe Dumnezeu prin aceea că, pe lângă faptul că îndrăznim să facem fapte rele, nu credem nici în învățătura despre înviere. Așa cum în alte privințe Hristos a fost înaintea noastră, așa și aici. De aceea este numit „întâiul născut din morți"[155]. Dacă nu era înviere, cum ar fi putut fi El întâiul născut? Pentru că nimeni dintre cei morți nu l-ar fi urmat. Dacă nu este înviere, atunci unde mai este dreptatea lui Dumnezeu, de vreme ce atâția oameni răi sunt în bunăstare și atâția oameni buni sunt necăjiți și trăiesc în suferință? Cum va lua fiecare dintre aceștia cele după merit dacă nu există înviere[156]? Nimeni dintre cei care trăiesc drept nu este lipsit de credința în înviere, ci în fiecare zi se roagă prin acele sfinte cuvinte: „Vie Împărăția Ta".

Deci cine sunt cei care nu cred în înviere? Cei care au căile spurcate și viața necurată, după cum spune prorocul: „Spurcate

---

[151] *Cf. Facerea* 7, 23.
[152] *Cf. Facerea* 19, 23-25.
[153] *1 Tesaloniceni* 5, 3.
[154] *Matei* 8, 29.
[155] *Coloseni* 1, 18.
[156] O argumentație similară, în *Omilia* 66, 3.

sunt căile lui în toată vremea. Lepădate sunt judecățile Tale de la fața lui"[157]. Căci nu se poate, nu se poate ca un om să aibă viață curată dacă nu crede în înviere, căci cei care nu se știu vinovați de nimic rău spun și vor și cred că vor lua răsplată.

Așadar, să nu-L mâniem, ci să-L ascultăm când spune: „Temeți-vă de cel care poate și sufletul și trupul să le piardă în gheena"[158], pentru ca, datorită fricii, să devenim mai buni și, izbăviți de această pierzare, să ne învrednicim de Împărăția cerurilor, pe care fie ca noi toți să o dobândim, cu harul și iubirea de oameni ale Domnului nostru Iisus Hristos, prin Care și cu Care fie slava Tatălui și închinatului, preasfântului și de viață făcătorului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor nesfârșiți. Amin.

---

[157] *Psalmul* 9, 25.

[158] *Matei* 10, 28.

Omilia 46

„Deci iudeii murmurau împotriva Lui, fiindcă zisese: «Eu sunt Pâinea care s-a pogorât din cer»; și ziceau: «Nu este acesta fiul lui Iosif și nu știm noi pe tatăl Său și pe mama Sa? Deci cum spune că S-a coborât din cer?»" (*Ioan* 6, 41-42)

1. „Pântecele este dumnezeul lor și slava [lor] este întru rușinea lor"[159], spunea Pavel despre unii când scria filipenilor. Că și iudeii erau așa se vede și din [cuvintele] dinainte, se vede și din cele pe care I le spuneau lui Hristos când veneau la El. Când le-a dat pâine și le-a umplut pântecele, spuneau că e proroc și căutau să-L facă împărat. Dar, când îi învăța despre hrana duhovnicească, despre viața veșnică, când i-a îndepărtat de cele simțite, când le vorbea despre înviere și le înălța gândul, adică tocmai atunci când trebuiau să-L admire, atunci murmurau și se îndepărtau [de El].

Și, într-adevăr, dacă El era prorocul, după cum au spus mai înainte: „Acesta este Cel despre care a zis Moise: «Proroc dintre frații voștri, ca și mine, vă va ridica Domnul Dumnezeu. Pe Acela să-L ascultați»"[160], atunci trebuiau să Îl asculte când a zis: „Din cer M-am pogorât". Dar nu ascultau, ci murmurau[161]. Încă Îi arătau respect pentru minunea cu pâinile care se petrecuse de curând. De aceea nu I se împotriveau pe față, dar, prin faptul că murmurau, arătau că sunt indignați pentru că nu le-a dat masa pe care o voiau. Și, murmurând, ziceau: „Nu este Acesta fiul lui Iosif?" De aici se vede limpede că încă nu știau nici de nașterea Lui minunată și neobișnuită. De aceea încă Îl numeau „fiul lui Iosif".

---

[159] *Filipeni* 3, 19.

[160] *Deuteronomul* 18, 15.

[161] Verbul amintește de cârtirea evreilor la adresa lui Moise și Aaron (*cf. Ieșirea* 16, 24; 16, 2, 7-12) și, implicit, la adresa lui Dumnezeu în pustiul Egiptului. Evanghelistul sugerează că Hristos are în fața Lui pe urmașii aceluiași popor nerecunoscător și suspicios, gata să ofere o reacție mereu negativă la minunile și purtarea Lui de grijă constantă.

Totuşi El nu îi certa, nici nu le zicea: „Nu sunt fiul lui Iosif". Nu pentru că era fiul lui Iosif, ci pentru că încă nu puteau să audă despre acea naştere minunată. Dacă despre [naşterea] după trup nu puteau să audă [vorbindu-se] limpede, cu atât mai mult despre cea negrăită, de sus. Dacă ceea ce era mai umil nu le-a descoperit, cu atât mai puţin le-ar fi încredinţat acelea [înalte]. Chiar dacă acest lucru îi scandaliza foarte mult, anume că provenea dintr-un tată oarecare, neînsemnat, totuşi nu le-a descoperit [Cine este adevăratul Tată], ca nu cumva, înlăturând o sminteală, să pricinuiască alta.

Deci ce a răspuns El când ei murmurau? „Nimeni nu poate să vină la Mine dacă nu-l va trage Tatăl, Care M-a trimis."[162] De aceste cuvinte se leagă maniheii spunând că nimic nu ţine de noi. Dar ele subliniază tocmai faptul că suntem stăpâni pe voinţa noastră. „Dacă cineva vine la El", întrebi tu, „de ce are nevoie să fie tras?" Cuvintele Lui nu înlătură ceea ce ţine de noi, ci mai degrabă arată că avem nevoie de ajutor, căci spune aici că nu oricine, la întâmplare, vine la El, ci acela care se bucură de mult sprijin.

Apoi arată şi felul în care îl trage. Ca să nu se bănuiască iar ceva perceptibil prin simţuri despre Dumnezeu, a adăugat: „Nu că L-a văzut cineva pe Tatăl, decât numai Cel care este de la Dumnezeu, Acesta L-a văzut pe Tatăl"[163]. „Deci cum îl trage?", întrebi. Aceasta a arătat-o prorocul mai înainte profeţind: „Vor fi toţi învăţaţi de Dumnezeu"[164]. Ai văzut vrednicia credinţei? [Ai văzut] cum a prorocit că nu de la oameni, nici prin om, ci prin Însuşi Dumnezeu vor învăţa? Într-adevăr, pentru aceasta, ca să facă vrednic de crezare cuvântul, i-a trimis la proroci.

„Şi dacă zice", întrebi tu, „că «vor fi toţi învăţaţi de Dumnezeu», cum de unii nu cred?" Pentru că, ceea ce a zis, a zis despre cei mai mulţi. De altfel, chiar de nu ar fi aşa, prorocia nu este despre toţi în general, ci despre toţi cei care vor. Căci este aşezat învăţător gata să ofere tuturor cele ale Sale, revărsând peste toţi învăţătura Lui.

„Şi Eu îl voi învia în ziua cea de apoi."[165] Nu mică este vrednicia Fiului care se vede de aici, dacă Tatăl îi aduce şi El îi înviază. Nu desparte faptele Lui de cele ale Tatălui – cum ar putea? –, ci arată că puterea Lor este deopotrivă. În alt loc zice: „Tatăl, Care M-a trimis,

[162] *Ioan* 6, 44.
[163] *Ioan* 6, 46.
[164] *Ioan* 6, 45; *Isaia* 54, 13.
[165] *Ioan* 6, 40.

mărturisește despre Mine"[166], iar apoi, ca să nu fie unii nedumeriți de acest cuvânt, îi trimite la Scripturi. Tot așa și aici, ca să nu aibă aceeași bănuială, îi trimite la proroci, amintind mereu de ei, pentru a arăta că nu este potrivnic Tatălui.

„Dar", întrebi tu, „cum este cu cei de dinainte de aceasta? Oare ei nu erau învățați de Dumnezeu? Cu ce se deosebește cazul de acum?" Prin aceea că atunci învățau cele ale lui Dumnezeu prin oameni, iar acum prin Fiul Unul-Născut al lui Dumnezeu și prin Duhul Sfânt. Apoi a adăugat: „Nu că pe Tatăl L-a văzut cineva, decât numai Cel care este de la Dumnezeu"[167]. Nu vorbește aici despre cauză, ci despre ființă. Dacă ar fi vorbit despre cauză, toți suntem de la Dumnezeu. Atunci cu ce ar fi fost mai special și deosebit Fiul? „Dar de ce nu le-a spus-o mai clar?", întrebi. Din cauza neputinței lor. Dacă, atunci când a spus: „M-am coborât din cer", s-au scandalizat atât de mult, cum ar fi reacționat dacă mai adăuga și aceasta?

Se numește pe Sine „pâine a vieții" pentru că El unește viața noastră de aici cu cea viitoare. De aceea a adăugat: „Cine mănâncă din Pâinea aceasta va trăi în veci"[168]. Numește aici „pâine" fie învățăturile mântuitoare și credința în El, fie Trupul Lui. Căci amândouă sunt vene ale sufletului. Chiar dacă în alt loc, când a zis: „Dacă cineva ascultă cuvântul Meu, nu va gusta moartea"[169], s-au scandalizat, aici nu au pățit ceva de acest fel, poate pentru că încă Îl priveau cu respect datorită pâinilor pe care le făcuse.

2. Observă și în ce fel arată deosebirea față de mană! După urmările fiecăreia dintre aceste feluri de hrană. Pentru a arăta că mana nu avea vreun folos deosebit, a adăugat: „Părinții voștri au mâncat mană în pustie și au murit"[170]. Apoi, le aduce un argument foarte convingător pentru faptul că se vor învrednici de daruri mult mai mari decât părinții lor, făcând referire la acei bărbați minunați din vremea lui Moise. Apoi, după ce a spus că au murit cei care au mâncat mană, a adăugat: „Cine mănâncă din pâinea aceasta va trăi în veci"[171]. Iar cuvintele: „În pustie" nu fără motiv le-a adăugat, ci

[166] *Ioan* 8, 18.
[167] *Ioan* 6, 46.
[168] *Ioan* 6, 51.
[169] *Ioan* 8, 52.
[170] *Ioan* 6, 49.
[171] *Ioan* 6, 51.

voind să arate că [mana] nu a fost dată pentru mult timp, nici nu i-a însoțit în Pământul făgăduinței.

Dar această pâine nu este așa. „Și pâinea pe care Eu o voi da este Trupul Meu, pe care Eu îl voi da pentru viața lumii."[172] Pe bună dreptate ar putea întreba cineva aici cu nedumerire dacă era acum vremea pentru astfel de cuvinte care nu zideau, nici nu aduceau folos, ci mai degrabă distrugeau cele deja zidite. „De aceea", zice, „mulți dintre ucenicii Lui s-au dus înapoi zicând: «Greu este cuvântul acesta. Cine poate să-l asculte?»"[173] Se poate ca aceste cuvinte să fi fost încredințate doar ucenicilor, după cum spunea Matei: „Le lămurea deosebi"[174].

Deci ce vom spune la aceasta? Că și acum astfel de cuvinte sunt și foarte folositoare, și foarte necesare. De vreme ce stăruiau cerând hrană, însă cea trupească, și, amintindu-I de hrana dată în vremea strămoșilor, numeau mana „ceva mare", El le pomenește de hrana duhovnicească, arătându-le că toate acelea erau imagine și umbră, iar adevărul lucrurilor este cel de acum.

„Dar trebuia", zici tu, „să spună: «Părinții noștri au mâncat mană în pustie, iar Eu v-am dat pâine»". Dar era o mare diferență între ele. Aceasta părea mai mică decât aceea, căci aceea, [mana], a fost adusă de sus, iar aceasta, minunea cu pâinile, s-a petrecut [aici] jos. Deci, de vreme ce ei cereau hrană adusă din cer, de aceea spunea mereu: „M-am coborât din cer". Dacă ar întreba cineva: „De ce a vorbit și despre Taine?"[175], îi vom spune că era timpul foarte potrivit și pentru astfel de cuvinte. Căci cele care nu sunt spuse atât de clar îi stârnesc întotdeauna pe ascultători și îi fac mai atenți.

Așadar, nu trebuiau să se scandalizeze, ci mai degrabă să întrebe și să caute să afle. Dar ei au plecat. Dacă Îl credeau proroc, trebuiau să creadă cuvintele Lui. Deci sminteala provenea din nechibzuința lor, nu din caracterul nedeslușit al celor spuse de El. Observă și cum i-a alipit de Sine pe ucenici treptat, căci ei sunt

---

[172] *Ioan* 6, 51.

[173] *Ioan* 6, 60.

[174] *Marcu* 4, 34; *cf. Matei* 13, 36.

[175] Și exegeza modernă găsește acest loc dificil din rațiuni de anacronism: Taina Euharistiei se instituie la sfârșitul vieții lui Iisus; cum acest discurs este plasat la începutul propovăduirii Mântuitorului, o parte dintre exegeți sunt de părere că fragmentul *Ioan* 6, 53-56 nu ar aparține realmente lui Iisus istoric, ci ar reprezenta o explicitare adăugată de evanghelist din perspectivă post-pascală (Rinaldo FABRIS, *Evanghelia după Sfântul Ioan. Traducere și comentariu*, trad. Cristian Ungureanu, Ed. Sapientia, Iași, 2016, pp. 298-300).

cei care au spus: „Tu ai cuvintele vieţii celei veşnice. Unde ne vom duce?"[176] Dar aici Se arată pe Sine ca Cel care dă, nu pe Tatăl, căci zice: „Pâinea pe care Eu o voi da este Trupul Meu"[177]. Însă mulţimea nu a făcut aşa, ci, dimpotrivă, a zis: „Greu este cuvântul acesta". De aceea au plecat. Deşi învăţătura Lui nu era ceva străin şi diferit. Ioan a dat de înţeles aceasta mai înainte, când L-a numit „miel"[178].

„Dar nici aşa nu au ştiut", spui tu. Ştiu şi eu [că mulţimea nu a cunoscut], dar nici ucenicii nu au cunoscut. Dacă încă nu ştiau nimic limpede despre Înviere şi de aceea nu au înţeles nici ce înseamnă: „Dărâmaţi templul acesta şi în trei zile îl voi ridica"[179], cu atât mai mult [nu au înţeles] cele spuse acum, căci sunt mai puţin clare decât acelea. Că unii proroci au înviat [oameni] ştiau, chiar dacă Scripturile nu au spus-o atât de limpede, dar că cineva a mâncat carne [de om] niciodată nu s-a spus în Scripturi. Totuşi Îl credeau şi Îl urmau şi mărturiseau că are cuvintele vieţii veşnice. Aceasta este lucrarea unui ucenic: să nu iscodească cele ale învăţătorului, ci să asculte şi să creadă şi să aştepte vremea potrivită pentru răspuns.

„Atunci de ce", întrebi tu, „s-a întâmplat contrariul şi s-au dus înapoi?" Aceasta s-a întâmplat din cauza nechibzuinţei lor. Când intervine întrebarea „cum", urmează şi necredinţa. Astfel şi Nicodim se tulbura când a zis: „Cum poate omul să intre în pântecele mamei lui?"[180] Aşa şi ei s-au tulburat când au zis: „Cum poate Acesta să ne dea să mâncăm Trupul Lui?"[181] Dacă întrebi asta, de ce nu ai spus-o şi despre pâini? Cum a înmulţit cele cinci pâini [încât să ajungă] la atâţia? Pentru că atunci veniseră numai să se sature, şi nu să vadă minunea. „Dar experienţa i-a învăţat atunci", spui tu. Atunci trebuia ca, datorită experienţei, şi pe acestea să le primească. De aceea a făcut acea minune neobişnuită mai înainte, pentru ca, învăţând ei din aceasta, să nu mai fie neîncrezători faţă de cele spuse apoi.

Aceia deci nu au avut parte de niciun rod din cele spuse. Noi însă ne-am bucurat de binefacerea izvorâtă din faptele însele. De aceea trebuie să învăţăm despre minunea Tainelor: ce este şi de ce

[176] *Ioan* 6, 68.
[177] *Ioan* 6, 51.
[178] *Cf. Ioan* 1, 36.
[179] *Ioan* 2, 19.
[180] *Ioan* 3, 4.
[181] *Ioan* 6, 52.

razele adevărului. Acestuia și Puterile de sus îi stau în preajmă, privind frumusețea șuvoaielor, căci ele văd mai limpede puterea [Tainelor] ce le stau înainte și scânteierile cele neapropiate. Așa cum, dacă pune cineva aurul topit pe mână sau pe limbă – de ar fi asta cu putință –, acestea se fac imediat aurite, tot așa, și chiar cu mult mai mult, cele puse înainte aici influențează sufletul. Râul clocotește mai puternic decât focul, dar nu arde, ci doar curăță[188] ceea ce atinge.

Acest Sânge a fost mereu preînchipuit în vremurile dinainte prin jertfelnice, prin jertfele celor drepți. Acesta este prețul întregii lumi, prin acesta Hristos a răscumpărat Biserica, cu acesta a împodobit-o în întregime. După cum un om dă aur atunci când cumpără slugi și, dacă vrea să le împodobească, o face tot cu aur, așa și Hristos ne-a și răscumpărat prin sânge, ne-a și împodobit prin sânge.

Cei care se împărtășesc de acest Sânge stau împreună cu Îngerii, cu Arhanghelii și cu Puterile de sus, îmbrăcați în însuși veșmântul împărătesc al lui Hristos și ținând armele duhovnicești. Și încă nu am spus ceva măreț, căci sunt înveșmântați cu Împăratul Însuși.

Dar, de vreme ce este ceva măreț și minunat, dacă te apropii în curăție, te apropii de mântuire, dar, dacă [te apropii] cu un cuget viclean, [te apropii] de iad și de osândă. „Căci cel care Îl mănâncă și Îl bea pe Domnul cu nevrednicie osândă își mănâncă și bea."[189] Dacă cei care murdăresc porfira împărătească sunt pedepsiți deopotrivă cu cei care o rup, oare este nefiresc ca cei care primesc trupul cu cuget necurat să îndure aceeași pedeapsă cu cei care L-au străpuns cu piroane? Iată cât de înfricoșătoare a arătat Pavel pedeapsa, zicând: „Călcând cineva Legea lui Moise, este ucis fără milă pe cuvântul a doi sau trei martori. Gândiți-vă cu cât mai aspră va fi pedeapsa cuvenită celui care a călcat în picioare pe Fiul lui Dumnezeu și a nesocotit sângele Testamentului cu care s-a sfințit?"[190]

Să luăm, dar, seama la noi înșine, iubiților, cei care ne bucurăm de atât de mari bunătăți! Și, când vrem să spunem ceva urât

[188] Lit. „botează".
[189] *1 Corinteni* 11, 29.
[190] *Evrei* 10, 28-29.

sau vedem că suntem cuprinşi de mânie sau de altă patimă de acest fel, să ne gândim de ce [daruri] ne-am învrednicit, de ce Duh ne-am bucurat, şi acest gând va domoli patimile noastre iraţionale. Până când ne vom mai alipi de cele prezente? Până când vom amâna a ne trezi? Până când vom fi nepăsători faţă de mântuirea noastră? Să ne gândim de ce daruri ne-a învrednicit Dumnezeu, să-I mulţumim, să-L slăvim, nu numai prin credinţă, ci şi prin fapte, ca şi bunătăţile viitoare să le dobândim, cu harul şi cu iubirea de oameni ale Domnului nostru Iisus Hristos, împreună cu Care fie slava Tatălui şi Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Omilia 47

„Şi le-a zis Iisus: «Amin, amin, zic vouă, dacă nu veţi mânca Trupul Fiului Omului şi nu veţi bea Sângele Lui, nu veţi avea viaţă veşnică în voi. Cel care mănâncă Trupul Meu şi bea Sângele Meu are viaţă în El».” (Ioan 6, 53-54)

1. Când vorbim despre cele duhovniceşti, nimic lumesc să nu fie în sufletele noastre, nimic pământesc, ci toate să plece, toate de felul acesta să fie date la o parte şi cu totul să ne închinăm doar ascultării dumnezeieştilor cuvinte. Dacă, atunci când un împărat vine într-un oraş, este îndepărtată toată zarva, cu atât mai mult atunci când Duhul ne vorbeşte trebuie să ascultăm în multă linişte şi cu multă teamă. Şi într-adevăr cele despre care vorbim azi sunt demne de teamă. Şi iată în ce fel!

„Amin, zic vouă, dacă nu va mânca cineva Trupul Meu şi nu va bea Sângele Meu, nu va avea viaţă în El.”[191] De vreme ce mai înainte spuneau că acest lucru este cu neputinţă, El le-a arătat nu numai că nu este cu neputinţă, ci şi că este ceva cu totul necesar. De aceea a adăugat: „Cel care mănâncă Trupul Meu şi bea Sângele Meu are viaţă veşnică şi Eu îl voi învia în ziua cea de apoi”[192]. De vreme ce spunea: „Cel care mănâncă din Pâinea aceasta nu va muri în veci”[193], era firesc să se împotrivească când ei ziceau mai înainte: „Avraam a murit şi prorocii au murit şi cum spui Tu: «Nu va gusta moartea?»”[194] A pomenit de înviere, dezlegând nedumerirea şi arătând că nu va muri cu totul. Mereu aduce vorba despre Taine, arătând necesitatea acestui lucru şi că trebuie cu adevărat să se întâmple. „Căci Trupul Meu este adevărată mâncare şi Sângele Meu este adevărată băutură.”[195] La ce se referă? Fie vrea să spună că aceasta

---

[191] *Ioan* 6, 53.
[192] *Ioan* 6, 54.
[193] *Ioan* 6, 51.
[194] *Ioan* 8, 52.
[195] *Ioan* 6, 55.

este adevărata hrană, pentru că mântuiește sufletul, fie vrea să-i încredințeze de cele spuse ca să înțeleagă că nu este vorba despre o vorbă ascunsă sau o parabolă, ci să știe că trebuie cu adevărat să mâncăm Trupul [Lui].

Apoi a spus: „Cel care mănâncă Trupul Meu rămâne întru Mine"[196]. Aceasta o spunea pentru a arăta că se unește cu El. Dar ceea ce urmează pare să fie ceva fără sens, dacă cercetăm cu mintea. Căci „ce legătură au", întrebi tu, „cuvintele: «Cel care mănâncă Trupul Meu rămâne în Mine», cu ceea ce urmează: «Precum M-a trimis pe Mine Tatăl cel viu și Eu viez prin Tatăl»"[197]? Este o strânsă legătură între cele spuse. De vreme ce vorbea mereu despre viața veșnică, pentru a lămuri aceasta, a adăugat: „În Mine rămâne". „Dacă rămâne în Mine, iar Eu sunt viu, e limpede că și acela va fi viu."

Apoi a zis: „Precum M-a trimis pe Mine Tatăl cel viu"[198]. Aceasta este o comparație, o asemănare. Ceea ce spune este ceva de acest fel: „Eu sunt viu, așa cum Tatăl [este viu]". Dar, ca să nu crezi că este nenăscut, imediat a adăugat: „Prin Tatăl". Dar nu vrea să arate că are nevoie de vreo energie [din afară] ca să trăiască. A înlăturat această idee mai înainte, când zicea: „Căci, precum Tatăl are viață în Sine, așa i-a dat și Fiului să aibă viață în Sine"[199]. Dacă avea nevoie de vreo energie, ar urma fie că Tatăl nu a dat „așa", ceea ce nu este adevărat, fie, dacă a dat așa, atunci El nu are nevoie de altul care să-L ajute.

Deci ce înseamnă: „Prin Tatăl"? Aici se referă numai la cauză. Ceea ce vrea să spună este aceasta: „Precum Tatăl este viu, tot așa și Eu sunt viu. Și cel care Mă mănâncă pe Mine, și acela va trăi prin Mine". Aici nu Se referă la orice fel de viață, ci la viața aleasă. Și faptul că nu a vorbit despre viață în general, ci despre aceea slăvită și negrăită, se vede de aici. Căci toți, și cei necredincioși, și cei nebotezați, trăiesc, chiar dacă nu mănâncă din acest trup. Vezi că această cuvântare nu este despre această viață, ci despre aceea? Ceea ce vrea să spună este aceasta: „Cel care mănâncă Trupul Meu nu se sfârșește prin moarte, nici nu va avea parte de osândă". Dar nici despre învierea de obște nu vorbește – căci, de asemenea, toți vor învia –, ci despre cea aleasă și slăvită, care are parte de răsplată.

[196] *Ioan* 6, 56.
[197] *Ioan* 6, 57.
[198] *Ioan* 6, 57.
[199] *Ioan* 5, 26.

„Aceasta este Pâinea care s-a coborât din cer, nu precum au mâncat părinții voștri mană și au murit. Cel care mănâncă această Pâine va trăi în veac."[200] Spune mereu același lucru, ca să se întipărească în mintea ascultătorilor (căci învățătura despre aceste [Taine] era cea mai importantă) și ca să-i încredințeze de dogma despre înviere și despre viața veșnică. De aceea a făcut referire și la înviere când a spus: „Viață veșnică"[201], pentru a arăta că nu este vorba despre viața de acum, ci de cea de după înviere. „Și de unde se văd acestea?", întrebi. Din Scripturi. Căci de fiecare dată îi trimite la Scripturi, îndemnându-i să învețe din ele. Iar când spune: „Care dă viață lumii"[202], le stârnește râvna pentru ca, suferind ei fiindcă alții se bucură de dar, [să-și dea silința] să nu rămână afară.

Mereu amintește de mană și, arătându-le diferența, îi aduce la credință. Dacă a fost cu putință ca timp de patruzeci de ani să îi țină în viață fără grâne, pâine și toate celelalte, cu atât mai mult va putea aceasta acum, când a venit să facă lucruri și mai mari. De altfel, dacă atunci, când acelea erau niște reprezentări, culegeau ceea ce li se dădea fără sudoare și osteneală, cu atât mai mult acum, când deosebirea este atât de mare, este cu putință să nu moară niciodată și să se bucure de viața adevărată.

Bine este că amintea mereu de viață, căci aceasta este dorită de către oameni și nimic nu este atât de dulce ca a nu muri. Și în Vechiul Testament se făgăduiau viață lungă și multe zile. Dar acum nu este doar lungă, ci este o viață care nu are sfârșit. De asemenea, vrea să arate că amintește acum de pedeapsa ce urmează păcatului, pentru a dezlega acea sentință aducătoare de moarte și a pune în locul celor dinainte viața. Și nu orice viață, ci cea veșnică.

„Acestea le-a zis pe când învăța în sinagoga din Capernaum"[203], unde a făcut cele mai multe minuni, adică acolo unde ar fi trebuit mai ales să fie ascultat.

2. Dar de ce învăța în sinagogă și în templu? Pe de o parte, pentru că voia să atragă mulțimea, pe de alta, pentru că voia să arate că nu este împotriva Tatălui.

---

[200] *Ioan* 6, 58.
[201] *Ioan* 6, 54.
[202] *Ioan* 6, 33.
[203] *Ioan* 6, 59.

„Mulţi dintre ucenicii Lui, auzind, ziceau: «Greu este cuvântul acesta».”[204] Ce înseamnă: „Greu este”? Aspru, dureros, pricinuitor de osteneală. De fapt, El nu spunea nimic de felul acesta. Nu vorbea nici despre treburile politice, ci despre dogme, pomenind mereu despre credinţa în El. Deci ce înseamnă: „Greu este cuvântul”? Pentru că vesteşte viaţa şi învierea? Pentru că a spus că a coborât din cer? Pentru că nu se poate mântui cel care nu mănâncă trupul Lui? Spune-mi: sunt grele acestea? Cine ar spune aşa ceva? Deci ce înseamnă „greu”? Anevoie de primit, care este peste puterea lor de înţelegere, pricinuitor de frică mare. Socoteau că vorbeşte despre lucruri mai mari decât puterea Lui şi mai presus de El. De aceea spuneau: „Cine poate să-l asculte?”[205], poate ca să se îndreptăţească, pentru că aveau să plece de lângă El.

„Iar Iisus, ştiind în Sine că ucenicii murmură pentru aceasta” (şi aceasta este o dovadă a dumnezeirii Lui: faptul că dădea pe faţă cele nespuse), „a zis: «Vă sminteşte aceasta? Dar dacă Îl veţi vedea pe Fiul Omului suindu-Se acolo unde era mai înainte?»”[206] Aşa a făcut şi cu Natanael, când a zis: „Pentru că ţi-am spus că te-am văzut sub smochin crezi? Mai mari decât acestea vei vedea”[207]. Iar lui Nicodim i-a zis: „Nimeni nu s-a suit în cer, decât Fiul Omului, Care este în cer”[208].

Ce? Adaugă nedumeriri la nedumeriri? Nu. Să nu fie! Ci vrea să-i atragă prin măreţia şi prin mulţimea învăţăturilor. Căci, dacă ar fi zis doar: „M-am coborât din cer” şi nimic mai mult nu ar fi adăugat, şi mai mult i-ar fi revoltat. Dar, de vreme ce a zis: „Trupul Meu este viaţa lumii”[209] şi: „Precum M-a trimis pe Mine Tatăl cel viu şi Eu viez prin Tatăl”[210] şi: „Din cer M-am coborât”[211], risipeşte nedumerirea. Căci unul care spune fie şi numai un cuvânt mare despre Sine poate da de bănuit că născoceşte, dar cel care enumeră atâtea unele după altele înlătură orice bănuială. Toate le făcea şi le spunea ca să-i oprească a mai crede că tatăl Lui era Iosif. Deci nu spunea aceasta voind să sporească revolta lor, ci mai degrabă

[204] *Ioan* 6, 60.
[205] *Ioan* 6, 60.
[206] *Ioan* 6, 61-62.
[207] *Ioan* 1, 50.
[208] *Ioan* 3, 13.
[209] *Ioan* 6, 51.
[210] *Ioan* 6, 57.
[211] *Ioan* 6, 38.

pentru a o risipi. Oricine care ar fi crezut că El este fiu al lui Iosif nu ar fi primit cele spuse, dar cel care ar fi crezut că El a coborât din cer și acolo Se va sui mai ușor s-ar fi plecat spuselor Lui.

Pe lângă acestea, adaugă și altă lămurire zicând: „Duhul este cel care dă viață; trupul nu folosește la nimic"[212]. Ceea ce vrea să spună este aceasta: „Trebuie să ascultați cele despre Mine în chip duhovnicesc. Cel care ascultă trupește nu are niciun câștig, nici nu se bucură de vreun folos". Arăta o gândire trupească faptul că se îndoiau că a coborât din cer și credeau că era fiul lui Iosif și întrebau: „Cum poate să ne dea Trupul Lui să-l mâncăm?"[213] Toate acestea sunt [cugete trupești]. Dar ar fi trebuit să gândească în chip tainic și duhovnicesc.

„Și de unde ar fi putut aceia să înțeleagă ce înseamnă «a mânca Trupul [Lui]»?", întrebi. Trebuiau să aștepte timpul potrivit, să caute să afle și să nu renunțe. „Cuvintele pe care vi le-am spus sunt duh și viață"[214], adică sunt dumnezeiești și duhovnicești, neavând nimic trupesc sau vreun înțeles natural. Acestea sunt libere de orice nevoie de acest fel și sunt mai presus de legile de aici. Au un alt înțeles, străin. Așa cum aici a spus „duh" în loc de „cele duhovnicești", tot așa, când a spus „trup", nu s-a referit la cele trupești, ci la faptul de a asculta trupește, dându-le de înțeles că trebuie să iubească cele duhovnicești, pentru că ei doreau mereu cele trupești. Dacă cineva primește aceste cuvinte trupește, nu are niciun folos.

Ce, dar? Nu este carne carnea Lui? Și sigur că este. Și cum de a zis: „Trupul nu folosește la nimic"[215]? Nu a vorbit despre Trupul Lui – să nu fie! –, ci despre cei care primesc cuvintele Lui în chip trupesc. Și ce înseamnă: „A înțelege trupește"? A privi cele puse înainte simplu, [așa cum se arată], fără a-ți închipui ceva mai mult. Aceasta însemnă „trupește". Nu așa trebuie să judecăm cele pe care le vedem, ci să cercetăm toate tainele cu ochii dinăuntru. Aceasta însemnă „duhovnicește". Deci cel care nu mănâncă Trupul Lui și nu bea Sângele Lui nu are viață în el. Atunci cum nu folosește la nimic trupul, fără de care nu e cu putință a trăi? Vezi deci că aceste cuvinte: „Trupul nu folosește la nimic" nu s-au spus despre Trupul Lui, ci despre faptul de a asculta trupește?

---

212 *Ioan* 6, 63.
213 *Ioan* 6, 52.
214 *Ioan* 6, 63.
215 *Ioan* 6, 63.

„Dar sunt unii între voi care nu cred."[216] Iarăşi, aşa cum obişnuia, dă greutate cuvintelor Lui spunând dinainte cele viitoare şi arătând că nu spunea acestea pentru că ar fi dorit slavă din partea lor, ci din purtare de grijă faţă de ei. Spunând „unii", i-a exclus pe ucenici. La început spunea: „M-aţi şi văzut şi nu credeţi"[217], iar acum spune: „«Sunt unii dintre voi care nu cred.» Căci ştia de la început cine sunt cei care nu cred şi cine este cel care Îl va vinde. Şi zicea: «De aceea am spus: nimeni nu poate să vină la Mine dacă nu-i este dat de sus, de la Tatăl Meu»"[218]. Aici evanghelistul ne duce cu gândul la iconomia Lui cea de bunăvoie şi îndelung-răbdătoare. Iar cuvintele: „De la început" nu degeaba le-a spus aici, ci ca să înţelegi că avea mai-înainte-cunoaştere şi că îl ştia pe trădător mai înainte de a se spune aceste cuvinte, iar nu după ce au cârtit şi s-au scandalizat, ceea ce era o dovadă a dumnezeirii Lui. Apoi a adăugat: „Dacă nu-i este dat de sus, de la Tatăl Meu" pentru a-i convinge să creadă că Dumnezeu este Tatăl Lui, iar nu Iosif, şi pentru a le arăta că faptul de a crede în El nu este ceva întâmplător. Spune ceva de felul acesta: „Nu Mă supără, nu Mă tulbură, nu Mă miră cei care nu cred. Am ştiut aceasta dinainte, mai înainte de a se întâmpla. Ştiu cui i-a dat Tatăl [să vină la Mine]". Iar[219] când auzi că „a dat" nu te gândi la o selecţie arbitrară[220], ci să crezi că acela a luat, care s-a făcut vrednic de a lua.

---

[216] *Ioan* 6, 64.

[217] *Ioan* 6, 36.

[218] *Ioan* 6, 64-65.

[219] Aici începe paragraful 3 în *PG* 59, 266.

[220] Autorul elimină orice înţelegere predestinaţianistă a versetului: este de neconceput ca Dumnezeu să îi fi predeterminat pe unii la mântuire, iar pe alţii la osândă în mod arbitrar şi implacabil; acest lucru ar desfiinţa libertatea creaturilor şi ar contrazice libertatea divină. La sfârşitul cap. 4 autorul explică: „Dumnezeu nu obişnuieşte să-i facă pe oameni buni prin constrângere şi cu sila, nici nu îi alege şi îi deosebeşte cu forţa pe cei pe care îi cheamă, ci prin îndemn". Dumnezeu, ca Bine activ şi personal, nu face decât să prezinte creaturilor Sale, în mod iubitor, continuu şi persuasiv („prin îndemn"), binele ca singură posibilitate de desăvârşire. În bunătatea Lui, Dumnezeu îi cheamă pe toţi (*1 Timotei* 2, 4; *cf. Iezechiel* 33, 11) la comuniunea cu Sine, dar, în aceeaşi bunătate divină, El respectă libertatea fiecăruia: unii răspund chemării Sale, cei pe care Scriptura îi numeşte „aleşi" (*Matei* 20, 16; 22, 14 ş.a.) şi „preştiuţi" de Dumnezeu din veşnicie (*Romani* 8, 29-30); alţii refuză chemarea Sa, se despart de Bine, din punct de vedere volitiv şi moral, rămânând totuşi ontologic părtaşi la Bine prin însuşi faptul existenţei lor (*Faptele* 17, 28) – contrarietate care constituie şi cauza fundamentală a suferinţei lor din timpul vieţii şi, ulterior, a osândei veşnice. Prin urmare, nu este vorba de o „selecţie arbitrară" a lui Dumnezeu, ci mai degrabă de o auto-selecţie a omului, în baza unui act de voinţă propriu. Despre raportul dintre actul de voinţă uman şi harul divin în viziunea Sfântului Ioan, în David Bradshaw, „St. John Chrysostom on Grace and Free Will", în: *Common Ground Journal*, 12 (2015), 2, pp. 31-37.

3. „De atunci mulți dintre ucenicii Lui s-au dus înapoi și nu mai umblau cu El.”[221] Pe bună dreptate evanghelistul nu a zis: „Au plecat”, ci: „S-au dus înapoi”, pentru a arăta că, despărțindu-se de El, au retezat creșterea lor în virtute și au pierdut credința pe care o aveau cândva. Dar cei doisprezece nu au făcut așa. De aceea le-a spus: „Nu vreți și voi să vă duceți?”[222], arătând iar că nu are nevoie de slujirea și grija lor și dându-le de înțeles că nu pentru aceasta i-a adunat lângă Sine. Cum [ar fi putut să aibă nevoie de ei] Cel care le spunea și lor acestea?

Dar de ce nu i-a lăudat? De ce nu i-a admirat? Pe de o parte, pentru a păstra demnitatea cuvenită învățătorului, pe de altă parte, pentru a arăta că mai degrabă în acest fel trebuia să îi atragă. Dacă i-ar fi lăudat, atunci ei ar fi avut o purtare omenească, socotind că Îi fac o favoare, dar, arătându-le că nu are nevoie de ei ca să-L urmeze, îi ținea mai strâns lângă Sine. Și iată cu câtă înțelepciune le-a vorbit! Nu le-a spus: „Plecați”, căci ar fi însemnat să-i alunge, ci i-a întrebat: „Nu vreți și voi să vă duceți?”[223] Astfel înlătura orice forțare și constrângere și arăta că nu vrea ca cineva să se alipească de El din vreo rușine, ci din recunoștință.

Prin faptul că nu i-a mustrat pe față, ci i-a atins ușor, a arătat înțelepciunea ce trebuie avută în astfel de situații. Noi însă facem contrariul. Și e firesc să fie așa pentru că toate le facem căutând propria noastră slavă. De aceea credem că, dacă cei care ne slujesc pleacă, [puterea] noastră se micșorează. Dar El nu i-a lingușit, nici nu i-a alungat, ci i-a întrebat. Aceasta nu a făcut-o din nepăsare, ci pentru că nu voia să-i țină cu sila și prin constrângere. Căci a rămâne astfel sau a pleca sunt totuna.

Și Petru ce a zis? „La cine ne vom duce? Tu ai cuvintele vieții celei veșnice. Și noi am crezut și am cunoscut că Tu ești Hristos, Fiul lui Dumnezeu Celui viu.”[224] Vezi, dar, că nu cuvintele erau cele care scandalizau, ci neatenția, nepăsarea și necunoștința celor care ascultau? Chiar dacă nu le-ar fi vorbit, s-ar fi scandalizat și nu s-ar fi domolit, de vreme ce ei căutau mereu mâncarea trupească și erau alipiți de cele pământești. De altfel, ucenicii ascultau și ei împreună cu aceia și totuși au făcut o afirmație opusă celei făcute de aceia,

---

[221] *Ioan* 6, 66.
[222] *Ioan* 6, 67.
[223] *Ioan* 6, 67.
[224] *Ioan* 6, 68-69.

zicând: „La cine ne vom duce?" Acest răspuns arată multă dragoste. Arată că Învățătorul era pentru ei mai de cinste decât orice, și decât tată, și decât mamă, decât toate cele ce sunt, și dacă s-ar fi depărtat de El nu ar fi avut unde să se refugieze.

Apoi, ca să nu crezi că întrebarea: „La cine ne vom duce?" a spus-o pentru că nu avea cine să-i primească, a adăugat imediat: „Tu ai cuvintele vieții celei veșnice". Aceia ascultau trupește și cu gândire omenească, iar aceștia [ascultau] duhovnicește și primeau toate cu credință. De aceea și Hristos spunea: „Duh sunt cuvintele pe care vi le-am spus"[225], adică: „Să nu bănuiești că învățătura și cuvintele Mele se supun cursului lucrurilor și necesității faptelor. Cele duhovnicești nu sunt așa; nu îndură să fie robite de legile de pe pământ". Aceasta și Pavel o arată când zice: „Să nu zici în inima ta: «Cine se va sui la cer?», ca adică să-L coboare pe Hristos, sau: «Cine se va pogorî în adânc?», ca adică să ridice pe Hristos din morți"[226].

„Tu ai cuvintele vieții celei veșnice."[227] Ei primiseră deja [învățătura despre] înviere și despre toate cele pregătite acolo. Iată cum [Petru], ca un iubitor de frați, ca unul plin de afecțiune, depune mărturie pentru întreaga ceată [a apostolilor], căci nu a zis: „Eu am cunoscut", ci: „Noi am cunoscut". Mai mult, ia seama cum se apropie de înseși cuvintele Învățătorului și nu vorbește precum iudeii! Căci aceia ziceau: „Acesta este fiul lui Iosif"[228], iar Petru a spus: „Tu ești Hristos, Fiul lui Dumnezeu celui viu"[229] și: „Tu ai cuvintele vieții celei veșnice"[230], poate pentru că adesea Îl auzise zicând: „Cel care crede în Mine are viață veșnică"[231]. Amintind chiar cuvintele Lui, a arătat că avea în minte toate cele spuse de El.

Iar Hristos ce a făcut? Nu l-a lăudat pe Petru, nu l-a admirat, chiar dacă altădată a făcut așa[232]. Dar ce a zis? „Nu v-am ales Eu pe voi, cei doisprezece? Și unul dintre voi este diavol."[233] Pentru că Petru a zis: „Și noi am crezut", El l-a exclus pe Iuda din ceata apostolilor. Atunci [Petru] nu a spus nimic despre ucenici, dar, când

---

[225] *Ioan* 6, 63.
[226] *Romani* 10, 6-7.
[227] *Ioan* 6, 68.
[228] *Ioan* 6, 42.
[229] *Ioan* 6, 69.
[230] *Ioan* 6, 68.
[231] *Ioan* 6, 47.
[232] *Cf. Matei* 16, 17.
[233] *Ioan* 6, 70.

Hristos a întrebat: „Dar voi cine ziceți că sunt?", a spus: „Tu ești Hristosul, Fiul lui Dumnezeu Celui viu"[234]. Aici însă, de vreme ce a zis: „Și noi am crezut", pe bună dreptate [Hristos] nu l-a lăsat pe Iuda în ceata lor. A făcut așa pentru a mustra dinainte răutatea trădătorului. Deși știa că nu va fi de niciun folos, a făcut ceea ce ținea de El.

4. Iată câtă înțelepciune! Nici nu l-a descoperit tuturor [pe trădător], nici nu l-a lăsat să rămână ascuns, ca să nu se obrăznicească și să se răzvrătească și mai mult și, crezând că se poate ascunde, să îndrăznească a săvârși fapta fără rușine. De aceea mai departe i-a adus mustrări mai vădite. L-a început l-a numărat și pe el împreună cu ceilalți, zicând: „Sunt unii între voi care nu cred"[235] (faptul că l-a numărat între ei și pe trădător l-a arătat evanghelistul când a zis: „Căci știa de la început cine sunt cei care nu cred și cine este cel care Îl va vinde"[236]), dar, de vreme ce acela stăruia, a adăugat o mustrare mai aspră: „Unul dintre voi este diavol"[237] și, voind să-l acopere pe acela, a adus teama asupra tuturor [ucenicilor].

Se cuvine aici să ne întrebăm de ce acum ucenicii nu au spus nimic, iar mai târziu s-au temut și au fost nedumeriți, privindu-se unii pe alții și întrebându-se: „Oare nu sunt eu, Doamne?"[238] Iar Petru îi făcea semn lui Ioan ca să afle cine este trădătorul și să-L întrebe pe Învățător cine este[239]. Deci care este pricina? Petru nu auzise încă [cuvintele]: „Mergi înapoia Mea, satano!"[240] De aceea nu avea vreo temere. Dar, după ce a fost mustrat și, deși a grăit din multa sa râvnă, nu a fost aprobat, ci a fost numit „satana", când a auzit: „Unul dintre voi Mă va vinde", era firesc să se teamă. De altfel, nici acum nu a zis: „Unul dintre voi Mă va vinde", ci: „Unul dintre voi este diavol". De aceea nici nu știau ce spune, ci credeau că era doar un mod de a lua în râs răutatea.

Dar de ce a zis: „Nu Eu v-am ales pe voi, cei doisprezece? Și unul dintre voi este diavol"? Pentru a arăta că învățătura Lui este liberă de

[234] *Matei* 16, 15-16.
[235] *Ioan* 6, 64.
[236] *Ioan* 6, 64.
[237] *Ioan* 6, 70.
[238] *Matei* 26, 22.
[239] *Cf. Ioan* 13, 24.
[240] *Matei* 16, 23.

lingușire. De vreme ce doar ei au rămas lângă El, după ce toți L-au părăsit și Petru mărturisise că El este Hristos, ca să nu creadă ei că pentru aceasta avea să-i lingușească, a înlăturat această bănuială. Ceea ce a vrut să spună este: „Nimic nu Mă înduplecă să nu-i mustru pe cei răi. Să nu credeți că, pentru că ați rămas cu Mine, voi găsi cu cale să vă lingușesc sau că nu-i voi mustra pe cei răi [dintre voi] doar pentru că Mi-ați urmat. Nu Mă poate îndupleca nici măcar ceva ce are putere mult mai mare de convingere. Cel care rămâne oferă dovada iubirii lui, dar cel care a fost ales de învățătorul lui și se îndepărtează de el împreună cu cei fără de minte se arată a fi fără de minte. Dar nici aceasta nu Mă oprește a face mustrări".

Pentru aceasta păgânii și acum Îl învinuiesc pe Hristos cu răutate și prostește. Căci Dumnezeu nu obișnuiește să-i facă pe oameni buni prin constrângere și cu sila, nici nu îi alege și îi deosebește cu forța pe cei pe care îi cheamă, ci prin îndemn[241]. Și, ca să înveți că chemarea nu se face cu forța, ia seama câți dintre cei chemați s-au pierdut! De aici se vede că ține și de voința noastră a ne mântui sau a ne pierde.

5. Auzind, dar, acestea, să învățăm că trebuie mereu să fim treji și să priveghem. Cel care a făcut parte din acea sfântă ceată, care s-a bucurat de un dar atât de mare, care a făcut minuni (căci și el a fost trimis împreună cu ceilalți să învieze morți și să vindece leproși[242]), totuși, pentru că era cuprins ca de o boală grea de viciul iubirii de arginți, L-a trădat pe Stăpânul lui și nimic nu i-a adus folos: nici binefacerile, nici darurile, nici tovărășia Lui, nici slujirea, nici spălarea picioarelor, nici împărtășirea din aceeași masă, nici faptul că ținea punga cu bani, ci acestea i s-au făcut pricini de osândă.

Să ne temem ca nu cumva și noi să-l urmăm pe Iuda prin iubirea de arginți. Oare tu nu Îl trădezi pe Hristos? Când treci cu vederea un sărac care se topește de foame sau este înfrigurat, îți atragi și tu aceeași osândă. Și când ne împărtășim cu [Sfintele] Taine cu nevrednicie pierim la fel ca cei care L-au ucis pe Hristos. Când răpim, când îi strâmtorăm pe cei care sunt mai lipsiți, ne

[241] *Cf.* SFÂNTUL IOAN GURĂ DE AUR, *Omilii la Matei*, 80, 3, în *PG* 58, 728, și în *PSB* 23 (serie veche), p. 911: „Chemarea lui Dumnezeu nu este constrângătoare, nici nu siluiește voința celor care nu vor să aleagă virtutea, ci îndeamnă, sfătuiește; face totul și lucrează ca să-i convingă pe oameni să fie buni. Dacă unii nu vor, nu-i silește".
[242] *Cf. Matei* 10, 8.

atragem cea mai mare pedeapsă. Şi este foarte firesc. Până când ne va mai stăpâni dragostea pentru lucrurile de acum trecătoare şi zadarnice? Bogăţia face parte dintre cele trecătoare, dintre cele care nu aduc niciun folos. Până când ne vom mai alipi de cele deşarte? Până când vom rămâne aşa, fără a privi la cer, fără a ne trezi, fără a ne sătura de acestea pământeşti şi vremelnice? Nu învăţăm din experienţă nimicnicia lor? Să ne gândim la cei dinaintea noastră care au fost bogaţi. Nu sunt un vis toate acelea? Nu sunt umbră şi floare, nu sunt apă care curge? Nu sunt poveste şi basm? Cutare om s-a îmbogăţit. Şi unde este acum bogăţia lui? S-a stricat şi a pierit. Dar păcatele făcute prin ea rămân, precum şi osânda pentru păcate. Mai mult chiar, fie şi dacă nu ar exista pedeapsă, nici o împărăţie viitoare, ar trebui să ne ruşinăm de cel de o specie şi un neam cu noi, să avem milă de cel care suferă asemenea nouă. Acum noi hrănim câini. Mulţi hrănesc catâri, urşi şi felurite fiare, dar pe un om care se topeşte de foame îl trecem cu vederea şi este mai de preţ pentru noi ceea ce este de altă specie; ceea ce este de o specie cu noi are în ochii noştri mai puţină cinste decât ceea ce nu este [din această specie] şi nu are vreo legătură cu ea.

„Dar a zidi case strălucitoare şi a avea mulţi slujitori şi a privi de jos un acoperiş de aur nu este bine?" E un lucru de prisos şi prostesc. Există alte clădiri mult mai strălucitoare şi mai de cinste decât acestea. Cu unele ca acestea trebuie să ne bucurăm ochii, căci nimeni nu te va împiedica. Vrei să vezi cel mai frumos acoperiş? Când vine seara, priveşte cerul înstelat. „Dar nu este acoperişul nostru", spui tu. Ba acesta este al tău mai degrabă decât acela. Căci pentru tine a fost făcut şi este comun ţie şi fraţilor tăi. Iar acela nu este al tău, ci al celor care îl vor moşteni după moartea ta. Şi acesta va putea să-ţi aducă cel mai mare folos, pentru că, prin frumuseţea lui, te duce cu gândul la Ziditor, în vreme ce acela te va vătăma foarte mult şi îţi va fi cel mai mare acuzator în ziua Judecăţii, de vreme ce el este îmbrăcat în aur, iar Hristos nici măcar hainele de neapărată trebuinţă nu le are[243].

Deci să nu ne îngăduim atâta nechibzuinţă! Să nu urmărim cele ce fug şi să fugim de cele ce rămân! Să nu trădăm mântuirea noastră, ci să ţinem nădejdea în cele ce au să fie, cei bătrâni ca

[243] *Cf. Matei* 25, 43-45.

unii care știu în chip vădit că puțin timp a mai rămas din viața noastră, cei tineri ca unii care sunt pe deplin încredințați că nu mult a mai rămas. „Ca un fur noaptea, așa va veni ziua aceea."[244]

Deci, acestea știindu-le, și femeile să-i îndemne pe bărbați, și bărbații să le sfătuiască pe femei; și pe tineri și pe fecioare să-i învățăm, și toți unii pe alții să ne instruim să trecem cu vederea cele prezente și să dorim cele viitoare, ca să putem să le și dobândim [pe acestea din urmă], cu harul și cu iubirea de oameni ale Domnului nostru Iisus Hristos, prin Care și cu Care fie slava Tatălui și Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

[244] *1 Tesaloniceni* 5, 2.

Omilia 48

„După acestea mergea Iisus prin Galileea, căci nu voia să meargă prin Iudeea, pentru că Îl căutau iudeii să-L omoare. Și era aproape sărbătoarea iudaică a corturilor.” (*Ioan* 7, 1-2)

1. Nimic nu este mai rău decât pizma și invidia. Astfel a intrat moartea în lume. De vreme ce diavolul l-a văzut pe om în cinste și nu a îndurat bunăstarea lui, a făcut totul ca să-l piardă[245]. Și pretutindeni se poate vedea rodul odrăslit din această rădăcină. Astfel și Abel a fost ucis[246], astfel și David era [să fie omorât][247], așa a fost și cu mulți alții dintre cei drepți. Din această pricină și iudeii s-au făcut ucigași ai lui Hristos. Aceasta arătând-o, evanghelistul spunea: „După acestea mergea Iisus prin Galileea, căci nu putea să meargă prin Iudeea, pentru că Îl căutau iudeii să-L omoare”. Ce spui, fericite Ioane? Nu putea Cel căruia Îi stau în putință toate câte le voiește, Cel care a zis: „Pe cine căutați?” și i-a aruncat îndărăt[248], Cel care era de față fără să fie văzut, Acesta nu putea?

Cum de mai apoi, venind în mijlocul lor, în templu, în mijlocul praznicului, fiind de față adunarea și ucigașii fiind prezenți, spunea acestea care aveau să-i irite și mai mult? De aceea se mirau și ei zicând: „Nu este Acesta Cel pe care căutau să-L omoare? Și iată că vorbește pe față și ei nu-i spun nimic”[249]. Ce sunt aceste cuvinte ascunse?

Nu! Nu ca să crezi că spune vorbe ascunse a vorbit [Ioan] așa, ci ca să arate că El dădea la iveală și cele ce țineau de firea Lui dumnezeiască, și cele ce țineau de firea Lui omenească. Când spune că „nu putea” vorbește [despre El] ca despre un om, care multe le făcea în chip omenesc. Iar când spune că stătea în mijlocul lor și nu Îl

---

[245] *Cf. Înțelepciunea lui Solomon* 2, 24.
[246] *Cf. Facerea* 4, 1-8.
[247] *Cf. 1 Regi* 18, 8-11.
[248] *Cf. Ioan* 18, 4-6.
[249] *Ioan* 7, 25-26.

prindeau[250], arată limpede puterea dumnezeirii Lui. Şi fugea, ca un om, şi Se arăta, ca un Dumnezeu, în amândouă cazurile spunând adevărul. Faptul că nu a fost prins, deşi Se afla în mijlocul celor care unelteau, arăta că este de nebiruit şi de neînvins, iar faptul că Se ferea adevereşte şi întăreşte iconomia Lui, ca să nu aibă ce să spună nici Pavel din Samosata[251], nici Marcion[252] şi cei care suferă de boala lor. În acest fel închide gurile tuturor.

„După acestea era sărbătoarea iudaică a corturilor."[253] Cuvintele „după acestea" nu arată nimic altceva decât că, pentru a scurta, a sărit peste o perioadă îndelungată de timp. Iar aceasta se vede de aici: când stătea în munte, zice, era sărbătoarea Paştilor[254]. Iar acum pomeneşte de sărbătoarea corturilor[255]. Deci despre cele cinci luni [dintre ele] nu povesteşte nimic, nici nu ne-a învăţat ceva, afară de minunea cu pâinile şi cele spuse celor care au mâncat, deşi El nu înceta a face minuni şi a vorbi nici ziua, nici seara, adesea nici noaptea. Aşa făcea când era împreună cu ucenicii, după cum spun toţi evangheliştii.

Deci de ce a lăsat la o parte acel interval? Pentru că nu era cu putinţă să le spună pe toate pe rând. De altfel, s-a îngrijit să vorbească despre acelea faţă de care iudeii aveau să aducă reproşuri şi împotriviri. Multe dintre cele spuse erau asemănătoare. Căci de multe ori au scris că îi vindeca pe bolnavi, că învia morţi, că era

---

[250] *Cf. Ioan* 7, 30.

[251] Care nega dumnezeirea Mântuitorului; nu contrazicea naşterea din Fecioară şi puterile Sale dumnezeieşti, dar învăţa că a fost doar un om, cel mult un „fiu adoptiv" al Tatălui, în niciun caz Logosul întrupat. În 268, Pavel de Samosata a fost condamnat ca eretic modalist şi adopţianist, fiind totodată şi depus din treapta de episcop al Antiohiei. Despre Pavel de Samosata vezi şi SFÂNTUL IOAN GURĂ DE AUR, *Omilii la Evanghelia după Ioan*, vol. 1, p. 65, n. 111.

[252] Care, la extrema cealaltă, nega natura umană a Mântuitorului; dacă ar fi să dăm credit adversarilor săi (în special lui Tertulian), Marcion ar fi afirmat că Hristos a avut un corp fantomatic şi a pătimit doar aparent (A. VON HARNACK, *Marcion. l'evangile du Dieu*..., pp. 148-149).

[253] *Ioan* 7, 2.

[254] *Cf. Ioan* 6, 3-4.

[255] „Sărbătoarea" sau „sărbătoarea corturilor" (ebr. *ha-hag ha sukkot*, gr. ἡ ἑορτὴ σκηνοπηγίας, lit. „fixarea/aşezarea corturilor") era a treia cea mai importantă sărbătoare evreiască (după Paşti şi Cincizecime), care se ţinea spre sfârşitul lunii septembrie şi dura o săptămână (15-21 Tişri) (*Ieşirea* 23, 16; 34, 22). Comemora locuirea evreilor în corturi, în timpul exodului din Egipt (*Leviticul* 23, 43), şi era totodată sărbătoarea recoltei. De-a lungul acestei săptămâni, evreii locuiau în colibe făcute din ramuri şi frunze de palmier şi aduceau zilnic jertfe.

admirat. Dar, când aveau de spus ceva neobişnuit sau povesteau despre vreun reproş care I se aducea, vorbeau despre acestea. Este cazul şi acum, pentru că fraţii Lui nu credeau în El. Şi acest lucru aducea o defăimare care nu era neînsemnată. Şi se cuvine să ne mirăm de purtarea lor iubitoare de adevăr, cum nu s-au ruşinat să spună acestea care păreau să-l facă de ruşine pe Învăţător, ba chiar se îngrijeau să le facă cunoscute pe acestea mai mult decât pe altele.

Şi acum, lăsând la o parte multe semne, minuni şi cuvântări, a trecut direct la acest moment. „Au zis deci către El", spune, „fraţii Lui: «Pleacă de aici şi du-te în Iudeea, pentru ca şi ucenicii Tăi să vadă lucrurile pe care le faci! Căci nimeni nu face ceva în ascuns, ci caută să se facă cunoscut. Arată-Te pe Tine lumii!» Pentru că nici fraţii Lui nu credeau în El"[256]. „Şi ce necredinţă avem aici?", întrebi. „Căci Îi cereau să facă minuni." O necredinţă foarte mare. Căci şi cuvintele lor şi cutezanţa şi îndrăzneala necuvenită vădeau necredinţa. Credeau că, fiindu-I rude, le era îngăduit să-I vorbească cu îndrăzneală. Cererea lor părea că este a unor prieteni, dar cuvintele lor [ascundeau] multă răutate, pentru că Îl învinuiau şi de laşitate şi de iubire de slavă. Cuvintele: „Nimeni nu face ceva în ascuns" arată că Îl învinuiau de laşitate şi aveau bănuieli cu privire la faptele Lui, iar cuvintele care urmează: „Caută să se facă cunoscut" arată iubirea de slavă.

2. Tu însă ia aminte la puterea lui Hristos! Între cei care spuneau astfel de cuvinte, era şi primul episcop al Ierusalimului, fericitul Iacov, despre care şi Pavel a zis: „Pe altul dintre apostoli nu l-am văzut, decât pe Iacov, fratele Domnului"[257]. Se spune că şi Iuda[258] a ajuns un om strălucit. Deşi aceştia şi în Cana au fost de faţă, când El a prefăcut apa în vin, deocamdată nu au avut niciun folos din asta. Deci de unde aveau atâta necredinţă? Din gândul rău şi din pizmă. Căci cei care ajung pe o poziţie înaltă sunt pizmuiţi de obicei de rudele lor care nu au ajuns acolo.

Dar despre care ucenici vorbeşte aici? Despre mulţimea care Îl urma, nu despre cei doisprezece. Deci Hristos ce a făcut? Iată cât de binevoitor răspunde. Căci nu a zis: „Cine sunteţi voi de Mă sfătuiţi

---

[256] *Ioan* 7, 3-5.
[257] *Galateni* 1, 19.
[258] Sfântul Apostol Iuda (Tadeul).

și Mă învățați acestea?" Dar ce? „Vremea Mea încă nu a venit."[259] Aici mi se pare că și altceva dă de înțeles. Poate că aceia plănuiau și să-L vândă iudeilor, din pizmă. De aceea, pentru a arăta și aceasta, zice: „Vremea Mea încă nu a venit", adică a Crucii și a morții. „De ce, dar, vă grăbiți să Mă ucideți mai înainte de vreme?"

„Dar vremea voastră totdeauna este gata."[260] Ca și când ar fi zis: „Pe voi, chiar dacă sunteți mereu împreună cu iudeii, nu o să vă ucidă, pentru că voi căutați aceleași lucruri ca și ei, dar pe Mine vor să Mă omoare degrabă. Deci pentru voi totdeauna este vremea, pentru că nu sunteți în primejdie în preajma lor, dar pentru Mine timpul va fi atunci când va veni vremea Crucii, când va trebui să mor". Că aceasta vrea să spună se vede din ceea ce urmează: „Pe voi lumea nu poate să vă urască"[261]. Cum ar putea [să-i urască] pe cei care vor aceleași lucruri, pe cei care aleargă după aceleași lucruri ca și ea? „Dar pe Mine Mă urăște pentru că o mustru, fiindcă lucrurile ei sunt rele"[262], adică: „Cert și mustru; de aceea Mă urăște". Din acestea să învățăm să ne abținem de la mânie și să nu ne socotim jigniți, chiar dacă cei care ne sfătuiesc sunt oameni neînsemnați. Dacă Hristos, atunci când a primit sfat de la unii care nu credeau în El, a răbdat cu blândețe, chiar dacă Îl sfătuiau ceea ce nu se cuvenea și chiar fără să aibă o intenție bună, de ce iertare vom avea parte noi, care, deși suntem praf și cenușă, ne supărăm pe cei care ne sfătuiesc și, dacă cei care fac aceasta ne sunt un pic inferiori, socotim că acesta nu este un lucru pe măsura vredniciei noastre. Observă cum respinge învinuirea cu toată blândețea! Când aceia au zis: „Arată-Te lumii!"[263], El, pentru a înlătura învinuirea lor, a zis: „Pe voi lumea nu poate să vă urască, dar pe Mine lumea Mă urăște". „Atât de departe sunt", zice, „de a căuta slava de la oameni încât nu încetez a-i mustra. Și fac aceasta știind că astfel Îmi atrag ură și Îmi pregătesc moartea".

„Și când i-a mustrat?", întrebi. Dar când a încetat să facă asta? Oare nu spunea: „Să nu socotiți că Eu vă voi învinui la Tatăl. Cel care vă învinuiește este Moise"[264] și: „Eu v-am cunoscut că nu aveți

[259] *Ioan* 7, 6.
[260] *Ioan* 7, 6.
[261] *Ioan* 7, 7.
[262] *Ioan* 7, 7.
[263] *Ioan* 7, 4.
[264] *Ioan* 5, 45.

dragostea de Dumnezeu"[265] și: „Cum puteți să credeți când primiți slavă de la oameni și cea care vine de la unicul Dumnezeu nu o căutați?"[266] Ai văzut cum a arătat în tot chipul că ura față de El o stârnea mustrarea făcută cu îndrăzneală, iar nu dezlegarea sâmbetei?

Dar de ce i-a trimis la sărbătoare, zicând: „Duceți-vă la sărbătoare; Eu nu merg acum"[267]. Pentru a arăta că a spus acestea nu pentru că avea nevoie de ei, nici voind să-i lingușească, ci îngăduindu-le să împlinească rânduielile iudaice. „Dar cum de a mers, de vreme ce a zis: «Nu merg»?", întrebi. Nu a zis: „Nu merg" și atât, ci a zis: „Acum", adică: „Cu voi". „Căci vremea Mea nu s-a împlinit încă."[268] Și, într-adevăr, la Paștele următor avea să fie răstignit. Deci cum de nu a mers și El? Dacă nu S-a dus pentru că nu venise încă vremea, trebuia să nu meargă deloc. Dar nu a mers ca să pătimească, ci ca să-i învețe pe ei. Dar de ce pe ascuns? Căci putea să meargă pe față și să fie între ei și să stăvilească pornirea lor nestăpânită, așa cum a făcut de multe ori. Dar nu voia să facă asta mereu. Dacă mergea pe față și iar îi arăta neputincioși, ar fi făcut să strălucească și ar fi descoperit și mai mult dumnezeirea Lui, ceea ce nu se cădea atunci. Dar, de vreme ce ei credeau că de frică rămâne acolo, El le-a arătat că, dimpotrivă, era un semn de curaj și al iconomiei Lui. Căci știa dinainte vremea când va pătimi și tocmai atunci, când știa că o să se întâmple aceasta, voia să vină la Ierusalim.

Eu cred că și atunci când a spus: „Duceți-vă voi", a vrut să spună: „Să nu credeți că vă silesc să rămâneți cu Mine dacă nu vreți". Iar când a adăugat: „Vremea Mea nu s-a împlinit încă", a arătat că trebuia să facă și minuni și să vorbească, ca și din mulțime să creadă mai mulți și ucenicii să fie mai tari în credință, văzând curajul Învățătorului și cum a pătimit.

3. Să învățăm, dar, din spusele Lui bunăvoința și blândețea: „Învățați-vă de la Mine, că sunt blând și smerit cu inima"[269], și să alungăm toată iuțeala. Chiar dacă se pornește cineva împotriva noastră, noi să fim smeriți; chiar dacă se obrăznicește cineva, noi să-l îngăduim; dacă mușcă și ne împunge cu batjocuri și glume,

[265] *Ioan* 5, 42.
[266] *Ioan* 5, 44.
[267] *Ioan* 7, 8.
[268] *Ioan* 7, 8.
[269] *Matei* 11, 29.

noi să ne lăsăm biruiţi, să nu ne distrugem pe noi înşine, răzbunându-ne. Mânia este o fiară, o fiară aprigă şi înverşunată. Aşadar, să cântăm către noi înşine cântările din dumnezeiasca Scriptură şi să spunem: „Pământ eşti şi cenuşă”[270] şi: „De ce se mândreşte [cel care e] pământ şi cenuşă”[271] şi: „Pornirea mâniei lui este căderea lui”[272] şi: „Bărbatul mânios nu este cuviincios”[273]. Nimic nu este mai ruşinos decât un chip mânios, nimic mai urât. Iar dacă astfel este la chip, cu atât mai mult la suflet. Aşa cum este duhoarea noroiului răscolit, aşa este sufletul tulburat de mânie: foarte urât şi neplăcut.

„Dar nu suport”, spui tu, „ocara vrăjmaşilor mei”. De ce? Spune-mi. Dacă este adevărat [ceea ce spune], trebuie să te întristezi chiar înaintea lui şi să-i mulţumeşti pentru mustrări; iar dacă este minciună, nu-l băga în seamă. Ţi-a zis că eşti sărăntoc? Să râzi de el. Ţi-a zis că eşti de neam prost şi fără minte? Suspină pentru ceea ce îl aşteaptă. „Căci cel care îi spune fratelui său: «Nebunule» vrednic va fi de gheena focului.”[274] Deci, când te ocărăşte, gândeşte-te la pedeapsa de care va avea parte şi nu numai că nu te vei mânia, ci vei vărsa şi lacrimi. Căci nimeni nu se mânie pe cel care are febră sau o inflamaţie, ci îi compătimeşte pe unii ca aceştia şi plânge pentru ei. Căci astfel este sufletul mânios. Iar dacă vrei să te răzbuni, taci şi astfel i-ai dat o rană de moarte. Dacă însă adaugi batjocură la batjocură, [mai mult] aprinzi focul.

„Dar cei de faţă”, zici tu, „ne vor învinui de slăbiciune dacă tăcem”. Nu te vor învinui de slăbiciune, ci se vor minuna de înţelepciunea ta. Dacă atunci când eşti jignit te înfurii, atunci şi tu jigneşti, iar dacă te înfurii îl sileşti să creadă că cele spuse de el sunt adevărate. Spune-mi: de ce bogatul râde când aude [că este numit] „sărac”? Oare nu pentru că nu ştie de sărăcie? Tot aşa şi noi, dacă mai degrabă râdem de jigniri, dăm cea mai mare dovadă că nu avem pe conştiinţă cele spuse. De altfel, până când să ne mai temem de învinuirile oamenilor? Până când să mai fim nepăsători faţă de cele ale Stăpânului nostru al tuturor şi să ne alipim de trup? Căci, „câtă vreme sunt între voi ceartă şi pizmă şi dezbinări, nu sunteţi oare

---

[270] *Cf. Facerea* 18, 27.
[271] *Înţelepciunea lui Isus Sirah* 10, 9.
[272] *Înţelepciunea lui Isus Sirah* 1, 22 (după *Septuaginta*).
[273] *Pildele* 11, 25 (după *Septuaginta*).
[274] *Matei* 5, 22.

trupești?"[275] Să fim, dar, duhovnicești și să ținem în frâu această fiară cumplită.

Nu este nicio deosebire între mânie și nebunie. Aceasta este un demon trecător. Ba [cel mânios] este chiar mai rău decât cel demonizat. Căci cel demonizat are parte de iertare, dar cel mânios va fi vrednic de mii de pedepse, căci de bunăvoie se duce pe sine în groapa pierzării și, mai înainte de gheena ce va să fie, încă de aici are parte de pedeapsă, căci zi și noapte aduce în gândurile sufletului său tulburare neîncetată și zarvă fără tăcere.

Așadar, ca să ne izbăvim și de pedeapsa de acum și de osânda viitoare, să lepădăm această patimă și să arătăm deplină blândețe și îngăduință, pentru ca să aflăm odihnă sufletului nostru și aici și în Împărăția cerurilor, pe care fie ca toți să o dobândim, cu harul și cu iubirea de oameni ale Domnului nostru Iisus Hristos, prin Care și cu Care fie slava Tatălui și Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

[275] *1 Corinteni 3, 3.*

Omilia 49

„Acestea spunându-le, a rămas în Galileea. Dar, după ce frații Săi s-au suit la sărbătoare, atunci S-a suit și El, dar nu pe față, ci ca pe ascuns." (*Ioan* 7, 9-10)

1. Cele iconomisite de Hristos omenește nu doar pentru aceasta sunt iconomisite, ca să confirme Întruparea, ci și ca să ne îndrume pe noi spre virtute. Dacă le-ar fi făcut pe toate ca Dumnezeu, cum am fi putut noi să știm ce trebuie să facem când suntem împresurați de evenimente nedorite?

Altădată, în același loc fiind, a venit drept în mijlocul iudeilor ucigași și le-a zădărnicit înverșunarea. Deci, dacă făcea aceasta mereu, noi, care nu putem face aceasta, când suntem împresurați, cum am putea ști cum să înfruntăm această împrejurare? Și de unde să știm dacă trebuie să ne dăm imediat la moarte sau să mai așteptăm ca să putem continua cuvântul? Deci, de vreme ce noi, care nu avem putere, nu știm ce trebuie să facem când suntem împresurați, ne învață El aceasta.

„Acestea spunându-le, a rămas în Galileea. Dar, după ce s-au suit frații Săi, atunci S-a suit și El, dar nu pe față, ci ca pe ascuns."[276] Spunând că „s-au suit frații Săi", arată că nu voia să meargă cu ei. De aceea a rămas unde era și nu S-a arătat, deși ei Îl presau să facă aceasta.

Dar de ce El, Care vorbea mereu pe față, acum face aceasta „ca pe ascuns"? Nu a spus „pe ascuns", ci „ca pe ascuns". Căci astfel trebuia, așa cum am spus, să ne învețe să chivernisim lucrurile. Și, pe deasupra, nu era același lucru dacă Se arăta atunci, când ei fierbeau de furie, sau dacă Se arăta apoi, la încheierea sărbătorii.

„Deci iudeii Îl căutau și ziceau: «Unde este Acela?»"[277] Frumoase isprăvi făceau ei în vremea praznicelor: porniți spre

---

[276] *Ioan* 7, 9-10.

[277] *Ioan* 7, 11.

ucidere, voiau să-L prindă la sărbătoare! Așa spuneau și cu alt prilej: „Ce credeți? Oare nu va veni la sărbătoare?"[278] Iar aici spuneau: „Unde este Acela?" Din multa ură și vrăjmășie nici nu voiau să-l spună pe nume. Mult respect și mare evlavie aveau față de sărbătoare! Voiau să-L prindă chiar în timpul sărbătorii!

„Și cârtire multă era despre El în mulțime."[279] Eu cred că erau revoltați și din pricina locului unde s-a petrecut minunea; și nu numai că erau furioși, dar se și temeau. Nu atât mânioși, cât speriați erau ca nu cumva să vină și să facă iar o minune asemenea. Dar s-a întâmplat tocmai contrariul și fără voia lor L-au făcut cunoscut. „Și unii ziceau: «Este bun», iar alții: «Nu, ci amăgește mulțimea."[280] Socotesc că prima părere era a mulțimii, iar cea de a doua a căpeteniilor și a preoților. Căci jignirile erau urmarea pizmei și răutății lor. „Amăgește mulțimea", ziceau. Ce făcea de o amăgea? Spune-mi! Pentru că Se prefăcea doar, dar nu făcea minuni? Însă realitatea mărturisește tocmai contrariul. „Dar, de frica iudeilor, nimeni nu vorbea despre El pe față."[281] Vezi cum de fiecare dată căpeteniile aveau o judecată stricată, iar supușii lor aveau judecată sănătoasă, dar nu aveau îndrăzneala necesară, de care mai ales mulțimea are nevoie?

„Iar la jumătatea praznicului, S-a suit Iisus și învăța."[282] Întârzierea i-a făcut mai atenți. Căci în primele zile Îl căutau și ziceau: „Unde este Acela?", iar apoi, când au văzut că a apărut deodată, iată că au venit și se pregăteau să-L asculte și cei care spuneau că e bun, și cei care spuneau că nu este. Cei dintâi veneau ca să câștige ceva și ca să Îl admire, iar ceilalți ca să-L atace [prin cuvânt] și să-L prindă.

Cuvintele: „Amăgește mulțimea" le spuneau despre învățătura dogmelor, pentru că nu înțelegeau cele ce le zicea El. Iar cuvintele: „Este bun" le spuneau gândindu-se la minuni. Deci atunci a venit, când s-a mai domolit mânia lor, pentru ca aceia să asculte în tihnă cuvintele Lui, fără ca mânia să le astupe urechile. Dar [evanghelistul] nu a spus ce i-a învățat, ci doar că vorbea minunat și că i-a cucerit și i-a schimbat. Atât de mare era puterea spuselor Lui! Chiar și

[278] *Ioan* 11, 56.
[279] *Ioan* 7, 12.
[280] *Ioan* 7, 12.
[281] *Ioan* 7, 13.
[282] *Ioan* 7, 14.

cei care spuneau că amăgește mulțimea, schimbați fiind, se mirau. De aceea spuneau: „Cum știe Acesta carte fără să fi învățat?”[283] Vezi cum arată și aici că mirarea lor era de fapt plină de viclenie? Căci nu a spus că se mirau de învățătura Lui sau că primeau cele spuse, ci doar că „se mirau”, adică erau cuprinși de uimire și nedumeriți, căci ziceau: „De unde are El acestea?” Din însăși nedumerirea aceasta trebuiau să priceapă că nimic omenesc nu era în El.

Dar, de vreme ce ei nu voiau să mărturisească aceasta, ci s-au oprit doar la mirare, ascultă ce le-a spus El: „Învățătura Mea nu este a Mea”[284]. Iarăși răspunde la nedumerirea lor, ducându-i [cu gândul] la Tatăl, voind să le închidă gura astfel. „Dacă vrea cineva să facă voia Lui, va cunoaște despre învățătura aceasta dacă este de la Dumnezeu, sau dacă Eu vorbesc de la Mine Însumi.”[285] Ceea ce vrea să spună este aceasta: „Alungați de la voi viclenia, mânia, pizma și ura pe care fără motiv o aveți către Mine și nimic nu vă va împiedica să cunoașteți că sunt cu adevărat ale lui Dumnezeu cuvintele Mele. Acum acestea vă întunecă și nu lasă să strălucească dreapta judecată. Dacă le veți alunga, nu veți mai pătimi aceasta”. Dar nu a spus așa, căci i-ar fi uimit foarte mult, însă toate acestea le-a dat de înțeles când a spus: „Cel care face voia Lui va cunoaște despre învățătura aceasta dacă este de la Dumnezeu, sau Eu vorbesc de la Mine Însumi”, adică „dacă spun ceva diferit sau străin sau potrivnic [Lui]”. Căci cuvintele: „De la Mine Însumi” mereu la aceasta se referă, anume că nu spun nimic afară de cele plăcute Lui, ci, toate cele pe care Tatăl le voiește, le voiesc și Eu.

„Dacă cineva face voia Lui, va cunoaște despre învățătura [aceasta].”[286] Ce înseamnă: „Dacă cineva face voia Lui”? Dacă cineva iubește viețuirea în virtute, va cunoaște puterea celor spuse. Dacă cineva vrea să ia aminte la prorocii, [va cunoaște] dacă vorbesc potrivit lor sau nu.

2. În ce fel este a Lui și totuși nu a Lui? Căci nu a zis: „Această învățătură nu este a Mea”, ci mai întâi a zis: „Este a Mea”, deci Și-a însușit-o, iar apoi a adăugat: „Nu este a Mea”. Deci cum poate același lucru să fie al Lui și în același timp să nu fie al Lui? Era a Lui pentru

---

[283] *Ioan* 7, 15.
[284] *Ioan* 7, 16.
[285] *Ioan* 7, 17.
[286] *Ioan* 7, 17.

că vorbea ca unul care nu a fost învățat, dar nu era a Lui pentru că învățătura era a Tatălui.

„Deci cum spune: «Toate ale Tatălui sunt ale Mele și ale Mele ale Lui?»[287] Dacă nu ar fi corect [să se creadă] că nu este a Ta pentru că este a Tatălui, atunci trebuie să fie a Ta." Dar afirmația: „Nu este a Mea" arată limpede că învățătura Lui și a Tatălui sunt una și aceeași. Ca și când ar fi spus: „Nu are nimic diferit, ca și când ar fi a altuia. Chiar dacă este vorba despre alt Ipostas, Eu astfel vorbesc și lucrez încât nu se poate crede că e vorba de altceva decât cele ale Tatălui, ci aceleași sunt cu cele pe care Tatăl le-a spus și le-a lucrat".

Apoi adaugă un argument de neclintit, aducând în discuție ceva omenesc și învățând despre cele din viața de zi cu zi. Care este acesta? „Cel care vorbește de la sine își caută slava sa."[288] Adică: „Cel care vrea să înfățișeze o învățătură ca fiind a lui nu vrea aceasta pentru alt motiv decât pentru ca de pe urma acesteia să aibă parte de slavă. Dacă Eu nu vreau să am parte de slavă, de ce să vreau să prezint o învățătură ca fiind a Mea? Cel care vorbește de la sine, adică ceva propriu și aparte, vorbește ca să-și atragă slavă. Eu însă, de vreme ce caut slava Celui care M-a trimis, de ce aș alege să învăț altele [decât El]?" Vezi că exista și acolo[289] o pricină pentru care spunea că nu face nimic de la El? Care este aceasta? Ca ei să creadă că El nu caută slava mulțimii. De aceea, atunci când a vorbit smerit, a spus: „Eu caut slava Tatălui", voind de fiecare dată să-i convingă că nu iubește slava.

Deci sunt multe pricini pentru care vorbea smerit, cum ar fi: să nu se creadă că nu este născut sau că este potrivnic lui Dumnezeu sau că nu S-a îmbrăcat cu trup; de asemenea, pentru neputința celor care ascultau și ca să-i învețe pe oameni să fie reținuți și să nu spună nimic măreț despre ei[290]. Dar pentru vorbele înalte [spuse despre Sine] nu se poate găsi decât o singură pricină: măreția firii Sale. Dacă s-au scandalizat pentru că a zis: „Eu sunt mai înainte

[287] *Cf. Ioan* 17, 10.
[288] *Ioan* 7, 18.
[289] *Cf. Ioan* 17, 4-9.
[290] Autorul menționează succint cinci motive pentru care Hristos vorbea umil despre Sine: trei teologice (pentru a confirma (1) însușirea de a fi Nenăscut, (2) armonia cu Tatăl, (3) realitatea Întrupării), al patrulea retoric (neputința ascultătorilor) și al cincilea moral (grija de a-i învăța pe ascultători smerenia). Aceste cinci motive vor fi dezvoltate pe larg în *Omilia* 64, 1-3.

de a fi fost Avraam"[291], cum ar fi reacționat dacă ar fi auzit mereu cuvinte înalte?

„Nu Moise v-a dat Legea? Și nimeni dintre voi nu ține Legea. De ce căutați să Mă ucideți?"[292] „Și ce legătură are asta", întrebi tu, „sau ce punct comun cu cele spuse mai înainte?" Ei Îi aduceau două învinuiri: una era că dezlega sâmbăta, alta că spunea despre Dumnezeu că este Tatăl Lui, făcându-Se deopotrivă cu Dumnezeu. Și se vede acolo că lucrurile nu erau potrivit cu bănuiala lor, ci potrivit cu părerea Lui și că El nu vorbea ca oamenii din mulțime, ci într-un fel deosebit și aparte. Mulți au spus adesea că Dumnezeu este Tatăl lor, de pildă: „Un singur Dumnezeu ne-a zidit și noi toți avem un singur părinte"[293], dar nu spuneau din acest motiv că poporul era egal cu Dumnezeu. De aceea nici nu se scandalizau când auzeau aceasta. După cum, atunci când ziceau: „Nu este de la Dumnezeu", El mereu îi corecta și Se apăra în legătură cu dezlegarea sâmbetei; așa și aici, dacă ar fi fost adevărată bănuiala lor, și nu părerea Lui, i-ar fi corectat și ar fi zis: „De ce Mă socotiți deopotrivă cu Dumnezeu? Nu sunt deopotrivă". Dar nu a zis nimic de acest fel, ci, dimpotrivă, a arătat că este deopotrivă prin cele ce au urmat. Căci cuvintele: „După cum Tatăl scoală pe cei morți și le dă viață, tot așa și Fiul"[294] și: „Ca toți să cinstească pe Fiul precum cinstesc pe Tatăl"[295] și: „Lucrările pe care le face Acela, acestea și Fiul le face întocmai"[296], toate confirmă ideea egalității. Iar despre Lege spunea: „Să nu socotiți că am venit să stric Legea sau prorocii"[297]. Astfel a știut să înlăture bănuielile rele pe care le aveau în minte. Aici însă nu numai că nu a înlăturat părerea că ar fi deopotrivă [cu Tatăl], dar a și întărit-o. Și în alt loc, când ei spuneau: „Tu Te faci pe Tine Dumnezeu", nu a înlăturat această părere, ci a întărit-o, zicând: „Ca să știți că putere are Fiul Omului pe pământ a ierta păcatele, i-a zis paraliticului: «Ia-ți patul tău și umblă»"[298].

Deci a întărit acea afirmație de mai înainte, că Se face pe Sine deopotrivă cu Dumnezeu, arătând că nu este potrivnic lui

[291] *Ioan* 8, 58.
[292] *Ioan* 7, 19.
[293] *Maleahi* 2, 10.
[294] *Ioan* 5, 21.
[295] *Ioan* 5, 23.
[296] *Ioan* 5, 19.
[297] *Matei* 5, 17.
[298] *Cf. Luca* 5, 21-24.

Dumnezeu, ci face și învață aceleași ca și El. Apoi S-a oprit la [problema] dezlegării sâmbetei, zicând: „Nu Moise v-a dat Legea? Și nimeni dintre voi nu ține Legea"[299], ca și când ar fi zis: „Legea a spus: «Să nu ucizi», iar voi ucideți și pe Mine Mă învinuiți că încalc Legea?" De ce a zis: „Nimeni"? Pentru că toți căutau să-L omoare. „Eu", zice, „chiar dacă am încălcat Legea, am făcut-o pentru a salva un om, dar voi o încălcați pentru a face rău. Ceea ce am făcut Eu, chiar dacă este încălcare, a fost spre mântuire și nu trebuia să Mă judecați voi, care încălcați [poruncile] mari. Ceea ce faceți voi este abatere de la întreaga Lege".

Apoi continuă să discute cu ei, deși spusese multe și mai înainte, dar atunci vorbea mai înalt și potrivit cu vrednicia Lui, iar acum mai smerit. De ce? Pentru că nu voia să-i împungă mereu. Căci acum furia lor sporise și erau porniți spre ucidere. De aceea a așteptat, domolindu-i în aceste două feluri: pe de o parte, mustrând îndrăzneala lor, zicând: „De ce căutați să Mă ucideți?"[300] și adăugând cu blândețe: „Omul Care v-am spus adevărul"[301], și, pe de altă parte, arătându-le că ucigașii nu sunt vrednici să judece pe altul. Tu însă ia seama și la smerenia întrebării lui Hristos și la obrăznicia răspunsului lor. „Ai demon. Cine caută să Te ucidă?"[302] Aceste cuvinte arată mânie, furie și un suflet nerușinat, pentru că ei credeau că fuseseră mustrați în chip neașteptat și amenințați. Așa cum unii tâlhari cântă când își fac planurile, iar când vor să-l lase fără apărare pe cel asupra căruia uneltesc, fac aceasta în tăcere, așa și ei. El însă, fără să-i mai mustre, ca să nu-i facă să fie și mai nerușinați, iar Se apără în legătură cu sâmbăta, aducându-le argumente din Lege.

3. Și iată cu câtă înțelepciune face aceasta! „Nu e nimic de mirare", zice, „dacă Mă înțelegeți greșit, de vreme ce înțelegeți greșit Legea, pe care vouă vi se pare că o înțelegeți și despre care credeți că v-a fost dată de Moise. Deci nu este nimic nou dacă nu luați în seamă cuvintele Mele". De vreme ce ziceau: „Lui Moise i-a vorbit Dumnezeu, dar pe Acesta nu-L știm de unde este"[303], le arată că și pe acela îl insultau, căci acela le-a dat Legea, iar ei nu au ascultat.

---

[299] *Ioan* 7, 19.
[300] *Ioan* 7, 19.
[301] *Ioan* 8, 40.
[302] *Ioan* 7, 20.
[303] *Ioan* 9, 29.

„Un lucru am făcut și toți vă mirați."[304] Ia seama cum, atunci când ar fi trebuit să Se apere și să primească acel fapt ca pe o acuzație, nu pomenește de Tatăl, ci Se referă la Persoana Sa. „Un lucru am făcut." Vrea să arate că a nu face ar fi însemnat să dezlege Legea și că sunt multe mai importante decât Legea și că Moise a îngăduit să primească o poruncă ce era împotriva Legii, dar superioară Legii, căci tăierea împrejur este superioară sâmbetei, deși nu ține de Lege, ci este de la părinți. „Eu însă am făcut ceea ce este mai important și mai bun chiar și decât tăierea împrejur." În continuare nu a pomenit de vreo poruncă din Lege, cum ar fi că preoții încalcă sâmbăta, după cum a spus deja, ci de ceva de mai mare însemnătate.

Iar „vă mirați"[305] înseamnă: „Vă neliniștiți, vă tulburați". Dacă trebuia ca Legea să fie dăinuitoare, nu ar fi fost tăierea împrejur mai presus de ea. Și nu a zis: „Am făcut ceva mai mare decât tăierea împrejur", ci i-a mustrat cu autoritate, zicând: „Dacă omul primește tăierea împrejur"[306]. Vezi că Legea atunci este mai fermă, când este dezlegată? Vezi că dezlegarea sâmbetei este păzire a Legii? Dacă nu ar fi fost dezlegată sâmbăta, ar fi fost necesar să fie dezlegată Legea. Deci și El a confirmat-o. Și nu a zis: „Sunteți furioși pe Mine că am lucrat ceva mai mare decât Legea?", ci numai pomenind fapta petrecută i-a lăsat să judece singuri dacă este mai necesară sănătatea deplină a unui om decât tăierea împrejur. „Pentru ca omul să primească un semn care nu e de niciun folos pentru sănătate, este dezlegată Legea", zice, „dar, dacă [se face aceasta] ca să fie izbăvit un om de o asemenea boală, vă mâniați și vă revoltați?"

„Nu judecați după înfățișare."[307] Ce înseamnă „după înfățișare"? „Chiar dacă Moise are, după părerea voastră, mai multă cinste [decât Mine], nu alegeți în funcție de rangul persoanelor, ci după firea lucrurilor, căci aceasta înseamnă a judeca drept. De ce nu l-a acuzat nimeni pe Moise? De ce nimeni nu a refuzat să se supună atunci când el a poruncit să se dezlege sâmbăta printr-o poruncă ce a pătruns în Lege din afară? Dar acela a îngăduit ca o poruncă să fie mai presus de propria Lege, o poruncă ce nu a venit prin Lege, ci din afara ei, ceea ce este foarte de mirare. Voi însă, care nu sunteți

[304] *Ioan* 7, 21. Cu referire la vindecarea bolnavului de la scăldătoarea Vitezda (Bethesda) – *Ioan* 5, 1-18.
[305] *Ioan* 7, 21.
[306] *Ioan* 7, 23.
[307] *Ioan* 7, 24.

dătători de lege, o aplicați peste măsură și o apărați. Dar mai vrednic de crezare decât voi este Moise, care a poruncit să fie dezlegată Legea pentru o poruncă din afara Legii."

Când spune: „Un om întreg"[308] arată că tăierea împrejur înseamnă o însănătoșire în parte. Și ce însănătoșire aduce tăierea împrejur? „«Tot sufletul», zice, «care nu se taie împrejur va fi ucis»[309]. Eu însă am înzdrăvenit un om care nu era în parte beteag, ci cu totul bolnav. Deci nu judecați după înfățișare".

Să fim convinși că aceasta s-a spus nu numai pentru cei de atunci, ci și nouă, ca să nu stricăm cu niciun chip dreptatea, ci toate pentru aceasta să le facem. Fie că e sărac, fie că e bogat cineva, să nu ia seama la față, ci să cerceteze lucrurile. „Nu vei avea milă", zice, „de cel sărac la judecată"[310]. Ce vrea să spună? Nu te înmuia, nu ceda dacă se întâmplă să fie sărac cel care nedreptățește. Dacă nu trebuie să faci favoruri unui sărac, cu atât mai mult celui bogat. Acestea le spun nu numai pentru judecători, ci pentru toți oamenii, pentru ca nicidecum să nu fie stricată dreptatea, ci întotdeauna să fie păzită nepătată.

„Domnul iubește dreptatea", zice. „Iar pe cel care iubește nedreptatea îl urăște sufletul Său"[311]. Într-adevăr, să nu ne urâm propriile suflete, nici să nu iubim nedreptatea. Câștigul de pe urma ei este acum mic și neînsemnat, dar pe viitor va aduce multă pagubă. Mai bine să nu ne bucurăm de ea nici aici. Când ne desfătăm de ceva având conștiința încărcată, oare nu este aceasta osândă și pedeapsă?

Să iubim, dar, dreptatea și în niciun fel să nu încălcăm această lege. Ce roade vom putea avea de pe urma acestei vieți dacă vom pleca fără să fi dobândit virtutea? Ce ne va veni în sprijin acolo? Prietenii, rudele sau favorurile cuiva? Și ce spun favorurile cuiva? Nici de i-am avea părinți pe Noe, pe Iov, pe Daniel, nu ne va fi de niciun folos atunci când ne acuză propriile noastre fapte. De un singur lucru avem nevoie: de virtutea din suflet. Aceasta ne va putea salva și izbăvi de focul veșnic. Aceasta ne va trimite în Împărăția cerurilor, pe care fie ca noi toți să o dobândim, cu harul și cu iubirea de oameni ale Domnului nostru Iisus Hristos, prin Care și cu Care fie slava Tatălui și Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

[308] *Ioan* 7, 23.
[309] *Facerea* 17, 14.
[310] *Ieșirea* 23, 3.
[311] *Psalmul* 10, 7, 5.

Omilia 50

„Deci ziceau unii dintre ierusalimiteni: «Nu este Acesta Cel pe care caută să-L ucidă? Și iată că vorbește pe față și nu-I spun nimic. Nu cumva căpeteniile au cunoscut că Acesta este cu adevărat Hristos? Dar pe Acesta Îl știm de unde este.»" (Ioan 7, 25-27)

1. În dumnezeieștile Scripturi nimic nu este pus fără rost. Căci sunt grăite în Duhul Sfânt. De aceea trebuie să cercetăm toate în amănunt[312]. Căci, fie și de la un singur cuvânt pornind, se poate afla un înțeles deplin, așa cum se întâmplă și în cazul fragmentului care ne stă acum înainte. „Căci mulți dintre ierusalimiteni ziceau: «Nu este Acesta Cel pe care caută să-L ucidă? Și iată că vorbește pe față și nu-I spun nimic.»" De ce adaugă: „Dintre ierusalimiteni"? Evanghelistul arată că tocmai cei care s-au bucurat de mari minuni [din partea Lui] erau mai de plâns decât toți. Ei, care au văzut cea mai mare dovadă a dumnezeirii Lui, lăsau totul în seama ocârmuitorilor perverțiți. Sau nu este o mare minune că, deși atunci erau furioși și strigau, Îl împresurau, căutau să-L omoare și Îl aveau în mâinile lor, s-au liniștit deodată? Cine ar fi făcut așa ceva? Cine a stins așa cu totul mânia lor? Și totuși, după minuni atât de mari, iată câtă prostie și nebunie din partea lor! „Nu este Acesta Cel pe care caută să-L ucidă?" Iată cum se învinuiau pe ei înșiși. „Cel pe care caută să-L ucidă", spun ei, „și nu-I spun nimic". Și nu [a zis] doar că nu-I spuneau nimic, ci și că vorbea pe față. Căci unul care vorbea pe față, cu toată libertatea, și mai mult ar fi trebuit să-i irite, dar ei nu făceau nimic.

„Nu cumva au cunoscut cu adevărat că Acesta este Hristos?" Vouă ce vi se pare? Ce părere aveți despre El? „Una potrivnică", au zis. De aceea spuneau: „Dar pe Acesta Îl știm de unde este". O, ce

[312] Una dintre devizele clasice ale exegezei antiohiene (*cf. Omilia* 57, 1; 58, 1), pe care Sfântul Ioan o moștenise de la dascălul său Diodor din Tars. Despre rigoarea analizei textuale profesate de Diodor, în J. BRECK, *Puterea Cuvântului...*, pp. 72-73.

viclenie! Ce contradicţie! Nici părerile căpeteniilor nu le urmau, ci au adus alta stricată, pe măsura prostiei lor. „Îl ştim", zic ei, „de unde este. Însă Hristosul, când va veni, nimeni nu ştie de unde este"[313]. Şi căpeteniile voastre, când au fost întrebate, ziceau că în Betleem Se va naşte[314]. Iar alţii ziceau: „Noi ştim că Dumnezeu i-a vorbit lui Moise, dar pe Acesta nu-L știm de unde este"[315]. Iată, ce vorbe de oameni beţi! Şi iar: „Oare din Galileea vine Hristos? Nu din cetatea Betleem?"[316] Ai văzut părere de oameni nebuni? „Știm" și „nu știm". „Hristos vine din Galileea. Însă Hristosul, când va veni, nimeni nu ştie de unde este." Ce este mai grăitor decât această contradicţie? Spre un singur lucru priveau: spre a nu crede [în El].

Deci Hristos ce a răspuns la acestea? „Şi pe Mine Mă ştiţi şi ştiţi de unde sunt; şi Eu n-am venit de la Mine, dar adevărat este Cel care M-a trimis pe Mine, pe Care voi nu-L ştiţi."[317] Şi iar: „Dacă M-aţi şti pe Mine, L-aţi şti şi pe Tatăl Meu"[318]. Deci cum spunea că Îl ştiau pe El şi de unde este, iar apoi că nu Îl ştiau nici pe El, nici pe Tatăl? Nu Se contrazicea pe Sine Însuşi – nici gând! –, ci era cât se poate de consecvent faţă de Sine. La altceva Se referea când zicea: „Nu ştiţi", ca atunci când spunea: „Fiii lui Eli erau fii ai ciumei şi nu-L știau pe Domnul"[319]. Şi iar: „Israel nu Mă cunoaşte"[320]. De asemenea, Pavel zice: „Ei mărturisesc că Îl cunosc pe Dumnezeu, dar cu faptele Îl tăgăduiesc"[321]. Deci este cu putinţă ca unul care știe să nu știe. Așadar, aceasta vrea să spună: „Dacă M-aţi şti pe Mine, aţi şti că sunt Fiul lui Dumnezeu". Căci cuvintele: „De unde sunt" nu arată aici locul și aceasta se vede din ceea ce urmează: „Şi nu am venit de la Mine, dar adevărat este Cel care m-a trimis, pe care voi nu-L ştiţi"[322]. Vorbește aici despre neştiinţa cea din fapte; după cum spune Pavel: „Ei mărturisesc că Îl cunosc pe Dumnezeu, dar cu faptele Îl tăgăduiesc"[323]. Căci nu era vorba despre un păcat din

[313] *Ioan* 7, 27.
[314] *Cf. Matei* 2, 4-6.
[315] *Ioan* 9, 29.
[316] *Ioan* 7, 41-42.
[317] *Ioan* 7, 28.
[318] *Ioan* 8, 19.
[319] *1 Regi* 2, 12.
[320] *Isaia* 1, 3.
[321] *Tit* 1, 16.
[322] *Ioan* 7, 28.
[323] *Tit* 1, 16.

neștiință, ci din răutate și voință vicleană. Și, știind aceasta, voiau să nu știe.

Dar ce legătură este între acestea? Cum îi mustră, rostind chiar vorbele lor? Căci, după ce ei au zis: „Pe Acesta Îl știm de unde este", El a adăugat: „Și pe Mine Mă știți". De ce au spus aceia: „Nu știm", iar aceștia spuneau: „Știm"? Dar aceia, când spuneau: „Știm de unde este", nimic altceva nu voiau să insinueze decât că este de pe pământ și este fiu al teslarului. El însă îi ridica la cer, spunând: „Știți de unde sunt", adică: „Nu de acolo de unde bănuiți voi, ci de unde este Cel care M-a trimis". Căci, când spune: „Nu am venit de la Mine", vrea să arate că ei știau că a fost trimis de Tatăl, chiar dacă nu o dezvăluiau.

În două feluri i-a mustrat. Mai întâi, cele pe care ei le vorbeau deoparte le-a dat pe față, spunându-le cu glas tare, pentru ca ei să se rușineze. Apoi, a descoperit și cele pe care le aveau în minte, ca și când ar fi zis: „Nu sunt dintre cei surghiuniți sau dintre cei care au venit fără un scop".

„Dar adevărat este Cel care M-a trimis, pe Care voi nu-L știți." Ce înseamnă: „Adevărat este Cel care M-a trimis"? „Dacă este adevărat, pentru adevăr M-a trimis. Dacă este adevărat, este firesc ca și Cel trimis să fie adevărat."

2. Și face aceasta și în alt chip, conducându-i, pornind chiar de la cuvintele lor. De vreme ce spuneau: „Hristosul, când va veni, nimeni nu știe de unde este"[324], le arată tocmai din aceste cuvinte că El este Hristos. Aceia spuneau: „Nimeni nu știe" cu referire la o distincție de loc și, pornind de aici, le arată că El este Hristos, pentru că a venit de la Tatăl. Și mereu mărturisește că numai El Îl cunoaște pe Tatăl, zicând: „Nu că pe Tatăl L-a văzut cineva, decât numai Cel care este de la Tatăl"[325]. Cele spuse i-au iritat. Căci a spune: „Nu-L știți" și a-i mustra pentru că știau, dar se prefăceau că nu știu, erau motive de ajuns ca [să-i facă] să muște și să se simtă răniți. „Deci căutau să-L prindă, dar nimeni nu a pus mâna pe El, pentru că nu venise încă ceasul Lui."[326]

Vezi că erau opriți în mod nevăzut și furia lor era ținută în frâu? Dar de ce nu a zis că îi oprea în chip nevăzut, ci că „încă nu

---

[324] *Ioan* 7, 27.
[325] *Ioan* 6, 46.
[326] *Ioan* 7, 30.

venise ceasul Lui"? Evanghelistul a voit să vorbească într-un chip mai omenesc și mai smerit, așa încât să le dea de înțeles că El era și om. De vreme ce El spunea mereu lucruri înalte, a presărat și aceste cuvinte [mai umile].

Când a spus: „De la El sunt", nu a vorbit ca un proroc care a primit învățătură, ci ca Unul Care Îl vede și este cu El. „Căci Îl știu", zice, „pentru că Eu sunt de la El"[327]. Vezi cum spune tot timpul: „Nu am venit de la Mine" și: „Cel care M-a trimis adevărat este"[328], străduindu-Se pentru aceasta, anume să nu se creadă că este potrivnic lui Dumnezeu?

Și ia aminte cât folos aduc aceste cuvinte smerite! „Căci, după acestea", zice, „mulți spuneau: «Hristosul, când va veni, oare va face mai multe minuni decât a făcut Acesta?"[329] Câte minuni? De fapt, au fost trei minuni: cea cu vinul, cea cu paraliticul și cea cu fiul împărătesc[330]. Nimic mai mult nu a povestit evanghelistul. De aici se vede ceea ce adesea am spus, anume că multe sunt lăsate la o parte și [evangheliștii] ne-au vorbit doar de acelea pentru care căpeteniile unelteau [împotriva Lui].

Deci căutau să-L prindă și să-L ucidă. Cine? Nu mulțimea, căci ei nu căutau să stăpânească, nici nu puteau fi cuprinși de pizmă. Nu ei, ci preoții. Căci cei din mulțime spuneau: „Hristosul, când va veni, oare va face mai multe minuni?" Dar nici credința lor nu era sănătoasă, ci pe măsura mulțimii grosolane. Căci, spunând: „Când va veni", arătau că nu erau foarte convinși că El este Hristos. Deci fie este așa, fie mulțimile au spus acestea amestecându-se în vorbă, pentru că, de vreme ce căpeteniile se străduiau mereu să arate că El nu este Hristos, ei au zis: „Să presupunem că nu este El Hristosul. Oare Acela va fi mai bun decât El?" Așa cum am spus mereu, cei care sunt mai grosolani nu prin învățătură, nici prin discursuri, ci prin minuni pot fi convinși.

„Au auzit fariseii mulțimea murmurând și au trimis slujitori ca să-L prindă."[331] Ai văzut că dezlegarea sâmbetei a fost doar

[327] *Ioan* 7, 29.
[328] *Ioan* 7, 28.
[329] *Ioan* 7, 31.
[330] La acestea trei pot fi adăugate minunea hrănirii celor cinci mii (*Ioan* 6, 10-13) și minunea mergerii pe apă (*Ioan* 6, 19-20). Împreună cu celelalte două minuni consemnate în continuare de evanghelist: vindecarea orbului din naștere (*Ioan* 9) și învierea lui Lazăr (*Ioan* 10), numărăm în total șapte minuni în întreaga *Evanghelie după Ioan*.
[331] *Ioan* 7, 32.

un pretext? Asta era ceea ce îi deranja cel mai mult. Acum, neavând nimic pentru care să-L învinuiască, nici pentru cuvinte, nici pentru fapte, voiau să-L prindă din cauza mulțimii. Ei nu îndrăzneau, pentru că prevedeau primejdia, ci au trimis slujitori. O, ce tiranie și nebunie! Sau, mai bine zis, ce prostie! Deși ei adesea L-au avut în mâinile lor, dar nu au putut să-L prindă, au lăsat acest lucru în seama slujitorilor, doar ca să-și potolească furia. Le-a spus multe și când era la scăldătoare, dar nu au făcut nimic de acest fel, ci doar I-au pus întrebări, fără să-L prindă. Dar acum nu au mai suportat, pentru că mulțimile aveau să alerge la El.

Deci Hristos ce a zis? „Încă puțin timp mai sunt cu voi."[332] Deși putea să-i înduplece și să-i înfricoșeze pe cei care ascultau, a rostit vorbe pline de smerenie, ca și când ar fi zis: „De ce vă străduiți să Mă ucideți și să Mă prigoniți? Puțin timp mai așteptați și voi îngădui să Mă prindeți și fără să vă străduiți". Apoi, ca să nu creadă cineva că Se referea la moartea comună tuturor [când a spus]: „Încă puțin timp sunt cu voi" (căci ei așa au crezut) și că nu mai avea să lucreze nimic după sfârșitul Lui, a adăugat: „Și unde sunt Eu voi nu puteți veni"[333]. Dacă ar fi urmat să rămână în moarte, ar fi putut să vină și ei, căci acolo sfârșim toți.

Mulțimea mai simplă primea cele spuse. Pe cei mai îndrăzneți îi înspăimântau, iar pe cei iubitori de învățătură îi făceau mai râvnitori spre a învăța, pentru că mai rămăsese puțin timp și nu puteau să se bucure mereu de învățătura [Lui]. Și nu a spus doar: „Sunt aici", ci: „Sunt cu voi", adică: „Chiar dacă Mă prigoniți, chiar dacă Mă alungați, în acest scurt timp nu voi înceta să lucrez[334] cele pentru voi, să vă spun cele spre mântuire și să vă îndemn". „Și Mă duc la Cel care M-a trimis."[335] Aceste cuvinte erau de ajuns ca să-i sperie și să-i facă să se neliniștească. Și le arată că vor avea nevoie de El. Căci a zis: „Mă veți căuta". Nu doar: „Nu Mă veți uita", ci și: „Mă veți căuta și nu Mă veți găsi"[336]. Și unde L-au căutat iudeii? Luca spune că femeile plângeau în urma Lui[337]. Probabil că și mulți alții. Și,

[332] *Ioan* 7, 33.
[333] *Ioan* 7, 34.
[334] Lit. „să iconomisesc".
[335] *Ioan* 7, 33.
[336] *Ioan* 7, 34.
[337] *Cf. Luca* 23. 48-49.

curând, după ce a fost cucerită cetatea[338], și-au amintit de Hristos și de minunile Lui și doreau să fie prezent.

A adăugat toate acestea voind să-i atragă. Căci erau în măsură să-i convingă să vină la El și faptul că puțin timp mai rămăsese, și faptul că aveau să-L dorească după ce va pleca, și faptul că nu vor putea să-L mai găsească. Dacă nu aveau să dorească prezența Lui, nu le-ar fi părut că spune mare lucru. Iar dacă aveau să o dorească și le-ar fi fost cu putință să-L găsească, nu i-ar fi tulburat atât de mult.

3. De asemenea, dacă El avea să mai fie prezent mult timp [între ei], și așa ar fi fost nepăsători. Acum însă îi constrânge din toate părțile și îi sperie. Iar cuvintele: „Mă duc la Cel care M-a trimis" arată că nu va avea parte de nicio vătămare de pe urma uneltirii lor, ci va pătimi de bunăvoie. Deci a rostit două preziceri: că după puțin timp va pleca și că nu vor putea veni la El. Faptul de a spune cineva dinainte sfârșitul său nu stă în puterea minții omenești. Vezi că și David zice: „Fă-mi cunoscut, Doamne, sfârșitul meu și numărul zilelor mele care este, ca să știu eu ce-mi lipsește!"[339] Și nu este absolut nimeni care să știe asta. Dintr-acest lucru s-a făcut și celălalt demn de crezare.

Eu cred că acestea le-a dat de înțeles slujitorilor și către ei a vorbit și voia mai ales să-i atragă, arătând că știe pricina venirii lor, ca și când ar fi zis: „Așteptați puțin și voi pleca".

„Ziceau deci iudeii între ei: «Unde are să Se ducă Acesta?»"[340] Și, într-adevăr, cei care voiau să scape de El, care făceau tot posibilul să nu-L mai vadă, nu ar fi trebuit să-L caute, ci să zică: „Ne bucurăm chiar. Când va fi asta?" Dar au fost cumva răniți de cele spuse și întrebau unde va pleca, făcând între ei presupuneri prostești.

„Cumva la cei împrăștiați printre elini?"[341] Ce înseamnă „cei împrăștiați printre elini"? Așa numeau iudeii neamurile, pentru că erau împrăștiate peste tot și se amestecau între ei fără frică. Dar această ocară au îndurat-o și ei, pentru că și ei erau împrăștiați. În vechime tot neamul era adunat la un loc și nu putea fi găsit iudeu în altă parte decât în Palestina. De aceea îi numeau pe elini

[338] Trupele romane conduse de Titus capturează și distrug Ierusalimul la 30 august 70, după mai bine de patru luni de asediu.
[339] *Psalmul* 38, 5-6.
[340] *Ioan* 7, 35.
[341] *Ioan* 7, 35.

„împrăștiere"[342], spre ocara acelora și pentru a se făli ei înșiși. Deci ce înseamnă: „Unde merg Eu voi nu puteți veni"[343]? Atunci toți se amestecau cu ei și peste tot în lume erau iudei. Deci, dacă Se referea la elini, nu ar fi zis: „Unde nu puteți veni". Când au zis: „Nu cumva va merge la cei împrăștiați printre elini", nu a spus: „Ca să-i nimicească", ci: „Ca să-i învețe". Astfel și-au domolit mânia și au crezut cuvintele Lui. Dacă nu ar fi crezut, nu s-ar fi întrebat între ei ce înseamnă cuvintele Lui.

Acestea le spunea către ei. Să ne temem însă ca nu cumva cele spuse să fie potrivite și pentru noi, adică să nu putem merge unde este El din cauza vieții noastre pline de păcate. Despre ucenici a zis: „Vreau ca acolo unde sunt Eu să fie și aceștia cu Mine". Pentru noi mă tem ca nu cumva să ni se spună contrariul: „Unde sunt Eu, voi nu puteți veni". Căci, atunci când facem cele potrivnice poruncilor, cum vom putea merge acolo? Și în viața de aici, dacă vreun ostaș face lucruri nedemne de împărat, nu va putea să-l vadă pe împărat, ci, fiind scos din dregătorie, va suporta cea mai mare pedeapsă.

Așadar, când furăm, ne lăcomim, nedreptățim, lovim, când nu facem fapte de milostenie, nu vom putea merge acolo, ci vom păți precum fecioarele acelea. Ele nu au putut intra unde era El, ci au plecat pentru că aveau candelele stinse, adică le lipsea harul. Căci, odată ce am primit flacăra aceea a harului Duhului, dacă vrem, putem să o facem mai puternică; iar dacă nu vrem, degrabă o pierdem. Odată ce s-a stins, nimic altceva nu va mai fi în sufletele noastre decât întuneric. Așa cum, atunci când o candelă este aprinsă, este multă lumină, tot așa, atunci când se stinge, nimic altceva nu va mai fi decât întuneric. De aceea spune: „Duhul nu-l stingeți"[344]. Se stinge când nu este ulei, când vine o rafală mai puternică de vânt, când e acoperită sau strâmtorată (căci și așa se poate stinge focul). Este acoperită de griji lumești și e stinsă de pofte rele. Și, pe lângă cele spuse deja, nimic nu o stinge așa ușor precum lipsa de omenie, cruzimea, răpirea. Pe lângă faptul că nu mai este ulei, mai turnăm și apă rece. Căci așa este lăcomia care ucide prin deznădejde sufletele celor nedreptățiți. De unde va putea să se aprindă acum? Vom pleca purtând doar praf și cenușă și mult fum care ne osândește

[342] Lit. „diasporă".
[343] *Ioan* 7, 34.
[344] 1 *Tesaloniceni* 5, 19.

pentru că am stins candelele pe care le avem. Acolo unde este fum trebuie să fi fost un foc ce s-a stins.

Dar să nu fie ca cineva să audă aceste cuvinte: „Nu vă cunosc"[345]. Din ce altă pricină putem auzi acestea decât că, văzând un sărac, ne-am purtat ca și când nu l-am vedea. Când noi Îl trecem cu vederea pe Hristos înfometat, ne va trece și El cu vederea când Îi cerem milă. Și pe bună dreptate! Căci cel care trece cu vederea pe cel năcăjit și nu dă din cele ale lui cum va cere să ia din cele care nu sunt ale lui?

De aceea vă rog ca toate să le facem și să le rânduim așa încât să nu ne lipsească uleiul, ci să ne împodobim candelele și să intrăm în cămara de nuntă împreună cu Mirele. Fie ca noi toți să dobândim acestea, cu harul și cu iubirea de oameni ale Domnului nostru Iisus Hristos, prin Care și cu Care fie slava Tatălui și Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

[345] *Matei* 25, 12.

Omilia 51

„Iar în ziua cea din urmă, cea mare a sărbătorii, a stat Iisus și striga zicând: «Dacă însetează cineva, să vină la Mine și să bea. Cel care crede în Mine, precum a zis Scriptura, râuri de apă vie vor curge din pântecele lui».” (*Ioan* 7, 37-38)

1. Cei care vin la predica despre Dumnezeu și iau aminte cu credință trebuie să arate dragoste precum cei însetați și o astfel de dorire să se aprindă înăuntrul lor. Căci așa vor putea să păstreze sub strajă puternică cele spuse. Căci cei însetați, când iau în mâini cupa, o sorb cu multă poftă și atunci își domolesc setea. Tot așa, cei care ascultă cuvintele dumnezeiești, dacă se apropie cu sete, nu se vor liniști până ce nu le vor bea până la capăt. Căci trebuie ca mereu să avem această sete și foame. „Fericiți”, zice, „cei care flămânzesc și însetează de dreptate”[346]. Și aici zice Hristos: „Dacă însetează cineva, să vină la Mine și să bea”[347]. Ceea ce vrea să spună este: „Nu trag pe nimeni cu sila și cu forța, dar, dacă cineva are multă dorire, dacă cineva arde de dorință, pe acela îl chem”.

Însă de ce a menționat evanghelistul: „În ziua cea din urmă, cea mare”[348]? Și prima și ultima erau mari, iar cele de la mijloc se consumau mai mult în desfătări. Deci de ce a zis: „În cea din urmă”? Pentru că atunci erau toți adunați la un loc[349]. În prima zi nu S-a dus și a spus pricina fraților Lui. Dar nici în a doua și a treia nu a spus ceva de felul acesta, ca să nu se risipească cuvintele Lui, de vreme ce ei urmau să meargă să se desfete. Iar în ultima zi,

---

[346] *Matei* 5, 6.
[347] *Ioan* 7, 37.
[348] *Ioan* 7, 37.
[349] Mântuitorul alege să proclame mesajul Său în ultima și cea mai importantă zi a sărbătorii, „ziua de reuniune/adunare sfântă” (*Leviticul* 23, 36), pentru ca propovăduirea Lui să ajungă în urechile cât mai multor oameni. Evanghelistul inserează în plus detaliul „stând în picioare” (*Ioan* 7, 37), în opoziție cu obiceiul rabinilor de a învăța în templu stând jos, pentru a sublinia solemnitatea și gravitatea specială a predicii Sale.

când plecau acasă, le-a dat merinde pentru mântuire. Atunci El „striga", pe de o parte, pentru a arăta că vorbește deschis, pe de alta, pentru că era mulțime multă. Și, pentru a arăta că vorbește despre băutura inteligibilă, a adăugat: „Cel care crede în Mine, precum a zis Scriptura, râuri de apă vie vor curge din pântecele lui"[350]. Aici numește „pântece" inima, așa cum în alt loc zice: „Și legea Ta în mijlocul pântecelui meu"[351].

Și unde zice Scriptura: „Râuri de apă vie vor curge din pântecele lui"? Nicăieri[352]. Deci ce înseamnă: „Cel care crede în Mine precum a zis Scriptura"? Aici trebuie pusă virgulă, pentru ca următoarele cuvinte să facă parte din afirmația Lui[353]. De vreme ce mulți spuneau: „Acesta este Hristosul"[354] și: „Hristos, când va veni, va face mai multe minuni?"[355], El le arată că trebuiau să-și îndrepte părerile și să creadă nu atât din minuni, cât din Scripturi. Mulți, deși L-au văzut că făcea și minuni, nu L-au primit ca fiind Hristosul. Aveau să zică: „Nu spune Scriptura că Hristos vine din seminția lui David?"[356]

Acestea le spunea mereu, voind să arate că nu fuge de dovezile din Scripturi, ci iar îi trimite la ele. Și mai înainte spunea: „Cercetați Scripturile"[357]. Și iar: „Este scris în proroci: «Vor fi toți învățați de Dumnezeu»"[358] și: „Moise vă învinuiește"[359] și aici: „Precum a zis Scriptura, râuri vor curge din pântecele lui", referindu-se la bogăția și îmbelșugarea harului. Și în altă parte zice: „Izvor de apă curgătoare spre viață veșnică"[360], adică [acela] va avea mult har. În alt

[350] *Ioan* 7, 38.
[351] *Psalmul* 39, 11.
[352] Într-adevăr, acest pasaj nu se găsește literalmente în Vechiul Testament, dar poate fi pus în legătură cu multe locuri ce redau aceeași idee teologică: *Isaia* 12, 3; *Iezechiel* 47, 1-12; *Ioil* 4, 18; *Zaharia* 13, 1 și 14, 8.
[353] Soluția găsită de Sfântul Ioan e una ingenioasă: sintagma „precum a zis Scriptura" ar trebui citită nu ca o propoziție incidentă, ci ca o circumstanțială de mod: „Cel care crede în Mine în maniera în care Scriptura îl îndeamnă să creadă". Alți Părinți și scriitori bisericești, mai alegorizanți, nu au avut o problemă în a înțelege fraza ca atare și a-i găsi un corespondent alegoric în Vechiul Testament (IPOLIT ROMANUL, în *Comentariu la Daniel*, 18, 10, leagă *Ioan* 7, 38 de *Facerea* 2, 10; o discuție pe larg, în Hugo RAHNER, „*Flumina de ventre Christi*. Die patristische Auslegung von Joh 7, 37.38", în: *Biblica*, 22, 4 (1941), pp. 367-403).
[354] *Ioan* 7, 41.
[355] *Ioan* 7, 31.
[356] *Ioan* 7, 42.
[357] *Ioan* 5, 39.
[358] *Ioan* 6, 45.
[359] *Ioan* 5, 45.
[360] *Ioan* 4, 14.

loc zice: „Viață veșnică", iar aici: „Apă vie". Viu se numește ceea ce lucrează mereu. Căci harul Duhului, când pătrunde în minte și se așază acolo, se revarsă mai mult decât orice izvor și nu își întrerupe cursul, nici nu se golește, nici nu se oprește. Pentru a arăta în același timp dăruirea neîntreruptă și lucrarea negrăită, l-a numit „izvor" și „râuri"; nu un singur râu, ci râuri nenumărate. Acolo a arătat revărsarea lui prin faptul că este curgător[361]. Și oricine poate înțelege limpede cele spuse dacă se gândește la înțelepciunea lui Ștefan, la limba lui Petru, la tăria lui Pavel, cum pe ei nimic nu-i întorcea, nimic nu-i oprea: nici mânia popoarelor, nici asuprirea tiranilor, nici uneltirile demonilor, nici morțile cele zilnice, ci, ca niște râuri ce curg cu vuiet mare, așa au curs, trecând peste toate.

„Acestea le spunea despre Duhul pe Care aveau să-L primească cei care cred. Căci încă nu era [dat] Duhul Sfânt."[362] Atunci cum au prorocit prorocii și au făcut nenumărate minuni? Apostolii nu scoteau [demonii] cu Duhul, ci cu puterea de la Hristos, după cum spune El Însuși: „Dacă Eu cu Beelzebul scot demonii, fiii voștri cu cine îi scot?"[363] Spunea aceasta pentru a arăta că toți cei care scoteau demoni, mai înainte de răstignirea Lui, nu prin Duhul, ci prin puterea Lui [făceau aceasta]. Când urma să-i trimită, zicea: „Luați Duh Sfânt"[364] și iar: „A venit asupra lor Duhul Sfânt și atunci făceau minuni"[365].

2. Iar când i-a trimis [mai înainte], nu a zis: „Le-a dat Duh Sfânt", ci „le-a dat putere", zicând: „Curățiți pe cei leproși, pe demoni scoateți-i, pe cei morți înviați-i; în dar ați luat, în dar să dați"[366]. În cazul prorocilor, toți mărturisesc că fusese dat Duhul Sfânt, dar acest har a fost luat și îndepărtat și lipsea de pe pământ din ziua aceea în care s-a zis: „Se lasă casa voastră pustie"[367]. Și încă dinainte de ziua aceea începuse [să fie resimțită] această lipsă. Căci nu mai exista proroc între ei, nici harul nu mai cerceta cele sfinte ale lor. Așadar, atunci a fost luat Duhul Sfânt și mai apoi avea să se

[361] *Cf. Ioan* 4, 14.
[362] *Ioan* 7, 39.
[363] *Luca* 11, 19.
[364] *Ioan* 20, 22.
[365] *Faptele* 19, 6.
[366] *Matei* 10, 1, 8.
[367] *Matei* 23, 38.

reverse cu îmbelșugare. După Răstignire, a început să fie împărțit Duhul nu doar îmbelșugat, ci și prin mai mari harisme. (Căci darul era încă și mai minunat, ca atunci când spunea: „Nu știți ai Cărui Duh sunteți"[368] și iar: „Căci nu ați primit un duh al robiei, ci Duhul înfierii"[369]. Și cei din vechime aveau Duhul, dar altora nu îl dădeau. Apostolii însă au umplut [de Duh] nenumărați oameni.) Deci, de vreme ce urma ca ei să primească acest har, dar nu era încă dat, de aceea a zis: „Încă nu era [dat] Duhul Sfânt"[370]. Deci, vorbind despre acest har, evanghelistul spunea: „Căci încă nu era Duhul Sfânt", adică nu era dat „pentru că Iisus încă nu fusese preaslăvit"[371], numind aici Răstignirea „slavă".

De vreme ce erau vrăjmași și păcătoși, lipsiți de darul lui Dumnezeu și urâți de Dumnezeu, harul a fost o dovadă a împăcării [cu Dumnezeu], căci un dar nu se dă vrăjmașilor, nici celor care sunt urâți, ci prietenilor și celor bine-plăcuți. Trebuia deci ca mai întâi să fie adusă jertfa pentru noi și să fie desființată vrăjmășia prin trup și să ne facem prieteni ai lui Dumnezeu și apoi să primim darul. Dacă s-a întâmplat aceasta în cazul făgăduinței făcute lui Avraam[372], cu atât mai mult în cazul harului. Și Pavel arată aceasta, zicând: „Dacă sunt moștenitori din Lege, atunci credința este zadarnică, căci Legea pricinuiește mânie"[373]. Ceea ce vrea să spună este: „Dumnezeu a făgăduit să-i dea pământul lui Avraam și seminției lui, dar urmașii nu au fost vrednici de făgăduință și nu puteau să se facă bine-plăcuți prin propriile osteneli. De aceea a venit credința, un lucru ușor, care să atragă harul și astfel să nu se piardă făgăduințele". Și zice: „De aceea este [moștenirea] din credință, ca să fie prin har și făgăduința să fie sigură"[374]. De aceea a fost „prin har", pentru că prin propriile sudori nu au reușit.

Dar de ce, când a zis: „După Scripturi", nu a adăugat și mărturia? Pentru că era stricată gândirea lor. Unii spuneau: „Acesta este Prorocul"[375], alții spuneau că „amăgește mulțimea"[376], iar alții spu-

---

[368] *Luca* 9, 55.
[369] *Romani* 8, 15.
[370] *Ioan* 7, 39.
[371] *Ioan* 7, 39.
[372] *Cf. Facerea* 15, 6.
[373] *Romani* 4, 14-15.
[374] *Romani* 4, 16.
[375] *Ioan* 7, 40.
[376] *Ioan* 7, 12.

neau: „Nu din Galileea va veni Hristos, ci din cetatea Betleem"[377]. Alții spuneau: „Hristosul, când va veni, nimeni nu știe de unde este"[378]. Și părerile lor erau diferite, ca într-o mulțime fără rânduială. Pentru că nici nu luau aminte cu toată atenția la cele ce le spunea El, nici nu urmăreau să învețe.

Tocmai de aceea nu le-a răspuns nimic atunci când spuneau: „Oare din Galileea va să vină Hristos?", în vreme ce pe Natanael, care a vorbit mai direct și mai aspru: „Din Nazaret poate fi ceva bun?"[379], l-a lăudat ca pe un adevărat israelit. Aceștia și cei care îi spuneau lui Nicodim: „Cercetează și vezi că din Galileea nu s-a ridicat proroc"[380] nu vorbeau așa pentru că ar fi căutat să învețe, ci doar pentru a nărui slava lui Hristos. Natanael spunea aceasta pentru că era iubitor de adevăr și cunoștea în amănunt toată Legea veche, dar ei un singur lucru urmăreau: să înlăture părerea că El era Hristosul. De aceea nu le-a dezvăluit nimic. De vreme ce și pe ei înșiși se contraziceau, căci odată ziceau: „Nimeni nu știe de unde vine", iar altădată: „Din Betleem", e limpede că, și dacă ar fi aflat, tot s-ar fi împotrivit. Fie nu știau locul, că este din Betleem, pentru că El locuia în Nazaret (deși nici pentru aceasta nu aveau scuză, pentru că nu acolo Se născuse); dar oare nici neamul Lui nu-l știau, că era din casa și seminția lui David? Deci cum spuneau: „Nu din seminția lui David va să vină Hristos?" Voiau ca astfel să ascundă și acest lucru, pentru că toate le spuneau cu rea intenție.

Dar de ce aceia care au venit la El nu i-au zis: „În vreme ce noi ne minunăm de toate celelalte, Tu ne ceri să-Ți dăm crezare, potrivit mărturiilor din Scripturi. Spune-ne deci cum Scripturile zic că Hristos trebuie să vină din Betleem, iar Tu vii din Galileea?" Dar nimic de acest fel nu au zis, ci toate le spuneau cu viclenie. Ei nu căutau, nici nu voiau să învețe. De aceea evanghelistul a adăugat imediat: „Unii voiau să-L prindă, dar nimeni n-a pus mâna pe El"[381]. Chiar dacă nicio altă dovadă nu ar fi existat, aceasta singură era de ajuns ca să-i facă să se căiască. Dar nu s-au căit, după cum spune prorocul: „Risipiți au fost și nu s-au căit"[382].

---

[377] *Cf. Ioan* 7, 41-42.
[378] *Ioan* 7, 27.
[379] *Ioan* 1, 46.
[380] *Ioan* 7, 52.
[381] *Ioan* 7, 44.
[382] *Psalmul* 34, 14.

3. Căci așa este viclenia: de la nimic nu se dă înapoi, ci un singur lucru caută, să-l distrugă pe cel împotriva căruia uneltește. Dar ce spune Scriptura? „Cel care sapă groapa altuia cade el în ea."[383] Ceea ce s-a și întâmplat. Ei voiau să-L omoare, cu gândul să stingă propovăduirea, dar s-a întâmplat contrarıul. Căci propovăduirea Lui înflorește prin harul lui Hristos, iar ale lor toate s-au stins și au pierit; au pierdut și țara și libertatea și siguranța și cultul, au fost lipsiți de toată bunăstarea și au devenit robi și prizonieri[384].

Știind, dar, acestea, niciodată să nu uneltim împotriva celorlalți, de vreme ce știm că împotriva noastră ascuțim sabia și mai mult ne rănim pe noi înșine. Dar te-a supărat cineva și vrei să te răzbuni? Nu te răzbuna și tocmai așa vei putea să te răzbuni! Dacă te răzbuni, de fapt nu te răzbuni. Și să nu crezi că ceea ce am spus e o ghicitoare, ci este un cuvânt adevărat. Cum și în ce fel? Pentru că, dacă tu nu te răzbuni, Îl faci pe Dumnezeu vrăjmaș al aceluia, iar dacă te răzbuni, nu mai este așa. Căci „a Mea este răzbunarea; Eu voi răsplăti, zice Domnul"[385]. Dacă avem slujitori care, atunci când au neînțelegeri între ei, nu ne lasă pe noi să facem dreptate și să pedepsim, ci fac aceasta singuri, și de mii de ori de-ar veni la noi, nu numai că nu îi vom răzbuna, dar vom fi și indignați și le vom spune: „Fugarule și ticălosule, trebuia să lași totul în seama mea! Acum, de vreme ce ai luat-o înainte și ți-ai făcut dreptate singur, nu mă mai deranja pe mine". Cu atât mai mult Dumnezeu, Care a poruncit să lăsăm toate în seama Lui, va spune aceasta. Nu este absurd oare că cerem de la slugile noastre această înțelepciune și supunere, iar Stăpânului nu-l încredințăm cele pe care vrem să ni le încredințeze nouă slujitorii noștri? Acestea le spun pentru că sunteți atât de dornici să vă pedepsiți unii pe alții. Dar cel care este cu adevărat înțelept nu trebuie să facă aceasta, ci să ierte și să treacă cu vederea greșelile, chiar dacă nu ar fi existat acea mare răsplată, care este iertarea primită în schimb.

Dar, spune-mi, dacă îl osândești pe cel care a greșit, de ce greșești și tu și cazi în aceleași păcate? Te-a jignit? Nu-l jigni și tu, căci altminteri pe tine te jignești. Te-a lovit? Nu-l lovi și tu, pentru că faci același lucru. Te-a supărat? Nu-l supăra și tu, pentru că

---

[383] *Pildele* 26, 27.
[384] Aceeași idee apare dezvoltată mai pe larg în *Omilia* 64, 3.
[385] *Romani* 12, 19.

nu ai niciun folos, ci te faci asemenea lui[386]. Așa poți să-l rușinezi: dacă rabzi cu blândețe și îngăduință. Astfel îl faci de rușine, astfel îi retezi mânia.

Nimeni nu vindecă răul cu rău, ci răul cu bine. Aceasta o spun unii filosofi dintre păgâni[387]. Să ne fie rușine, dar, dacă la păgânii cei fără de minte se poate găsi o astfel de filosofie, iar noi ne arătăm mai prejos. Mulți au fost nedreptățiți și au răbdat. Mulți au fost clevetiți și nu s-au răzbunat; s-a uneltit împotriva lor, iar ei au făcut bine. Nu mică mi-e teama ca nu cumva unii dintre ei să fie aflați mai presus decât noi prin viețuirea lor, făcând astfel ca pedeapsa noastră să fie mai aspră. Când noi, care ne-am împărtășit de Duhul, care așteptăm Împărăția, care avem înțelepciunea cea mai presus de ceruri, care nu ne temem de gheena, care suntem chemați să devenim îngeri, care ne bucurăm de Taine, nici măcar până la virtutea acelora nu ajungem, ce iertare vom avea? Dacă pe iudei trebuie să-i depășim (căci, „dacă nu va prisosi dreptatea voastră mai mult decât a cărturarilor și a fariseilor, nu veți intra în Împărăția cerurilor"[388]), cu atât mai mult pe păgâni! Dacă pe farisei, cu atât mai mult pe cei necredincioși! Dacă ne este închisă Împărăția în cazul în care nu îi depășim pe aceia prin modul de viețuire, atunci, dacă ne arătăm mai răi și decât păgânii, cum vom putea să o dobândim?

Deci să lepădăm toată iuțimea, mânia și furia. „A spune aceleași lucruri pentru mine nu e anevoie, iar pentru voi e de folos."[389] Și doctorii folosesc de mai multe ori același medicament. Deci nici noi nu vom înceta ca aceleași lucruri să le strigăm, să le amintim, să le învățăm, să le îndemnăm. Căci grijile vieții acesteia sunt multe și ne aduc uitarea și avem nevoie de învățătură necontenită. Deci, ca să nu culegem aici în zadar și fără folos, să dăm dovadă prin fapte, ca și de bunătățile viitoare să ne bucurăm, cu harul și cu iubirea de oameni ale Domnului nostru Iisus Hristos, prin Care și cu Care fie slava Tatălui și Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

---

[386] Traducerea a urmat conjectura propusă de editor: „asemenea lui", în locul lecțiunii din manuscrise: „asemenea lor" (*PG* 59, 286, n. e).

[387] *Cf.* CLAUDIUS GALENUS, *In Hippocratis Epidemiarum*, I, 6, 3, 31: „Rațiunea interzice să tratezi suferința cu suferință, adică rana cu rană și răul cu rău" (eds E. Wenkebach, F. Pfaff, in coll. *Corpus Medicorum Graecorum*, V, 10, 1, Teubner, Leipzig, 1934, p. 100). *Cf.* SFÂNTUL VASILE CEL MARE, *Cuvântarea a V-a: Despre bogăție și sărăcie*, 5: „Nimeni nu îngrijește lovitura prin lovitură, nici nu vindecă răul cu rău" (*PG* 32, 1173C).

[388] *Matei* 5, 20.

[389] *Filipeni* 3, 1.

Omilia 52

„Deci slugile au venit la arhierei și farisei și le-au zis aceia: «De ce nu L-ați adus?» Și slugile au răspuns: «Niciodată n-a vorbit un om ca Acest Om».” (Ioan 7, 45-46)

1. Nimic nu este mai sigur decât adevărul, nimic mai simplu, dacă nu facem rele, după cum nimic nu este mai neplăcut decât cei care fac rele. Căci iată fariseii și cărturarii, care, chipurile, păreau a fi mai înțelepți, care erau mereu lângă Hristos ca să uneltească împotriva Lui, care au și văzut minuni, care și citeau Scripturile, niciun câștig nu au avut, ci s-au și vătămat. Slugile însă, nimic din acestea neputând spune, după o singură predică de-a Lui au fost cuceriți și, deși plecaseră să-L lege, s-au întors ei înșiși legați de minunea [pe care au văzut-o]. Ei nu au cerut semne, ci au fost cuceriți doar de învățătura Lui. Căci nu au zis: „Niciodată nu a făcut vreun om asemenea minuni”. Dar ce? „Niciodată nu a vorbit un om astfel.” Deci nu numai înțelepciunea lor este de admirat, ci și îndrăzneala, căci spuneau acestea către cei care i-au trimis, către farisei, către cei care luptau împotriva Lui și făceau totul cu acest scop. „Au venit”, zice, „slugile și le-au zis fariseii: «De ce nu L-ați adus?»”[390] Iar faptul că s-au întors înseamnă mai mult decât dacă ar fi rămas [lângă El]. Căci, dacă ar fi rămas, ar fi scăpat de ura acelora, dar acum s-au făcut vestitori ai înțelepciunii lui Hristos și au arătat o îndrăzneală și mai mare. Și nu au zis: „Nu am putut datorită mulțimii, pentru că Îl ascultau ca pe un proroc”. Dar ce? „Niciodată nu a vorbit așa vreun om.” Deși puteau aduce acea scuză, și-au dezvăluit adevărata lor părere.

Această părere era nu numai a celor care Îl admirau, ci și a celor care îi învinuiau că i-au trimis să-L lege pe Cel pe care ar fi trebuit să-L asculte. Și nici măcar nu au ascultat o cuvântare lungă, ci una scurtă. Căci, atunci când mintea este nepărtinitoare, nu are nevoie de cuvântări lungi. Așa este adevărul.

---

[390] *Ioan* 7, 45.

Deci fariseii ce au făcut? Ar fi trebuit să se căiască, dar au făcut contrariul; i-au învinuit pe aceia, zicând: „Nu cumva aţi fost şi voi amăgiţi?"[391] Încă îi linguşeau şi nu le vorbeau aspru, temându-se să nu se despartă de ei cu totul. Şi-au arătat mânia, dar vorbeau cu prudenţă. Ar fi trebuit să întrebe ce a vorbit şi să admire cele spuse, dar nu au făcut asta, căci ştiau că aveau să fie şi ei cuceriţi. Au tras o concluzie pornind de la un argument prostesc. „De ce", au întrebat, „nimeni dintre căpetenii nu a crezut în El?"[392] Spune-mi, această învinuire I-o aduci lui Hristos, în loc să o aduci celor care nu au crezut?

„Dar mulţimea", au zis, „care nu cunoaşte Legea, este blestemată"[393]. Aceasta vă învinuieşte şi mai mult pe voi, pentru că mulţimea a crezut, iar voi nu aţi crezut. Într-adevăr, aceia făceau fapte potrivite unora care cunoşteau Legea. Deci cum sunt blestemaţi? Voi sunteţi blestemaţi, care nu păziţi Legea, nu aceia, care se supun Legii. Nu trebuia să fie învinuit Cel în care ei nu au crezut din cauza celor care nu au crezut. Căci nu este corect aşa. Deci nici voi nu aţi crezut în Dumnezeu, după cum a zis Pavel: „Ce dacă unii nu au crezut? Oare necredinţa lor va nimici credinţa în Dumnezeu? Să nu fie!"[394]

Şi prorocii îi învinuiau mereu, zicând: „Ascultaţi, mai-mari ai Sodomei"[395] şi: „Mai-marii tăi nu cred"[396]. Şi iar: „Nu este datoria voastră să cunoaşteţi dreptatea?"[397] Şi peste tot îi mustră foarte aspru. Ce, dar? Şi pe Dumnezeu o să-L învinuiască cineva pentru aceasta? Să nu fie! Căci vina este a lor. Ce altă dovadă ar putea da cineva că voi nu cunoaşteţi Legea decât faptul că nu vă supuneţi ei?

De vreme ce au zis: „Nu cumva a crezut în El cineva dintre căpetenii?" şi: „Cei care nu cunosc Legea", pentru aceasta Nicodim i-a mustrat, spunând astfel: „Nu cumva Legea noastră judecă pe om dacă nu-l ascultă mai întâi?"[398] A arătat, aşadar, că ei nici nu cunosc Legea, nici nu o împlinesc. Dacă Legea le poruncea să nu omoare niciun om dacă nu-l ascultă mai întâi, iar ei s-au grăbit spre aceasta mai înainte de a-L asculta, atunci sunt călcători ai Legii.

---

[391] *Ioan* 7, 47.
[392] *Cf. Ioan* 7, 48.
[393] *Ioan* 7, 49.
[394] *Romani* 3, 3-4.
[395] *Isaia* 1, 10.
[396] *Isaia* 1, 23.
[397] *Miheia* 3, 1.
[398] *Ioan* 7, 51.

Şi, de vreme ce au zis: „Nimeni dintre căpetenii nu a crezut în El", pentru aceasta evanghelistul a subliniat că [Nicodim] era „unul dintre ei"[399], arătând astfel că erau şi căpetenii care au crezut în El. Încă nu aveau îndrăzneala necesară, dar erau apropiaţi de Hristos. Vezi cum rosteşte mustrarea cu sfială? Căci nu a zis: „Voi vreţi să-L omorâţi şi Îl învinuiţi pe Acest Om că este amăgitor". Nu a zis aşa, ci mai reţinut, pentru a opri astfel pornirea lor nespusă, ascunsă şi ucigaşă. De aceea a adus vorba despre Lege, zicând: „Dacă nu-l ascultă bine şi cunoaşte ce a făcut"[400]. Deci este nevoie să-l asculte nu oricum, ci cu luare-aminte. Căci aceasta înseamnă: „Şi să cunoască ce a făcut", anume: ce vrea, de ce şi cu ce scop, dacă face aceasta ca să înlăture ocârmuirea ţării, ca un duşman. Fiind deci nedumeriţi, de vreme ce spuseseră: „Nimeni dintre căpetenii nu a crezut în El", nu i-au răspuns nici foarte aspru, dar nici cu sfială.

2. Dar, spune-mi, ce legătură au cuvintele lui: „Legea noastră nu judecă pe nimeni" cu cele spuse de ei: „Nu cumva şi tu eşti din Galileea?" Pentru că voiau să arate că nu fără judecată i-au trimis să-L acuze sau că nu trebuiau să-i dea lui socoteală, i-au dat un răspuns mai necioplit şi mai furios: „Cercetează şi vezi că din Galileea nu s-a ridicat proroc"[401].

Dar omul ce a zis? Că este proroc? A spus că nu trebuie să fie omorât fără a fi judecat. Iar ei, cu ocară, de parcă nu ştiau nimic despre Scripturi, au adăugat acestea. Ca şi când ar zice cineva: „Mergi şi învaţă", căci aceasta înseamnă: „Cercetează şi vezi".

Iar Hristos ce a făcut? De vreme ce tot pomeneau mereu de Galileea şi de proroc, pentru a-i slobozi pe toţi de această bănuială absurdă şi pentru a le arăta că El nu este unul dintre proroci, ci Stăpânul lumii, a zis: „Eu sunt Lumina lumii"[402]. Nu a Galileei, nici a Palestinei, nici a Iudeei[403].

---

[399] *Ioan* 7, 50.

[400] *Cf. Ioan* 7, 51.

[401] *Ioan* 7, 52.

[402] *Ioan* 8, 12.

[403] Lipseşte din exegeză episodul cu femeia adulterină (*Ioan* 8, 1-11), indiciu că autorul urmărea un text dintr-o familie de manuscrise ce omitea complet acest episod. Fragmentul este ignorat nu doar de Sfântul Ioan, ci şi de majoritatea Părinţilor şi scriitorilor greci şi orientali din primul mileniu. Îl cunosc însă şi îl comentează Părinţii occidentali Ambrozie, Ieronim şi Augustin. Critica modernă e de părere în unanimitate că pasajul *Ioan* 8, 1-11 nu făcea parte din textul iniţial al evangheliei, ci constituie o interpolare mai

Și iudeii ce au zis? „Tu mărturisești despre Tine Însuți. Mărturia Ta nu este adevărată."[404] O, ce neghiobie! I-a trimis mereu la Scripturi și ei zic: „Tu mărturisești despre Tine Însuți". Ce a mărturisit? „Eu sunt Lumina lumii." Mare cuvânt, cu adevărat mare! Dar pe ei nu i-a surprins foarte mult, pentru că încă nu spusese că este egal cu Tatăl, nici că este Fiul Lui, nici că este Dumnezeu, ci doar lumină. Dar ei voiau să conteste și acest lucru, pentru că această afirmație era ceva mult mai mare decât a zice: „Cel care Îmi urmează Mie nu va umbla în întuneric"[405], vorbind despre lumină și întuneric în sens inteligibil, adică: „Nu rămâne în rătăcire".

Aici și pe Nicodim îl trage și îl pune înainte ca pe unul care avea multă îndrăzneală, și el laudă slugile care au făcut asta. Căci a striga este lucrarea cuiva care vrea să-i facă pe ceilalți să asculte. Dar dă de înțeles și despre aceia care împleteau vicleșuguri în ascuns, în întuneric și în rătăcire că nu vor birui lumina. Totodată, îi amintește lui Nicodim de acele cuvinte pe care i le spusese mai înainte: „Oricine face rele urăște Lumina și nu vine la Lumină, ca să nu se vădească faptele lui"[406]. Pentru că spuneau că nimeni dintre căpetenii nu a crezut în El, de aceea a zis: „Cel care face rele nu vine la Lumină", ca să arate că, dacă nu vin, nu este pentru că ar fi Lumina neputincioasă, ci pentru că ei aveau gândirea stricată.

Au răspuns și I-au zis: „Tu mărturisești despre Tine Însuți". Iar El ce a spus? „Chiar dacă Eu mărturisesc despre Mine Însumi, mărturia Mea este adevărată, pentru că știu de unde vin și unde Mă duc. Voi nu știți de unde vin."[407] Ceea ce a zis El mai devreme[408] ei pun înainte ca pe ceva spus anume. Și Hristos ce a răspuns? Respingând această părere și arătând că acelea le-a spus pentru ei și ca un răspuns la bănuiala lor – căci credeau că este un simplu om –, le-a zis: „Chiar dacă Eu mărturisesc despre Mine Însumi,

---

târzie, de unde și localizarea lui fluctuantă în manuscrisele care îl atestă (cel mai vechi dintre ele, de secol V, *Bezae*, Cambridge): fie după *Ioan* 7, 35, fie după 7, 52, fie după 21, 25, fie chiar în *Luca*, după 21, 38 sau 24, 53 (R. FABRIS, *Evanghelia după Sfântul Ioan*..., pp. 374-375; *Noul Testament. Evanghelia după Ioan*, ediție bilingvă, trad. C. Bădiliță, Ed. Vremea, București, 2015, pp. 260-261).

[404] *Ioan* 8, 13.

[405] *Ioan* 8, 12.

[406] *Ioan* 3, 20.

[407] *Ioan* 8, 14.

[408] *Cf. Ioan* 5, 31.

mărturia Mea este adevărată, pentru că știu de unde vin". Ce înseamnă aceasta? „De la Dumnezeu sunt și sunt Dumnezeu și Fiul lui Dumnezeu. Iar Dumnezeu Însuși este martor vrednic de crezare pentru Sine Însuși. Dar voi nu știți. Faceți rău de bunăvoie și, deși știți, vă faceți că nu știți. Dar toate le spuneți potrivit cu gândirea omenească, pentru că nu vreți să gândiți dincolo de ceea ce se vede. «Voi judecați după trup»[409]. După cum a trăi după trup înseamnă a trăi urât, tot așa a judeca după trup înseamnă a judeca nedrept. «Eu nu judec pe nimeni și, chiar dacă judec, judecata Mea este dreaptă.»[410]" Ceea ce vrea să spună este: „Judecați nedrept".

„Și, dacă judecăm nedrept", zic ei, „de ce nu ne acuzi? De ce nu ne osândești? De ce nu ne învinuiești?" „Fiindcă nu pentru asta am venit", zice. Căci aceasta înseamnă: „Eu nu judec pe nimeni". „Și, dacă judec Eu", zice, „judecata Mea este adevărată. Căci, dacă aș fi vrut să judec, voi ați fi fost între cei condamnați. Dar nu ca să judec spun acestea. Dar [cuvintele]: „Nu ca să judec spun acestea" le-am zis nu pentru că nu aș fi încrezător că, dacă v-aș fi judecat, v-aș fi condamnat (într-adevăr, dacă v-aș fi judecat, pe drept v-aș fi osândit), ci pentru că nu este acum vremea judecății".

S-a referit la Judecata viitoare când a zis: „Pentru că nu sunt singur, ci Eu și Tatăl, Care M-a trimis"[411]. Aici a vrut să spună că nu doar El îi osândește, ci și Tatăl. Apoi a lăsat în umbră acest lucru, începând să vorbească despre mărturia Lui. „Și în Legea voastră este scris că mărturia a doi oameni este adevărată."[412]

3. Ce ar zice aici ereticii? „Ce are El mai presus decât oamenii, dacă am lua cele spuse așa, după literă? Pentru oameni s-a stabilit aceasta, fiindcă nimeni nu este vrednic de crezare prin sine însuși. Dar în cazul lui Dumnezeu cum să aibă sens aceasta? Cum a spus: «Doi»? Oare pentru că sunt doi sau pentru că sunt oameni? Dacă a spus așa pentru că sunt doi, de ce nu a recurs la Ioan, nici nu a zis: «Mărturisesc Eu despre Mine Însumi și mărturisește despre Mine Ioan»? De ce [nu a recurs] la înger? De ce [nu a recurs] la proroci? Într-adevăr, ar fi găsit și alte nenumărate mărturii."

[409] *Ioan* 8, 15.
[410] *Ioan* 8, 15-16.
[411] *Cf. Ioan* 8, 16.
[412] *Ioan* 8, 17.

Dar nu numai aceasta vrea să arate, că sunt doi, ci și că au aceeași ființă. „Îi ziceau: «Cine este Tatăl Tău?»"[413] Iar El a răspuns: „Nici pe Mine nu Mă știți, nici pe Tatăl Meu"[414]. De vreme ce, deși știau, vorbeau ca unii care nu știau și voiau să-L ispitească, nu au fost vrednici să primească răspuns. Pentru că răstignirea era aproape, spune acum toate mai clar și cu mai multă îndrăzneală, luând mărturie din minuni și de la cei care I-au urmărit învățătura. „Știu de unde vin", zice. Această afirmație nu i-a surprins foarte mult, dar ceea ce a adăugat: „Și unde Mă duc"[415] i-a înspăimântat, pentru că nu avea să rămână în moarte.

Dar de ce nu a zis: „Știu că sunt Dumnezeu", ci: „Știu de unde vin"? Mereu amestecă cele smerite cu cele înalte și le acoperă pe acestea cu acelea. Căci, după ce a zis: „Eu mărturisesc despre Mine Însumi" și a arătat aceasta, a trecut la vorbe mai smerite, ca și când ar fi zis: „Știu de Cine sunt trimis și la Cine merg". Așa ei nu ar fi avut nimic de spus împotrivă, pentru că au auzit că de Acela a fost trimis și la Acela merge. „Nu am zis vreo minciună", spune, „pentru că de acolo vin și acolo merg - la adevăratul Dumnezeu. Dar voi nu-L cunoașteți pe Dumnezeu. De aceea judecați după trup. Voi, care ați auzit atâtea dovezi și argumente, tot mai spuneți: «Nu este adevărat». Pe Moise îl considerați vrednic de crezare, și în cele pe care le spune despre alții, și în cele pe care le spune despre sine, dar pe Hristos nu. Aceasta înseamnă «a judeca după trup»".

„Eu nu judec pe nimeni." Cu adevărat, a zis: „Tatăl nu judecă pe nimeni"[416]. Deci cum spune acum: „Și, chiar dacă judec, judecata Mea este dreaptă, pentru că nu sunt singur"? Iar vorbește adresându-Se bănuielii acelora. Adică: „Judecata Mea este a Tatălui. Tatăl nu ar judeca altfel decât Mine și Eu nu aș judeca altfel decât Tatăl". Dar de ce a pomenit și de Tatăl? Pentru că ei nu-L socoteau pe Fiul vrednic de crezare dacă nu ar fi primit mărturia Tatălui. Pe de altă parte, afirmația nu era adevărată. În cazul oamenilor, când doi aduc mărturie despre altul, atunci mărturia este adevărată. Căci aceasta înseamnă că doi mărturisesc. Dar, dacă cineva mărturisește despre sine, nu mai sunt doi.

[413] Ioan 8, 19.
[414] Ioan 8, 19.
[415] Ioan 8, 14.
[416] Ioan 5, 22.

Vezi că nu pentru alt motiv a spus asta, decât ca să arate că El este deoființă [cu Tatăl] și, de asemenea, ca să arate că nu are nevoie de altă mărturie și că nu este cu nimic mai prejos decât Tatăl? Observă, dar, puterea Lui deplină! „Eu sunt Cel care mărturisesc despre Mine Însumi și mărturisește despre Mine Tatăl, Care M-a trimis"[417]. Dacă ar fi fost mai prejos în privința ființei, nu ar fi spus aceasta. Acum însă, ca să nu crezi că din cauza numărului a pomenit [de Tatăl], iată că puterea Lui nu are nimic diferit. Un om mărturisește când este prin sine vrednic de crezare. Și mărturisește cu privire la altul, nu atunci când are el nevoie de mărturie. Dar cu privire la sine, când are nevoie de mărturie de la altul, nu mai este vrednic de crezare. Dar aici totul este contrar. Cel care mărturisește despre Sine și spune că este mărturisit de altul spune că este vrednic de crezare, arătând întru totul puterea Sa deplină.

De ce, după ce a zis: „Nu sunt singur, ci Eu și Tatăl, Care M-a trimis" și: „Mărturia a doi oameni este adevărată", nu a tăcut, ci a adăugat: „Eu sunt Cel care mărturisesc despre Mine"? Este limpede că a spus așa pentru a arăta puterea Sa deplină. Și S-a pus pe Sine pe primul loc: „Eu sunt Cel care mărturisesc despre Mine". Arată aici că este de o cinste [cu Tatăl] și că ei nu au niciun folos dacă spun că Îl cunosc pe Dumnezeu-Tatăl, dar pe El nu-L știu. Și a spus că pricina este faptul că nu vor să-L cunoască. Spune deci că nu este cu putință să-L știe pe Tatăl fără El, pentru ca măcar așa să-i facă să-L cunoască. De vreme ce, lăsându-L pe El la o parte, căutau mereu să-L cunoască pe Tatăl, le zice: „Nu puteți să-L cunoașteți pe Tatăl fără Mine"[418]. Deci, dacă Îl hulesc pe Fiul, nu numai pe El Îl hulesc, ci și pe Cel care L-a născut.

4. De acestea noi să fugim și să-L slăvim pe Fiul. Într-adevăr, dacă nu aveau aceeași fire, nu ar fi zis așa. Dacă era doar unul care învăța și avea altă fire [decât Tatăl], atunci putea să-L cunoască pe Tatăl și cel care nu-L știa pe El. De asemenea, se putea ca cineva care Îl cunoștea deplin să nu-L cunoască pe Tatăl. Căci nici cel care știe un om nu înseamnă că știe un înger. „Dar", zici tu, „cel care cunoaște creația Îl cunoaște pe Dumnezeu". Nicidecum. Căci sunt

[417] *Ioan* 8, 18.
[418] *Cf. Ioan* 8, 19.

mulți care cunosc creația, ba chiar toți oamenii, căci o văd, dar pe Dumnezeu nu-L știu[419].

Să-L slăvim, dar, pe Fiul lui Dumnezeu, nu numai cu slava aceasta [prin cuvinte], ci și cu cea prin fapte. Căci aceasta fără aceea nu este nimic. „Iată tu", zice, „te numești iudeu și te rezemi pe Lege și te lauzi cu Dumnezeu. Deci tu, care îl înveți pe altul, pe tine însuți nu te înveți? Tu, care te lauzi cu Legea, Îl necinstești pe Dumnezeu prin călcarea Legii?"[420] Vezi ca nu cumva și noi, care ne lăudăm cu credința dreaptă, să-L necinstim pe Dumnezeu prin faptul că nu arătăm o viață în acord cu credința, făcând ca El să fie hulit. El îl vrea pe creștin să fie și învățător al lumii, și aluat, și lumină, și sare.

Ce este lumina? Viață care strălucește, fără a avea ceva întunecat. Lumina nu este folositoare pentru ea însăși, nici sarea, nici aluatul, ci față de alții își arată folosul. Astfel nu numai folosul nostru îl căutăm, ci și pe-al celorlalți. Căci sarea, dacă nu sărează, nu este sare. În plus, arată și altceva, că, dacă noi înșine vom trăi în virtute, o vor face cu siguranță și alții. Dar, dacă noi nu trăim în virtute, nici pe alții nu îi vom putea ajuta.

Să nu existe din partea noastră nimic prostesc, nimic ușuratic. Căci așa sunt lucrurile omenești. Așa sunt grijile lumești. De aceea fecioarele acelea au fost numite „proaste"[421], pentru că se ocupau cu lucruri prostești, lumești. Au adunat aici, dar acolo unde trebuia nu au pus deoparte.

Să ne temem, dar, ca nu cumva și noi să pățim așa. Să ne temem ca nu cumva și noi să plecăm îmbrăcați în haine murdare acolo unde toți au veșminte strălucitoare și alese. Căci nimic nu este mai murdar decât păcatul, nimic mai întinat. De aceea prorocul, vorbind despre firea păcatului, striga: „Împuțitu-s-au și au putrezit rănile mele"[422]. Și, dacă vrei să cunoști duhoarea păcatului, gândește-te la el după ce l-ai făcut, când te-ai eliberat de poftă, când nu te mai arde focul, și atunci vei vedea ce este păcatul. Gândește-te la mânie când ai pace; gândește-te la lăcomie când ești în afara patimii. Nimic nu este mai rușinos, nimic mai întinat decât răpirea și lăcomia. Acestea le spunem mereu, nu

[419] Același tip de argumentare și în *Omilia* 74, 1.
[420] *Romani* 2, 17, 21, 23.
[421] *Matei* 25, 2.
[422] *Psalmul* 37, 5.

pentru că vrem să vă sâcâim, ci pentru că vrem să câştigaţi ceva mare şi minunat. Căci cel care nu a reuşit de prima oară poate că, auzind a doua oară, o va face. Iar cel care a trecut şi peste a doua [ocazie] a treia oară [auzind] se va îndrepta.

Fie ca noi toţi, eliberaţi de toate cele rele, să avem mireasma lui Hristos, căci Lui [se cuvine] slava, împreună cu Tatăl şi cu Sfântul Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Omilia 53

„Cuvintele acestea le-a grăit Iisus în vistierie, pe când învăța în templu. Și nimeni nu L-a prins, căci încă nu venise ceasul Lui." (*Ioan* 8, 20)

1. O, prostie a iudeilor! Deși mai înainte de Paști Îl căutau, iar apoi L-au avut în mijlocul lor și de multe ori au încercat să-L prindă, și ei înșiși, și prin intermediul altora, dar nu au putut, totuși nici așa nu s-au mirat de puterea Lui, ci au sporit răutatea și nu s-au dat înapoi. Pentru că încercau mereu să facă aceasta, [evanghelistul] zice: „Acestea le-a grăit în vistierie, pe când învăța în templu, și nimeni nu L-a prins". Vorbea în templu, ca învățător, lucru care era de ajuns ca să-i stârnească și mai mult. Și grăia cuvinte care îi mușcau, iar ei Îl învinuiau că Se făcea pe Sine deopotrivă cu Tatăl. Iar cuvintele: „Mărturia a doi oameni este adevărată" aceasta înseamnă. Dar „acestea le grăia în templu", ca învățător, „și nimeni nu L-a prins, pentru că încă nu venise ceasul Lui"[423], adică nu era încă vremea potrivită când voia să fie răstignit. Dar nici atunci nu a fost o lucrare făcută prin puterea acelora, ci prin iconomia Lui. Ei și mai înainte au vrut, dar nu au putut. Deci nici atunci, când s-a întâmplat, nu ar fi reușit dacă El nu ar fi îngăduit.

„Le-a zis deci iar Iisus: «Eu Mă duc și Mă veți căuta»."[424] De ce spune asta mereu? Pentru a le cutremura și înspăimânta sufletele. Și iată câtă frică le-a pricinuit aceasta! Căci, deși voiau să-L omoare ca să scape de El, întrebau unde merge. Atât de mari lucruri își închipuiau despre acest lucru. Și mai voia să-i învețe și altceva: că acest lucru nu se va întâmpla prin forța lor, ci l-a arătat mai dinainte și a prevestit deja Învierea prin acele cuvinte.

---

[423] *Ioan* 8, 20.

[424] *Ioan* 8, 21.

„Ziceau deci: «Nu cumva Își va ridica singur viața?»"[425] Deci Hristos ce a zis? Pentru a înlătura bănuiala lor și a arăta că acest lucru este păcat, a zis: „Voi sunteți din cele de jos"[426]. Ceea ce vrea să spună este: „Nu e de mirare că aveți astfel de gânduri voi, care sunteți oameni trupești și nu gândiți nimic duhovnicesc. Dar Eu nu voi face nimic de acest fel, căci Eu sunt de sus. Voi sunteți din lumea aceasta". Aici se referă iar la gândurile lumești și trupești. De aici se vede că și cuvintele: „Eu nu sunt din lumea aceasta"[427] nu arată că nu a luat trup asupra Sa, ci că era departe de viclenia lor. Căci și despre ucenici a spus că nu sunt din lume[428]; și totuși ei aveau trup. Așa cum Pavel, atunci când a zis: „Nu sunteți în trup"[429], nu a spus că ei sunt netrupești, tot așa, atunci când {Hristos} spune că ucenicii nu sunt din lumea aceasta, nu mărturisește nimic altceva decât filosofia[430] lor.

„V-am spus deci vouă că, dacă nu credeți că Eu sunt, veți muri în păcatele voastre."[431] Dacă pentru aceasta a venit, ca să ridice păcatul lumii, care nu este cu putință să fie înlăturat altfel decât prin baia {botezului}, atunci cu necesitate cel care nu crede are {înăuntrul lui} pe „omul cel vechi"[432]. Căci cel care nu vrea să-l omoare prin credință și să-l îngroape va muri împreună cu el și va pleca acolo să dea socoteală pentru păcatele de dinainte. De aceea spunea: „Iar cel care nu crede deja a fost judecat"[433]. Nu numai pentru că nu crede, ci și pentru că pleacă având păcatele de dinainte.

„Deci îi ziceau: «Cine ești Tu?»"[434] O, ce prostie! După atâta vreme, după minuni și învățături, să întrebe: „Cine ești Tu?" Și Hristos ce a zis? „Ceea ce v-am spus de la început."[435] Ceea ce vrea să spună este ceva de acest fel: „Sunteți îndeobște nevrednici să auziți vreun cuvânt de la Mine, cu atât mai puțin să aflați cine sunt Eu. Voi toate le spuneți ca să ispitiți și nu luați aminte la

---

[425] *Ioan* 8, 22.
[426] *Ioan* 8, 23.
[427] *Ioan* 8, 23.
[428] *Cf. Ioan* 15, 9.
[429] *Romani* 8, 9.
[430] Adică „viața înțeleaptă", „conduita virtuoasă".
[431] *Ioan* 8, 24.
[432] *Cf. Efeseni* 4, 22.
[433] *Ioan* 3, 18.
[434] *Ioan* 8, 25.
[435] *Ioan* 8, 25.

niciun cuvânt de-al Meu. Puteam să vă învinuiesc pentru toate acestea acum". (Căci asta înseamnă cuvintele: „Multe am de spus și de judecat"[436].) „Și nu numai să învinuiesc, ci și să pedepsesc. Dar Cel care M-a trimis, adică Tatăl, nu vrea aceasta. Căci nu am venit să judec lumea, ci să mântuiesc lumea. Căci nu L-a trimis Dumnezeu pe Fiul Lui să judece lumea, ci să mântuiască lumea. Deci, dacă pentru aceasta M-a trimis și dacă El este adevărat, atunci este firesc ca Eu să nu judec pe nimeni acum. Dar spun acestea spre mântuire, nu spre învinuire." A spus acestea ca să nu creadă ei că, deși a auzit atâtea, din neputință nu Se împotrivește sau că nu știe gândurile și batjocurile lor.

„Dar nu au înțeles că le vorbea despre Tatăl."[437] O, ce prostie! Nu înceta să le vorbească despre El, iar ei nu înțelegeau. Apoi, de vreme ce a făcut multe minuni și i-a învățat, le vorbește de acum despre răstignire, zicând: „Când veți înălța pe Fiul Omului, atunci veți cunoaște că Eu sunt și că de la Mine Însumi nu vorbesc și că Cel care M-a trimis este cu Mine și că Tatăl nu M-a lăsat singur"[438]. Le arată că după dreptate le spunea: „Ceea ce v-am spus de la început"[439].

2. Atât de puțin luau aminte la cele spuse de El! „Oare nu așteptați voi ca, atunci când veți înălța pe Fiul Omului, să scăpați de Mine și să Mă dați la o parte? Eu vă spun că tocmai atunci veți ști că Eu sunt, datorită minunilor, a Învierii și a cuceririi [Ierusalimului]." Toate acestea erau de ajuns pentru a le arăta puterea Lui. Și nu a zis: „Atunci veți ști cine sunt". Ci a zis: „Când veți vedea că nimic nu voi suferi de pe urma morții, atunci veți cunoaște că Eu sunt", adică Hristos, Fiul lui Dumnezeu, Cel care pe toate le face și nu este potrivnic Tatălui. Desigur, de aceea a adăugat: „Și de la Mine nu spun nimic". „Amândouă le veți cunoaște: și puterea Mea, și faptul că sunt deopotrivă cu Tatăl." Căci cuvintele: „De la Mine nu spun nimic" arată și că Ei sunt de aceeași ființă, și că El nu spunea nimic străin de gândurile Tatălui.

„Atunci când veți pierde cultul vostru, când nu vi se va mai îngădui să-I slujiți, ca înainte, atunci să știți că spre apărarea Mea face acestea și pornit spre mânie de cei care nu M-au ascultat."

---

[436] *Ioan* 8, 26.
[437] *Ioan* 8, 27.
[438] *Ioan* 8, 28-29.
[439] *Ioan* 8, 25.

Ca și când ar fi zis: „Dacă aș fi fost potrivnic și străin de El, nu S-ar fi pornit cu atâta mânie împotriva voastră". Aceasta și Isaia o spune: „Îi va da pe cei răi pentru îngroparea Lui"[440]. Iar David zice: „Atunci va grăi către ei întru mânia Lui"[441]. Și El Însuși spune: „Iată, se lasă casa voastră pustie"[442]. Și în pilde același lucru îl arată când spune: „Ce va face lucrătorilor acelora stăpânul viei? Pe cei răi cu rău îi va pierde"[443]. Vezi că mereu vorbește astfel pentru că ei încă nu credeau? Dar, dacă îi va pierde, după cum a și făcut, căci zice: „Aduceți-i aici pe cei care nu au vrut să domnesc peste ei și junghiați-i"[444], de ce spune că nu este lucrarea Lui, ci a Tatălui? Din cauza neputinței lor vorbește așa. De asemenea, și pentru a-L cinsti pe Cel din care S-a născut. De aceea nu a spus: „Voi lăsa casa voastră pustie", ci: „Se lasă", folosind forma impersonală. Spunând: „De câte ori am vrut să adun pe fiii voștri, și nu ați vrut!"[445] și adăugând apoi: „Se lasă", arată că El face această pustiire.

„De vreme ce", zice, „nu ați vrut să înțelegeți, deși ați avut parte de faceri de bine și de vindecări, prin pedeapsă veți cunoaște cine sunt Eu. Și Tatăl este împreună cu Mine". Și, ca să nu creadă ei că aceste cuvinte: „Cel care M-a trimis" arată o inferioritate, spune: „Este cu Mine"[446]. Prima afirmație arată iconomia, iar a doua dumnezeirea. „Și nu M-a lăsat singur, fiindcă Eu fac pururea cele plăcute Lui"[447]. Iar a coborât cuvântarea la un nivel mai umil. Pentru a arăta că Se împotrivește mereu celor pe care le spuneau ei: că nu este de la Tatăl și că nu păzește sâmbăta, de aceea a zis: „Eu fac pururea cele plăcute Lui", arătând că și dezlegarea sâmbetei este ceva plăcut Lui. A vorbit astfel și înainte de răstignire: „Credeți că nu pot să-L rog pe Tatăl Meu?"[448] Și zicându-le doar: „Pe cine căutați?"[449] i-a trântit la pământ. Dar de ce nu a zis: „Credeți că nu pot să vă nimicesc?", de vreme ce a dovedit aceasta prin faptă? S-a coborât până la neputința lor. Mult Se străduia

[440] *Cf. Isaia* 53, 9.
[441] *Psalmul* 2, 5.
[442] *Matei* 23, 38.
[443] *Matei* 21, 40-41.
[444] *Luca* 19, 27.
[445] *Matei* 23, 37.
[446] *Ioan* 8, 29.
[447] *Ioan* 8, 29.
[448] *Matei* 26, 53.
[449] *Ioan* 18, 4.

să arate că nu face nimic potrivnic Tatălui. Deci și aici vorbește într-un fel mai omenesc. Așa cum a spus: „Nu M-a lăsat singur", tot așa a spus și: „Eu fac pururea cele plăcute Lui".

„Spunând El acestea, mulți au crezut în El."[450] Când a coborât cuvântarea la un nivel mai umil, atunci mulți au crezut. Încă mai întrebi de ce vorbește smerit? Evanghelistul a arătat aceasta lămurit, zicând: „Spunând El acestea, mulți au crezut în El", ca și când ar fi strigat: „Nu te tulbura, ascultătorule, dacă auzi ceva smerit! Căci cei care, după ce au primit atâta învățătură, tot nu au fost convinși că este de la Tatăl pe bună dreptate auzeau cuvinte mai smerite, ca să creadă". Și aceasta este o îndreptățire pentru cei care aveau să vorbească smerit [despre El].

Au crezut deci nu așa cum trebuia, ci la întâmplare, așa cum s-a nimerit, ca unii care au aflat plăcere și odihnă în smerenia cuvintelor Lui. Că nu aveau credință desăvârșită, o arată evanghelistul din cuvintele care au urmat apoi, prin care aceia iar Îl ocărau. Și că era vorba despre aceiași [care au crezut], a arătat zicând: „Zicea deci Iisus către iudeii care crezuseră în El: «Dacă voi veți crede în cuvântul Meu»"[451]. A dovedit astfel că încă nu primiseră învățătura, ci doar erau atenți la cuvintele Lui. De aceea le-a vorbit mai categoric. Atunci le-a zis doar: „Mă veți căuta"[452], iar acum a adăugat ceva mai mult: „Veți muri în păcatele voastre"[453]. Și a arătat și în ce fel: „Venind acolo, nu veți mai putea să Mă chemați".

„Acestea le grăiesc în lume."[454] Prin aceste cuvinte a arătat că va merge la neamuri. Dar, de vreme ce „nu au înțeles că le vorbea despre Tatăl"[455] mai înainte, le spune iar despre El. Și evanghelistul a arătat pricina pentru care a folosit cuvinte smerite.

3. Deci, dacă vrem să cercetăm Scripturile astfel, în amănunt, și nu la întâmplare, ne vom putea câștiga mântuirea. Dacă ne vom ocupa cu ele mereu, vom cunoaște și dogmele drepte, și viețuirea corectă. Chiar dacă cineva este foarte îndărătnic, aspru și ușuratic, dacă în restul timpului nu câștigă nimic, cel puțin va culege roade

---

[450] *Ioan* 8, 30.
[451] *Ioan* 8, 31.
[452] *Ioan* 7, 34, 36.
[453] *Ioan* 8, 21.
[454] *Ioan* 8, 26.
[455] *Ioan* 8, 27.

în răstimpul acesta și va avea un folos; chiar dacă nu atât de mare, încât să aibă o percepere deplină a lui, dar totuși va avea. Dacă cineva intră într-un atelier de parfumuri sau stă lângă astfel de locuri, chiar și fără să vrea se umple de mireasmă. Cu atât mai mult cel care iese din biserică. După cum din nelucrare se naște nelucrarea, tot așa din lucrare se naște râvna. Chiar de ai fi plin de mii de rele, chiar de ai fi necurat, nu evita a petrece timpul aici.

„Și dacă ascult, dar nu fac?", întrebi. Nu puțin câștig vei avea dacă te plângi pe tine însuți. Căci această frică nu este fără folos, această teamă nu este inutilă. Fie și numai dacă suspini fiindcă asculți, dar nu faci, cândva vei ajunge să și faci. Căci nu se poate ca cel care Îi vorbește lui Dumnezeu și Îl aude pe Dumnezeu vorbind să nu aibă folos.

Când vrem să luăm cartea în mâini, de îndată ne reculegem și ne spălăm pe mâini[456]. Vezi câtă evlavie avem încă mai înainte de a începe să citim? Dacă și după aceea vom continua cu acribie, mult folos vom avea. Dacă aceasta nu ar aduce evlavie în suflet, nu ne-am spăla pe mâini. O femeie, dacă este cu capul descoperit, își pune imediat broboada, arătând astfel evlavia care este înlăuntrul ei. Iar un bărbat, dacă are capul acoperit, își descoperă capul. Vezi cum înfățișarea exterioară se face vestitor al evlaviei dinăuntru? Apoi, stând să asculte, adesea a suspinat și s-a căit pentru viața pe care o duce.

Să fim deci cu luare aminte la Scripturi și, dacă nu altceva, atunci măcar Evangheliile să le studiem și să ne folosim de ele[457]. Căci, de îndată ce vei deschide cartea, vei vedea acolo numele lui Hristos și îl vei auzi pe [evanghelist] zicând: „Iar nașterea lui Iisus Hristos așa a fost: Maria, Mama Lui, fiind logodită cu Iosif, s-a aflat având în pântece de la Duhul Sfânt"[458]. Cel care aude acestea va dori fecioria numaidecât, se va minuna de această naștere, se va dezlipi de pământ. Și nici cele ce urmează nu sunt neînsemnate, când vezi că Fecioara s-a învrednicit de Duhul și că îngerul a

[456] Un detaliu prețios despre respectul și grija oamenilor din Antichitatea târzie în mânuirea cărților (la sfârșit de secol IV, cartea ca obiect se prezenta, în general, sub forma codicelui cu file de pergament). De remarcat că, în contextul dat, spălarea mâinilor înaintea atingerii Evangheliei depășește sfera igienei, căpătând conotații de ritual sacru.

[457] Îndemnul la studierea asiduă a Evangheliilor apare și în *Omiliile la Matei*, 4, 5; 85, 1; 87, 1.

[458] *Matei* 1, 18.

vorbit cu ea. Și acestea la o primă vedere. Dar, dacă vei stărui, parcurgând [cartea] până la sfârșit, imediat vei disprețui toate cele lumești, vei lua în râs toate cele de aici. Dacă ești bogat, ca pe un nimic vei socoti bogăția, când vei auzi că aceea care a fost logodnica unui tâmplar și a locuit într-o casă umilă a devenit Maica Stăpânului tău. Dacă ești sărac, nu te vei rușina de sărăcie, odată ce vei afla că Făcătorul lumii nu S-a rușinat de casa aceea atât de neînsemnată. Înțelegând acestea, nu vei fura, nu te vei lăcomi, nu vei lua cele ale altora, ci vei fi mai degrabă iubitor al sărăciei și bogăția o vei trece cu vederea. Dacă se va întâmpla aceasta, toate relele le vei lepăda. De asemenea, când Îl vezi pe El așezat în iesle, nu vei căuta să-i pui copilului tău podoabe de aur, nici soției tale nu-i vei face pat de argint. Iar dacă nu te vei sili pentru acestea, nu vei lucra nici lăcomia și răpirea care se nasc din ele.

Și încă multe altele vei câștiga, pe care nu putem acum să le spunem pe fiecare în parte. Cei care le-au încercat vor afla. De aceea vă rog să vă procurați aceste cărți[459] și, dimpreună cu cărțile, să primiți și înțelesurile și să vi le întipăriți în minte. Iudeilor, pentru că nu luau aminte la ele, li se poruncea să țină cărțile atârnate de mâini[460]. Noi însă nu le ținem în mâini, ci în casă. Ar trebui însă să le întipărim în inimă[461].

Astfel, curățindu-ne viața de acum, vom dobândi bunătățile viitoare, pe care fie ca toți să le dobândim cu harul și cu iubirea de oameni ale Domnului nostru Iisus Hristos, prin Care și cu Care fie slava Tatălui și Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

---

[459] La data respectivă, cărțile erau mult mai costisitoare decât în prezent. Foile de manuscris erau confecționate din piei de animale (de obicei oi sau capre); pentru producerea unui singur codice putea fi sacrificată o turmă întreagă.

[460] Evreii, în special fariseii (*cf. Matei* 23, 5), își legau prin curelușe (ebr. *tephilim*, gr. φυλακτήρια), de mâini sau/și de frunte, cărțulii conținând porunci biblice, interpretând astfel literal prescripția din *Deuteronomul* 6, 8.

[461] *Cf.* debutul *ex abrupto* al *Omiliilor la Matei*, 1, 1, în: *PSB* 23 (serie veche), p. 15: „Ar fi trebuit să n-avem nevoie de ajutorul Sfintelor Scripturi, ci să avem o viață atât de curată, încât harul Duhului să fi ținut locul Scripturilor în sufletele noastre. Și, după cum Sfintele Scripturi sunt scrise cu cerneală, tot așa ar fi trebuit ca și *inimile noastre să fi fost scrise cu Duhul cel Sfânt*" (subl.n.). De altfel, ideea fusese enunțată anterior de Sf. Ap. Pavel: „Arătându-vă că sunteți scrisoare a lui Hristos, slujită de noi, scrisă nu cu cerneală, ci cu Duhul Dumnezeului celui viu, nu pe table de piatră, ci pe tablele de carne ale inimii" (2 *Corinteni* 3, 3); *cf. Ieremia* 31, 33: „Voi pune legea Mea înăuntrul lor și pe inimile lor voi scrie și le voi fi Dumnezeu, iar ei Îmi vor fi popor".

Omilia 54

„Zicea deci Iisus către iudeii care crezuseră în El: «Dacă voi rămâneți în cuvântul Meu, cu adevărat sunteți ucenicii Mei și veți cunoaște adevărul, iar adevărul vă va face liberi».” (*Ioan* 8, 31-32)

1. De multă răbdare este nevoie în treburile noastre, iubiților! Iar răbdarea se dobândește atunci când dogmele sunt adânc înrădăcinate. Așa cum stejarul care are rădăcinile adânc înfipte și este bine împrejmuit niciun vânt ce suflă asupra lui nu va putea să-l smulgă, tot așa și sufletul țintuit de frica lui Dumnezeu nimeni nu va putea să-l clintească. Căci a fi țintuit mai mult este decât a fi înrădăcinat. Pentru aceasta se roagă și prorocul, zicând: „Țintuiește cu frica Ta cărnurile mele”[462]. Așa și tu țintuiește-le și lipește-le ca și cu un piron înfipt. După cum unii ca aceștia sunt greu de biruit, tot așa cei care nu sunt așa sunt ușor de biruit și lesne sunt surpați. Aceasta au pățit-o și iudeii atunci. După ce au auzit și au crezut, iar au dat înapoi. Voind deci Hristos să adâncească credința lor, ca să nu mai fie ușuratică, le pătrunde sufletul prin cuvinte mai clare. Căci, dacă ar fi crezut, ar fi putut răbda și mustrările, dar ei numaidecât s-au înfuriat.

Și cum face aceasta? Mai întâi îndeamnă: „Dacă voi rămâneți în cuvântul Meu, cu adevărat sunteți ucenicii Mei și adevărul vă va face liberi”. Ca și când ar fi zis: „Voi tăia adânc, dar nu vă tulburați”. Tocmai prin aceste cuvinte a înlăturat trufia din mintea lor. Dar, spune-mi, de ce anume îi va elibera? De păcate. Iar îngâmfații aceia ce au zis? „Sămânța lui Avraam suntem și nimănui niciodată n-am fost robi.”[463] Mintea lor s-a plecat imediat în jos, iar aceasta s-a întâmplat pentru că tânjeau după cele lumești. Afirmația: „Dacă rămâneți în cuvântul Meu” este a Celui care arăta cele din inima lor și știa că au crezut, dar nu au rămas [în credință]. Și un lucru

---

[462] *Psalmul* 118, 120.
[463] *Ioan* 8, 33.

mare le vestește: că aceia vor fi ucenici ai Lui. De vreme ce, mai înainte, unii plecaseră [de lângă El], făcând aluzie la ei, a zis: „Dacă rămâneți". Căci și aceia au auzit și au crezut, dar au plecat, pentru că nu au stăruit în credință. „Căci mulți dintre ucenicii Lui s-au dus înapoi și nu mai umblau cu El pe față."[464]

„Veți cunoaște adevărul, adică pe Mine, căci Eu sunt adevărul. Toate cele ale iudeilor erau o reprezentare, dar adevărul de la Mine îl veți afla și vă va elibera de păcate." Așa cum le spunea acelora: „Veți muri în păcatele voastre", așa și acestora le zicea: „Vă va face liberi". Și nu a zis: „Vă voi slobozi de robie", ci i-a lăsat să înțeleagă aceasta.

Iar aceia ce au zis? „Sămânța lui Avraam suntem și nimănui niciodată nu am fost robi." Ei ar fi trebuit să se revolte, căci era firesc ca, de la început, când a spus: „Veți cunoaște adevărul", să zică: „Ce? Acum nu cunoaștem adevărul? Deci Legea e mincinoasă și cunoașterea noastră asemenea?" Dar de nimic dintre acestea nu le păsa lor, ci erau supărați pentru lucruri lumești și se gândeau la robie în legătură cu acestea. Căci sunt, într-adevăr sunt și acum mulți care se rușinează de lucruri fără importanță și de acest fel de robie, dar de robia păcatului nicidecum, și ar alege mai degrabă să fie numiți de mii de ori robi ai acestuia decât o singură dată ai acelora. Așa erau și ei, care nici nu cunoșteau altă robie, și ziceau: „I-ai numit robi pe cei din neamul lui Avraam, pe cei care, fiind de bun neam, nu se cade să fie numiți robi? Căci niciodată nu am fost robi". Căci cu astfel de lucruri se lăudau iudeii: „Suntem sămânța lui Avraam, suntem israeliți". Dar nicidecum nu pomeneau fapte bune de-ale lor. De aceea Ioan le striga: „Să nu credeți că puteți zice: «Părinte avem pe Avraam.»"[465] Dar de ce nu i-a contrazis Hristos? Căci de multe ori au fost robi și ai egiptenilor, și ai babilonienilor, și ai multor altora. Pentru că vorbea nu căutând a Sa cinstire, ci spre mântuirea lor și spre facerea de bine către ei. Spre acestea Se sârguia. Ar fi putut spune de cei patru sute de ani[466], ar fi putut spune de cei șaptezeci[467], de perioada Judecătorilor, de cei douăzeci de ani[468],

---

[464] *Ioan* 6, 66.
[465] *Matei* 3, 9.
[466] De robie egipteană (*cf. Facerea* 15, 13; Iosif Flaviu, *Antichități iudaice*, II, 9).
[467] De robie babiloniană (*cf. Ieremia* 25, 11-12; *Zaharia* 1, 12; Iosif Flaviu, *Antichități iudaice*, XI, 1).
[468] De robie canaanită (*cf.* Iosif Flaviu, *Antichități iudaice*, V, 5).

de cei doi[469], de cei șapte[470]; ar fi putut spune cum niciodată nu au încetat să fie robi. Dar nu aceasta căuta să le arate, că erau robi ai oamenilor, ci că erau robi ai păcatului, care este și cea mai grea robie, din care numai Dumnezeu poate elibera. Căci nimeni altcineva nu poate ierta păcatele, ceea ce și ei mărturiseau[471]. De vreme ce ei mărturiseau că aceasta este lucrarea lui Dumnezeu, îi duce cu gândul acolo, zicând: „Oricine săvârșește păcatul este rob al păcatului"[472]. Le arată că de această eliberare vorbește, cea din această robie.

„Iar robul nu rămâne în casă, dar fiul rămâne în veac."[473] Încet, prin aceste cuvinte, dă la o parte cele ale Legii, dând de înțeles despre anii de demult. Dar, ca să nu se grăbească să zică: „Avem jertfele despre care a poruncit Moise; acelea ne pot elibera", de aceea a adăugat cuvintele acestea. Altfel ce legătură ar avea cu cele dinainte?

„Căci toți au păcătuit și sunt lipsiți de slava lui Dumnezeu, îndreptându-se în dar cu harul Lui"[474], chiar și preoții. De aceea și Pavel spune despre preot: „Dator este, precum pentru popor, așa și pentru sine să aducă jertfă, de vreme ce și el este cuprins de slăbiciune"[475]. Și aceasta o arată zicând: „Robul nu rămâne în casă". Aici indică și faptul că El este de o cinste cu Tatăl, și deosebirea dintre rob și liber. Căci comparația aceasta urmărește să arate că robul nu are putere, pentru că asta înseamnă: „Nu rămâne".

2. Dar de ce a pomenit de casă când a vorbit despre păcate? Pentru a arăta că, așa cum este stăpânul în casă, așa și El stăpânește peste toate. Iar „nu rămâne" înseamnă că nu are puterea de a face daruri, pentru că nu este stăpân al casei. Dar fiul este stăpân al casei. Deci aceasta înseamnă cuvintele „rămâne în veac" din comparația cu cele omenești, ca să nu zică ei: „Tu cine ești?" „Ale mele sunt toate, căci sunt Fiu și locuiesc în casa Tatălui." Aici numește „casă" autoritatea. Și în altă parte numește stăpânirea

[469] Referire posibilă la cei doi ani suplimentari de pribegie, în continuarea celor patruzeci petrecuți în pustiul Egiptului (*cf. Iosua Navi* 5, 6).

[470] De robie madianită (*cf. Judecătorii* 6, 1; IOSIF FLAVIU, *Antichități iudaice*, V, 6).

[471] *Cf. Marcu* 2, 7.

[472] *Ioan* 8, 34.

[473] *Ioan* 8, 35.

[474] *Romani* 3, 23-24.

[475] *Evrei* 5, 3, 2.

„casă a Tatălui": „În casa Tatălui Meu multe locașuri sunt"[476]. De vreme ce vorbea de libertate și robie, era firesc să folosească această metaforă și să spună că ei nu aveau putere să ierte [păcatele].

„Deci, dacă Fiul vă va face liberi."[477] Ai văzut că este deoființă cu Tatăl și cum arată că are aceeași putere ca și El? Dacă Fiul vă va face liberi, nimeni nu se va opune, ci veți avea libertate statornică. „Dumnezeu este Cel care judecă. Cine este cel care osândește?"[478] Aici arată și că El este lipsit de păcat și, totodată, dă de înțeles și despre cea care doar este numită „libertate", [dar nu este]. Căci pe aceasta și oamenii o dau, dar pe aceea numai Dumnezeu. De aceea îi îndemna să nu se rușineze de robia aceasta, ci de robia păcatului. Și, voind să arate că, deși nu erau robi, de fapt mai mult s-au făcut robi prin aceea că au nesocotit această libertate, a adăugat imediat: „Liberi veți fi cu adevărat"[479]. Prin această adăugire arată și că aceea nu era adevărata libertate. Apoi, ca să nu zică: „Nu avem păcat" – căci era probabil să spună așa –, iată cum le-a adus această învinuire! Lăsând la o parte toate celelalte care aduceau mustrare vieții lor, pomenește doar ceea ce era în mâna lor, ceea ce voiau chiar atunci să facă, și zice: „Știu că sunteți sămânța lui Avraam, dar căutați să Mă omorâți"[480]. Încet și treptat îi desparte de rudenia aceea, învățându-i să nu se mândrească cu ea. După cum libertatea și robia din fapte [se arată], tot așa și înrudirea. Și nu le-a spus direct: „Nu sunteți ai lui Avraam, voi, care sunteți ucigași ai Celui drept", ci chiar îi aprobă pentru moment și zice: „Știu că sunteți sămânța lui Avraam"[481]. Dar nu aceasta căuta să arate, ci, de acum, folosește o vorbire mai aspră. Aici, ca și în multe alte locuri, trebuie observat că, atunci când era vorba să săvârșească o faptă mare, după ce o săvârșea vorbea cu mai multă îndrăzneală, pentru ca mărturia din fapte să le închidă gurile.

„Dar căutați să Mă omorâți."[482] „Și ce dacă", ar fi zis ei, „dacă o facem după dreptate?" Dar nu era așa și de aceea adaugă și pricina: „Întrucât cuvântul Meu nu încape în voi"[483].

---

476 *Ioan* 14, 2.
477 *Ioan* 8, 36.
478 *Romani* 8, 33-34.
479 *Ioan* 8, 36.
480 *Ioan* 8, 37.
481 *Ioan* 8, 37.
482 *Ioan* 8, 37.
483 *Ioan* 8, 37.

Cum spune deci că ei credeau în El? După cum am spus, și-au schimbat părerea. De aceea îi mustra cu tărie. „Dacă vă mândriți cu înrudirea cu acela, trebuie să arătați că aveți și viața ca a lui.” Și nu a zis: „Nu faceți loc cuvântului”, ci: „Cuvântul Meu nu încape în voi”, arătând înălțimea învățăturilor Lui. Dar nu trebuiau să-L omoare din pricina aceasta, ci mai degrabă să-L cinstească și să-I slujească, pentru a învăța [de la El].

„Și ce dacă”, întrebi tu, „dacă spui acestea de la Tine Însuți?” De aceea a adăugat: „Eu vorbesc ceea ce am văzut la Tatăl Meu, iar voi faceți ceea ce ați auzit de la tatăl vostru”[484]. „După cum Eu”, zice, „și prin fapte, și prin adeverire Îl arăt pe Tatăl, așa și voi îl arătați din fapte [pe tatăl vostru]. Căci nu am doar aceeași ființă, ci și același adevăr cu Tatăl”.

„Ei i-au zis: «Noi îl avem tată pe Avraam». Iisus le-a zis: «Dacă l-ați avea tată pe Avraam, ați face faptele lui Avraam. Dar voi acum căutați să Mă ucideți.»”[485] Aici mereu face referire la intenția lor de a-L ucide și pomenește de Avraam. Făcea aceasta pentru că voia să-i îndepărteze de mândria exagerată ce o aveau pentru această înrudire și pentru a-i convinge să nu-și mai pună în el nădejdea mântuirii, nici în înrudirea după fire, ci în cea după voință. Căci aceasta era ceea ce îi oprea să vină la Hristos: faptul că socoteau că acea înrudire le era de ajuns pentru mântuire.

La ce adevăr se referă? La faptul că este egal cu Tatăl. Căci pentru aceasta căutau iudeii să-L omoare. Și zice: „Căutați să Mă ucideți pentru că v-am spus adevărul pe care l-am auzit de la Tatăl Meu”[486]. Pentru a arăta că cele spuse nu sunt potrivnice Tatălui, iar Se întoarce la El.

„I-au zis ei: «Noi nu ne-am născut din desfrânare. Un tată avem: pe Dumnezeu».”[487] Ce spui? Voi Îl aveți Tată pe Dumnezeu și pe Hristos Îl învinuiți că spune aceasta? Vezi că în mod special spunea că Dumnezeu este Tatăl Lui?

3. Deci, de vreme ce le-a îndepărtat [gândurile] de la înrudirea cu Avraam, pentru că nu mai aveau ce să spună, au arătat o și mai mare îndrăzneală, alergând la Dumnezeu. Dar și această cinste

---

[484] *Ioan* 8, 38.
[485] *Ioan* 8, 39-40.
[486] *Ioan* 8, 40.
[487] *Ioan* 8, 41.

le-o ia, spunând: „Dacă Dumnezeu ar fi Tatăl vostru, M-aţi iubi pe Mine, căci Eu de la Dumnezeu am ieşit şi am venit. Şi nu am venit de la Mine Însumi, ci El M-a trimis. De ce nu înţelegeţi vorbirea Mea? Fiindcă nu puteţi să daţi ascultare cuvântului Meu. Voi sunteţi din tatăl vostru diavolul şi vreţi să faceţi poftele tatălui vostru. Acela de la început a fost ucigător de oameni şi nu a stat întru adevăr. Când grăieşte minciuna, grăieşte dintru ale sale"[488].

Le-a îndepărtat [gândurile] de la înrudirea cu Avraam şi, de vreme ce au îndrăznit şi mai mult, i-a rănit din nou zicându-le nu numai că nu sunt fiii lui Avraam, dar şi că sunt ai diavolului, dându-le o lovitură pe măsura neruşinării lor. Şi nu a lăsat aceasta fără mărturie, ci a însoţit-o cu dovezi. „A ucide", zicea El, „e o faptă proprie răutăţii aceluia". Şi nu a spus pur şi simplu: „Faptele", ci: „Poftele lui le faceţi", pentru a arăta că şi acela, şi ei căutau cu toată osârdia să ucidă şi că pricina era pizma. Nici pe Adam nu avea pentru ce să-l învinuiască, ci doar din pizmă l-a nimicit. Aceasta o dă de înţeles şi aici. „Şi nu a stat întru adevăr", adică întru vieţuirea dreaptă. Pentru că Îl învinuiau mereu spunând că nu este de la Dumnezeu, le spune că şi această [învinuire] vine de acolo, [de la diavol]. Căci acela cel dintâi a născut minciuna, când a zis: „În ziua în care veţi mânca, se vor deschide ochii voştri"[489]. Deci el cel dintâi s-a folosit de minciună. Oamenii se folosesc de ea nu ca de ceva al lor propriu, ci ca de ceva străin, dar el o foloseşte ca pe ceva propriu.

„Dar pe Mine, fiindcă spun adevărul, nu Mă credeţi."[490] Ce legătură are afirmaţia aceasta cu cele dinainte? „Deşi nu aveţi pentru ce să Mă învinuiţi, vreţi să Mă ucideţi. Fiindcă sunteţi duşmani ai adevărului, de aceea Mă prigoniţi. Dacă nu este acesta motivul, atunci spuneţi ce învinuire [Îmi aduceţi]?" De aceea a adăugat: „Cine dintre voi Mă vădeşte de păcat?"[491]

Apoi ei au zis: „Noi nu ne-am născut din desfrânare"[492]. De fapt mulţi erau născuţi din desfrânare, căci aveau legături neîngăduite. Dar El nu a vădit aceasta, ci Se opreşte la altceva. După ce a dovedit că nu sunt de la Dumnezeu, ci de la diavol, din toate aceste

[488] *Ioan* 8, 42-44.
[489] *Facerea* 3, 5.
[490] *Ioan* 8, 45.
[491] *Ioan* 8, 46.
[492] *Ioan* 8, 41.

[argumente] – din faptul că și uciderea, și minciuna sunt de la diavol și „voi le faceți pe amândouă" – le arată că a iubi este semnul că cineva este de la Dumnezeu.

„De ce nu înțelegeți vorbirea Mea?"[493] De vreme ce mereu se mirau și ziceau: „Ce este ceea ce spune: «Unde merg Eu, voi nu puteți veni»?"[494], zice: „Nu înțelegeți vorbirea Mea pentru că nu aveți cuvântul lui Dumnezeu. Iar aceasta se întâmplă pentru că mintea voastră este alipită de pământ și pentru că [vorbele] Mele sunt mai presus de voi cu mult". „Dar ce [vină aveau] dacă nu puteau înțelege?" Aici „a nu putea" înseamnă „a nu voi", pentru că „v-ați învățat să fiți umili și să nu gândiți nimic măreț". De vreme ce spuneau că Îl prigonesc ca unii care au râvnă pentru Dumnezeu, de aceea mereu Se străduia să arate că a-L prigoni pe El este fapta unora care Îl urăsc pe Dumnezeu. Și, dimpotrivă, a-L iubi este fapta celor care Îl cunosc pe Dumnezeu.

Ei spuneau: „Un tată avem: pe Dumnezeu"[495]. Cu aceasta se mândreau, cu cinstea, nu cu faptele bune. „Așadar, faptul că voi nu credeți nu este o dovadă că Eu sunt străin [de Tatăl], ci necredința voastră este semnul că voi nu-L cunoașteți pe Dumnezeu. Iar pricina este faptul că vreți să mințiți și faceți cele ale diavolului." Aceasta arată josnicia sufletului, după cum spune Apostolul: „Câtă vreme este între voi ceartă și pizmă, nu sunteți oare trupești?"[496] „De ce nu puteți? Pentru că vreți să faceți poftele tatălui vostru și [pentru aceasta] vă străduiți, vă siliți." Vezi că prin „nu puteți" vrea să spună „nu vreți"[497]? „Avraam n-a făcut aceasta."[498] „Dar care sunt faptele lui? Calmul, blândețea, supunerea. Iar voi, dimpotrivă, sunteți neînduplecați și cruzi."

Dar de unde le-a venit ideea să caute scăpare la Dumnezeu? A arătat că erau nevrednici de Avraam. Iar ei, voind să scape de aceasta, s-au ridicat la ceva mai mare. De vreme ce i-a învinuit de ucidere, au spus aceasta ca o justificare, ca și când L-ar fi răzbunat pe Dumnezeu. Le-a arătat deci că acest lucru este al celor potrivnici lui Dumnezeu.

---

493 *Ioan* 8, 43.
494 *Ioan* 7, 36.
495 *Ioan* 8, 41.
496 *1 Corinteni* 3, 3.
497 Aceeași echivalare între „a putea" și „a vrea" e dezvoltată pe larg în *Omilia* 68, 2.
498 *Ioan* 8, 40.

Iar cuvintele „am ieşit"[499] arată că de acolo era. Spune „am ieşit" referindu-Se la venirea Sa la noi. De vreme ce era probabil ca ei să zică: „Spui lucruri străine şi noi", le spune că a venit de la Dumnezeu. „Este firesc să nu ascultaţi acestea", zice, „de vreme ce sunteţi ai diavolului. Pentru ce [vreţi să] Mă ucideţi? Ce motiv aveţi să Mă învinuiţi? Dacă nu aveţi niciunul, de ce nu credeţi în Mine?" Astfel, după ce a arătat că ei, prin minciună şi ucidere, erau de la diavol, a arătat că erau, de asemenea, străini de Avraam şi de Dumnezeu, prin faptul că Îl urau pe Cel care nu le făcuse nicio nedreptate şi prin faptul că nu ascultau cuvântul Lui. Şi le-a arătat de fiecare dată că nu era potrivnic [Tatălui] şi deci nu pentru aceasta nu credeau, ci fiindcă erau străini de Dumnezeu. Dacă Cel care nu a săvârşit niciun păcat, Care spunea că a venit de la Dumnezeu şi de acolo a fost trimis, Care grăia adevărul, şi astfel îl grăia încât toţi puteau fi chemaţi să dovedească [adevărul spuselor Lui], totuşi nu a fost crezut, este limpede că nu au crezut în El din pricină că erau trupeşti. Păcatele pot, într-adevăr, pot să facă sufletul josnic. De aceea zice: „V-aţi făcut greoi la auz"[500]. Când cineva nu poate dispreţui cele de pe pământ, cum va putea vreodată să vorbească în favoarea celor din ceruri?

4. De aceea vă rog ca toate să le facem spre a ne îndrepta viaţa, spre a ne curăţi mintea, încât nimic întinat să nu ne fie piedică. Aprindeţi în voi lumina cunoaşterii şi nu semănaţi în spini! Cel care nu ştie că a fi lacom este ceva rău cum va înţelege ceea ce este mai înalt? Cel care nu se abţine de la acestea cum se va alipi de acelea [de sus]? Bine este a răpi, dar nu cele pieritoare, ci Împărăţia cerurilor. Căci zice: „Cei care se silesc o răpesc"[501]. Deci nu prin nepăsare se poate dobândi, ci prin străduinţă. Ce înseamnă: „Cei ce se silesc"? Este nevoie de multă silinţă, căci calea este strâmtă, şi este nevoie şi de un suflet tineresc şi viteaz. Cei care răpesc vor să o ia înaintea tuturor. Nu se uită la nimic: nici la acuzaţii, nici la învinuiri, nici la pedeapsă. Un singur lucru îi interesează: să le ia pe cele pe care vor să le răpească şi să scape de toţi cei care le stau în cale.

---

[499] *Ioan* 8, 42.
[500] *Evrei* 5, 11.
[501] *Matei* 11, 12.

Să răpim deci Împărăţia cerurilor! Căci în acest caz nu este păcat să răpeşti, ci este faptă de laudă, iar păcat este să nu răpeşti. În acest caz bogăţia noastră nu este spre paguba altuia. Să ne sârguim deci să o răpim! Dacă ne împunge mânia, dacă ne împunge pofta, să ne silim firea. Să fim mai calmi, să ne ostenim puţin, ca să ne odihnim veşnic! Nu răpi aur, ci răpeşte bogăţia care arată aurul ca pe noroi.

Căci, spune-mi, dacă ţi s-ar pune în faţă plumb şi aur, pe care l-ai lua? Nu e limpede că aurul? Oare atunci când cel care răpeşte o face spre osândă cinsteşti ceea ce este mai presus, iar atunci când cel care răpeşte are parte de cinste dai la o parte ceea ce este mai presus? Chiar dacă în amândouă cazurile ar exista osândă, nu ai alege mai degrabă cazul acesta din urmă? Dar în cazul [răpirii Împărăţiei cereşti] nu urmează nimic de acest fel, ci doar fericire.

„Şi cum o poţi răpi?", întrebi tu. Aruncă ceea ce ai în mâini. Câtă vreme ţii acestea, nu poţi răpi acelea. Gândeşte-te la un om care are mâinile pline de argint. Oare va putea să ia aur cât timp ţine argintul în mâini şi nu-l aruncă, spre a-şi elibera mâinile? Cel care răpeşte trebuie să fie slobod, ca să nu-l reţină nimic. Căci sunt şi acum puteri potrivnice care ne urmăresc ca să ne nimicească. Dar să fugim de ele, să fugim fără să lăsăm ceva de care să ne poată apuca. Să tăiem frânghiile, să ne dezbrăcăm de cele lumeşti. Ce nevoie este de straie de mătase? Până când vom pierde timpul cu ceea ce este de râs? Până când vom îngropa în pământ aurul?

Aş vrea să încetez a spune acestea mereu. Dar voi nu mă lăsaţi, căci mereu îmi daţi pricini şi ocazii. Dar măcar acum să încetăm, pentru ca, învăţându-i şi pe alţii prin pilda vieţii noastre, să dobândim bunurile făgăduite, cu harul şi cu iubirea de oameni ale Domnului nostru Iisus Hristos, prin Care şi cu Care fie slava Tatălui şi Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Omilia 55

„Au răspuns deci iudeii și I-au zis: «Nu zicem noi bine că Tu ești samaritean și ai demon?» A răspuns Iisus: «Eu nu am demon, ci Îl cinstesc pe Tatăl.»" (*Ioan* 8, 48-49)

1. Lucru nerușinat și obraznic este răutatea și, tocmai atunci când trebuie să se retragă, se sălbăticește mai mult. Aceasta s-a întâmplat și cu iudeii. Ar fi trebuit să fie mișcați de cuvintele Lui, să admire îndrăzneala și logica celor spuse, iar ei L-au jignit, numindu-l „samaritean" și spunând că are demon; căci ziceau: „Nu bine spuneam că Tu ești samaritean și că ai demon?"[502] Când spunea ceva înalt, lor, care erau cu totul lipsiți de înțelegere, li se părea o nerozie. Deși evanghelistul nu a mai spus nicăieri că L-au numit „samaritean", din cele spuse aici se vede că este probabil să fi fost numit adesea așa de către ei. „Ai demon", ziceau. Oare cine era cel care avea demon? Cel care Îl cinstea pe Dumnezeu, sau cel care Îl jignea pe Cel care Îl cinstea [pe Dumnezeu]?

Deci ce a răspuns Hristos, El Care este blândețea și îngăduința? „Eu nu am demon, ci Îl cinstesc pe Tatăl, Care M-a trimis"[503]. Când ar fi trebuit să îi învețe, să stingă multa lor îngâmfare și să le arate să nu se mândrească cu Avraam, a fost aspru. Acum însă, când trebuia să suporte jignirile, a arătat multă blândețe. Când spuneau: „Îl avem Tată pe Dumnezeu, precum și pe Avraam", i-a mustrat aspru. Dar, când L-au numit demonizat, le-a vorbit cu îngăduință, ca să ne învețe pe noi ca cele ce se fac împotriva lui Dumnezeu să le răzbunăm, iar cele ce se fac împotriva noastră să le trecem cu vederea.

„Eu nu caut slava Mea."[504] „Acestea le-am spus", zicea, „pentru a arăta că nu se cuvine ca voi, care sunteți ucigași de oameni, să-L numiți pe Dumnezeu «Tată». Deci am grăit acestea pentru cinstea

---

[502] *Ioan* 8, 48.
[503] *Ioan* 8, 49.
[504] *Ioan* 8, 50.

Lui; pentru El aud acestea și pentru El Mă necinstiți. Dar nu-Mi pasă nicidecum de jignirea aceasta, căci Lui sunteți datori a-I da socoteală pentru cele spuse, Lui, pentru Care aud Eu acestea acum. «Eu nu caut slava Mea.» De aceea, încetând a vă mai osândi, Mă întorc la laude și vă sfătuiesc să faceți cele prin care nu numai că veți scăpa de osândă, dar și viața veșnică o veți dobândi".

„Amin, amin, zic vouă: dacă cineva va păzi cuvântul Meu, nu va vedea moartea în veac."[illegible] Aici vorbește nu numai despre credință, ci și despre viața curată. Mai înainte spunea: „Va avea viață veșnică"[illegible], iar aici zice: „Nu va vedea moartea". De asemenea, le dă de înțeles că nu Îi puteau face nimic. Căci, dacă cel care păzește cuvântul Lui nu moare, cu atât mai mult El. Înțelegând și ei aceasta, au zis: „Acum am cunoscut că ai demon. Avraam a murit, de asemenea și prorocii au murit"[illegible]. Adică: „Cei care au ascultat cuvântul lui Dumnezeu au murit și cei care ascultă cuvântul Tău nu vor muri?" „Nu cumva ești Tu mai mare decât tatăl nostru Avraam?"[illegible]

O, ce slavă deșartă! Iar recurg la înrudirea cu Avraam. Era logic să spună: „Nu cumva ești Tu mai mare decât Dumnezeu? Sau cei care ascultă de Tine sunt mai mari decât Avraam?" Totuși nu au spus aceasta, căci considerau că El este mai prejos și decât Avraam. Mai întâi a arătat că sunt ucigași și astfel i-a îndepărtat de înrudirea cu acela. Iar când ei au insistat, a folosit altă metodă, arătându-le că în zadar se străduiesc. Despre moarte nu le-a spus, nici nu le-a descoperit nimic, nici nu a zis despre ce moarte e vorba. Deocamdată i-a încredințat că El este mai presus de Avraam, pentru ca și prin aceasta să-i rușineze.

„Dar, chiar dacă eram un om oarecare", zice, „nu trebuia să mor, de vreme ce nu am făcut nicio nedreptate". Dar, câtă vreme spun adevărul și nu am niciun păcat și sunt trimis de la Dumnezeu și sunt mai presus de Avraam, oare nu sunteți nebuni și vă osteniți în zadar când încercați să Mă ucideți?" Iar ei ce au zis? „Acum am cunoscut că ai demon." Dar samariteanca nu a zis așa. Nu i-a spus: „Ai demon", ci doar: „Nu cumva ești Tu mai mare decât părintele nostru Iacov?"[illegible] Ei au fost jignitori și răzbunători, în vreme ce ea

[illegible] *Ioan* 8, 51.
[illegible] *Ioan* 6, 47.
[illegible] *Ioan* 8, 52.
[illegible] *Ioan* 8, 53.
[illegible] *Ioan* 4, 12.

voia să învețe. De aceea a fost nedumerită și I-a răspuns cu reținerea cuvenită, numindu-L „Domn". Pe Cel care făgăduia lucruri mult mai mari și era vrednic de crezare nu trebuiau să-L jignească, ci să-L admire chiar, iar ei L-au numit „demonizat". Cuvintele samaritencei arătau nedumerirea ei, dar acestea [ale lor] arată că erau necredincioși și rătăciți.

„Nu cumva ești Tu mai mare decât tatăl nostru Avraam?"[550] Deci acest lucru[551] Îl face a fi mai mare decât Avraam. Deci, când Îl veți vedea înălțat [pe Cruce], veți mărturisi că este mai mare. De aceea zicea: „Când Mă veți înălța, atunci veți cunoaște că Eu sunt"[552]. Și ia seama la înțelepciunea Lui! După ce mai întâi îi desparte de înrudire, arată că El este mai mare decât acela, pentru a se vedea că este mai mare cu mult și decât prorocii. De vreme ce Îl numeau mereu proroc, de aceea spunea: „Cuvântul Meu nu încape în voi"[553]. Atunci spunea că îi înviază pe cei morți, iar acum: „Cel care crede nu va vedea moartea"[554], ceea ce era ceva mult mai mare decât a nu îngădui să fie ținuți de moarte. De aceea și mai mult se sălbăticeau. Și ce au spus? „Cine Te faci a fi?"[555] Aceasta a fost o jignire, căci voiau să spună: „Tu Te lauzi pe Tine". La aceasta Hristos a răspuns: „Dacă Mă slăvesc Eu pe Mine Însumi, slava Mea nimic nu este"[556].

2. Ce spun aici ereticii? „A auzit: «Nu cumva ești Tu mai mare decât Tatăl nostru Avraam?» și nu a îndrăznit să le spună: «Da», ci a vorbit în chip ascuns. Ce, dar? Într-adevăr nu era nimic slava Lui?"

Pentru aceia nu era nimic. Ca atunci când a spus: „Mărturia Mea nu este adevărată"[557], zicând așa potrivit cu bănuielile lor, tot așa și aici spune: „Este Cel care Mă slăvește"[558]. Dar de ce nu a zis: „Tatăl Care M-a trimis", așa cum spunea mai înainte, ci: „Despre Care voi spuneți că este Dumnezeul vostru și pe Care nu-L știți"[559]? Voia să arate că nu numai ca Tată nu-L cunoșteau,

[550] *Ioan* 8, 53.
[551] Faptul de a nu vedea moartea in veac.
[552] *Ioan* 8, 28.
[553] *Ioan* 8, 37.
[554] *Ioan* 8, 51.
[555] *Ioan* 8, 53.
[556] *Ioan* 8, 54.
[557] *Ioan* 5, 31.
[558] *Ioan* 8, 54.
[559] *Ioan* 8, 54-55.

dar nici ca Dumnezeu. „Dar Eu Îl știu. Nu este semn de mândrie a spune: «Eu Îl știu», dar a spune că nu-L știu este minciună. Voi însă când spuneți că Îl știți, mințiți. Deci, după cum voi mințiți dacă spuneți că Îl știți, tot așa și Eu dacă spun că nu Îl știu."

„Dacă Mă slăvesc Eu pe Mine Însumi."[520] De vreme ce spuneau: „Cine Te faci a fi?"[521], El le-a zis: „Dacă Eu [Mă] fac [pe Mine a fi cineva], slava Mea nimic nu este. După cum Eu Îl știu pe deplin, tot așa voi nu Îl știți". Așa cum, cu privire la Avraam, nu le-a luat totul, ci le-a zis: „Știu că sunteți sămânța lui Avraam"[522], ca să arate și mai mare vina lor, așa și aici nu le-a luat totul. Dar ce a zis? „Despre Care ziceți voi." Aducându-le laude prin cuvinte, a făcut ca vina lor să fie și mai mare. Cum de nu Îl știți? Pentru că pe Cel care toate pentru Tatăl le face și le spune, pentru ca El să fie slăvit, Îl insultați, deși de Acela a fost trimis. Deși aceste cuvinte nu au fost dovedite, ceea ce urmează le vădește: „Și cuvântul Lui îl păzesc"[523]. Dacă aveau ceva de spus, puteau să-L contrazică acum, căci era o dovadă foarte puternică a faptului că a fost trimis de El.

„Avraam, părintele vostru, a fost bucuros să vadă ziua Mea și a văzut-o și s-a bucurat."[524] Iar arată că sunt străini de Avraam, de vreme ce ei se întristează de cele pentru care acela s-a bucurat. Iar ziua de care vorbește aici eu cred că este ziua Răstignirii, care a fost preînchipuită prin jertfirea berbecului și a lui Isaac[525]. Iar ei ce au zis? „Încă nu ai patruzeci[526] de ani și l-ai văzut pe Avraam?"[527] Deci Hristos avea până în patruzeci de ani[528]. „Și le-a zis: «Eu sunt mai înainte de a fi fost Avraam». Deci au luat pietre ca să arunce asupra

---

[520] *Ioan* 8, 54.

[521] *Ioan* 8, 53.

[522] *Ioan* 8, 37.

[523] *Ioan* 8, 55.

[524] *Ioan* 8, 56.

[525] *Cf. Facerea* 22, 1-14.

[526] În majoritatea manuscriselor (și în Biblia sinodală) citim „cincizeci", număr rotund simbolic, indicând la evrei vârsta maturității depline (*cf. Numerii* 4, 3, 39).

[527] *Ioan* 8, 57.

[528] Această remarcă, ce unde să apropie *Ioan* 8, 57 de *Luca* 3, 23 („Iisus Însuși era ca de treizeci de ani când a început să propovăduiască"), semnalează faptul că în epocă persistau neclarități despre vârsta Mântuitorului. Deja Sfântul Irineu de Lyon (*Împotriva ereziilor*, 2, 22, 4-6) relatase o tradiție a „presbiterilor din Asia", potrivit căreia Iisus Își desfășurase propovăduirea la o vârstă cuprinsă între patruzeci și cincizeci de ani (*Împotriva ereziilor. Combatere și răsturnare a gnozei cu nume mincinos*, cartea a II-a, trad. Petru Molodeț, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 2017, p. 187).

Lui"[529]. Vezi cum a dovedit că era mai mare decât Avraam? Căci cel care s-a bucurat să vadă ziua [aceea] și a socotit-o ceva mult dorit e limpede că a socotit-o a fi o zi aducătoare de binefacere și aparținând Unuia mai mare. De vreme ce Îi spuneau: „Fiul teslarului"[530] și nimic mai mult nu își inchipuiau [despre El], ii conduce treptat către o gândire mai inaltă. Când au auzit: „Nu-L cunoașteți pe Dumnezeu", nu s-au indignat, dar, când au auzit cuvintele: „Eu sunt mai inainte de a fi fost Avraam", prin care li se părea că micșorează proveniența lor nobilă, s-au infuriat și aruncau cu pietre asupra Lui.

„A văzut ziua Mea și s-a bucurat."[531] Le arată că nu fără voia Lui mergea spre Pătimire, de vreme ce il lăuda pe acela care s-a bucurat de [vederea] Răstignirii. Căci aceasta a insemnat mântuirea intregii lumi. „Dar ei au luat pietre"[532], așa de porniți erau să-L omoare. Și făceau acestea după mintea lor, fără să cerceteze nimic. Dar de ce nu a zis: „Eu eram mai inainte de a fi fost Avraam", ci: „Eu sunt"? După cum Tatăl Lui folosește acest cuvânt: „Sunt"[533], tot așa și El. Aceasta arată că El este pururea, fiind liber de orice limitare temporală. De aceea li se părea lor că este hulă acest cuvânt. Dacă nici comparația cu Avraam, care era una mică, nu o suportau, oare puteau să nu arunce cu pietre când spunea mereu despre Sine că e egal cu Tatăl?

Apoi a fugit iar, ca un om, și S-a ascuns. După ce i-a invățat îndeajuns și a împlinit cele ale Sale, a ieșit din templu și a mers să-l vindece pe orb, ca să-i incredințeze prin fapte că El este mai înainte de Avraam.

---

[529] *Ioan* 8, 58-59

[530] *Matei* 13, 55

[531] *Ioan* 8, 56

[532] *Ioan* 8, 59

[533] *Cf. Ieșirea* 3, 14. Sfântul Ioan ne lasă de înțeles că, in Vechiul Testament, Cel care S-a revelat a fost Tatăl. Părinții apologeți – al căror interes teologic fusese cel de a argumenta dumnezeirea Fiului –, Îl vedeau în teofaniile vechi-testamentare pe Fiul: „Deci, nici Avraam, nici Isaac, nici Iacov, nici vreun altul dintre oameni nu a văzut pe Tatăl [...], ci numai pe Acela care, prin voința Lui, este de asemenea Dumnezeu, Fiu al Lui și Înger [...]. Acesta, care odinioară a fost și foc, in vorbirea cu Moise din rug, a voit să Se nască și om, prin Fecioara" (SFÂNTUL IUSTIN MARTIRUL ȘI FILOSOFUL, *Dialogul cu iudeul Trifon*, 127, trad. Pr. Olimp Căciulă, in *Apologeți de limbă greacă*, in coll. *Părinți și Scriitori Bisericești*, vol. 2, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1980, pp. 242-243). Pentru Sfântul Irineu, Cel care străbate intreaga iconomie a Vechiului Testament este de asemenea Iisus Hristos (*Împotriva ereziilor*, III, 16, 6).

Dar poate că cineva va spune: „De ce nu a risipit puterea lor? Căci astfel ei ar fi crezut". L-a vindecat pe paralitic și nu au crezut. Nenumărate alte minuni a făcut și, chiar în vremea Pătimirii Lui, i-a aruncat la pământ și le-a întunecat vederea, și tot nu au crezut. Deci cum ar fi crezut dacă ar fi risipit puterea lor? Căci nimic nu este mai rău decât un suflet îndărătnic. Chiar de vede semne, chiar de vede minuni, stăruie în aceeași nerușinare. Și Faraon, deși a primit atâtea plăgi, numai când era pedepsit se înțelepțea și până în ultima zi a rămas astfel, prigonindu-i pe cei pe care îi elibera.

De aceea Pavel spune mereu: „Nimeni dintre voi să nu se învârtoșeze cu înșelăciunea păcatului"[534]. După cum stâlpii trupului nu mai au nicio simțire când mor, tot așa și sufletul, atunci când este cuprins de multe patimi, devine mort față de virtute. Și, orice i-ai oferi, nu înțelege lucrul acela. Și cu pedeapsa și cu orice altceva dacă îl amenințí, rămâne nesimțitor.

3. De aceea, vă rog, câtă vreme mai avem nădejde de mântuire, câtă vreme putem să ne schimbăm, să facem tot ce ne stă în putință. Căci, precum cârmacii deznădăjduiți, care lasă corabia în voia vântului, nu mai fac nimic din ceea ce ține de ei, tot așa fac până la urmă și cei învârtoșați. Cel invidios spre un singur lucru privește: să-și împlinească pofta sa. Chiar dacă urmează să fie pedepsit, sau chiar ucis, numai patima lui îl interesează. La fel și cel neînfrânat și cel iubitor de bani.

Dacă stăpânirea patimilor e atât de mare, cu mult mai mult este cea a virtuții. Dacă pentru acelea disprețuim moartea, cu atât mai mult pentru aceasta. Dacă aceia trec cu vederea propriul lor suflet, cu atât mai mult trebuie să facem aceasta pentru mântuirea sufletului nostru. Ce cuvânt vom da dacă cei pierduți atât de mult se sârguiesc pentru pierzarea lor, iar noi pentru mântuirea noastră nici măcar aceeași sârguință nu o arătăm, ci rămânem mereu mistuiți de pizmă? Nimic nu este mai rău decât invidia. Ca să piardă pe altul, se dă și pe sine pierzării. Ochiul celui invidios se topește de întristare, trăiește o moarte continuă, pe toți îi consideră dușmani, chiar dacă nu i-au făcut nicio nedreptate. Îl doare că Dumnezeu este slăvit, se bucură de cele pentru care diavolul se bucură. Cutare este cinstit de oameni? Dar aceasta nu este cinste, nu ai de ce să-l

[534] *Evrei* 3, 13.

invidiezi. Este cinstit de Dumnezeu? Ia-te la întrecere cu el ca să fii asemenea lui. Nu vrei? Dar de ce te distrugi și pe tine? De ce lepezi și ceea ce ai? Nu poți să devii asemenea aceluia, nici să câștigi ceva bun? Dar de ce adaugi și ceva rău? Trebuie să te bucuri pentru acela, pentru ca, deși nu poți să fi părtaș la ostenelile lui, să ai un câștig măcar din faptul că te bucuri împreună cu el.

Adesea este de ajuns și intenția pentru a face un mare bine. Iezechiel spune că pentru aceasta au fost pedepsiți moabitenii, pentru că s-au bucurat de necazul israeliților, iar alții au scăpat fiindcă suspinau pentru necazurile celorlalți[535]. Dacă cei care suspină pentru necazurile altora au parte de o mângâiere, cu atât mai mult cei care se bucură de cinstirile de care au parte alții. Îi dezaproba pe moabiteni pentru că se bucurau de necazul israeliților, chiar dacă Dumnezeu a fost Cel care i-a pedepsit. Dar Dumnezeu, nici atunci când El pedepsește, nu vrea să ne bucurăm de [necazul] celor pedepsiți. Căci nici El nu vrea ca aceia să fie pedepsiți.

Dacă trebuie să suferim împreună cu cei pedepsiți, cu atât mai mult trebuie să nu-i pizmuim pe cei care au parte de cinstire. Așa au pierit Core și Datan și cei care erau cu ei[536], care i-au făcut mai vestiți pe cei pe care i-au pizmuit, iar pe ei înșiși s-au predat osândei. Căci pizma este o fiară veninoasă, o fiară necurată și un rău făcut cu intenție, care nu are parte de iertare, o viclenie lipsită de îndreptățire, pricina și maica tuturor relelor.

De aceea să o smulgem din rădăcină, pentru ca și de relele de acum să ne izbăvim, și bunătățile viitoare să le dobândim, cu harul și cu iubirea de oameni ale Domnului nostru Iisus Hristos, prin Care și cu Care fie slava Tatălui și Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

---

535 *Cf. Iezechiel* 25, 8-11.
536 *Cf. Numerii* 16, 1-35.

Omilia 56

„Și, trecând Iisus, a văzut un om orb din naștere. Și ucenicii Lui L-au întrebat, zicând: «Învățătorule, cine a păcătuit, acesta sau părinții Lui, de s-a născut orb?»" (*Ioan* 9, 1-2)

1. „Și, trecând Iisus, a văzut un om orb din naștere."[537] Fiind plin de iubire de oameni și de grijă pentru mântuirea noastră și voind să astupe gurile celor răuvoitori, nu lăsa la o parte nimic din cele ce țineau de El, chiar dacă nimeni nu lua aminte la aceasta. Și proorocul, cunoscând acest lucru, spunea: „Ca să Te îndreptățești întru cuvintele Tale și să biruiești când vei judeca Tu"[538].

De aceea și aici – de vreme ce nu primeau cuvintele Lui înalte, ba chiar Îl numeau demonizat și căutau să-L omoare –, atunci când a ieșit din templu, vindecă un orb [pentru următoarele motive:] și pentru a domoli furia lor prin plecarea Lui, și pentru a îmblânzi [inima] lor aspră și neîndurătoare prin săvârșirea minunii, și pentru a dovedi cele spuse. Și nu a făcut orice fel de minune, ci una care atunci s-a săvârșit pentru prima oară. „Din veac", a zis [orbul], „nu s-a auzit să fi deschis cineva ochii unui orb din naștere"[539]. Poate că ochii unui orb i-a deschis cineva, dar ai unui orb din naștere încă nimeni.

Și faptul că a ieșit din templu anume pentru a face această lucrare se vede din faptul că El l-a văzut pe orb, iar nu orbul a venit la El; și atât de atent S-a uitat la el, încât și ucenicii au băgat de seamă. De aceea au venit să-L întrebe. Pentru că L-au văzut că îl privea cu atenție, au întrebat: „Cine a păcătuit, acesta sau părinții lui?"[540] Greșită întrebare! Cum ar fi putut să păcătuiască mai înainte de a se naște? Și, dacă părinții ar fi fost cei care au păcătuit, cum ar fi fost pedepsit el?

---

[537] *Ioan* 9, 1.
[538] *Psalmul* 50, 5.
[539] *Ioan* 9, 32.
[540] *Ioan* 9, 2.

Deci cum au ajuns să întrebe aceasta? Mai înainte, când l-a vindecat pe paralitic, {Iisus} zicea: „Iată, te-ai făcut sănătos. Să nu mai păcătuiești!"[541] Deci, înțelegând că acela din pricina păcatelor paralizase, au zis: „Fie, acela a paralizat din cauza păcatelor, dar despre acesta ce ai de zis? A păcătuit el? Dar nu se poate spune aceasta, căci este orb din naștere. Atunci părinții lui? Dar nici aceasta {nu se poate spune}, căci nu plătește copilul pentru tatăl lui". Ca și când am vedea un copil suferind și am zice: „Ce s-ar putea spune despre acesta? Ce a făcut copilul?", nu ca o întrebare, ci ca o mirare. Tot așa și ucenicii nu atât pentru a întreba spuneau aceasta, ci pentru că erau mirați.

Și Hristos ce a zis? „Nici el nu a păcătuit, nici părinții lui."[542] Aceasta nu a spus-o ca să-i absolve de păcate (căci nu a zis doar: „Nici el nu a păcătuit, nici părinții lui", ci a adăugat: „De s-a născut orb"[543]), ci „ca să fie slăvit Fiul lui Dumnezeu". Căci păcătuiseră și el, și părinții lui, dar nu de aici îi venise beteșugul.

Acestea le spunea nu ca să arate că acesta[544] nu {a orbit pentru păcatele părinților}, dar alții da, au orbit din această pricină, pentru păcatele părinților. Căci nu este cu putință ca unul să păcătuiască și un altul să fie pedepsit. Fiindcă, dacă acceptăm aceasta, acceptăm și faptul că a păcătuit mai înainte de naștere. După cum, atunci când a zis: „Nici acesta nu a păcătuit", nu a vrut să spună că este posibil ca cineva să păcătuiască mai înainte de naștere și să fie pedepsit pentru aceasta, tot așa, când a zis: „Nici părinții lui", nu a vrut să spună că e posibil ca cineva să fie pedepsit pentru părinți. Și prin cuvintele lui Iezechiel înlătură această bănuială: „După cum Eu sunt viu", zice Domnul, „tot așa nu va mai fi zisă pilda aceasta: părinții au mâncat aguridă și dinții copiilor s-au sterpezit"[545]. Și Moise zice: „Să nu fie pedepsit cu moartea tatăl pentru fiu"[546]. Spune și despre un rege[547] că nu a făcut aceasta tocmai pentru a respecta Legea lui Moise. Iar dacă cineva va zice: „Atunci cum s-a

---

[541] Ioan 5, 14.

[542] Ioan 9, 3.

[543] Acest adaos nu aparține propriu-zis Mântuitorului, ci face parte din întrebarea ucenicilor (Ioan 9, 2). Și în alte locuri (*Omilia* 74, 1), autorul procedează asemănător, din rațiuni retorice.

[544] Orbul.

[545] *Iezechiel* 18, 3, 2.

[546] *Deuteronomul* 24, 16.

[547] *Cf.* 4 *Regi* 14, 6.

spus: «Care îi pedepsesc pe copii pentru păcatele părinților până la al treilea și la al patrulea neam»[147]?", îi vom spune că nu este o sentință generală, ci s-a spus doar despre cei care ieșiseră din Egipt. Ceva de felul acesta vrea să spună: „Cei care ieșiseră din Egipt, deși văzuseră [atâtea] semne și minuni, au devenit mai răi decât strămoșii lor, care nimic de acest fel nu au văzut. Vor păți și aceștia precum aceia, căci aceleași [păcate] au îndrăznit a le face". Și cel care va cerceta mai în amănunt pasajul va înțelege că despre aceia era vorba.

Așadar, de ce s-a născut acela orb? „Ca să se arate slava lui Dumnezeu", a zis. Iată altă nedumerire: fără pedepsirea acestuia nu era cu putință să se arate slava lui Dumnezeu? Sigur că nu a vrut să spună că nu era cu putință. Era cu putință, dar a vrut să spună: „Ca și prin aceasta să se arate". „Cum așa", întrebi tu, „i s-a făcut o nedreptate pentru slava lui Dumnezeu?" Spune-mi, ce fel de nedreptate? Dar dacă nu ar fi vrut să-l creeze deloc? Eu însă îți spun că i-a făcut chiar un bine prin acel beteșug, căci i-a deschis ochii lăuntrici. Iudeii ce folos au avut de pe urma vederii? De mai mare pedeapsă au avut parte, pentru că de fapt nu vedeau. Iar acesta ce pagubă a avut de pe urma beteșugului? De fapt prin acest [beteșug] el a dobândit vederea [spirituală]. După cum cele rele cu adevărat nu sunt relele din această viață, așa nici cele bune [de aici] nu sunt bune. Păcatul este singurul rău, în vreme ce beteșugul nu este rău. Cel care aduce [creatura] de la non-existență la existență avea puterea și să-l lase așa cum era.

Dar spun unii că această propoziție nu este finală, ci consecutivă, ca atunci când a zis: „Spre judecată am venit în lumea aceasta, ca cei care nu văd să vadă și cei care văd să fie orbi"[148]. Și, într-adevăr, nu pentru aceasta a venit – ca cei care văd să fie orbi. De asemenea, Pavel spune: „Ceea ce se poate cunoaște despre Dumnezeu este arătat între ei, ca ei să fie fără cuvânt de apărare"[149]. Desigur, nu pentru aceasta le-a arătat, ca să fie lipsiți de îndreptățire, ci ca să aibă parte de îndreptățire. Iar în alt loc spune: „Legea a intrat ca să înmulțească greșeala"[150]. Dar nu pentru aceasta a intrat, ci ca să fie înlăturat păcatul.

[147] *Deuteronomul* 5, 9.
[148] *Ioan* 9, 39.
[149] *Romani* 1, 19-20.
[150] *Romani* 5, 20.

2. Vezi că în toate cazurile propozițiile sunt consecutive? Așa cum un constructor iscusit zidește o parte a casei și pe alta o lasă neterminată, pentru ca, înaintea celor neîncrezători, să se poată justifica cu privire la întreg, prin ceea ce a rămas, tot așa și Dumnezeu repară și întregește trupul nostru, ca pe o casă șubredă, atunci când vindecă mâna uscată, întărește mădularele paralizate, tămăduiește pe cei ciungi, îi curățește pe leproși, ridică pe cei bolnavi, îi îndreaptă pe ologi, îi cheamă pe morți la viață, ochii orbi îi deschide, iar pe cei care nu existau îi adaugă. Vindecând toate acestea, care erau beteșuguri provenite din boli firești, Își arăta puterea.

Iar când a spus: „Ca să se arate slava lui Dumnezeu", a vorbit despre Sine, nu despre Tatăl. Căci slava Tatălui era vădită. Pentru că ei au auzit că Dumnezeu l-a făcut pe om luând țărână din pământ, de aceea și El a făcut așa. Iar dacă ar fi zis: „Eu sunt Cel care am luat țărână din pământ și l-am făcut pe om", celor care ascultau li s-ar fi părut ceva ostil; dar, dacă ar fi arătat aceasta prin faptă, ei nu ar mai fi ripostat. De aceea și El, luând țărână și amestecând-o cu scuipat, a arătat astfel slava Lui ascunsă. Căci nu era mică slava aceasta, anume a fi considerat Creatorul firii. Din aceasta se înțelegeau și celelalte, din ceea ce era în parte se dădea crezare întregului. Căci credința cu privire la ceva mai mare confirma și ceea ce era mai mic. Omul este mai de preț decât toată zidirea și ochiul este mai de preț decât toate mădularele noastre. De aceea nu oricum, ci în felul acela a creat ochii [orbului].

Chiar dacă acest organ este, ca măsură, mic, totuși este mai important decât tot trupul. Aceasta a arătat-o și Pavel spunând: „Dacă urechea ar zice: «Fiindcă nu sunt ochi, nu fac parte din trup?» - din cauza aceasta nu este din trup?"[151] Toate care sunt în noi sunt dovada înțelepciunii lui Dumnezeu, cu atât mai mult ochiul. Într-adevăr, acesta ocârmuiește tot trupul, acesta îl înfrumusețează, acesta îi împodobește înfățișarea, acesta este făclia tuturor mădularelor. Ceea ce este soarele în lume, aceasta este ochiul în trup. Dacă stingi lumina soarelui, toate le dai pieirii și le amesteci. Dacă stingi lumina ochilor, și picioarele, și mâinile, și sufletul devin nefolositoare. Dacă aceștia sunt vătămați, se năruie și cunoașterea, căci prin aceștia Îl cunoaștem pe Dumnezeu. „Căci cele nevăzute ale Lui se văd de la facerea lumii, înțelegându-se din făpturi."[152] Deci

[151] *1 Corinteni* 12, 16.
[152] *Romani* 1, 20.

ochiul nu este făclie numai pentru trup, ci și pentru suflet, mai mult decât pentru trup. De aceea a fost așezat ca pe un tron împărătesc, primind locul de sus, mai presus de celelalte organe de simț.

Deci pe acesta l-a plăsmuit. Apoi, ca să nu crezi că avea nevoie de materie pentru a face ceva și ca să înțelegi că nici la început nu a avut nevoie de tină (căci Cel care a creat ființe mai mari din nimic cu atât mai mult a făcut aceasta fără materie), deci ca să înțelegi că nu de nevoie a făcut aceasta, ci pentru a-i învăța că El este Creatorul de la început, ungându-l cu tină, i-a zis: „«Mergi și spală-te!»[554], ca să vezi că nu am nevoie de tină ca să fac ochi, ci ca să se arate prin aceasta slava Mea". Și, ca să se vadă că despre Sine a vorbit când a zis: „Ca să se arate slava lui Dumnezeu", a adăugat: „Trebuie să fac lucrările Celui care M-a trimis"[555], adică: „Trebuie să Mă arăt și să le fac pe cele ce pot dovedi că Eu fac aceleași lucrări pe care le face și Tatăl; nu asemănătoare, ci aceleași". Aceste cuvinte arată mai bine identitatea [dintre Fiul și Tatăl] și faptul că nu Se deosebesc câtuși de puțin. Deci cine ar putea să I se mai împotrivească, odată ce a văzut că El poate face aceleași lucrări ca și Tatăl? Căci nu a plăsmuit doar ochii și i-a deschis, ci i-a dăruit și vederea. Aceasta este dovadă că tot El i-a dat suflare de viață. Căci, dacă nu ar fi lucrat aceea[556], nu ar fi văzut vreodată ceva, chiar dacă ochii erau sănătoși. Așadar, și lucrarea suflării de viață i-a dăruit-o, și ochiului i-a dat toate: și artere, și nervi, și vene, și sânge, și toate celelalte din care este alcătuit trupul nostru.

„Trebuie să lucrez până este ziuă."[557] Ce vrea să spună prin aceste cuvinte? Ce implicație au? Una foarte importantă. Ceea ce vrea să spună este ceva de acest fel: „Până este ziuă, până ce este cu putință oamenilor să creadă în Mine, câtă vreme durează această viață, trebuie să lucrez. Vine noaptea, adică vremea viitoare, când nimeni nu poate să lucreze." Nu a spus: „Când Eu nu pot să lucrez", ci: „Când nimeni nu poate să lucreze", adică atunci când nu mai există credință, nici osteneli, nici pocăință.

Ca să arate că numește credința „faptă", atunci când L-au întrebat: „Ce să facem ca să săvârșim lucrările lui Dumnezeu?", le-a spus: „Aceasta este lucrarea lui Dumnezeu, ca să credeți în

[554] *Ioan* 9, 7.
[555] *Ioan* 9, 4.
[556] Anume, dacă nu i-ar fi dat suflarea de viață.
[557] *Ioan* 9, 4.

Acela pe Care El L-a trimis"[558]. Și de ce atunci nu va mai putea nimeni să săvârșească această faptă? Pentru că atunci nu va mai fi credință, ci vrând-nevrând toți se vor supune. Și, ca să nu spună cineva că El face aceasta din iubire de cinstire, arată că toate le lucrează din grijă pentru ei, cărora numai aici le era în putere să creadă, în vreme ce acolo nu mai puteau culege niciun rod. De aceea a făcut ceea ce a făcut, chiar și fără să vină orbul la El. Căci acela era într-adevăr vrednic să fie vindecat; și, dacă ar fi văzut, ar fi crezut și ar fi venit la El și, dacă ar fi auzit de la cineva că [Iisus] e de față, nu ar fi rămas așa, nepăsător, după cum se vede din cele ce au urmat, din curajul și credința lui. Era posibil ca el să se fi gândit și să fi spus: „Ce mai e și asta? A făcut tină cu care mi-a uns ochii și mi-a zis: «Mergi și te spală!» Oare nu a putut să mă vindece și de aceea m-a trimis la Siloam? De multe ori m-am spălat acolo împreună cu mulți alții și nu am avut parte de vreun bine. Dacă ar fi avut vreo putere, m-ar fi vindecat fiind de față".

Asemenea și Neeman îi vorbea lui Elisei. Și el, când i s-a poruncit să meargă să se scalde în Iordan, a fost neîncrezător, deși Elisei avea o faimă atât de mare[559]. Dar orbul nu a fost neîncrezător, nici nu s-a împotrivit, nici nu și-a spus în sinea lui: „Ce mai e și asta? Era nevoie să pună tină? Asta mai degrabă mă va vătăma. Cine și-a recăpătat vreodată vederea în acest fel?" Nimic din acestea nu a gândit. Ai văzut ce puternice erau credința și bună-vrerea lui?

„Vine noaptea."[560] Arată prin aceasta că și după Răstignire Se va îngriji ca dintre necredincioși pe mulți să-i aducă la El, căci încă va mai fi zi. Dar, când va veni sfârșitul, îi va da la o parte. Și, pentru a arăta aceasta, zicea: „Atât cât sunt în lume, lumină a lumii sunt"[561]. Și altora le spunea: „Credeți, câtă vreme lumina este cu voi"[562].

3. Dar de ce Pavel a numit viața aceasta „noapte", iar El „ziuă"? Nu L-a contrazis pe Hristos, ci același lucru a spus, nu cu aceleași cuvinte, dar cu același înțeles. Căci zice: „Noaptea e pe sfârșite, ziua este aproape"[563]. Numește „noapte" vremea de acum datorită celor

[558] *Ioan* 6, 28-29.
[559] *Cf. 4 Regi* 5, 10-12.
[560] *Ioan* 9, 4.
[561] *Ioan* 9, 5.
[562] *Ioan* 12, 36.
[563] *Romani* 13, 12.

care se aflau în întuneric sau pentru că o compară cu ziua aceea. Hristos însă numește „noapte" vremea viitoare, pentru că atunci nu se vor mai săvârși păcate. Pavel numește „noapte" viața aceasta pentru că cei care umblă întru răutate și necredință sunt în întuneric. Deci le spunea credincioșilor astfel: „Noaptea e pe sfârșite, ziua este aproape", ca unora care aveau să se bucure de lumina aceea. Iar viața dinainte o numește „noapte". „Să lepădăm, dar", zice, „lucrurile întunericului"[564]. Vezi că le spunea că este noapte? De aceea zicea: „Să umblăm cuviincios, ca ziua, ca să ne bucurăm de lumina aceea"[565].

Dacă lumina de aici este atât de frumoasă, gândește-te cum va fi aceea! Pe cât este lumina soarelui mai puternică decât cea a opaițului, pe atâta, ba chiar mai mult, va fi aceea mai presus de aceasta. Și, pentru a arăta aceasta, zicea: „Soarele se va întuneca"[566], adică din cauza acelei străluciri covârșitoare nici el nu se va mai vedea. Dacă acum cheltuim bani cu miile ca să avem case luminoase și aerisite și ne ostenim să le zidim, gândește-te cum trebuie să ne „cheltuim" trupurile ca să ni se zidească case strălucitoare în ceruri, acolo unde este lumina aceea negrăită! Aici sunt lupte și certuri pentru hotare și ziduri; acolo nu este nimic de acest fel: nici pizmă, nici invidie, nici vreunul care să se certe cu noi pentru hotare. În plus, casa aceasta va trebui să o părăsim cu totul, dar aceea rămâne pentru totdeauna. Aceasta cu timpul se surpă și are parte de multe stricăciuni, dar aceea rămâne mereu întreagă. Apoi, pe aceasta cel sărac nu o poate construi, dar aceea poate fi clădită și cu doi bănuți, așa cum a făcut văduva[567].

De aceea simt că mă sufoc, pentru că, deși ne stau înainte atâtea bunătăți, noi ne lenevim și suntem nepăsători. Facem totul ca să avem aici case impunătoare, iar ca să dobândim în ceruri fie și un mic locaș nu ne îngrijim, nu ne dăm silința. Spune-mi, unde ai vrea să ai casă aici? Oare în deșert sau în unul dintre orașele mici? Eu unul cred că nu. Ci în marile orașe împărătești, acolo unde este mai mult comerț, acolo unde faima este mai mare.

Eu însă te duc într-un oraș al cărui Creator și Făcător este Dumnezeu. Acolo te îndemn să zidești și să clădești, cu mai puțini

---

564 *Romani* 13, 12.
565 *Romani* 13, 13.
566 *Matei* 24, 29.
567 *Cf. Marcu* 12, 41-44.

bani, cu mai puţină osteneală. Acea casă o clădesc mâinile săracilor şi aceea este adevărată clădire, în vreme ce acestea de acum sunt semn al celei mai mari nechibzuinţe. Dacă te-ar duce cineva în ţinutul Persiei, ca să vezi cele de acolo şi apoi să te întorci, şi după aceea ţi-ar cere să clădeşti case [acolo], oare nu l-ai învinui de cea mai mare neghiobie, ca unul care îţi cere să cheltuieşti fără rost? Deci cum faci aceasta pe pământ, pe care peste puţin timp îl vei părăsi?

„Dar le voi lăsa copiilor", spui tu. Totuşi, şi aceia la puţin timp după tine le vor părăsi, sau poate chiar înaintea ta, şi cei de după ei asemenea. Şi este pentru tine pricină de întristare şi aici să nu îi vezi pe moştenitorii tăi că o stăpânesc. Acolo însă nimic de acest fel nu poate fi bănuit, ci bunul rămâne neînstrăinat, şi pentru tine, şi pentru fiii tăi, şi pentru nepoţii tăi, dacă vor urma aceeaşi virtute. Acea clădire Hristos o stăpâneşte. Cel care o zideşte nu are nevoie să pună supraveghetori, nici să se preocupe şi să se îngrijească. De vreme ce Dumnezeu Se ocupă de această lucrare, de ce să ne îngrijim? El aduce toate şi clădeşte casa. Şi nu numai acest lucru este minunat, ci şi faptul că o zideşte în aşa fel încât să-ţi fie ţie pe plac, sau, mai bine zis, mai presus de ceea ce îţi este plăcut şi voieşti tu. Căci este cel mai iscusit Creator şi din plin Se îngrijeşte de cele ce sunt spre folosul tău.

Chiar dacă eşti sărac, de vrei să zideşti casa aceasta, nu îţi va aduce pizmă acest lucru, nici nu va naşte invidie. Căci nimeni dintre cei care te-ar putea pizmui nu o vede, ci doar îngerii sunt de faţă şi se bucură de bunurile tale. Nimeni nu va putea să încalce hotarele tale, căci nimeni dintre cei cuprinşi de această boală nu va locui în preajma casei tale. Acolo îi ai vecini pe sfinţi, pe Petru, pe Pavel şi pe cei împreună cu ei, pe toţi prorocii, pe mucenici, adunarea îngerilor şi a arhanghelilor.

Deci, pentru toate aceste pricini, să dăm averile săracilor ca să dobândim lăcaşurile acelea, de care fie ca toţi să avem parte, cu harul şi iubirea de oameni ale Domnului nostru Iisus Hristos, prin Care şi cu Care fie slava Tatălui şi Sfântului Duh, în vecii vecilor. Amin.

Omilia 57

„Acestea zicând Iisus, a scuipat jos și a făcut tină din scuipat și a uns cu tină ochii orbului și a zis: «Mergi de te spală în scăldătoarea Siloamului.»" (*Ioan* 9, 6-7)

1. Cei care vor să culeagă rod din cele citite nu trebuie să treacă cu vederea nici cel mai mic amănunt din cele spuse. De aceea ni s-a poruncit să cercetăm Scripturile[568], pentru că multe, deși par ușoare la prima vedere, au ascuns în adâncul lor un înțeles însemnat. Iată, de pildă, textul de față: „Acestea zicând, a scuipat jos."[569] Care acestea? „Ca să se arate slava lui Dumnezeu"[570] și: „Trebuie să fac lucrările Celui care M-a trimis"[571]. Evanghelistul nu a amintit pur și simplu cele spuse de El și apoi a adăugat: „A scuipat", ci a arătat că El a dovedit prin fapte cuvântul.

Dar de ce nu a folosit apă, ci scuipat, ca să facă tină? Avea să-l trimită la Siloam. Deci, ca să nu dai importanță izvorului, ci să înțelegi că puterea ieșită din gura Lui este cea care i-a plăsmuit și a deschis ochii, de aceea a scuipat jos. Aceasta și evanghelistul a arătat-o, zicând: „Și a făcut tină din scuipat"[572]. Apoi, ca să nu crezi că vindecarea s-a datorat pământului, i-a poruncit să se spele.

Și de ce nu a făcut aceasta imediat, ci l-a trimis la Siloam? Ca să cunoști credința orbului și ca să pună frâu trufiei iudeilor. Probabil că toți l-au văzut plecând cu ochii unși cu tină. Prin acest fapt neobișnuit, a atras privirile tuturor, și ale celor care îl știau, și ale celor care nu-l cunoșteau și cu luare-aminte îl priveau. De vreme ce nu este lesne de acceptat că un orb și-a recăpătat vederea, a făcut ca mulți să fie martori – pentru că drumul era lung și spectatorii atenți la acea neobișnuită priveliște – pentru ca, fiind mai

---

[568] *Cf. Ioan* 5, 39.
[569] *Ioan* 9, 6.
[570] *Ioan* 9, 3.
[571] *Ioan* 9, 4.
[572] *Ioan* 9, 6.

cu luare-aminte, să nu poată spune: „El este. Ba nu este el". În plus, l-a trimis la Siloam pentru a arăta că El nu este străin de Lege și de Vechiul [Legământ].

Nici nu se putea bănui că Siloamul va avea parte de slavă [pentru această vindecare], căci mulți se spălaseră pe ochi acolo și nu au avut niciun folos din asta. Și acolo era puterea lui Hristos, care pe toate le lucrează. De aceea evanghelistul ne oferă și tâlcuirea, căci, după ce a zis: „În Siloam", a adăugat: „Care se tâlcuiește «trimis»", ca să înțelegi că și acolo tot Hristos l-a vindecat, după cum spune și Pavel: „Căci beau din piatra duhovnicească ce îi urma. Iar piatra era Hristos"[573]. Deci, așa cum Hristos era piatra duhovnicească, tot așa El era și Siloam duhovnicesc. Eu cred că și faptul că dintr-odată a pomenit apa închipuie o taină negrăită. Care este aceasta? Manifestarea Lui neașteptată și dincolo de orice nădejde.

Dar iată că voința orbului a fost întru totul supusă. Căci nu a zis: „Până la urmă, dacă tina sau scuipatul este cel care mi-a dat vederea, ce nevoie mai am de Siloam? Iar dacă e nevoie de Siloam, ce nevoie mai este de tină? De ce m-a uns? De ce mi-a poruncit să mă spăl?" Dar nimic din acestea nu a gândit, ci de un singur lucru s-a îngrijit, anume să se încreadă deplin în Cel care îi poruncea. Și nimic din cele întâmplate nu l-a smintit.

Dacă cineva ar întreba: „Cum și-a recăpătat vederea după ce s-a spălat de tină?", nimic altceva nu va auzi de la noi decât că nu știm în ce fel. Și ce e de mirare că noi nu știm? Căci nici evanghelistul nu știa, nici chiar cel vindecat. A știut ce s-a întâmplat, dar nu putea înțelege în ce fel. Aceasta a spus-o și când a fost întrebat: „Tină a pus pe ochii mei și m-am spălat și văd"[574]. Nu putea spune cum s-a întâmplat aceasta, chiar de ar fi fost întrebat de mii de ori.

„Vecinii și cei care-l văzuseră că era cerșetor spuneau: «Nu este acesta cel care ședea și cerșea?» Unii ziceau: «El este»."[575] Caracterul neobișnuit al faptei i-a făcut să nu creadă, deși atâtea fuseseră pregătite, tocmai ca să nu fie neîncrezători.

„Unii spuneau: «Nu este acesta cel care ședea și cerșea?»" O, iubire de oameni a lui Dumnezeu! Până unde Se cobora, vindecând cu multă milostivire pe cerșetori! Astfel a închis gura iudeilor, căci

[573] *1 Corinteni* 10, 4.
[574] *Ioan* 9, 15.
[575] *Ioan* 9, 8.

nu numai pe cei străluciți, pe cei vestiți, pe conducători, ci și pe cei neînsemnați îi învrednicea de aceeași purtare de grijă. Căci pentru mântuirea tuturor a venit. Și ceea ce s-a întâmplat cu paraliticul s-a întâmplat și cu acesta. Căci nici acela nu știa cine era Cel care l-a vindecat, nici acesta. Aceasta s-a petrecut din cauza plecării lui Hristos, pentru că Iisus mereu Se îndepărta după ce vindeca, ca să înlăture orice bănuială cu privire la minunile făcute. Căci cum ar fi putut cei care nu știau Cine este să-I mulțumească și să facă cunoscute cele întâmplate? Deci acesta nu era dintre cei dimprejurul Lui, ci dintre cei care ședeau la ușa templului. Și, când toți se sfădeau în legătură cu acest lucru, ce a zis acela? „Eu sunt."[576] Nu s-a rușinat de beteșugul pe care îl avusese înainte, nici nu s-a temut de mânia poporului, nici nu a evitat să se arate spre a-L vesti pe Binefăcător.

„Ziceau ei: «Cum ți s-au deschis ochii?» Și le-a spus: «Omul Care Se numește Iisus»."[577] Ce spui? Un om săvârșește asemenea lucruri? Dar încă nimic măreț nu știa despre El.

2. „Omul Care Se numește Iisus a făcut tină și a uns [ochii mei]."[578] Iată cât de sincer este! Nu a zis din ce a făcut [tina], ci ceea ce nu știa nu a spus. Căci nu a văzut că a scuipat jos, ci doar a știut prin simțul pipăitului că l-a uns. „Și mi-a zis: «Mergi și te spală în scăldătoarea Siloam."[579] Aceasta a mărturisit-o auzul. Și cum l-a recunoscut vocea? Din convorbirea cu ucenicii. A spus toate acestea și a luat mărturie din fapte, dar nu putea spune felul în care s-a făcut. Dacă este nevoie de credință în privința celor simțite și pipăite, cu atât mai mult în privința celor nevăzute. „I-au zis: «Unde este Acela?». Și le-a zis: «Nu știu»."[580] Întrebau: „Unde este Acela?" pentru că deja voiau să-L omoare.

Privește însă cât de străin era Hristos de trufie, cum pleca de lângă cei tămăduiți! Căci nu voia să culeagă slavă, nici să atragă mulțimile, nici să Se arate pe Sine. Vezi, de asemenea, cu câtă sinceritate răspundea orbul!

Voiau să-L găsească pe Hristos ca să-L ducă la preoți și, de vreme ce nu reușeau, l-au dus pe orb la farisei ca să-l întrebe mai

576 *Ioan* 9, 9.
577 *Ioan* 9, 10-11.
578 *Ioan* 9, 11.
579 *Ioan* 9, 11.
580 *Ioan* 9, 12.

amănunțit. De aceea menționează și evanghelistul că era sâmbătă, ca să arate intenția lor vicleană și pricina pentru care Îl căutau, ca unii care găsiseră un pretext prin care puteau să defăimeze minunea, fiindcă o socoteau a fi încălcare a Legii. Și aceasta se vede din faptul că, de îndată ce l-au văzut [pe orb], nimic altceva nu i-au spus decât: „Cum ți-a deschis ochii?" Și iată cum i-au zis! Nu au spus: „Cum de ai căpătat vederea?", ci: „Cum ți-a deschis ochii?", dându-i prilej să-L acuze pentru că a lucrat [sâmbăta]. Dar el a vorbit mai pe scurt, ca unora care auziseră deja. Căci nici nu a menționat numele Lui, nici nu a zis: „Mi-a spus: «Mergi de te spală»", ci a zis direct: „Tină a pus pe ochii mei și m-am spălat și văd"[581]. Se stârnise deja multă ceartă și aceia spuneau: „Iată ce lucruri săvârșește Iisus sâmbăta: unge cu tină".

Tu însă ia seama că orbul nu s-a tulburat! Când l-au întrebat și vorbea fără să fie în primejdie, nu e lucru mare că spunea adevărul. De mirare este că acum, deși ar fi trebuit să se teamă mai mult, nici nu tăgăduiește, nici nu zice ceva contrare celor [spuse] înainte. Și fariseii ce [au zis]? Și chiar și ceilalți? L-au adus, gândindu-se că o să tăgăduiască, dar au primit contrariul, căci ceea ce nu voiau, aceea au aflat mai limpede. De fapt, asta li se întâmpla mereu când era vorba de minuni. Vom arăta aceasta mai limpede în cele ce urmează.

Deci ce au zis fariseii? Spuneau unii, nu toți, ci doar cei mai sfruntați: „Acest om nu este de la Dumnezeu, pentru că nu ține sâmbăta". Alții ziceau: „Cum poate un om păcătos să facă asemenea minuni?"[582] Vezi că de minuni erau stârniți? Ascultă, dar, ce spun acum unii, dar nu toți, anume cei care au trimis mai înainte ca să-L aducă. De vreme ce erau căpetenii, cădeau în necredință din cauza ambiției. „Dar și dintre căpetenii mulți au crezut în El, dar nu mărturiseau."[583] Mulți din popor erau lesne de trecut cu vederea, ca unii care nu formau o parte însemnată din sinagoga lor, dar ocârmuitorii, pentru că erau priviți de toți, mai greu vorbeau pe față. Pe aceștia îi ținea iubirea de putere, iar pe ceilalți lașitatea și frica de mulțime. De aceea El le zicea: „Cum puteți să credeți când primiți slavă de la oameni?"[584] Cei care căutau să-L

[581] *Ioan* 9, 15.
[582] *Ioan* 9, 16.
[583] *Ioan* 12, 42.
[584] *Ioan* 5, 44.

omoare pe nedrept spuneau că sunt ai lui Dumnezeu, dar despre Cel care vindeca orbi spuneau că nu poate fi de la Dumnezeu, pentru că nu ține sâmbăta.

La acestea unii au răspuns că un păcătos nu poate face asemenea minuni[585]. Alții însă, din răutate, treceau sub tăcere fapta și dădeau la iveală ceea ce li se părea a fi călcare de lege. Căci nu spuneau că vindeca sâmbăta, ci că nu ținea sâmbăta. Aceia însă au fost iar slabi, căci ar fi trebuit să arate că nu desființa sâmbăta, dar ei aduceau doar minunile drept dovadă. Și era firesc să fie așa, căci încă socoteau că El este om. Dacă nu era așa, puteau să aducă și altfel de apărare, fiindcă El era Domn al sâmbetei și El a făcut-o. Dar ei nu aveau încă această părere. Deci nimeni dintre ei nu cuteza să spună ceea ce voia pe față, nici cu hotărâre, ci cu reținere; unii, pentru că nu îndrăzneau să vorbească deschis, alții, din iubirea de stăpânire. „Deci era dezbinare între ei."[586] Această dezbinare s-a ivit mai întâi în popor, iar apoi și între căpetenii. „Și unii ziceau: «Este bun», iar alții ziceau: «Nu, ci amăgește mulțimea»."[587]

Vezi că ocârmuitorii aveau mai puțină minte decât mulțimea, pentru că s-au dezbinat mai târziu? Dar, după ce s-au dezbinat, tot nu au dat dovadă de curaj, pentru că îi vedeau pe farisei că se împotriveau. Dacă s-ar fi despărțit de ei cu totul, degrabă ar fi cunoscut adevărul. Căci se poate ca o dezbinare să fie spre bine. De aceea și El spunea: „Nu am venit să aduc pace pe pământ, ci sabie"[588].

Există și concordie rea, există și discordie bună. Cei care au construit turnul s-au înțeles între ei în vederea unui lucru care le era spre rău. Și aceiași apoi, fără voia lor, au fost dezbinați, spre folosul lor[589]. La fel Core și cei care erau cu el s-au înțeles în vederea unui lucru rău și de aceea spre bine au fost dați la o parte[590]. Și Iuda tot spre rău s-a înțeles cu iudeii. Deci există concordie rea, există și discordie bună. De aceea zice: „Dacă ochiul tău te smintește, scoate-l; dacă piciorul tău te smintește, taie-l"[591]. Deci, dacă un mădular care este unit [cu trupul] spre rău trebuie înlăturat, oare nu cu mult mai

[585] *Cf. Ioan* 9, 16.
[586] *Ioan* 9, 16.
[587] *Ioan* 7, 12.
[588] *Matei* 10, 34.
[589] *Cf. Facerea* 11, 1-9.
[590] *Cf. Numerii* 16, 1-33.
[591] *Matei* 5, 29; 18, 8.

mult prietenii care ni se alătură spre rău? Prin urmare nu întotdeauna concordia este ceva bun, după cum nici discordia nu este întotdeauna ceva rău.

3. Spun acestea ca să fugim de cei răi şi să-i urmăm pe cei buni. Dacă, în cazul mădularelor, tăiem ceea ce e putred şi incurabil, de teamă ca nu cumva şi restul trupului să primească tumoarea – şi facem aceasta nu pentru că îl dispreţuim, ci pentru că voim să protejăm restul trupului –, cu cât mai mult e necesar să facem aceasta cu tovărăşiile cele rele? Dacă putem ca şi pe aceia să-i îndreptăm, şi noi să rămânem nevătămaţi, trebuie să facem tot posibilul. Dacă însă aceia rămân neîndreptaţi şi, pe deasupra, ne vatămă şi pe noi, trebuie să-i tăiem şi să-i aruncăm. Căci adesea în felul acesta au mai degrabă de câştigat.

De aceea şi Pavel ne îndeamnă astfel: „Scoateţi dintre voi pe cel rău"[592] şi: „Ca să fie scos din mijlocul vostru cel care a săvârşit această faptă"[593]. Căci cumplit, cumplit lucru este tovărăşia celor răi! Nici molima nu se alipeşte aşa de repede de cei cuprinşi de această boală, nici râia nu-i distruge pe cei infectaţi aşa de repede precum o face răutatea oamenilor vicleni. „Căci tovărăşiile rele strică obiceiurile bune."[594] Iar prorocul spune: „Ieşiţi din mijlocul lor şi vă osebiţi!"[595] Aşadar, nimeni să nu aibă ca prieten vreun om rău. Dacă, atunci când avem fii răi, îi alungăm, fără să ne sfiim de [înrudirea] după fire, nici de legile ei, nici de constrângerile ei, cu atât mai mult trebuie să fugim de obiceiurile şi cunoştinţele rele. Chiar de nu am avea parte de nicio vătămare din partea lor, nu vom putea însă să scăpăm de răul renume. Căci cei din afară[596] nu cercetează viaţa noastră, ci ne judecă după cei care petrec împreună cu noi. La aceasta le îndemn şi pe femei, şi pe fecioare. Căci zice: „Purtaţi grijă de cele bune", nu numai înaintea lui Dumnezeu, ci şi „înaintea oamenilor"[597]. Deci toate să le facem în aşa fel încât să nu smintim pe aproapele. Chiar dacă viaţa noastră este foarte dreaptă, totul se năruie dacă dăm

[592] *1 Corinteni* 5, 13.
[593] *1 Corinteni* 5, 2.
[594] *1 Corinteni* 15, 33.
[595] *Ieremia* 51, 45; *2 Corinteni* 6, 17.
[596] Cei din afara creştinismului, păgânii.
[597] *Romani* 12, 17.

celorlalţi pricină de sminteală.

Şi cum este posibil ca o viaţă dreaptă să smintească? Atunci când tovărăşia celor care nu sunt drepţi o înconjoară cu un renume rău. Căci, atunci când, încrezându-ne în noi înşine, ne alăturăm celor răi, chiar dacă noi înşine nu suntem vătămaţi, totuşi îi smintim pe alţii.

Acestea le spun şi bărbaţilor, şi femeilor, şi celor feciorelnici, lăsând în seama conştiinţei lor a vedea bine câte rele se nasc de aici. Eu unul nu bănuiesc nimic rău şi poate nici vreun altul dintre cei desăvârşiţi, dar fratele mai simplu este vătămat de desăvârşirea ta. Trebuie să avem grijă şi de neputinţa lui. Şi, chiar dacă el nu se vatămă, elinul se vatămă foarte mult. Pavel ne-a poruncit „să nu fim piatră de poticneală nici iudeilor, nici elinilor, nici Bisericii lui Dumnezeu"[598]. Eu nu bănuiesc nimic rău despre fecioare, căci iubesc fecioria şi „dragostea nu gândeşte răul"[599]; eu sunt un mare iubitor al acestei vieţuiri şi nu pot nici măcar să gândesc ceva rău despre ea. Dar pe cei din afară cum îi vom convinge? Căci şi de ei trebuie să ne îngrijim. Aşadar, astfel să rânduim cele ale noastre, încât nici între necredincioşi să nu fie cineva care să poată afla vreo pricină îndreptăţită împotriva noastră. Aşa cum cei care dau pildă de dreaptă vieţuire Îl slăvesc pe Dumnezeu, tot aşa cei care vieţuiesc potrivnic fac ca El să fie hulit.

Dar fie ca printre noi să nu existe unii ca aceştia, ci astfel să strălucească faptele noastre, încât să fie slăvit Tatăl nostru Cel din ceruri[600], iar noi să ne bucurăm de slavă din partea Lui. Pe aceasta fie ca noi toţi să o dobândim, cu harul şi cu iubirea de oameni ale Domnului nostru Iisus Hristos, prin Care şi cu Care fie slava Tatălui şi Sfântului Duh, în vecii vecilor. Amin.

---

598 *1 Corinteni* 10, 32.
599 *1 Corinteni* 13, 5.
600 *Cf. Matei* 5, 16.

Omilia 58

„Au zis orbului iarăşi: «Tu ce zici despre El, că ţi-a deschis ochii?» Iar el a zis: «Proroc este». Dar iudeii nu au crezut.” (*Ioan* 9, 17-18)

1. Scripturile nu trebuie parcurse oricum şi ca ceva secundar, ci cu cea mai mare grijă, ca să nu ne poticnim. Căci şi acum s-ar putea ca cineva să se întrebe, cu privire la acest pasaj: „Cum aceia care au zis: «Acesta nu este de la Dumnezeu, pentru că nu ţine sâmbăta» îi spun orbului: «Tu ce zici despre El, că ţi-a deschis ochii?»”[601] Nu au zis: „Tu ce zici despre El, că a încălcat sâmbăta?”, ci acum dau glas apărării, în locul acuzaţiei.

Deci ce trebuie spus? Aceştia nu sunt cei care au zis: „Acesta nu este de la Dumnezeu”[602], ci cei care s-au separat de ei, cei care au zis şi: „Un om păcătos nu poate să facă asemenea minuni”[603]. Voind, dar, să le închidă gura acelora şi mai mult, ca să nu pară că Îl apără pe Hristos, l-au adus de faţă pe cel care cunoscuse prin cercare puterea Lui şi i-au pus întrebări. Vezi acum înţelepciunea săracului! El a vorbit mai chibzuit decât toţi aceştia. Mai întâi a zis: „Proroc este” şi nu s-a plecat judecăţii acestor iudei cu mintea strâmbă, care se împotriveau şi ziceau: „Cum poate acesta să fie de la Dumnezeu, de vreme ce nu ţine sâmbăta?” El însă zicea: „Proroc este”.

„Şi nu au crezut că era orb şi a văzut, până ce nu i-au chemat pe părinţii lui.”[604] Vezi în câte feluri încercau să umbrească minunea şi să o înăbuşe! Dar astfel este natura adevărului încât tocmai prin acelea prin care pare să fie defăimat de oameni devine mai puternic şi străluceşte tocmai prin acelea prin care [ei încearcă] să îl umbrească. Căci, dacă nu s-ar fi întâmplat acestea, mulţi ar fi

---

[601] *Ioan* 9, 16-17.
[602] *Ioan* 9, 16.
[603] *Ioan* 9, 16.
[604] *Ioan* 9, 18.

tăgăduit minunea. Acum însă, ca unii care se străduiau să afle adevărul, făceau toate astfel și, dacă ar fi făcut totul în apărarea lui Hristos, nu le-ar fi făcut altfel.

În acest fel încercau să-L defăimeze, zicând: „Cum ți-a deschis ochii?", adică: „Nu cumva prin vreo vrăjitorie?" Și altădată, neavând ce să reclame, încercau să defăimeze modul în care a vindecat, zicând: „Nu scoate demonii decât cu Beelzebul"[605]. Și acum iarăși, pentru că nu aveau ce să spună, căutau scăpare în referirea la timp și zicând: „Dezleagă sâmbăta" și: „Este păcătos".

De vreme ce erați pizmuitori și gata să atacați faptele Lui, v-a întrebat anume: „Cine dintre voi Mă vădește de păcat?"[606] Și nimeni nu a răspuns, nici nu a zis: „Hulești, de vreme ce spui că ești fără păcat". Dacă ar fi avut ce să spună, nu ar fi tăcut. Ei au aruncat cu pietre în El și I-au spus că nu este de la Dumnezeu când L-au auzit zicând că este mai înainte de Avraam; ei, care erau ucigași de oameni, se lăudau că sunt de la Dumnezeu, iar despre Cel care făcea asemenea minuni au spus că nu este de la Dumnezeu pentru că atunci când a vindecat nu a ținut sâmbăta. Unii ca aceștia, dacă ar fi avut fie și numai o umbră de învinuire de adus împotriva Lui, nu ar fi trecut-o cu vederea.

Dacă pentru aceasta, pentru că li se părea că dezleagă sâmbăta, Îl numeau păcătos, atunci și această învinuire era neîntemeiată, căci cei care erau cu ei au condamnat multa lor răceală și răutate. Fiind deci împiedicați din toate părțile, au recurs la alt [pretext] mai nerușinat și mai obraznic. Care este aceasta? „Nu au crezut", zice, „că era orb și și-a recăpătat vederea"[607]. Deci cum Îl învinuiau că nu ține sâmbăta dacă declarau că nu cred? Și cum de nu ați luat seama la mulțimea poporului? La vecinii care îl cunoșteau [pe orb]?

Dar, după cum spuneam[608], întotdeauna minciuna se surpă pe sine tocmai prin cele prin care pare să vatăme adevărul, iar adevărul și mai limpede se arată. Întocmai așa s-a întâmplat și acum. Ca să nu zică cineva că vecinii și cei care l-au văzut nu au spus ceva lămurit, ci îl confundau cu altul, i-au adus de față pe părinți,

---

605 *Matei* 12, 24.
606 *Ioan* 8, 46.
607 *Ioan* 9, 18.
608 La începutul acestei omilii, p. 143. Cf. *Omilia* 29, 1, in: SFÂNTUL IOAN GURĂ DE AUR, *Omilii la Evanghelia după Ioan*, vol. 1, p. 268.

prin care, chiar fără voia lor, făceau ca fapta să fie adeverită. Căci părinții îl cunoșteau pe fiul lor mai bine decât oricine. De vreme ce pe orb nu au reușit să-l sperie, ci îl vedeau cum Îl propovăduia cu toată libertatea pe Binefăcătorul său, [iudeii] se așteptau ca părinții să tăgăduiască minunea. Și iată cu câtă răutate au întrebat! Ce au spus? I-au așezat în mijloc, ca să-i sperie, și cu multă asprime și mânie le-au pus întrebarea: „Acesta este fiul vostru?" Și nu au zis: „Cel care era orb". Dar cum? „Despre care voi spuneți că s-a născut orb"[609]. Ca și când aceia ar fi fost niște răufăcători care susțineau cele săvârșite de Hristos. O, mârșavilor și preamârșavilor! Ce părinte ar alege să spună asemenea minciuni despre fiul lui? Ca și când ar fi spus: „Despre care voi ați pretins că e orb. Și nu numai atât, ci ați și răspândit peste tot zvonul. Deci cum vede el acum? O, ce prostie! Este scorneala și intriga voastră!" Încercau să-i facă să tăgăduiască prin acestea două: prin afirmația: „Despre care voi ziceți" și prin afirmația: „Deci cum vede acum?"

2. Așadar, trei întrebări s-au pus: dacă era fiul lor, dacă era orb și cum și-a recăpătat vederea. La primele două părinții au răspuns afirmativ, iar la a treia nu au dat răspuns. Și aceasta s-a întâmplat pentru adevăr, pentru ca nimeni altul să nu mărturisească acestea, afară de cel vindecat, ca unul care era vrednic de crezare. Cum ar fi putut părinții să vorbească în favoarea [lui Hristos], de vreme ce chiar și unele lucruri pe care le știau le-au trecut sub tăcere de frica iudeilor? Deci ce au zis? „Știm că acesta este fiul nostru și că s-a născut orb, dar cum vede acum sau cine i-a deschis ochii noi nu știm. Este în vârstă, va vorbi singur despre sine."[610] L-au arătat pe el vrednic de crezare și astfel s-au retras. „Nu este copil", ziceau, „nici imatur, ci e în măsură să mărturisească despre sine".

„Acestea le-au spus din teamă față de iudei."[611] Iată cum evanghelistul face iar referire la părerea și opinia lor! Eu afirm acestea luând în considerare acel cuvânt pe care l-au zis mai înainte: „Se face pe Sine egal cu Dumnezeu"[612]. Dacă acea afirmație era potrivit cu părerea iudeilor, iar nu după judecata lui Hristos, [evanghelistul] ar fi adăugat că era părerea iudeilor.

---

[609] *Ioan* 9, 19.
[610] *Ioan* 9, 20-21.
[611] *Ioan* 9, 22.
[612] *Ioan* 5, 18.

Deci, de vreme ce părinţii i-au trimis la cel vindecat, [iudeii] l-au chemat a doua oară. Dar nu au spus pe faţă şi fără sfială: „Tăgăduieşte că Hristos te-a vindecat!", ci au vrut să uneltească aceasta printr-o prefăcută evlavie. „Dă slavă lui Dumnezeu!"[613], au zis. Să fi spus părinţilor: „Tăgăduiţi că este fiul vostru şi că s-a născut orb" ar fi părut cu totul de râs, iar să-i fi spus lui aceasta ar fi fost de-a dreptul neruşinare. De aceea nu i-au spus [aşa], ci au recurs la altă metodă, zicând: „Dă slavă lui Dumnezeu!", adică: „Mărturiseşte că Acela nu a făcut nimic. Noi ştim că Omul Acesta este păcătos"[614]. Atunci cum nu L-aţi vădit când a zis: „Cine dintre voi Mă vădeşte de păcat?"[615] De unde ştiţi că este păcătos?

Deşi orbul nu a zis nimic când ei i-au spus: „Dă slavă lui Dumnezeu!", Hristos totuşi l-a lăudat atunci când l-a întâlnit şi nu l-a mustrat, căci nu i-a zis: „De ce nu ai dat slavă lui Dumnezeu?" Dar ce a zis? „Crezi în Fiul lui Dumnezeu?"[616] Ca să înţelegi că aceasta înseamnă a da slavă lui Dumnezeu. Dacă nu ar fi fost de o cinste cu Tatăl, aceasta nu ar fi fost [dare de] slavă. Dar era firesc să nu îl certe pe orb, pentru că acela care Îl cinsteşte pe Fiul Îl cinsteşte şi pe Tatăl.

Atunci când se aşteptau ca părinţii să dea din cap şi să tăgăduiască, nu i-au spus nimic. Dar, când au văzut că nu pot obţine nimic de la ei, au mers iarăşi la el şi i-au zis: „Acesta este păcătos". Iar el a răspuns: „Dacă este păcătos, nu ştiu. Un singur lucru ştiu: Că eram orb şi acum văd"[617]. Oare nu s-a temut orbul? Să nu fie! Şi cum se face că cel care a zis: „Proroc este"[618] spune acum: „Dacă este păcătos, nu ştiu"? Nu pentru că i-ar fi fost frică, nici pentru că ar fi crezut că e păcătos, ci pentru că voia ca prin mărturia faptelor, iar nu prin afirmaţia lui, Hristos să fie eliberat de învinuirile lor şi să facă vrednică de crezare apărarea Lui, căci însăşi binefacerea făcută de El aducea mărturie împotriva lor. Printre multe altele, a zis: „Dacă nu era Acesta cinstitor de Dumnezeu, nu ar fi putut face asemenea minuni"[619]. Atunci iudeii s-au mâniat într-atât încât au

---

613 *Ioan* 9, 24.
614 *Ioan* 9, 24.
615 *Ioan* 8, 46.
616 *Ioan* 9, 35.
617 *Ioan* 9, 25.
618 *Ioan* 9, 17.
619 *Ioan* 9, 33.

zis: „În păcate te-ai născut tot, şi tu ne înveţi pe noi?"[620] Deci, dacă el ar fi spus aceasta de la început, ce nu ar fi făcut ei? Ce nu ar fi zis?

„Dacă este păcătos, nu ştiu."[621] Ca şi când ar fi zis: „Nu spun acum nimic în apărarea Lui, nici nu afirm nimic deocamdată. Doar aceasta o ştiu bine şi o susţin: că nu ar fi făcut unele ca acestea dacă ar fi fost păcătos". În acest fel s-a făcut şi pe sine liber de orice bănuială, şi mărturia [a făcut-o] nepărtinitoare, nu ca unul care căuta să facă o favoare, ci ca unul care aducea drept mărturie faptele înseşi.

Deci, de vreme ce nu au putut să schimbe, nici să înlăture minunea, s-au întors iar la întrebările de la început despre modul vindecării, ca unii care pândesc din toate părţile o fiară ce le stă înainte fără grijă şi aleargă de colo colo împrejurul ei. Au revenit la afirmaţiile dinainte, ca să le arate slabe, întrebând mereu: „Ce ţi-a făcut? Cum ţi-a deschis ochii?"[622] Iar el ce a făcut? După ce i-a biruit şi i-a surpat, a încetat a mai vorbi ocolit. Câtă vreme trebuia ca fapta să fie cercetată şi verificată, a adus dovezi prin vorbe reţinute. Dar, după ce a obţinut o victorie strălucită, a prins curaj şi i-a înfruntat. Şi ce a zis? „V-am spus o dată şi nu aţi auzit. De ce voiţi să auziţi iarăşi?"[623] Ai văzut ce îndrăzneală a avut un cerşetor înaintea cărturarilor şi a fariseilor? Aşa de puternic este adevărul, aşa de neputincioasă este minciuna! Adevărul îi arată strălucitori pe cei pe care îi stăpâneşte, chiar dacă sunt oameni simpli. Minciuna însă, chiar dacă le e alături celor puternici, îi arată slabi. Deci ceea ce a vrut să spună este: „Nu sunteţi atenţi la cele spuse. De aceea nu vă mai spun, nici nu vă voi mai răspunde într-una, de vreme ce în zadar mă întrebaţi şi nu voiţi să auziţi ca să învăţaţi, ci ca să defăimaţi cele spuse".

„Nu cumva voiţi şi voi să vă faceţi ucenici ai Lui?"[624] Acum se înscrie pe sine în rândul ucenicilor, căci cuvintele „şi voi" arată că el Îi era deja ucenic. Apoi i-a luat în râs şi i-a mustrat din destul.

3. Le-a spus aceste cuvinte care îi răneau foarte mult anume pentru că voia să-i mustre peste măsură. Aceasta arată sufletul lui îndrăzneţ, întraripat, care trecea cu vederea furia lor şi arăta

[620] *Ioan* 9, 34.
[621] *Ioan* 9, 25.
[622] *Ioan* 9, 26.
[623] *Ioan* 9, 27.
[624] *Ioan* 9, 27.

că aceasta[625] era o mare vrednicie. De aceea vorbea cu mult curaj, arătând că, în vreme ce ei Îl jigneau pe Acela care era vrednic de admirat, el nu se simțea jignit, ci primea ca pe o cinstire ceea ce ei o aduceau ca jignire.

„Tu ești ucenic al Aceluia", au zis, „iar noi suntem ucenici ai lui Moise."[626] Dar afirmația voastră nu are sens, pentru că voi nu sunteți nici ai lui Moise, nici ai Acestuia. Dacă ați fi fost ai lui Moise, ați fi fost și ai Acestuia. De aceea Hristos le spunea mai înainte: „Dacă ați fi crezut în Moise, ați fi crezut și în Mine, căci despre Mine a scris acela"[627], pentru că ei căutau mereu scăpare în aceste cuvinte.

„Noi știm că Dumnezeu i-a vorbit lui Moise."[628] Cine v-a spus? Cine v-a vestit? „Strămoșii noștri", au răspuns ei. „Dar", a zis orbul, „nu este oare mai vrednic de crezare decât strămoșii voștri Cel care dovedește prin minuni că a venit de la Dumnezeu și vorbește cele de sus?" Și nu au spus: „Noi am auzit că Dumnezeu i-a vorbit lui Moise", ci: „Știm". Voi, iudeilor, susțineți cele pe care le-ați aflat din auzite ca și când le-ați ști, iar cele pe care le-ați aflat prin vedere le considerați mai prejos decât cele aflate prin auz? Și, într-adevăr, nu le-ați văzut pe acelea, ci le-ați auzit, iar pe acestea nu le-ați auzit, dar le-ați văzut.

Și orbul ce a zis? „Tocmai în aceasta stă minunea, că voi nu știți de unde este și El face asemenea minuni[629]; că un om care, după părerea voastră, nu este dintre cei însemnați, nici dintre cei vestiți, nici dintre cei slăviți, poate face unele ca acestea. Deci este cu totul limpede că este Dumnezeu, căci nu are nevoie de niciun ajutor omenesc."

„Știm că Dumnezeu nu-i ascultă pe păcătoși."[630] De vreme ce mai înainte au spus: „Cum poate un om păcătos să facă asemenea minuni?"[631], a luat în considerare și părerea lor, amintindu-le propriile lor cuvinte. „Această părere", a zis el, „este și a mea, și a voastră. Deci rămâneți fideli ei!"

Iată câtă înțelepciune avea! Mereu pomenește de minune, pentru că pe aceasta nu puteau să o dea la o parte, și trage

---

625 A fi ucenic al Lui.
626 *Ioan* 9, 28.
627 *Ioan* 5, 46.
628 *Ioan* 9, 29.
629 *Cf. Ioan* 9, 30.
630 *Ioan* 9, 31.
631 *Ioan* 9, 16.

concluziile pornind de la ea. Vezi că și ceea ce zicea la început: „Dacă este păcătos, nu știu"[632], nu a spus pentru că se îndoia – să nu fie! –, ci știa bine că nu este păcătos? Iar apoi, când a avut ocazia, iată cum s-a apărat: „Știm că Dumnezeu nu-i ascultă pe păcătoși, ci doar dacă este cineva cinstitor de Dumnezeu și face voia Lui"[633]. Aici L-a arătat nu numai slobod de păcate, ci și cu totul bineplăcut lui Dumnezeu și făcând toate ale Lui. De vreme ce aceia se numeau pe sine cinstitori de Dumnezeu, a adăugat: „Și face voia Lui". „Căci nu ajunge", zicea el, „să-L cunoști pe Dumnezeu, ci trebuie să faci și voia Lui". Apoi a lăudat minunea, spunând: „«Din veac nu s-a auzit să fi deschis cineva ochii unui orb din naștere»[634]. Deci, dacă mărturisiți că pe păcătoși nu-i ascultă [Dumnezeu], iar Acesta a făcut o minune, și o astfel de minune cum niciun om nu a făcut, atunci e limpede că toate le-a biruit prin virtute, iar puterea Lui este mai mare decât cea a oamenilor".

Iar aceia ce au răspuns? „În păcate te-ai născut tot, și tu ne înveți pe noi?"[635] Câtă vreme așteptau ca el să tăgăduiască și îl considerau vrednic de crezare, l-au chemat nu o dată, ci de două ori. Dar i-aș întreba: „Dacă nu-l considerați vrednic de crezare, atunci de ce l-ați chemat și l-ați întrebat a doua oară?" Tocmai atunci când trebuiau să-l admire, l-au învinuit, pentru că spunea adevărul fără sfială. Dar ce înseamnă: „În păcate te-ai născut tot"? Aici îl învinuiesc fără milă chiar și pentru orbirea lui. Ca și când ar fi zis: „Tu ești în păcate din fragedă vârstă", voiau să spună că pentru aceasta era orb, ceea ce nu avea nicio noimă. În această privință Hristos l-a mângâiat, spunându-i: „Spre judecată am venit în lumea aceasta, ca cei care nu văd să vadă, iar cei care văd să fie orbi"[636].

„În păcate te-ai născut tot, și tu ne înveți pe noi?" Și ce a spus omul? Oare și-a arătat propria părere? Oare nu a luat în considerare părerea pe care o împărtășeau toți când a zis: „Știm că Dumnezeu nu-i ascultă pe păcătoși"? Nu a dat glas celor spuse de voi?

„Și l-au dat afară."[637] Ai văzut cum propovăduitorul adevărului nu s-a împiedicat de faptul că nu era învățat? Vezi câte a auzit încă

[632] *Ioan* 9, 25.
[633] *Ioan* 9, 31.
[634] *Ioan* 9, 32.
[635] *Ioan* 9, 34.
[636] *Ioan* 9, 39.
[637] *Ioan* 9, 34.

de la început și câte a pătimit? Și cum a mărturisit și prin cuvinte, și prin fapte?

3. Acestea au fost scrise pentru ca și noi să le urmăm. Cerșetorul, orbul, el care nici măcar nu L-a văzut, a arătat de îndată atâta îndrăzneală chiar mai înainte de a-L chema Hristos. A stat înaintea întregii mulțimi îndrăcite și furioase, gata să îl ucidă, care voia să-L acuze pe Hristos prin cuvintele lui, și nu a cedat, nici nu a dat înapoi, ci, cu toată îndrăzneala, l-a făcut să tacă, și a ales ca, mai degrabă, să fie dat afară decât să trădeze adevărul. Deci cu cât mai mult noi, care atâta vreme am trăit în credință, care am văzut nenumărate minuni prin credință, care am primit binefaceri mai mari decât acela, care am văzut cu ochii dinăuntru taine negrăite, care am fost chemați la o asemenea cinste, trebuie să arătăm toată îndrăzneala, luându-I apărarea înaintea celor care încearcă să aducă învinuiri împotriva creștinilor, să vorbească împotriva lor și să-i facă să tacă și nu le arată nicio îngăduință!

Vom putea face aceasta dacă vom avea îndrăzneală, dacă vom lua seama la Scripturi și nu le vom asculta fără luare-aminte. Dacă cineva vine aici cu râvnă și e atent la cele ce se spun aici, chiar dacă acasă nu citește, este de ajuns și un singur an ca să dobândească multă experiență[149]. Pentru că nu citim azi aceste Scripturi, iar mâine altele, ci mereu aceleași, neîntrerupt.

Totuși mulți sunt într-o stare atât de nefericită, încât, după ce s-a citit atâta, nici măcar numele cărților nu le știu. Și nu se rușinează, nici nu se înfricoșează, ci vin să asculte dumnezeieștile cuvinte doar de curiozitate. Dar, dacă un kithared[150] sau un dansator sau vreun altul dintre cei de pe scenă cheamă orașul, toți răspund chemării lui, aleargă cu osârdie și cheltuiesc jumătate de zi doar luând aminte la acela. Iar când Dumnezeu ne vorbește prin proroci și apostoli, căscăm, ne scărpinăm, amețim. Vara ni se pare că este arșiță mare și luăm cu asalt piețele. Iarna însă ne împiedică ploaia și noroiul, așa că rămânem acasă. Dar la cursele de cai, unde nu avem deasupra acoperiș care să ne apere de ploaie, cei mai mulți stau, ca niște nebuni, fără să le pese de ploaia torențială, de vântul care le aruncă în față apa, de frig, de ploaie, de noroi, de lungimea drumului și nimic nu-i ține acasă, nici nu-i oprește să meargă acolo[151]. Aici însă, unde au și acoperiș deasupra capului și căldură plăcută, dau înapoi și nu vor să vină, deși aceasta ar fi spre folosul sufletului lor.

Spune-mi, este de îngăduit așa ceva? De aceea suntem mai experimentați decât toți în acelea, iar în cele necesare suntem mai puțin învățați și decât copiii. Dar, dacă te-ar numi cineva „conducător de car" sau „dansator", ai spune că te jignește și ai face orice ca să respingi această insultă. Dacă însă te trage să mergi la spectacol, nu dai înapoi. Și acea artă al cărei nume îl eviți o urmărești cu toată osârdia. Aici însă, unde și de pe urma lucrului, și de pe urma numelui ai folos, adică și din a fi, și din a te numi „creștin", nu știi ce înseamnă acest lucru. Ce poate fi mai rău decât această nechibzuință?

Aș vrea să vă spun aceasta necontenit, dar mă tem ca nu cumva să mă fac urât de voi în zadar, fără niciun folos. Căci văd nu numai tineri, ci și bătrâni care se poartă ca niște nebuni. Mai ales pentru aceștia îmi e rușine, când văd un bărbat demn de respect pentru părul lui alb, care face de rușine cărunteța lui, trăgând după sine pe fiul său. Ce este mai vrednic de râs decât aceasta? Ce este mai rușinos decât această faptă? Fiul este învățat chiar de tatăl lui să facă lucruri de rușine.

5. Te ustură cuvintele mele? Tocmai aceasta o vreau și eu: să vă trezească durerea pricinuită de cuvintele mele, ca să vă lepădați de aceste fapte de rușine. Sunt unii mult mai reci decât aceștia care nici nu se rușinează de cele spuse, ci chiar țin discursuri prelungi în favoarea acestei purtări. Dacă îi întrebi cine este Amos sau

[149] E posibil și ca exegeza întregii Evanghelii să se fi desfășurat între limitele unui singur an (probabil 391, după cronologia din John N.D. KELLY, *Golden Mouth. The story of John Chrysostom – Ascetic, Preacher, Bishop*, Cornell University Press, Ithaca, New York, 1995, p. 91). Din Omilia 25, 1 aflăm că Sfântul Ioan rostea omiliile în frecvență bisăptămânală; dacă exegeza a avut un parcurs neîntrerupt (și nu avem motive să credem altfel), atunci ea s-a întins pe durata unui an fără o lună (88 de omilii rostite în 11 luni). Ni se pare improbabilă ipoteza că exegeza ar fi durat doi sau trei ani, susținută în prefața ediției neogrecești: „Hrisostom predica atunci de două ori pe săptămână, dar nu e posibil ca acest lucru să se fi întâmplat neîntrerupt și de aceea presupunem că ele au acoperit doi sau chiar trei ani" (în: Ἰωάννου Χρυσοστόμου, Ἅπαντα τὰ ἔργα, vol. 12, în coll. Ἕλληνες Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας (ΕΠΕ), t. 30, Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς (Πατερικαὶ Ἐκδόσεις), Salonic, 1979, p. 416).

[150] Kithara era un instrument muzical în Grecia antică, înrudit cu lira, prevăzut de regulă cu șapte coarde. Referiri la alte tipuri de instrumente și de muzicanți se găsesc în Omilia 1, 1-2.

[151] Entuziasmul pentru cursele de cai era foarte răspândit în Imperiul Roman din această epocă. În special Constantinopolul și Antiohia erau renumite pentru acest tip de spectacol; vezi Omilia 11, 1.

Avdie sau câți sunt la număr prorocii sau apostolii, nu pot nici să deschidă gura. Dar, când e vorba de cai și conducători de care, vorbesc în apărarea lor mai iscusit decât sofiștii și retorii. Și după toate acestea spun: „Ce vătămare aduce? Ce pagubă?"

De aceea suspin, pentru că nici măcar nu știți că acest lucru este spre pagubă, nici măcar nu conștientizați răul. Dumnezeu ți-a dat un răstimp al vieții ca să-l slujești Lui, iar tu îl risipești în zadar, degeaba și fără folos. Și mai și întrebi care este paguba? Dacă cheltuiești puțin argint, numești aceasta pagubă, dar, când cheltuiești zile întregi cu spectacole satanice, socotești că nu faci nimic rău?

Ar trebui să-ți petreci întreaga viață în rugăciuni și slujbe, iar tu ți-o risipești degeaba și spre paguba ta în strigăte și în zgomot, în cuvinte de rușine, în certuri și desfătări nepotrivite și fapte săvârșite prin vrăjitorii. Și după toate acestea întrebi: „Care este paguba?" Nu știi că nimic altceva nu trebuie să prețuiești mai mult decât timpul? Dacă cheltuiești aur, poți să-l câștigi din nou, dar, dacă pierzi timpul, greu îl mai recuperezi. Puțin timp ne-a fost încredințat pentru viața aceasta. Dacă nu-l folosim așa cum trebuie, ce vom spune când vom merge acolo?

Spune-mi: dacă ai cerut unuia dintre fiii tăi să învețe o artă, iar el a rămas în continuare acasă sau a umblat prin alte locuri, oare dascălul nu l-ar respinge? Nu ți-ar spune: „Ai făcut o înțelegere cu mine și ai stabilit o perioadă de timp. Dacă copilul nu vine în acest răstimp la noi, ci pierde timpul în altă parte, cum ți-l vom înfățișa ca elev?" Acestea trebuie să le spunem și noi. Căci și Dumnezeu ne va spune: „V-am dat timp ca să învățați această artă a evlaviei. De ce ați risipit timpul acesta degeaba și în zadar? De ce nu ați urmat mereu dascălului, nici nu ați luat seama la cuvintele lui?"

Și, ca să înțelegi că evlavia este o artă, ascultă ce spune prorocul: „Veniți, fiilor, ascultați-mă pe mine! Frica Domnului vă voi învăța pe voi"[641]. Și iar: „Fericit este omul pe care îl vei certa, Doamne, și din legea Ta îl vei învăța pe el"[642]. Deci, când risipești timpul în zadar, ce scuză vei avea?

„Dar", spui tu, „de ce ni s-a încredințat doar puțin timp?" O, ce nesimțire și nerecunoștință! Tocmai pentru acel lucru pentru care

[641] *Psalmul* 33, 11.
[642] *Psalmul* 93, 12.

ar trebui să mulțumești, adică pentru că ți-a scurtat suferința, a făcut să înceteze osteneala ta și ți-a pregătit odihnă îndelungată, și chiar fără sfârșit, pentru acestea Îl învinuiești și cârtești?

Dar nu știu cum am ajuns aici cu discursul și l-am lungit atât. Deci trebuie să încheiem. Și aceasta din cauza ostenelii noastre, căci aici, dacă se lungește cuvântarea, toți ne plictisim, dar acolo ei merg în miezul zilei și pleacă seara, la lumina lămpilor și a torțelor. Totuși, ca să nu aducem mereu învinuiri, vă rugăm și vă cerem: faceți această favoare și mie, și vouă înșivă! Să ne eliberăm de toate celelalte și să ne alipim doar de acestea [duhovnicești]! Astfel vom dobândi și noi bucurie și veselie din partea voastră, ne vom mândri cu voi și vom lua și răsplată pentru aceasta, dar plata toată o veți culege voi, pentru că, deși mai înainte v-ați alipit nebunește de spectacolele dansatorilor, acum, din frica de Dumnezeu și de pe urma chemării noastre, v-ați lepădat de boala aceea, ați zdrobit lanțurile și ați alergat către Dumnezeu. Și nu numai acolo veți primi plată, ci și aici veți avea parte de adevărată desfătare. Căci astfel este virtutea. Pe lângă cununile de acolo, ne oferă și aici o viață fericită.

Să ne supunem, dar, celor spuse, ca să dobândim și bunătățile de aici, și cele de acolo, cu harul și cu iubirea de oameni ale Domnului nostru Iisus Hristos, împreună cu Care fie slava Tatălui și Sfântului Duh, în vecii vecilor. Amin.

Omilia 59

„Și l-au dat afară. Și a auzit Iisus că l-au dat afară. Și, găsindu-L, i-a zis: «Crezi tu în Fiul lui Dumnezeu?» El a răspuns și a zis: «Și cine este, Doamne, ca să cred în El?»" (Ioan 9, 34-36)

1. Cei care pătimesc ceva rău și sunt ocărâți pentru adevăr și pentru mărturisirea lui Hristos, aceștia sunt de fapt cei care au parte de cinste. Așa cum cineva care pierde niște bani pentru El de fapt îi găsește, iar cel care își urăște sufletul său[564]; tocmai acesta este cel care îl iubește, tot așa și cel ocărât este de fapt cel care este cinstit. Așa a fost și în cazul orbului. L-au scos iudeii din templu și l-a găsit Stăpânul templului. A scăpat de sinedriul vătămător și a dobândit izvorul mântuitor. A fost necinstit de cei care Îl necinsteau pe Hristos și a fost cinstit de Stăpânul îngerilor. Astfel sunt răsplățile adevărului. Tot așa și noi, dacă lăsăm aici banii, vom afla dincolo îndrăzneală; dacă dăm aici celor necăjiți, ne vom odihni în ceruri. Dacă suntem ocărâți pentru Dumnezeu, vom avea parte de cinste și aici, și acolo.

Și, când l-au scos din templu, l-a găsit Iisus. Evanghelistul arată că pentru aceasta a venit, ca să-l întâlnească. Și iată cu ce îi răsplătește: cu cel mai mare bine. Căci S-a făcut cunoscut celui care mai înainte nu-L cunoștea și l-a așezat în rândul ucenicilor Lui. Ia aminte cu câtă exactitate povestește [evanghelistul]! Căci, atunci când El l-a întrebat: „Crezi tu în Fiul lui Dumnezeu?", orbul i-a spus: „Doamne, și cine este?" Încă nu-L cunoștea, deși fusese tămăduit de El, pentru că era orb mai înainte de a veni la Binefăcătorul, iar după vindecare a fost împresurat de câinii aceia. [Hristos] l-a primit așa cum supraveghetorul întrecerilor primește un atlet care mult s-a ostenit și a fost încununat.

Și de ce i-a zis: „Crezi în Fiul lui Dumnezeu?" Ce e asta? După atâtea contraziceri cu iudeii, după atâtea discuții, îl întreabă:

---

564 *Cf.* Ioan 12, 25.

„Crezi?" Nu pentru că nu știa [a întrebat], ci pentru că voia ca orbul să-L cunoască și pentru a arăta că cinstea mult credința lui. „M-a jignit atâta mulțime", zicea, „dar pentru Mine nu înseamnă nimic vorbele lor. Un singur lucru Mă interesează: ca tu să crezi. Căci mai bun este unul singur care face voia Domnului decât mii de nelegiuiți".

„Crezi tu în Fiul lui Dumnezeu?" Deși era de față și primea cuvintele Lui, l-a întrebat astfel pentru a-l face ca să-L dorească mai înainte. Nu a zis dintr-odată: „Crezi!", ci l-a întrebat. Iar orbul ce a spus? „Și cine este, Doamne, ca să cred în El?"[344] Acestea sunt cuvintele unui suflet care are multă dorire și care caută. Nu L-a cunoscut pe Cel în apărarea Căruia a vorbit atâta, tocmai ca să vezi iubirea lui de adevăr. Căci încă nu-L văzuse.

„I-a zis: «L-ai și văzut. Și Cel care vorbește cu tine, Acela este»."[345] Nu a zis: „Eu sunt", ci era încă măsurat și reținut. „L-ai și văzut." Această afirmație era încă neclară. De aceea a spus apoi mai limpede: „Cel care vorbește cu tine, Acela este". „Iar el a zis: «Cred, Doamne!» Și s-a închinat Lui"[346] numaidecât.

Nu i-a zis: „Eu sunt Cel care te-a vindecat, Cel care ți-a zis: «Mergi de te spală în Siloam!»", ci a trecut sub tăcere toate acelea și a zis: „Crezi în Fiul lui Dumnezeu?" Apoi orbul, arătând multa sa bunăvoință, I s-a închinat numaidecât, ceea ce au făcut puțini dintre cei vindecați [de El], precum leproșii și poate și vreun altul. Prin aceasta el a arătat puterea Lui dumnezeiască. Ca să nu creadă cineva că doar a spus aceasta, a adăugat și fapta.

După ce I s-a închinat orbul, Hristos a zis: „Spre judecată am venit Eu în lume, pentru ca cei care nu văd să vadă și cei care văd să fie orbi"[347]. Aceasta a spus-o și Pavel: „Ce vom zice deci? Că neamurile care nu căutau dreptatea au dobândit dreptatea, însă dreptatea din credința în Iisus; iar Israel, urmărind legea dreptății, n-a ajuns la legea dreptății"[348]. Spunând: „Spre judecată am venit Eu în lumea aceasta", l-a întărit pe orb în credință și, în același timp, i-a trezit pe cei care Îl urmau; căci Îl urmau fariseii. Prin cuvintele: „Spre judecată", vrea să spună: „Spre mai mare osândă", arătând că,

[344] *Ioan* 9, 36.
[345] *Ioan* 9, 37.
[346] *Ioan* 9, 38.
[347] *Ioan* 9, 39.
[348] *Romani* 9, 30-31.

cei care Îl învinuiau, tocmai ei erau de fapt de învinuit și tocmai cei care Îl acuzau ca pe un păcătos erau de acuzat. Aici vorbește de două feluri de vedere și două feluri de orbire: una a simțurilor și una a minții. Unii dintre cei care Îl urmau I-au zis: „Oare și noi suntem orbi?"[649] Așa cum și în altă parte spuneau: „Nimănui niciodată nu am fost robi"[650], „nu ne-am născut din desfrânare"[651], așa și acum au vorbit numai de cele simțite și numai de acest beteșug s-au rușinat.

Apoi, arătându-le că este mai bine să fie orbi decât să vadă, le-a zis: „Dacă ați fi orbi, nu ați fi avut păcat"[652]. De vreme ce considerau că acest defect este un lucru de rușine, El l-a întors asupra capului lor, zicând: „Aceasta v-ar fi adus o pedeapsă mai ușoară". Mereu înlătura cugetările omenești și îi ducea către un sens măreț și minunat. „Dar acum ziceți: «Noi vedem»."[653] Așa cum spunea altădată: „Cel despre care ziceți voi că este Dumnezeul vostru"[654], așa a spus și aici. „Dar acum ziceți că vedeți pentru că nu vedeți." Le arată acum că ceea ce considerau ei că este o mare laudă le aduce osândă. Pe orbul din naștere l-a consolat cu privire la beteșugul de mai înainte, iar iudeilor le-a vorbit despre orbirea lor. Vorbea mereu despre aceasta pentru ca ei să nu zică: „Nu din cauza orbirii noastre nu venim [la Tine], ci refuzăm aceasta pentru că fugim de Tine ca de un înșelător".

2. Nu degeaba a menționat evanghelistul că unii dintre fariseii care erau împreună cu El au auzit acestea și au zis: „Oare și noi suntem orbi?"[655], ci ca să-ți amintească că ei erau cei care mai înainte s-au depărtat de El și care mai apoi au vrut să arunce cu pietre[656]. Căci erau unii care doar la arătare Îl urmau și ușor treceau la o atitudine contrară.

Și cum a dovedit că nu este amăgitor, ci Păstor? Le-a pus înainte însușirile fiecăruia: și ale păstorului, și ale amăgitorului și răufăcătorului și, pornind de la acestea, i-a lăsat să cerceteze adevărul lucrurilor. Mai întâi le-a arătat care este înșelătorul și furul,

[649] *Ioan* 9, 40.
[650] *Ioan* 8, 33.
[651] *Ioan* 8, 41.
[652] *Ioan* 9, 41.
[653] *Ioan* 9, 41.
[654] *Ioan* 8, 54.
[655] *Ioan* 9, 40.
[656] *Cf. Ioan* 8, 59.

dându-i aceste nume cu privire la Scripturi și zicând: „Amin, amin, vă spun vouă, cel care nu intră pe ușă în staulul oilor, ci sare pe aiurea, acela este fur și tâlhar"[657]. Iată deci însemnele tâlharului: mai întâi faptul că nu intră pe față, apoi că nu este în acord cu Scripturile. Căci aceasta înseamnă: „Nu pe ușă". Aici se referă și la cei dinaintea Lui, și la cei care vor fi după El, la Antihrist și la prorocii mincinoși, la Iuda și Teudas[658] și la alții asemenea lor.

Pe bună dreptate a numit Scripturile „ușă", căci acestea ne duc la Dumnezeu și ne deschid cunoașterea lui Dumnezeu; acestea ne fac [să fim] oile Lui, ne păzesc și nu lasă lupii să intre. Precum o ușă păzită, așa [Scriptura] interzice ereticilor intrarea, ținându-ne în siguranță cu privire la toate pe care le-am voi, și nu ne lasă să rătăcim. Câtă vreme nu vom da la o parte ușa aceasta, nu vom putea fi stăpâniți de vrăjmași. Prin aceasta îi vom cunoaște pe toți, și pe păstori, și pe cei care nu sunt păstori.

Dar ce înseamnă: „În staul"? Se referă la oi, la purtarea de grijă față de ele. Căci cel care nu folosește Scripturile, ci sare pe aiurea, adică își croiește alt drum, care nu este legiuit, acela este fur. Vezi că și aici este în acord cu Tatăl, prin faptul că pune înainte Scripturile? De aceea și iudeilor le spunea: „Cercetați Scripturile!"[659] și l-a pus înainte pe Moise și îl chema ca martor pe el și pe toți prorocii. Căci zicea: „Toți cei care i-au ascultat pe proroci vor veni la Mine" și: „Dacă ați fi crezut în Moise, ați fi crezut în Mine"[660]. Aici spune același lucru în chip metaforic. Când a spus: „Sare pe aiurea", S-a referit și la cărturari, pentru că învățau porunci și învățături ale oamenilor[661] și încălcau Legea, după cum spunea El învinuindu-i: „Nimeni dintre voi nu împlinește Legea"[662]. Și bine a zis: „Sare", și nu: „Intră", căci este propriu furului să vrea să sară gardul și toate să le facă punându-se în primejdie.

Ai văzut cum l-a descris pe tâlhar? Iată acum și însușirile păstorului. Cine este acesta? „Cel care intră pe ușă, acela este păstorul oilor. Acestuia portarul îi deschide și oile ascultă de glasul lui și pe ale sale le cheamă pe nume; și, când le mână, merge înaintea lor."[663]

---

[657] *Ioan* 10, 1.
[658] *Cf. Faptele* 5, 36.
[659] *Ioan* 5, 39.
[660] *Ioan* 5, 46.
[661] *Cf. Matei* 15, 9.
[662] *Ioan* 7, 19.
[663] *Ioan* 10, 2-4.

A înfățișat și însușirile păstorului, și ale răufăcătorului. Să vedem și cum se leagă acestea de următoarele afirmații: „Acestuia portarul îi deschide”[664]. Continuă să vorbească metaforic ca să facă cuvântarea mai grăitoare. Dacă vrei să cercetezi parabola după literă, nimeni nu te oprește să-l consideri aici pe Moise portar, căci acela este cel căruia i s-au încredințat cuvintele lui Dumnezeu.

„Oile ascultă de glasul lui și pe ale sale le cheamă pe nume.”[665] Ei spuneau mereu că El este amăgitor și întăreau această părere prin necredința lor, zicând: „Cine dintre căpetenii a crezut în El?”[666] De aceea le-a arătat că nu pe El trebuiau să-L numească, datorită necredinței lor, „răufăcător” și „amăgitor”, ci pe ei înșiși, pentru că nu Îl ascultau și, prin urmare, aveau să fie alungați curând din staulul oilor.

Dacă este propriu păstorului să intre pe ușa legiuită, iar El a intrat pe ea, atunci toți cei care L-au urmat ar fi putut să fie oi, dar unii s-au răzvrătit. Aceștia nu pe Păstor Îl atacau, ci se lepădau ei înșiși de înrudirea cu oile.

Nu trebuie să fim nedumeriți dacă spunea mai înainte că El este ușa. S-a numit pe Sine și „păstor”, și „oaie” pentru că în felurite chipuri numește cele ce țin de iconomia Lui. Când ne duce la Tatăl, Se numește pe Sine „ușă”, iar când ne poartă de grijă, Se numește „păstor”. Se numește pe Sine și „păstor” ca să nu crezi că lucrarea Lui este doar să-i aducă la Tatăl.

„Și oile ascultă de glasul lui și oile sale le cheamă și le mână afară și el merge înaintea lor.”[667] De fapt, păstorii fac contrariul, adică merg în urma oilor. Dar El, pentru a arăta că pe toți îi călăuzește spre adevăr, face contrariul, ca atunci când trimitea oile nu departe de lupi, ci în mijlocul lupilor[668]. Căci această păstorire este cu mult diferită de cea pe care o cunoaștem noi, este ceva neobișnuit.

3. Eu cred că se referă aici și la orb. Căci și pe el l-a scos, chemându-l din mijlocul iudeilor, iar el a auzit glasul Lui și L-a recunoscut. „Iar după un străin nu vor merge, pentru că nu cunosc glasul străinilor.”[669] Vorbește aici de Teudas și Iuda

---

[664] *Ioan* 10, 3.
[665] *Ioan* 10, 3.
[666] *Ioan* 7, 48.
[667] *Ioan* 10, 3-4.
[668] *Cf. Matei* 10, 16.
[669] *Ioan* 10, 5.

[Galileeanul][670] – căci zice: „Toți cei care au crezut în ei au fost risipiți"[671] – sau despre hristoșii mincinoși care aveau să amăgească mai apoi. Deci, ca să nu spună ei că El este unul dintre aceștia, S-a deosebit de ei prin multe diferențe.

Prima diferență pe care o pune înainte este referitoare la învățătura din Scripturi. El prin acestea îi aducea la Sine, dar ei nu de la ele porneau pentru a-i atrage pe oameni. A doua diferență se referă la supunerea oilor. Toți au crezut în El, nu numai cât a fost în viață, ci și după moartea Lui, în vreme ce pe aceia imediat i-au părăsit. Trebuie să spunem, împreună cu acestea, și a treia diferență, care nu este neînsemnată. Aceia făceau toate cu răzvrătire, ca niște tirani, iar El atât de departe S-a ținut de o astfel de bănuială, încât a fugit de cei care voiau să-L facă rege[672], iar când L-au întrebat dacă se cuvine să se dea dajdie cezarului, a poruncit să se dea[673] și El Însuși a plătit darea[674]. În plus, El a venit pentru mântuirea oilor, „ca să aibă viață și să o aibă din belșug"[675], iar aceia și de viața aceasta le-au lipsit. Ei i-au trădat pe cei care s-au încredințat lor și au fugit, dar El atâta noblețe a arătat, încât și viața Și-a dat-o [pentru ei]. Aceia au pătimit ce au pătimit fără voie, fiind siliți și fugind de ele, iar El de voie și potrivit cu alegerea Sa a îndurat toate.

„Această pildă le-a spus-o Iisus, dar ei n-au înțeles ce însemnau cele pe care le spunea lor."[676] Dar de ce le-a vorbit în chip ascuns? Pentru că voia să-i facă mai atenți. Deci, după ce i-a pregătit astfel, a lămurit ceea ce era neclar, zicând așa: „Eu sunt ușa.

[670] Nume de conspiratori contra romanilor, menționați și de IOSIF FLAVIU, *Antichități iudaice*, XX, 5. Transformarea Iudeei în provincie romană in anul 6 d.Hr. generase contestări vehemente din partea mișcării politice a zeloților (al cărei partizan fusese și Simon Zelotul, viitorul apostol, *cf. Matei* 10, 4). Dintre ei, cei mai energici opozanți formau tabăra sicarilor (lat. *sicarii* – „asasini" de la lat. *sica* – „pumnal"), care instrumentează de-a lungul timpului mai multe răscoale, înăbușite de romani. Se crede că din această grupare insurgentă au făcut parte atât Baraba (*cf. Matei* 27, 16), cât și cei doi „tâlhari" răstigniți de-a dreapta și de-a stânga Mântuitorului (termenul „tâlhar", ληστής, apare la Iosif Flaviu cu înțelesul de „revoluționar"; detalii in Robert EISENMAN, *James the Brother of Jesus*, Penguin, NYC, 1997, p. 315). Despre Iuda și Teudas, vezi și în SFÂNTUL IOAN GURĂ DE AUR, *Omilii la Evanghelia după Ioan*, vol. 1, p. 272, n. 825.

[671] *Faptele* 5, 36-37.

[672] *Cf. Ioan* 6, 15.

[673] *Cf. Matei* 22, 21.

[674] *Cf. Matei* 17, 24-27.

[675] *Ioan* 10, 10.

[676] *Ioan* 10, 6.

De va intra cineva prin Mine, va intra și va ieși și pășune va afla"[677], adică va fi în siguranță și fără grijă. „Pășune" numește aici hrana și păstorirea oilor, precum și stăpânirea și autoritatea asupra lor, adică înăuntru va rămâne și nimeni nu-l va scoate afară. Aceasta s-a întâmplat și cu apostolii care în voie intrau și ieșeau, ca unii care erau stăpâni ai întregii lumi și nimeni nu putea să-i dea afară.

„Toți câți au venit sunt furi și tâlhari, dar oile nu i-au ascultat."[678] Nu despre proroci vorbește aici, așa cum pretind ereticii – căci pe aceia i-au ascultat oile și prin ei au crezut toți cei care au crezut și în Hristos –, ci despre Teudas și Iuda și alți răzvrătiți. Pe de altă parte, cuvintele: „Oile nu i-au ascultat" le-a spus ca o laudă și nicăieri nu se poate vedea că îi laudă pe cei care nu ascultă de proroci, ci, dimpotrivă, îi ceartă și îi acuză cu tărie. De aici se vede că aceste cuvinte: „Nu au ascultat" s-au spus despre răzvrătiții aceia. „Furul nu vine decât să fure, să junghie și să piardă."[679] Aceasta s-a și întâmplat atunci, căci toți au fost junghiați și omorâți. „Eu am venit ca să aibă viață și să o aibă din belșug."[680] Spune-mi: ce înseamnă „viață din belșug"? Împărăția cerurilor. Dar încă nu spune aceasta, ci folosește mereu cuvântul „viață", care le era lor cunoscut.

„Eu sunt păstorul cel bun."[681] Aici vorbește despre Pătimirea Sa, arătând că aceasta se face pentru mântuirea lumii și nu fără voie vine spre ea. Apoi arată iar însușirile păstorului și ale celui plătit. „Păstorul își pune sufletul [pentru oi], iar cel plătit, care nu este păstor și ale cărui oi nu sunt ale lui, vede lupul venind și lasă oile și fuge; și vine lupul și le răpește."[682] Aici Se arată pe Sine de o putere cu Tatăl, de vreme ce este păstor și oile sunt ale Lui.

Vezi cum în parabole, acolo unde înțelesul este ascuns, vorbește mai înalt, așa încât nu dă ascultătorilor pricină vădită [să-L contrazică]? Deci ce face cel plătit? „Vede lupul venind și lasă oile; și vine lupul și le răpește." Asta au făcut și ei. Dar El a făcut contrariul, căci, atunci când L-au prins, a zis: „Lăsați-i pe aceștia să se ducă", ca să se împlinească cuvântul: „Niciunul dintre ei nu a pierit"[683].

---

[677] *Ioan* 10, 9.
[678] *Ioan* 10, 8.
[679] *Ioan* 10, 10.
[680] *Ioan* 10, 10.
[681] *Ioan* 10, 11.
[682] *Ioan* 10, 11-12.
[683] *Cf. Ioan* 18, 8-9.

Aici trebuie să ne gândim și la lupul spiritual. Căci nici pe acela nu l-a lăsat să vină să răpească oile. Acela nu este numai lup, ci și leu, căci zice: „Potrivnicul nostru, diavolul, umblă răcnind ca un leu"[684]. Acela este și șarpe, și balaur: „Veți călca peste șerpi și peste scorpii"[685].

4. De aceea vă rog să rămânem în grija Păstorului! Și vom rămâne dacă vom asculta de glasul Lui, dacă ne vom supune Lui, dacă nu vom urma pe un altul. Dar care este glasul Lui? „Fericiți cei săraci cu duhul; fericiți cei curați cu inima; fericiți cei milostivi."[686] Dacă vom face acestea, vom rămâne în grija Păstorului și lupul nu va putea să intre [în staul]. Și, chiar de va intra, o va face spre paguba lui. Căci avem Păstor Care atât de mult ne iubește, încât și sufletul Și-l dă pentru noi. Deci, câtă vreme El este puternic și ne iubește, ce ne împiedică să ne mântuim? Nimic, doar dacă nu cumva noi înșine ne vom depărta de El. Cum ne vom depărta? Ascultă ce spune El: „Nu puteți sluji la doi domni, lui Dumnezeu și lui mamona"[687]. Deci, dacă Îi slujim Lui, nu vom îndura tirania celuilalt.

Și mai amară decât orice tiranie este pofta după bani. Nu aduce nicio plăcere, ci numai griji, pizmă, uneltiri, ură, clevetiri și nenumărate piedici în calea virtuții: nepăsare, destrăbălare, lăcomie, beție. Acestea și pe cei liberi îi fac robi mai nenorociți decât sclavi cumpărați cu bani, și robi nu ai oamenilor, ci ai celei mai grele dintre toate patimile și bolile sufletului. Unul ca acesta îndrăznește să facă multe lucruri care nu sunt plăcute nici lui Dumnezeu, nici oamenilor, pentru că se teme ca nu cumva cineva să-l scoată de sub această stăpânire. O, amară robie și diavolească stăpânire! Și mai rău decât toate este că, deși suntem ținuți de atâtea rele, ne îndulcim de ele, îmbrățișăm lanțurile și, deși ne aflăm într-o închisoare plină de întuneric, nu vrem să ieșim la lumină, ci adunăm rele împrejurul nostru și ne îndulcim de boală.

De aceea nici nu ne putem elibera, ci suntem într-o stare mai rea decât cei care lucrează în mine, care rabdă durere și chinuri, fără a se bucura de roade. Și, într-adevăr, mai rău decât toate este că, de ar voi cineva să ne elibereze din această amară robie, nu

[684] *1 Petru* 5, 8.
[685] *Luca* 10, 19.
[686] *Matei* 5, 3, 8, 7.
[687] *Matei* 6, 24.

suportăm aceasta, ba chiar ne supărăm și ne indignăm, nefiind astfel cu nimic mai presus decât nebunii, ba chiar cu mult mai nenorociți decât aceia, prin faptul că nici nu voim să ne eliberăm de nebunie.

Oare pentru asta ai fost adus pe lumea aceasta, omule? Pentru aceasta ai fost făcut om, ca să trudești în această mină și să culegi aur? Nu pentru aceasta te-a creat [Dumnezeu] după chipul Său, ci ca să-I placi Lui, ca să dobândești [bunătățile] viitoare, ca să dănțuiești împreună cu îngerii. De ce, dar, te lepezi de o astfel de înrudire și te silești către cea mai de pe urmă necinste și josnicie? Cel care s-a născut din dureri ca și tine – mă refer la durerile duhovnicești – se topește de foame, în vreme ce tu crăpi de îmbuibare. Fratele tău umblă cu trupul dezbrăcat, iar tu și hainele ți le acoperi cu podoabe, pregătind viermilor un astfel de veșmânt. Cu cât mai bine ar fi fost să îmbraci cu ele trupurile săracilor! Așa [hainele] rămâneau nestricate și voi vă eliberați de orice grijă și dobândeați viața ce va să fie. Dacă nu vrei ca acestea să devină mâncare pentru molii, dă-le săracilor! Ei sunt cei care știu să scuture bine hainele acestea. Pentru că trupul lui Hristos este mai de preț și mai sigur decât orice cufăr. Nu numai că păzește hainele și le păstrează întregi, ci le face și mai strălucitoare. Cufărul de multe ori poate fi luat împreună cu hainele din el și îți pricinuiește astfel cea mai mare pagubă, dar această vistierie nici moartea nu o poate distruge. Aici nu avem nevoie nici de uși, nici de zăvoare, nici de paznici care veghează, nici de altă strajă de acest fel. Căci cele pregătite în cer sunt ferite de orice uneltire și sunt păzite, așa cum este firesc. În acel loc niciun rău nu poate intra.

Dar, deși noi nu încetăm a spune acestea, voi, care le auziți, nu le dați crezare. Pricina este că avem suflet netrebnic care tinde spre țărână și se târăște pe pământ. Totuși, nu se cuvine să vă învinuiesc pe toți de răutate, ca și când ați suferi toți de o boală fără leac. Dacă cei care sunt beți după avere își astupă urechile ca să nu audă cele pe care le spunem, atunci măcar cei care trăiesc în sărăcie pot lua aminte la cuvintele noastre. „Și de ce spui acestea celor săraci?", întrebi. „Ei nu au aur, nici atâtea haine." Da, dar au pâine și apă rece, au doi bănuți și picioare ca să meargă să-i cerceteze pe bolnavi; au limbă și cuvânt ca să mângâie pe cel necăjit; au casă și acoperiș ca să găzduiască pe cel străin. Desigur, nu cerem atâția și atâția talanți de aur de la săraci, ci de la cei bogați. Dacă cineva este

sărac și vine la ușa altui [sărac], Stăpânul nostru[688] nu Se rușinează nici dacă ia un bănuț, ci chiar va spune că a luat de la el mai mult decât de la cei care au averi.

Câți dintre cei de acum nu își doresc să fi trăit în vremea aceea când Hristos întrupat umbla pe pământ, ca să locuiască și să mănânce împreună cu El? Iată, și acum se poate aceasta, putem să-L chemăm la masă și să mâncăm cu El. Și spre mai mare folos, căci mulți dintre cei care au mâncat atunci împreună cu El au mers la pierzare, așa cum a fost Iuda și alții asemenea lui. Dar acum tot cel care Îl cheamă în casa lui și împarte cu El masa și casa se bucură de mare binecuvântare.

„Veniți", zice, „binecuvântații Tatălui Meu, moșteniți Împărăția pregătită vouă de la începutul lumii! Căci flămând am fost și Mi-ați dat să mănânc; însetat am fost și Mi-ați dat să beau; străin am fost și M-ați primit; bolnav am fost și M-ați cercetat; în temniță am fost și ați venit la Mine"[689]. Așadar, ca să auzim aceste cuvinte, să-l îmbrăcăm pe cel gol, să-l primim pe cel străin, să-l hrănim pe cel flămând, să dăm de băut celui însetat, să-l cercetăm pe cel bolnav, să mergem să vedem pe cel din închisoare, așa încât să ne bucurăm de îndrăzneală, să primim iertare de păcate și să ne împărtășim de bunătățile acelea mai presus de minte și de cuvânt[690]. Pe acestea fie să le dobândim toți, cu harul și cu iubirea de oameni ale Domnului nostru Iisus Hristos, Căruia fie slava și puterea în vecii vecilor. Amin.

---

[688] Care Se află ascuns în cel sărac care cere; *cf. Matei* 25, 40: „Adevărat zic vouă, întrucât ați făcut unuia dintre acești frați ai Mei, prea mici, Mie Mi-ați făcut".

[689] *Matei* 25, 34-36.

[690] *Cf. 1 Corinteni* 2, 9.

Omilia 60

„Eu sunt păstorul cel bun și le cunosc pe ale Mele și ale Mele Mă cunosc pe Mine. Precum Mă cunoaște pe Mine Tatăl, și Eu Îl cunosc pe Tatăl și Îmi pun sufletul Meu pentru oi." (*Ioan* 10, 14-15)

1. Mare, iubiților, mare lucru este calitatea de întâistătător al Bisericii și are nevoie de multă înțelepciune și de atâta curaj, încât, așa cum a spus Hristos, să-ți pui viața pentru oi. Și aceasta în așa fel încât niciodată să nu le lași singure și lipsite de apărare, ci să stai cu nobilă vitejie împotriva lupului. Prin aceasta se deosebește păstorul de cel plătit. Cel de-al doilea urmărește mereu propria izbăvire și nu-i pasă de oi, iar cel dintâi caută mereu izbăvirea oilor, iar pe a sa o trece cu vederea.

După ce a arătat însușirile păstorului, înfățișează două feluri de răufăcători: unul este furul care junghie și răpește, al doilea este cel care nu face nimic de acest fel, dar, atunci când se întâmplă astfel de rele, nu se împotrivește, nici nu le împiedică. Când vorbește de primii, se referă la Teudas[691] și la cei care erau cu el, iar când vorbește de ceilalți, trimite la învățătorii iudeilor, care nu se preocupau, nici nu se îngrijeau de oile încredințate lor. Aceasta și Iezechiel o spunea mai demult, acuzându-i: „Vai de păstorii lui Israel! Oare păstorii se păstoresc pe ei înșiși? Păstorii nu păstoresc oare oile?"[692] Dar aceia făceau contrariul, ceea ce este cel mai mare rău și pricină a tuturor celorlalte rele. De aceea prorocul zice: „[Oaia] rătăcită nu o întorceau, pe cea pierdută nu o căutau, pe cea rănită nu o bandajau, pe cea bolnavă nu o vindecau"[693], pentru că nu pășteau oile, ci pe ei înșiși. Și Pavel arată aceasta, cu alte cuvinte, zicând: „Căci toți caută ale lor, nu ale lui Iisus Hristos"[694].

---

691 *Cf. Faptele* 5, 36.
692 *Iezechiel* 34, 2.
693 *Iezechiel* 34, 4.
694 *Filipeni* 2, 21.

Şi iar: „Nimeni să nu caute ale sale, ci fiecare pe ale aproapelui"[695]. Dar Hristos Se separă şi de unii, şi de alţii: de cei care aduc vătămare Se separă zicând: „Pentru aceasta am venit, ca viaţă să aibă şi din belşug să aibă"[696], iar de cei care trec cu vederea oile când sunt răpite de lupi, prin faptul că nu le-a părăsit, ci chiar Şi-a pus sufletul pentru ele, pentru ca oile să nu moară. Când voiau să-L omoare, nici învăţătura nu Şi-a schimbat-o, nici pe cei care credeau nu i-a trădat, ci a rămas statornic şi a ales să moară. De aceea spunea mereu: „Eu sunt păstorul cel bun".

Apoi, fiindcă cele spuse de El păreau neîntemeiate (pentru că afirmaţia: „Sufletul Meu îl pun" nu după mult timp avea să se adeverească, dar afirmaţia: „Ca viaţă să aibă şi din belşug să aibă" avea să se adeverească în veacul viitor, după plecarea lor de aici), ce a făcut? Folosind un cuvânt pentru altul, prin expresia „a da sufletul" lasă să se înţeleagă că Îşi dă şi viaţa. Aceasta o spunea şi Pavel: „Dacă, pe când eram vrăjmaşi, ne-am împăcat cu Dumnezeu prin moartea Fiului Lui, cu atât mai mult, împăcaţi fiind, ne vom mântui"[697]. Şi iar, în alt loc: „Care pe Însuşi Fiul Său nu L-a cruţat, ci L-a dat morţii pentru noi toţi, cum nu ne va da toate împreună cu El?"[698]

Dar de ce nu L-au învinuit acum ca mai înainte, zicând: „Tu mărturiseşti despre Tine Însuţi; mărturia Ta nu este adevărată"[699]? Pentru că de multe ori i-a făcut să tacă şi, prin minunile săvârşite, S-a arătat lor şi mai demn de crezare.

Apoi, pentru că a spus mai înainte: „Şi oile ascultă de glasul Lui şi merg după El"[700], ca să nu zică cineva: „Dar cei care n-au crezut?", ascultă ce a adăugat: „Şi cunosc pe ale Mele şi ale mele Mă cunosc pe Mine"[701]. Aceasta a arătat-o şi Pavel: „Nu a lepădat Dumnezeu poporul Său, pe care mai înainte l-a cunoscut"[702]. Şi Moise a spus: „Cunoscut-a Dumnezeu pe cei care sunt ai Săi"[703]. „La aceia Mă refer", zice El, „pe care mai înainte i-am cunoscut".

[695] *1 Corinteni* 10, 24.
[696] *Ioan* 10, 10.
[697] *Romani* 5, 10.
[698] *Romani* 8, 32.
[699] *Ioan* 8, 13.
[700] *Ioan* 10, 3-4.
[701] *Ioan* 10, 14.
[702] *Romani* 11, 2.
[703] *2 Timotei* 2, 19.

Apoi, ca să nu crezi că este vorba de aceeași măsură a cunoașterii[704], ascultă cum înlătură această bănuială! După ce spune: „Cunosc pe ale Mele și ale Mele Mă cunosc pe Mine", arată că nu este egală cunoașterea. „Dar unde este egală?" „Între Tatăl și Mine. Căci în acest caz, «precum Mă cunoaște Tatăl, și Eu cunosc pe Tatăl»[705]." Dacă nu ar fi vrut să demonstreze aceasta, de ce ar fi adăugat aceste cuvinte? Pentru că de multe ori Se punea pe Sine în rândul mulțimii, ca să nu creadă cineva că Îl cunoștea [pe Tatăl] ca un om, a adăugat: „«Precum Mă cunoaște Tatăl, și Eu cunosc pe Tatăl». Îl știu întocmai așa cum El Mă știe pe Mine". De aceea spunea: „Nimeni nu cunoaște pe Fiul, decât numai Tatăl, și nici pe Tatăl, decât numai Fiul"[706], vorbind despre o cunoaștere deosebită și așa cum nimeni altul nu o poate avea.

„Eu Îmi pun sufletul Meu."[707] Spune mereu aceasta pentru a arăta că nu este amăgitor. Și apostolul, când voia să dovedească că este adevărat învățător și vorbea împotriva apostolilor mincinoși, se apăra pe sine pornind de la primejdiile de moarte [prin care a trecut]: „În bătăi peste măsură, la moarte adeseori"[708]. Cuvintele: „Lumină sunt" și: „Viață sunt" ar fi putut părea semn de îngâmfare în ochii celor fără minte, dar cuvintele: „Voiesc să mor" nu dădeau nicio pricină de invidie sau pizmă. De aceea nici nu I-au spus: „Tu mărturisești despre Tine Însuți; mărturia Ta nu este adevărată"[709], pentru că afirmația Lui arăta multă purtare de grijă, de vreme ce voia să Se dea morții pentru cei care voiau să-L omoare cu pietre.

2. De aceea într-un moment potrivit aduce vorba despre neamuri. „Am și alte oi", zice, „care nu sunt din staulul acesta. Și pe acelea trebuie să le aduc"[710]. Iată că iarăși folosește verbul „trebuie", care nu arată aici necesitatea, ci faptul că aceasta se va întâmpla cu siguranță. Ca și când ar fi zis: „Vă mirați că aceștia Îmi vor urma Mie și că oile vor asculta glasul Meu? Când veți vedea că și altele Îmi urmează și ascultă glasul Meu, atunci și mai mult vă veți mira".

---

704 Măsura în care oile cunosc Păstorul nu este aceeași cu măsura în care Păstorul cunoaște oile.

705 *Ioan* 10, 15.

706 *Matei* 11, 27.

707 *Ioan* 10, 15.

708 *2 Corinteni* 11, 23.

709 *Ioan* 8, 13.

710 *Ioan* 10, 16.

Iar dacă spune: „Care nu sunt din staulul acesta", să nu te tulburi! Căci diferenţa este doar cu privire la Lege, după cum şi Pavel spune: „Tăierea împrejur nu este nimic şi nici netăierea împrejur"[711]. „Şi pe acelea trebuie să le aduc." Arată că şi unii, şi alţii sunt risipiţi şi amestecaţi şi nu au păstor, fiindcă nu venise încă Păstorul cel bun. Apoi prevesteşte viitoarea lor unire, zicând: „Va fi o singură turmă"[712]. Aceasta iarăşi a arătat-o Pavel, zicând: „Ca pe cei doi să-i zidească întru Sine într-un singur om nou"[713].

„Pentru aceasta Mă iubeşte Tatăl, fiindcă Eu Îmi pun sufletul, ca iarăşi să-l iau."[714] Ce ar putea fi mai smerit decât acest cuvânt, de vreme ce Stăpânul nostru pentru noi va fi iubit, pentru că va muri pentru noi? Spune-mi, înseamnă aceasta? Mai înainte nu era iubit, ci abia acum a început Tatăl să-L iubească şi noi ne-am făcut pricină a iubirii Lui? Vezi cum Se foloseşte de pogorământ? Deci ce vrea să facă aici? De vreme ce spuneau că este străin de Tatăl şi amăgitor şi a venit spre vătămare şi pierzare, spune: „Şi, dacă nu altceva, atunci aceasta cel puţin M-a înduplecat să vă iubesc, anume faptul că sunteţi iubiţi de Tatăl aşa cum sunt şi Eu; şi de aceea sunt iubit de El, pentru că voi muri pentru voi". În plus, vrea să arate şi aceasta, că nu fără voie merge spre Pătimire (dacă o făcea fără voie cum ar mai fi fost fapta Lui dovadă de iubire?) şi că aceasta este pe deplin şi după voia Tatălui. Şi să nu te miri că o spune ca un om! De multe ori am spus care este pricina pentru aceasta şi este de prisos şi plictisitor să spunem iar aceleaşi lucruri.

„Eu Îmi pun sufletul ca iarăşi să îl iau şi nimeni nu-l ia de la Mine. Eu de la Mine Însumi îl pun. Putere am să pun sufletul Meu şi putere am să îl iau."[715] Pentru că de multe ori au vrut să-L omoare, le spune: „Dacă n-aş voi Eu, osteneala voastră ar fi zadarnică". Prin cea dintâi afirmaţie o pregăteşte pe a doua, cea referitoare la învierea de după moarte. Căci acesta este faptul minunat şi neobişnuit. De fapt, amândouă faptele s-au săvârşit ca ceva nou şi mai presus de cele obişnuite. Să luăm bine seama la cele spuse: „Putere am să Îmi pun sufletul". Şi cine nu are puterea de a-şi pune sufletul său? Căci oricine, dacă voieşte, poate să se omoare pe sine. Totuşi nu în

[711] *1 Corinteni* 7, 19.
[712] *Ioan* 10, 16.
[713] *Efeseni* 2, 15.
[714] *Ioan* 10, 17.
[715] *Ioan* 10, 17-18.

acest fel a vorbit. Dar cum? „O astfel de putere am să îl pun încât nimeni nu poate să facă aceasta fără voia Mea, ceea ce la oameni nu este cu putință". Noi nu avem puterea să ne punem sufletul altfel decât omorându-ne pe noi înșine. Dacă se întâmplă ca unii să uneltească împotriva noastră și să aibă putere să ne omoare, atunci nu mai stă în puterea noastră să ne punem sufletul sau nu, ci, chiar și fără voia noastră, aceia ne ucid.

În cazul Lui însă nu era așa, ci, chiar dacă alții unelteau împotriva Lui, El avea putere să nu-Și pună sufletul. Deci, după ce a spus: „Nimeni nu-l ia de la Mine", a adăugat: „Putere am să Îmi pun sufletul", adică: „Doar Mie Îmi stă în putință să îl pun", ceea ce voi însă nu puteți, pentru că mulți alții au puterea de a ne lua viața. Dar nu a spus aceasta de la început, căci atunci nu ar fi fost crezute cuvintele Lui, ci, atunci când a avut dovada din fapte – pentru că aceia nu au putut să-L prindă, ci a scăpat din mâinile lor de multe ori, deși adesea au uneltit împotriva Lui –, atunci a zis: „Nimeni nu-l ia de la Mine". Dacă această afirmație este adevărată, de aici decurge și faptul că de bunăvoie merge [spre Pătimire]. Iar dacă și această a doua afirmație este adevărată – pe care, de altfel, prima o susține –, atunci El putea să-Și ia sufletul înapoi oricând ar fi vrut. Dacă moartea Lui este mai presus de cea a oricărui om, atunci nu te îndoi nici de restul. Iar că doar Lui Îi stă în putere să-Și dea sufletul arată că prin aceeași putere poate și să îl ia înapoi. Vezi cum, pornind de la prima afirmație, a dovedit-o pe a doua și, pornind de la moarte, a arătat și învierea ca pe ceva de netăgăduit?

„Această poruncă am primit-o de la Tatăl."[716] Care este aceasta? A muri pentru lume. Așadar, aștepta ca mai întâi să audă această poruncă și abia apoi a ales aceasta? Și avea nevoie să o afle? Dar ce om cu mintea întreagă ar putea spune asta? Nu, ci așa cum mai înainte, când a spus: „Pentru aceasta Mă iubește Tatăl"[717], a arătat pornirea Sa cea de bunăvoie și a înlăturat bănuiala cum că El ar fi împotriva [Tatălui], așa și aici, când spune că a primit poruncă de la Tatăl, nimic altceva nu arată decât aceasta: „Ceea ce Eu fac este după voia Aceluia". Aceasta pentru ca, atunci când aveau să-L omoare, să nu creadă că a fost părăsit și trădat de Tatăl și să-I aducă ocările pe care I le-au adus: „Pe alții i-a mântuit, dar pe Sine

---

[716] *Ioan* 10, 18.
[717] *Ioan* 10, 17.

nu poate să Se mântuiască"[718] și: „Dacă ești Fiul lui Dumnezeu, coboară-Te de pe cruce!"[719] Și, într-adevăr, tocmai de aceea nu S-a coborât, pentru că este Fiul lui Dumnezeu.

3. Apoi, ca să nu crezi că fapta Sa este străină de El atunci când auzi: „Poruncă am primit de la Tatăl", a prevenit aceasta zicând: „Păstorul cel bun își pune sufletul pentru oi"[720], arătând prin aceste cuvinte că oile sunt ale Lui și că ceea ce avea să se întâmple era lucrarea Sa și nu avea nevoie de poruncă. Dacă ar fi avut nevoie de poruncă, atunci cum ar fi spus: „De la Mine Însumi îl pun"[721]? Cel care de la sine își pune sufletul nu are nevoie de poruncă.

Și arată și pricina pentru care face acest lucru. Care este aceasta? Faptul că El este păstor, și chiar un păstor bun. Iar un păstor bun nu are nevoie de un altul care să-l îmboldească spre această [jertfă]. Dacă la oameni se întâmplă aceasta, cu atât mai mult la Dumnezeu. De aceea și Pavel spunea: „S-a deșertat pe Sine"[722]. Deci porunca despre care se vorbește aici la nimic altceva nu se referă decât la acordul cu Tatăl. Iar dacă vorbește atât de smerit, ca un om, pricina este neputința ascultătorilor.

„Deci s-a făcut dezbinare între iudei. Și unii ziceau: «Are demon și este nebun. De ce Îl ascultați?» Iar alții ziceau: «Cuvintele acestea nu sunt ale unui demonizat. Oare poate un demon să deschidă ochii orbilor?»"[723] De vreme ce spusele Lui erau mai presus de cele ale oamenilor și neobișnuite, ei spuneau că este demonizat, afirmație pe care o făceau deja a patra oară, căci și mai înainte spuneau: „Ai demon. Cine caută să te ucidă?"[724]; și: „Nu ziceam noi bine că Tu ești samaritean și că ai demon?"[725]; și aici: „Are demon și este nebun. De ce Îl ascultați?" Dar, mai degrabă, nu de patru[726], ci de multe ori a auzit aceasta. Căci cuvintele: „Nu ziceam noi bine că

[718] *Matei* 27, 42.
[719] *Matei* 27, 40.
[720] *Ioan* 10, 11.
[721] *Ioan* 10, 18.
[722] *Filipeni* 2, 7.
[723] *Ioan* 10, 19-21.
[724] *Ioan* 7, 20.
[725] *Ioan* 8, 48.
[726] Deși locurile citate sunt doar trei, autorul totuși include la numărătoare și versetul *Ioan* 8, 52: „Iudeii I-au zis: «Acum am cunoscut că ai demon»", nemenționându-l explicit fie din rațiuni de concizie, fie din cauza vecinătății cu *Ioan* 8, 48, citat deja.

Tu eşti samaritean şi că ai demon?" sunt semn că nu de două sau de trei ori, ci de multe ori s-a spus aceasta.

„Iar alţii ziceau: «Cuvintele acestea nu sunt ale unui demonizat. Oare poate un demon să deschidă ochii orbilor?»"[727] De vreme ce nu puteau, pornind de la cuvinte, să-i facă să tacă, au luat dovadă din fapte: „Desigur, nici cuvintele nu sunt ale unui demonizat. Dar, dacă nu sunteţi convinşi de cuvinte, veţi fi înduplecaţi de fapte. Deci, dacă spusele Lui nu sunt ale unui demonizat şi, pe de altă parte, sunt mai presus de cele omeneşti, atunci e limpede că sunt ale unuia cu putere dumnezeiască". Ai văzut raţionamentul? Că spusele Lui sunt mai presus de cele omeneşti se vede din cuvintele: „Are demon", iar faptul că nu avea demon se vede din cele ce a făcut.

Şi Hristos ce a făcut? Nu a răspuns nimic la acestea. Mai înainte răspunsese: „Eu nu am demon"[728], dar acum nu a răspuns. De vreme ce le oferea dovada faptelor, a tăcut. Dar nici nu erau vrednici să li se răspundă cei care Îl numeau „demonizat" din pricina unor fapte pentru care ar fi trebuit să-L admire şi să-L considere Dumnezeu. Şi ce nevoie aveau de mustrările Lui ei care se împotriveau unii altora şi se mustrau unii pe alţii? De aceea El tăcea şi răbda toate cu blândeţe. Şi nu numai pentru aceasta, ci şi ca să ne înveţe pe noi deplina îngăduinţă şi îndelungă-răbdare.

4. Pe Acesta, dar, să-L imităm! Căci nu a rămas doar în tăcere, ci li S-a împotrivit iar şi, atunci când a fost întrebat, a răspuns şi a arătat cele ce ţin de pronia Lui. Deşi a fost numit „demonizat" şi „nebun" de către oamenii cărora le-a făcut nenumărate binefaceri, şi nu o dată sau de două ori, ci de multe ori, nu numai că nu S-a apărat, dar a şi continuat să le facă bine. Şi ce spun eu că le-a făcut bine? Ba chiar şi viaţa Şi-a dat-o pentru ei şi, când a fost răstignit, a vorbit Tatălui în apărarea lor[729].

Deci şi noi să imităm acestea. Căci aceasta înseamnă a fi ucenic al lui Hristos: a fi blând şi îngăduitor. Cum vom dobândi noi această blândeţe? Dacă ne vom gândi mereu la păcatele noastre, dacă ne vom tângui, dacă vom lăcrima. Căci sufletul care are tovarăşă o aşa de mare durere nu poate să se înfurie şi să se mânie.

---

[727] *Ioan* 10, 21.
[728] *Ioan* 8, 49.
[729] *Cf. Luca* 23, 34.

Acolo unde este tânguire nu poate fi și mânie; de acolo unde este întristare toată mânia este alungată; acolo unde este zdrobirea cugetului nu este niciun pic de iuțime, căci mintea care este chinuită de întristare nici nu are răgaz să se răzvrătească, ci suspină cu amar și plânge încă și mai amar.

Știu că mulți râd când aud acestea, dar eu nu încetez a mă tângui pentru cei care râd. Căci vremea de acum este a plânsului, a tânguirii și a jeluirii, pentru că mult păcătuim și prin cuvinte, și prin fapte. Iar pe cei care fac asemenea greșeli îi vor primi gheena și râul de foc ce fierbe cu vuiet și lipsirea de Împărăție, care este mai grea decât toate. Câtă vreme ești amenințat de acestea, spune-mi, oare vei râde și te vei destrăbăla? Și, când Stăpânul tău Se mânie și amenință, rămâi nepăsător? Nu te temi că astfel îți aprinzi ție însuți cuptorul cel de foc? Nu auzi ce îți strigă în fiecare zi? „M-ați văzut flămând și nu M-ați hrănit, însetat și nu Mi-ați dat să beau. Duceți-vă în focul cel gătit diavolilor și îngerilor lui!”[730] Cu acestea amenință în fiecare zi. „Dar L-am hrănit”, zici. Când și câte zile? Zece sau douăzeci? Dar nu voiește doar atâta timp, ci tot timpul pe care îl petreci pe pământ. Căci și fecioarele aveau ulei, dar nu îndeajuns pentru mântuirea lor. Și ele au aprins candelele, dar li s-a închis ușa cămării de nuntă. Și pe bună dreptate, căci li s-au stins candelele mai înainte de venirea Mirelui[731].

Deci avem nevoie de mult ulei și de îmbelșugată iubire de oameni. Ascultă ce spune prorocul: „Miluiește-mă, Dumnezeule, după mare mila Ta!”[732] Așadar, și noi trebuie să-l miluim pe aproapele nostru astfel: după marea milă pe care o primim. După cum ne purtăm cu cei care sunt robi ca și noi, astfel ne va fi și Stăpânul. Și care este mila cea mare? Atunci când nu din prisosul, ci din puținul nostru dăm. Și, dacă nici din prisosul nostru nu dăm, ce nădejde vom avea? Cum vom scăpa de nenorocirile acelea? Unde vom putea fugi și afla mântuire? Dacă fecioarele, după atât de multe și îndelungate osteneli, n-au avut parte de nicăieri de nicio mângâiere, cine ne va ajuta nouă când vom auzi acele înfricoșătoare cuvinte ale Judecătorului Însuși, Care ne va mustra zicând: „Când am flămânzit, nu M-ați hrănit. Întrucât nu ați făcut unuia dintre

[730] *Matei* 25, 42, 41.
[731] *Cf. Matei* 25, 10.
[732] *Psalmul* 50, 1.

aceştia prea mici, nici Mie nu Mi-aţi făcut"[733]. Nu doar la ucenici Se referă aici, nici doar la cei care au ales viaţa monahilor, ci la orice om credincios. Căci unul ca acesta, chiar dacă este rob, chiar dacă este dintre cei care cerşesc în piaţa publică, de crede în Dumnezeu, după dreptate este să se bucure de toată bunăvoinţa. Dacă vom trece cu vederea pe unul ca acesta, gol şi flămând, vom auzi aceste cuvinte. Şi pe bună dreptate, căci ce lucru greu sau anevoios a cerut de la noi? Oare nu [a cerut], dimpotrivă, ceva foarte uşor şi lesne? Căci nu a zis: „Bolnav am fost şi nu M-aţi vindecat", ci: „Nu M-aţi cercetat". Nici nu a zis: „În temniţă am fost şi nu M-aţi scos", ci: „Nu aţi venit la Mine".

Deci, pe cât sunt de uşoare poruncile, pe atât de mare va fi pedeapsa pentru cei care nu le împlinesc. Căci, spune-mi, ce este mai uşor decât a merge şi a intra în închisoare? Şi ce este mai plăcut? Îi vei vedea pe cei legaţi, pe cei nespălaţi, cu părul netăiat, îmbrăcaţi în zdrenţe, topiţi de foame, care, ca nişte câini, aleargă la picioarele tale. Sau pe alţii cu coastele rupte, întorcându-se acum legaţi din piaţă, unde au cerşit toată ziua şi nici măcar hrana necesară nu au adunat-o, iar seara li se cere de către paznici ceea ce au dobândit cu greu şi cu cazne. Şi de piatră de ar fi cineva, tot ar deveni apoi mai milostiv. Chiar de ar trăi o viaţă de lux şi destrăbălări, tot ar fi mai înţelept, pentru că ar vedea în nenorocirile altora condiţia umană. Şi deci s-ar gândi mereu la ziua aceea înfricoşată şi la pedepsele de multe feluri.

La acestea gândindu-te mereu, vei lepăda cu totul şi mânia, şi plăcerea, şi dragostea pentru lucrurile lumeşti şi vei face ca sufletul tău să fie mai liniştit decât cel mai liniştit liman. Şi vei cugeta la Judecata aceea, înţelegând că, dacă la oameni există atâta grijă şi rânduială şi frică şi ameninţări, cu atât mai mult la Dumnezeu. „Căci nu este stăpânire decât de la Dumnezeu."[734] Deci Cel care îngăduie ocârmuitorilor să rânduiască acestea cu atât mai mult El Însuşi o va face.

5. Dacă nu ar exista această frică, toate s-ar pierde, de vreme ce, chiar şi aşa, când sunt rânduite atâtea pedepse, mulţi fac răul de bunăvoie. La acestea cugetând, şi către milostenie vei fi mai cu

[733] *Matei* 25, 42, 45.
[734] *Romani* 13, 1.

osârdie, și multă dulceață vei culege, mult mai mare decât a celor care se întorc de la teatru. Aceia se ridică de acolo încinși, arși de pofte. După ce văd pe scenă femeile acelea înflăcărate și primesc de acolo nenumărate răni, nu sunt cu nimic mai presus decât o mare învolburată, căci au în fața ochilor imaginea chipului, a hainelor, a cuvintelor, a mersului și a tuturor celorlalte însușiri care le pârjolesc sufletul.

Dar cei care ies din temniță nu vor păți nimic de acest fel, ci vor culege multă pace și netulburare, căci străpungerea care se naște din vederea celor legați stinge tot acel foc. Aceluia care iese din temniță, chiar de i-ar ieși în cale o femeie desfrânată și nerușinată, nimic rău nu-i va putea pricinui. De vreme ce a devenit de neatins, nu este prins în mrejele acelei priveliști, căci, în locul chipului desfrânatei, el are atunci înaintea ochilor frica de Judecată. De aceea și cel care a gustat toate felurile de desfătare spunea: „Mai bine este a merge în casa celui care plânge decât a merge în casa celui care râde"[735]. Acesta și aici va da dovadă de mare înțelepciune, și acolo va auzi cuvinte vrednice de nenumărate fericiri.

Deci să nu fim nepăsători față de o asemenea faptă și lucrare. Chiar dacă nu putem să le ducem mâncare, nici să le dăm bani, vom putea totuși să-i mângâiem prin cuvânt, să ridicăm sufletul care zace jos și în multe alte feluri să-i ajutăm, și stând de vorbă cu cei legați, și făcându-i mai îngăduitori pe paznici, și astfel sigur vom avea parte de câștig, fie el mare sau mic.

Iar dacă spui că oamenii aceia nu sunt stimabili, nici folositori, nici cinstiți, ci ucigași, jefuitori de morminte, hoți de buzunare, adulteri, desfrânați și plini de multe rele, îmi arăți tocmai un motiv necesar pentru a merge acolo. Căci nu ni s-a poruncit să-i miluim pe cei buni și să-i osândim pe cei răi, ci să arătăm față de toți aceeași iubire de oameni. „Fiți, dar", zice, „precum Tatăl vostru din ceruri, căci El face să răsară soarele Lui și peste cei răi, și peste cei buni și să plouă și peste cei drepți, și peste cei nedrepți"[736].

Deci nu învinui aspru faptele altora, nici nu fi judecător crud, ci pașnic și iubitor de oameni. Și noi, deși nu suntem nici adulteri, nici jefuitori de morminte, nici hoți de buzunare, avem

[735] *Cf. Ecclesiastul* 7, 2.
[736] *Matei* 5, 45.

totuși alte greșeli vrednice de nenumărate pedepse. Căci și pe fratele nostru adesea l-am numit „prost", ceea ce ne duce în gheena, și femei am privit cu ochi nerușinați, ceea ce este adevărat adulter[737]. Și, ceea ce este mai rău decât toate, nu ne împărtășim cu Tainele după vrednicie, ceea ce ne face vinovați de Trupul și Sângele lui Hristos[738]. Deci să nu fim judecători aspri ai celorlalți, ci să ne gândim la păcatele noastre, și astfel să punem capăt lipsei de omenie și cruzimii.

Pe lângă acestea trebuie să spunem și că vom găsi acolo și mulți oameni cinstiți și de multe ori mai vrednici decât toată cetatea. Și în temnița aceea unde era Iosif se aflau mulți oameni răi, dar dreptul acela avea grijă de toți și se ascundea de ceilalți, tăinuind cine este. El era mai vrednic decât tot Egiptul, dar locuia în temniță și nimeni dintre cei închiși nu știa[739].

Se poate deci ca și acum să fie acolo mulți oameni buni și cinstiți, chiar dacă nu sunt vădiți tuturor. Bunăvoința arătată unora ca aceștia îți aduce o răsplată ca și când te-ai îngriji de toți. Dar, chiar și de nu ar fi niciunul de acest fel, și în acest caz vei avea parte de mare răsplată.

Nici Stăpânul tău nu vorbea doar cu cei drepți și fugea de cei necurați, ci și pe canaaneancă a primit-o cu multă bunăvoință[740], și pe samariteanca blestemată și necurată[741], și pe cealaltă desfrânată, pentru care Îl ocărau iudeii, a primit-o și a vindecat-o și a primit să-I fie spălate picioarele cu lacrimile celei necurate[742], ca să ne învețe pe noi să primim a sta la masă cu cei păcătoși. Aceasta înseamnă iubire de oameni.

Ce spui? În temniță locuiesc tâlhari și jefuitori de morminte? Dar, spune-mi, cei care locuiesc în oraș sunt toți drepți? Oare nu sunt mulți chiar mai răi decât aceștia, jefuind cu și mai multă nerușinare? Cei dintâi cel puțin merg în locuri pustii și întunecoase și fac acestea în ascuns, dar aceștia își aruncă masca și, fiind siluitori, hoți și lacomi, săvârșesc cele rele cu fața descoperită. Greu este să găsești un om curat de nedreptate!

---

[737] *Cf. Matei* 5, 22, 28.
[738] *Cf. 1 Corinteni* 11, 27.
[739] *Cf. Facerea* 39, 20.
[740] *Cf. Marcu* 7, 24-30.
[741] *Cf. Ioan* 4, 1-26.
[742] *Cf. Luca* 7, 36-50.

6. Chiar dacă nu furăm aur, nici atâtea și atâtea iugăre de pământ, totuși facem același lucru fie și numai puțin, atât cât putem, printr-o oarecare înșelăciune sau furtișag. Atunci când încheiem o înțelegere sau când trebuie să cumpărăm sau să vindem ceva și ne certăm și ne străduim să micșorăm prețul, și toate le facem cu acest scop, oare acest lucru nu este tâlhărie? Nu este furt și lăcomie?

Și să nu-mi spui: „Eu nu am furat de la nimeni case sau sclavi". Pentru că nedreptatea nu se judecă după măsura celor furate, ci după intenția celor care fură. Căci dreptatea și nedreptatea au aceeași putere și în cele mari, și în cele mici. Eu unul îl numesc deopotrivă „hoț de buzunare" și pe cel care taie un buzunar și ia aur, și pe cel care, voind să cumpere de la un negustor, caută să coboare prețul sub valoarea adevărată. De asemenea, nu numesc „jefuitor de case" numai pe cel care sparge ușa și ia ceva dinăuntru, ci și pe cel care, printr-o nedreptate, ia ceva de la aproapele lui. Deci să nu trecem cu vederea [păcatele] noastre și să ne facem judecători ai celor străine! Nici să nu iscodim cu viclenie, atunci când este vreme pentru iubire de oameni, ci, gândindu-ne cum eram și noi mai demult, să devenim blânzi și milostivi.

Și cum eram? Ascultă ce spune Pavel: „Căci și noi eram altădată neascultători, fără minte, rătăciți, robi ai poftelor și ai plăcerilor de tot felul, urâți fiind și urându-ne unii pe alții"[743]; și iar: „Căci eram din fire fii ai mâniei"[744]. Dar Dumnezeu, ca și când ne-ar fi văzut închiși în temniță, legați cu lanțuri grele, mult mai grele decât cele de fier, nu S-a rușinat, ci a venit înăuntru să ne cerceteze, a scos de acolo pe cei care erau vrednici de nenumărate pedepse, i-a dus în Împărăție și i-a făcut mai strălucitori decât cerul, pentru ca și noi să facem la fel după puterea noastră. Și, atunci când a spus ucenicilor: „Dacă Eu, Domnul și Învățătorul, v-am spălat picioarele, și voi sunteți datori să vă spălați picioarele unii altora. Căci v-am dat vouă pildă ca, așa cum am făcut Eu, să faceți și voi"[745], nu s-a scris aceasta doar cu privire la spălarea picioarelor, ci și cu privire la toate celelalte pe care ni le-a arătat.

Este ucigaș de oameni cel care locuiește în temniță? Noi însă să nu pregetăm a face binele! Este jefuitor de morminte și adulter?

---

[743] *Tit* 3, 3.

[744] *Efeseni* 2, 3.

[745] *Ioan* 13, 14-15.

Dar nu răutatea, ci necazul lor să-l miluim! Așa cum spuneam, adesea se va găsi acolo și unul mai vrednic decât mulți alții. Dacă mergi mereu la cei legați, sigur vei găsi și o astfel de „pradă". Așa cum Avraam, pe lângă cei pe care obișnuia să-i găzduiască, a primit la un moment dat și îngeri[746], așa și noi vom găsi și oameni de seamă dacă vom face această lucrare.

Iar dacă e nevoie să spunem și ceva de mirare, nu este vrednic de laude atât cel care primește pe cineva de seamă, cât cel care primește pe cel amărât și necăjit. Căci acela care este de seamă are propriul trai ca pricină, nu mică, pentru a o duce bine, dar cel lepădat și dat la o parte de toți are drept singur loc de scăpare mila celui care îi face bine. Deci aceasta este cu adevărat iubire de oameni. Apoi, cel care îi slujește celui admirat și vestit face aceasta adesea ca să fie văzut de oameni, dar cel care face aceasta cu cel lepădat și dat la o parte o face numai pentru porunca lui Dumnezeu. De aceea ni se poruncește ca, atunci când facem cină, să-i primim pe șchiopi și pe ciungi[747], iar dacă facem milostenie, să-i miluim pe cei mai mici și neînsemnați. Căci zice: „Întrucât ați făcut unuia dintre aceștia prea mici, Mie Mi-ați făcut"[748].

Deci, de vreme ce știm ce comoară se află în temnițe, să mergem mereu acolo și să lucrăm, iar dorința pentru spectacolele de la teatru să o îndreptăm într-acolo. Chiar dacă nu ai nimic de dus, du alinare prin cuvinte. Într-adevăr, nu numai pe cel care hrănește, ci și pe cel care doar merge acolo îl răsplătește Dumnezeu. Atunci când mergi și ridici un suflet care tremură și se teme, mângâindu-l, ajutându-l, făgăduindu-i să-l aperi, învățându-l să gândească înțelept, nu puțină plată vei lua și din aceasta.

Dacă vei spune acestea celor din afara temniței, mulți vor râde, pentru că sunt sătui de multele desfătări, dar cei care sunt în necazuri, fiind strâmtorați, cu multă îngăduință vor lua seama la cuvintele tale, le vor lăuda și vor deveni mai buni. Și de Pavel râdeau iudeii adesea atunci când vorbea, în vreme ce întemnițații îl ascultau în mare liniște. Nimic nu face sufletul mai apt pentru filosofie ca necazul, ispita și mâhnirea ce vin asupra lui.

---

746 *Cf. Facerea* 18, 1 ș.u.
747 *Cf. Luca* 14, 13.
748 *Matei* 25, 40.

Cugetând la acestea toate, şi la binele pe care îl facem celor închişi, şi la binele pe care îl facem faţă de noi înşine, dacă petrecem adesea împreună cu ei, să cheltuim acolo timpul, în loc să umblăm prin pieţe şi să ne ocupăm cu lucruri fără rost. Astfel pe aceia îi vom câştiga şi noi înşine ne vom bucura şi pe Dumnezeu Îl vom face să fie slăvit şi vom dobândi bunătăţile veşnice, cu harul şi cu iubirea de oameni ale Domnului nostru Iisus Hristos, prin Care şi cu Care fie slava Tatălui şi Sfântului Duh, în vecii vecilor. Amin.

Omilia 61

„Și era atunci la Ierusalim sărbătoarea Înnoirii templului și era iarnă. Iar Iisus umbla prin templu, în pridvorul lui Solomon. Deci L-au împresurat iudeii și Îi ziceau: «Până când ne scoți sufletul?»” (*Ioan* 10, 22-24)

1. Orice virtute este bună, dar mai ales îngăduința și blândețea. Acestea ne arată oameni, acestea ne deosebesc de animale, acestea ne fac să ne întrecem cu îngerii. De aceea și Hristos vorbea mereu, în multe din cuvântările Sale, despre aceste virtuți, îndemnându-ne să fim blânzi și îngăduitori[749]. Și nu numai prin cuvântări, ci și prin fapte a învățat El aceasta: și când a fost pălmuit și a răbdat, și când a fost batjocorit și s-au pus la cale intrigi împotriva Lui, și acum, când a stat înaintea celor care uneltau. Căci ei, care Îl numeau „demonizat” și „samaritean” și de multe ori au voit să-L omoare și au aruncat în El cu pietre, tot ei L-au împresurat și Îl întrebau: „Tu ești Hristosul?” Și nici așa, după atât de multe și de mari uneltiri ale lor, nu le-a arătat asprime, ci le-a răspuns cu multă îngăduință.

Dar mai bine să luăm tot fragmentul de la început să-l cercetăm. „Era atunci”, zice, „la Ierusalim sărbătoarea Înnoirii templului și era iarnă”[750]. Era mare sărbătoarea aceasta pentru tot neamul[751], fiindcă prăznuiau cu mare râvnă ziua în care s-a zidit templul, după ce s-au întors din îndelungata robie din Persia[752]. La această sărbătoare era de față și Hristos. De atunci mergea des în Iudeea pentru că vremea Pătimirii Sale era aproape. „Deci L-au împresurat[753]

[749] *Cf. Matei* 11, 29.

[750] *Ioan* 10, 22.

[751] Sărbătoarea „Înnoirii” (ebr. *Hanukkah*, gr. ἐγκαίνια) fusese instituită în anul 165 î.Hr. de Iuda Macabeul și celebra evenimentul purificării templului, consemnat în *1 Macabei* 4, 41-59. Sărbătoarea începea în ziua 25 a lunii Chislev (noiembrie-decembrie) și dura opt zile (*cf.* R. Fabris, *Evanghelia după Sfântul Ioan*..., p. 467). Pentru Mântuitorul era ultima iarnă înainte de Răstignire.

[752] „Persia”, un hiperonim pentru Asiria și Babilon.

[753] *Cf. Psalmul* 21, 17; 117, 10-12.

iudeii și Îi ziceau: «Până când ne scoți sufletul? Dacă ești Tu Hristosul, spune-ne-o pe față!»"[754] Și n-a zis: „Ce cereți de la Mine? De multe ori M-ați numit «demonizat» și «nebun» și «samaritean» și M-ați socotit potrivnic lui Dumnezeu și amăgitor. Și de curând Îmi spuneați: «Tu mărturisești despre Tine Însuți. Mărturia Ta nu este adevărată»[755]. Cum, dar, Îmi puneți întrebări și vreți să aflați de la Mine, Cel a cărui mărturie ați respins-o?" Nimic de acest fel n-a spus, deși știa că întrebau cu intenție vicleană. Faptul că L-au împresurat și I-au spus: „Până când ne scoți sufletul?" ar putea da de înțeles că aveau oarecare interes și dorință de-a cunoaște. În realitate însă, intenția cu care întrebau era strâmbă și vicleană. De vreme ce faptele Lui nu le ofereau un prilej de clevetire și uneltire, le rămânea să se raporteze la cuvintele Lui, pe care, din dorința lor de a-L face să tacă, le cercetau altfel decât fuseseră spuse. De aceea Îi puneau mereu întrebări și, pentru că nu puteau să-I aducă vreo învinuire pornind de la fapte, voiau să găsească un pretext pornind de la vorbe. De aceea ziceau: „Spune-ne!", deși de multe ori le-a spus, și samaritencei: „Eu sunt, Cel care vorbesc cu tine"[756], și orbului: „L-ai și văzut! Și Cel care vorbește cu tine, Acela este"[757]. Chiar și lor le-a zis, deși nu în acest fel, ci cu alte cuvinte. Deci, dacă aveau minte și voiau să cerceteze drept, trebuiau să-L mărturisească pornind de la cuvinte, pentru că din fapte le-a dovedit-o de multe ori.

Acum ia seama la [gândirea] lor strâmbă și doritoare de ceartă. Atunci când le vorbea și îi învăța prin cuvinte, Îi spuneau: „Ce semn ne arăți?"[758], iar când le aducea dovezi prin fapte, Îi ziceau: „Dacă Tu ești Hristosul, spune-ne-o pe față!" Atunci când faptele strigau, cereau cuvinte, și când vorbele îi învățau, căutau scăpare în fapte, fiind astfel mereu împotrivă. Iar că ei întrebau nu de dragul învățării, o arată sfârșitul. Căci, deși Îl considerau vrednic de crezare, așa încât să primească chiar mărturia Lui despre Sine, atunci când a spus câteva vorbe, numaidecât au aruncat cu pietre asupra Lui. Deci și faptul că L-au împresurat și L-au constrâns tot cu viclenie s-a făcut.

Dar și felul în care au întrebat era plin de dușmănie: „Spune-ne pe față: ești Tu Hristosul?"[759] – deși mereu spunea toate pe față atunci

[754] *Ioan* 10, 24.
[755] *Ioan* 8, 13.
[756] *Ioan* 4, 26.
[757] *Ioan* 9, 37.
[758] *Cf. Ioan* 6, 30.
[759] *Ioan* 10, 24; *cf. Matei* 26, 63; *Marcu* 14, 61; *Luca* 22, 67.

când venea la praznice și nimic nu spunea în ascuns. Îi adresau cuvinte lingușitoare: „Până când ne scoți sufletul?”[760], ca să-L provoace și să găsească din nou un pretext. Iar faptul că de fiecare dată întrebau nu ca să învețe, ci ca să-L învinuiască pentru cele spuse, se vede nu numai de aici, ci și din multe alte locuri. Fiindcă, și atunci când au venit să-L întrebe: „Se cuvine să dăm dajdie Cezarului sau nu?”[761], și când vorbeau despre lăsarea femeii[762], și când întrebau cu privire la cea despre care spuneau că avusese șapte bărbați[763], au fost vădiți că Îi puneau întrebări nu pentru că voiau să învețe, ci dintr-o intenție vicleană. Atunci îi mustra, zicând: „De ce Mă ispitiți, fățarnicilor?”[764], pentru a arăta că știe și cele negrăite de ei, dar aici n-a spus nimic de acest fel, ca să ne învețe pe noi că nu trebuie să-i mustrăm mereu pe cei care uneltesc, ci multe să le răbdăm cu îngăduință și blândețe.

Întrucât era o prostie ca, în timp ce faptele Îl propovăduiau, ei să ceară mărturia cuvintelor, ascultă cum le răspunde – pe de o parte, pentru a le da de înțeles că întrebau în zadar și nu pentru a învăța, iar pe de alta, pentru a arăta că le-a dat un răspuns mai clar decât cel prin cuvinte, anume acela prin fapte: „De multe ori v-am spus și nu credeți. Lucrările pe care Eu le fac în numele Tatălui Meu, acelea sunt care mărturisesc despre Mine”[765]. Aceasta o spuneau mereu unii către alții chiar și cei care erau mai înțelegători dintre ei: „Nu poate un om păcătos să facă asemenea minuni”[766]; și din nou: „Nu poate un demon să deschidă ochii orbilor”[767]; și: „Nimeni nu poate face asemenea minuni dacă nu este Dumnezeu cu el”[768]. Și, văzând minunile pe care le făcea, spuneau: „Oare nu este Acesta Hristos?”[769], iar alții ziceau: „Hristos, când va veni, oare va face mai multe minuni decât a făcut Acesta?”[770] Și tocmai aceștia de față voiau să creadă din fapte, întrucât Îl întrebau: „Ce minune ne arăți ca să vedem și să credem în Tine?”[771]

[760] *Ioan* 10, 24.
[761] *Matei* 22, 17.
[762] *Cf. Matei* 19, 3 ș.u.
[763] *Cf. Luca* 20, 27 ș.u.
[764] *Matei* 22, 18.
[765] *Ioan* 10, 25.
[766] *Cf. Ioan* 9, 16.
[767] *Cf. Ioan* 10, 21.
[768] *Cf. Ioan* 3, 2.
[769] *Ioan* 4, 29.
[770] *Ioan* 7, 31.
[771] *Ioan* 6, 30; *cf.* 2, 18.

2. Așadar, fiindcă pretindeau atunci că ar putea fi convinși de o simplă vorbă, deși nu s-au lăsat convinși de atât de mari fapte, îi mustră pentru viclenia lor zicând: „Dacă nu credeți faptelor, cum veți crede vorbelor?" Așa că întrebarea lor era de prisos. „Dar v-am spus vouă și nu credeți în Mine", zice, „«pentru că nu sunteți dintre oile Mele»[772]. Fiindcă Eu am plinit toate cele ce țineau de Mine, pe care păstorul e dator să le săvârșească. Iar dacă nu Îmi urmați Mie, este nu din cauză că nu aș fi păstor, ci din cauză că voi nu sunteți oile Mele. «Căci oile Mele», zice, „«ascultă de glasul Meu și Îmi urmează Mie. Și le dau lor viață veșnică și nu vor pieri în veac; și nimeni nu poate să le răpească din mâna Mea. Pentru că Tatăl, Care Mi le-a dat, este mai mare decât toți și nimeni nu poate să le răpească din mâna Tatălui Meu. Eu și Tatăl una suntem»[773]".

Ia seama cum, prin respingerea lor, îi îndeamnă spre a-L urma: „Voi nu ascultați de Mine", zice, „căci nu sunteți oi. Dar cei care Îmi urmează, aceștia sunt ai turmei". Iar acestea le spunea ca ei să râvnească să devină oi. Apoi, menționându-le pe cele pe care le vor dobândi, îi provoacă cu scopul de a-i trezi și de a-i face să le dorească. „Dar ce? Dacă prin puterea Tatălui nimeni nu le răpește, oare Tu n-ai putere, ci ești incapabil să le păzești?" Nicidecum! Și, ca să afli că [spusa]: „Tatăl, Care Mi le-a dat" s-a zis pentru ei, ca să nu-L mai numească iarăși[774] „potrivnic al lui Dumnezeu"[775], după ce-a zis: „Nimeni nu le răpește din mâna Mea", continuând, i-a lămurit că mâna Lui și a Tatălui sunt una. Pentru că, dacă n-ar fi fost așa, ar fi urmat să zică: „Tatăl, Care Mi le-a dat, este mai mare decât toți și nimeni nu poate să le răpească din mâna Mea". Dar n-a zis astfel, ci: „Din mâna Tatălui Meu".

Apoi, ca să nu crezi că El este slab și că oile sunt în siguranță mulțumită puterii Tatălui, a adăugat: „Eu și Tatăl una suntem". Ca și când ar fi spus: „Nu de aceea am zis că mulțumită Tatălui nimeni nu le răpește, ca și cum Eu Însumi aș fi slab să păzesc oile. «Căci Eu și Tatăl una suntem»". Vorbește aici cu referire la putere, căci chiar despre aceasta trata cuvântarea Sa, luată în întregime. Iar dacă puterea este aceeași, e limpede că și ființa. Într-adevăr, de vreme ce

[772] *Ioan* 10, 26.
[773] *Ioan* 10, 27-30.
[774] *Cf. Ioan* 10, 33.
[775] În original: ἀντίθεος, înțeles și cu sensul: „Înlocuitor al lui Dumnezeu".

iudeii ticluiau mii și mii de lucruri, uneltind și făcând expulzări din sinagogă, le zice că toate meșteșugirile lor au fost deșarte și zadarnice; fiindcă „oile sunt în mâna Tatălui Meu", precum zice proorocul: „În mâna Mea am zugrăvit zidurile tale"[776]. Apoi, ca să arate că mâna este una singură, uneori afirmă că este a Lui, alteori că este a Tatălui. Iar când auzi „mână", să nu socotești ceva perceptibil prin simțuri, ci puterea și autoritatea.

Iar dacă de aceea nimeni nu le-ar fi putut răpi, anume pentru faptul că [Tatăl] L-a întărit, atunci ar fi fost de prisos să zică în continuare: „Eu și Tatăl una suntem". Căci, dacă ar fi fost inferior [Tatălui], această afirmație ar fi însemnat o mare îndrăzneală, fiindcă nu arată nimic altceva decât egalitatea de putere; lucru pe care și iudeii l-au conștientizat și au aruncat cu pietre asupra Lui[777]. Totuși nici așa[778] El n-a înlăturat părerea și suspiciunea lor.

[776] *Cf. Isaia* 49, 16. Citare din memorie, adaptată exegezei de față. Versetul *in extenso*: „Iată te-am zugrăvit în palmele Mele; zidurile tale sunt totdeauna înaintea ochilor Mei" (*Isaia* 49, 16) conține în context veterotestamentar o făgăduință adresată Sionului, ale cărui ziduri Dumnezeu le păzește cu o grijă mai mare decât cea arătată de mamă pentru pruncul ei (*cf. Isaia* 49, 15). De remarcat că *Isaia* 49, 16 face parte dintr-un fragment mai larg (*Isaia* 49, 8-20) în care regăsim inclusiv metafora pașterii oilor cu referire la poporul mântuit de „Sluga Domnului": „Ei vor paște oriunde pe calea lor și pe toate povârnișurile va fi pășunea lor" (*Isaia* 49, 9). Putem presupune că acest fapt a fost un argument în plus pentru Sfântul Ioan să coreleze cele două locuri biblice: *Ioan* 10, 29 și *Isaia* 49, 16.
În dorința de a explica corelările exegetice uneori inexacte din opera Sfântului Ioan, unii cercetători au afirmat judicios că „erudiția sa biblică imensă rămâne incontestabilă", dar că, „întâi de toate, Ioan Hrisostom a fost un predicator cu un strălucit zel apostolic", a cărui „primă întrebare la textul Vechiului Testament nu a fost: «Care este *sensus litteralis*?», ci: «Cum poate poporul lui Dumnezeu să fie edificat de aceste cuvinte?»" (Sten HIDAL, „Exegesis of the Old Testament in the Antiochene School with its Prevalent Literal and Historical Method", în: Magne SÆBØ (ed.), *Hebrew Bible / Old Testament The History of Its Interpretation*, vol. I: *From the Beginnings to the Middle Ages (Until 1300)*, Vandenhoeck&Ruprecht, Gottingen, 1996, p. 562).
[777] *Cf. Omilia* 54, 3: „Pentru ce Mă ucideți?"; 55, 2: „...aruncau cu pietre asupra Lui"; 58, 1: „...au aruncat cu pietre în El"; 61, 1: „...au aruncat în El cu pietre"; 70, 1: „au aruncat și cu pietre asupra Lui". Cineva s-ar putea întreba de ce Sfântul Ioan menționează în mod repetat că iudeii au aruncat cu pietre asupra Mântuitorului, deși textul evanghelic precizează doar intenția iudeilor de lapidare (*Ioan* 10, 31), nu și realizarea ei. Un răspuns ar putea veni din *Omilia* 55, 3, unde Sfântul Ioan afirmă că, pentru a înfăptui un lucru, „adesea este de ajuns și intenția". În contextul de față, așadar, intenția criminală este deja o ucidere în sine (sens confirmat în context: *Ioan* 10, 32-33; *cf. Matei* 5, 22), care așteaptă doar momentul prielnic pentru a fi pusă în fapt, așa cum poftirea femeii este deja adulter (*Matei* 5, 27-28) (*cf. Omilii la Matei*, 16, 5-6, și 17, 1-2, în: PSB 23 (serie veche), pp. 204-206, 218-221).
[778] Anume în ciuda faptului că ei se pregăteau să-L omoare.

Şi, desigur, dacă aceia L-ar fi suspectat în mod greşit[779], El ar fi trebuit să îi îndrepte şi să le zică: „De ce faceţi aceste lucruri? Eu am zis acestea nu ca să mărturisesc că puterea Mea este egală cu a Tatălui". Dar acum El face tocmai contrariul, le întemeiază suspiciunea şi le-o întăreşte; şi [face] aceasta în vreme ce ei se sălbăticeau.

Într-adevăr, El nu Se scuză pentru cele zise, cum că ar fi fost greşit spuse, ci îi dojeneşte pentru faptul că n-au o părere cuvenită despre El. Căci, de vreme ce ziceau: „Nu pentru lucru bun aruncăm cu pietre asupra Ta, ci pentru hulă şi pentru că, om fiind, Te faci pe Tine Însuţi Dumnezeu"[780], ascultă ce le spune: „Dacă Scriptura i-a numit dumnezei pe cei cărora le-a fost adresat cuvântul lui Dumnezeu, cum ziceţi voi că Eu hulesc pentru că am zis: «Sunt Fiul lui Dumnezeu»?"[781] Spune ceva de felul acesta: „Dacă cei care au primit în dar această [numire] nu sunt învinuiţi că se numesc pe ei înşişi dumnezei, cum ar fi drept să fie mustrat Cel care o deţine după fire?" Dar n-a zis aşa, ci le-a dovedit aceasta mai pe urmă, după ce mai întâi a domolit şi a coborât cuvântarea, zicând: „Despre Cel pe care Tatăl L-a sfinţit şi L-a trimis"[782].

Şi, după ce le-a potolit mânia, atunci le aduce înainte mărturisirea clară. Căci deocamdată, ca să fie primit cuvântul, l-a expus într-un mod mai smerit, dar după aceea l-a ridicat la o mai mare [înălţime], zicând astfel: „Dacă nu fac lucrările Tatălui Meu, să nu credeţi în Mine. Iar dacă le fac, chiar dacă nu credeţi în Mine, credeţi în lucrările Mele"[783]. Vezi cum dovedeşte ceea ce-am spus, anume că întru nimic nu-i inferior Lui, ci egal în toate? Căci, de vreme ce era imposibil ca fiinţa Lui să fie văzută, din egalitatea şi identitatea lucrărilor oferă dovada nedeosebirii [de Tatăl] în privinţa puterii.

3. „Şi, spune-ne, ce vom crede?"[784] „«Că Eu sunt în Tatăl şi Tatăl este în Mine.»[785] Că Eu nu sunt nimic altceva decât ceea ce este Tatăl, rămânând Fiu. Şi Acela nu este nimic altceva decât ceea ce sunt Eu, rămânând Tată. Şi, dacă cineva Mă cunoaşte pe Mine, L-a

[779] Că El are o putere egală cu a Tatălui.
[780] *Ioan* 10, 33.
[781] *Ioan* 10, 35-36.
[782] *Ioan* 10, 36.
[783] *Ioan* 10, 37-38.
[784] Întrebarea este adresată lui Hristos de către iudeii îndărătnici.
[785] *Cf. Ioan* 10, 38.

cunoscut pe Tatăl și L-a aflat pe Fiul." Dacă cele ale puterii ar fi fost inferioare [în cazul Fiului], atunci și cele ale cunoașterii ar fi fost false. Pentru că nici ființa, nici puterea nu pot fi aflate printr-un intermediar.

„Așadar, au vrut să Îl prindă și a scăpat din mâna lor și a plecat dincolo de Iordan, acolo unde Ioan boteza la început, și mulți au venit la El și ziceau: «Ioan nu a făcut nicio minune, dar toate câte a zis Ioan despre Acesta sunt adevărate»."[486] Într-adevăr, după ce rostea ceva măreț și înalt, pleca în grabă, retrăgându-Se din fața mâniei lor, ca, prin absența Lui, să le potolească și să le contenească patima. Acest lucru l-a făcut și atunci.

Dar din ce pricină evanghelistul menționează locul? Ca să afli că El a mers într-acolo pentru a le aminti de cele zise și făcute acolo de Ioan, precum și de mărturia aceluia. Așadar, mergând ei acolo, îndată și-au amintit de Ioan. De aceea și zic: „Ioan nu a făcut nicio minune". Altminteri, ce sens ar fi avut să adauge aceasta? Dar, fiindcă locul le-a adus aminte de Botezătorul, au ajuns să-și amintească de mărturia lui. Totuși, ia seama cum împletesc silogisme incontestabile: „«Ioan n-a făcut nicio minune.» Acesta însă face", zice. „Astfel, și din aceasta se arată superioritatea Lui. Așadar, dacă am crezut în cel care n-a făcut nicio minune, cu atât mai mult în Acesta". Apoi, de vreme ce [Ioan] era cel care a mărturisit [despre Hristos], ca nu cumva nefacerea de minuni să pară că îl vădește pe Ioan nevrednic de mărturie, au adăugat: „Chiar dacă n-a făcut nicio minune, totuși a dovedit adevărate toate cele despre El", și nu L-au mai vădit vrednic de crezare pe Acesta cu ajutorul aceluia, ci pe acela pe temeiul celor săvârșite de Acesta.

Astfel că „mulți au crezut în El"[487]. Fiindcă multe erau cele care îi atrăgeau. Căci și-au amintit de cuvintele pe care [Ioan] le spunea [despre El], numindu-L „mai puternic decât el" și „lumină" și „viață" și „adevăr" și toate celelalte; de asemenea, de glasul venit de sus, de Duhul Care S-a arătat atunci în chip de porumbel și Care L-a vădit pe El tuturor; și, împreună cu acestea, de dovada adusă de minuni, către care privind, se întăreau de-acum[488]. „Căci, dacă

---

[486] *Ioan* 10, 39-41.

[487] *Ioan* 10, 42.

[488] „De-acum" sau „pentru viitor" (λοιπόν). Pe de o parte, pentru un viitor apropiat având drept punct-terminus Pătimirile Domnului, care Îi vor estompa sau ascunde (*cf. Filipeni* 2, 7-8) temporar dumnezeirea dovedită până acum de mulțimea minunilor (biblistii vorbesc

eram datori să credem în Ioan, cu atât mai mult în Acesta. Dacă {trebuia} să credem în acela fără minuni, atunci cu atât mai mult în Acesta, Care, pe lângă mărturia aceluia, are și dovada minunilor." Vezi cât de mult folos au avut pentru că au rămas în acel loc și au scăpat de oamenii vicleni? De aceea El neîncetat îi conduce afară și îi duce departe de compania acelora; lucru care se vede că l-a făcut și în Vechiul {Testament}, când, în pustiu, departe de egipteni, îi modela pe iudei și îi orânduia în toate.

Acest lucru ne îndeamnă și pe noi să-l facem, poruncindu-ne să fugim de piețe și de tulburări și de neorânduieli, și să ne rugăm în liniște în cămară[illegible]. Căci și o corabie, după ce-a scăpat din furtună, plutește cu un vânt prielnic; și sufletul, când se află departe de treburile lumești, stă la liman. De aceea, femeile ar trebui să fie mai înțelepte decât bărbații, ca unele care sunt țintuite mai mult timp de treburile casei. Și Iacov, de pildă, așa a ajuns să fie un om neprefăcut, pentru că își petrecea timpul acasă și era izbăvit de tumultul din mijlocul {cetății}. Fiindcă nu fără motiv Scriptura a menționat aceasta, zicând: „Locuind în casă"[illegible].

„Dar", spui, „și în casă e multă tulburare". Pentru că tu vrei și te înconjori singură cu o mulțime de griji. Căci bărbatul, petrecând zilnic în mijlocul piețelor și al tribunalelor, se îneacă sub tulburările din afară ca sub niște valuri. Femeia însă, șezând acasă ca-ntr-o școală de filosofie și adunându-și mintea-n sine, va putea să-și îndrepte atenția spre rugăciuni și citiri și spre cealaltă filosofie. Și, așa cum cei care locuiesc în pustiuri n-au parte de nimic care să-i supere, tot astfel și ea, aflându-se mereu înăuntru, poate să se bucure necontenit de liniște[illegible].

Iar dacă la un moment dat ar fi necesar să iasă, nici atunci nu ar fi o pricină de tulburări. Căci ieșirile necesare femeilor sunt fie pentru a fi prezente aici[illegible], fie când trupul are nevoie să fie îngrijit

---

de aproximativ jumătate de an scursă între momentul în care Mântuitorul rostește pilda Păstorului bun, adică octombrie/noiembrie 32, și Răstignirea Sa, la început de aprilie 33; detalii despre cronologia vieții lui Iisus, în Andreas J. Köstenberger, *Encountering John: The Gospel in Historical, Literary, and Theological Perspective*, Baker Academic, Grand Rapids, Michigan, 2011, p. 63). Pe de altă parte, pentru un viitor mai îndepărtat, când ucenicii, în plină activitate misionară, vor fi permanent însuflețiți și stimulați de amintirea minunilor Domnului (vezi cazul Apostolului Toma, tratat în *Omilia* 62, 2).

[illegible] *Cf. Matei* 6, 6.

[illegible] *Cf. Facerea* 25, 27.

[illegible] În original: γαλήνη, „calmul mării", „liniștea apei", continuă metafora corabiei.

[illegible] Adică în biserică.

la baie. Dar în majoritatea timpului ea stă înăuntru și poate să practice filosofia și, primindu-l pe bărbat, să-l calmeze când e tulburat, să-l pună în rânduială, să taie de la el gândurile prisositoare și sălbatice, și astfel să-l trimită iarăși afară, după ce el a îndepărtat de la sine toate răutățile atrase din piață și după ce s-a încărcat cu toate cele bune învățate acasă.

Nimic, într-adevăr, nimic nu-i mai puternic decât o femeie evlavioasă și înțeleaptă în a-l pune în rânduială pe bărbat și a-i modela sufletul în cele câte ar voi. Pentru că nici pe prieteni, nici pe profesori, nici pe conducători nu îi va îngădui, precum pe soția lui, să-l îndemne și să-l sfătuiască. Fiindcă îndemnul ei are și o anumită plăcere, pentru că cea care îl sfătuiește este foarte iubită. Și v-aș putea pomeni mulți bărbați îndărătnici și nesupuși care s-au înmuiat în acest fel. Căci cea care împărtășește cu el și masa, și patul, și facerea de copii, și discuțiile, și secretele, și intrările, și ieșirile[793] și multe altele de acest fel și care este legată de el în toate și unită cu el cum firește e unit trupul cu capul[794], dacă se întâmplă să fie pricepută și chibzuită, pe toți îi va depăși și îi va birui în îngrijirea soțului ei.

4. De aceea, o îndemn să pună în lucrare aceasta și să dea sfaturile cele de trebuință. Pentru că, pe cât este de mare puterea ei [de influență] către virtute, la fel este de mare și către viciu. Ea l-a pierdut pe Abesalom[795], ea pe Amnon[796], ea era cât pe ce [să-l piardă] pe Iov[797]. [Dar tot] ea l-a smuls pe Nabal de la

---

[793] Între lucrurile pe care soția le împărtășea cu soțul ei se numără și „intrările și ieșirile" lui în și din casă. De știut că în lumea antică primejdiile care îi pândeau pe oameni la intrarea sau ieșirea în și din casă erau mai mari decât în zilele noastre; de aceea, rugăciuni vechi precum cea *a plecării capetelor* din *Constituțiile Apostolice* (VIII, XV, 8, scriere contemporană autorului) invocă paza divină la „intrările și ieșirile" credincioșilor: „...străjuiește intrările și ieșirile lor" (în Diac. I. ICĂ jr, *Canonul Ortodoxiei*, vol. I: *Canonul apostolic al primelor secole*, Deisis-Stavropoleos, Sibiu, 2008, p. 755). De altfel, găsim aceeași expresie cu sensul de intrare și ieșire în și din casă în câteva locuri din Sfânta Scriptură: *Deuteronomul* 28, 6, 19; *Psalmul* 120, 8; *cf. Ioan* 10, 9. În zilele noastre, expresia „intrări și ieșiri" este păstrată într-o rugăciune din slujba Cununiei: „Doamne, Dumnezeul nostru, [...] binecuvintează intrările și ieșirile lor; înmulțește cu bunătăți viața lor. Primește cununile lor în Împărăția Ta" (*Molitfelnicul*, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 2013, pp. 101-102).

[794] *Cf. Efeseni* 5, 23, 28-30.

[795] *Cf. 2 Regi* 13, 32-34.

[796] *Cf. 2 Regi* 13, 10-12, 28, 32.

[797] *Cf. Iov* 2, 9-10.

junghiere[798], ea a izbăvit un popor întreg. Căci şi Debora[799], şi Iudita[800] au arătat izbânzi proprii unor comandanţi de oaste; şi alte nenumărate femei. Pentru aceasta şi Pavel zice: „Căci ce ştii, femeie, dacă îţi vei mântui bărbatul?"[801] Şi le ştim din acele vremuri pe Persida, pe Maria şi pe Priscila[802], care au fost părtaşe la întrecerile[803] apostolilor. Cu acestea şi voi trebuie să vă luaţi la întrecere şi să îi puneţi în rânduială pe soţii voştri nu doar cu vorba, ci şi cu fapta.

„Dar cum îl vom învăţa noi prin fapte?" Când te va şti că nu eşti vicleană, nici cheltuitoare şi iubitoare de podoabe, nici una care să ceară câştiguri de bani peste trebuinţă, ci una care se mulţumeşte cu averea ei, atunci, într-adevăr, atunci îţi va permite şi să-i dai sfaturi. Dacă însă eşti înţeleaptă cu vorba, iar cu fapta săvârşeşti cele contrare, va condamna multa ta flecăreală. Dar, când îi oferi, împreună cu vorbele, şi învăţătura din fapte, atunci te va şi accepta, şi mai mult se va supune. De pildă, când nu cauţi aur, nici perle, nici haine costisitoare, ci, în locul acestora, decenţa, cumpătarea, bunătatea, atunci le şi înfăţişezi pe acestea din partea ta, le şi ceri din partea lui.

Căci, dacă trebuie să faci ceva pentru a fi pe plac soţului tău, atunci trebuie sufletul, iar nu trupul să ţi-l împodobeşti şi să-l strici. Pentru că aurul atârnat împrejurul tău nu i te va face într-atât de iubită şi de dorită pe cât te vor face cumpătarea şi bunătatea faţă de el, precum şi [promptitudinea] de-a muri pentru soţul tău. Acestea mai ales îi supun pe bărbaţi. Căci acea podoabă îl şi supără, pentru că îi strâmtorează banii şi îi aduce cheltuială şi grijă multă, pe când cele pomenite îl vor pironi pe bărbat de soţia sa. Într-adevăr, bunătatea, prietenia şi iubirea nu-i aduc nici griji, nu-i produc nici cheltuială, ba chiar contrariul. Iar podoaba

---

[798] *Cf. 1 Regi* 25, 23-27.

[799] *Cf. Judecătorii* 4, 4 ş.u.

[800] *Cf. Iudita* 13, 7-10.

[801] *1 Corinteni* 7, 16.

[802] *Cf. Romani* 16, 3, 6, 12.

[803] În original: σκάμματα, „întreceri atletice", „probe în arenă". Metafora atletului creştin, angrenat în cursa vieţii pământeşti cu scopul câştigării premiului suprem, Împărăţia cerurilor, este comună în Noul Testament (*1 Corinteni* 9, 24-27; *Galateni* 5, 7; *Filipeni* 3, 12-14; *2 Timotei* 4, 7; *Iacov* 1, 12; *1 Petru* 5, 4) şi fusese anterior îndrăgită şi de un alt vestit episcop al Antiohiei, Sfântul Ignatie Teoforul (*Către filadelfieni*, 2. 2; *Către Policarp*, 1, 2; 6, 1; 7, 2).

aceea devine plictisitoare prin obişnuinţă, pe când cea sufletească înfloreşte pe zi ce trece şi aprinde mai mult flacăra [dragostei].

Astfel că, dacă vrei să placi bărbatului, atunci împodobeşte-ţi sufletul cu cumpătare, cu evlavie, cu grija casei. Acestea mai mult îl cuceresc şi nu încetează niciodată. Nici bătrâneţea nu distruge această podoabă, nici boala nu o nimiceşte. Căci timpul îndelungat a stricat podoaba trupului, iar boala şi multe altele au degradat-o, pe când cele sufleteşti sunt mai presus de toate acestea. În plus, podoaba aceea are parte şi de invidie şi aprinde pizmuirea; aceasta însă este curăţită de boală şi izbăvită de toată slava deşartă.

Astfel, şi cele ale casei vor fi mai lesne [de îndeplinit] şi venitul va fi mai apărat atunci când aurul nu îţi va sta atârnat împrejurul trupului, nici nu îţi va încătuşa mâinile, ci se va lăsa pentru necesităţile imediate, cum ar fi pentru hrănirea slujitorilor, pentru îngrijirea necesară copiilor şi pentru celelalte pricini folositoare. Iar dacă nu se întâmplă aşa, dacă acestea îi acoperă înfăţişarea ei, iar inima [soţului] este strâmtorată, care e câştigul? Care e folosul? [Inima lui] întristată nu îl lasă să-i admire frumuseţea. Ştiţi, de fapt, ştiţi că, de-ar vedea-o chiar şi pe cea mai chipeşă dintre femei, n-ar putea să simtă desfătare dacă sufletul îi este îndurerat. Căci cel care urmează să simtă desfătare trebuie mai întâi să fie bucuros şi vesel. Dar, când tot aurul său e grămădit pentru împodobirea trupului femeii şi când în casa lui este strâmtoare, atunci soţul nu mai are nicio desfătare.

Aşa că, de vrem să plăcem bărbaţilor, atunci să le pricinuim plăcere; şi le vom pricinui plăcere dacă vom lepăda podoaba şi înfrumuseţările. Într-adevăr, toate acestea par să îi producă o oarecare desfătare la vremea nunţii, dar mai apoi ele se veştejesc cu timpul. Fiindcă, dacă din pricina obişnuinţei nu mai admirăm la fel de mult nici cerul, care e atât de frumos, nici soarele, care e atât de strălucitor, încât n-ai putea să-l compari cu niciun trup, cum vom admira [pentru mult timp] un trup înfrumuseţat? Zic acestea pentru că vreau să vă înfrumuseţaţi cu podoaba cea sănătoasă, pe care Pavel a poruncit-o: „Nu cu aur sau cu perle sau cu veşmânt de mult preţ, ci cu ceea ce se cade unor femei care au făgăduit cinstire de Dumnezeu prin fapte bune”[804].

[804] *1 Timotei 2, 9-10.*

Dar oare vrei să placi păgânilor și să fii lăudată de ei? Atunci cu siguranță această dorință nu este a unei femei cumpătate. Totuși, dacă vrei aceasta, atunci și pe [păgâni] îi vei avea astfel tare iubitori și lăudători ai cumpătării. Căci pe cea [împodobită pe din afară] nimeni chibzuit și măsurat nu o va lăuda, ci doar cei necuviincioși și desfrânați. Dar mai degrabă nici aceștia nu o vor lăuda, ba chiar o vor vorbi de rău, după ce se vor ațâța cu privirea la destrăbălarea dimprejurul ei. Dar pe aceasta[805] și unii, și alții, cu toții o vor încuviința, pentru faptul că nu s-au ales cu nimic dăunător din partea ei, ba chiar cu învățătura unei filosofii [cerești]. Și mare va fi lauda ei la oameni, mare va fi și răsplata la Dumnezeu.

Această podoabă, dar, să o râvnim, ca și aici să trăim fără teamă, și bunătățile cele viitoare să le dobândim, de care fie ca toți să avem parte, cu harul și cu iubirea de oameni ale Domnului nostru Iisus Hristos, Căruia fie slava în vecii vecilor. Amin.

[805] Pe femeia cumpătată.

Omilia 62

„Și era bolnav un oarecare Lazăr din Betania, satul Mariei și al Martei, sora ei. Iar Maria era cea care a uns cu mir pe Domnul." (*Ioan* 11, 1-2)

1. Mulți se smintesc când văd că unii oameni bineplăcuți lui Dumnezeu suferă ceva cumplit, de pildă când cad în boală sau în sărăcie sau în altceva de-acest fel, fără să știe că mai ales celor iubiți[806] de Dumnezeu le este dat să pătimească acestea; fiindcă și Lazăr[807] era dintre cei iubiți de Hristos și se îmbolnăvise. Cel puțin așa spuneau chiar cei care au trimis veste: „Iată cel pe care îl iubești este bolnav"[808]. Dar să vedem pericopa de la început.

„Era bolnav", zice, „un oarecare Lazăr din Betania[809]."[810] Nu oricum, nici la întâmplare a menționat de unde era Lazăr, ci pentru o pricină pe care o va pomeni mai târziu. Deocamdată să rămânem la fragmentul de față. [Evanghelistul] ne învață în chip folositor și [cine erau] surorile lui, și, mai mult, ce-avea Maria în plus față de Marta, când continuă și zice: „Iar Maria era cea care a uns cu mir pe

---

[806] Sau „prieteni" (φίλοι). Am redat termenul prin perifrază („cei iubiți") pentru a menține în traducere un joc de cuvinte căutat de autor și condus cu multă măiestrie în această primă jumătate de capitol: „cel iubit" (Lazăr), „cei iubiți" (creștinii încercați de boli), „a iubi" (în text: „cel pe care îl *iubești*", „surorile Îl *iubeau*", subl.n.) și „iubirea-de-oameni" (φιλανθρωπία) dumnezeiască.

[807] Formă abreviată a unui apelativ ebraic teoforic *Eleazar*, „cel pe care îl ajută Dumnezeu" (R. Fabris, *Evanghelia după Sfântul Ioan*..., p. 491). Numele Eleazar desemnează în Biblie personaje de neam levitic, de exemplu: Eleazar, fiul și succesorul lui Aaron (*cf. Ieșirea* 6, 23), sau Eleazar, fiul lui Matatia, fratele lui Iuda Macabeul (*cf. 1 Macabei* 2, 5).

[808] *Ioan* 11, 3.

[809] Numele *Beth-anya* (tradus *domus afflictionis* în *Lexiconul* Fericitului Ieronim, *PL* 23, 1214) însemna „casa sărăciei" sau „casa săracilor", ceea ce indică rolul Betaniei de azil pentru nevoiașii din Ierusalim (detalii despre alte posibile înțelesuri ale toponimului, în James H. Charlesworth (ed.), *Jesus and Archaeology*, William Eerdmans Publishing Company, Grand Rapids, Michigan, 2006, p. 497).

[810] *Ioan* 11, 1.

Domnul"[811]. Aici, unii, nedumerindu-se, întreabă: „Cum a îngăduit Hristos unei femei să facă aceasta?" Întâi deci trebuie să înțelegem acel lucru, anume că ea nu este desfrânata cea de la Matei[812], nici cea de la Luca[813], ci o alta. Într-adevăr, acelea erau nişte desfrânate şi pline de multe rele, pe când aceasta era şi cinstită, şi sârguitoare. Căci se sârguia să-L primească pe Hristos.

Dar evanghelistul arată că şi surorile Îl iubeau, cu toate că a îngăduit ca Lazăr să moară. „Şi de ce nu l-au lăsat pe fratele lor bolnav şi n-au venit la El, cum au făcut sutaşul[814] şi căpetenia împărătească[815], ci I-au trimis veste?" Pentru că erau foarte încrezătoare în Hristos şi se simțeau foarte familiare cu El. Pe de altă parte, erau femei slabe şi cuprinse de durere; într-adevăr, faptul că au procedat astfel nu cu scopul de-a-L disprețui, l-au arătat limpede mai târziu.

Aşadar, e clar că această [Marie] nu era aceea[816]. „Dar de ce-a primit-o Hristos și pe aceea?", zice. Ca să-i dezlege răutatea; ca să Îşi arate iubirea de oameni; ca să afli că nu există boală care să-I biruiască bunătatea. Aşadar, nu te uita doar la acest fapt, anume că a primit-o, ci cercetează-l şi pe celălalt, anume cum a schimbat-o.

Dar de ce ne amintește evanghelistul această relatare[817]? Şi, mai degrabă, ce vrea să ne învețe, zicând: „Şi o iubea Iisus pe Marta şi pe sora ei şi pe Lazăr"[818]? Ca niciodată să nu ne mâniem, nici să ne supărăm dacă vreo boală i-ar cuprinde pe bărbații râvnitori și iubiți de Dumnezeu. „Iată, cel pe care îl iubeşti este bolnav." Voiau să-L facă pe Hristos să Se milostivească, căci încă se uitau la El ca la un om. Şi e limpede din cuvintele lor: „Dacă ai fi fost aici, n-ar fi murit"[819], precum şi din faptul că nu zic: „Iată, Lazăr este bolnav", ci: „Iată, cel pe care îl iubeşti este bolnav". Însă ce zice Hristos? „Această boală nu este spre moarte, ci pentru slava lui Dumnezeu, ca prin ea să Se slăvească Fiul lui Dumnezeu."[820] Iată cum afirmă din nou că slava Tatălui și a Fiului sunt una! Căci,

---

[811] *Ioan* 11, 2.
[812] *Cf. Matei* 26, 7.
[813] *Cf. Luca* 7, 37.
[814] *Cf. Matei* 8, 5-13; *Luca* 7, 1-10.
[815] *Cf. Ioan* 4, 46-53.
[816] Desfrânata de la Matei sau de la Luca, cum a explicat mai sus.
[817] Relatarea învierii lui Lazăr.
[818] *Ioan* 11, 5.
[819] *Ioan* 11, 21, 32.
[820] *Ioan* 11, 4.

după ce zice: „A lui Dumnezeu", a adăugat: „Ca să Se slăvească Fiul lui Dumnezeu".

„Această boală nu este spre moarte." Într-adevăr, întrucât El urma să zăbovească două zile în locul în care era, deocamdată îi trimite pe vestitori să le anunțe surorilor această făgăduință. De aceea, trebuie să le și admirăm pe surorile lui, care, cum au auzit că „nu este spre moarte", chiar dacă îl vedeau că moare, nu s-au smintit, deși s-a întâmplat contrariul. Ba chiar și așa au venit [la El] și n-au socotit că El le-ar fi amăgit. Iar „ca să" din acest verset nu indică o cauză[821], ci o consecință. Căci boala survenise din altă pricină, iar El S-a folosit de ea spre slava lui Dumnezeu.

Și, acestea zicând, „a rămas două zile"[822]. De ce-a rămas? Ca [Lazăr] să își dea ultima suflare și să fie îngropat, astfel încât nimeni să nu poată zice că l-a sculat când încă nu murise, că era în somn greu, că era în letargie, că era în stare de leșin, dar nu în moarte. De aceea El și zăbovește atâta vreme, ca și putrezirea să aibă loc, iar ei să zică: „Deja miroase"[823]. „Apoi zice ucenicilor: «Să mergem în Iudeea»."[824] De ce în alte dăți n-a anunțat în niciun fel [destinația], iar acum le spune dinainte? Se înfricoșaseră foarte și, pentru că se aflau în această stare, le spune dinainte, ca nu cumva [plecarea] neașteptată să îi tulbure și mai mult.

Și ce [zic] ucenicii? „Acum iudeii căutau să arunce în Tine cu pietre și din nou Te duci acolo?"[825] Așadar, se înfricoșaseră și pentru El; dar cu mult mai mult pentru ei înșiși, căci nu erau încă desăvârșiți. De aceea Toma chiar zice cutremurat de frică: „Să mergem, ca să murim și noi"[826]. Căci era mai slab decât ceilalți și mai necredincios. Dar iată cum Iisus îi încurajează prin ceea ce le spune: „Nu sunt oare douăsprezece ceasuri într-o zi?"[827] Așadar, vrea să le zică fie: „Cel care nu se știe pe sine cu nimic viclean nu va suferi nimic înspăimântător, pe când cel care săvârșește lucruri rele va avea de suferit (astfel că nu trebuie să ne înfricoșăm, căci n-am

---

[821] Pentru o tratare a sensurilor cauzal și consecutiv ale conjuncției ἵνα în limba greacă, vezi Andrei PLEȘU, *Parabolele lui Iisus. Adevărul ca poveste*, Ed. Humanitas, București, 2012, pp. 39-40.

[822] *Ioan* 11, 6.

[823] *Ioan* 11, 39.

[824] *Ioan* 11, 7.

[825] *Ioan* 11, 8.

[826] *Ioan* 11, 16.

[827] *Ioan* 11, 9.

săvârșit nimic vrednic de moarte)", fie: „«Cel care vede lumina acestei lumi»[828] este în siguranță; iar dacă «cel care vede lumina acestei lumi» [este în siguranță], cu atât mai mult cel care este cu Mine, dacă nu se va despărți singur de Mine". Prin acestea încurajându-i, adaugă și motivul care-L silea să plece acolo; și, arătându-le că vor merge nu la Ierusalim, ci în Betania, zice: „Lazăr, prietenul [nostru], a adormit și Mă duc să îl trezesc"[829]. Adică: „Nu pentru aceleași [pricini] Mă duc, ca iarăși să stau de vorbă și să Mă cert cu iudeii, ci ca să-l trezesc pe prietenul nostru". „Iar ucenicii spun: «Doamne, dacă a adormit se va însănătoși»."[830] Iar aceasta au zis-o nu oricum, ci dorind să-L împiedice să meargă acolo. „Spui că doarme", zice, „atunci nu-i urgentă plecarea". Totuși pentru aceasta a adăugat: „Prietenul nostru", ca să arate că era necesară venirea Lui.

2. Așadar, când ei se arătau din ce în ce mai șovăitori, atunci le zice: „A murit"[831]. Prima oară deci le vorbea dorind să le arate modestia Sa; apoi, de vreme ce n-au priceput, adaugă: „A murit. Și Mă bucur pentru voi"[832]. De ce „pentru voi"? „Pentru că v-am vestit dinainte [moartea lui], nefiind acolo, și pentru că, atunci când îl voi învia, nu va exista nicio suspiciune." Vezi cum ucenicii aveau o stare încă nedesăvârșită și nu știau puterea Lui cum se cuvenea? Dar această [stare] o produceau fricile de până atunci, care tulburau și nelinișteau sufletele lor.

Și, când le-a zis: „A adormit", le-a spus [explicit]: „Merg să-l trezesc". Dar, când a zis: „A murit", n-a mai adăugat: „Merg să-l înviez". Fiindcă n-a dorit să vestească dinainte prin vorbe ceea ce urma să adeverească prin fapte, învățându-ne cu orice prilej să fim lipsiți de slava deșartă și să nu facem făgăduințe fără rost. Iar dacă El a făcut aceasta în cazul sutașului, atunci când a fost rugat (căci i-a zis: „Eu, venind, îl voi vindeca"[833]), a zis aceasta ca să arate credința aceluia.

Iar dacă cineva ar spune: „De unde au înțeles ucenicii somnul și n-au priceput din aceasta că era vorba de moarte?" – mă refer la spusa: „Mă duc să-l trezesc" (într-adevăr, ar fi fost un semn chiar

[828] *Ioan* 11, 9.
[829] *Ioan* 11, 11.
[830] *Ioan* 11, 12.
[831] *Ioan* 11, 14.
[832] *Ioan* 11, 14-15.
[833] *Matei* 8, 7.

de nerozie dacă ei s-ar fi așteptat ca El să meargă cincisprezece stadii[834] ca să-l trezească din somn) –, i-am zice acel lucru, anume că ei socoteau aceasta a fi o taină, căci multe le vorbea astfel.

Așadar, toți se înfricoșaseră că vor fi atacați de iudei, dar Toma mai presus decât ceilalți. De aceea și zicea: „Să mergem, ca și noi să murim împreună cu El"[835]. Și unii zic că el însuși dorea să moară; dar nu-i [adevărat], căci vorba lui arată mai degrabă temerea. Dar El nu l-a mustrat; căci El încă îi răbda slăbiciunea; totuși mai târziu [Toma] a devenit mai puternic decât toți și de neînvins. Într-adevăr, lăudabil este acest fapt, anume că pe cel atât de slab înainte de Răstignire îl vedem că devine mai înflăcărat decât toți după Răstignire și credința în Înviere. Atât de mare este puterea lui Hristos! Cel care nu îndrăznea să meargă cu Hristos în Betania, același, fără să-L mai vadă pe Hristos, a străbătut aproape întreaga lume și a petrecut în mijlocul unor popoare ucigătoare și dornice să-l omoare.

Dar, dacă Betania era la „cincisprezece stadii" – care înseamnă două mile[836] –, cum de Lazăr era mort „de patru zile"[837]? El a rămas două zile; iar înainte de acestea două a venit vestitorul – zi în care [Lazăr] a și murit –, apoi în a patra zi El a sosit. De aceea El a și așteptat să fie chemat și n-a venit neinvitat, ca nu cumva cineva să fie suspicios cu privire la ceea ce s-a întâmplat. Și nici [surorile] cele iubite n-au venit ele însele la El, ci îi trimit pe alții.

„Iar Betania era ca la cincisprezece stadii."[838] De-aici ni se arată că probabil mulți din Ierusalim erau de față. De fapt, [evanghelistul] a adăugat îndată că mulți iudei le mângâiau[839]. Cum le mângâiau ei pe cele iubite de Hristos, deși „hotărâseră dimpreună ca, dacă cineva va mărturisi pe Hristos, să fie dat afară din sinagogă"[840]? Fie erau siliți de nenorocire, fie pentru că le cinsteau ca pe unele de neam mai bun, fie pentru că veniseră aceia [dintre iudei] care nu erau vicleni; într-adevăr, chiar și dintre ei mulți

---

[834] „Stadiul" (στάδιον), românizat și ca „stadie" (*cf.* neol. „stadion"), era o unitate de măsură a distanței, echivalent a cca. 200 m (1/8 dintr-o milă romană).

[835] *Ioan* 11, 16.

[836] „Mila" romană (μίλια) măsura aprox. 1,5 km.

[837] *Ioan* 11, 17.

[838] *Ioan* 11, 18.

[839] *Cf. Ioan* 11, 19.

[840] *Ioan* 9, 22.

au crezut[841]. Iar acestea evanghelistul le zice ca să încredinţeze că Lazăr murise.

Dar de ce [Marta], când a mers să-L întâmpine pe Hristos, n-a luat-o cu sine pe sora ei? Pentru că a vrut să-L întâmpine separat şi să-I vestească ce se întâmplase. Iar după ce El a condus-o către nădejdi bune, atunci ea a plecat şi a chemat-o pe Maria, care L-a întâlnit când suferinţa ei se afla încă la culme. Vezi cât de clocotitoare era iubirea Mariei? Ea este cea despre care El zicea: „Iar Maria partea cea bună şi-a ales"[842]. „Atunci", întrebi, „cum se arăta [Marta] mai înflăcărată?" Nu era aceasta mai înflăcărată, numai că aceea nu auzise. De fapt, aceasta[843] era mai slabă. Fiindcă, deşi a auzit [de la Hristos] lucruri atât de mari, totuşi ea spune din nou: „Deja miroase, căci este a patra zi". Pe când aceea[844], deşi nu auzise nimic [de la Hristos], totuşi n-a rostit nimic de-acest fel, ci, îndată crezând, zice: „Doamne, dacă ai fi fost aici, fratele meu n-ar fi murit"[845].

3. Vedeţi cât de mare este filosofia femeilor, chiar dacă e slabă înţelegerea lor? Fiindcă, atunci când Îl văd pe Hristos, nu cad îndată în tânguiri, nici în vaiete, nici în hohote de jale, ceea ce păţim noi când vedem pe unii dintre cunoscuţi venind să ne fie alături la durere; ele, din contră, îndată Îl admiră pe Învăţător. Aşadar, amândouă credeau în Hristos, dar nu cum se cuvenea. Căci ele încă nu ştiau cu exactitate nici că era Dumnezeu, nici că face aceste [minuni] cu propria Lui putere şi autoritate; dar despre amândouă aceste lucruri El le-a învăţat pe surori. Iar că ele nu le ştiau e limpede, pe de o parte, din spusa: „Dacă ai fi fost aici, fratele nostru n-ar fi murit", iar pe de alta, din ceea ce-au adăugat: „Oricâte vei cere de la Dumnezeu, Îţi va da"[846], ca şi cum vorbeau despre un om virtuos şi bineplăcut [lui Dumnezeu].

Dar ia seama şi ce zice Hristos: „Fratele tău va învia"[847]! Deocamdată El respinge acea [spusă]: „Oricâte vei cere...". Căci nu i-a zis: „Eu cer". Dar ce? „Fratele tău va învia." Deci, dacă ar fi spus:

---

[841] *Cf. Ioan* 10, 42.
[842] *Luca* 10, 42.
[843] Marta.
[844] Maria.
[845] *Ioan* 11, 21.
[846] *Ioan* 11, 22. Această replică e rostită doar de Marta, nu şi de Maria.
[847] *Ioan* 11, 23.

„O, femeie, încă priveşti în jos? N-am nevoie de un alt ajutor, pe toate le fac de la Mine Însumi", i-ar fi fost femeii foarte împovărător şi ar fi contrariat-o. Acum însă, zicând că „va învia", a făcut ca vorbirea Lui să fie una moderată, aşa cum se cădea, iar prin cele care au urmat El a lăsat de înţeles ceea ce am spus[848]. Căci, atunci când [Marta] I-a zis: „Ştiu că va învia în ziua cea de apoi"[849], ca să vădească mai limpede autoritatea Lui, îi spune: „Eu sunt învierea şi viaţa"[850], arătându-i că n-are nevoie de ajutorul altuia, câtă vreme El este viaţa. Iar dacă ar avea nevoie de vreun altul, cum ar putea El să fie învierea şi viaţa? Totuşi n-a spus atât de lămurit, ci a lăsat-o de înţeles. Dar, când ea a zis din nou: „Oricâte vei cere", El iarăşi îi spune: „Cel care crede în mine, chiar de va muri, va trăi"[851], arătând că El este dătătorul bunătăţilor şi că de la El trebuie să le cerem[852].

„Şi oricine trăieşte şi crede în Mine nu va muri în veac."[853] Ia seama cum înalţă mintea ei! Căci El nu doar aceasta căuta, anume să-l învieze pe Lazăr, ci trebuia ca şi pe ea, şi pe cei prezenţi împreună cu ea să îi înveţe învierea. De aceea, înainte de înviere filosofează prin cuvinte. Iar dacă El este învierea şi viaţa, atunci nu-i circumscris în vreun loc, din contră, fiind prezent pretutindeni, poate să vindece [de pretutindeni][854]. Aşadar, dacă ele ar fi spus ca sutaşul: „Zi numai prin cuvânt şi se va vindeca sluga mea"[855], El poate ar fi făcut aceasta. Dar, întrucât L-au chemat la ele şi au socotit vrednic ca El să vină, pentru acest motiv El Se coboară [la ele], ca să le ridice din părerea umilă pe care o aveau despre El, şi merge în acel loc. Totuşi chiar prin coborâre arată şi asta: că poate vindeca

---

848 Adică: „N-am nevoie de ajutorul nimănui" ş.u.

849 *Ioan* 11, 24.

850 *Ioan* 11, 25.

851 *Ioan* 11, 25.

852 Exprimare cu rezonanţe liturgice; de corelat cu finalul repetitiv din ectenia cererilor: „...de la Domnul să cerem!" (atestat în *Constituţiile Apostolice*, VIII, XXXVIII, 2, trad. cit., p. 764). Rezonanţe liturgice prezintă şi sintagma vecină: „Dătătorul bunătăţilor" (de comparat cu cunoscuta rugăciune Împărate ceresc: „...Vistierul bunătăţilor şi Dătătorule de viaţă...", cu referire la Sfântul Duh, iar nu la Fiul, ca în contextul de faţă), atestată şi în alte locuri din *Omiliile la Evanghelia după Ioan* (de exemplu, *Omilia* 10, 2, în: PSB 15, serie nouă, p. 111).

853 *Ioan* 11, 26.

854 Sfântul Ioan construieşte acest pasaj ca răspuns la regretul surorilor: „Doamne, *dacă ai fi fost aici* (subl.n.), fratele meu n-ar fi murit" (*Ioan* 11, 21, 32).

855 *Matei* 8, 8.

inclusiv în absență; tocmai de aceea și întârzie. Căci nu s-ar fi vădit harul împărtășit îndată dacă mirosul greu nu s-ar fi răspândit.

Dar de unde știa femeia că urma să aibă loc o înviere? Îl auzise pe Hristos vorbind multe lucruri despre înviere, dar cu toate acestea ea dorea acum să o vadă. Dar iat-o cum petrece încă în cele de jos! Fiindcă, atunci când a auzit: „Eu sunt învierea și viața", n-a zis așa: „Înviază-l". Dar ce? „Cred că Tu ești Hristos, Fiul lui Dumnezeu."[856] Atunci ce îi [zice] Hristos? „Cel care crede în mine, chiar de va muri" (vorbind despre moartea aceasta[857]), „va trăi"; și: „Tot cel care trăiește și crede în Mine nu va muri", arătând moartea aceea[858]. „Așadar, întrucât Eu sunt învierea, nu fi tulburată, chiar dacă el e deja mort, ci crede! Căci aceasta nu este moarte." Deocamdată a mângâiat-o pentru ce i s-a întâmplat și i-a dat speranțe, atât prin cuvintele: „Va învia" și: „Eu sunt învierea", cât și zicându-i că [Lazăr], odată înviat, chiar dacă va muri din nou, nimic nu va mai suferi; astfel încât nu trebuie să se mai înfricoșeze de această moarte. Zice ceva de felul acesta: „Nici el nu a murit, nici voi nu veți muri".

„Crezi aceasta?"[859] Iar ea Îi spune: „Cred că Tu ești Hristos, Fiul lui Dumnezeu, Care vine în lume"[860]. Îmi pare că femeia n-a priceput cele spuse. Era conștientă că era ceva însemnat; dar n-a înțeles pe deplin întreaga [semnificație]. De aceea, ceva este întrebată și altceva răspunde. Totuși pentru moment a avut parte de acel câștig, anume că i s-a mai ușurat durerea. Căci atât de mare este puterea cuvintelor lui Hristos! De aceea, ea a și ieșit în întâmpinarea Lui[861], iar [Maria] i-a urmat[862]. Fiindcă iubirea[863] pentru Învățătorul nu le lăsa să simtă din plin [durerea] prezentă. Astfel încât, cu ajutorul harului, și gândirea acestor femei a fost înțeleaptă[864].

---

[856] *Ioan* 11, 27.
[857] Biologică.
[858] Spirituală.
[859] *Ioan* 11, 26.
[860] *Ioan* 11, 27.
[861] *Cf. Ioan* 11, 20.
[862] *Cf. Ioan* 11, 28-29.
[863] Lit. „gândul bun" (εὔνοια), „bunăvoința" (prin extensie, „afecțiune", „iubire"), adică deschiderea iubitoare față de celălalt. Ei i se opune „reaua-voință" (κακόνοια), echivalentă inimii împietrite, care face zadarnică orice tentativă de apropiere (*cf. Matei* 12, 31).
[864] Lit. „filosoafă", „iubitoare de înțelepciune" (φιλόσοφος). De remarcat în acest paragraf prezența insistentă și în poziții cheie (la început, în centru și la final) a termenilor φιλοσοφία („vedeți cât de mare este *filosofia* femeilor"), φιλοσοφεῖ („înainte de înviere *filosofează* prin cuvinte") și φιλόσοφος („gândirea acestor femei le-a fost *înțeleaptă*", subl.n.).

4. Dar astăzi, împreună cu alte vicii, și această boală le stăpânește pe femei. Căci fac o manifestare publică din tânguirile și vaietele lor, dezvelindu-și brațele, smulgându-și părul, zgâriindu-și obrajii. Iar aceasta unele o fac din pricina durerii, altele doar de ochii lumii și din iubire de slavă, iar altele din destrăbălare; și își dezvelesc brațele, iar aceasta sub privirile bărbaților. Ce faci, o, femeie? Spune-mi, te dezbraci cu indecență în mijlocul pieței, tu care ești mădular al lui Hristos, cu bărbați de față în piață? Și îți smulgi părul și îți sfâșii veșmintele și plângi în hohote mari și te alături în această horă și faci să dăinuie imaginea femeilor menade[865] și nu socotești că te împotrivești lui Dumnezeu? Cât de mare e nebunia aceasta? Elinii oare nu vor râde? Oare nu vor crede că [dogmele] noastre sunt basme? Căci vor zice: „Nu există înviere, ci [învățăturile] creștinilor sunt o glumă, o înșelăciune și o născocire. Căci așa se jelesc femeile lor, ca și cum n-ar mai fi nimic după această viață; nu dau nicio importanță cuvintelor scrise în cărțile lor. Niște plăsmuiri sunt toate acelea, chiar ele o vădesc. Căci, dacă ar fi crezut că cel care a murit nu-i mort, ci s-a mutat la o viață mai bună, nu s-ar fi tânguit pentru el ca și cum n-ar mai fi, nici nu s-ar fi bătut astfel în piept, nici n-ar fi dat glas unor vorbe pline de necredință ca acestea: «N-am să te mai văd vreodată, n-am să te mai recapăt vreodată». Niște basme sunt toate ale lor. Iar dacă ele sunt atât de necredincioase față de căpetenia bunătăților lor[866], cu cât mai mult față de celelalte [învățături] însemnate ale lor".

Și în omilia precedentă (61, 3-4, șase ocurențe), Sfântul Ioan a specificat înțelepciunea femeilor prin aceiași termeni care în mentalul colectiv deja nu mai indicau o activitate exclusiv masculină. Încă de la sfârșitul Greciei clasice, epicureismul și stoicismul democratizează „filosofia", înțeleasă în special ca mod de viață adresat „tuturor oamenilor, bogați sau săraci, *bărbați sau femei* (subl.n.), liberi sau sclavi" (P. HADOT, *Ce este filozofia antică?*, p. 135). Pentru relația dintre filosofia păgână și cea creștină în gândirea Sfântului Ioan, vezi Stylianos PAPADOPOULOS, *Gândirea teologică a Sfântului Ioan Hrisostom*, trad. S. Preda, Ed. Bizantină, București, 2013, pp. 9-16.

[865] Menadele (lit. „nebunele", „posedatele", în mitologia latină, bacantele) erau nimfele care îl crescuseră pe Dionysos, zeul vegetației, al vinului, al extazului și al fertilității. Menadele făceau parte din cortegiul zeului, îmbrăcate în voaluri ușoare, încununate cu iederă și manifestându-se ca posedate de o furie mistică (de regulă foarte sălbatică, vezi sfâșierea lui Penteu, regele Tebei, în: EURIPIDE, *Bacantele*, 1125-1136; detalii în Pierre GRIMAL, *Dicționar de mitologie greacă și romană*, Ed. Saeculum I.O., București, 2001, p. 327).

[866] *I.e.* învățătura despre învierea morților.

Elinii nu se comportă atât de femeiesc. Mulți de-ai lor s-au purtat cu înțelepciune. Și o femeie elină, auzind că fiul ei a căzut în război, îndată a întrebat: „Dar treburile statului în ce stare sunt?"[867] Și un alt înțelept, pe când purta cunună[868], când a auzit că fiul său a căzut pentru patrie, dând cununa la o parte și întrebând: „Care dintre cei doi?", după ce-a aflat care căzuse, îndată și-a așezat din nou cununa pe cap[869]. Dar mulți chiar și-au dat și fii, și fiice spre junghiere, astfel aducând cinstire diavolilor[870]. Iar femeile spartane chiar își îndeamnă copiii ori să își salveze scutul din război, ori să fie aduși morți pe el. De aceea mă rușinez că elinii, prin acestea, practică filosofia, pe când noi ne purtăm cu necuviință. Cei care nu cunosc nimic despre înviere săvârșesc cele ale cunoscătorilor; iar cei cunoscători săvârșesc cele ale necunoscătorilor.

Mulți, adesea, ceea ce nu fac pentru Dumnezeu fac din rușine de oameni. Căci femeile lor de neam mai nobil nu își smulg părul, nu își dezvelesc brațele, ceea ce-ar însemna chiar cea mai mare osândă, nu pentru că nu [obișnuiesc să] și le dezvelească, ci pentru că se abțin de la aceasta – nu din evlavie, ci pentru a nu părea că se dezonorează singure. Oare rușinea stăpânește durerea, iar frica de Dumnezeu nu o stăpânește? Și cum să nu fie acest lucru vrednic de cea mai mare osândă? Așadar, ceea ce fac femeile bogate de dragul bogăției trebuia să facă cele sărace pentru frica de Dumnezeu. Dar în zilele noastre toate sunt contrare: pe de o parte, acelea se comportă cu înțelepciune pentru slava deșartă, pe de alta, acestea se comportă cu indecență din pricina micimii de suflet. Ce este mai rău decât acest dezechilibru? Toate le facem pentru oameni, toate pentru cele de-aici!

În plus, [unii] zic vorbe pline de nebunie și de mult râs. [E drept că] și Domnul spune: „Fericiți cei care plâng"[871], referindu-Se însă la cei care-și plâng păcatele. Dar nimeni nu plânge cu acea plângere, nimeni nu se îngrijește de pierderea sufletului, din contră, ceea ce nu

---

[867] Plutarh, *Ziceri ale femeilor spartane* (*Lacaenarum Apophthegmata*), VI, 7.

[868] Cunoscută mai ales ca simbol al unor merite speciale (victorii la jocurile publice, servicii în folosul patriei pe timp de pace sau de război etc.), cununa avea și rolul de a individualiza persoana aflată în timpul unui sacrificiu religios (este cazul de față).

[869] Diogenes Laertios, *Despre viețile și doctrinele filosofilor*, trad. C.I. Balmuș, studiu introductiv și comentariu de A.M. Frenkian, Ed. Polirom, Iași, 1997, II, 6, 54, p. 106.

[870] Aluzie la legenda Ifigeniei, care a fost sacrificată de propriul ei tată, Agamemnon, în Aulida (vezi P. Grimal, *Dicționar de mitologie*..., p. 268).

[871] *Matei* 5, 4.

ni s-a poruncit să facem, aceea facem. „Dar ce", spui, „e posibil, om fiind, să nu verși lacrimi?" Dar eu nu te opresc de la asta, ci te opresc să te mai lovești singur, să faci aceasta fără măsură. Nu sunt nici sălbatic, nici insensibil! Știu că firea e pusă la încercare [de moartea celor dragi] și caută obișnuința și compania lor zilnică. Nu-i posibil să nu fii întristat. Aceasta și Hristos a arătat-o, căci „a lăcrimat"[872] pentru Lazăr. Aceasta fă-o și tu! Lăcrimează, dar cu discreție, cu decență, cu frică de Dumnezeu. Dacă lăcrimezi astfel, nu o face ca unul care nu crezi în înviere, ci ca unul care nu suporți despărțirea.

5. Căci și pentru cei care pleacă în altă țară și se duc departe plângem, dar nu facem aceasta ca și cum am deznădăjdui. Așa și tu să lăcrimezi, ca și cum l-ai petrece pe cel care pleacă în altă țară. Zic acestea nu dând poruncă, ci prin pogorământ. Căci, dacă cel care a murit a fost păcătos și I s-a împotrivit prin multe lui Dumnezeu, atunci trebuie să plângem; ba mai degrabă nu doar să plângem (căci aceasta nu-i aduce niciun folos), ci să facem lucrurile care pot să-i aducă o oarecare mângâiere, adică milostenii și daruri. Ba trebuie și să ne bucurăm pentru aceasta, anume că s-a tăiat de la el răutatea lui. Iar dacă a fost drept, cu atât mai mult să ne veselim, pentru că [bunurile] lui sunt așezate la loc sigur și au scăpat de incertitudinea viitorului; de-a fost tânăr, că a scăpat repede din mijlocul răutăților; de-a fost bătrân, că a plecat după ce-a primit cu îndestulare ceea ce pare vrednic de dorit[873].

Dar tu, lăsând deoparte cugetarea la acestea, îți îndemni slujnicele să se bată în piept, cu gândul că prin asta, chipurile, îi aduci cinstire celui plecat – ceea ce reprezintă, de fapt, culmea necinstei. Fiindcă cinstea pentru cel mort nu constă în tânguiri și vaiete, ci în imnuri și cântări de psalmi și într-o viață ireproșabilă. Într-adevăr, cel [drept], odată plecat, va merge împreună cu îngerii, chiar dacă nimeni nu s-ar întâmpla să fie lângă rămășițele lui. Iar cel stricat, chiar dacă cetatea l-ar petrece, nu va avea niciun rod. Vrei să-l cinstești pe cel plecat? Cinstește-l altfel, făcând milostenii, binefaceri și servicii obștești. Ce folos ar avea din multele jelanii?

Dar eu am auzit încă și altceva supărător: că multe își atrag chiar iubiți prin tânguirile lor, pregătindu-și prin fierbințeala

---

872 *Ioan* 11, 35.

873 Adică o viață îndelungată.

lamentațiilor faima de soții iubitoare. O, invenție drăcească! O, născocire satanică! Până când suntem pământ și cenușă, până când sânge și cărnuri? Să ridicăm privirile spre ceruri, să dobândim gândul celor duhovnicești! Cum vom fi în stare să-i mustrăm pe elini? Cum vom putea să le dăm îndemnuri, câtă vreme facem unele ca acestea? Cum le vom vorbi despre înviere? Cum despre cealaltă filosofie? Cum vom trăi noi înșine fără teamă? Oare nu știi că din întristare vine moartea? Căci [întristarea], întunecând partea limpede-văzătoare a sufletului, nu doar o împiedică să mai vadă ceva din cele necesare, ci îi și pricinuiește multă vătămare. Așadar, în acel fel ne și împotrivim lui Dumnezeu, și nici nu obținem vreun folos nouă înșine sau celui plecat. În acest fel însă și lui Dumnezeu Îi suntem bineplăcuți, și de oameni suntem cinstiți. Căci, dacă noi înșine nu cădem [în deznădejde], îndată El ia de la noi rămășița tristeții; dar, dacă ne răzvrătim, ne lasă să devenim pradă întristării. Dacă vom fi mulțumitori, nu ne vom întrista.

„Și cum e posibil", spui, „să nu se întristeze cel care își pierde fiul sau fiica sau soția?" Nu spun să nu se întristeze, ci să nu facă aceasta fără măsură. Căci, dacă ne gândim că Dumnezeu l-a luat și că am avut un soț sau un fiu muritor, pe dată vom primi mângâiere. Căci faptul de-a te răzvrăti este propriu celor care caută ceva peste fire. Te-ai născut om și ești muritor. De ce deci ești îndurerat că ceea ce era firesc s-a întâmplat? Te îndurerezi oare că mâncând crești? Cauți oare să trăiești fără aceasta? Fă la fel și cu privire la moarte și, muritor fiind, nu căuta deocamdată nemurirea. Această [moarte] s-a rânduit o singură dată. Așadar, nu te îndurera, nu-ți bate pieptul, ci acceptă cele legiuite tuturor în comun; îndurerează-te însă pentru păcate! Căci aceasta este plângerea bună, aceasta este cea mai mare filosofie! Pentru acest lucru, dar, să plângem neîncetat, ca să dobândim bucuria cea de-acolo, cu harul și cu iubirea de oameni ale Domnului nostru Iisus Hristos, Căruia fie slava în vecii vecilor. Amin.

Omilia 63

„Și Iisus nu venise încă în sat, ci era în locul unde Îl întâmpinase Marta. Iar iudeii care erau cu ea...” ș.u. (*Ioan* 11, 30-31)

1. Un bun măreț este filosofia! Dar mă refer la filosofia noastră. Căci cele ale păgânilor sunt numai vorbe și mituri; și nici miturile însele nu conțin ceva înțelept. Fiindcă toate la ei se fac pentru faimă. Un bun măreț este deci filosofia și tocmai din aceasta primim răsplățile. Căci celui care disprețuiește banii îi rodește deja din aceasta un folos, ca unul care a scăpat de grijile de prisos și fără niciun câștig. Iar cel care calcă în picioare faima dobândește deja din aceasta plata lui, ca unul care nu-i rob nimănui, ci este liber potrivit adevăratei libertăți. Iar cel care tânjește după cele cerești își capătă din aceasta recompensa, ca unul care socotește lucrurile de față ca pe niște nimicuri și se face mai lesne stăpân peste orice întristare.

Iată de pildă și această femeie[874] cum, practicând filosofia, a dobândit din aceasta răsplata ei. Căci, pe când toți ședeau lângă ea îndoliată și îndurerată, n-a așteptat ca Învățătorul să vină la ea, nici n-a ținut la reputația ei[875], nici nu s-a lăsat stăpânită de întristare. Într-adevăr, pe lângă cealaltă nenorocire, cele îndoliate au și această boală, anume că vor să primească laude de la cei prezenți. Ea însă nu a suferit nimic din acestea, ci, de cum a auzit, îndată a și mers către El[876]. „Și Iisus nu venise încă în sat.”[877] Căci El mergea mai încet, ca să nu pară că Se repede să facă minunea, ci [că o face]

---

[874] Maria.

[875] Plecând să-L întâmpine pe Domnul, Marta își risca bunul renume, întrucât ar fi putut fi suspectată că nu e afectată cu adevărat de pierderea fratelui ei, iar pe de altă parte, pentru că alerga tocmai la Cel despre care iudeii răuvoitori nutreau cele mai rele bănuieli. Puțin mai departe, în același capitol, Sfântul Ioan menționează explicit: „Ea nu s-a rușinat nici de mulțime, nici de suspiciunea pe care o aveau despre El”.

[876] *Cf. Ioan* 11, 29.

[877] *Ioan* 11, 30.

fiind rugat de ele. Sau cel puțin asta vrea să lase de înțeles evanghelistul când zice: „[Maria] se scoală degrabă”[878]; sau arată că ea a alergat astfel ca să întâmpine venirea Lui. Dar nu vine singură, ci îi trage după sine și pe iudeii care erau în casă. De aceea, sora ei a și chemat-o, foarte înțelept, în ascuns, ca să nu-i tulbure pe cei care se adunaseră; și nici n-a spus pricina chemării; căci mulți chiar ar fi plecat. Acum însă toți o urmau ca pe una care ieșise să plângă. Și poate și prin acestea se dovedește o dată în plus că Lazăr murise.

„Și a căzut la picioarele Lui.”[879] Aceasta era mai înflăcărată[880] decât sora ei. Ea nu s-a rușinat nici de mulțime, nici de suspiciunea pe care o aveau despre El. (Căci erau de față și mulți dintre dușmanii Săi, care chiar ziceau: „Nu putea oare Acesta care a deschis ochii orbului să facă în așa fel încât nici acesta să nu moară?”[881]) Dar ea a înlăturat toate cele omenești în prezența Învățătorului și s-a îngrijit de un singur lucru, anume cinstirea Învățătorului. Și ce spune? „Doamne, dacă ai fi fost aici, fratele meu n-ar fi murit.”[882]

Și ce [face] Hristos? Deocamdată nu stă de vorbă cu ea, nici nu-i spune ceea ce-i [zisese] surorii ei (căci mulțime mare era de față și nu era un moment potrivit pentru acele cuvinte). Ci doar Se poartă măsurat și Se coboară[883] [la suferința ei]; și, dovedindu-Și firea omenească, lăcrimează în tăcere și amână pentru moment minunea[884]. Într-adevăr, de vreme ce minunea era mare – atât de

---

[878] *Ioan* 11, 31.

[879] *Ioan* 11, 32.

[880] Aici, cu sensul de „mai avântată spre exteriorizarea sentimentelor” decât Maria (vezi caracterele celor două surori în *Luca* 10, 38-42). Altminteri, în *Omilia* 62, 2, vorbind despre credința diferită a celor două, Sfântul Ioan precizează: „Nu era aceasta (*i.e.* Marta) mai înflăcărată, numai că aceea (*i.e.* Maria) nu auzise. De fapt, aceasta era mai slabă”.

[881] *Ioan* 11, 37.

[882] *Ioan* 11, 32.

[883] „Coborârea” (sau „pogorârea”, συγκαταβαίνειν) și „pogorământul” („condescendența”, συγκατάβασις) sunt termeni teologici îndrăgiți de Sfântul Ioan; îi găsim de peste patruzeci de ori doar în *Omiliile la Ioan*. Autorul construiește în jurul lor o viziune potrivit căreia *totul* în univers și în Scriptură este un pogorământ al lui Dumnezeu, o coborâre iubitoare a Sa către noi, începând cu creația și primele teofanii, continuând cu întreaga istorie a mântuirii și culminând cu Întruparea Cuvântului; în cazul lui Hristos, fiecare cuvânt și gest reprezintă un pogorământ, o autoadaptare la limitele impuse de creatură. Pentru atenția cu care tratează acest subiect, Sfântul Ioan a și fost supranumit „învățătorul pogorământului” („le docteur de la condescendance”, în Henry PINARD, „Les infiltrations païennes dans l'Ancienne Loi, d'après les Pères de l'Église”, în: *Recherches des Sciences Religieuses*, 9 (1919), p. 209).

[884] Lit. „semnul” (σημεῖον), explicitat în propoziția imediat următoare prin unul din termenii clasici ai „minunii”: θαῦμα. Termenul „semn” e preluat de Sfântul Ioan din *Evanghelia*

mare încât rareori o săvârșise[885] – și mulți aveau să creadă prin ea, ca nu cumva faptul de-a o săvârși în absența lor să devină poticneală mulțimilor și ele să nu dobândească niciun câștig de pe urma măreției ei, – ca să nu piardă vânatul – Își atrage mulți martori prin pogorârea Sa și arată ceea ce era propriu firii Sale omenești: căci „lăcrimează și Se tulbură”[886]. De bună seamă, suferința e capabilă să stârnească plânsul.

Dar mai apoi, controlându-Și suferința (căci asta înseamnă „a suspinat cu duhul”[887]), S-a făcut stăpân peste tulburare și în așa fel întreabă: „Unde l-ați pus?”[888] încât întrebarea să nu-I fie însoțită de tânguire. Dar de ce întreabă? Pentru că nu vrea să Se repeadă [să facă minunea], ci [vrea] să afle toate de la ei și să acționeze la rugămintea lor, astfel încât să elibereze minunea de orice suspiciune. „Ei îi spun: «Vino și vezi».”[889]

„A lăcrimat Iisus.”[890] Vezi că nu le arată încă niciun semn că-l va învia, nici nu merge ca să-l învieze, ci ca să-l plângă? Într-adevăr, faptul că El le-a părut că merge să-l jelească, iar nu să-l învieze, îl arată iudeii, care și ziceau: „Iată cât îl iubea!”[891] „Iar unii dintre ei au zis: «Nu putea oare Acesta care a deschis ochii orbului să facă în așa fel încât nici acesta să nu moară?»”[892] Nici în nenorociri nu renunțau la viclenia lor. Totuși ceea ce El urma să facă era cu mult mai minunat. Căci a alunga moartea după ce aceasta a venit și a biruit este cu mult mai mare decât a o opri când se apropie. Așadar, ei Îl clevetesc chiar din aceste [pricini] pentru care ar fi trebuit să Îi admire puterea. Pentru moment, recunosc că a deschis ochii orbului; totuși, când trebuie să Îl admire pentru aceea, plecând de la aceasta, și pe aceea o defăimează, ca și când nici n-ar fi avut loc. Și nu doar din aceasta se vădesc cu toții a fi stricați, ci și din faptul

---

a patra, unde e folosit cu consecvență pentru denumirea minunilor lui Iisus; în contextul tensiunilor dintre Mântuitorul și facțiunea iudaică ce-L respingea, minunile Domnului sunt înțelese drept „semne”, „indicii” sau „dovezi” extraordinare ale mesianității Sale, deci elemente decisive într-un rechizitoriu imaginar contra necredinței iudeilor.

[885] Evangheliile relatează doar trei învieri din morți: a fiului văduvei din Nain (*Luca* 7, 11-16), a fiicei lui Iair (*Matei* 9, 18-25; *Marcu* 5, 22-42; *Luca* 8, 41-56) și a lui Lazăr.

[886] *Cf. Ioan* 11, 33.

[887] *Ioan* 11, 33.

[888] *Ioan* 11, 34.

[889] *Ioan* 11, 34.

[890] *Ioan* 11, 35.

[891] *Ioan* 11, 36.

[892] *Ioan* 11, 37.

că, încă nefiind El de față și până să le arate vreun semn, ei apucă înainte cu învinuirile, neașteptând deznodământul faptei. Ai văzut cât de stricată era judecata lor?

2. Așadar, El vine la mormânt și din nou Își reține suferința. Și de ce oare evanghelistul menționează cu insistență peste tot faptul că „a lăcrimat" și „a suspinat"[893]? Ca să afli că într-adevăr S-a îmbrăcat cu firea noastră. Căci, de vreme ce în mod clar acesta[894], mai mult decât ceilalți, relatează lucruri mărețe despre El, și în cazul de față, în privința celor trupești ale Lui, vorbește într-un mod cu mult mai smerit. Într-adevăr, cu privire la moartea Lui, n-a zis nimic de felul celor zise de ceilalți, anume că „S-a întristat de moarte"[895] și S-a aflat în agonie[896]; dimpotrivă, chiar contrariul, anume că El i-a aruncat la pământ[897].

Prin urmare, ceea ce-a omis acolo a împlinit aici, pomenind despre plâns. Căci, când Domnul vorbește [la Ioan] despre propria-I moarte, zice: „Putere am să-Mi pun sufletul"[898] și nu rostește acolo nimic smerit. De aceea, [ceilalți evangheliști,] în privința Pătimirii, Îi atribuie mai mult ceea ce-i omenesc, din aceasta arătând că cele ale iconomiei[899] Sale au fost reale; Matei adeverește [asta] prin agonie și chin și sudorile morții; acesta[900], în schimb, prin plâns. Altminteri, dacă n-ar fi avut firea noastră, plânsul nu L-ar fi cuprins nici prima, nici a doua oară. Și ce [face] Iisus? În fața învinuirilor lor nu Se apără în niciun fel. Căci ce nevoie mai era să le închidă gura prin cuvinte celor care urmau îndată să sufere acest lucru prin faptele Sale, ceea ce era mai lesne de purtat și cu mult mai potrivit spre a-i face de rușine?

---

[893] *Ioan* 11, 38.

[894] Evanghelistul Ioan.

[895] *Matei* 26, 38; *Marcu* 14, 34.

[896] Sau „S-a aflat în culmea chinurilor" (ἐναγώνιος, neatestat în Noul Testament).

[897] *Cf. Ioan* 18, 6.

[898] *Ioan* 10, 18. Expresia „a-și pune sufletul" e o metaforă specifică *Evangheliei a patra* (*Ioan* 10, 15, 17; 13, 37, 38; 15, 13) și trimite la ideea de jertfă, la „punerea" pe altar a victimei. În cadrul expresiei, sufletul are sensul general de „viață", larg răspândit în limbajul biblic (derivat din sensul prim de „suflare", „respirație", *cf.* 3 *Regi* 17, 21; *Iov* 41, 21); de remarcat că, în Scriptură, „sufletul" poate însemna și „ființa vie, persoana" (*cf. Facerea* 17, 14; *Leviticul* 7, 20), precum și „dorința fierbinte" (*cf. Ieșirea* 15, 9).

[899] „Iconomia" se referă în sens restrâns la „Întrupare".

[900] Evanghelistul Ioan.

„Iar El zice: «Ridicați piatra».”[901] De ce oare nu l-a chemat și nu l-a adus înaintea lor fără ca El să fie de față? Sau mai degrabă de ce nu l-a făcut să învieze când piatra era așezată? Căci Cel ce avea putere prin glasul Lui să miște un trup mort și să-l arate din nou însuflețit putea cu atât mai mult, prin același glas, să miște o piatră; iar Cel care, prin glas, l-a făcut să meargă pe cel legat cu fețe de pânză și împiedicat de ele cu atât mai mult ar fi putut mișca o piatră. Ce zic? Chiar nefiind de față ar fi putut face aceasta. De ce, dar, n-a făcut-o? Ca să-i facă pe ei martori ai minunii; ca ei să nu mai spună ceea ce ziseseră și în privința orbului: „El este”, „Nu este el”[902]. Căci propriile lor mâini[903] și însăși prezența lor la mormânt le mărturiseau că el[904] este. Astfel că, dacă n-ar fi fost prezenți, ar fi socotit că era o nălucă sau altcineva în locul lui.

Acum însă prezența lor în [acel] loc, ridicarea pietrei, porunca de a-l dezlega de legături pe mortul înfășurat, faptul că prietenii care l-au scos din mormânt recunoșteau după fețe că el este, faptul că surorile n-au fost lăsate în urmă, faptul că una dintre ele a zis: „Deja miroase, căci este a patra zi”[905] – toate acestea erau acum potrivite pentru a închide gura celor răuvoitori, ca unele care erau mărturii ale minunii.

De aceea le poruncește să ridice piatra de la mormânt, ca să le arate că El l-a sculat. În același scop îi și întreabă: „Unde l-ați pus?”, pentru ca cei care Îi ziseseră: „Vino și vezi” și care Îl conduseseră [la mormânt] să nu poată zice că a sculat pe altul; pentru ca și glasul lor, și mâinile să le dea mărturie (glasul zicând: „Vino și vezi”, iar mâinile ridicând piatra, dezlegând pânzele); [să mărturisească] și auzul, și vederea lor (acela auzind glasul lui Lazăr, aceasta văzând pe cel care ieșea); [să mărturisească] și mirosul lor, simțind putrejunea, căci zice: „Deja miroase, căci este a patra zi”.

Așadar, am avut dreptate să afirm că femeia nu pricepe nimic din cele zise de Hristos: „Chiar de va muri, va trăi”[906]. Ia seama, dar, ce spune aici, ca și cum lucrul ar fi imposibil din cauza timpului. Într-adevăr, străin lucru era să învieze un mort de patru zile și stricat.

---

[901] *Ioan* 11, 39.
[902] *Ioan* 9, 9.
[903] Cu care vor ridica piatra mormântului la porunca Domnului (*cf. Ioan* 11, 41).
[904] Lazăr.
[905] *Ioan* 11, 39.
[906] *Ioan* 11, 25.

Iar ucenicilor le zisese: „Ca să Se slăvească Fiul lui Dumnezeu”[907], vorbind limpede despre Sine Însuși; în schimb, femeii [i-a zis]: „Vei vedea slava lui Dumnezeu”[908], referindu-Se la Tatăl. Vezi că slăbiciunea ascultătorilor este pricină pentru deosebirea cuvintelor? El îi amintește cele despre care vorbise cu ea, aproape mustrând-o ca pe una ce nu le ținuse minte. Sau, fiindcă nu dorea deocamdată să îi uluiască pe cei de față, zice cu delicatețe: „Nu ți-am spus că, dacă vei crede, vei vedea slava lui Dumnezeu?”[909]

3. Așadar, un bun măreț este credința, măreț și pricinuitor de multe bunătăți, încât oamenii să poată făptui cele ce sunt cu putință la Dumnezeu, în numele Lui! Căci spune: „Dacă veți crede, veți zice muntelui acestuia: «Mută-te!» și se va muta”[910]; și din nou: „Cel care crede în Mine lucrările pe care Eu le fac le va face, și încă mai mari decât acestea va face”[911]. Care sunt acestea „mai mari”? Cele pe care îi vedem pe ucenici că le fac mai târziu. Într-adevăr, chiar și umbra lui Petru a sculat un mort[912]. Și în acest fel mai mult se propovăduia puterea lui Hristos. Fiindcă nu era atât de minunat ca El, în viață fiind, să lucreze minuni, pe cât era ca, după moartea Lui, alții să fie în stare să lucreze în numele Lui minuni mai mari decât ale Sale. Căci aceasta era o dovadă a Învierii de netăgăduit; căci, nici de-ar fi fost văzută de toți, [Învierea] n-ar fi fost crezută la fel de mult. Pentru că aceia ar fi putut să zică: „A fost o nălucă”. Dar cel care a văzut că doar cu ajutorul numelui Său se fac minuni mult mai mari decât atunci când El Însuși petrecea între oameni, unul ca acesta n-ar putea fi necredincios – numai dacă n-ar fi foarte nesimțitor.

Un bun măreț este deci credința, când se naște dintr-un cuget înflăcărat, dintr-o mare iubire[913] și dintr-un suflet clocotitor. Ea ne arată pe noi filosofi, ea ne descoperă nimicnicia omenească și, raționamentele lăsându-le jos, ne predă filosofia lucrurilor cerești.

---

[907] *Ioan* 11, 4.
[908] *Ioan* 11, 40.
[909] *Ioan* 11, 40.
[910] *Cf. Matei* 17, 20.
[911] *Ioan* 14, 12.
[912] *Cf. Faptele* 5, 15.
[913] Sfântul Ioan variază și aici vocabularul iubirii, întrebuințând termenul metaforic φίλτρον (neatestat în Noul Testament, derivat al lui φιλέω), care originar desemna un filtru de iubire (ex. poțiune magică, veșmânt magic ș.a.).

Dar mai mult, ceea ce înțelepciunea oamenilor nu o poate descoperi, ea o deține cu prisosință și o pune în practică. De ea, dar, să ne ținem și să nu le încredințăm raționamentelor pe cele ale noastre.

Căci, spune-mi, de ce elinii n-au fost în stare să descopere nimic? Oare nu cunoșteau ei toată înțelepciunea păgână? De ce deci n-au putut să îi depășească pe pescari, pe făcătorii de corturi și pe cei neînțelepți[914]? Oare nu pentru că aceia au încredințat totul raționamentelor, pe când aceștia credinței? De aceea ei i-au depășit pe Platon și pe Pitagora și, pe scurt, pe toți rătăciții. Și i-au întrecut pe cei care s-au ostenit cu astrologia și cu matematica și cu geometria și cu aritmetica, precum și pe cei care-au fost instruiți în toată învățătura, și s-au făcut atât de superiori lor, pe cât sunt filosofii reali și veritabili față de cei nebuni prin fire și ieșiți din minți. Iată deci aceștia au afirmat că sufletul este nemuritor, ba mai mult, nu doar au afirmat, ci și au dovedit. Aceia însă, la-nceput, nici nu știau ce anume este sufletul; apoi, după ce-au aflat și l-au deosebit de trup[915], au pățit același lucru iarăși, adică unii au afirmat că este netrupesc[916], alții că este trup și că se descompune deodată cu trupul însuși[917]. Despre cer iarăși, unii au zis că este însuflețit și că ar fi un zeu[918], pe când pescarii au învățat și, totodată, au dovedit că este o lucrare a lui Dumnezeu și o meșteșugire a Lui.

Dar faptul că elinii se folosesc de raționamente nu-i deloc de mirare; vrednic de plâns este însă aceasta, anume că cei care păreau a fi credincioși sunt descoperiți a fi oameni firești[919]. De aceea, ei s-au și rătăcit, căci unii ziceau că Îl cunosc pe Dumnezeu așa cum Se cunoaște El Însuși[920], ceea ce nimeni nici chiar dintre păgâni n-a îndrăznit să afirme; iar alții ziceau că Dumnezeu nu poate să nască în mod nepătimitor, neîngăduindu-I să aibă ceva superior

[914] *Cf. 1 Corinteni* 1, 26-27.

[915] Thales din Milet ar fi primul filosof care susține nemurirea sufletului (*cf.* DIOGENES LAERTIOS, *Despre viețile și doctrinele filosofilor*, I, 1, 24, în trad. cit., p. 69).

[916] Aristotel ar fi primul filosof care susține imaterialitatea sufletului (*cf.* DIOGENES LAERTIOS, *Despre viețile și doctrinele filosofilor*, V, 1, 32, în trad. cit., p. 176).

[917] Epicur susținea că sufletul este un compus material de atomi care, în clipa morții, se descompune odată cu trupul (EPICUR, *Epistula ad Herodotum*, 63, 3-4; *cf.* DIOGENES LAERTIOS, *Despre viețile și doctrinele filosofilor*, X, 65, în trad. cit., p. 327).

[918] Despre Uranos, zeul cerului în mitologia greacă, vezi HESIOD, *Theogonia*, v. 126 ș.u.; APOLLODOR, *Bibliotheca*, I, 1, 1.

[919] *Cf. 1 Corinteni* 2, 14.

[920] Eunomie și adepții săi susțineau că omul Îl poate cunoaște pe Dumnezeu în esența Lui. Vezi o critică la adresa lor și în *Omilia* 16, 4.

oamenilor[921]; în fine, alţii afirmau că nici o viaţă dreaptă, nici o comportare riguroasă nu foloseşte la nimic. Dar nu-i acum momentul să combatem toate acestea.

4. Într-adevăr, faptul că la nimic nu foloseşte o credinţă dreaptă dacă viaţa este stricată îl arată şi Hristos, şi Pavel, care s-au îngrijit mai ales de acest aspect; Hristos, când învaţă: „Nu tot cel ce-Mi zice: «Doamne, Doamne» va intra în Împărăţia cerurilor"[922] şi din nou: „Mulţi Îmi vor zice în ziua aceea: «Doamne, oare nu în numele Tău am prorocit?» Iar atunci le voi mărturisi: «Niciodată nu v-am cunoscut pe voi! Depărtaţi-vă de la Mine, cei ce lucraţi fărădelegea!»"[923] – căci cei care nu iau seama la ei înşişi uşor alunecă în viclenie, chiar dacă ar avea o credinţă dreaptă; iar Pavel, când, scriindu-le evreilor, le spune şi îi îndeamnă astfel: „Căutaţi pacea cu toţii şi sfinţenia, fără de care nimeni nu va vedea pe Domnul"[924] – „sfinţenie" numind castitatea, încât fiecare să fie dator să se mulţumească cu femeia lui şi să nu aibă de-a face cu alta.

Într-adevăr, cel care nu se mulţumeşte [cu femeia lui] e cu neputinţă să se mântuiască, ci în mod necesar va pieri cu totul, chiar de-ar avea mii şi mii de fapte bune! Căci cu desfrâul nu poţi intra în Împărăţia cerurilor; dar, mai mult, ăsta nu-i desfrâu de-acum, ci adulter. Fiindcă, aşa cum cea legată de un bărbat, dacă se împreunează cu un altul, săvârşeşte adulter, tot astfel cel legat de o femeie, dacă are pe alta, a comis adulter. Iar unul ca acesta nu va moşteni Împărăţia, ci va cădea în gheenă. Ascultă ce zice Hristos despre aceştia: „Viermele lor nu va muri şi focul nu se va stinge"[925]. Căci de nicio iertare n-are parte cel care, după ce [s-a legat de] o femeie şi [s-a bucurat de] o asemenea mângâiere, se poartă cu neruşinare cu o alta; căci aceasta-i de-acum o neînfrânare.

Iar dacă mulţi se ţin departe de soţie la vreme de post sau de rugăciune[926], cel care nu se mulţumeşte cu a lui, ci se împreunează cu alta, ce mare foc nu-şi grămădeşte sieşi? Iar dacă celui care s-a

---

[921] În general arienii şi în special eunomienii negau posibilitatea naşterii Fiului din Tatăl şi consubstanţialitatea Lor, pe motiv că naşterea ar degrada principiul simplităţii fiinţei divine.

[922] *Matei* 7, 21.

[923] *Matei* 7, 22-23.

[924] *Evrei* 12, 14.

[925] *Cf. Marcu* 9, 44.

[926] *Cf. 1 Corinteni* 7, 5.

dezlegat de-a lui și a alungat-o nu îi este îngăduit să se unească cu alta – căci aceasta este adulter –, cât de mare e răul săvârșit de cel care, cu [femeia lui] în casă, își aduce o alta?

Așadar, nimeni să nu îngăduie ca o asemenea boală să-i zăbovească în suflet, ci să o smulgă de la rădăcină. Căci nu atât pe femeia lui o nedreptățește, cât pe sine însuși. Fiindcă atât de grav și de neiertat este acest păcat, că pe femeia care s-ar despărți de bărbatul idolatru, fără permisiunea lui, Dumnezeu o pedepsește, dar pe cea care s-ar despărți de un desfrânat nu. Vezi cât de mare este răul acesta? Căci zice: „O credincioasă, dacă are bărbat necredincios și el binevoiește să locuiască cu ea, să nu-l părăsească”[927]. Nu la fel spune despre desfrânată. Dar ce? „Dacă cineva își va lăsa femeia, în afară de pricină de desfrânare, o face să săvârșească adulter”[928] Într-adevăr, dacă împreunarea face un singur trup[929], cel care se împreunează cu o desfrânată devine în mod necesar un trup [cu ea][930].

Așadar, o [femeie] cumpătată, care este mădular al lui Hristos, cum îl va primi pe unul ca acesta? Sau cum va atinge ea însăși mădularul desfrânatei? Și ia seama cum [desfrânarea] depășește [idolatria]: cea care locuiește cu cel necredincios nu-i necurată (căci zice: „Bărbatul necredincios se sfințește prin femeie”[931]). Nu la fel [spune] despre desfrânată. Dar ce? „Luând deci mădularele lui Hristos, le voi face mădulare ale unei desfrânate?”[932] Așadar, în primul caz, chiar dacă ea locuiește cu acela[933], sfințenia rămâne și nu-i înlăturată; în celălalt caz, ea se îndepărtează.

Într-adevăr, cumplit lucru este desfrânarea, cumplit și pricinuitor de pedeapsă nemuritoare! Dar și aici[934] atrage mii și mii de rele. Căci unul ca acesta este silit să trăiască o viață chinuitoare și mizerabilă și are o existență cu nimic mai bună decât cea a pedepsiților, ca unul care intră pe furiș în casă străină, cu frică și cu mult tremur, și care privește cu suspiciune pe toți deopotrivă, și sclavi, și liberi. De aceea vă îndemn, dați-vă toată sârguința să scăpați de această boală! Iar dacă nu vă supuneți, nici măcar în pridvoarele bisericilor

[927] *1 Corinteni* 7, 13.
[928] *Matei* 5, 32.
[929] *Cf. Marcu* 10, 8.
[930] *Cf. 1 Corinteni* 6, 16.
[931] *1 Corinteni* 7, 14.
[932] *1 Corinteni* 6, 15.
[933] Cu bărbatul idolatru.
[934] În viața pământească.

să nu călcați! Că nici oile pline de râie și de boală nu trebuie să se amestece cu cele sănătoase, ci [trebuie] să fie îndepărtate de turmă, până când scapă de boală. Căci am devenit mădulare ale lui Hristos. Să nu ne facem, dar, mădulare de desfrânată! Aici nu-i lupanar, ci biserică! Iar dacă ai mădularele unei desfrânate, atunci nu sta în biserică, ca să nu necinstești locul.

Căci, chiar dacă n-ar exista gheena, chiar dacă n-ar exista pedeapsa, totuși după legămintele acelea și după [procesiunea cu] torțele de nuntă, după patul legitim, după facerea de copii, după traiul în comun, cum ai putea îndura să te lipești de-o alta? Cum nu te rușinezi, nici roșești? Nu știi că cei care, după moartea [soției] lor, își aduc în casă pe alta sunt osândiți de mulți, cu toate că fapta lor n-are parte de pedeapsă? Tu însă, încă trăind ea, aduci înăuntru pe alta! Și câtă destrăbălare arată aceasta? Află ce s-a zis despre unii ca aceștia: „Viermele lor", zice, „nu va muri și focul nu se va stinge"[935]. Îngrozește-te de amenințare, înfricoșează-te de pedeapsă! Nu este aici plăcerea la fel de mare pe cât va fi dincolo chinul.

Dar fie ca nimeni să nu dea socoteală prin acea pedeapsă, ci, practicând sfințenia, să-L vedem pe Hristos și să dobândim bunătățile cele făgăduite, de care fie ca noi toți să ne bucurăm, cu harul și cu iubirea de oameni ale Domnului nostru Iisus Hristos, cu Care Tatălui fie slava, împreună și Sfântului Duh, în vecii vecilor. Amin.

[935] *Cf. Marcu* 9, 44.

Omilia 64

„Iar Iisus Și-a ridicat ochii în sus și a zis: «Părinte, Îți mulțumesc că M-ai ascultat. Eu știam că întotdeauna Mă asculți, dar pentru mulțimea care stă împrejur am zis»" ș.u. (*Ioan* 11, 41-42)

1. Ceea ce adesea am spus voi repeta şi acum, anume că Hristos are în vedere nu atât demnitatea Lui, cât mântuirea noastră; nici nu rosteşte ceva care să fie măreţ, ci ceva care să ne poată atrage. De aceea, [cuvintele] Sale înalte şi măreţe sunt puţine, ba chiar şi acestea învăluite; dar cele umile și neînsemnate sunt multe și se revarsă din abundență în cuvântările Sale. Căci, de vreme ce mai degrabă prin acestea ei se lăsau conduși, El și stăruie în ele; și nici pe acestea nu le rosteşte mereu, ca nu cumva cei de mai târziu să fie vătămaţi, dar nici nu le ține sub tăcere, ca nu cumva cei de atunci să se smintească.

Într-adevăr, unii, depășind [înţelegerea] umilă, chiar dintr-o singură învăţătură înaltă vor fi capabili să vadă totul; în schimb, cei mereu umili [la înţelegere], dacă n-ar fi auzit deseori aceste [vorbe simple], nu S-ar fi apropiat de El nicicum. De fapt, ei nici după unele ca acestea nu-I rămân [alături], ci chiar Îl lapidează și Îl prigonesc și încearcă să-I ia viața și Îl numesc hulitor; iar când Se face pe Sine egal cu Dumnezeu, spun astfel: „Acesta huleşte"[936]. Şi când zice: „Iertate sunt păcatele tale"[937], ei Îl numesc încă și demonizat[938]; precum și când [zice] că cel care ascultă cuvintele Lui este mai puternic decât moartea[939] sau când afirmă: „Eu sunt în Tatăl şi Tatăl este în Mine"[940], ei Îl părăsesc; și din nou se smintesc când spune că S-a coborât din cer[941]. Așadar, dacă acestea, pe

[936] *Matei* 9, 3.
[937] *Matei* 9, 2.
[938] *Cf. Matei* 9, 34.
[939] *Cf. Ioan* 8, 51.
[940] *Ioan* 14, 10; *cf. Ioan* 10, 38.
[941] *Cf. Ioan* 6, 33-35, 66.

care El rareori le zicea, ei nu le răbdau, cu atât mai greu ar fi luat aminte la El dacă discursul Său ar fi fost întotdeauna înalt și astfel alcătuit.

Bunăoară, când zice: „Precum Mi-a poruncit Tatăl, așa grăiesc"[942] și: „N-am venit de la Mine Însumi"[943], atunci ei Îl cred. Iar că atunci [Îl cred] e limpede din faptul că evanghelistul a subliniat aceasta și a spus: „Grăind El acestea, mulți au crezut în El"[944]. Așadar, dacă rostirea celor umile îi trăgea la credință, iar [rostirea] celor înalte îi speria, cum nu-i culmea neroziei să nu consideri că întreaga explicație pentru cele umile ale Lui este aceasta, anume că pentru ascultători au fost rostite[945]? Fiindcă și în altă parte, când El a vrut să zică ceva măreț, totuși a tăcut, adăugând această cauză și zicând: „Dar, ca să nu-i smintim, aruncă undița în mare"[946] – lucru pe care îl face și aici. Căci, după ce a zis: „Eu știam că întotdeauna Mă asculți", a adăugat: „Dar pentru mulțimea care stă împrejur am zis, ca să creadă"[947]. Sunt oare vorbele noastre? Oare este o presupunere omenească? Așadar, dacă cineva nu se va lăsa convins din cele scrise că ei se sminteau din cauza celor înalte, când Îl aude pe Hristos afirmând că pentru aceasta a rostit lucruri umile, anume ca să nu-i smintească, cum va mai suspecta de-acum că vorbele neînsemnate țineau de fire, iar nu de pogorământ? La fel și în alt loc, când un glas se auzise din cer, El zicea: „Nu pentru Mine s-a făcut glasul acesta, ci pentru voi"[948].

Deși Celui Înalt Îi este îngăduit să zică multe lucruri umile despre Sine, totuși cel umil nu are voie să rostească ceva măreț și înalt despre el însuși. Căci, pe de o parte, aceea se face din pogorământ și are ca motiv slăbiciunea celor pe care El îi învăța; dar mai degrabă

[942] *Cf. Ioan* 14, 31.
[943] *Ioan* 7, 28.
[944] *Ioan* 8, 30.
[945] *Cf. Omilii la Matei*, 16, 1, și *Omilii împotriva anomeilor*, 8, 4. Domnul Hristos folosea (a) exprimări de inferioritate față de Tatăl, pentru a Se face pe Sine mai ușor crezut; (b) cuvinte smerite despre Sine, pentru a ne învăța smerenia; (c) expresii ale dependenței de Tatăl, pentru a-i ajuta pe ascultători să nu identifice ipostasul Lui cu cel al Tatălui; (d) cuvinte sublime, pentru a ne învăța înălțimea dogmelor (*cf.* Stylianos Papadopoulos, *Gândirea teologică a Sfântului Ioan Hrisostom*, trad. S. Preda, Ed. Bizantină, București, 2013, pp. 83-85).
[946] *Matei* 17, 27.
[947] *Ioan* 11, 42.
[948] *Ioan* 12, 30.

[are ca motive]: faptul de a-i îndruma[949] spre cugetarea smerită, faptul că S-a îmbrăcat în trup, faptul de a-i învăța pe ascultători să nu grăiască nimic măreț despre ei înșiși, faptul că era considerat potrivnic al lui Dumnezeu, faptul că ei n-au crezut că venea de la Dumnezeu, faptul că ei Îl suspectau că desființează Legea, faptul că ascultătorii Îl priveau cu ochi vicleni și cu o dispoziție rea împotriva Lui, din cauză că zicea despre Sine că este egal cu Dumnezeu. De cealaltă parte, faptul ca cineva, umil fiind, să zică despre sine însuși ceva înalt n-are nicio motivație, nici rațională, nici irațională, ci ar fi doar o nebunie, o nerușinare și o îndrăzneală de neiertat.

Așadar, pentru ce motiv El rostește cele umile, deși are acea ființă de negrăit și măreață? Pentru [motivele] deja menționate și ca nu cumva să fie socotit drept nenăscut[950]. Căci și Pavel se arată temător de una ca aceasta; de aceea și zicea: „Afară de Cel care I-a supus Lui toate"[951]. Căci este un sacrilegiu și să cugeți aceasta[952].

Dacă – [presupunând] că El ar fi fost mai mic decât Cel care L-a născut și de o ființă diferită – El ar fi fost considerat de ei egal cu Tatăl, oare n-ar fi făcut orice ca să nu fie considerat astfel[953]? Acum

[949] Lit. „faptul ca ei să vadă (ὁρᾶν) că El îi îndrumă". În traducere, am urmat propunerea editorului Henry Savile de a omite aici verbul „să vadă" (vezi *PG* 355, n. b).

[950] Însușirea de a fi *nenăscut* aparține exclusiv Tatălui. Așadar, cuvintele umile fac evidentă calitatea lui Hristos de Fiu Născut din Tatăl și, implicit, dumnezeirea Sa, pe temeiul comuniunii de ființă cu Tatăl. Până în acest loc, explicarea cuvintelor umile ale Domnului s-a derulat în cheie „iconomică", adică a vizat relația dintre Dumnezeu și lume, în termenii coborârii Sale (συγκατάβασις) îndumnezeitoare la noi. În continuare, Sfântul Ioan trece de la „iconomie" la „teologie", restul paragrafului 2 având ca fundal al discuției relația dintre Tatăl și Fiul în intimitatea Sfintei Treimi. Mai precis, Sfântul Ioan subliniază calitatea lui Hristos de *Fiu Născut* (γεννητός) *din Tatăl*, părtaș cu El la aceeași ființă dumnezeiască. În această calitate, Hristos Se supune Tatălui ca expresie a iubirii reciproce dintre Persoanele Treimice, în baza căreia Fiecare respectă voința Celeilalte (vezi mai departe replicile atribuite Mântuitorului: „Ca să arăt că lucrarea pe care am făcut-o a fost după voia Ta", „ca să îi conving că Tu și Eu avem o singură voire") și caută să O promoveze pe Cealaltă în locul propriei Sale Persoane, fără ca aceasta să implice vreo inferioritate între Ele (*cf.* Pr. Dumitru STĂNILOAE, *Sfânta Treime sau La început a fost iubirea*, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 2012, p. 43 ș.u.). Calitatea de Fiu Născut din Tatăl și relația dintre Ei sunt tratate mai restrâns și în *Omilia* 5, 2; *cf. Omilia* 3, 3 (în trad. cit., p. 81; *cf.* p. 55).

[951] *1 Corinteni* 15, 27. Versetul întreg se referă la relația dintre Dumnezeu-Tatăl și Dumnezeu-Fiul: „«Căci toate le-a supus sub picioarele Lui». Dar, când zice: «Că toate I-au fost supuse Lui», învederat este că afară de Cel care I-a supus Lui toate".

[952] Anume că Tatăl ar fi supus Fiului așa cum creaturile sunt supuse Fiului.

[953] Pornind de la presupunerea (falsă) că Hristos ar fi fost inferior Tatălui, atunci – ne zice Sfântul Ioan – El ar fi trebuit să evite cu orice preț ca iudeii să-L socotească „egal

însă El face chiar contrariul, zicând: „Dacă nu fac lucrările Celui care M-a trimis, să nu credeţi în Mine"[954]. Şi afirmaţia: „Eu sunt în Tatăl şi Tatăl este în Mine"[955] ne dă de înţeles egalitatea. De-ar fi fost inferior, ar fi trebuit să răstoarne foarte vehement această [credinţă] şi absolut sub niciun chip să nu zică: „Eu sunt în Tatăl şi Tatăl este în Mine", sau: „Una suntem"[956], sau: „Cel care M-a văzut pe Mine L-a văzut pe Tatăl"[957].

Într-adevăr, când cuvântarea Lui era despre putere, afirma: „Eu şi Tatăl una suntem". Şi, totodată, când cuvântarea Lui era despre autoritate, iarăşi afirma: „Căci, după cum Tatăl îi scoală pe cei morţi şi le dă viaţă, tot aşa şi Fiul le dă viaţă celor cărora El voieşte"[958] – ceea ce I-ar fi fost imposibil să facă dacă El ar fi fost de o fiinţă diferită. Şi, chiar de I-ar fi fost posibil, n-ar fi trebuit să zică asta, ca nu cumva ei să-şi închipuie că fiinţa era una şi aceeaşi. De bună seamă, dacă El rostea adesea cuvinte care nu I se cădeau, ca să nu-L suspecteze că este potrivnic lui Dumnezeu, cu atât mai mult ar fi trebuit [să facă asta] acum. În realitate însă, cuvintele: „Ca să-L cinstească pe Fiul precum Îl cinstesc pe Tatăl"[959] şi: „Lucrările pe care Acela le face, şi Eu le fac asemenea"[960] şi afirmaţia că El Însuşi este „învierea şi viaţa"[961] şi „Lumina lumii"[962] sunt ale Unuia care Se făcea pe Sine egal cu Cel care L-a născut, şi Care întărea suspiciunea pe care ei o aveau despre El. Ai văzut cum, [privitor la faptul] că nu distruge Legea, spune atâtea lucruri şi Se apără, pe când părerea despre egalitatea cu Tatăl nu doar că nu o distruge, ci o şi întăreşte? La fel şi când ei zic: „Huleşti, pentru că Te faci pe Tine Dumnezeu"[963], El, pornind de la egalitatea lucrărilor, a confirmat acest lucru.

---

cu Tatăl" şi, prin aceasta, să evite acuzaţia că Se făcea pe Sine potrivnic lui Dumnezeu (*Ioan* 10, 33).

[954] *Ioan* 10, 37. Hristos procedează contrar în sensul că declară egalitatea cu Tatăl, pe temeiul comuniunii de lucrări.

[955] *Ioan* 14, 10.

[956] *Ioan* 10, 30.

[957] *Ioan* 14, 9.

[958] *Ioan* 5, 21. Acelaşi verset este invocat şi în demonstraţia paralelă din *Omilia* 5, 2.

[959] *Ioan* 5, 23.

[960] *Cf. Ioan* 5, 19.

[961] *Ioan* 11, 25.

[962] *Ioan* 8, 12.

[963] *Cf. Ioan* 10, 33.

2. Şi de ce zic că Fiul a făcut aceasta, când şi Tatăl, Care n-a luat un trup, face acelaşi lucru? Căci şi El a îndurat să fie spuse despre Sine[964] multe lucruri umile, pentru mântuirea ascultătorilor. Într-adevăr, „Adame, unde eşti?"[965] şi: „Ca să cunosc dacă ei [aşa] săvârşesc, după cum se vesteşte despre ei"[966] şi: „Acum am cunoscut că te temi de Dumnezeu"[967] şi: „Doar-doar vor asculta"[968] şi: „Doar-doar vor pricepe"[969] şi: „Cine va da ca inima poporului acestuia să fie aşa?"[970] şi: „Nu este asemenea Ţie între dumnezei, Doamne"[971] şi multe altele de felul acesta din Vechiul [Testament], dacă cineva le-ar selecta, le-ar găsi că sunt nevrednice de demnitatea lui Dumnezeu; şi despre Ahab s-a zis: „Cine Mi-l va ademeni pe Ahab?"[972]; încă şi faptul că prin comparaţie cu dumnezeii elini Se pune mai presus pe Sine – toate sunt nedemne de Dumnezeu.

Totuşi, [înţelese] altfel, ele devin demne. Căci El este atât de iubitor de oameni, încât, pentru mântuirea noastră, să treacă cu vederea chiar acele vorbe care s-ar cuveni demnităţii Lui. Într-adevăr, însuşi faptul că S-a făcut om, faptul că a luat chip de rob şi că a rostit vorbe umile şi că S-a îmbrăcat umil sunt nedemne, dacă cineva s-ar uita la acea demnitate a Lui; dar sunt demne dacă ar considera bogăţia negrăită a iubirii Sale de oameni.

Dar mai este şi un alt motiv al umilinţei vorbelor Sale. Care-i acesta? Faptul că ei Îl cunoşteau şi, totodată, Îl mărturiseau pe Tatăl, dar pe El nu Îl ştiau. De aceea, neîncetat aleargă la Acesta ca la Cineva pe Care ei Îl mărturiseau, pentru că El Însuşi nu era încă vrednic de crezare. Dar nu din cauza vreunei inferiorităţi proprii

[964] De remarcat utilizarea diatezei pasive. Pentru Sfântul Ioan, replicile atribuite lui Dumnezeu în Vechiul Testament, în special cele care denotă o oarecare slăbiciune, nu sunt literalmente cuvintele Lui, ci sunt replici pe care El le-a îngăduit să fie puse pe seama Lui; totodată, ele atestă modul aparte în care oamenii din vechime au perceput şi redat în limbaj omenesc relaţia lor cu Dumnezeu, care, în esenţă, rămâne una supra-lingvistică indiferent de epocă.

[965] *Facerea* 3, 9.

[966] *Cf. Facerea* 18, 21.

[967] *Facerea* 22, 12.

[968] *Iezechiel* 3, 11.

[969] *Cf. Iezechiel* 3, 11 (Sfântul Ioan separă structura binară originală: „Ori te-or asculta, ori nu te-or asculta" şi schimbă înţelesul alternativei în aşa fel încât să se integreze sensului general al celorlalte citate din serie).

[970] *Cf. Deuteronomul* 5, 29.

[971] *Psalmul* 85, 7.

[972] *2 Paralipomena* 18, 19.

Lui, ci din cauza neroziei și a slăbiciunii ascultătorilor. De aceea Se și roagă și spune: „Părinte, Îți mulțumesc că M-ai ascultat"[973]. Căci, dacă El le dă viață celor cărora voiește și, precum Tatăl, așa și El dă viață[974], pentru ce Îl mai roagă?

Dar de-acum e timpul să pătrundem în [exegeza] fragmentului însuși[975]. „Au ridicat deci piatra" unde fusese așezat mortul. „Iar Iisus Și-a ridicat ochii în sus și a zis: «Părinte, Îți mulțumesc că M-ai ascultat. Eu știam că întotdeauna Mă asculți, dar pentru mulțimea care stă împrejur am zis, ca să creadă că Tu M-ai trimis»."[976] Așadar, să-l întrebăm pe eretic: „Oare din rugăciune Și-a luat ajutor ca să-l învieze pe cel mort?" Atunci cum le făcea pe celelalte fără rugăciune, zicând: „Ție îți zic, demone, ieși din el!"[977] și: „Voiesc, fii curățit!"[978] și: „Ridică-ți patul tău!"[979] și: „Iertate să-ți fie păcatele tale"[980], iar mării: „Taci, încetează!"[981] De fapt, ce ar avea El mai mult decât apostolii dacă și El ar lucra dependent de rugăciune? Dar mai degrabă nici aceia nu lucrau toate prin rugăciune, ci adesea chiar fără rugăciune, doar invocând numele lui Iisus. Iar dacă numele Lui avea o atât de mare tărie, cum să fi avut El nevoie de rugăciune? Ar fi avut nevoie de rugăciune dacă numele Lui n-ar fi avut putere. În fapt însă, când l-a creat pe om, ce fel de rugăciune I-a trebuit? Oare nu este acolo o mare egalitate de cinstire? Căci zice: „Să facem om!"[982] Și ce slăbiciune ar fi fost mai mare decât nevoia de rugăciune?

Dar să vedem și care este rugăciunea: „Părinte, Îți mulțumesc că M-ai ascultat". Cine deci s-a rugat vreodată astfel? Căci, înainte de a spune ceva, El zice: „Îți mulțumesc", arătând că n-are nevoie de rugăciune: „Eu știam că întotdeauna Mă asculți". A zis aceasta nu pentru că ar fi neputincios, ci [ca să arate] că este o singură voință[983]. Dar de ce a ales să vorbească sub forma unei rugăciuni?

---

[973] *Ioan* 11, 41.
[974] *Cf. Ioan* 5, 21.
[975] Lit. „să pășim în pasajul însuși". E vorba de pasajul *Ioan* 11, 41-42, *motto*-ul *Omiliei* 64.
[976] *Ioan* 11, 41-42.
[977] *Marcu* 9, 25.
[978] *Marcu* 1, 41.
[979] *Ioan* 5, 8.
[980] *Matei* 9, 2.
[981] *Marcu* 4, 39.
[982] *Facerea* 1, 26.
[983] O singură voință a Lui și a Tatălui.

Nu pe mine, ci pe El ascultă-L zicând: „Pentru mulţimea care stă împrejur, ca să creadă că Tu M-ai trimis". N-a zis: „Ca să creadă că sunt inferior Ţie", „că am nevoie de ajutor de sus", „că fără rugăciune nu pot să lucrez", ci: „Că Tu M-ai trimis". De bună seamă, [cuvântul] „rugăciune" le-ar indica pe toate acestea, dacă l-am interpreta în mod simplu. [Totuşi] El n-a zis: „M-ai trimis pe Mine, Care sunt slab, Care Mi-am recunoscut robia, Care nu fac nimic de la Mine Însumi"; ci pe toate acestea lăsându-le, ca tu să nu suspectezi nimic din acestea, El afirmă cauza adevărată a rugăciunii: „Ca să nu Mă socotească un potrivnic al lui Dumnezeu", „ca să nu zică: «Nu este de la Dumnezeu»", „ca să arăt că lucrarea pe care am făcut-o a fost după voia Ta". Numai că nu zice: „Dacă aş fi fost potrivnic lui Dumnezeu, nu s-ar fi putut îndeplini ceea ce s-a făcut". Iar [cuvintele:] „M-ai ascultat" se zic în cazul prietenilor şi, totodată, al celor de aceeaşi cinste. „Eu ştiam că întotdeauna Mă asculţi", adică: „N-am nevoie de rugăciune ca să se facă voia Mea, ci ca să îi conving că Tu şi Eu avem o singură voire". „Aşadar, de ce Te rogi?" „Pentru cei care sunt slabi şi mai greoi[984]."

„Şi, zicând acestea, a strigat cu glas mare."[985] Într-adevăr, de ce n-a zis: „În numele Tatălui Meu vino afară!", de ce n-a zis: „Înviază-l, Părinte!", ci, lăsând toate acestea şi, după ce luase chip de rugător, arată prin fapte propria Sa autoritate? Pentru că şi aceasta ţine de înţelepciunea Sa, anume că ni se arată prin cuvinte pogorământul, iar prin fapte autoritatea. Într-adevăr, pentru că n-aveau nimic altceva cu care să-L învinuiască, decât cu faptul că n-ar fi de la Dumnezeu, şi astfel îi amăgeau pe mulţi, pentru aceasta El dovedeşte cu asupra de măsură însuşi acest fapt[986] prin ceea ce zice şi în felul cerut de slăbiciunea lor. Căci ar fi putut să arate şi în alte feluri armonia [cu Tatăl], împreună cu demnitatea Lui proprie, dar mulţimea n-ar fi fost în stare să se-nalţe atât de mult. Şi zice: „Lazăre, vino afară!"[987] Aceasta este [împlinirea a] ceea ce zicea: „Vine ceasul când morţii vor auzi glasul Fiului lui Dumnezeu şi care

[984] Sau „grosieri". De remarcat figura de stil bazată pe antinomie: „slabi" în credinţă şi „greoi" la minte.

[985] *Ioan* 11, 43.

[986] Că El, Hristos, este de la Dumnezeu.

[987] *Ioan* 11, 43. *Cf. Ioan* 5, 25: „Morţii vor auzi *glasul* Fiului lui Dumnezeu" şi *Ioan* 5, 28: „Toţi cei din morminte vor auzi *glasul* Lui" (subl.n.).

vor auzi vor învia"[988]. Într-adevăr, ca să nu socotești că a primit de la altul puterea, te-a învățat aceasta de mai-nainte și a dovedit-o prin fapte. Și n-a zis: „Înviază!", ci: „Vino afară!", adresându-Se mortului ca unui viu.

3. Ce-ar putea fi egal cu această autoritate? Iar dacă nu lucrează aceasta cu puterea Lui proprie, atunci ce-ar avea El în plus față de apostolii care zic: „De ce stați cu ochii ațintiți la noi, ca și cum cu a noastră putere sau cucernicie l-am fi făcut pe acesta să umble?"[989] Într-adevăr, dacă El, nefăcând [minunea] cu puterea Lui proprie, nu adăuga [cuvintele] pe care apostolii le spuneau despre ei înșiși, aceia ar fi oarecum mai înțelepți, prin faptul că dădeau la o parte faima. Iar în altă parte [zic]: „Bărbaților, de ce faceți acestea? Doar și noi suntem oameni, asemenea pătimitori ca voi"[990]. Apoi, apostolii, întrucât nu făptuiau nimic de la ei înșiși, vorbeau astfel pentru a-i convinge despre aceasta[991]; dar El, dacă o astfel de opinie s-ar fi creat despre Sine, oare n-ar fi înlăturat suspiciunea, dacă într-adevăr nu lucra cu autoritatea Sa proprie? Totuși cine ar putea spune asta? Dimpotrivă, Hristos face chiar contrariul, zicând: „Pentru mulțimea care stă împrejur am zis, ca ei să creadă". Astfel că, dacă ei ar fi crezut, nu ar mai fi fost nevoie de rugăciune.

Dar, dacă a se ruga nu era un lucru demn de El, de ce pune pricina pe seama acelora? De ce n-a zis: „Ca să creadă că nu sunt egal cu Tine"? Fiindcă, din cauza suspiciunii lor, El ar fi trebuit să ajungă la aceste [cuvinte]. De pildă, când era suspectat că strică Legea, S-a exprimat prin aceste cuvinte, fără ca aceia să fi zis ceva: „Să nu socotiți că am venit să stric Legea"[992]; în schimb, aici El le întărește suspiciunea. Și, în definitiv, de ce era nevoie de atâta divagare și de enigme? Căci era de-ajuns să declare: „Nu sunt egal" și să scape. „Dar ce?", întrebi. „Oare n-a spus: «Nu fac voia Mea»[993]?" Dar și aceasta [a zis-o] umbrit, potrivit cu slăbiciunea acelora și din aceeași pricină pentru care făcuse și rugăciunea.

---

[988] *Ioan* 5, 25.
[989] *Faptele* 3, 12.
[990] *Faptele* 14, 15.
[991] Că nu făptuiau nimic cu puterea lor.
[992] *Matei* 5, 17.
[993] *Cf. Ioan* 5, 30.

Dar ce înseamnă: „Că M-ai ascultat"? Înseamnă: „Nimic al Meu nu e contrar Ţie". Aşadar, după cum [spusa]: „M-ai ascultat" nu arată aceasta, anume că El nu avea putere (căci, dacă ar fi aşa, atunci nu va fi doar neputinţă, ci şi neştiinţă, dacă înainte de-a Se ruga n-ar fi ştiut că Dumnezeu urmează să încuviinţeze; iar dacă nu ştia, cum spunea: „Mă duc să-l trezesc", în loc să zică: „Mă duc să Mă rog Tatălui să-l trezească"?), deci, după cum aceasta[994] este [un semn] nu al neputinţei, ci al identităţii de voinţă, la fel este şi [spusa]: „Întotdeauna Mă asculţi". Aşadar, trebuie să afirmăm fie aceasta, fie că a vorbit [ca răspuns] la suspiciunea lor. Iar dacă El nu era nici necunoscător, nici slab, e limpede că pentru aceasta rosteşte vorbele umile, ca, din excesul lor, să fii convins şi silit să mărturiseşti că ele sunt [un semn] nu al demnităţii, ci al pogorământului.

Atunci ce zic duşmanii adevărului? „Nu din pricina slăbiciunii ascultătorilor a zis El: «M-ai ascultat», ci ca să arate superioritatea [Tatălui]." Dar a zis aceasta nu ca să arate superioritatea [Tatălui], ci ca să Se smerească pe Sine Însuşi foarte mult şi să vădească că nu are nimic mai presus de un om[995]. Căci faptul de-a se ruga nu este potrivit lui Dumnezeu, nici Celui care împarte tronul cu El. Vezi că din nicio altă cauză nu a ajuns la aceasta, decât din cauza necredinţei lor?

Ia seama, dar, şi la faptul că minunea Îi mărturiseşte autoritatea: L-a chemat şi „mortul a ieşit legat"[996]. Apoi, pentru ca întâmplarea să nu pară o nălucire (căci faptul de-a ieşi din mormânt legat nu părea să fie mai puţin minunat decât faptul de-a învia), a poruncit să-l dezlege, ca ei, şi atingându-l, şi fiind aproape de el, să vadă că în realitate acela este. Şi zice: „Lăsaţi-l să meargă"[997]. Ai văzut lipsa de îngâmfare? Nici nu-l aduce la Sine, nici nu-i porunceşte să meargă cu El, ca să nu pară că Se pune în evidenţă înaintea lor; atât de măsurat ştia să Se poarte.

Odată săvârşită minunea, unii s-au mirau, iar alţii, ducându-se, vesteau fariseilor[998]. Atunci ce [fac] aceia? Când trebuiau să fie uluiţi şi să se minuneze, ei pun la cale să-L ucidă pe Cel care l-a înviat pe mort. O, nebunie! Gândeau să-L dea morţii pe Cel

---

[994] Spusa: „Că M-ai ascultat".

[995] În privinţa firii omeneşti, Mântuitorul nu Se deosebea cu nimic de un om obişnuit, exceptând păcatul.

[996] *Ioan* 11, 44.

[997] *Ioan* 11, 44.

[998] *Cf. Ioan* 11, 46.

ce-a biruit moartea în trupurile altora. Şi zic: „Ce facem, pentru că Omul Acesta lucrează multe minuni?"[999] Ei Îl numesc încă om, deşi primiseră o atât de mare dovadă a dumnezeirii Sale. „Ce facem?" Se cădea ca ei să creadă în El şi să-l slujească şi să I se închine şi să nu-L mai socotească drept simplu om.

„Dacă-L lăsăm aşa, vin romanii şi ne vor lua şi neamul, şi cetatea."[1000] Şi ce se sfătuiesc să facă? Vor de-acum să agite poporul, pe motiv că vor fi în pericol, fiind suspecţi de răzvrătire. „Căci", zice, „dacă romanii vor afla că Acesta este conducător al mulţimilor, ne vor suspecta şi vor veni şi ne vor nimici cetatea". Dar, spune-mi, din ce pricină? A învăţat El răscoala? N-a îngăduit să daţi dajdie Cezarului? N-aţi vrut să-L faceţi rege şi El a fugit? Oare n-a vădit un trai modest şi simplu, neavând nici casă, nici altceva de-acest fel? Ei spuneau deci aceste lucruri nu pentru că se aşteptau[1001], ci din răutate. Dar s-a şi înfăptuit ceea ce nu se aşteptau, căci [romanii] au luat şi neamul, şi cetatea, după ce ei L-au ucis.

Şi, într-adevăr, faptele Lui erau departe de orice suspiciune. Căci Cel care îi vindeca pe bolnavi, care învăţa cel mai bun mod de viaţă, care poruncea supunerea faţă de conducători, nu pregătea o răzvrătire; din contră, o desfiinţa. „Dar", zice, „presupunem din [exemplele] anterioare [de instigatori]". Totuşi aceia învăţau la răscoală, Acesta dimpotrivă. Vezi că vorbele lor erau doar o ipocrizie? Căci ce lucru de felul acesta le-a arătat El? A atras la Sine gărzi pompoase? Avea în urma Lui care? N-a căutat El oare pustiurile? Dar, ca să nu pară că ei vorbeau din propria lor patimă, declară că toată cetatea se află în pericol şi că se unelteşte împotriva rânduirii publice şi că ei se tem de cele mai de pe urmă [nenorociri]! „Dar nu acestea au fost pricina robirii voastre[1002], ci cele contrare, fie că [vorbim] de aceasta[1003], fie de cea din Babilon[1004], fie de cea ulterioară, din vremea lui Antioh[1005]. Nu faptul că se aflau între voi

---

[999] *Ioan* 11, 47.

[1000] *Ioan* 11, 48.

[1001] Ca romanii să atace Ierusalimul.

[1002] Sfântul Ioan se adresează fariseilor.

[1003] Robia romană, după cucerirea Ierusalimului de către romani în anul 70 d.Hr.

[1004] Din anul 587 î.Hr. (în timpul lui Nabucodonosor), până în anul 538 î.Hr. (în timpul lui Cirus cel Mare) (*cf.* 4 *Regi* 25, 1 ş.u.).

[1005] Antioh al IV-lea Epiphanes declanşează în 168/7 î.Hr. o persecuţie împotriva iudeilor din Iudeea şi Samaria (în urma unei revolte în Ierusalim) şi decide înăsprirea dominaţiei sale în zonă (*cf.* 1 *Macabei* 1, 11 ş.u.).

slujitori [ai lui Dumnezeu], ci faptul că se aflau între voi făcători de rele și cei care-L mâniau pe Dumnezeu, aceasta v-a făcut robi."

Dar așa este invidia, din clipa în care a orbit sufletul, nu-l lasă să mai vadă nimic din cele necesare. Nu i-a învățat El oare să fie blânzi, să întoarcă și celălalt [obraz] când sunt loviți peste cel drept, să rabde atunci când li se face o nedreptate[1006]? Oare nu i-a îndemnat să arate o dorință de a suferi răul mai mare decât au ceilalți în a-l făptui? Spune-mi, dar, sunt oare acestea [semne] ale celui care pregătește o răzvrătire, nu ale celui ce-o desființează?

4. Dar, cum am mai zis, cumplit lucru e invidia și plin de ipocrizie! Aceasta a umplut întreaga lume de mii și mii de răutăți. Din cauza acestei boli tribunalele sunt ticsite de împricinați, din ea [vine] pofta de slavă și de bani, din ea iubirea de stăpânire și disprețul; din cauza ei drumurile au tâlhari violenți, iar marea pirați. Din cauza ei în toată lumea sunt ucideri, din cauza ei neamul omenesc se destramă. Orice rău vei întâlni, vei vedea că [se naște] din ea.

Ea a dat buzna și în biserici; ea a lucrat în ele de la început mii și mii de nenorociri. Ea a născut iubirea de arginți, această boală a întors totul cu susul în jos și a corupt dreptatea. („Căci darurile", zice, „orbesc ochii înțelepților și, ca zăbala în gură, abat mustrările"[1007].) Aceasta face robi în loc de liberi, despre ea vorbim în toate [zilele] și nimic mai bun nu se întâmplă. Ne facem mai răi decât fiarele, răpim de la orfani, dezbrăcăm pe văduve, nedreptățim pe săraci, adăugăm vai după vai. „Vai mie, că a pierit cel cucernic de pe pământ!"[1008] De-acum, a noastră este plângerea [aceasta]; dar mai mult, aceasta trebuie să o repetăm în toate zilele! Nimic nu dobândim prin rugăciuni, nimic prin sfaturi și prin îndemnuri, de aceea ne rămâne să plângem.

Aceasta și Hristos a făcut-o; după ce le-a dat multe îndemnuri celor din Ierusalim, întrucât ei n-au câștigat nimic, a plâns din cauza împietririi lor[1009]. Aceasta și prorocii o fac[1010]. Aceasta

[1006] *Cf. Matei* 11, 29; 5, 39; *1 Corinteni* 6, 7.
[1007] *Înțelepciunea lui Isus Sirah* 20, 30.
[1008] *Cf. Miheia* 7, 2.
[1009] *Cf. Matei* 23, 13-29.
[1010] *Cf. Isaia* 1, 4; 5, 8-23; 22, 4, 12; *Ieremia* 4, 8, 28; *Plângerile lui Ieremia* 1, 16; *Iezechiel* 24, 16-17.

să-o facem și noi acum! De-acum e vremea plângerii și a lacrimilor și a jelirii. Acum e vreme potrivită să spunem și noi: „Chemați bocitoare și trimiteți la cele mai pricepute, iar ele să dea glas!”[1011] Poate astfel vom putea să izgonim boala celor care își construiesc case strălucitoare, care se înconjoară cu pământuri obținute prin răpire.

E vreme potrivită pentru plângere. Dar și voi să luați parte cu mine la tânguiri, voi cei ce-ați fost dezbrăcați și nedreptățiți! Iar prin tânguirile voastre faceți să curgă lacrimile mele! Dar, când plângeți, nu pe voi să vă plângeți, ci pe ei; nu pe voi v-au nedreptățit, ci pe ei înșiși s-au pierdut. Fiindcă voi aveți Împărăția cerurilor în schimbul nedreptății, aceia însă gheena în schimbul câștigului. De aceea, mai bine-i să fii nedreptățit și să nu nedreptățești.

Să-i jelim cu jale, dar nu cu cea omenească, ci cu cea din dumnezeieștile Scripturi, cu cea cu care au jelit și prorocii. Să plângem amarnic cu Isaia și să zicem: „Vai celor care adaugă casă lângă casă și care apropie țarină [lângă țarină], ca să ia ceva al vecinului! Oare veți locui numai voi pe pământ? Case mari și frumoase, și vor lipsi cei care să locuiască în ele!”[1012] Să plângem cu Naum și să spunem împreună cu el: „Vai celui ce-și zidește casa lui la înălțime!”[1013] Dar mai degrabă să-i plângem cum și Hristos [i-a plâns] pe cei de odinioară, zicând: „Vai vouă, bogaților, că primiți plata voastră și mângâierea voastră!”[1014]

Așa, rogu-vă, să nu încetăm nici noi jelirea. Și, dacă nu e necuviincios, să ne batem și pieptul pentru trândăvia fraților. Să nu-l plângem pe cel deja mort, ci să-l plângem pe cel răpitor, pe cel lacom, pe cel iubitor de arginți, pe cel nesătul. La ce bun să-i plângem pe cei morți, pentru care de-acum nu mai putem face nimic? Să-i plângem însă pe aceștia care mai pot încă să se schimbe. Dar, în timp ce noi plângem, poate că ei râd. Însă chiar lucrul acesta-i vrednic de plâns, anume că râd de cele pentru care ar fi trebuit să plângă. Căci, dacă ar fi fost mișcați în vreun fel de jelaniile noastre, ar fi trebuit să ne oprim din jelire, în speranța că urmează să se îndrepte. Dar, fiindcă zac în nesimțire, să continuăm să-i

---

[1011] *Cf. Ieremia* 9, 17.
[1012] *Isaia* 5, 8-9.
[1013] Citat neidentificat. *Cf. Ieremia* 22, 13.
[1014] *Cf. Luca* 6, 24.

plângem, nu orişicum[1015] pe cei bogaţi, ci pe iubitorii de arginţi, pe cei lacomi, pe cei răpitori.

Nu-i un rău bogăţia (căci ea poate fi folosită şi spre ce trebuie, când o cheltuim pentru cei nevoiaşi), ci un rău este lăcomia, care pricinuieşte pedepse nemuritoare. Aşadar, să-i plângem! Căci poate vom vedea din partea lor vreo îndreptare; sau chiar dacă cei căzuţi în această nenorocire nu se izbăvesc, măcar ceilalţi nu vor cădea în ea, ci se vor feri. Dar fie ca şi aceia să scape de boală şi nimeni dintre noi să nu cadă vreodată în ea, încât cu toţii, în comun, să dobândim bunătăţile cele făgăduite, cu harul şi cu iubirea de oameni ale Domnului nostru Iisus Hristos, Căruia fie slava în vecii vecilor. Amin.

[1015] Lit. „în mod simplu", „nediferenţiat" (ἁπλῶς).

Omilia 65

„Iar unul dintre ei, Caiafa, care era arhiereu în anul acela, le-a zis: «Voi nu știți nimic, nici nu gândiți că vă este de folos să moară un om pentru popor...»" ș.u. (*Ioan* 11, 49-50)

1. „Afundatu-s-au neamurile în stricăciunea pe care-au făcut-o; în lațul acesta pe care l-au ascuns s-a prins piciorul lor."[1016] Iudeilor li s-a întâmplat aceasta. Căci ei ziceau să-L omoare pe Iisus, ca să nu vină romanii și să le ia neamul și cetatea. Și, după ce L-au omorât, [tocmai] aceste lucruri le-au suferit; iar ceea ce au făptuit ca să scape, de aceasta, după ce-au făptuit-o, n-au scăpat. Dar Cel ucis este viu în ceruri; ucigătorii însă moștenesc gheena; totuși n-au luat în seamă acest lucru. Dar ce? „Voiau", zice, „să-L omoare din ziua aceea"[1017]. Căci au spus: „Vor veni romanii și ne vor lua neamul"[1018].

„Iar unul dintre ei, Caiafa, care era arhiereu în anul acela", fiind mai nerușinat decât toți ceilalți, „a zis: «Voi nu știți nimic»"[1019]. Lucrul pentru care ei pregetau și pe care îl propuneau spre deliberare (căci spuneau: „Ce facem?"), pe acesta el cu nerușinare îl strigă, fără ascunziș și cu cinism[1020]. Căci ce spune? „«Voi nu știți nimic, nici nu gândiți că de folos este să moară un om, iar nu tot neamul să piară». Iar aceasta n-a zis-o de la sine, ci a prorocit, pentru că era arhiereu."[1021]

Vezi cât de mare este puterea autorității arhierești? Într-adevăr, fiindcă s-a învrednicit de arhierie – deși era nevrednic de acest lucru –, a prorocit, neștiind ce zicea; și harul doar s-a folosit de gura lui, dar de inima lui murdară nu s-a atins. De fapt, și mulți alții au vorbit cele viitoare, deși erau nevrednici: Nabucodonosor[1022],

---

[1016] *Psalmul* 9, 15.
[1017] *Ioan* 11, 53.
[1018] *Ioan* 11, 48.
[1019] *Ioan* 11, 49.
[1020] Lit. „cu capul descoperit" (γυμνῇ τῇ κεφαλῇ), cu sensul: „pe față", „fără mască".
[1021] *Ioan* 11, 49-51.
[1022] *Cf. Daniel* 2, 1 ș.u.

Faraon[1023], Valaam[1024]; și este clară cauza tuturor. Iar ceea ce spune este ceva de acest fel: „Voi ședeți [la judecată], încă cercetați fapta cu mai mare șovăire, și nu știți să disprețuiți izbăvirea unui singur om pentru binele comun". Vezi cât de mare e puterea Duhului? Dintr-o cugetare vicleană a putut să aducă înainte cuvinte pline de minunată prorocire. De asemenea, evanghelistul numește neamurile „copii ai lui Dumnezeu"[1025] pe baza a ceea ce urmau să devină; așa cum și El zice: „Am și alte oi"[1026], El Însuși numindu-le astfel pe baza a ceea ce urmau [să devină].

Și ce înseamnă: „Care era arhiereu în anul acela"? Pe lângă altele, și arhieria se stricase. Căci [arhiereii] nu mai slujeau pe toată durata vieții, ci câte-un an[1027], de când demnitățile ajunseseră de vânzare. Dar, chiar și-așa, Duhul era încă prezent. Totuși, când și-au ridicat mâinile împotriva lui Hristos, în clipa aceea El i-a părăsit și a trecut la apostoli. Iar aceasta o arăta catapeteasma sfâșiată, precum și glasul lui Hristos, care zicea: „Iată, casa voastră vi se lasă pustie"[1028]. Dar și Iosif, care a trăit puțin mai târziu, a zis că niște îngeri încă mai rămăseseră [cu ei][1029], dar, întrucât aceia n-au voit să se schimbe, i-au părăsit. Într-adevăr, câtă vreme via rezista, toate erau [în stare bună]. Dar, când L-au ucis pe Moștenitor, n-a mai fost [așa], ci au pierit[1030]; iar Dumnezeu, luând [via] de la iudei, ca pe o haină strălucitoare de pe un copil netrebnic, a dat-o robilor binevoitori dintre neamuri, lăsându-i pe aceia pustii și goi.

Și nu mic lucru a fost faptul că tocmai un vrăjmaș a prorocit acestea. Lucrul acesta a putut să-i atragă și pe alții. Căci s-a petrecut contrar cu dorința arhiereului. Într-adevăr, după ce El a murit, prin moartea Lui cei credincioși s-au izbăvit de pedeapsa viitoare.

[1023] *Cf. Facerea* 41, 1 ș.u.
[1024] *Cf. Numerii* 22, 12.
[1025] *Cf. Ioan* 1, 12; *1 Ioan* 3, 2.
[1026] *Ioan* 10, 16.
[1027] Prefectul Iudeii, Valerius Gratus, schimbase trei arhierei (Ismael, Eleazar, Simon), în trei ani consecutivi, înaintea lui Caiafa (vezi IOSIF FLAVIU, *Antichități iudaice*, XVIII, 2, 2). Dar această practică nu era o regulă; Caiafa însuși a deținut funcția de arhiereu din 18 d.Hr. până în 36 d.Hr. (Emil SCHÜRER, *The History of the Jewish People in the age of Jesus Christ*, vol. 2, G. Vermes, F. Millar, M. Black (eds), Bloomsbury T&T Clark, London-New York, 2014, p. 230).
[1028] *Matei* 23, 38.
[1029] FLAVIUS IOSEPHUS, *Istoria Războiului iudeilor împotriva romanilor*, trad. G. Wolf, I. Acsan, Ed. Hasefer, II, XVI, 4, București, 1997, p. 199.
[1030] *Cf. Matei* 21, 33-41.

Şi ce înseamnă: „Ca să îi adune laolaltă"[1031] „pe cei de aproape şi pe cei de departe"[1032]? Înseamnă că i-a făcut un singur trup. Cel stabilit la Roma îi consideră pe cei din Indii ca mădular al său. Ce poate fi egal cu această aducere-laolaltă[1033]? Iar capul tuturor este Hristos[1034].

„Din ziua aceea s-au hotărât iudeii să-L ucidă."[1035] E drept că şi mai înainte Îl căutau. Căci zice: „De aceea, iudeii căutau să-L ucidă"[1036] şi: „De ce căutaţi să Mă ucideţi?"[1037] Dar atunci căutau, acum au confirmat intenţia şi au făcut din fapta [ucigaşă] misiunea lor. „Iar Iisus nu mai umbla pe faţă în Iudeea."[1038] Încă o dată Se salvează pe Sine în chip omenesc şi neîncetat face aceasta.

2. Iar motivul pentru care adesea a plecat şi S-a depărtat de ei l-am arătat[1039]. Şi, de această dată, petrece aproape de pustie, în Efrata[1040], „şi acolo a rămas cu ucenicii Săi"[1041]. Gândeşte-te cum se tulburau ucenicii când Îl vedeau că Se salvează în chip de om simplu! De-atunci, nimeni[1042] nu L-a mai urmat. Apropiindu-se deci sărbătoarea [Paştilor][1043], toţi alergau la Ierusalim. Dar, pe când toţi se bucurau şi sărbătoreau, ei atunci se ascundeau, atunci se aflau în primejdii. Cu toate acestea, I-au rămas alături. Căci se ascundeau şi în Galileea, de Paşti[1044] şi la sărbătoarea Corturilor[1045]. Şi din nou, după acestea, la sărbătoarea [Paştilor], ei singuri, dintre toţi ceilalţi,

---

[1031] *Ioan* 11, 52.
[1032] *Cf. Ieremia* 25, 26.
[1033] Lit. „sinagogă" (συναγωγή) – este creionată aici opoziţia dintre Sinagoga iudaică şi „Sinagoga" creştină. Întreg pasajul este comentat din punct de vedere eclesiologic în S. Papadopoulos, *Gândirea teologică...*, pp. 41, 255-256.
[1034] *Cf. Efeseni* 5, 23; *Coloseni* 1, 18; *Galateni* 3, 28.
[1035] *Ioan* 11, 53. Odată cu hotărârea lor se presupune că a fost emis şi „un ordin sau un edict de denunţ, ca în cazul instigatorilor periculoşi care conduc poporul spre idolatrie (*Dt* 13, 1-6; 17, 2-7)" (R. Fabris, *Evanghelia Sfântului Ioan...*, p. 528).
[1036] *Ioan* 5, 18.
[1037] *Ioan* 7, 19.
[1038] *Ioan* 11, 54.
[1039] Vezi *Omilia* 61, 3.
[1040] Oraşul Efraim sau Efrata (formă toponimică atestată şi în profeţia din *Miheia* 5, 1) este identificat cu actualul Et-tajjbe, la cca 20 km nord-est de Ierusalim, la graniţa cu deşertul lui Iuda (R. Fabris, *Evanghelia Sfântului Ioan...*, p. 505, n. 341).
[1041] *Ioan* 11, 54.
[1042] Din cercul larg de ucenici.
[1043] *Cf. Ioan* 11, 55.
[1044] *Cf. Ioan* 2, 13, 23.
[1045] *Cf. Ioan* 7, 1-2.

fugeau și se ascundeau împreună cu Învățătorul[1046], arătându-și bunăvoirea [lor pentru El]. Din care cauză, Luca menționează că El le-a zis: „Eu am rămas alături de voi în încercări"[1047]. Și a zis acestea ca să le arate că ei erau întăriți de ajutorul Lui.

„Și mulți din țară urcau să se curățească."[1048] „Iar arhiereii și fariseii au dat porunci să-L prindă"[1049]. Minunată curățire, cu intenție criminală, cu gând de omucidere, cu mâini mânjite de sânge! Și ziceau: „Credeți că nu va veni la sărbătoare?"[1050] Cu ocazia Paștilor unelteau și făceau din prilejul sărbătorii prilej de junghiere. [Cuvintele lor] înseamnă: „Trebuie să vină aici, căci Îl cheamă prilejul sărbătorii". O, ce lipsă de evlavie! Când trebuiau [să aibă] mai multă evlavie și să-i elibereze pe cei prinși pentru cele mai de pe urmă fapte, atunci ei încearcă să-L vâneze pe Cel care n-a comis nicio nedreptate. Totuși, chiar de-au făcut aceasta, nu doar că n-au câștigat nimic, ci s-au învrednicit și de tot râsul. De aceea, de fiecare dată când Se află [între ei], El scapă și pe cei care doresc să-L ucidă îi ține sub control și îi pune în dificultate, dorind să-i străpungă cu dovedirea puterii Sale; pentru ca, atunci când Îl vor prinde, să afle că fapta nu se datora puterii lor, ci îngăduinței Sale. Căci nici atunci n-au putut să-L prindă, deși Betania era aproape. Iar când L-au prins, El i-a azvârlit la pământ[1051].

„Cu șase zile înainte de Paști a venit în Betania, unde era Lazăr, și mânca la ei. Și Marta Îi slujea, iar Lazăr ședea la masă"[1052]. Iar aceasta era un semn al autenticității învierii lui Lazăr, anume faptul că, după multe zile, era viu și ședea la masă. De unde e limpede că prânzul[1053] a avut loc în casa ei[1054], căci Îl primesc pe Iisus ca niște prieteni ai Lui și iubiți de El. Unii susțin însă că [prânzul] s-a petrecut într-o casă diferită.

Iar Maria nu Îi slujea, pentru că era ucenică. Iarăși aici aceasta este mai duhovnicească. Căci nu slujește, ca una chemată [să facă asta], nici nu se ocupă cu servirea comună, ci își îndreaptă cinstirea

---

[1046] *Cf. Ioan* 12, 36; 18, 1.
[1047] *Cf. Luca* 22, 28: „Voi sunteți aceia care ați rămas cu Mine în încercările Mele".
[1048] *Ioan* 11, 55.
[1049] *Ioan* 11, 57.
[1050] *Ioan* 11, 56.
[1051] *Cf. Ioan* 18, 6.
[1052] *Cf. Ioan* 12, 1-2.
[1053] Textul biblic vorbește despre o cină (δεῖπνον) (*Ioan* 12, 2).
[1054] A Martei.

doar către El; și se apropie de El nu ca de un om, ci ca de Dumnezeu. Căci de aceea a vărsat mirul [pe picioarele Lui] și le-a șters cu părul capului, fapte ale cuiva care nu avea despre El o opinie asemănătoare cu a mulțimii.

Dar Iuda a certat-o, chipurile, sub pretextul evlaviei. Ce [zice], dar, Hristos? „Lucru bun a făcut pentru îngroparea Mea."[1055] Dar de ce nu l-a mustrat pe ucenic cu privire la femeie, nici nu i-a zis ceea ce evanghelistul a menționat, anume că „o certa pe femeie din cauza propriei sale [patimi] de hoție"[1056]? Din multa Sa îndelungă răbdare, voia să-l întoarcă. Într-adevăr, pentru că știa că era trădător, mai înainte l-a mustrat deseori, zicând: „Nu toți cred"[1057] și: „Unul dintre voi este diavol"[1058]. A arătat deci că îl știa drept trădător, dar nu l-a mustrat pe față, ci l-a răbdat, voind să-l cheme înapoi.

Atunci de ce alt [evanghelist] spune că ucenicii au rostit cu toții acea [replică][1059]? Și toți [au rostit-o], și acela, dar ceilalți nu cu aceeași intenție. Iar dacă cineva ar cerceta de ce a încredințat punga pentru săraci unui hoț și l-a pus pe un iubitor de arginți să o administreze, i-am zice acel lucru, anume că [doar] Dumnezeu știe rațiunea Sa de negrăit; iar dacă ar trebui, noi înșine judecând, să zicem ceva, [atunci afirmăm]: ca să taie [de la Iuda] orice scuză. Căci nu putea să spună că din iubire de bani a făcut aceasta (căci și din pungă avea destulă mângâiere pentru pofta lui), ci din cauza multei viclenii, pe care Hristos voia să o domolească, folosindu-Se de multa Sa pogorâre la el. De aceea, nici nu-l acuza că e hoț, deși știa, ca să oprească pofta lui vicleană și să înlăture orice apărare.

„Lăsați-o", zice, „căci pentru ziua îngropării Mele a făcut aceasta"[1060]. Iarăși a atras atenția trădătorului, menționând îngroparea. Dar mustrarea nu-l atinge, nici cuvântul Lui nu-l înmoaie, deși era de ajuns să-l arunce în milostivire. Ca și cum i-ar fi zis: „Îți sunt incomod și împovărător, dar așteaptă încă puțin și voi pleca". Căci același lucru îl arăta și prin cuvintele: „Pe Mine nu Mă aveți totdeauna"[1061]. Dar nimic din acestea nu l-a înduplecat pe cel

---

1055 *Cf. Matei* 26, 10, 12; *Ioan* 12, 7.
1056 *Cf. Ioan* 12, 6.
1057 *Cf. Ioan* 13, 10.
1058 *Ioan* 6, 70.
1059 *Matei* 26, 8-9.
1060 *Ioan* 12, 7.
1061 *Ioan* 12, 8.

sălbatic și ieșit din minți, deși El a și zis, a și făcut lucruri chiar cu mult mai mari decât acestea: i-a spălat picioarele chiar în noaptea aceea, l-a făcut părtaș la masă și la sare[1062], faptă care poate să domolească până și sufletele unor tâlhari (a rostit și alte vorbe de ajuns să înmoaie chiar și o piatră); iar acestea [s-au întâmplat] nu cu mult timp înainte, ci chiar în ziua aceea, ca nu cumva timpul să le arunce în uitare. Dar în fața tuturor el a stat neclintit.

3. Cumplit lucru este iubirea de arginți, cumplit cu adevărat! Ea vatămă și ochii, și urechile, îi face [pe oameni] mai cruzi decât o fiară. Nu le îngăduie să cugete la conștiință, la prietenie, la comuniune, la mântuirea propriului lor suflet, ci, întorcându-i deodată de la toate, îi face robi pe cei pe care i-a cucerit, ca o tirană crudă. Iar ceea ce e cumplit într-o robie atât de amarnică este faptul că îi convinge să-i arate chiar recunoștință; și, cu cât i se înrobesc acesteia mai mult, cu atât le sporește plăcerea. Iar mai ales prin aceasta boala devine incurabilă, prin aceasta fiara devine greu de prins.

Aceasta[1063] l-a făcut pe Ghiezi lepros în loc de ucenic și proroc[1064]; aceasta i-a dus la pieire pe cei din preajma lui Anania[1065]; aceasta l-a făcut pe Iuda trădător; aceasta i-a corupt pe conducătorii iudeilor, primind daruri și făcându-se părtași cu hoții. Aceasta a produs mii și mii de războaie, umplând străzile de sânge și cetățile de tânguiri și vaiete. Ea a făcut ca ospețele să devină necurate, iar mesele blestemate, și a umplut mâncărurile de călcări ale legii. De aceea Pavel a numit-o idolatrie[1066]; dar nici așa nu i-a înfricoșat. Și pentru ce o numește idolatrie? Pentru că mulți au bani și nu îndrăznesc să se folosească de ei, ci îi țin ca pe ceva sfânt, transmițându-i neatinși nepoților și urmașilor acestora, necutezând să se atingă de ei ca de niște daruri consacrate. Iar dacă cândva sunt chiar siliți [să-i folosească], așa se simt de parcă ar face un lucru nelegiuit. Și, pe lângă aceasta, după cum elinul poartă multă grijă de chipul

---

[1062] *Cf.* diferite expresii de ospitalitate la vechii greci, care conțin termenul „sare": „a mânca împreună o medimnă de sare până la fund" (*Comica Adespota*, v. 176), cu sensul „a avea o prietenie veche"; „cei care-și împart sarea și bobul" (PLUTARH, *Quaestiones conviviales*, 684e), despre prieteni; „a consuma sarea împreună" (ARISTOTEL, *Etica nicomahică*, 1156b), cu sensul de „a avea legături de ospitalitate".

[1063] Iubirea de arginți.

[1064] *Cf. 4 Regi* 5, 27.

[1065] *Cf. Faptele* 5, 5, 10.

[1066] *Cf. Coloseni* 3, 5.

cioplit, la fel tu îți încredințezi aurul ușilor și zăvoarelor, pregătindu-i cufărul în loc de templu și depozitându-l în vase argintate.

Dar nu te închini lui, precum acela înaintea statuii? Totuși vădești o întreagă slujire pentru el. Iarăși, acela ar renunța cu plăcere la ochii și la viața sa decât la chipul cioplit. Aceasta [o fac] și iubitorii aurului. „Totuși nu mă închin aurului", zici. „Dar nici acela", zici, „nu se închină idolului, ci demonului care locuiește în el". La fel și tu, nu te închini aurului, ci demonului care năvălește în sufletul tău din vederea aurului și din pofta lui. Căci pofta iubirii de arginți este mai cumplită decât un demon și mulți i se supun ei mai mult decât ceilalți idolilor. Într-adevăr, aceia în multe lucruri nu li se supun, dar aici [iubitorii de arginți] în toate cedează și, orice lucru le-ar zice [patima] să facă, ei i se supun. Ce le zice? „Fii dușmănos", zice, „și vrăjmaș cu toți, ignoră firea, disprețuiește-L pe Dumnezeu, jertfește-mi-te pe tine însuți!", și ei se supun în toate. Iar [păgânii] jertfesc chipurilor cioplite boi și oi, pe când iubirea de arginți zice: „Jertfește-mi sufletul tău însuți!", și ei se supun. Vezi ce fel de altare are, ce fel de jertfe primește? „Împărăția lui Dumnezeu nu o vor moșteni cei lacomi"[1067], dar nici așa ei nu se înspăimântă.

Totuși această poftă este mai slabă decât toate. Căci nu-i înnăscută, nici firească; de-ar fi fost, ar fi fost pusă [în om] de la început. De fapt însă, aurul nu a existat de la început, nici cineva care să iubească aurul. Dar, dacă vreți, vă spun de unde a intrat răul. Fiecare, luându-se la întrecere cu cel dinaintea lui, a sporit boala, iar cel ce-a apucat-o înainte îl stârnește pe cel ce nu dorea. Într-adevăr, când [unii] văd [la alții] case strălucitoare și mulțime de ogoare și cete de sclavi și vase argintate și grămadă mare de haine, fac orice ca să-i depășească; astfel că cei dintâi se fac pricini pentru cei de-al doilea, iar aceia, pentru cei de după ei. Dacă însă ar fi vrut să fie chibzuiți, nu s-ar fi făcut învățători ai celorlalți, dar e drept că nici aceștia din urmă nu au apărare. Fiindcă sunt și alții care disprețuiesc banii.

„Și cine", zici, „îi disprețuiește?" Într-adevăr, cumplit lucru că, din cauza multei răutăți, pare cu neputință să se întâmple [asta] și nimeni nu mai e crezut că reușește. Așadar, să-i menționez pe cei mulți de la orașe și de la munți. Și care-i folosul? Căci nu veți fi mai buni din [menționarea] lor. Pe lângă aceasta, cuvântarea

---

[1067] *1 Corinteni* 6, 10.

noastră nu-i acum despre aceasta, ca să vă deşertaţi averile voastre, deşi mi-aş dori; dar, fiindcă pentru voi ar fi o povară mai grea, nu vă silesc. Ci vă îndemn să nu tânjiţi după [bunuri] străine, să împărţiţi din averile voastre. Vom găsi pe mulţi de felul acesta, care se mulţumesc cu cele proprii lor, se îngrijesc de ale lor şi trăiesc din munci drepte. De ce nu ne luăm la întrecere cu aceştia şi nu-i imităm?

Să ne gândim la cei dinaintea noastră. Oare n-au rezistat proprietăţile lor, păstrându-se doar numele lor: baia cutăruia, [proprietatea] suburbană şi conacul cutăruia? Oare nu suspinăm îndată ce privim la ele, gândindu-ne câtă trudă a îndurat acela şi câte rapturi a răpit, iar el nu se mai vede nicăieri, în schimb cu [bunurile] aceluia se desfată alţii, pe care nici nu i-a bănuit şi care poate i-au fost chiar duşmani, timp în care acela suferă cele mai de pe urmă pedepse.

Acestea ne aşteaptă şi pe noi! Căci fără-ndoială şi noi vom muri, fără-ndoială ne vom supune aceluiaşi sfârşit. Câtă mânie, spune-mi, câtă cheltuială, câtă ură au suportat ei? Şi care-i câştigul? Pedeapsa nemuritoare şi faptul de a nu dobândi vreo mângâiere, precum şi faptul că nu doar în timpul vieţii, ci şi după moarte sunt acuzaţi de toţi. Ce, dar? Când vedem portretele multora atârnate prin case, oare nu ne tânguim mai mult? Cu adevărat, bine a zis prorocul: „Totuşi, în zadar se tulbură tot omul cât e în viaţă"[1068]. Căci tulburare cu adevărat este sârguinţa pentru unele ca acestea; tulburare şi zbucium de prisos.

Dar în locaşurile cele veşnice[1069] nu este aşa, nici în corturile acelea. Aici, într-adevăr, unul s-a ostenit, iar altul se veseleşte; acolo însă fiecare va fi stăpânul ostenelilor sale proprii şi va primi răsplată cu mult mai mare. Spre acea agonisire, dar, să ne grăbim, acolo să ne pregătim casele noastre, ca să ne odihnim în Hristos Iisus, Domnul nostru, cu Care Tatălui fie slava, împreună şi Duhului Sfânt, în veci. Amin.

1068 *Psalmul* 38, 15.

1069 *Cf. Ioan* 14, 2.

Omilia 66

„Deci mulțime mare de iudei a aflat că este acolo; și au venit nu numai pentru Iisus, ci să-l vadă și pe Lazăr, pe care-l sculase din morți." (*Ioan* 12, 9)

1. După cum bogăția are obiceiul de a-i ruina pe cei ce sunt fără luare-aminte, la fel face și conducerea [lumească]. Căci aceea îi duce în lăcomie, iar aceasta în aroganță. Iată, de pildă, că mulțimea condusă a iudeilor era sănătoasă, dar conducătorii[1070] lor erau stricați. Într-adevăr, faptul că aceștia credeau în El ni-l zic neîncetat evangheliștii: „Mulți din mulțime au crezut în El"[1071]. Dar și dintre conducători credeau. Chiar ei întreabă, nu mulțimea: „Nu cumva cineva dintre conducători a crezut în El?"[1072] Dar ce zice? „Mulțimea, cei care nu-L știu pe Dumnezeu, este blestemată"[1073]. Pe cei care credeau îi numeau blestemați, iar pe sine înșiși, care Îl ucideau, înțelepți. Și în acea împrejurare[1074], mulți, după ce văzuseră minunea, credeau; conducătorii însă nu se mulțumeau doar cu relele lor proprii, ci încercau să-l ucidă și pe Lazăr. „Fie[1075], pe Hristos [căutați să-L ucideți] pentru că desființa sâmbăta, pentru că Se făcea pe Sine egal cu Tatăl și din cauza romanilor de care pomeniți[1076]; dar ce învinuire aveți să-i aduceți lui Lazăr, de încercați să-l omorâți? Nu cumva faptul că a pățit un bine reprezintă învinuirea?"

Vezi cât de ucigașă era voința lor? Totuși El a lucrat multe minuni, dar nimic nu i-a sălbăticit într-atât, nici paraliticul, nici orbul. Fiindcă aceasta era prin fire mai minunată și avusese loc

[1070] De remarcat jocul de cuvinte, pe același radical lexical, dintre conducere (ἀρχή), mulțimea condusă (ἀρχόμενος) și conducători (ἄρχοντες).
[1071] *Ioan* 7, 31; *cf.* 46-49.
[1072] *Ioan* 7, 48.
[1073] *Ioan* 7, 49.
[1074] A învierii lui Lazăr.
[1075] Sfântul Ioan se adresează căpeteniilor iudeilor.
[1076] *Cf. Ioan* 11, 48.

după multe altele și era neobișnuit să vezi un mort de patru zile că merge și vorbește. Dar frumos lucru (nu-i așa?), în celebrările de sărbătoare, să amesteci prăznuirea cu ucideri!

Pe lângă aceasta, acolo credeau că Îl învinuiesc cu privire la sabat și că prin asta opresc mulțimile. Dar aici, fiindcă nu aveau nimic de imputat, își îndreaptă atacul împotriva celui vindecat. Într-adevăr, aici nu puteau să spună nici că Se împotrivește Tatălui. Căci rugăciunea Lui le închidea gura[1077]. Așadar, întrucât chiar lucrul cu care ei mereu Îl învinuiau era înlăturat, iar minunea era strălucită, se năpustesc la ucidere.

Astfel că ei ar fi făcut aceasta și în cazul orbului, dacă n-ar fi putut să-L învinuiască cu privire la sabat. În plus, acela[1078] era neînsemnat și l-au izgonit din templu, dar acesta era însemnat; și e limpede din faptul că mulți veniseră să le mângâie pe surori; iar minunea s-a petrecut în văzut tuturor și a produs multă uimire. Pentru aceasta, mulți alergau să o vadă. Așadar, acest lucru îi mușca, anume că, deși avea loc sărbătoarea, toți, lăsând-o, veneau în Betania. Au încercat deci să-L ucidă și nu socoteau că sunt cutezători, atât erau de ucigași. Și de aceea Legea, la început, cu aceasta debutează: „Să nu ucizi!"[1079], iar prorocul îi învinuiește de acest lucru: „Mâinile lor sunt pline de sânge"[1080].

Cum, dar, după ce nu mai umbla pe față în Iudeea și după ce S-a retras în pustie, El intră iarăși pe față? Pentru că, stingându-le furia prin retragerea Sa, apare înaintea lor după ce s-au domolit. Pe lângă aceasta, mulțimea care mergea înaintea Lui și cea care venea după El era de ajuns să îi arunce în neliniște. Căci nicio minune nu i-a atras atât de mult ca aceea a lui Lazăr. Iar alt evanghelist spune: „Așterneau hainele la picioarele Lui"[1081] și: „Toată cetatea s-a cutremurat"[1082]; cu o atât de mare cinste intra El [în Ierusalim]! Și făcea aceasta prefigurând o prorocie și împlinind o alta; iar același lucru a fost și începutul uneia, și sfârșitul alteia. De bună seamă, [cuvintele]: „Bucură-te, că Împăratul tău vine la tine blând"[1083]

[1077] *Cf. Ioan* 11, 41-42; *Omilia* 64, 2.
[1078] Orbul.
[1079] *Ieșirea* 20, 13.
[1080] *Isaia* 1, 15.
[1081] *Cf. Matei* 21, 8.
[1082] *Matei* 21, 10.
[1083] *Zaharia* 9, 9.

împlineau prorocia; iar șederea pe asină[1084] prefigura un lucru viitor, anume că El urma să aibă sub mâna Sa stirpea necurată a neamurilor. Dar cum spun ceilalți [evangheliști] că i-a trimis pe ucenici și le-a zis: „Dezlegați asina și mânzul"[1085], când acesta nu afirmă nimic de acest fel, ci: „Găsind un măgăruș, a șezut pe el"[1086]? Probabil s-au întâmplat amândouă lucrurile, adică chiar după ce au dezlegat asina, pe când ucenicii o aduceau, El, găsind [un măgăruș], a șezut pe el.

Iar ei au luat ramuri de palmier și de măslin și își așterneau hainele, arătând că de-acum aveau despre El o părere mai mare decât despre un proroc, și ziceau: „Osana, binecuvântat Cel ce vine în numele Domnului!"[1087] Vezi că acest lucru mai ales îi sugruma [pe vrăjmașii Lui], anume că toți se convinseseră că nu era un potrivnic al lui Dumnezeu? Și mai ales aceasta împărțea poporul, anume faptul că zicea că El vine de la Tatăl.

Dar ce înseamnă: „Bucură-te foarte, fiică a Sionului"[1088]? De vreme ce toți regii lor fuseseră în mare parte niște oameni nedrepți și lacomi, și îi predaseră dușmanilor și dezmembraseră mulțimea și îi făcuseră supuși vrăjmașilor, [prorocul] zice: „Îndrăznește, Acesta nu-i de acest fel, ci este blând și bun", și e vădit [că este astfel] de asină. Căci n-a intrat trăgând cu Sine o armată, ci având doar o asină.

„Și ucenicii Lui nu știau", zice, „că acest lucru fusese scris despre El"[1089]. Vezi că ei nu cunoșteau mai multe, pentru că El încă nu le descoperise? Căci, și când a zis: „Distrugeți templul acesta și în trei zile îl voi ridica"[1090], nici atunci ucenicii nu știau. Iar alt evanghelist spune că „discursul [Său despre Înviere] era ascuns pentru ei"[1091] și „nu știau[1092] că El trebuie să învieze din

---

[1084] *Cf. Zaharia* 9, 9.
[1085] *Cf. Matei* 21, 2.
[1086] *Ioan* 12, 14.
[1087] *Ioan* 12, 13.
[1088] *Zaharia* 9, 9.
[1089] *Cf. Ioan* 12, 16.
[1090] *Ioan* 2, 19.
[1091] *Cf. Luca* 18, 34.
[1092] „Nu știau", adică „nu înțelegeau" (același sens, in *Ioan* 13, 12) sau „nu știau in profunzime", „nu ințelegeau în cheie mesianică" (vezi mai jos explicația din debutul capitolului 2: „Faptul că acele lucruri s-au scris il știau; dar că au fost scrise *despre El* (subl.n.) nu știau"). Altminteri, aflăm din Evangheliile sinoptice că Iisus le-a prevestit ucenicilor de câteva ori că va învia: *Matei* 17, 23; 20, 19; *Marcu* 9, 9. 31; 10, 34; *Luca* 18, 33, de asemenea că

morți"[1093]. Dar pe bună dreptate acest lucru le era ascuns. De aceea, și alt evanghelist afirmă că, ori de câte ori ei auzeau [despre Pătimirea, Moartea și Învierea Lui], erau îndurerați și în întristare[1094]; iar aceasta, pentru că nu știau învățătura despre Învierea Lui. Dar aceasta El a ținut-o ascunsă de ei pe bună dreptate, întrucât era mai mare decât putința lor [de pricepere]. Totuși de ce nici [înțelesul] asinei nu le-a fost descoperit? Pentru că și acesta era unul măreț.

2. Ia seama la înțelepciunea evanghelistului, cum nu se rușinează să înfățișeze ignoranța anterioară a ucenicilor! Așadar, faptul că acele lucruri[1095] s-au scris îl știau; dar că au fost scrise despre El nu știau. De bună seamă, i-ar fi scandalizat dacă El, împărat fiind, urma să sufere unele ca acestea și să fie trădat în acest fel. În plus, ei n-ar fi ajuns pe dată la cunoașterea Împărăției despre care El vorbea[1096]. Într-adevăr, și un alt evanghelist menționează că ei credeau că vorbea despre împărăția aceasta[1097].

„«Iar mulțimea dădea mărturie că l-a înviat pe Lazăr.»[1098] De bună seamă", zice [evanghelistul], „atât de mulți nu s-ar fi schimbat imediat dacă n-ar fi crezut în minune. «Iar fariseii au spus între ei: Vedeți că nu aveți niciun folos! Iată, lumea se duce după El»."[1099] După părerea mea, această [replică] aparține acelora [dintre căpetenii] care aveau o gândire sănătoasă, dar care nu îndrăzneau să vorbească pe față, care, atunci, pornind de la [acea] întâmplare, căutau să-i mai domolească pe aceștia[1100], ca unii care încercau imposibilul.

Iar aici prin „lume" se referă iarăși la mulțime. Într-adevăr, Scriptura poate să numească „lume" atât creația, cât și pe cei care trăiesc în viclenie. Și la una se referă când zice: „Cel ce scoate la iveală creația Lui, după numărul ei"[1101], iar la ceilalți, când spune:

îngerii le-au mustrat pe mironosițe pentru necredința lor în prevestirile despre Înviere: „De ce căutați pe Cel viu între cei morți? Nu este aici, ci S-a sculat. Aduceți-vă aminte cum v-a vorbit" (*Luca* 24, 5-6; *cf.* 25-26).

[1093] *Cf. Ioan* 20, 9.

[1094] *Cf. Matei* 17, 23.

[1095] Profețiile despre intrarea triumfală a lui Mesia în Ierusalim; *cf. Ioan* 12, 16.

[1096] *Cf. Ioan* 18, 36-37.

[1097] *Cf. Matei* 20, 21.

[1098] *Ioan* 12, 17.

[1099] *Ioan* 12, 19.

[1100] Pe fariseii ostili lui Hristos.

[1101] *Isaia* 40, 26.

„Nu pe voi vă urăşte lumea, ci pe Mine"[1102]. Trebuie să cunoaştem cu exactitate acestea, ca nu cumva [confundând] înţelesurile numelor să oferim prilej ereticilor.

„Şi erau unii dintre elini care se suiseră să se închine la sărbătoare."[1103] Pentru că atunci era aproape [clipa] să devină prozeliţi, se găseau la sărbătoare. Deci, când zvonul a ajuns la ei, au zis: „Vrem să-L vedem pe Iisus"[1104]. Iar Filip îl lasă pe Andrei, pentru că era înaintea lui[1105], şi îi comunică acestuia cererea[1106]. Dar acesta nu acţionează cu autoritate orişicum; căci auzise: „În calea neamurilor să nu mergeţi"[1107]. De aceea, după ce-a comunicat cu celălalt ucenic, Îi prezintă Învăţătorului cererea. Căci amândoi I-au spus Lui[1108]. Iar El ce zice? „A venit ceasul să fie preaslăvit Fiul Omului[1109]. Dacă grăuntele de grâu, când cade în pământ, nu moare, rămâne singur"[1110]. Ce înseamnă: „A venit ceasul"? [Odinioară] El zicea: „În calea neamurilor să nu mergeţi"[1111], ca să taie de la iudei orice pretext de ignoranţă[1112], şi îi reţinea [pe ucenici să meargă la neamuri]. Dar, întrucât ei[1113] stăruiau în neascultare, iar aceia[1114] îşi doreau să se apropie, zice: „De-acum este vreme potrivită să merg la Pătimire, pentru că toate s-au împlinit. Căci, dacă ar fi să ne ocupăm cu stăruinţă de aceştia[1115], care sunt şi neascultători, şi să nu-i lăsăm a se apropia pe cei care chiar îşi doresc, acest lucru ar fi nevrednic de-a Noastră purtare de grijă". Aşadar, întrucât după Răstignire urma să-i lase pe ucenici să meargă în cele din urmă

[1102] *Cf. Ioan* 7, 7.
[1103] *Ioan* 12, 20.
[1104] *Ioan* 12, 21.
[1105] Andrei se bucura de o oarecare precedenţă între ucenici, pentru că fusese primul chemat la apostolat (*cf. Ioan* 1, 40). Filip primise chemarea la o zi după Andrei (*cf. Ioan* 1, 43-44).
[1106] Un hysteron-proteron; de înţeles că întâi Filip îi comunică lui Andrei cererea, apoi îl lasă pe el să acţioneze.
[1107] *Matei* 10, 5.
[1108] *Cf. Ioan* 12, 22.
[1109] Pentru titulatura „Fiul Omului", vezi Sfântul Ioan Gură de Aur, *Omilii la Evanghelia după Ioan*, vol. 1, p. 199, n. 568.
[1110] *Ioan* 12, 23-24.
[1111] *Matei* 10, 5.
[1112] Pretextul ar fi putut fi: „Nu am ştiut că Tu eşti Mesia, pentru că ai propovăduit mai mult neamurilor decât nouă".
[1113] Iudeii.
[1114] Păgânii.
[1115] De iudei.

la neamuri [și întrucât] îi vede deja [pe păgâni] cum pornesc în grabă, zice: „E vremea să merg la Răstignire".

Într-adevăr, nu i-a lăsat [pe ucenici] mai devreme, pentru ca [Răstignirea Lui] să le fie lor spre mărturie. Căci, până când [iudeii] nu s-au lepădat de El prin faptele lor, până când nu L-au răstignit, El n-a zis: „Mergând, învățați toate neamurile"[1116], ci: „În calea neamurilor să nu mergeți" și: „Nu am fost trimis decât către oile pierdute ale casei lui Israel"[1117] și: „Nu este bine să iei pâinea copiilor și să o dai câinilor"[1118]. Fiindcă Îl urau – și într-atât Îl urau, încât [voiau] să-L ucidă –, era de prisos să Se mai ocupe de ei, de vreme ce s-au lepădat de El. Căci L-au refuzat pe față când au zis: „N-avem împărat decât pe Cezar"[1119]. Atunci, în cele din urmă, El i-a părăsit, când ei înșiși L-au părăsit. De aceea zice: „De câte ori am vrut să-i adun pe copiii voștri, și n-ați voit"[1120].

Dar ce înseamnă: „Grăuntele de grâu, când cade în pământ, dacă nu moare..."? Le vorbește despre Răstignire. Într-adevăr, ca nu cumva ei să se tulbure, gândindu-se că El a fost omorât [tocmai] atunci când și elinii s-au apropiat de El, le spune: „Așadar, însăși aceasta îi face mai mult să se apropie și va spori propovăduirea despre Mine". Apoi, de vreme ce nu-i convingea atât de mult prin cuvinte, Își conduce [demonstrația] plecând de la experiența lucrurilor [din natură], zicându-le: „Fiindcă și cu grăuntele se întâmplă aceasta: el aduce rod mai mult atunci când moare. Iar dacă acest lucru se întâmplă în cazul semințelor, cu mult mai mult în cazul Meu". Dar ucenicii nu știau [ce înseamnă] cele zise. Iar acest lucru evanghelistul îl afirmă neîncetat, ca să-i scuze pentru fuga lor de mai târziu. Același argument l-a invocat[1121] și Pavel când discuta despre înviere[1122].

3. Prin urmare, ce fel de apărare vor avea cei care nu cred în înviere, când acest [fenomen] se exercită în fiecare zi în semințe, în plante, chiar la nașterea noastră? Într-adevăr, sămânța trebuie mai

[1116] *Matei* 28, 19.
[1117] *Matei* 15, 24.
[1118] *Matei* 15, 26.
[1119] *Ioan* 19, 15.
[1120] *Matei* 23, 37.
[1121] Lit. „l-a pus în mișcare" (ἐκίνησεν).
[1122] *Cf.* *1 Corinteni* 15, 37 ș.u.

întâi să se strice, și abia atunci are loc nașterea. Totuși, în general, când Dumnezeu lucrează ceva, nu e nevoie de raționamente. Căci cum ne-a făcut pe noi „din cele ce nu sunt"[1123]? Acestea le spun către creștini, care afirmă credința în Scripturi. Dar voi spune și altceva, plecând de la raționamentele omenești. Dintre oameni, unii petrec în viciu, alții în virtute. Dar mulți dintre cei care-au petrecut în viciu au ajuns la adânci bătrâneți, trăind în bunăstare; în schimb, dintre cei virtuoși, [unii] au răbdat cele contrare. Când deci va primi fiecare cele după vrednicie? Cu ce prilej?

„Bine", zic ei[1124], „dar nu există înviere a trupurilor[1125]". Oare ei nu-l ascultă pe Pavel, care spune: „Trebuie ca acest [trup] stricăcios să se îmbrace în nestricăciune"[1126]? Nu se referă la suflet (pentru că sufletul nici nu se strică); în plus, „înviere" se zice despre [ceva] care a căzut jos[1127]; iar [cel ce] a căzut e trupul. Dar de ce nu vrei să fie o înviere a trupului? Oare acest lucru nu-i cu putință la Dumnezeu? Dar a afirma aceasta e [semnul] unei prostii fără margini.

Dar nu e potrivit? De ce nu e potrivit ca cel stricăcios și părtaș al chinului și al morții să se facă părtaș și al cununilor? Căci, dacă n-ar fi fost potrivit, n-ar fi existat de la început, nici El n-ar fi asumat un trup. Dar că l-a și asumat, l-a și înviat, ascultă ce zice: „Adu degetele tale"[1128] și „vezi că un duh nu are oase și

---

[1123] *2 Macabei* 7, 28; *Romani* 4, 17.

[1124] Gnosticii de diferite ramuri (marcioniți, basilidieni, valentinieni, vezi TERTULIAN, *De resurrectione carnis*, 2, 3) respingeau categoric învierea trupurilor, considerând că învierea este posibilă doar pentru suflete; *cf.* 1 *Corinteni* 15, 12.

[1125] De înțeles aici și în întreg contextul: „trup carnal", lit. „carne" (σάρξ).

[1126] 1 *Corinteni* 15, 53.

[1127] În contextul de față, autorul dezvoltă sensul etimologic de „ridicare", „sculare", „trezire" al termenului ἀνάστασις (< verbul ἵστημι, „a sta în picioare", precedat de preverbul ἀνά, care poate indica, între altele, fie orientarea ascendentă, fie reversibilitatea; *cf.* Jean DANIELOU, *Etudes d'exégese judéo-chretienne*, Beauchesne, Paris, 1966, pp. 99-107). Trebuie spus că, în literatura greacă precreștină, ἀνάστασις nu a avut decât foarte rar sensul metaforic de „revenire la viață", înțeles în general ca un fapt imposibil (Walter BAUER, *A Greek-English Lexicon of the New Testament*, trad. W.F. Arndt, F.W. Gingrich, University of Chicago Press, Chicago-London, 1957, *s.v.* ἀνάστασις). În Vechiul Testament, forme ale familiei lexicale ἀνίστημι / ἀνάστασις cu sensul de „înviere" apar sporadic (3 *Regi* 17, 22; *Sofonie* 3, 8; *cf. Psalmul* 65, 1 titlu) și fără a avea o precedență față de alți termeni sinonimi, de ex. ἐγείρω / ἔγερσις sau ἀναβιόω / ἀναβίωσις (2 *Macabei* 7, 9; *cf.* ἀναζάω / ἀνάζησις, *Luca* 15, 24). Scrierile Noului Testament sunt cele care fixează și consfințesc sensul de „înviere" al lui ἀνάστασις. Pentru o tratare a termenilor concurenți ai lui ἀνάστασις în literatura păgână și creștină, vezi J. DUNCAN, M. DERRETT, *Studies in the New Testament*, vol. 4: *Midrash, the Composition of Gospels, and Discipline*, Brill, Leiden, 1986, p. 140 ș.u.

[1128] *Ioan* 20, 27.

tendoane"[1129]. Şi de ce l-a înviat pe Lazăr, dacă era mai bine să-l învieze fără trup? De ce o pune pe aceasta în rândul minunilor şi binefacerilor Sale? Şi, în fapt, de ce ne-a dat mâncărurile?

Aşadar, să nu fiţi înşelaţi de eretici, iubiţilor! Căci este şi înviere, este şi judecată. Pe acestea le înlătură toţi câţi nu vor să dea socoteală pentru faptele lor. De bună seamă, trebuie să fie şi pentru noi o înviere de acelaşi fel cu cea a lui Hristos. Căci „Acela este pârga şi întâiul-născut dintre morţi"[1130].

Dar, dacă învierea înseamnă aceasta, anume „curăţirea sufletului şi izbăvirea de păcate"[1131], iar dacă Hristos n-a păcătuit, cum a înviat? Iar dacă cumva şi El a păcătuit, cum noi ne-am izbăvit de blestem[1132]? Dar cum zice: „Vine stăpânitorul lumii acesteia şi nu are nimic în Mine"[1133]. Căci acestea vădesc nepăcătuirea. Prin urmare, potrivit acestor [eretici], fie El n-a înviat, fie, ca să învieze, a păcătuit înainte de înviere. Dar a şi înviat, şi nici păcat n-a săvârşit. Fără îndoială, a înviat cu trupul; iar aceste doctrine viclene nu sunt nimic altceva decât odrasle ale slavei deşarte.

Să fugim, dar, de această boală! Căci zice: „Tovărăşiile rele strică obiceiurile bune"[1134]. Acestea nu sunt învăţăturile apostolilor! Marcion şi Valentin sunt cei care le-au inaugurat. Aşadar, să fugim de ele, iubiţilor! Căci nu-i niciun folos dacă viaţa-i curată, dar învăţăturile-s stricate; precum nici contrariul, [degeaba] învăţăturile-s sănătoase dacă viaţa-i stricată. Pe acestea le-au născut elinii, pe acestea le-au sporit acei [eretici], preluându-le de la filosofii păgâni şi zicând că materia este negenerată[1135] şi multe altele. Deci, precum au afirmat că n-ar fi un Demiurg dacă n-ar exista ca substrat o materie negenerată, tot astfel au negat şi

---

[1129] *Luca* 24, 39.

[1130] *Coloseni* 1, 18.

[1131] Aşa cum susţineau, se pare, maniheii: „Ce zic aici cei bolnavi de [doctrinele] maniheilor [...]? [...] că învierea este izbăvirea de păcate" (*Omilii la 1 Corinteni*, 38, 3, în: *PG* 61, 324). Disputa cu maniheii pe tema învierii este analizată în Chris L. DE WET, „Chrysostom's Exegesis on the Resurrection in 1 Corinthians 15", in: *Neotestamentica*, 45.1 (2011), p. 97 ş.u.

[1132] *Cf. Galateni* 3, 13.

[1133] *Ioan* 14, 30.

[1134] *1 Corinteni* 15, 33.

[1135] *Cf.* SFÂNTUL IRINEU DE LYON, *Fragmenta deperditorum operum*, 32 (34) in: *PG* 7/2, 1248A: „Întrucât unii, mişcaţi de nu ştiu ce raţiune, au tăiat pe jumătate puterea creatoare a lui Dumnezeu, zicând despre El că este cauză a unei singure calităţi privitoare la materie şi afirmând că materia însăşi este negenerată..."

învierea. Dar să nu le dăm atenție, știind că puterea lui Dumnezeu este atotsuficientă.

Să nu luăm seama la ei! Către voi zic asta. Pentru că noi nu vom refuza lupta cu ei. Dar un om neînarmat și gol, chiar dacă ar cădea între niște adversari slabi, chiar dacă ar fi mai puternic, totuși va fi prins cu ușurință. De bună seamă, dacă ați fi luat aminte la Scripturi și dacă în fiecare zi v-ați fi ascuțit pe voi înșivă, nu v-aș fi îndemnat să evitați lupta cu ei, ci v-aș fi sfătuit să vă luați la trântă cu ei. Căci puternic este adevărul! Dar, de vreme ce nu știți să folosiți [Scripturile], m-am temut de încleștare, ca nu cumva, prinzându-vă neînarmați, să vă trântească de pământ. Nimic, cu adevărat nimic nu este mai slab decât ei, căci sunt lipsiți de ajutorul Duhului!

Iar dacă se folosesc de filosofia cea din afară, nu trebuie să îi admirăm, ci să râdem de ei, pentru că se folosesc de niște învățători proști. Căci aceia n-au fost în stare să descopere ceva sănătos nici despre Dumnezeu, nici despre creație; din contră, cele pe care la noi o văduvă le cunoaște prea bine, Pitagora nu le știa încă; ba afirmau că sufletul este un arbust și un pește și devine un câine[1136]. Deci, spune-mi, la unii ca aceștia trebuie să luăm aminte? Dar cum ar putea fi rezonabil? Ei sunt măreți pe la sate, își lasă bucle frumoase și își aruncă pe ei mantii ponosite. Până aici merge filosofia lor. Dacă însă privești cele dinăuntrul lor, găsești praf și cenușă și nimic sănătos, ci „mormânt deschis este gâtlejul lor"[1137], având toate pline de necurăție și de puroi și toate doctrinele lor [colcăind] de viermi. Primul dintre ei, bunăoară, a afirmat că apa este Dumnezeu, iar succesorul aceluia că focul, altul că aerul[1138], și toți au fost înclinați spre corpuri. Deci pe aceștia, spune-mi, trebuie să-i admirăm, care nu și-au format nicio idee despre un Dumnezeu necorporal? Iar dacă vreodată, chiar și mai târziu, au conceput-o, a fost după ce au intrat în contact cu ai noștri în Egipt[1139].

[1136] *Cf.* Empedocle, *Fragmenta*, 117D: „Căci deja, cândva, am fost și un tânăr, și o tânără, / și un arbust, și o pasăre, și un pește mut sărind din mare" Problema metempsihozei a fost tratată pe larg în *Omilia* 2, 2 (Sfântul Ioan Gură de Aur, *Omilii la Evanghelia după Ioan*, vol. 1, p. 38 și n. 36).

[1137] *Psalmul* 5, 9.

[1138] Autorul se referă la: Thales (apa), Heraclit (focul) și Anaximene (aer) (vezi Diogenes Laertios, *Viețile și doctrinele filozofilor*, I, 1, 27; IX, 1, 7; II, 2, 3, în trad. cit., p. 70, 287, 94).

[1139] Filon din Alexandria afirma deja în sec. I d.Hr. că unii filosofi greci au plagiat Tora și îl acuza pe Heraclit că a furat „ca un hoț" (*furtim dempta*) Legea și doctrinele lui

Dar, ca să nu aducem asupra voastră multă tulburare, să încheiem aici cuvântarea. Căci, de vom începe să vă prezentăm doctrinele lor și ce au afirmat despre Dumnezeu, ce anume despre materie, ce anume despre suflet, ce anume despre corpuri, atunci mult râs ar urma. Și nici nu vor avea nevoie de acuzații din partea noastră, pentru că ei înșiși s-au aruncat unii asupra altora. De pildă, cel care a scris împotriva noastră discursul despre materie s-a combătut pe sine însuși[1140]. De aceea, ca să nu vă ocupăm timpul în zadar și nici să întindem[1141] un labirint de cuvinte, lăsându-le pe acestea de-o parte, vom spune acel lucru: că trebuie să stăruim în ascultarea dumnezeieștilor Scripturi, și nu să ne certăm pe cuvinte pentru nimic; ceea ce și Pavel îl îndeamnă pe Timotei[1142], deși era plin de multă înțelepciune și avea puterea minunilor. Să ne supunem, dar, și noi aceluia și, lăsând de-o parte flecărelile, să ne ținem de fapte, mă refer la iubirea de frați și de străini. Și să ținem cont mai cu seamă de milostenie, ca să dobândim bunătățile făgăduite, cu harul și cu iubirea de oameni ale Domnului nostru Iisus Hristos, Căruia fie slava în vecii vecilor. Amin.

Moise (*Quaestiones et Solutiones in Genesin et Exodum*, IV, 152). O discuție despre posibilele contacte dintre filosofia greacă și iudaism, și la Harry Austryn WOLFSON, *Philo: Foundations of Religious Philosophy In Judaism Christianity and Islam*, vol. I, Harvard University Press, Cambridge-Massachusetts, 1962, pp. 141-142.

[1140] Filosof păgân neidentificat. Filosofi în Antiohia știuți cu numele și contemporani cu autorul (pe care Sfântul Ioan i-a și audiat în tinerețe) au fost Themistius, care nu a scris un tratat special despre materie, și Andragathius, a cărui operă nu s-a păstrat. O critică mai elaborată a contradicțiilor interne ale filosofiei păgâne se regăsește în *Omilia* 2, 2.

[1141] Lit. „să derulăm" (ἀνελίσσω), termen tehnic pentru desfacerea papirusului.

[1142] *Cf. 2 Timotei* 2, 14.

Omilia 67

„Cel care își iubește sufletul îl va pierde, iar cel care își urăște sufletul în această lume îl va păstra pentru viața veșnică. Dacă Îmi slujește cineva, să Mă urmeze.” (*Ioan* 12, 25-26)

1. Dulce este viața prezentă și plină de multă desfătare; dar nu pentru toți, ci pentru cei țintuiți de ea. Dacă însă cineva ar privi stăruitor spre cer și ar vedea frumusețile de acolo, numaidecât o va disprețui pe aceasta și nu-i va mai da nicio atenție. Fiindcă și frumusețea trupurilor este admirată până când nu se arată altceva mai strălucitor; dar, când se arată ceea ce e mai bun, prima este disprețuită. Dacă deci vom vrea și noi să ne uităm înspre acea frumusețe și să observăm îndeaproape strălucirea Împărăției de acolo, îndată ne vom dezlega pe noi înșine de lanțurile prezente. Căci un lanț este atașamentul față de cele prezente. Și, ca să ne conducă spre această [concluzie], ascultă ce zice Hristos: „Cel care își iubește sufletul îl va pierde, iar cel care își urăște sufletul în această lume îl va păstra pentru viața veșnică. Dacă Îmi slujește cineva, să Mă urmeze; și, unde sunt Eu, acolo va fi și slujitorul Meu”[1143]. Cele spuse par a semăna cu o enigmă. Dar nu-i [așa], ci sunt pline de multă înțelepciune.

Și cum „cel care își iubește sufletul îl va pierde”? Cel care-și face poftele nefirești, cel care și-l mulțumește peste trebuință. De aceea, cineva ne îndeamnă zicând: „Nu umbla după poftele sufletului tău!”[1144] Într-adevăr, îl vei pierde în felul acesta (pentru că îl depărtezi de la calea ce duce la virtute); dar la fel este contrariul: „Cel care își urăște sufletul în această lume îl va mântui”. Cine este „cel care îl urăște”? Cel care nu i se supune atunci când îi poruncește cele vătămătoare. Și n-a spus: „Cel care nu i se supune”, ci: „Cel care îl urăște”. Căci, după cum nu răbdăm nici să auzim vocea celor

---

[1143] *Ioan* 12, 25-26.

[1144] *Cf. Înțelepciunea lui Isus Sirah* 18, 30.

care ne urăsc, nici să privim la chipul lor cu plăcere, tot astfel și cu sufletul: atunci când poruncește lucruri contrare celor plăcute lui Dumnezeu, trebuie să ne întoarcem cu vehemență dinaintea lui. Într-adevăr, fiindcă El urma de-acum să le vorbească despre moarte, despre propria Lui moarte, și vedea de mai înainte că ei se vor întrista și vor cădea, a mers atât de departe încât să zică: „Ce zic, dacă voi nu veți suporta cu noblețe moartea Mea? Într-adevăr, de nu veți muri voi înșivă, nu veți avea niciun câștig".

Și ia seama cum înmoaie cuvântarea! Căci era foarte apăsător și împovărător [pentru ei] să audă că omul care-și iubește sufletul trebuie să moară. Și ce zic despre [cei] de odinioară? Fiindcă și în zilele noastre vom găsi pe mulți care s-au învățat să le rabde pe toate cu plăcere, ca să se bucure de roadele vieții prezente, chiar și după ce-au fost convinși de lucrurile viitoare[1145]. Ei, când văd construcții, opere de artă și mașinării, lăcrimează zicând: „Câte lucruri nu meșteșugește omul și [tot] țărână ajunge!" Atât de mare este dorința lor după viața prezentă! Ca să dezlege, dar, aceste lanțuri, Hristos zice: „Cel care își urăște sufletul în această lume îl va păstra pentru viața veșnică".

Într-adevăr, [ca să înțelegi] că le vorbea ca să-i încurajeze și să le slăbească frica, ascultă ce spune în continuare: „Cel care Îmi slujește să Mă urmeze", referindu-Se la moartea Lui și cerându-le urmarea Lui prin fapte. Căci slujitorul trebuie negreșit să-L urmeze pe Cel slujit. Și cercetează în ce moment discută cu ei acestea: nu când erau prigoniți, ci când erau încrezători, când socoteau că sunt în siguranță – mulțumită cinstei și slujirii primite din partea multora –, când puteau să se ridice și să audă: „Să-și ia crucea sa și să-Mi urmeze"[1146], adică: „Fii mereu pregătit", zice, „de pericole, de moarte, de plecarea de-aici". Apoi, fiindcă le-a zis pe cele împovărătoare, adaugă și premiul. Dar care era acesta? Faptul de-a-L urma și de-a fi acolo unde este El, arătând că după moarte va urma învierea. „Căci, unde sunt Eu", zice, „acolo va fi și slujitorul Meu". Și unde este Hristos? În ceruri. Așadar, chiar înainte de înviere să ne mutăm acolo cu sufletul și cu mintea!

[1145] Chiar și creștinii resimt tentația unui trai cât mai comod pe pământ, pentru care sunt dispuși să depună toate eforturile lor, deși știu bine efemeritatea și neînsemnătatea vieții prezente (vezi replica lor imediat următoare în text) în comparație cu cea viitoare.

[1146] *Matei* 16. 24.

„Dacă cineva Îmi slujește, Tatăl îl va iubi."[1147] De ce nu a zis: „Eu [îl voi iubi]"? Fiindcă ucenicii încă nu aveau o părere cuvenită despre El, ci aveau una mai mare despre Tatăl. Într-adevăr, ei, care nu știau[1148] nici că Hristos trebuia să învieze, cum și-ar fi închipuit lucruri mărețe despre El? De aceea le și spune fiilor lui Zevedeu: „Nu este al Meu a da, ci [se va da] celor cărora li s-a pregătit de către Tatăl Meu"[1149], deși El Însuși este Cel care judecă[1150]. Dar în acest loc El stabilește și calitatea Lui de [Fiu] adevărat. Căci ca pe niște slujitori ai Copilului [Său] adevărat, așa îi va primi Tatăl.

„Acum sufletul Meu e tulburat. Și ce voi zice: «Părinte, izbăvește-Mă de ceasul acesta»?"[1151] „Dar, fără îndoială, această [spusă] nu îi mai îndemna să meargă la moarte."[1152] Din contră, mai ales [aceasta] îi îndemna. Într-adevăr, ca nu cumva ei să spună: „El, fiind în afara durerilor omenești, filosofează cu ușurință despre moarte și ne îndeamnă din [postura] celui neprimejduit", le arată că, deși Se afla în agonie, totuși datorită folosului[1153] nu Se dă înapoi. Dar acestea țin de iconomia Lui, nu de dumnezeirea Lui. De aceea spune: „Acum sufletul Meu este tulburat". (Fiindcă, de nu ar fi așa, ce legătură ar fi între ceea ce zice și spusa: „Părinte, izbăvește-Mă de ceasul acesta"?) Și era atât de tulburat, încât căuta izbăvire de moarte, dacă Îi era cu putință să scape.

2. Aceste slăbiciuni țineau de firea Lui omenească. „Dar n-am ce să zic", spune, „când cer izbăvire. Căci pentru aceasta am venit în ceasul acesta". Ca și când ar fi spus: „Chiar dacă suntem tulburați, chiar dacă suntem zbuciumați, totuși să nu fugim de moarte! Fiindcă și Eu acum sunt zbuciumat, dar nu zic ca să scap; căci trebuie să

[1147] *Cf. Ioan* 12, 26; *cf.* 14, 23.

[1148] La fel ca în *Omiliile* 66, 1-2 și 75, 4, „nu știau" trebuie citit „nu știau în mod autentic". Ucenicii nu aveau încă certitudinea Învierii asumată în interiorul ființei lor prin lucrarea harului, ci aveau despre Înviere doar o cunoaștere exterioară, supusă îndoielii, uitării, impreciziei. După Răstignirea și Învierea Mântuitorului și, odată cu aparițiile Sale post-pascale, ucenicii vor dobândi o cunoaștere a Învierii de neclintit și o înțelegere clară și plenară a întregii istorii a mântuirii, „pentru că atunci ei L-au văzut înviat și fiind prezent cu ei; atunci au aflat credința cea adevărată" (*Omilia* 75, 2).

[1149] *Matei* 20, 23; *cf. Marcu* 10, 40.

[1150] *Cf. Ioan* 5, 22.

[1151] *Ioan* 12, 27.

[1152] Replica aparține unui conlocutor imaginar.

[1153] Folosul fiind, desigur, nu al Lui, ci al nostru: mântuirea întregii lumi, prin moartea Sa răscumpărătoare.

rabd ceea ce urmează. Nu spun: «Izbăveşte-Mă din ceasul acesta!» Dar ce? «Părinte, preaslăveşte numele Tău!»"[1154] Deşi tulburarea Mă sileşte să zic aceasta, totuşi Eu zic contrariul: «Preaslăveşte numele Tău!», adică: «Du-Mă de-acum spre Răstignire»", ceea ce vădeşte mult omenitatea Lui şi firea care nu dorea să moară, ci se ţinea cu tărie de viaţa prezentă, arătând că nu Se afla în afara simţămintelor omeneşti. Căci, precum nu-i o vină a înfometa, nici a dormi, la fel nici a dori viaţa prezentă. Iar Hristos avea un trup curat de păcate, dar nu eliberat de necesităţile fireşti; altminteri, n-ar fi fost trup. Dar prin aceste [cuvinte] ne-a învăţat şi un alt lucru. Care e acesta? Ca, dacă vreodată am ajunge în agonie şi în spaimă, să nu dăm astfel înapoi de la cele care ne stau înainte.

„Părinte, preaslăveşte numele Tău!" Arată că moare pentru adevăr, numind moartea Sa „slăvire închinată lui Dumnezeu". Aceasta s-a şi întâmplat după Răstignire. Căci întreaga lume avea să se întoarcă şi să cunoască numele lui Dumnezeu şi să îl slujească; şi nu doar numele Tatălui, ci şi pe-al Fiului; totuşi acest lucru îl trece sub tăcere.

„Atunci a venit glas din ceruri: «L-am şi preaslăvit şi iarăşi îl voi preaslăvi»."[1155] Cum l-a preaslăvit? Prin cele ce s-au întâmplat înainte de acestea. „Şi iarăşi îl voi preaslăvi" după Răstignire. Atunci ce [spune] Hristos? „Nu pentru Mine s-a făcut glasul acesta, ci pentru voi."[1156] Ei au crezut că a fost un tunet sau că un înger I-a vorbit[1157]. Şi din ce cauză au crezut asta? Oare glasul n-a fost clar şi distinct? [Ba da,] dar imediat a zburat de la ei, pentru că erau mai grei la minte, carnali şi frivoli. Iar unii [doar] au perceput sunetul, alţii însă ştiau că glasul a fost articulat, dar nu şi ce însemna.

Ce [spune], dar, Hristos? „Nu pentru Mine s-a făcut glasul acesta, ci pentru voi". De ce a zis acest lucru? Pentru a sta împotriva a ceea ce spuneau mereu, că El n-ar fi de la Dumnezeu. Într-adevăr, Cum oare Cel preaslăvit de Dumnezeu nu este de la Dumnezeu, al Cărui nume se preaslăveşte prin El? Că pentru aceasta s-a şi făcut auzit glasul. De aceea chiar El spune: „Nu pentru Mine s-a făcut glasul acesta, ci pentru voi. Nu ca să aflu Eu prin el ceva ce nu ştiam (căci le ştiu pe toate ale Tatălui Meu), ci pentru voi". Căci, de vreme

[1154] *Ioan* 12, 28.
[1155] *Ioan* 12, 28.
[1156] *Ioan* 12, 30.
[1157] *Cf. Ioan* 12, 29.

ce ei ziceau: „Un înger I-a vorbit" sau: „A fost un tunet" și pentru că nu erau atenți, El le spune: „Pentru voi a fost, încât chiar în felul acesta să fiți conduși spre a pune întrebarea: «Ce s-a zis?»". Iar ei, deși au fost stârniți, nici așa n-au căutat să afle, chiar dacă auziseră că pentru ei s-a săvârșit acest lucru. Pe bună dreptate, glasul nu părea limpede unuia care nu știa nici măcar către cine a fost rostit. „Pentru voi s-a auzit glasul." Vezi că aceste lucruri umile se întâmplă pentru ei, iar nu pentru că Fiul ar avea nevoie de ajutor?

„Acum este judecata lumii acesteia. Acum stăpânitorul lumii acesteia va fi aruncat jos."[1158] Ce legătură este între această [spusă] și: „L-am preaslăvit și Îl voi preaslăvi"? Una strânsă și foarte armonioasă. Căci, de vreme ce a zis: „Îl voi preaslăvi", arată și modul preaslăvirii. Și care este modul? „[Diavolul] va fi aruncat jos", zice. Și ce înseamnă: „Este judecata lumii acesteia"? Ca și când ar fi zis: „Va fi tribunal și răzbunare". Cum și în ce mod?

„[Diavolul][1159] l-a ucis pe omul cel dintâi, luându-l drept vinovat de păcat («căci prin păcat a intrat moartea»[1160]), dar în Mine n-a găsit acest lucru. Atunci, de ce s-a năpustit asupra Mea și M-a dat morții? De ce s-a repezit în sufletul lui Iuda ca să Mă ucidă? Să nu-Mi spui acum că a fost iconomia lui Dumnezeu, că acest lucru nu a ținut de diavol, ci de înțelepciunea Lui. Deocamdată, să cercetăm intenția celui viclean. Așadar, cum «este judecată lumea în Mine»? Ca și cum, fiind așezat un tribunal, i s-ar zice celui viclean: «Fie, pe toți i-ai ucis, pentru că i-ai găsit vinovați de păcat. Pe Hristos de ce L-ai ucis? Nu-i limpede că [ai făcut-o] pe nedrept? În consecință, prin El va fi răzbunată lumea întreagă»".

Dar, ca să fie și mai limpede, voi clarifica aceasta și printr-un exemplu. Să presupunem un tiran crud, care îi împresoară cu mii și mii de rele pe toți cei care-i cad [în robie]. Dacă el, năpustindu-se asupra unui împărat sau a unui fiu de împărat, îl va ucide pe nedrept, moartea aceluia va putea să-i răzbune și pe ceilalți. Să presupunem pe cineva, care cere datoria de la datornicii săi și îi lovește și îi aruncă în închisoare; apoi, din nebunia aceasta, duce în aceeași temniță pe unul care nu-i datora nimic. Acesta va fi pedepsit și pentru cele făcute celorlalți; căci acela [nedatornic] îl va nimici.

[1158] *Ioan* 12, 31.
[1159] Întreg paragraful reprezintă o amplă explicație oferită de Mântuitorul Însuși.
[1160] *Romani* 5, 12.

3. La fel s-a întâmplat și cu Fiul. Căci, pentru cele pe care le-a îndrăznit împotriva lui Hristos, diavolului i se va cere pedeapsă pentru tot ce a făcut împotriva noastră. Și că El dă de înțeles asta, ascultă ce zice: „Acum stăpânitorul lumii acesteia va fi aruncat jos, prin moartea Mea. Și Eu, dacă Mă voi înălța, pe toți îi voi trage la Mine"[1161]; adică și pe cei dintre neamuri. Și, ca să nu spună cineva: „Cum va fi aruncat jos dacă Te învinge și pe Tine?", zice: „Nu Mă învinge; căci cum [să-L învingă] pe Cel care trage la Sine și pe ceilalți?" Și nu se referă la Înviere, ci la ceva mai mult decât Învierea: „Pe toți îi voi trage la Mine". Căci, dacă ar fi zis: „Voi învia", nu era încă limpede că ei vor și crede; dar, prin spusa: „Vor crede", amândouă sunt vădite deopotrivă, și că va învia, [și că vor crede]. Căci, dacă ar fi rămas mort și dacă ar fi fost un simplu om, nimeni n-ar fi crezut.

„Pe toți îi voi trage la Mine." Așadar, cum spune: „Tatăl îi trage"[1162]? Pentru că, atunci când Fiul îi trage, și Tatăl îi trage. „Îi voi trage", zice, „ca pe unii stăpâniți de un tiran și care, doar prin ei înșiși, nu pot să se apropie [de Mine], nici să scape din mâinile aceluia, fiindcă opune rezistență". Iar în altă parte numește acest lucru „jefuire": „Nimeni nu poate să jefuiască bunurile celui puternic dacă nu va lega întâi pe cel puternic și pe urmă să-i răpească bunurile"[1163]. Acestea le zicea ca să arate forța Lui. Așadar, ceea ce acolo [a numit] „jefuire", aici a numit „tragere".

Acestea deci știindu-le, să ne trezim, să-L slăvim pe Dumnezeu, nu doar prin credință, ci și prin viață; altminteri, nu mai e slăvire, ci hulă! Căci Dumnezeu nu e hulit atât de mult dacă un elin e întinat, ci dacă un creștin e stricat. De aceea, vă rog să faceți totul ca Dumnezeu să fie slăvit[1164]. Căci zice: „Vai de robul acela prin care numele lui Dumnezeu este hulit!"[1165] (iar când e „vai", numaidecât urmează toată pedeapsa și răzbunarea), dar: „Fericit cel prin care numele Lui se slăvește"[1166].

Așadar, să nu stăm ca într-o beznă, ci să fugim de toate păcatele, dar mai ales de cele care merg[1167] spre vătămarea comună, fiindcă

[1161] *Cf. Ioan* 12, 32.
[1162] *Ioan* 6, 44.
[1163] *Matei* 12, 29.
[1164] *Cf. 1 Corinteni* 10, 31.
[1165] *Cf. Romani* 2, 24.
[1166] *Cf. Matei* 5, 16.
[1167] Lit. „traversează" (διαβαίνω), trec dincolo de limitele spațiului personal.

mai ales prin acestea este hulit Dumnezeu. Căci ce dezvinovățire vom avea când, poruncindu-ni-se să dăm celorlalți, noi răpim bunurile altora? Ce nădejde de mântuire va fi pentru noi? Dacă n-ai hrănit pe cel flămând, ești pedepsit[1168]. Dacă însă chiar ai dezbrăcat pe cel gol, ce iertare vei dobândi? Nu vom înceta să zicem continuu aceste lucruri! Căci cei care astăzi nu ascultă mâine poate vor asculta. Iar cei care mâine nu vor lua aminte poimâine poate se vor lăsa înduplecați. Iar dacă unii ar zăcea chiar pentru totdeauna în nesupunere, totuși fără vină ne va fi judecata[1169]; căci am împlinit ce a ținut de noi.

Fie ca nici noi să nu fim rușinați pentru cele zise, nici voi să nu vă acoperiți fețele, ci cu toții să putem sta cu îndrăzneală la tribunalul lui Hristos, ca să putem și să ne lăudăm cu [îndeplinirea datoriei] noastre, și să luăm buna voastră reputație ca pe o mângâiere față de păcatele noastre, în Hristos Iisus, Domnul nostru, cu Care Tatălui fie slava, împreună și Sfântului Duh, în veci. Amin.

[1168] *Cf. Matei* 25, 41-42.

[1169] O hipalagă; de înțeles: „La judecată vom fi găsiți nevinovați".

Omilia 68

„I-a răspuns mulţimea: «Noi am auzit din Lege că Hristos rămâne în veac; şi cum zici Tu că Fiul Omului trebuie să fie înălţat? Cine este Fiul Omului?»" (*Ioan* 12, 34)

1. Înşelăciunea este uşor de descoperit şi neputincioasă, chiar de-ar fi unsă pe din afară cu mii şi mii de culori. Şi, după cum cei care lipesc cu ipsos crăpăturile zidurilor nu pot să le îndrepte cu ajutorul unsorii, tot astfel şi mincinoşii sunt combătuţi cu uşurinţă; lucru pe care şi aici l-au păţit iudeii. Căci, atunci când Hristos a zis către ei: „Când Mă voi înălţa de pe pământ, pe toţi îi voi trage la Mine"[1170], ei au spus: „Noi am auzit din Lege că Hristos rămâne în veac; şi cum zici Tu că Fiul Omului trebuie să fie înălţat? Cine este Acesta, Fiul Omului?" Deci ştiau că Hristos este cineva nemuritor şi are o viaţă fără de hotar. Prin urmare, şi aceia ştiau ceea ce El spunea. Căci, deseori, Scripturile aşază împreună Pătimirea şi Învierea. Într-adevăr, şi Isaia le pune laolaltă, zicând: „Ca o oaie la junghiere S-a adus"[1171] şi toate celelalte. Iar David, în *Psalmul al II-lea*, precum şi în multe alte locuri, le uneşte pe amândouă. De asemenea, patriarhul [Iacov], zicând: „Întinzându-Se, S-a culcat ca un leu", a adăugat: „Şi ca un pui de leu. Cine-L va trezi?"[1172]; indică deopotrivă şi Pătimirea, şi Învierea. Aceştia însă, crezând că-I vor închide gura şi că vor dovedi prin aceasta că El nu este Hristos, mărturisesc că „Hristos rămâne în veac".

Dar ia seama cum [vorbeau] cu vicleşug! Căci n-au zis: „Noi am auzit că Hristos nu pătimeşte nimic, nici nu este răstignit", ci: „Rămâne în veac". Totuşi nici ceea ce au zis nu era contrar Lui, fiindcă Pătimirea n-a fost o piedică pentru nemurirea Sa. Din acestea se poate vedea că ei pricepuseră multe dintre cele îndoielnice

---

[1170] *Ioan* 12, 32.

[1171] *Isaia* 53, 7.

[1172] *Facerea* 49, 9.

și că lucrau răul în mod voluntar. Într-adevăr, de vreme ce, în convorbirile de mai înainte, El vorbise despre moartea Sa, ei, când au auzit aici: „Se va înălța", au bănuit aceasta[1173]. Apoi spun: „Cine este Acesta, Fiul Omului?" Chiar și aceasta a fost cu vicleșug. Căci zic: „Să nu crezi că despre Tine spunem aceasta, nici să zici că din ură ne opunem Ție. Fiindcă, iată, nu știm despre cine vorbești și, cu toate acestea, dăm pe față gândurile noastre".

Ce [face] atunci Hristos? Pentru a le închide gura și pentru a le arăta că Pătimirea Sa nu este nicio piedică pentru dăinuirea Lui veșnică, afirmă: „Încă puțină vreme lumina este cu voi"[1174], arătând că moartea Lui este o strămutare. Căci nici lumina soarelui nu piere, ci, retrăgându-se pentru puțin, iarăși strălucește. „Umblați cât aveți lumina!"[1175] La ce vreme Se referă aici? Oare la întreaga viață prezentă sau la timpul de dinaintea Răstignirii? Eu unul cred că la amândouă. Căci, prin nespusa Lui iubire de oameni, mulți au crezut și după Răstignire. Și zice acestea ca să-i împingă la credință, lucru pe care l-a făcut și mai înainte, spunând așa: „Încă puțin timp mai sunt cu voi"[1176].

„Cel care umblă în întuneric nu știe unde merge."[1177] Câte lucruri, de pildă, fac acum iudeii și nu știu ce fac! Ci ca într-un întuneric, așa umblând, cred că merg pe calea[1178] cea dreaptă, dar umblă pe cea opusă, ținând sabatul și păzind Legea și prescripțiile despre mâncăruri; și nu știu unde umblă. De aceea, El zicea: „Umblați în Lumină, ca să deveniți fii ai Luminii"[1179], adică „fii ai Mei". Totuși, în prolog, evanghelistul spune: „Nu din sânge, nici din voia cărnii, ci de la Dumnezeu s-au născut"[1180], adică „de la Tatăl"; dar aici se zice despre El Însuși că i-a născut, ca să afli că este o singură lucrare a Tatălui și a Fiului.

„Acestea zicând Iisus și plecând de la ei, S-a ascuns."[1181] Acum de ce Se ascunde? Căci nici n-au ridicat pietre împotriva Lui, nici nu L-au hulit cu ceva de felul celor de mai înainte. Așadar, de ce

---

[1173] Anume că Se referea la moartea Lui.
[1174] *Ioan* 12, 35.
[1175] *Ioan* 12, 35.
[1176] *Ioan* 7, 33.
[1177] *Ioan* 12, 35.
[1178] Lit., o figură etimologică: „*Călătoresc pe cale*" (ὁδεύειν ὁδόν).
[1179] *Cf. Ioan* 12, 36.
[1180] *Ioan* 1, 13.
[1181] *Ioan* 12, 36.

S-a ascuns? Știa că, pășind în inimile lor[1182], furia lor se sălbăticea, chiar dacă ei nu scoteau o vorbă; știa că [furia lor] era clocotitoare și ucigașă și n-a mai zăbovit ca s-o pună la lucru, ci S-a ascuns, îmblânzindu-le invidia. Privește, de pildă, cum evanghelistul sugerează aceasta. Căci numaidecât a adăugat: „Deși a făcut atâtea minuni, ei tot nu credeau în El"[1183]. Care sunt acestea? Cele multe, pe care evanghelistul nu le-a mai menționat[1184].

Iar acest lucru[1185] e limpede din ceea ce a urmat. Căci, după ce a renunțat și S-a retras[1186] și după ce a revenit iarăși, discută cu ei pe un ton calm, zicându-le așa: „Cel care crede în Mine nu crede în Mine, ci în Cel care M-a trimis"[1187]. Ia seama ce face: pornește de la [cuvinte] umile și modeste și face apel la Tatăl; apoi iarăși înalță cuvântarea. Iar când îi vede sălbăticindu-se, Se retrage; apoi iarăși vine în fața lor și din nou Își începe cuvântarea plecând de la [cuvinte] umile. Și unde a făcut aceasta?

Dar unde n-a făcut? Vezi, de pildă, ce spune la început: „Precum aud, judec"[1188]; apoi, mai înalt: „Căci, după cum Tatăl îi scoală pe cei morți și le dă viață, tot astfel și Fiul dă viață celor cărora voiește"[1189]; iarăși: „Eu nu vă judec, altul este cel care judecă"[1190]; după care iarăși Se retrage; apoi, revenind în Galileea, spune: „Lucrați nu pentru mâncarea cea pieritoare"[1191]. Și, după ce

---

[1182] Aceeași metaforă e folosită și în *Omilia* 74, 2, și ar putea fi pusă în legătură cu *Facerea* 3, 8: „Iar când au auzit glasul Domnului Dumnezeu, *Care umbla prin rai* (subl.n.), în răcoarea serii, s-au ascuns" Ioan Scot Eriugena (sec. al IX-lea), comentând exegeza la acest verset a Sfântului Ambrozie de Mediolanum (în *Despre rai*, XIV, 68, în *PL* 14, 308D-309B), afirmă că raiul în care Dumnezeu umbla în răcoarea serii este, din punct de vedere alegoric, „firea omenească, pe care a zidit-o după chipul Său, pe care niciodată nu a părăsit-o, nici nu a îngăduit ca ea să piară, în care mereu umblă în chip tainic și duhovnicesc, căutând la inimile și la rărunchii fiecăruia în parte, întrebând cu glas înțelegător despre pricinile călcării de lege, mustrând și îndreptând mai degrabă cu milostivire, decât răzbunând cu dreptate" (în *Periphyseon* (*De divisione naturae*), IV, 21, în *PL* 122, 840B, și în *Corpus Christianorum Continuatio Mediaevalis* 164, ed. E. Jeauneau, Brepols, Turnhout, 2000, p. 140).

[1183] *Ioan* 12, 37.

[1184] *Cf. Ioan* 20, 30.

[1185] Anume că Hristos S-a ascuns pentru a le domoli furia.

[1186] Lit. un hysteron-proteron: „După ce S-a retras și a renunțat".

[1187] *Ioan* 12, 44.

[1188] *Ioan* 5, 30.

[1189] *Ioan* 5, 21.

[1190] *Cf. Ioan* 12, 47.

[1191] *Ioan* 6, 27.

a zis lucruri mărețe despre El, că S-a coborât din cer[1192], că oferă viață veșnică[1193], Se retrage din nou. Și, când iarăși vine înaintea lor la sărbătoarea Corturilor, face același lucru.

2. Oricine ar putea vedea neîncetat că El Își diversifică învățătura în acest fel: prin prezența Sa, prin absența Sa, prin cuvinte umile, prin [cuvinte] înalte. Lucru pe care l-a făcut și aici. „Deși a făcut atâtea minuni, ei tot nu credeau în El", zice, „ca să se împlinească cuvântul lui Isaia pe care l-a zis: «Doamne, cine a crezut vestirii noastre? Și brațul Domnului cui s-a descoperit?»"[1194] Și spune din nou: „Nu puteau să creadă, fiindcă a zis Isaia: «Cu auzul veți auzi, și nu veți pricepe!» Iar acestea le-a zis când a văzut slava Lui și a grăit despre El"[1195].

Ia seama din nou că [termenii] „fiindcă" și „a zis" se referă nu la cauză, ci la consecință. Căci nu pentru că Isaia a zis ei nu credeau, ci pentru că ei urmau să nu creadă, de aceea a zis Isaia. Atunci de ce evanghelistul nu spune așa, ci afirmă că necredința [vine] din proorocie, iar nu proorocia din necredință? Și, continuând, afirmă același lucru cu mai mare tărie, zicând așa: „De aceea nu puteau să creadă, pentru că a zis Isaia"[1196]. Din acestea vrea să înfățișeze, pe temeiul multor [dovezi], adevărul Scripturii și faptul că cele proorocite s-au întâmplat nu altfel, ci așa cum le-a zis [Scriptura]. Într-adevăr, ca nu cumva să spună cineva: „Și pentru ce a mai venit Hristos? Nu știa că ei urmau să nu ia aminte la El?", de aceea aduce și [mărturia] proorocilor, care știau aceasta[1197].

El însă a venit ca ei să nu aibă niciun pretext pentru păcatul lor. Căci, cele pe care proorocul le-a prevestit, le-a prevestit ca pe niște [evenimente] ce se vor întâmpla negreșit. Fiindcă, dacă nu urmau să se întâmple negreșit, nu le-ar fi prevestit; dimpotrivă, urmau să se întâmple fără doar și poate, întrucât aceia erau incurabili. Și, dacă este pus „nu puteau", este pus în loc de „nu voiau". Și să nu te miri! Pentru că și în alte locuri spune: „Cel care poate înțelege să înțeleagă!"[1198] Astfel, în multe locuri „alegerea" este numită „putere".

[1192] *Cf. Ioan* 6, 41.
[1193] *Cf. Ioan* 6, 47, 54.
[1194] *Ioan* 12, 37-38.
[1195] *Cf. Ioan* 12, 39-41.
[1196] *Ioan* 12, 39.
[1197] Anume că iudeii nu vor crede în El.
[1198] *Matei* 19, 12.

Şi din nou: „Nu poate lumea să vă urască pe voi, ci pe Mine Mă urăşte"[1199].

Iar cineva ar putea vedea că acest [fel de exprimare] este respectat şi în obiceiul comun. Ca atunci când cineva zice: „Nu pot să-l iubesc pe cutare", numind forţa voinţei drept „putinţă". Şi din nou: „Nu poate cutare să fie bun". Şi ce spune prorocul? „Dacă îşi va schimba etiopianul pielea sa şi leopardul petele sale, atunci şi poporul acesta, deprins cu cele rele, va putea să facă binele"[1200]. Nu spune acest lucru pentru că le-ar fi fost imposibilă practicarea virtuţii; ci pentru că nu vor, de aceea nu pot. Iar ceea ce zice evanghelistul înseamnă aceasta, anume că nu era cu putinţă ca prorocul să mintă. Totuşi nu pentru aceea era imposibil ca ei să creadă. Căci era posibil şi ei să creadă, şi prorocia să rămână nemincinoasă. Dar prorocul n-ar fi prezis aceste lucruri dacă ei ar fi urmat să creadă. „Atunci de ce", întrebi, „n-a spus aşa?" Pentru că Scriptura are asemenea [forme de exprimare] particulare şi trebuie să ne supunem regulilor ei.

„Acestea le-a zis când a văzut slava Sa."[1201] A cui? A Tatălui. Atunci cum oare Ioan vorbeşte despre Fiul[1202], iar Pavel despre Duhul[1203]? Ei fac astfel nu pentru că ar confunda ipostasurile, ci ca să arate vrednicia Lor unică. Fiindcă şi cele ale Tatălui sunt ale Fiului, şi cele ale Fiului sunt ale Tatălui[1204]. Deşi multe lucruri El le-a zis prin îngeri, totuşi nimeni nu spune: „Precum a zis îngerul". Dar ce? „Precum a zis Dumnezeu". Căci cele zise de Dumnezeu prin mijlocirea îngerilor sunt ale lui Dumnezeu; dar cele ale lui Dumnezeu nu sunt şi ale îngerilor. Iar aici[1205] spune că vorbele sunt ale Duhului.

„Şi a grăit despre El."[1206] Ce a grăit? „L-am văzut pe Domnul şezând pe un tron înalt"[1207] şi celelalte. Deci „slavă" numeşte aici:

[1199] *Ioan* 7, 7.
[1200] *Ieremia* 13, 23.
[1201] *Ioan* 12, 41.
[1202] *Cf. Ioan* 1, 14 ş.a
[1203] *Cf. 2 Corinteni* 3, 3, 5.
[1204] Majoritatea manuscriselor continuă fraza cu adaosul: „Şi cele ale Fiului sunt ale Duhului" („καὶ τὰ τοῦ Υἱοῦ, τοῦ Πνεύματος ἐστί", *PG* 59, 376 n. a), considerat neautentic de editori.
[1205] *1 Corinteni* 3, 3, 5; *cf. Isaia* 42, 1; 59, 21.
[1206] *Ioan* 12, 41.
[1207] *Isaia* 6, 1.

vederea aceea, fumul, auzirea tainelor de negrăit, vederea serafimilor, fulgerul izbucnind din tron, spre care[1208] acele Puteri nu puteau să privească. „Și a grăit despre El." Ce a grăit? Că a auzit „un glas zicând: «Pe cine voi trimite și cine va merge?» Și am răspuns: «Iată, sunt eu, trimite-mă pe mine!» Și El a zis: «Cu auzul veți auzi, dar nu veți înțelege, și privind veți privi, dar nu veți vedea. Căci au orbit ochii lor și a împietrit inima lor, ca nu cândva să vadă cu ochii și să înțeleagă cu inima"[1209].

Iată iarăși un alt subiect de dispută; dar nu-i [așa], dacă îl cercetăm corect. Căci, precum soarele lovește ochii celor bolnavi nu potrivit cu firea-i proprie, tot astfel se întâmplă și cu cei care nu iau aminte la cuvintele lui Dumnezeu. În acest sens se zice că El a învârtoșat și inima lui Faraon[1210]; așa li se întâmplă și celor care caută ceartă din cuvintele lui Dumnezeu. Fiindcă și aceasta este o [expresie] particulară a Scripturii, cum sunt și: „I-a predat unei minți vrednice de osândă"[1211] și: „I-a împărțit între neamuri"[1212], adică: „A îngăduit", „a permis". Căci [prorocul] nu ni-L înfățișează aici ca pe unul ce lucrează [acestea], ci arată că ele s-au întâmplat din cauza vicleniei celorlalți. Într-adevăr, când suntem abandonați de Dumnezeu, suntem predați diavolului; și, fiind predați diavolului, suferim mii și mii de lucruri cumplite.

Așadar, ca să-l înfricoșeze pe ascultător, [prorocul] zice: „A împietrit" și „i-a predat". Iar [ca să știi] că El nu doar nu ne predă, dar nici nu ne abandonează, dacă noi nu ne dorim, ascultă ce spune: „Nicidecum, [ci] păcatele voastre pun despărțire între Mine și voi"[1213] și din nou: „Cei care se depărtează de Tine vor pieri"[1214], iar Osea spune: „Ai uitat legea Dumnezeului tău, te voi uita și Eu"[1215]; și El Însuși în evanghelii [zice]: „De câte ori am vrut să-i adun laolaltă pe copiii voștri și nu ați voit"[1216]; și Isaia din nou: „Am venit și nu era vreun om; am chemat și nu era cine să asculte"[1217]. Acestea le spune

---

[1208] Spre fulger.
[1209] *Isaia* 6, 8-10.
[1210] *Cf. Ieșirea* 7, 3.
[1211] *Romani* 1, 28.
[1212] *Iezechiel* 36, 19.
[1213] *Isaia* 59, 2.
[1214] *Psalmul* 72, 26.
[1215] *Cf. Osea* 4, 6.
[1216] *Luca* 13, 34.
[1217] *Isaia* 50, 2.

pentru a arăta că noi devenim inițiatorii abandonului și cauzatorii distrugerii noastre. Căci Dumnezeu nu doar că nu vrea să ne abandoneze, nici să ne pedepsească, ci, chiar când ne pedepsește, o face fără să o voiască. „Căci nu voiesc", zice, „moartea păcătosului, pe cât [voiesc] să se întoarcă și să fie viu"[1218]. Iar Hristos lăcrimează chiar pentru nimicirea Ierusalimului; lucru pe care și noi îl facem pentru prieteni.

3. Acestea deci știindu-le, să facem totul ca să nu fim părăsiți de Dumnezeu, ci să stăruim în grija pentru suflet și în iubirea unora față de ceilalți, și să nu ne sfâșiem mădularele noastre (căci aceasta este [o faptă] a celor nebuni și ieșiți din fire). Dimpotrivă, cu cât le vedem aflate într-o stare mai rea, mai mult să le îngrijim. Căci adesea vedem pe mulți care au și în trupurile lor boli greu de purtat și incurabile și nu încetăm să le administrăm doctorii. Ce e mai rău decât guta la picioare[1219]? Ce [e mai rău decât] guta la mâini? Deci oare să tăiem membrele? Nicidecum! Ci facem totul ca să le bucurăm de o oarecare mângâiere, atât timp cât nu putem să stârpim boala.

Aceasta să o facem și cu frații noștri; și, chiar de-ar avea boli incurabile, să stăruim în îngrijirea lor și „să purtăm sarcinile unii altora"[1220]. Căci „astfel vom împlini și legea lui Hristos"[1221] și vom dobândi bunătățile făgăduite, cu harul și cu iubirea de oameni ale Domnului nostru Iisus Hristos, cu Care Tatălui fie slava, împreună și Sfântului Duh, în vecii vecilor. Amin.

[1218] *Cf. Iezechiel* 18, 32.

[1219] De remarcat că Sfântul Ioan alege pentru demonstrația sa un exemplu de boală specifică oamenilor bogați. Atât de-aici, cât și din alte pasaje putem deduce că audiența Sfântului Ioan era formată în mod constant (și) din pătura înaltă a societății antiohiene. Insistența cu care autorul corijează patima lăcomiei, a acumulării neobosite și prin orice mijloace de bunuri mobile și imobile, nu ar fi avut niciun rost dacă în public nu se găseau nobilii cetății și oamenii înstăriți.

[1220] *Cf. Galateni* 6, 2.

[1221] *Galateni* 6, 2.

Omilia 69

„Totuși și dintre căpetenii mulți au crezut în El, dar nu mărturiseau din pricina fariseilor, ca să nu fie izgoniți din sinagogă. Căci au iubit slava oamenilor mai mult decât slava lui Dumnezeu." (*Ioan* 12, 42-43)

1. Trebuie să fugim de toate patimile stricătoare de suflet laolaltă, dar cu mult mai mult de acelea care nasc chiar din ele mulțime de păcate; mă refer, de pildă, la iubirea de arginți. Boala [aceasta] este în sine cumplită, dar devine cu mult mai insuportabilă prin aceea că e rădăcina și maica tuturor răutăților. La fel este și slava deșartă.

Iată, bunăoară, și aceste [căpetenii] s-au rupt de credință din pricina iubirii de slavă. „Căci mulți", zice, „și dintre căpetenii au crezut în El, dar nu mărturiseau din pricina iudeilor, ca să nu fie izgoniți din sinagogă". Chiar El le spunea lor acest lucru mai înainte: „Cum puteți să credeți când primiți slavă unii de la alții și slava care vine de la unicul Dumnezeu nu o căutați?"[1222] Așadar, nu erau căpetenii, ci robi potrivit celei mai de pe urmă robii. Totuși și această frică[1223] a fost mai târziu desființată. Căci nicăieri în vremea apostolilor nu-i vedem stăpâniți de acest simțământ. Pentru că în vremea acelora au crezut și căpeteniile, și preoții. Căci, venind harul Duhului, pe toți i-a făcut mai tari ca diamantul.

Prin urmare, de vreme ce aceasta era ceea ce îi împiedica atunci să creadă, ascultă ce zice: „Cel care crede în Mine nu crede în Mine, ci în Cel care M-a trimis pe Mine"[1224]. Ca și când ar fi zis: „De ce vă este teamă să credeți în Mine? Credința trece prin Mine la Tatăl, la fel ca și necredința". Iată cum cu orice prilej le arată identitatea ființei! Și n-a zis: „Cel care Mă crede", ca să nu spună

[1222] *Ioan* 5, 44.

[1223] Frica de a-L mărturisi pe Hristos în fața fariseilor.

[1224] *Ioan* 12, 44.

cineva că Se referea la [credința în] vorbele Lui, ceea ce se putea spune și în cazul unor oameni. Căci cel care îi crede pe apostoli nu îi crede pe ei, ci pe Dumnezeu. Dar, ca să afli că vorbește despre credința în ființa Lui, El n-a zis: „Cel care crede cuvintele Mele", ci: „Cel care crede în Mine".

„Și de ce", spui, „nicăieri n-a zis invers: «Cel care crede în Tatăl nu crede în Tatăl, ci în Mine»?" Pentru că ei ar fi zis: „Iată, noi credem în Tatăl, dar în Tine nu credem". Și, într-adevăr, ei încă se găseau într-o condiție mai slabă. Vorbind, bunăoară, cu ucenicii, le-a zis așa: „Credeți în Dumnezeu, credeți și în Mine"[1225]. Pe cei de față însă, văzându-i mai slabi pentru a asculta astfel de cuvinte, îi conduce altfel. Le arată deci că nu-i cu putință să crezi Tatălui fără a crede în El. Și, ca să nu socotești că [vorbele] au fost rostite ca despre un om, adaugă: „Cel care Mă vede pe Mine vede pe Cel care M-a trimis pe Mine"[1226].

Dar ce? Dumnezeu este trup? Nicidecum. Căci aici Se referă la vederea cu mintea, din aceasta arătând și consubstanțialitatea[1227]. Și ce înseamnă: „Cel care crede în Mine"? E ca și cum ar zice cineva: „Cel care ia apă dintr-un râu nu o ia din râu, ci din izvor". Totuși, chiar și această imagine este mai degrabă prea slabă față de ceea ce ni se pune înainte.

„Eu lumină am venit în lume."[1228] Într-adevăr, de vreme ce Tatăl este numit prin acest nume pretutindeni în Vechiul și în Noul [Testament], și El S-a folosit de același. Pentru aceasta și Pavel, învățându-se de-aici, Îl numește „strălucire"[1229]. El vădește în acest loc și multa Sa înrudire cu Tatăl, precum și faptul că nu există nimic interpus [între Ei], din moment ce afirmă că credința în El nu [rămâne] la El, ci trece la Acela. Și S-a numit pe Sine „lumină", pentru că ne-a scăpat de rătăcire și ne-a dezlegat de întunericul inteligibil.

„Dacă cineva nu ascultă de Mine, nu Eu îl judec. Căci n-am venit să judec lumea, ci să mântuiesc lumea."[1230] Într-adevăr, ca ei să nu creadă că din slăbiciune i-a omis pe cei care-L disprețuiau, de aceea a zis: „Nu am venit să judec lumea".

1225 *Ioan* 14, 1.
1226 *Ioan* 12, 45.
1227 În text, ὁμοούσιος. Termenul mai apare și în *Omilia* 52, 3; 54, 2; 74, 1, 2.
1228 *Ioan* 12, 46.
1229 *Evrei* 1, 3.
1230 *Ioan* 12, 47.

2. Apoi, ca nu cumva prin aceasta să devină mai delăsători, după ce-au aflat că „cel care crede este mântuit, iar cel care nu crede este osândit"[1231], ia aminte cum le-a înfățișat și tribunalul înfricoșător, continuând și zicând: „Cel care Mă nesocotește pe Mine și nu primește cuvintele Mele are pe Cel care îl judecă"[1232]. „Dacă Tatăl nu judecă pe nimeni, iar Tu nu ai venit să judeci lumea, cine îl judecă?" „Cuvântul pe care l-am grăit, acela îl va judeca."[1233] Într-adevăr, de vreme ce ei ziceau că El nu este de la Dumnezeu, de aceea El a vorbit astfel, ca să arate că nu vor putea atunci să spună acestea, ci „cuvintele pe care le-am grăit acum vor sta în loc de judecător, combătându-i și tăind de la ei orice apărare".

„Și cuvântul pe care l-am grăit." Care cuvânt? „Că nu am venit de la Mine, că Tatăl, Care M-a trimis, Acela Mi-a dat poruncă ce să zic și să grăiesc"[1234] și altele de felul acesta. Pe acestea, de bună seamă, le-a zis astfel pentru ei, ca să nu aibă niciun pretext de apărare. Fiindcă, dacă n-ar fi așa, ce-ar avea El mai mult decât Isaia? Că și acela zice același lucru: „Domnul îmi dă limbă de învățătură, ca să știu când trebuie să rostesc cuvânt"[1235]. Ce [ar avea mai mult] decât Ieremia? Că și acela, când era trimis, primea insuflare[1236]. Ce [ar avea mai mult] decât Iezechiel? Că și el, după ce a mâncat sulul de papir, a vorbit la fel[1237].

Pe de altă parte, ei, care urmau să asculte ceea ce El zicea, vor fi găsiți drept cauzatori de cunoaștere pentru El. Căci, dacă, în momentul trimiterii Sale, a primit poruncă ce să vorbească, atunci vei zice că, înainte de a fi trimis, El nu știa. Și ce este mai lipsit de pietate decât aceste vorbe, dacă cineva ar primi în acest fel [cuvintele Sale] și n-ar pricepe cauza umilinței lor? Dar Pavel spune că și el însuși știa, și cei deveniți ucenici, „care este voința lui Dumnezeu cea bună, ce este bineplăcut și desăvârșit"[1238]; Fiul însă a fost oare neștiutor până să primească porunca? Și cum ar putea să aibă sens aceasta? Vezi că de aceea duce cuvintele Sale la o umilință peste măsură, ca și pe aceia să-i atragă, și pe cei de după ei să-i reducă la

1231 *Marcu* 16, 16.
1232 *Ioan* 12, 48.
1233 *Ioan* 12, 48.
1234 *Cf. Ioan* 12, 49.
1235 *Isaia* 50, 4.
1236 *Cf. Ieremia* 1, 9.
1237 *Cf. Iezechiel* 3, 1.
1238 *Romani* 12, 2.

tăcere? Pentru aceasta deci rostește cuvinte omenești, pentru ca, chiar și în felul acesta, să ne silească să fugim de simplitatea[1239] spuselor Sale, fiind conștienți că [aceste] cuvinte țin nu de natura Sa, ci de slăbiciunea ascultătorilor.

„Și știu că porunca Lui este viață veșnică. Așadar, ceea ce grăiesc, precum Mi-a poruncit Mie Tatăl Meu, așa grăiesc."[1240] Vezi umilința cuvintelor Sale? Căci cel care a primit o poruncă nu este stăpân al său. Totuși El Însuși spune [în alt loc]: „Căci, precum Tatăl îi scoală pe cei morți și le dă viață, așa și Fiul le dă viață celor cărora El voiește"[1241]. Atunci, El are autoritate să-i scoale pe cei pe care îi voiește, dar oare nu are [autoritate] să zică ce dorește? De fapt, ce vrea să zică prin aceste cuvinte este aceasta: „E o faptă contrară naturii ca Acela să zică ceva, iar Eu să rostesc altceva".

„Și știu că porunca Lui este viață veșnică." Aceasta a spus-o pentru cei care afirmau că El e un înșelător și că a venit să-i rănească. Iar când zice: „Eu nu judec", arată că nu El este cauza pieirii unora ca aceștia. Într-adevăr, prin acestea aproape că le mărturisește că urmează să fie luat de la ei și nu va mai fi cu ei, că „Eu v-am vorbit vouă fără să rostesc nimic ca al Meu propriu, ci toate ca de la Tatăl". Și de aceea Și-a încheiat cuvântarea către ei pe un [ton] umil, ca să poată zice: „Până la sfârșit le-am vorbit lor cu acest ultim glas".

Care a fost acesta? „«Precum Mi-a vorbit Tatăl, așa grăiesc»[1242]. Dacă aș fi fost potrivnic lui Dumnezeu, aș fi afirmat contrariul, anume că nu spun nimic din cele plăcute lui Dumnezeu, ca să aduc slava asupra Mea. Acum însă așa de mult le-am pus pe toate pe seama Lui, încât să nu numesc nimic drept «al Meu». Așadar, de ce nu Mă credeți când vă zic că «am luat poruncă» și când înlătur cu atâta tărie suspiciunea voastră vicleană privitoare la revoltă? Căci, precum este imposibil ca cei care-au primit poruncă să facă sau să zică altceva decât cele câte le voiesc cei care i-au trimis, câtă vreme împlinesc porunca și nu o falsifică, tot astfel și pentru Mine este cu neputință să zic sau să fac alte lucruri decât ce vrea Tatăl. Într-adevăr, ceea ce Eu fac Acela face, pentru că Tatăl este cu Mine și «nu M-a lăsat singur»[1243]."

[1239] Lit. „nimicnicie", „preț ieftin" (εὐτέλεια).
[1240] *Ioan* 12, 50.
[1241] *Ioan* 5, 21.
[1242] *Ioan* 12, 50.
[1243] *Ioan* 8, 29.

Vezi cum pretutindeni arată că este unit cu Cel care L-a născut și nu-i nimic interpus [între Ei]? Căci, și când zice: „Nu de la Mine Însumi am venit”[1244], o spune nu privându-Se de autoritate, ci anulând orice diferență și potrivnicie. Iar dacă oamenii sunt stăpâni pe ei înșiși, cu atât mai mult Fiul cel Unul-Născut[1245]. Și că acest lucru e adevărat, ascultă ce spune Pavel: „S-a golit pe Sine”[1246] și: „S-a dat pentru noi”[1247]. Dar – ceea ce ziceam –, cumplit lucru e slava deșartă, cumplit! Căci ea i-a făcut pe aceia să nu creadă, iar pe alții totodată să creadă greșit și să interpreteze spre impietate ceea ce s-a zis de dragul acelora și din iubire de oameni.

3. Să fugim, dar, în orice chip de această fiară! Căci ia înfățișări multe și felurite și pretutindeni seamănă veninul ei specific: și în bani, și în desfătări, și în frumusețea trupească. Din cauza ei încălcăm pretutindeni limitele necesarului; din cauza ei există excesul în haine și roiul imens de slujitori; pentru aceasta strictul necesar este disprețuit pretutindeni: și în case, și în haine, și la masă; în schimb, domnește excesul. Vrei să te bucuri de slavă? Lucrează milostenia! Atunci te vor lăuda îngerii, atunci te va primi Dumnezeu! Dar acum admirația ta se întinde până la aurari și la țesători; iar tu pleci [din viață] neîncununată[1248], văzându-te pe tine însăți cum primești blesteme deseori.

Dacă însă nu ți-ai înconjura trupul cu acestea, ci le-ai deșerta în pântecele săracilor, multe aplauze vei primi din toate părțile, multă laudă. Atunci le vei poseda pe acestea, când le vei dărui celorlalți; dar, câtă vreme singură le ții, nu le deții[1249]. Căci casa este un tezaur nedemn de încredere; tezaur sigur sunt mâinile

[1244] *Ioan* 8, 42.

[1245] Pentru sintagma „Unul-Născut”, vezi SFÂNTUL IOAN GURĂ DE AUR, *Omilii la Evanghelia după Ioan*, vol. 1, pp. 77-78, n. 150.

[1246] *Filipeni* 2, 7.

[1247] *Efeseni* 5, 2.

[1248] Ca și în *Omiliile* 61, 3-4, și 62, 4-5. Sfântul Ioan adresează întreaga secțiune morală femeilor, ca unele care pot fi mai predispuse exceselor condamnate aici de Sfântul Ioan: lăcomia, traiul în desfătări, grija exagerată pentru trup, luxul în case și în vestimentație.

[1249] În greacă, un abil joc de cuvinte așezat în rimă, care ne reamintește că Sfântul Ioan era un stilist remarcabil: „ἕως δ᾽ ἂν μόνῃ κατέχῃς οὐκ ἔχεις”. În original, un accent important cade pe κατέχῃς, intensificat de preverbul κατά pentru a indica lipirea pătimașă a sufletului de bunurile materiale.

săracilor. De ce îți înfrumusețezi trupul, când îți neglijezi sufletul și îl lași cuprins de necurăție? De ce nu acorzi sufletului o purtare de grijă la fel de mare ca cea pentru trup? Deși ar trebui una mai mare. Cu toate acestea, iubiților, ar trebui să-i acordăm măcar o purtare de grijă egală! Căci, spune-mi, dacă cineva te-ar întreba: „Ce dorești: trupul tău să fie viguros și în bună stare și să biruiască prin frumusețe naturală, dar să poarte haine ieftine, sau să fie mutilat și plin de boli și să poarte mult aur și să fie înfrumusețat?" Oare n-ai prefera cu mult mai mult să deții frumusețea în natura trupului decât în înfășurarea cu haine? Așadar, pentru trup vei prefera aceasta, dar pentru suflet contrariul, ținându-l și rușinos, și slutit, și negru; crezi că vei avea vreun rod din podoabele de aur? Și cât de mare e nebunia aceasta?

Întoarce podoaba ta înăuntru, iar cu aceste coliere înconjoară-ți sufletul! Căci toate cele atârnate de trup nu ajută nici la sănătatea lui, nici la frumusețea lui; fiindcă nu vor face nici din negru alb, nici din urât, frumos sau chipeș. Dacă însă le vei pune împrejurul sufletului, îndată din negru îl vor face alb, din rușinos și slutit îl vor face frumos și chipeș. Și nu al meu este cuvântul, ci al Domnului Însuși, Care așa zice: „Dacă vor fi păcatele voastre ca purpura, ca zăpada le voi albi"[1250] și: „Dați milostenie și toate ale voastre vor fi curate!"[1251]

Astfel făcând[1252], nu doar pe tine însăți, ci și pe bărbatul tău îl vei face frumos. Căci, dacă [soții voștri] vor vedea că lepădați această podoabă, nu vor mai fi nevoiți să facă cheltuieli mari; și, nefăcându-le, vor renunța la tot luxul și vor deveni mai aplecați spre a face milostenie, iar voi veți putea să îi sfătuiți cu îndrăzneală cele necesare. Acum însă sunteți lipsite de orice asemenea autoritate. Căci cu ce gură le veți vorbi despre aceste lucruri? Cu ce ochi îi veți privi pe bărbații voștri cerându-le [să facă] milostenie, când cheltuiți mai mult pe îmbrăcarea trupului? Atunci vei putea să-i vorbești cu îndrăzneală bărbatului tău despre milostenie, când vei lepăda podoabele de aur. Și, chiar de n-ai reuși deloc [să-l înduplеci], totuși ai plinit tot ce-a ținut de tine. Dar mai degrabă e imposibil să nu-l câștigi dacă îi vorbești

[1250] *Isaia* 1, 18.
[1251] *Luca* 11, 41.
[1252] Lit. „având această stare de spirit" (οὕτως διακειμένη).

prin faptele înseși. „Căci ce știi, femeie, dacă îți vei mântui bărbatul?"[1253]

Deci acum, precum vei da socoteală și pentru tine, și pentru el, [tot astfel], dacă vei dezbrăca toată această nălucire[1254], vei avea îndoită cunună, fiind încununată împreună cu bărbatul tău și pășind triumfător în acei veci nesfârșiți și bucurându-te de bunătățile veșnice; de care fie ca noi toți să avem parte, cu harul și cu iubirea de oameni ale Domnului nostru Iisus Hristos, Căruia fie slava în vecii vecilor. Amin.

[1253] *1 Corinteni* 7, 16.
[1254] În text: φαντασία, adică „iluzia" sau „amăgirea" pe care o întreține cineva despre sine printr-o vestimentație extravagantă, bijuterii, farduri etc. Îi cad pradă acestei *fantezii* nu doar cei din jur, cât și persoana în cauză, care, instrumentând astfel un joc al aparențelor egolatru, se depărtează din ce în ce mai mult de sinele autentic.

Omilia 70

„Iar înainte de sărbătoarea Paștilor, știind Iisus că a sosit ceasul Lui, ca să treacă din lumea aceasta la Tatăl, iubindu-i pe ai Săi cei din lume, până la sfârșit i-a iubit." (*Ioan* 13, 1)

1. „Fiți imitatori ai mei", spune Pavel, „precum și eu sunt al lui Hristos"[1255]. Căci de aceea a și luat carne din frământătura noastră[1256], ca prin aceasta să ne învețe pe noi virtutea. „Căci prin asemănarea cu carnea păcatului", zice, „și din pricina păcatului, a osândit păcatul în carnea Sa"[1257]. Și Însuși Hristos [zice]: „Învățați de la Mine, că sunt blând și smerit la inimă"[1258]. Iar acestea le-a învățat nu doar prin vorbe, ci și prin fapte. Într-adevăr, ei L-au numit și samaritean, și demonizat, și înșelător, au aruncat și cu pietre asupra Lui. Iar acum fariseii trimiteau slujitori ca să-L prindă, acum puneau[1259] pe alții să Îi întindă curse. Dar și ei înșiși de multe ori continuau să-L ocărască, deși nu aveau niciun [motiv] să-I aducă aceste învinuiri, ci primeau chiar binefaceri din partea Lui neîncetat. Și, după atât de multe [rele], El totuși nu încetează să le facă binele, și prin vorbe, și prin fapte. Iar când un oarecare slujitor L-a pălmuit, El zice: „Dacă am vorbit rău, dovedește răul; iar dacă [am vorbit] bine, de ce Mă lovești?"[1260]

Dar pe acelea [le-a făcut] față de dușmanii și uneltitorii Lui. Acum însă să vedem ce face și față de ucenici; și mai cu seamă [să vedem purtarea] pe care o vădește față de trădătorul Său. Într-adevăr, pe cel pe care mai mult decât pe toți trebuia să-l urască – întrucât, ucenic fiind și părtaș cu El la masă și sare, și văzând

---

[1255] *1 Corinteni* 11, 1.

[1256] Termen îndrăgit de Sfântul Apostol Pavel: *Romani* 9, 21; 11, 6; *1 Corinteni* 5, 6-7; *Galateni* 5, 9.

[1257] *Romani* 8, 3.

[1258] *Matei* 11, 29.

[1259] Lit. „expediau" (καθίημι), în pereche sinonimică cu „trimiteau".

[1260] *Ioan* 18, 23.

minunile și fiind învrednicit de atâtea lucruri, totuși a comis [o faptă] mai gravă decât toate, nu aruncând cu pietre, nici insultându-L, ci trădându-L și predându-L –, pe acesta ia seama cum îl primește cu bunătate, spălându-i picioarele[1261]. Căci chiar prin aceasta voia să-l oprească de la acea viclenie. Deși El, dacă voia, putea să-l usuce întocmai ca pe smochin[1262], să-l taie pe din două așa cum a despicat pietrele[1263] sau să-l sfâșie ca pe catapeteasmă[1264]. Totuși n-a vrut să-l abată prin constrângere, ci prin alegerea voinței sale. De aceea îi și spală picioarele. Totuși, acel nenorocit și ticălos nu s-a rușinat de aceasta.

„Înainte de sărbătoarea Paștilor", zice, „știind Iisus că a venit ceasul Lui"[1265]. „Știind" nu atunci, ci [vrea să] spună că a făcut ceea ce a făcut știind dinainte. „Ca să treacă." Evanghelistul, printr-o exprimare înaltă, numește moartea Lui „trecere"[1266]. „Iubindu-i pe ai Săi, până la sfârșit i-a iubit". Ai văzut cum, urmând să-i părăsească, le arată o iubire mai puternică? Căci [cuvintele]: „Iubindu-i, până la sfârșit i-a iubit" indică aceasta, anume că El n-a lăsat neîmplinit nimic din cele care se cuvin a fi săvârșite de cel care iubește cu tărie.

Dar de ce El n-a arătat aceasta de la început? Pe cele mai mari le înfăptuiește mai târziu, ca să sporească mai mult dragostea lor și ca să le pună de-o parte, de mai înainte, o mare mângâiere pentru necazurile care urmau să vină. Iar [evanghelistul] îi numește „ai Săi" din pricina dragostei; fiindcă și pe alții îi numește „ai Săi", [dar] pentru că sunt creația Lui, ca atunci când zice: „Dar ai Săi nu L-au primit"[1267]. Și ce înseamnă „cei din lume"? Pentru că „ai Săi" erau și cei morți, precum cei din preajma lui Avraam, Isaac și Iacov și alții ca ei; dar aceia nu erau din lume. Vezi că El este Dumnezeu și al Vechiului și al Noului [Testament]?

Și ce înseamnă „până la sfârșit i-a iubit"? Este în loc de: „A continuat să-i iubească neîncetat"[1268], iar [evanghelistul] zice

---

[1261] *Cf. Ioan* 13, 5.
[1262] *Cf. Matei* 21, 19.
[1263] *Cf. Matei* 27, 51.
[1264] *Cf. Matei* 27, 51.
[1265] *Ioan* 13, 1.
[1266] „Trecerea" (μετάβασις) putea să trimită implicit și la semnificația sărbătorii Paștilor (ebr. *Pesah*, „trecere").
[1267] *Ioan* 1, 11.
[1268] Sintagma εἰς τέλος are o semnificație atât temporală („până la sfârșit"), cât și calitativă („până în cel mai înalt grad"). Același radical lexical este reluat sub forma

aceasta ca pe o dovadă a marii Lui iubiri. Totuși în altă parte a menționat o alta, când spune că Și-a pus sufletul pentru prietenii Săi[1269]; dar încă nu se întâmplase acest lucru. Și de ce acum le-a arătat aceasta[1270]? Pentru că era [un lucru] cu mult mai minunat, după ce El S-a arătat mai strălucitor înaintea tuturor[1271]; și [pentru că] El, Care urma să Se depărteze de ei, le-a lăsat o alinare nu mică. Într-adevăr, de vreme ce urmau să fie foarte îndurerați, ca o compensație, El le aduce prin acestea o mângâiere.

„Și, făcându-se cină, diavolul punând în inima lui Iuda [gândul] să-L vândă."[1272] Evanghelistul a zis aceasta uimit, arătând că El l-a spălat pe cel care deja alesese să-L trădeze. [Evanghelistul] vădește multa viclenie a acestuia, pentru că nu l-a domolit nici părtășia la masă – mai ales aceasta poate să domolească viclenia –, nici faptul că până în ultima zi Învățătorul a continuat să-l rabde.

„Știind Iisus că Tatăl I-a dat Lui toate în mână și că de la Dumnezeu a ieșit și la Dumnezeu Se duce."[1273] Aici [evanghelistul], din nou minunându-se, zice: „Cineva de o asemenea măreție și însemnătate, Care a venit de la Dumnezeu și la El pleacă, Care stăpânește toate, a săvârșit aceasta și n-a socotit astfel nevrednic să accepte o asemenea faptă". Iar „predarea"[1274], după cum mi se pare, numește aici mântuirea credincioșilor. Căci, și când spune: „Toate mi-au fost predate de Tatăl Meu"[1275], Se referă la această „predare"; cum afirmă și în alt loc: „Ai Tăi erau și Mi i-ai dat Mie"[1276]; și din nou: „Nimeni nu poate să vină la Mine dacă nu-l va trage Tatăl"[1277] și: „Decât dacă i s-a dat lui din cer"[1278]. Așadar, [evanghelistul] se referă fie la aceasta, fie la faptul că El urma să nu Se micșoreze întru

verbală în momentul culminant al morții lui Iisus: „După aceasta, văzând Iisus că toate *s-au împlinit*" (τετέλεσται, *Ioan* 19, 28); „Iisus a zis: «S-a împlinit!»" (τετέλεσται, *Ioan* 19, 30).

[1269] *Cf. Ioan* 15, 13.

[1270] Iubirea Sa, manifestată prin spălarea picioarelor ucenicilor.

[1271] Cu referire la intrarea triumfală în Ierusalim (*cf. Ioan* 12, 12-13).

[1272] *Ioan* 13, 2.

[1273] *Ioan* 13, 3.

[1274] Sau „transmiterea", „darea în primire" (παράδοσις). Termenul trimite la expresia de mai sus: „I-a dat Lui toate în mână" (*Ioan* 13, 3).

[1275] *Matei* 11, 27.

[1276] *Ioan* 17, 6.

[1277] *Ioan* 6, 44.

[1278] *Ioan* 3, 27.

nimic din [cauza] aceasta, de vreme ce de la Dumnezeu a ieşit şi la Dumnezeu merge şi le deţine pe toate.

Când auzi „predare", nu te gândi la nimic omenesc, pentru că indică cinstirea Sa faţă de Tatăl şi unitatea de cuget cu El. Căci, precum Tatăl Îi predă Lui, la fel şi El Tatălui. Şi Pavel arată, zicând: „Când El Îi va preda împărăţia lui Dumnezeu şi Tatălui"[1279]. Dar aici [evanghelistul] a zis aceasta într-un mod mai omenesc, arătând grija Lui cea multă faţă de ei şi vădind nespusa Lui iubire pentru ei, căci de-acum El le purta de grijă ca „alor Săi", învăţându-i smerita cugetare, maica bunătăţilor, despre care El a zis că este şi începutul şi capătul virtuţii. Nu orişicum e adăugat: „De la Dumnezeu a ieşit şi la Dumnezeu merge", ci ca să învăţăm că El săvârşea cele vrednice de Cel care a venit de acolo şi a plecat într-acolo, călcând în picioare toată trufia. „Şi sculându-Se de la cină şi dezbrăcându-Se de haine..."[1280].

2. Ia seama cum nu doar prin spălare, ci şi în alt fel le arată smerenia. Căci nu înainte de a se aşeza ei la masă, ci după ce toţi au şezut, atunci S-a ridicat[1281]. Apoi, nu i-a spălat pur şi simplu, ci S-a dezbrăcat de haine. Şi nu S-a oprit la acestea, ci „S-a încins cu un ştergar"[1282]. Şi nu S-a mulţumit cu asta, ci El Însuşi a şi umplut [vasul] şi nu a poruncit altuia să-l umple, ci Însuşi înfăptuieşte toate acestea, arătând prin toate că, atunci când facem binele, trebuie să săvârşim unele ca acestea nu formal, ci cu toată sârguinţa.

Dar mi se pare că El a spălat mai întâi picioarele trădătorului, din cuvintele: „A început să spele picioarele ucenicilor"[1283] şi din continuarea: „Vine la Simon-Petru, iar acela Îi zice: «Oare Tu să îmi speli mie picioarele?»"[1284] „Oare cu aceste mâini", zice, „cu care ai deschis ochii şi i-ai curăţit pe leproşi şi i-ai înviat pe morţi?" Într-adevăr, [întrebarea lui Petru] este foarte accentuată, pentru că n-avea nevoie să zică altceva mai mult decât „Tu?" Căci aceasta în sine era de ajuns să exprime întregul. Dar cineva ar putea pe

[1279] *1 Corinteni* 15, 24.

[1280] *Ioan* 13, 4.

[1281] În mod normal, spălarea picioarelor comesenilor se întâmpla înainte de aşezarea la masă. Faptul că Iisus Se ridică după ce toţi s-au aşezat arată că El urmărea ceva mai mult decât împlinirea unui simplu ritual (*cf.* R. FABRIS, *Evanghelia după Sfântul Ioan*..., p. 574).

[1282] *Ioan* 13, 4.

[1283] *Ioan* 13, 5.

[1284] *Ioan* 13, 6.

bună dreptate să cerceteze de ce nimeni dintre ceilalți ucenici nu L-a oprit, ci doar Petru, ceea ce era un semn nu mic al iubirii și respectului său. Care este deci motivul? Mie îmi pare că mai întâi l-a spălat pe trădător, apoi a venit la Petru și, mai departe, ceilalți au fost învățați din [exemplul] lui.

Așadar, faptul că El a spălat pe altcineva înaintea lui e limpede din cuvintele: „Iar când a venit la Petru". Dar evanghelistul nu este un acuzator vehement, ci dă de înțeles aceasta prin: „A început"[1285]. Dar, chiar dacă Petru ar fi fost primul, totuși e posibil ca trădătorul, nerăbdător fiind, să se fi aplecat chiar înaintea corifeului. Într-adevăr, și din alt loc se arată nerăbdarea lui, când a întins [mâna în blid] odată cu Învățătorul[1286] și, mustrat fiind, n-a simțit nicio străpungere. În schimb, Petru, fiind certat o singură dată în trecut, și pentru acele cuvinte pe care le-a zis din iubire, într-atât s-a micșorat, încât [mai târziu], deși era înfricoșat și tremura, totuși a rugat pe altul să întrebe[1287]. Acesta[1288] însă, deși era mustrat neîncetat, era nesimțitor.

Deci, când a venit la Petru, „acela Îi zice: «Doamne, oare Tu să îmi speli mie picioarele?»" Iar El îi zice: „Ceea ce fac Eu tu nu știi acum, dar vei cunoaște după acestea"[1289]. Adică: „[Vei cunoaște] cât de mare este câștigul din aceasta și folosul învățăturii, și cum e potrivit spre a ne conduce la toată smerita cugetare". Atunci ce [face] Petru? Încă Îl oprește și zice: „Nu-mi vei spăla picioarele în veac". Ce faci, Petre? Nu îți amintești de cuvintele anterioare? Oare n-ai zis: „Fie-Ți milă de Tine!" și ai auzit: „Mergi înapoia Mea, Satano!"[1290]? Și nici așa nu te înțelepțești, ci ești în continuare vehement? „Da", zice, „fiindcă ceea ce se întâmplă este măreț și plin de uimire".

Deci, întrucât el a făcut aceasta din multa lui iubire, din aceeași [iubire] și Hristos îl supune din nou; așadar, precum și acolo l-a certat cu asprime și i-a zis: „Sminteală Îmi ești!"[1291], la fel și aici îi spune: „Dacă nu te voi spăla, nu ai parte de Mine"[1292]. Atunci,

---

1285 *Ioan* 13, 5.
1286 *Cf. Matei* 26, 23.
1287 *Cf. Ioan* 13, 24.
1288 Iuda.
1289 *Ioan* 13, 7.
1290 *Matei* 16, 22-23.
1291 *Matei* 16, 23.
1292 *Ioan* 13, 8.

ce [răspunde] cel fierbinte și înflăcărat? „Doamne, nu doar picioarele, ci și mâinile și capul!"[1293] Vehement în refuz, devine mai vehement în consimțământ; iar amândouă erau din iubire.

Pentru ce, dar, El n-a zis de ce făcea asta, ci a adăugat o amenințare? Fiindcă acela nu s-ar fi supus. Căci, dacă El ar fi zis: „Lasă-Mă, căci prin aceasta vă voi convinge să aveți smerita cugetare", el ar fi făgăduit de mii de ori acest lucru[1294], pentru ca Stăpânul să nu săvârșească aceasta. Dar acum El ce spune? Ceea ce mai ales îl înspăimânta și îl cutremura, anume faptul de a fi separat de El. Căci acesta e cel care Îl întreba necontenit: „Unde Te duci?"[1295] De aceea, Îi și spunea: „Chiar sufletul meu", zice, „îl voi pune pentru Tine"[1296].

Într-adevăr, dacă nici după ce a auzit: „Ceea ce fac Eu nu știi, dar vei cunoaște după acestea", nici așa n-a renunțat, cu atât mai mult dacă ar fi aflat. Căci de aceea El a zis: „Vei cunoaște după acestea", știind că, dacă ar fi aflat acum, el I s-ar fi împotrivit în continuare. Și el n-a zis: „Atunci învață-mă, ca să Te las", ci – ceea ce era de o vehemență cu mult mai mare – nici n-a răbdat să afle, ci iarăși I-a stat împotrivă, zicând: „Nu-mi vei spăla picioarele!" Dar, după ce l-a amenințat, îndată a coborât tonul. Dar ce înseamnă: „Vei cunoaște după acestea?" Când „după acestea"? „Când în numele Meu vei izgoni demoni"[1297], zice; „când Mă vei vedea înălțându-Mă la ceruri; când vei învăța de la Duhul că șed de-a dreapta [Tatălui][1298], atunci vei ști ce se întâmplă acum".

Atunci ce [spune] Hristos? De vreme ce Petru a zis: „Nu doar picioarele, ci și mâinile și capul", îi zice: „«Cel îmbăiat n-are nevoie să-i fie spălate decât picioarele, căci este curat în întregime. Și voi sunteți curați, dar nu toți». Fiindcă îl știa pe trădătorul Lui"[1299]. „Iar dacă sunt curați, de ce le speli picioarele?" Ca noi să învățăm să ne smerim[1300]. Pentru aceasta El nu a venit la alt membru, ci la cel care

---

[1293] *Ioan* 13, 9.

[1294] Anume că va avea smerita cugetare.

[1295] *Ioan* 13, 36.

[1296] *Ioan* 13, 37.

[1297] *Marcu* 16, 17.

[1298] *Cf. Marcu* 16, 19.

[1299] *Ioan* 13, 10-11.

[1300] Lit. „să fim moderați", „să ne cunoaștem măsura" (μερτιάζειν), sensuri pe care rom. „smerenie" le-a avut la momentul împrumutului din sl. съмѣрѥниѥ < мѣра, „măsură". Modul în care Sfântul Ioan dezvoltă mai departe simbolismul piciorului („un membru mai necinstit decât altele") ne dă de înțeles că *smerenia* (μερτιάζειν) și *umilința* (ταπείνωσις,

pare a fi mai necinstit decât altele. Şi ce înseamnă: „Cel îmbăiat"? Este în loc de: „Cel curat".

Dar oare erau aceştia curaţi? Căci ei nu fuseseră încă izbăviţi de păcate, nici nu fuseseră învredniciţi de Duhul, fiindcă păcatul încă stăpânea, zapisul blestemului încă dăinuia, iar victima nu fusese încă oferită. Cum zice, atunci, că aceştia erau curaţi? Dar ca să nu socoteşti prin acestea că ei erau curaţi ca şi cum ar fi fost izbăviţi de păcate, a adăugat: „Acum voi sunteţi curaţi pentru cuvântul pe care vi l-am spus"[1301]; adică: „Deocamdată sunteţi curaţi în felul acesta: aţi primit deja lumina, v-aţi izbăvit deja de înşelăciunea iudaică". Căci şi prorocul zice: „Spălaţi-vă, curăţiţi-vă! Scoateţi vicleşugurile din sufletele voastre!"[1302] Aşa că unul ca acesta este îmbăiat şi curăţit. Deci, întrucât aceia au aruncat din sufletul lor toată viclenia şi Îl însoţeau cu mintea nepătată, pentru aceasta El zice, potrivit cu cuvântul prorocesc: „Cel care s-a îmbăiat este deja curăţit". Căci aici nu Se referă la baia cu apă cea iudaică, ci la curăţirea conştiinţei.

3. Aşadar, şi noi să ne curăţim! „Să învăţăm să facem binele."[1303] Şi care este binele? „«Judecaţi pe orfan, faceţi dreptate văduvei! Şi veniţi să stăm de vorbă», zice Domnul."[1304] În Scripturi aflăm această mare grijă de văduve şi de orfani, dar noi nu le arătăm nicio grijă[1305]. Totuşi gândeşte-te cât de mare este răsplata: „Dacă vor fi păcatele voastre", zice, „ca purpura, ca zăpada le voi albi; iar de vor fi precum cârmâzul, ca lâna le voi albi"[1306]. Fiindcă văduva-i şi lipsită de apărare, de aceea se arată o mare preocupare pentru ea. Căci ele, deşi ar putea şi să se însoţească cu cineva prin a doua căsătorie, totuşi din frică de Dumnezeu rabdă necazurile văduviei.

Aşadar, cu toţii, şi bărbaţi, şi femei, să le întindem mâna, ca nu cândva să ne aflăm şi noi în necazurile văduviei. Şi, chiar de ne vom afla, să ne punem deoparte multă vistierie de iubire de oameni. Nu mică este puterea lacrimilor văduvei, ci poate chiar cerul însuşi

„starea de înjosire") erau redate în greacă prin termeni interschimbabili.

[1301] *Ioan* 15, 3.

[1302] *Isaia* 1, 16.

[1303] *Cf. Isaia* 1, 17.

[1304] *Isaia* 1, 17-18.

[1305] Joc de cuvinte, bazat pe repetiţia termenului „grijă", în original λόγος, aici cu sensul de „preocupare", „atenţie", „preţuire".

[1306] *Isaia* 1, 18.

să-l deschidă. Așadar, să nu le călcăm în picioare, nici să le facem nenorocirea mai rea, ci în tot felul să le ajutăm. Dacă așa vom face, ne vom împrejmui cu o mare siguranță, și în veacul de acum, și în cel viitor. Căci ele ne vor apăra nu doar aici, ci și acolo, tăind cele mai multe dintre păcatele noastre, pentru binefacerile față de ele, și făcându-ne să ne înfățișăm cu îndrăzneală la tribunalul lui Hristos, de care[1307] fie ca toți să avem parte, cu harul și cu iubirea de oameni ale Domnului nostru Iisus Hristos, Căruia fie slava în vecii vecilor. Amin.

[1307] Îndrăzneală.

Omilia 71

„Și Și-a luat hainele și, șezând din nou la masă, le-a zis: «Înțelegeți ce am făcut pentru voi?»" ș.u. (*Ioan* 13, 12)

1. Cumplit lucru, iubiților, cumplit lucru să ajungi în prăpastia răutăților! Căci atunci sufletul devine greu de îndreptat. Pentru aceasta trebuie să facem totul ca să nu fim prinși la început. Căci e mai lesne [pentru cineva] să nu cadă decât, odată ce-a căzut, să se recupereze.

Ia seama, bunăoară, de cât ajutor se bucură Iuda, după ce singur s-a aruncat, și nici așa nu se ridică. [Domnul] a zis către el: „Unul dintre voi este diavol"[1308]; a zis: „Nu toți sunt credincioși"[1309]; a zis: „Nu vorbesc despre toți" și: „Căci Eu știu pe cei pe care i-am ales"[1310]; și el nu pricepe nimic din acestea. Iar „după ce le-a spălat picioarele și Și-a luat hainele Sale și S-a așezat la masă, le zice: «Cunoașteți ce am făcut pentru voi»?"[1311] Și nu Se mai adresează doar către Petru, ci și către toți. „Voi Mă numiți «Domnul» și «Învățătorul», și bine ziceți, pentru că sunt."[1312]

„Voi Mă numiți..." El acceptă deci judecata lor. Apoi, ca nu cumva să pară că aceste cuvinte s-ar datora bunăvoinței lor, ada -ugă: „Pentru că sunt". Deci, prin introducerea cuvintelor lor, El îndată le face lesne de primit; iar prin faptul că El Însuși întărește cele preluate de la ei, [le face] neîndoielnice: „Pentru că sunt", zice. Vezi cum, atunci când discuta cu ucenicii Săi, vorbea ca să le descopere mai degrabă cele privitoare la Sine? Așadar, precum zice: „Să nu numiți pe nimeni învățător pe pământ, căci Dascălul vostru este Unul"[1313], la fel spune: „Să nu numiți pe nimeni tată pe pământ"[1314].

[1308] *Ioan* 6, 70.
[1309] *Cf. Ioan* 6, 64.
[1310] *Ioan* 13, 18.
[1311] *Ioan* 13, 12.
[1312] *Ioan* 13, 13.
[1313] *Matei* 23, 8.
[1314] *Matei* 23, 9.

Iar „Unul" și „Unul"[1315] au fost zise nu doar despre Tatăl, ci și despre El. Căci, dacă zicea ca să Se excludă pe Sine, cum spune: „Ca să fiți fii ai Luminii"[1316]? Și din nou, dacă Îl numea „Învățător" doar pe Tatăl, cum zice: „Pentru că sunt" și din nou: „Unul este Dascălul vostru, Hristos"[1317]?

„Deci, dacă Eu, Domnul și Învățătorul", zice, „v-am spălat vouă picioarele, atunci și voi sunteți datori să vă spălați unii pe alții. Că v-am dat vouă această pildă, ca, precum v-am făcut Eu vouă, la fel să faceți și voi"[1318]. „Totuși[1319] nu este același lucru. Căci El e Învățător și Domn, iar voi sunteți robi egali unii altora." Atunci ce înseamnă „la fel"? Cu aceeași osârdie. Căci pentru aceasta El ia ca exemple faptele mai mari, ca să le săvârșim măcar pe cele mai mici. Fiindcă și profesorii le scriu elevilor literele cu multă frumusețe, ca ei să ajungă să le imite chiar și mai neîngrijit. Unde sunt acum cei care scuipă asupra celor robi egali cu ei? Unde sunt acum cei care pretind onoruri? Hristos a spălat picioarele trădătorului, ale sacrilegului și tâlharului, și, aproape de clipa trădării, l-a făcut părtaș la masă pe cel care era cu neputință de vindecat; iar tu te îngâmfezi și ridici din sprâncene?

„Așadar, să ne spălăm picioarele unii altora", zici, „[și vom ajunge] atunci [să le spălăm] și pe-ale slujitorilor!"[1320] Și ce mare lucru dacă [le spălăm] și pe-ale slujitorilor? Căci aici între „rob" și „liber" e o deosebire de nume, pe când acolo[1321] e adevărul lucrurilor. Așadar, El era Domn prin fire, iar noi robi, și cu toate acestea n-a refuzat acum să săvârșească aceasta. În zilele noastre însă, e mulțumitor dacă nu-i tratăm pe liberi ca pe robi și ca pe niște sclavi cumpărați cu bani.

[1315] Autorul are în minte continuarea versetului precedent (*Matei* 23, 9): „Că Tatăl vostru *Unul este*, Cel din ceruri" (subl.n.)
[1316] *Ioan* 12, 36.
[1317] *Matei* 23, 8.
[1318] *Ioan* 13, 14-15.
[1319] Replica aparține Sfântului Ioan și face parte dintr-un dialog imaginar purtat din loc în loc (vezi *Omilia* 73, 1; *Omilia* 74, 2 ș.a.) între el și ucenici. Dezinvoltura cu care Sfântul Ioan construiește dialoguri atât cu publicul (dreptcredincioși, eretici, contestatari ai moralei severe ș.a.), cât și cu diferite personaje biblice (singulare: Hristos, Petru etc. sau colective: ucenicii, adversarii lui Hristos ș.a.) constituie unul dintre motivele pentru care omiliile sale au fost foarte apreciate și populare din Antichitate până astăzi.
[1320] Îndemnul, plin de iritare și indignare, aparține desigur cuiva din pătura bogată.
[1321] În ceruri.

Și ce vom spune atunci, noi care, deși am primit exemple ale unei asemenea îndelungi-răbdări, totuși nu le imităm nici măcar puțin, ci stăm împotrivă și ne semețim în mod contrar și nu dăm înapoi ceea ce datorăm? Fiindcă Dumnezeu ne-a rânduit să fim datornici unii altora, El Însuși punând început acestei [îndatoriri] și [făcându-ne între noi] datornici cu o sumă mai mică. Căci El era Domn, pe când noi facem aceasta – dacă o facem! – unora care sunt robi egali nouă.

Același lucru ni l-a lăsat de înțeles prin cuvintele: „Deci, dacă Eu, Domnul și Învățătorul" și din nou: „La fel și voi". Într-adevăr, urmarea ar fi fost să zică: „Cu cât mai mult voi[1322], care sunteți robi"? Dar a lăsat aceasta în seama conștiinței ascultătorilor. De ce însă a săvârșit aceasta[1323] chiar acum? Ucenicii urmau să se bucure în viitor de cinstire, unii de mai multă, alții de mai puțină.

2. Deci, ca să nu se înalțe unii împotriva altora și să nu mai zică ceea ce au zis odinioară: „Cine este mai mare?"[1324], nici să-și mai pricinuiască supărare unii altora, El înlătură cugetările înalte ale tuturor acestora, zicând: „Chiar de-ai fi foarte mare, ești dator să nu cugeți nimic semeț față de fratele tău!" Și n-a zis ceea ce era mai mare, anume: „Dacă Eu am spălat picioarele trădătorului, ce mare lucru dacă voi [faceți aceasta] unii altora?", ci arătând-o prin fapte, a lăsat-o de-acum la judecata privitorilor. De aceea zicea: „Cel care va face și va învăța, acesta mare se va chema"[1325]. Căci aceasta înseamnă „a învăța", anume a învăța prin fapte. Într-adevăr, ce trufie n-ar putea aceasta să o înlăture? Ce feluri de aroganță și înfumurare nu le-ar putea deșerta? Cel care șade pe heruvimi a spălat picioarele trădătorului, iar tu, omule, care ești pământ și cenușă, tăciune și pulbere, te înalți pe tine însuți și cugeți semeț? Și de câtă gheenă nu ești vrednic?

Așadar, dacă îți dorești o cugetare cu adevărat măreață, vino, îți voi arăta eu calea; căci nici nu știi ce este. Deci cel care ia seama

---

[1322] În original, citim „noi" (ἡμεῖς) în loc de „voi" (ὑμεῖς), forma așteptată (*cf.* traducerea însoțitoare în *PG* 59, 386: *Quanto magis vos servi*). Confuzia în scriere a pronumelor ὑμεῖς și ἡμεῖς (atestată devreme în greaca creștină, inclusiv în tradiția manuscrisă a Noului Testament) s-a datorat procesului fonetic numit „iotacism" sau „iotacizare", prin care sunetele u și η (precum și alte vocale și diftongi) ajung să se pronunțe invariabil [i].

[1323] Anume spălarea picioarelor ucenicilor.

[1324] *Matei* 18, 1.

[1325] *Matei* 5, 19.

la cele prezente ca la nişte lucruri măreţe, acesta e mic la suflet. Astfel că nici cugetarea smerită n-ar putea să existe decât alături de un suflet mare, nici îngâmfarea n-ar exista, dacă n-ar [izvorî] din micimea de suflet. Într-adevăr, precum copiii mici sunt aţâţaţi de lucruri mărunte, căscând gura la mingi, cercuri şi zaruri, şi nu sunt în stare să îşi formeze nicio idee din cele măreţe, aşa şi aici cel înţelept va considera drept nimic lucrurile prezente (de aceea, nu va dori nici să le deţină el însuşi, nici să le primească de la altul), iar cel care nu-i de felul acesta va suferi cele contrare, fiind aţâţat către pânze de păianjen şi umbre şi visuri şi lucruri chiar mai ireale decât acestea.

„Adevărat, adevărat vă spun vouă: nu este robul mai mare decât stăpânul său, nici solul mai mare decât cel care l-a trimis pe el. Când ştiţi acestea, fericiţi sunteţi dacă le veţi face. Nu zic despre voi toţi, ci ca să se împlinească Scriptura: «Cel care mănâncă cu Mine pâinea a ridicat împotriva Mea călcâiul său».”[1326] Ceea ce a zis anterior o zice şi aici, ca să-i ruşineze: „Căci, dacă robul nu e mai mare decât stăpânul său, nici solul mai mare decât cel care l-a trimis pe el, iar acestea au fost săvârşite de Mine, atunci cu mult mai mult ele trebuie săvârşite de voi”.

Apoi, ca să nu zică cineva: „De ce spui acestea? Oare nu le ştim deja?”, El a adăugat chiar acest lucru: „Nu pentru că nu le ştiţi vă zic acestea, ci ca prin faptele voastre să se vădească spusele Mele”. Căci cunoaşterea o aveau toţi, dar nu toţi şi făptuirea. Într-adevăr, pentru aceasta a zis: „Fericiţi sunteţi dacă le veţi face”. De aceea, acelaşi lucru neîncetat îl zic şi eu mereu, cu toate că-l ştiţi, ca să vă pun la lucru. Fiindcă şi iudeii ştiu, dar nu sunt fericiţi [de El], întrucât nu le fac.

„Nu zic despre voi toţi”, spune. Vai, ce îndelungă-răbdare! Încă nu-l mustră pe trădător, ci îi umbreşte fapta, oferindu-i din aceasta loc de pocăinţă. Îl mustră şi, totodată, nu-l mustră, zicând aşa: „Cel care mănâncă cu Mine pâinea a ridicat împotriva Mea călcâiul”. Mi se pare că şi [cuvintele]: „Nu este sluga mai mare decât stăpânul său” au fost spuse tot spre acest [scop], anume ca, dacă vreodată unii ar avea de suferit vreun rău din partea slujitorilor sau din partea unor

[1326] *Ioan* 13, 16-18; *cf. Psalmul* 40, 9, unde psalmistul vorbeşte despre trădarea lui de către consilierul său Ahitofel, un prototip al trădătorilor în Vechiul Testament (*cf.* 2 *Regi* 15, 12; 17, 23).

oarecare inferiori, să nu se smintească, ci să ia seama la exemplul lui Iuda, care, deși s-a bucurat de mii și mii de bunătăți, a răsplătit Binefăcătorului prin cele contrare. De aceea, a și adăugat: „Cel care mănâncă cu Mine pâinea"; și, pe toate celelalte lăsându-le de-o parte, a afirmat ceea ce era foarte potrivit pentru a-l reține de la planul lui și a-l întoarce: „Cel hrănit de Mine", zice, „cel părtaș la masa Mea".

Iar acestea le spunea lor ca să-i învețe să arate bunătate față de cei care le fac rău, chiar dacă aceia ar rămâne cu neputință de vindecat. Și, după ce spune: „Nu zic despre voi toți", pentru ca frica să nu-i împresoare pe mulți, îl separă de-acum, zicând așa: „Cel care mănâncă cu Mine pâinea". De bună seamă, [cuvintele]: „Nu Mă refer la voi toți" nu mărgineau deloc discursul la o singură [persoană]; de aceea, a adăugat: „Cel care mănâncă cu Mine pâinea", arătându-i nenorocitului aceluia că Se lasă prins nu fără știința Sa, ci știind chiar foarte bine; lucru care în sine, mai cu seamă dintre toate, era potrivit să-l oprească. Și n-a zis: „Mă trădează", ci: „A ridicat împotriva Mea călcâiul[1327]", dorind să-i pună înainte vicleșugul, fățărnicia și secretul complotului.

3. Acestea s-au scris ca să nu ținem minte răul celor care ne-au nedreptățit, ci să-i dojenim și să-i plângem. Căci sunt vrednici de plâns nu cei care suferă răul, ci cei care-l săvârșesc. Într-adevăr, lacomul și defăimătorul și cel care lucrează vreun alt rău se nedreptățesc pe ei înșiși foarte mult, în timp ce pe noi ne ajută foarte mult, dacă nu ne răzbunăm noi înșine. Dau un exemplu: te-a jefuit cutare? Ai mulțumit tu pentru nedreptate și ai dat slavă lui Dumnezeu? Pentru acea mulțumire, ți-au rodit mii și mii de răsplăți, după cum acela și-a adunat foc de negrăit.

Dacă cineva ar zice: „Dar ce [merit am], dacă nu m-am putut răzbuna pe cel care m-a nedreptățit, fiindcă eram mai slab ca el?", i-aș zice acel lucru: „Ai fi putut să făptuiești [altceva], anume să

[1327] În original, avem de-a face cu o variație lexicală subtilă: pentru „călcâi", Sfântul Ioan schimbă termenul *πτέρνα* din textul evanghelic cu πτερνισμός din versiunea *Septuagintei* a profeției davidice, sugerând și mai clar legătura dintre acest pasaj evanghelic și profeția din *Psalmul* 40, 9. De remarcat și faptul că expresia „a ridica călcâiul împotriva cuiva" – care trimite la ultima lovitură cu piciorul dată de un luptător adversarului doborât la pământ – se încadrează în câmpul semantic al spălării picioarelor. Devine și mai evident contrastul dintre Iisus, Care spală picioarele lui Iuda, și Iuda, care ridică călcâiul împotriva Sa.

te necăjeşti şi să te înfurii". Căci acestea stau în puterea noastră: să te rogi împotriva celui care te-a necăjit, să-l blestemi de mii şi mii de ori, să-l defăimezi în faţa tuturor. Aşadar, cel care nu face acestea va primi răsplată pentru nerăzbunare. Căci e limpede că, şi dacă ar fi fost stăpân peste acea [faptă], n-ar fi făcut-o. Într-adevăr, cel nedreptăţit se foloseşte de orice armă întâlneşte, atunci când, fiind mic la suflet, se răzbună pe cel care l-a nedreptăţit, prin blesteme, batjocoriri, uneltiri. Aşadar, tu nu doar că nu vei face acestea, ci te vei şi ruga pentru el; şi, într-adevăr, dacă nu doar te vei abţine de la acestea, ci te vei şi ruga pentru el, te-ai făcut asemănător lui Dumnezeu. Căci zice: „Rugaţi-vă pentru cei care vă defăimează pe voi, ca să fiţi asemenea Tatălui vostru cel din ceruri"[1328].

Vezi cum câştigăm foarte mult din defăimarea din partea altora? Căci nimic nu-L bucură pe Dumnezeu mai mult ca nerăsplătirea răului cu rău. Şi ce zic nerăsplătirea răului cu rău? Ni s-a poruncit să răsplătim prin cele contrare, adică prin binefaceri, prin rugăciuni. De aceea şi Hristos i-a răsplătit ucenicului care avea să-L trădeze prin toate cele contrare: îi spăla picioarele, îl dojenea în taină, îl lovea cu cruţare, îl îngrijea, împărţea cu el masa şi sărutarea; iar el nici prin acestea nu s-a făcut mai bun şi, cu toate acestea, El a continuat să facă cele care ţineau de El.

Dar haide să te învăţăm şi din [exemplul] slugilor, şi mai cu seamă ale celor din Vechiul [Testament], ca să ştii că nu avem niciun pretext de apărare atunci când ţinem minte răul. Vrei deci să îţi vorbesc despre Moise, sau să ducem discursul şi mai în trecut? Căci, cu cât sunt indicate exemple mai vechi, cu atât mai mult suntem biruiţi. „Dar de ce?" Pentru că atunci virtutea era mai dificilă. Într-adevăr, aceia nu aveau atunci nici precepte scrise, nici exemple de viaţă, ci firea lor se lupta goală, prin propriile-i forţe, şi era nevoită să navigheze instabilă pretutindeni. De aceea, şi când l-a lăudat pe Noe, El nu l-a numit simplu „desăvârşit", ci a adăugat: „În neamul lui"[1329], arătând că [trăise virtuos] în vremea aceea, când existau multe piedici; fiindcă după el au strălucit alţii şi, cu toate acestea, el nu va avea nimic inferior lor. Căci a fost desăvârşit în vremea lui.

[1328] *Cf. Matei* 5, 44-45.
[1329] *Facerea* 6, 9.

Așadar, cine înainte de Moise a fost răbdător? Fericitul și nobilul Iosif, care, strălucind în cumpătare, nu a strălucit mai puțin în răbdare. Într-adevăr, a fost vândut fără să fi făcut vreo nedreptate, ci slujind, supunându-se și vădindu-le pe toate cele proprii unor slujitori. De pildă, au adus împotriva lui o învinuire vicleană[1330], iar el nu s-a răzbunat, deși îl avea pe tată de partea sa. Din contră, a și plecat să le ducă mâncare în pustiu; și, negăsindu-i, nu a deznădăjduit, nici nu s-a întors[1331] (deși ar fi avut motiv, dacă ar fi vrut), ci a rămas aproape de fiare și de acei sălbatici, păstrând o afecțiune proprie unui frate adevărat. Iarăși, când a locuit în închisoare și a fost întrebat pricina, n-a zis nimic rău despre ei, ci: „N-am făcut nimic" și: „În urma unei tâlhării, am fost răpit din pământul evreilor"[1332]. Și după aceea, iarăși, ajungând stăpân, i-a și hrănit[1333] și i-a scăpat din mii și mii de nenorociri.

Într-adevăr, dacă suntem treji, răutatea aproapelui n-are forță să ne scoată din virtutea noastră. Dar aceia n-au fost de felul acesta, ci l-au și dezbrăcat, au încercat și să-l omoare, l-au ocărât și pentru vis[1334], cu toate că și mâncare primiseră din partea lui[1335], și căutau să-i ia viața și libertatea[1336]. Iar ei mâncau și nu le păsa de fratele lor aruncat gol în fântână. Ce-ar putea fi mai rău decât această sălbăticie? Pe câți ucigași nu-i întreceau ei în răutate? Și, după aceea, trăgându-l afară, l-au predat la mii și mii de morți, vânzându-l unor oameni barbari și cruzi, care urmau să se ducă spre [alți] barbari. Dar, când el a ajuns împărat, nu doar le-a iertat pedeapsa, ci i-a și izbăvit de păcat, atât cât ținea de el, numind cele întâmplate iconomie a lui Dumnezeu, iar nu răutate a acelora. Iar aceste lucruri le-a făcut față de ei fără să țină minte răul; din contră, a disimulat toate acestea de dragul fratelui [Veniamin][1337]. Mai apoi, desigur, fiindcă a văzut că ei erau atașați [de Veniamin][1338],

---

[1330] *Cf. Facerea* 37, 4 ș.u.

[1331] *Cf. Facerea* 37, 14-17.

[1332] *Facerea* 40, 15.

[1333] *Cf. Facerea* 42, 25.

[1334] *Cf. Facerea* 37, 18-19, 23.

[1335] *Cf. Facerea* 37, 25.

[1336] Lit. „să-l izgonească/respingă (ἐκβαλεῖν) din viață și din libertate". Totodată, de remarcat figura de stil hysteron-proteron: „Din viață și din libertate", de înțeles: „(Să-i ia) libertatea și apoi viața".

[1337] *Cf. Facerea* 44, 15-17 ș.u.

[1338] *Cf. Facerea* 44, 33-34.

a aruncat îndată masca și a plâns în hohote și i-a îmbrățișat ca și cum ar fi primit de la ei cele mai mari binefaceri, el care odinioară fusese nimicit de ei. Și i-a adus pe toți în Egipt și le-a răsplătit cu mii și mii de binefaceri.

Așadar, ce apărare vom avea dacă, după Lege și după har și după sporirea unei atât de mari filosofii, noi nu ne luăm la întrecere nici măcar cu cel care a trăit înainte de har și de Lege[1339]? Cine ne va scăpa de pedeapsă? Nimic, dar nimic nu este mai cumplit decât ținerea de minte a răului! Iar aceasta a arătat-o și cel care datora zece mii de talanți, de la care mai întâi nu i s-a cerut [datoria], iar mai apoi i s-a cerut. Nu i s-a cerut mulțumită iubirii de oameni a lui Dumnezeu; apoi i s-a cerut din cauza răutății sale proprii și pentru ținerea de minte a răului față de cel rob împreună cu el.

Pe acestea toate învățându-le, să iertăm greșelile semenilor noștri și să le răsplătim lor cu cele contrare, ca să dobândim de la Dumnezeu iubirea Sa de oameni, cu harul și cu iubirea de oameni ale Domnului nostru Iisus Hristos, Căruia fie slava și stăpânirea în vecii vecilor. Amin.

[1339] De remarcat chiasmul: „după Lege, după har [...] înainte de har și de Lege".

Omilia 72

„Adevărat, adevărat zic vouă: cel care îl primește pe cel pe care-l voi trimite pe Mine Mă primește; iar cel care Mă primește pe Mine Îl primește pe Cel care M-a trimis." (*Ioan* 13, 20)

1. Mare este răsplata pentru cei care-i slujesc pe robii lui Dumnezeu[1340] și din aceasta ni se oferă în schimb roadele. Căci zice: „Cel care vă primește pe voi pe Mine Mă primește. Iar cel care Mă primește pe Mine Îl primește pe Cel care M-a trimis pe Mine"[1341]. Ce-ar putea fi egal cu primirea lui Hristos și a Tatălui Său? Totuși ce legătură este între acest lucru și cele zise anterior? Ce are în comun spusa: „Dacă faceți acestea, fericiți sunteți"[1342] cu ceea ce a adăugat: „Cel care vă primește pe voi"? Este [o legătură] strânsă și foarte armonioasă. Iată cum!

De vreme ce ei urmau să plece în lume și să sufere multe lucruri cumplite, El îi mângâie în două feluri, printr-unul referindu-se la Sine, prin celălalt la ei. „Căci, dacă veți practica filosofia", zice, „păstrându-Mă tot timpul în amintirea voastră și întorcându-vă la lucrurile pe care le-am pătimit și la toate câte le-am săvârșit, atunci veți răbda cu ușurință cele cumplite". Și [îi mângâia] nu doar în felul acesta, ci și prin faptul că se vor bucura de multă atenție din partea tuturor. Iar primul fel l-a arătat zicând: „Dacă faceți acestea, fericiți sunteți", iar al doilea, spunând: „Cel care vă primește pe voi pe Mine mă primește". Într-adevăr, El le-a deschis lor casele tuturor, astfel încât și din înțelepciunea propriilor purtări și din râvna celor care-i slujeau ei să aibă îndoită mângâiere.

Apoi, după ce le-a dat aceste rânduieli, ca unora care urmau să alerge de-a lungul și de-a latul întregii lumi, gândindu-Se că

[1340] „Robii lui Dumnezeu", un hiperonim, îi desemnează aici pe misionarii creștini și, în general, pe slujitorii cultului.
[1341] *Ioan* 13, 20.
[1342] *Ioan* 13, 17.

trădătorul va fi lipsit de amândouă aceste lucruri și nu se va bucura de niciunul dintre ele, nici de răbdarea în chinuri, nici de slujirea din partea primitorilor, S-a tulburat din nou. Iar evanghelistul, ca să indice acest lucru și să arate că pentru acela S-a tulburat, adaugă: „Acestea zicându-le Iisus, S-a tulburat cu duhul și a mărturisit și a zis: «Unul dintre voi Mă va trăda»"[1343].

Iarăși spaima îi împresoară pe toți, pentru că nu îl menționează pe nume. „Iar ei sunt nedumeriți"[1344] – deși nu se știau pe sine vinovați de vreo viclenie –, fiindcă socoteau afirmația lui Hristos mai vrednică de crezare decât propriile lor raționamente. De aceea și „priveau unii către alții"[1345]. Deci, prin faptul că atribuia unuia singur totul, le micșora frica, dar, prin adaosul: „Unul dintre voi", îi tulbura pe toți.

Atunci ei ce [fac]? „Privesc unii către ceilalți." Dar Petru, cel mereu înflăcărat, îi face semn lui Ioan. De bună seamă, și pentru că mai devreme a fost certat, și pentru că L-a oprit pe Cel care dorea să-l spele, și pentru că mereu se vădea împins năvalnic de dragoste, dar [mereu era] mustrat, de aceea se temea; totuși nici nu a tăcut, nici nu a vorbit, ci a vrut să afle prin mijlocirea lui Ioan.

Dar este vrednic de cercetat acel lucru, anume de ce, când toți erau neliniștiți, tremurau, [iar] corifeul era înspăimântat, Ioan se apleacă la sânul lui Iisus, ca și când s-ar desfăta; și nu doar se apleacă, ci și [se reazemă] de pieptul Său. Și nu doar acest lucru merită cercetat, ci și următorul. Care este acesta? Faptul că [Ioan] zice despre sine însuși: „Cel pe care îl iubea Iisus"[1346].

De ce nimeni altul nu a zis aceasta despre sine, deși și ceilalți erau iubiți? Dar el [era iubit] mai mult decât ceilalți. Iar dacă nimeni altul nu a zis aceasta despre sine, ci doar el despre sine însuși, nu e un lucru de mirare. Aceasta o face și Pavel, când prilejul o cere, zicând așa: „Știu un om care acum paisprezece ani..."[1347].

Totuși și ceilalți[1348] au relatat despre el[1349] laude nu neînsemnate. Sau ți se pare neînsemnat faptul că, atunci când a auzit:

[1343] *Ioan* 13, 21.
[1344] *Ioan* 13, 22.
[1345] *Ioan* 13, 22.
[1346] *Ioan* 13, 23.
[1347] *2 Corinteni* 12, 2.
[1348] Lit.: „Celelalte laude, nu neinsemnate, s-au relatat despre el".
[1349] Ioan.

„Urmează-Mi!", îndată a lăsat mrejele și pe tatăl său și L-a urmat[1350]? Și faptul că l-a luat doar pe el, împreună cu Petru, pe munte[1351]? Și faptul că, în altă parte iarăși, intră în casă[1352]?

Dar el însuși a relatat o laudă foarte mare despre Petru și nu a ascuns-o când a menționat că Hristos a zis: „Petre, Mă iubești mai mult decât aceștia?"[1353] Și pretutindeni îl arată pe acesta[1354] înflăcărat și în mod sincer atașat de El. De pildă, când zicea: „Iar cu acesta[1355] ce [se va întâmpla]?"[1356], o spunea din multa lui iubire.

De aceea[1357], așadar, nimeni altcineva nu a zis aceste cuvinte[1358] despre sine. Dar nici el însuși nu ar fi vorbit astfel despre sine dacă contextul nu i-ar fi cerut-o. Într-adevăr, dacă el[1359], după ce a menționat că Petru i-a făcut semn lui Ioan să întrebe, nu ar fi adăugat nimic altceva, ne-ar fi produs multă nedumerire și ne-ar fi silit să căutăm noi pricina. De aceea, dezlegând această [dificultate], spune: „S-a aplecat la sânul lui Iisus"[1360].

Sau crezi că ai aflat un lucru neînsemnat când ai auzit „s-a aplecat" și că Învățătorul i-a îngăduit lui[1361] o îndrăznire atât de mare? De cauți să afli și cauza acestui lucru, [ia seama că] fapta[1362] se datora iubirii Sale[1363]. Pentru aceasta spune: „Cel pe care îl iubea Iisus". Dar eu cred că a făcut aceasta și dintr-un alt motiv, anume pentru că voia să le arate că el însuși era străin de acuză[1364]. De aceea, vorbește cu îndrăzneală și se comportă încrezător.

Apoi, de ce nicăieri în altă parte nu a spus aceasta[1365], decât atunci când corifeul i-a făcut semn? Într-adevăr, ca să nu consideri

---

[1350] *Cf. Matei* 4, 19-22.
[1351] *Cf. Matei* 17, 1.
[1352] *Cf. Luca* 8, 51.
[1353] *Ioan* 21, 15.
[1354] Petru.
[1355] Ioan.
[1356] *Ioan* 21, 21.
[1357] Pentru că Ioan era iubit de Hristos „mai mult decât ceilalți" (vezi precizarea făcută puțin mai sus).
[1358] „Cuvintele" sunt cele de la *Ioan* 13, 23: „Cel pe care îl iubea Iisus".
[1359] Evanghelistul Ioan.
[1360] *Cf. Ioan* 13, 23; 21, 20.
[1361] În manuscrise: „Le-a îngăduit lor" (αὐτοῖς). În traducere, am urmat conjectura „lui" (αὐτῷ) propusă de editorul Henry Savile (vezi *PG* 59, 390, n. g).
[1362] Aplecarea lui Ioan la sânul lui Iisus.
[1363] Pentru Ioan.
[1364] Acuza de trădare.
[1365] Anume: „Cel pe care îl iubea Iisus" (*Ioan* 13, 23).

că [Petru] i-a făcut semn ca unuia mai mare decât el, [Ioan] zice că aceasta s-a întâmplat pentru multa iubire[1366]. Dar de ce și cade la pieptul Său? Pentru că ei încă nu bănuiau nimic măreț despre El. Pe de altă parte, în felul acesta El și alina mâhnirea lor; căci probabil și fața lor era atunci întristată. Căci, dacă sufletele lor se tulburaseră, cu atât mai mult fețele lor. Așadar, liniștindu-i și prin discursul Său, și prin întrebarea lui, îi deschide calea și îi permite să cadă la pieptul Său. Dar ia seama și la modestia lui! Căci nu și-a pomenit numele, ci: „Cel pe care îl iubea", la fel ca și Pavel, când zicea: „Știu un om care acum paisprezece ani...".

Așadar, Iisus îl mustră atunci pe Iuda pentru prima dată, dar nici atunci pe nume. Dar cum? „Acela este, căruia Eu, întingând bucățica de pâine, i-o voi da."[1367] Chiar felul [cum El procedează] era potrivit pentru a-l rușina; căci el a necinstit masa, deși s-a împărtășit din aceeași pâine. Fie, părtășia la ospitalitatea[1368] Lui nu l-a rușinat; dar faptul de a primi bucățica de pâine chiar din partea Lui pe cine n-ar atrage? Totuși nu pe acela. De aceea, „a și intrat atunci Satana în el"[1369], batjocorindu-l pentru nerușinarea lui. Într-adevăr, cât timp făcea parte din corul [ucenicilor], [Satana] nu cuteza să năvălească în el, ci îl ataca din afară; dar, după ce Domnul l-a vădit și l-a separat, de-atunci a năvălit în el fără nicio reținere. De bună seamă, nu se cădea să mai rețină între ei pe cineva de acest fel și care stăruia de-atâta vreme neîndreptat. De aceea, El l-a și alungat în cele din urmă; și, fiind tăiat [dintre ei], acela îl ia atunci în stăpânire; și [Iuda], părăsindu-i, a ieșit în noapte[1370]. „Iar Iisus îi spune: «Prietene, ceea ce faci, fă mai curând!» Și nimeni dintre cei care ședeau la masă nu a înțeles."[1371]

2. Vai, câtă nesimțire! Cum nu s-a înmuiat, nici nu s-a rușinat, ci, făcându-se mai nerușinat, a ieșit afară! Iar [spusa]: „Fă mai curând!" nu poruncea, nici nu sfătuia, ci mustra și arăta că a vrut

---

[1366] De care Ioan se bucura din partea lui Iisus.

[1367] *Ioan* 13, 26.

[1368] Lit. „părtășia la săruri". Reamintim că împărțirea sării era la vechii greci un simbol al ospitalității.

[1369] *Cf. Ioan* 13, 27, singura ocurență a termenului „Satana" în *Evanghelia a patra*; de altfel, se pare că fraza e preluată din tradiția lucaniană: *Luca* 22, 3 (R. FABRIS, *Evanghelia după Sfântul Ioan...*, p. 583).

[1370] *Cf. Ioan* 13, 30.

[1371] *Ioan* 13, 27-28.

să-l îndrepte; dar, întrucât era de neîndreptat, îl părăsește. „Și nimeni", zice, „dintre cei care ședeau la masă nu a înțeles aceasta". Cineva s-ar putea găsi aici într-o mare nedumerire, fiindcă, după ce ucenicii L-au întrebat: „Cine este?", le zice: „Acela este, căruia Eu, întingând bucățica de pâine, i-o voi da", iar ei nici așa n-au priceput – numai dacă nu cumva El vorbise în șoaptă, ca nimeni să nu audă. Căci și Ioan, căzând la pieptul Lui, de aceea Îl întreabă foarte aproape de ureche, ca să nu fie descoperit trădătorul. Iar Hristos a răspuns la fel și nici atunci nu l-a vădit. Și, chiar dacă a zis pe față: „Prietene, ceea ce faci, fă mai curând!", ceilalți nici așa n-au priceput.

Iar aceasta o spunea ca să arate că erau adevărate cele zise de El iudeilor despre moartea Lui. Căci le spusese: „Putere am să-Mi pun sufletul și putere am să îl iau din nou" și: „Nimeni nu îl ia de la Mine"[1372]. De bună seamă, câtă vreme El l-a păstrat, nimeni nu a putut [să îl ia]; dar, când în sfârșit l-a lăsat, atunci fapta a devenit ușor de îndeplinit. Așadar, pe toate acestea dându-le de înțeles, a zis: „Ceea ce faci, fă mai curând!"; și nici atunci nu l-a vădit. Căci poate că ei chiar l-ar fi sfâșiat, poate că Petru chiar l-ar fi ucis. De aceea: „Nimeni dintre cei care ședeau la masă nu a înțeles".

Oare nici Ioan? Nici el; căci nu s-ar fi așteptat ca un ucenic să ajungă la o asemenea fărădelege. Într-adevăr, întrucât erau departe de o viclenie atât de mare, nu puteau nici să bănuiască unele ca acestea despre ceilalți. Prin urmare, așa cum mai înainte le-a zis: „Nu zic despre toți"[1373] și nu l-a dezvăluit deloc, tot astfel și aici au crezut că era vorba despre altceva.

„Și era noapte", zice, „când a ieșit"[1374]. „De ce îmi precizezi timpul?" „Ca să afli ardoarea lui, căci nici vremea [târzie] nu i-a ținut în frâu pornirea." Totuși nici aceasta nu l-a vădit. Într-adevăr, aceia, fiind stăpâniți de frică și de multă neliniște, erau atunci tulburați și nu știau motivul adevărat al celor spuse; bănuiau însă că El zicea acestea „ca să dea ceva săracilor"[1375]. Căci El arăta o mare grijă pentru săraci, învățându-ne și pe noi să arătăm multă sârguință pentru aceasta. Iar ei credeau nu fără motiv, ci pentru că el „ținea

---

[1372] *Ioan* 10, 18.

[1373] *Ioan* 13, 18.

[1374] *Cf. Ioan* 13, 30-31. Sfântul Ioan unește cele două versete fie din rațiuni retorice, fie pentru că folosea un manuscris lipsit de semne de punctuație.

[1375] *Ioan* 13, 29.

punga"[1376]; cu toate acestea, nu ni se arată că cineva l-ar fi oferit bani; din contră, s-a zis că „ucenițele Lui Îl hrăneau din avutul lor"[1377]; în schimb, acest lucru[1378] El nu l-a lăsat de înțeles nicăieri. „Dar cum El, Care le poruncea să nu poarte nici traistă, nici bani, nici toiag[1379], purta o pungă pentru slujirea săracilor?" Ca să afli că trebuia ca și Cel foarte sărac și răstignit să arate multă purtare de grijă în această privință. Într-adevăr, El făcea multe lucruri pentru a le iconomisi spre învățătura noastră.

Așadar, ucenicii au socotit că El a spus aceasta, ca Iuda „să dea ceva săracilor". Dar nici acest lucru nu l-a întors, anume faptul că, până în ultima zi, El nu a voit să-l dea în vileag. Acest lucru trebuie și noi să-l facem și să nu destăinuim păcatele apropiaților noștri, chiar de-ar fi incurabili. Și [învățăm aceasta] și din faptul că, mai apoi, El a dat sărutare celui care venise să-L predea; și a primit în schimb o faptă atât de [vicleană]; mai mult, El a înaintat către o faptă cu mult mai curajoasă, și anume Răstignirea însăși, moartea cea mai de ocară; și acolo din nou ne-a arătat iubirea Sa de oameni. Iar aici numește Răstignirea „slavă", învățându-ne că nimic nu este atât de rușinos și de ocară care să nu-l facă mai strălucitor pe cel care-l îndură, când se face potrivit lui Dumnezeu.

Într-adevăr, după ce Iuda a ieșit ca să-L trădeze, zice: „Acum a fost preaslăvit Fiul Omului"[1380], prin aceasta ridicând cugetele căzute ale ucenicilor și convingându-i nu doar să nu fie triști, ci chiar să se bucure. De aceea și pe Petru l-a mustrat la început[1381]; căci era o mare slavă ca Cel cuprins de moarte[1382] să biruiască moartea. Iar aceasta este ceea ce zicea despre Sine: „Când voi fi înălțat, atunci veți cunoaște că Eu sunt"[1383]; și din nou: „Dărâmați templul acesta"[1384]; și din nou: „Semn nu vi se va da decât semnul lui Iona"[1385]. Căci cum ar putea să nu fie o mare slavă faptul că El, după moarte, a putut să facă lucruri mai mari decât cele

---

[1376] *Ioan* 13, 29.
[1377] *Luca* 8, 3.
[1378] Anume că El ar fi primit bani.
[1379] *Cf. Matei* 10, 9-10.
[1380] *Ioan* 13, 31.
[1381] *Cf. Matei* 16, 23.
[1382] Lit. „Cel aflat în moarte" (ἐν θανάτῳ γενόμενον).
[1383] *Ioan* 8, 28.
[1384] *Ioan* 2, 19.
[1385] *Cf. Matei* 12, 39; *Luca* 11, 29.

anterioare morţii? Într-adevăr, ca Învierea să fie crezută, ucenicii săvârşeau lucruri mai mari[1386]. Iar dacă El n-ar fi fost viu și n-ar fi fost Dumnezeu, cum ar fi lucrat ei unele ca acestea în numele Lui?

„Şi Dumnezeu Îl va preaslăvi."[1387] Ce înseamnă: „Şi Dumnezeu Îl va preaslăvi în El Însuşi"? Înseamnă „prin mijlocirea Lui Însuşi", nu prin mijlocirea altuia[1388]. „Şi îndată Îl va preaslăvi"[1389], adică „odată cu Răstignirea". „Într-adevăr", zice, „nu după mult timp, nici nu va aştepta vreme îndelungată după Înviere, şi nu [abia] atunci Îl va arăta strălucitor, ci îndată, chiar în timpul Răstignirii, se vor arăta lucruri strălucitoare". De pildă, „soarele s-a întunecat, pietrele s-au despicat, catapeteasma s-a sfâşiat, multe trupuri ale sfinţilor adormiţi s-au sculat"[1390]; mormântul era pecetluit şi lângă el şedeau gărzi, iar o piatră era aşezată deasupra trupului Său, şi cu toate acestea trupul Său a înviat; şi au trecut patruzeci de zile şi darul Duhului a venit şi toţi îndată Îl propovăduiau. Aceasta înseamnă: „Îl va preaslăvi în El Însuşi şi îndată Îl va preaslăvi". Nu prin Îngeri şi Arhangheli, nici prin vreo altă Putere, ci prin mijlocirea Lui[1391] Însuşi. Şi[1392] cum L-a slăvit prin mijlocirea Lui? Făcându-le pe toate spre slava Fiului; totuşi pe toate Fiul le-a făcut. Vezi cum atribuie Tatălui lucrurile săvârşite de El?

3. „Copilaşilor, încă puţin mai sunt cu voi. Mă veţi căuta şi, precum le-am spus iudeilor: «Unde Mă duc Eu voi nu puteţi veni», aşa vă spun şi vouă acum."[1393] De-acum, după cină, e începutul celor întristătoare. Căci, când Iuda a ieşit, nu mai era seară, ci noapte. Într-adevăr, de vreme ce ei[1394] urmau să apară puţin mai târziu, El trebuia să le încredinţeze ucenicilor toate [învăţăturile], ca să le ţină minte; dar mai degrabă Duhul le-a amintit lor toate. Căci era

---

1386 Ideea fusese prezentată pe larg în *Omilia* 63, 3 (începutul capitolului).

1387 *Ioan* 13, 32.

1388 Privitor la sensul prepoziţiei „în" din expresia „în El Însuşi", unii comentatori moderni înclină să vadă aici, împreună cu valoarea instrumentală („prin", „prin intermediul", „cu ajutorul"), şi sensul locativ propriu-zis, cu nuanţă de intimitate: „Întru El Însuşi", indicând perihoreza (întrepătrunderea sau reciprocitatea) Persoanelor treimice (*Noul Testament. Evanghelia după Ioan*, p. 338).

1389 *Ioan* 13, 32.

1390 *Matei* 27, 51-52.

1391 A Tatălui.

1392 Aici începe capitolul 3 în *PG* 59, 392.

1393 *Ioan* 13, 33.

1394 Iuda, împreună cu ostaşii şi cu slujitorii arhiereilor şi fariseilor (*cf. Ioan* 18, 3).

de așteptat ca ei să uite[1395] multe, pe care atunci le ascultau pentru prima dată, fiindcă urmau să îndure încercări de acest fel. Căci, ei, care erau doborâți de somn, cum zice și un alt evanghelist[1396], și care erau stăpâniți de mâhnire, așa cum și Hristos Însuși zice: „Dar, pentru că v-am grăit acestea, întristarea a umplut inima voastră”[1397], cum ar fi putut să rețină cu exactitate toate acestea?

„Atunci, pentru ce le mai zicea?” Nu mic era câștigul lor spre slava lui Hristos, anume faptul că, mai târziu, vor ști cu claritate aceste lucruri, amintindu-și că le-au auzit odinioară de la Hristos. „Dar din ce cauză le întristează[1398] de mai înainte sufletul, zicând: «Încă puțin timp mai sunt cu voi»?” „Iudeilor li se zicea pe bună dreptate. Dar pe noi[1399] de ce ne pui în aceeași tagmă cu acei nemulțumitori, fără deosebire?” „Nicidecum [nu fac aceasta]!”[1400] Și din ce pricină a zis: „Precum le-am spus iudeilor”? Le-a amintit că nu le prevestește acestea acum din cauza apropierii celor cumplite, ci le preștia de la început, iar martori erau ei înșiși, care au auzit că zicea aceste lucruri chiar iudeilor. De aceea a și adăugat: „Copilașilor”, ca, atunci când aud: „Precum am spus iudeilor”, să nu considere că spusa a fost adresată și lor în același fel. Așadar, nu ca să-i întristeze, ci ca să-i mângâie le zice acestea, ca nu cumva cele cumplite, venind pe nepregătite, să îi arunce în mare tulburare.

„Unde Mă duc Eu voi nu puteți veni.” Arată că moartea Lui este o strămutare și o schimbare către o stare mai bună, către un loc care nu primește trupuri stricăcioase. Iar acestea le zice și ca să le trezească dorul de El și să îl facă mai fierbinte. Știți de fapt că, în clipa în care îi vedem plecând pe unii dintre cei foarte dragi nouă, atunci ne aprindem mai mult, și mai ales când știm că pleacă într-un loc în care noi nu putem merge. Așadar, El zicea aceste lucruri, pe de o parte, ca să-i înfricoșeze pe aceia[1401], iar pe de alta, ca să înflăcăreze mai mult dorul acestora. „Locul este de așa fel încât nu doar aceia,

---

1395 Lit. „să arunce”, „să piardă” (ἀποβάλλειν).
1396 *Luca* 22, 45: „I-a aflat adormiți de întristare”. *Cf. Matei* 26, 40, unde cauza adormirii nu este întristarea, ci oboseala.
1397 *Ioan* 16, 6.
1398 Lit. „aruncă la pământ” (προκαταβάλλει).
1399 Spre deosebire de replica anterioară („Dar din ce cauză...?”), care aparținea interlocutorului imaginar al Sfântului Ioan, replica de față este pusă pe seama ucenicilor.
1400 Replica e pusă pe seama lui Iisus.
1401 Pe iudei.

ci nici voi, cei foarte dragi Mie, nu puteți veni acolo." Aici le arată și demnitatea Lui.

„Vă spun și vouă acum." De ce „acum"? „Acelora într-un fel, dar vouă în alt fel", adică „nu laolaltă cu aceia". Dar când L-au căutat iudeii? Și când ucenicii? Ucenicii, când au fugit; iar iudeii, când au suferit cele cumplite [și] de neîndurat și care depășesc orice cuvânt – atunci orașul însuși a fost cucerit și mânia lui Dumnezeu s-a îndreptat împotriva lor de peste tot. Așadar, acelora le zicea atunci din cauza necredinței lor, iar vouă[1402] vă zice acum pentru ca cele cumplite să nu vă ia pe nepregătite.

„Poruncă nouă vă dau vouă."[1403] Într-adevăr, de vreme ce era de așteptat ca ei, auzind acestea, să cadă în tulburare, întrucât urmau să rămână singuri, îi mângâie, punând împrejurul lor rădăcina și garanția tuturor bunătăților, iubirea; ca și când le-ar fi zis: „Sunteți îndurerați pentru plecarea Mea? Dar, dacă vă iubiți unul pe altul, veți fi mai puternici". Atunci, cum de nu le-a spus așa? Pentru că a zis ceea ce era mai folositor pentru ei: „Prin aceasta vor cunoaște toți că sunteți ucenicii Mei"[1404]. Într-adevăr, prin această [spusă] le-a arătat că ceata lor nu va dispărea, câtă vreme le-a dat și un semn. Iar aceasta a zis-o după ce trădătorul fusese tăiat de la ei.

Dar cum numește această poruncă „nouă", deși ea se găsește și în Vechiul [Testament]? El Însuși a făcut-o nouă prin felul [iubirii]; într-adevăr, a adăugat: „«Precum v-am iubit Eu.»[1405] Căci nu v-am achitat o datorie pentru niște izbânzi ale voastre preexistente, ci Eu Însumi am pus început", zice. „Așadar, astfel și voi trebuie să faceți bine celor foarte dragi vouă, chiar și când nu le datorați nimic." Și, lăsând la o parte pomenirea minunilor pe care ei urmau să le săvârșească, îi deosebește după iubire. De ce? Pentru că mai ales acesta este semnul care îi arată pe oamenii sfinți. Într-adevăr, [iubirea] este temelia oricărei virtuți. Mai ales prin ea ne mântuim cu toții. „Căci aceasta înseamnă", zice, „să fii ucenic. Astfel, toți vă vor lăuda când vă vor vedea că imitați iubirea Mea".

4. „Dar ce? Minunile nu arată aceasta cu mult mai mult?" Nicidecum! Căci: „Mulți vor zice: «Doamne, oare nu în numele Tău

---

[1402] E vorba de cei care puseseră întrebarea: „De ce «acum»?", adică ucenicii.
[1403] *Ioan* 13, 34.
[1404] *Ioan* 13, 35.
[1405] *Ioan* 13, 34.

am scos demoni?»"[1406] Și din nou, când ei se bucură că demonii li se supun, zice: „Nu vă bucurați că demonii vi se supun, ci că numele voastre sunt scrise în ceruri"[1407]. Iar aceasta[1408] a atras lumea întreagă pentru că aceea[1409] era anterioară ei; iar dacă aceea nu exista, nici aceasta nu dăinuia. Acest lucru îndată i-a făcut frumoși și buni[1410], anume faptul că inima și sufletul tuturor erau una. Iar dacă s-ar fi dezbinat între ei, toate ar fi pierit. Nu doar către aceia a rostit El aceste [învățături], ci și către toți cei care urmau să creadă în El; fiindcă și în zilele noastre nimic altceva nu-i sminteşte pe elini decât faptul că nu avem iubire.

„Totuși", zice, „ei ne acuză și pentru faptul că nu se fac minuni". Nu însă în aceeași măsură. „Dar unde și-au vădit apostolii iubirea lor?" Nu-i vezi oare pe Petru și pe Ioan că sunt nedespărțiți unul de altul și urcă la templu[1411]? Nu-l vezi oare pe Pavel care are aceeași simțire față de ei? Și ești nedumerit? Într-adevăr, dacă ei au câștigat celelalte [virtuți], cu atât mai mult o aveau pe mama bunătăților. Căci aceasta răsare dintr-un suflet virtuos, dar, când viclenia este înăuntru, această plantă se usucă. Fiindcă zice: „Când nedreptatea se va înmulți, iubirea multora se va răci"[1412]. Iar pe elini îi atrag nu atât minunile, cât viața; și nimic nu face viața să fie atât de [atrăgătoare] ca iubirea. Căci pe cei care săvârșesc minuni adesea ei i-au numit chiar înșelători; o viață curată însă [elinii] n-ar putea s-o dobândească.

Așadar, când propovăduirea nu era încă răspândită, era firesc ca minunile să fie admirate; dar acum admirația trebuie acordată pe temeiul vieții. Într-adevăr, nimic nu îi mișcă pe elini atât de mult ca virtutea; nimic nu-i sminteşte atât de mult ca viciul; și pe bună dreptate! Într-adevăr, când el[1413] va vedea un lacom, un răpitor poruncindu-le pe cele contrare și pe cel căruia i s-a poruncit să își iubească chiar dușmanii că își tratează [semenii] ca pe niște fiare,

[1406] *Matei* 7, 22.
[1407] *Luca* 10, 20.
[1408] Săvârșirea minunilor.
[1409] Iubirea.
[1410] Expresia conține rezonanțe ale vechiului ideal filosofic grecesc al *kalokagathiei*, prin care se urmărea armonizarea virtuților morale cu frumusețea fizică (*cf.* dictonul latin *mens sana in corpore sano*), uniunea indisolubilă dintre etic și estetic.
[1411] *Cf. Faptele* 3, 1.
[1412] *Matei* 24, 12.
[1413] Elinul.

va zice că cele spuse de ei sunt o aiureală. Când îl va vedea tremurând de frică, cum va primi cuvintele despre nemurire? Când ne va vedea iubitori de putere și înrobiți de alte patimi, mai tare va rămâne în părerile sale proprii, neînchipuindu-și nimic măreț despre noi. Noi, într-adevăr, noi suntem cauza pentru care ei rămân în înșelare. Căci și-au condamnat demult propriile lor învățături și, de asemenea[1414], le admiră pe ale noastre, dar sunt ținuți departe de ele din pricina vieții noastre. De bună seamă, să filosofezi din vorbe este ușor (căci mulți chiar de-ai lor au făcut asta), dar ei caută dovada din fapte.

„Dar să ia aminte la înaintașii noștri!" Totuși ei nu le dau deloc crezare, ci caută dovezi de la cei care trăiesc astăzi. Căci zice: „Arată-mi credința din faptele tale!"[1415] Dar nu le avem; din contră, când ne văd că îi sfâșiem pe apropiații noștri mai ceva și decât niște fiare sălbatice, ne numesc pe noi pierzania întregii lumi. Aceste lucruri îi rețin pe elini și nu îi lasă să treacă la noi. Astfel că noi vom da socoteală și pentru acestea, nu doar pentru cele pe care le săvârșim rău, ci și pentru cele prin care este hulit numele lui Dumnezeu. Până când ne predăm banilor, desfătării și altor patimi? Să ne abținem, dar, de-acum! Ascultă ce zice prorocul despre câțiva lipsiți de minte: „Să mâncăm și să bem, căci dimineața murim!"[1416] Dar despre cei de azi nu putem spune asta; sunt atât de mulți cei care se înconjoară cu [bunurile] tuturor. Astfel, certându-i chiar pe ei, prorocul zicea: „Oare voi singuri veți locui pe pământ?"[1417]

De aceea, mi-e și frică să nu ni se întâmple ceva cumplit și să atragem pedeapsa cea multă de la Dumnezeu. Ca să nu se întâmple asta, să ne îngrijim de toată virtutea, ca să dobândim și bunătățile viitoare, cu harul și cu iubirea de oameni ale Domnului nostru Iisus Hristos, prin Care și cu Care Tatălui fie slava, împreună și Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

[1414] Adică tot demult.
[1415] *Cf. Iacov* 2, 18.
[1416] *Isaia* 22, 13.
[1417] *Isaia* 5, 8.

Omilia 73

„Zice Simon-Petru: «Doamne, unde Te duci?» I-a răspuns Iisus: «Unde Mă duc Eu nu poţi să-Mi urmezi acum; dar mai târziu Îmi vei urma».” (*Ioan* 13, 36)

1. Mare virtute este iubirea! Este mai tare ca focul şi se înalţă chiar până la cer; şi nu este nicio stavilă care va putea să-i oprească elanul ei impetuos. De pildă, Petru, cel foarte înflăcărat, când a auzit: „Unde Mă duc Eu voi nu puteţi veni”[1418], ce zice? „Doamne, unde Te duci?” Iar aceasta a spus-o nu atât pentru că voia să afle locul, cât pentru că râvnea să-L urmeze. Aşadar, nu a îndrăznit deocamdată să spună făţiş: „Vin [cu Tine]”, ci zice: „Unde Te duci?” Iar Hristos a răspuns nu vorbelor, ci gândului său. Într-adevăr, că aceasta era dorinţa lui e limpede din cele spuse de Hristos. Căci ce zice? „Unde Mă duc Eu nu poţi să-Mi urmezi acum”. Vezi că tânjea să-L urmeze şi de aceea Îl întreabă? Şi, auzind: „Mai târziu Îmi vei urma”, nici aşa nu şi-a potolit dorinţa; şi, chiar dacă a primit nădejdi bune, totuşi e atât de nerăbdător să-L urmeze, încât Îi zice: „De ce nu Te pot urma acum? Sufletul mi-l voi pune pentru Tine”.

Într-adevăr, fiindcă aruncase de la sine frica de a fi trădătorul şi se vădise a fi şi el dintre cei loiali, pune acum această întrebare, cu îndrăzneală [şi] cu de la sine putere, pe când ceilalţi tăceau. „Ce zici, Petre? El ţi-a spus: «Nu poţi», iar tu zici: «Pot»? Atunci vei şti chiar din propria-ţi experienţă că iubirea ta nu este nimic dacă nu are ajutorul de sus.”[1419] De unde e limpede că şi căderea aceea[1420] a fost îngăduită de El prin a Sa purtare de grijă. Într-adevăr, El de la început a vrut să-l înveţe, dar, întrucât [Petru] a persistat în vehemenţa

---

[1418] *Ioan* 13, 33.

[1419] Dialogul imaginar cu Petru şi explicaţia despre rostul căderii se găsesc într-o formă similară şi în *Omilii la Matei*, 82, 3 (în trad. cit., pp. 930-931).

[1420] *Cf. Luca* 22, 60-62.

sa, nu i-a impus, nici nu l-a silit să nege, ci l-a lăsat singur, ca să-și cunoască propria-i slăbiciune.

[Domnul] zisese că trebuie să fie trădat, iar el Îi răspunde: „Fie-Ţi milă de Tine, să nu Ţi se întâmple Ţie asta!"[1421] A fost mustrat, dar nu și-a învățat lecția; ci din nou, când Hristos a vrut să-i spele picioarele, Îi zice: „Nu-mi vei spăla picioarele în veac!"[1422] Iarăși, când aude: „Nu poți să-Mi urmezi acum", Îi răspunde: „Chiar dacă toți se vor lepăda de Tine, eu nu mă voi lepăda de Tine". Așadar, pentru că era probabil ca el să cadă chiar în semeție, practicând contrazicerea cu El, îl învață acum să nu I se mai împotrivească. Cel puțin aceasta o dă de înțeles și Luca, când spune că El a zis: „Iar Eu M-am rugat pentru tine să nu piară credința ta"[1423], adică: „Să nu pieri pentru totdeauna", prin toate învățându-l smerita cugetare și demonstrându-i că firea omenească, prin ea însăși, nu este nimic. Într-adevăr, fiindcă dragostea cea multă îl înclinase spre contrazicere, El îl temperează acum, ca să nu sufere aceasta și mai târziu, când îi va fi încredințată conducerea întregii lumi[1424], ci, amintindu-și de cele pătimite, să își recunoască propria-i [neputință][1425].

Și privește tăria căderii! Căci nu a pățit aceasta o singură dată, nici de două ori, ci atât de mult își ieșise din fire încât, într-un timp scurt, să rostească de trei ori cuvintele lepădării; ca să învețe că el nu iubea atât de mult pe cât era iubit. Dar, cu toate acestea, pe cel atât de căzut El iarăși îl întreabă: „Mă iubești tu mai mult decât aceștia?"[1426] S-a întâmplat așa nu din pricina răcirii [dragostei lui Petru], ci din pricină că a fost dezbrăcat de ajutorul de sus[1427].

1421 *Matei* 16, 22.

1422 *Ioan* 13, 8.

1423 *Luca* 22, 32.

1424 În original, un joc de cuvinte bazat pe o figură etimologică: „οἰκουμένης οἰκονομίαν", în care este dublat radicalul οἰκ- („casă", „gospodărie").

1425 Sfântul Grigorie cel Mare explică în termeni similari căderea lui Petru: „Trebuie să luăm seama de ce Atotputernicul Dumnezeu a îngăduit ca cel pe care îl rânduise în fruntea întregii Biserici să se înfricoșeze de glasul slujnicei și să Îl tăgăduiască. Fără îndoială știm că aceasta s-a facut prin iconomia unei mari iubiri, încât cel care urma să fie păstorul Bisericii să fie nevoit, din greșeala lui, să învețe mila față de alții. Și astfel s-a arătat întâi pe sine sieși, apoi s-a pus înaintea celorlalți, ca din neputința lui să cunoască cu câtă milă trebuie să rabde neputințele altora" (SFÂNTUL GRIGORIE CEL MARE, *Omilii la Evanghelie*, 21, 4, în: *PL* 76, 1172A).

1426 *Ioan* 21, 15.

1427 Metafora dezbrăcării de har, semnalată și într-o notă anterioară, pare a fi una atletică (se găsește sub o formă mai extinsă în *Omilia* 67, 3 ; cf. 61, 4; 75, 5; 81, 3) și pare a trimite

Așadar, El primește dragostea lui Petru, dar taie [înclinația spre] contrazicere născută din ea. „Căci[1428], dacă Îl iubești, trebuie să I te supui Celui iubit. El ți-a zis și ție, și celor împreună cu tine: «Nu poți». De ce te cerți? Nu știi ce înseamnă oare să Îi zici «nu» lui Dumnezeu? «Dar[1429], întrucât nu vrei să înveți din aceasta că ceea ce Eu zic nu poate să nu se împlinească, atunci vei învăța acest lucru prin lepădarea ta de Mine», chiar dacă aceasta ți se părea atunci cu mult mai incredibilă. De bună seamă, acest lucru[1430] nu-l știai, dar de acel lucru[1431] aveai cunoștință în sufletul tău; dar, cu toate acestea, s-a întâmplat ceea ce ai crezut că este imposibil[1432]."

„Sufletul mi-l voi pune pentru Tine." Într-adevăr, de vreme ce auzise că „mai mare dragoste decât aceasta nimeni nu are"[1433], el s-a repezit îndată asupra ei, căci era nesătul și dorea să ajungă la măsura ei cea mai mare. Dar Hristos, ca să arate că doar El are autoritatea de a vesti aceasta[1434], spune: „Mai înainte de a cânta cocoșul", adică: „Acum"; într-adevăr, răstimpul nu era lung, căci El vorbea cu ei până foarte târziu în noapte și trecuseră prima și a doua strajă[1435].

„Să nu se tulbure inima voastră!"[1436] Le zice aceasta pentru că era de așteptat ca ei, ascultându-L, să se tulbure. Căci, dacă corifeul și cel atât de înflăcărat auzise că Îl va tăgădui de trei ori mai

---

la luptele dintre *gimnaști* (etimologic, „goi", „dezbrăcați") din cadrul concursurilor de atletism antice. Inaugurate potrivit tradiției în 776 î.Hr. și prilejuite de diferite sărbători grecești păgâne, aceste întreceri sportive au dăinuit până în 393, când au fost organizate pentru ultima dată în mod oficial. Teodosie I cel Mare le-a interzis în 394 (vezi Tony Perrottet, *The Naked Olympics: The True Story of the Ancient Games*, Random House Trade Paperbacks, New York, 2004, p. 190).

1428 Fragmentul următor continuă interpelarea lui Petru de către Sfântul Ioan începută mai sus.

1429 Replica e atribuită Mântuitorului. Sfântul Ioan extinde deci dialogul imaginar la trei participanți: el însuși, Petru și Mântuitorul. E posibil ca autorul să fi preluat modelul acestor dialoguri din dramaturgia greacă, unde personajele (inițial două, apoi, odată cu Sofocle, trei) schimbă replici în cascadă pentru creșterea tensiunii dramatice. O altă sursă de inspirație pentru Sfântul Ioan ar fi putut fi Psalmii în care replicile se schimbă între trei vorbitori (vezi *Psalmul* 90, 9-16).

1430 Faptul că se va lepăda de Hristos.

1431 Faptul că afirmațiile Domnului se împlinesc cu necesitate.

1432 Anume întreita lepădare de Hristos.

1433 *Ioan* 15, 13. De remarcat totuși că, potrivit evanghelistului Ioan, Mântuitorul Hristos a rostit aceste cuvinte mai târziu, la Cina cea de Taină.

1434 Anume că Își va pune sufletul pentru ei.

1435 Prima și a doua strajă din ceasul roman de primăvară corespund aprox. orelor 21:00 și 24:00.

1436 *Ioan* 14, 1.

înainte de cântatul cocoșului, ei așteptau pe bună dreptate să se petreacă o mare împresurare, în stare să clintească și sufletele tari ca diamantul. Așadar, întrucât era probabil ca ei, cugetând aceste lucruri, chiar să încremenească [de frică], iată cum îi mângâie, zicându-le: „Să nu se tulbure inima voastră!" Prin această primă [parte a îndemnului] le arată puterea dumnezeirii Sale, de vreme ce El știe cele pe care le aveau în adâncul sufletului și le scoate la iveală[1437].

„Credeți în Dumnezeu; credeți și în Mine!"[1438], adică: „Toate cele cumplite vor trece. Căci credința în Mine și în Cel care M-a născut este mai puternică decât cele ce vin asupra voastră și nu va lăsa nimic supărător să vă stăpânească". Apoi adaugă: „În casa Tatălui Meu multe locașuri sunt"[1439]. Precum îl mângâie pe Petru când e tulburat, zicându-i: „Dar mai târziu Îmi vei urma", tot astfel și lor le dezvăluie această nădejde. Într-adevăr, ca ei să nu creadă că această prevestire a fost făcută doar aceluia, le spune: „În casa Tatălui Meu sunt multe locașuri. Altminteri, oare v-aș mai fi spus: «Mă duc să pregătesc un loc pentru voi»?", adică: „Acel loc, care [îl va primi] pe Petru, vă va primi și pe voi". Fiindcă acolo este o mare abundență de sălașuri și nu se poate spune că este nevoie de pregătire[1440]. Căci, de vreme ce a zis: „Nu puteți să-Mi urmați acum", ca ei să nu creadă că sunt respinși pentru totdeauna, a adăugat: „«Ca, unde sunt Eu, acolo să fiți și voi»[1441]. Am o atât de mare râvnă pentru venirea voastră, încât deja M-aș fi ocupat de aceasta dacă [sălașurile] voastre nu ar fost pregătite încă demult"; arătându-le că trebuie să fie foarte curajoși și încrezători.

2. Apoi, ca să nu pară că le vorbea cu scopul de a-i înșela, ci să creadă că așa este, adaugă: „Și unde Mă duc Eu voi știți, iar calea o știți"[1442]. Vezi cum le oferă dovada că a spus acestea nu orișicum?

1437 Lit. „le aduce la mijloc". Expresia este o metaforă străveche, inițial militară, redând modul deliberării fruntașilor de armată, care se adunau cu toții în cerc și puneau „la mijloc", adică între ei, în fața tuturor, chestiunile critice.

1438 *Ioan* 14, 1; ambele verbe sunt la imperativ.

1439 *Ioan* 14, 2.

1440 Pregătire pentru primirea lor. Așadar, ucenicii nu trebuiau să creadă că nu pot încă să Îl urmeze pe Hristos pentru că locul în care El mergea era unul pământesc, care avea nevoie de pregătire suplimentară pentru găzduirea lor. Vezi explicația din finalul paragrafului.

1441 *Ioan* 14, 3.

1442 *Ioan* 14, 4.

El zice aceasta întrucât cunoştea că sufletele lor erau dornice să afle de-acum acest lucru[1443]. Într-adevăr, Petru zicea ce zicea nu ca să afle, ci ca să-L urmeze. Dar, de vreme ce acela[1444] fusese mustrat şi El Însuşi îi arătase că ceea ce deocamdată părea cu neputinţă era [de fapt] cu putinţă[1445], întrucât ceea ce părea cu neputinţă îi insufla dorinţa de a cunoaşte cu exactitate acest lucru[1446], le spune: „Iar calea o ştiţi". Precum atunci când a zis: „Te vei lepăda de Mine", deşi niciunul din ei nu a rostit nimic, El, pentru că cerceta inima lor, a zis: „Să nu vă tulburaţi!", tot astfel şi aici, zicându-le: „Ştiţi", El vădea dorinţa din cugetul lor şi Însuşi le oferea prilej să-L întrebe.

Iar [întrebarea lui Petru]: „Unde Te duci?" [izvora] din multa sa iubire, pe când Toma zice de frică: „«Doamne, nu ştim unde Te duci». Nu ştim locul", zice, „«şi calea» care duce acolo «cum putem s-o ştim?»[1447]" Şi ia seama cu câtă reţinere [Îi vorbeşte]! Căci nu a zis: „Spune-ne locul", ci: „Nu ştim unde Te duci". De bună seamă, mai înainte toţi[1448] erau neliniştiţi să afle aceasta. Căci, dacă iudeii, ascultându-L, erau nedumeriţi, deşi doreau să scape de El, cu atât mai mult voiau să afle cei care îşi doreau să nu se despartă niciodată de El. Aşadar, deşi se temeau să-L întrebe, totuşi, din pricina multei iubiri şi a neliniştii, Îl întreabă.

Ce [zice] atunci Hristos? „Eu sunt Calea şi Adevărul şi Viaţa. Nimeni nu poate să vină la Tatăl decât prin Mine."[1449] Aşadar, de ce, întrebat fiind de Petru: „Unde Te duci?", nu a zis îndată: „Eu merg la Tatăl, dar voi nu puteţi să veniţi acum", ci a lansat un ocoliş de cuvinte atât de numeroase, alcătuind întrebări şi răspunsuri? Într-adevăr, iudeilor pe bună dreptate nu le zicea aceasta, dar ucenicilor de ce? Desigur, El le-a zis atât lor, cât şi iudeilor că de la Dumnezeu a ieşit[1450] şi la Dumnezeu Se duce[1451], iar acum afirmă acest lucru mai clar ca înainte. De altfel, iudeilor nu le-a zis atât de clar. Căci, dacă le-ar fi spus: „Nu puteţi veni la Tatăl decât prin Mine", îndată ar fi socotit spusa Lui o înfumurare; dar, acum

---

[1443] Anume unde Se ducea.

[1444] Petru.

[1445] Anume ca ucenicii să-L urmeze acolo unde Se ducea.

[1446] Anume unde Se ducea.

[1447] *Ioan* 14, 5.

[1448] Atât ucenicii, cât şi adversarii lui Hristos.

[1449] *Ioan* 14, 6.

[1450] *Cf. Ioan* 8, 42.

[1451] *Cf. Ioan* 7, 33.

ascunzându-le, îi aruncă în neliniște.

„Și pentru care pricină", zice, „i-a vorbit și lui Petru așa cum [le-a vorbit] și ucenicilor?" El știa multa lui ardoare, precum și faptul că mai ales din cauza ei va fi predispus să-l facă supărare. Așadar, ca să-l oprească, îi ascunde [unde Se duce]. Însă, după ce a reușit ceea ce Își dorea cu ajutorul neclarității și al discursului ascuns, le dezvăluie din nou aceasta[1452]. Căci, după ce-a zis: „Unde sunt Eu, nimeni nu poate veni", a adăugat: „În casa Tatălui Meu sunt multe locașuri" și din nou: „Nimeni nu vine la Tatăl decât prin Mine". Așadar, nu dorea să le zică aceasta de la început, ca să nu-i arunce într-o mai mare tristețe; dar, după ce i-a domolit, atunci le zice. Fiindcă El, prin mustrarea lui Petru, a aruncat asupra lor multă tristețe, iar ei, căzând în frica de a nu auzi aceleași cuvinte, mai mult erau reținuți.

„Eu sunt Calea." Aceasta este dovada că „nimeni nu vine decât prin Mine". Iar [cuvintele]: „Și Adevărul și Viața" sunt [semnul] că acestea se vor întâmpla negreșit. „Dacă Eu sunt Adevărul, nimic mincinos nu se găsește la Mine; iar dacă Eu sunt și Viața, moartea însăși nu va putea să vă împiedice să veniți [la Mine]. Pe de altă parte, dacă Eu sunt Calea, nu veți avea nevoie de călăuzitor; iar dacă Eu sunt și Adevărul, spusele Mele nu sunt o minciună; iar dacă Eu sunt și Viața, chiar dacă veți muri, veți dobândi cele pe care vi le-am pomenit." Așadar, faptul că El este Calea l-au și înțeles, l-au și încuviințat, dar pe celelalte nu le cunoșteau, deși nu îndrăzneau să afirme că nu le cunoșteau. Dar, cu toate acestea, au primit multă mângâiere din faptul că El e „Calea". „Deci, dacă am puterea", zice, „de a vă conduce la Tatăl, atunci fără îndoială veți ajunge acolo. Căci nu e posibil să veniți pe altă cale". Zicând mai înainte: „Nimeni nu poate veni la Mine dacă nu-l va trage Tatăl"[1453] și din nou: „Dacă Eu voi fi înălțat de pe pământ, pe toți îi voi trage la Mine"[1454] și acum din nou: „Nimeni nu vine la Tatăl decât prin Mine", arată că El Însuși este egal cu Cel care L-a născut.

Dar cum, după ce a zis: „Unde Mă duc voi știți, iar calea o știți", a adăugat: „Dacă M-ați fi cunoscut pe Mine, L-ați fi cunoscut și pe Tatăl Meu; și de acum Îl veți cunoaște și L-ați văzut"[1455]? În niciun

[1452] Anume unde Se duce.
[1453] *Ioan* 6, 44.
[1454] *Ioan* 12, 32.
[1455] *Ioan* 14, 7.

caz nu Se contrazicea pe Sine; într-adevăr, Îl știau, dar nu așa cum se cuvenea. Căci Îl știau ca Dumnezeu, dar ca Tată nu încă, fiindcă abia mai apoi Duhul, venind, le-a oferit lor toată cunoașterea. Spune ceva de felul acesta: „Dacă ați fi știut ființa și demnitatea Mea, ați fi știut-o și pe-a Tatălui. «Și de-acum Îl veți cunoaște și L-ați văzut»" (prima ține de viitor, a doua de prezent), adică: „Prin Mine". Iar „vedere" numește aici cunoașterea cea potrivită cu înțelegerea. Căci putem și să-i vedem, și să nu-i cunoaștem pe cei pe care îi vedem, dar nu putem și să-i cunoaștem, și să nu-i știm pe cei pe care îi cunoaștem[1456]. De aceea spune: „Și L-ați văzut", așa cum [Pavel] zice: „A fost văzut și de îngeri"[1457]. Deși nu a fost văzută însăși ființa Lui, totuși zice: „A fost văzut", desigur atât cât le-a fost cu putință să vadă.

Și s-a spus așa ca să afli că cine L-a văzut pe El L-a văzut pe Născătorul Lui. Dar ei L-au privit pe El nu în ființa-l dezvelită, ci îmbrăcat în trup. Vezi că și în alt loc numește cunoașterea „vedere"[1458], ca atunci când zice: „Fericiți cei curați cu inima, că aceștia Îl vor vedea pe Dumnezeu"[1459]. Iar „curați" îi numește pe cei izbăviți nu [doar] de desfrânare, ci de toate păcatele; căci orice păcat aduce în suflet o întinare.

3. Să facem, dar, totul ca să ne curățim întinăciunea. O curățește întâi baia [botezului]; apoi, sunt și alte căi, multe și felurite. Căci Dumnezeu, iubitor de oameni fiind, ne-a oferit, chiar și după aceea[1460], felurite căi de izbăvire. Prima dintre toate este cea prin milostenie. „Căci păcatele sunt curățite", zice, „prin milostenii și [fapte de] credință"[1461]. Nu mă refer la milostenia cea din nedreptate[1462], fiindcă aceasta nici nu este milostenie, ci cruzime și neomenie. Căci la ce folosește să-l dezbraci pe unul și să-l îmbraci pe altul? De bună seamă, fapta trebuie să-și aibă început din milostivire;

[1456] Sfântul Ioan recurge aici la un joc de cuvinte ce trădează calități de veritabil dialectician. Încă o dată precizăm că pledoaria sa pentru inutilitatea filosofiei profane (*Omilia* 2, 2-3; 9, 1; 66, 3 ș.a.) se datorează mai degrabă unor intenții pastorale și trebuie înțeleasă în contextul vremii, dominat încă de polemica dintre creștinism și filosofia păgână.

[1457] 1 *Timotei* 3, 16.

[1458] Lit. „numește vederea «cunoaștere»".

[1459] *Matei* 5, 8.

[1460] După botez.

[1461] Lit. „credințe", „dovezi de credință"; *cf. Înțelepciunea lui Isus Sirah* 3, 29.

[1462] Adică milostenia făcută din bunuri obținute nedrept.

aceasta însă e neomenie! Într-adevăr, chiar dacă vom împărţi toate [bunurile răpite] de la alţii, nu vom avea niciun câştig. O arată şi Zaheu, care a spus atunci[1463] că Îl împacă pe Dumnezeu dând înapoi de patru ori cele furate. În schimb, noi, care facem mii şi mii de răpiri, dând puţine, credem că Îl facem milostiv pe Dumnezeu, fără să ştim că mai mult Îl mâniem!

Într-adevăr, spune-mi, dacă ai aduce la altar un asin mort şi putrezit, pe care l-ai tras de la o răspântie sau de pe străzi, oare nu te-ar nimici toţi ca pe un blestemat şi un pângăritor? Ce, dar, dacă voi dovedi că jertfa cea din răpire este mai pângăritoare decât aceasta, ce fel de apărare vom avea? Căci să presupunem un bun de valoare obţinut prin răpire; oare nu este mai urât mirositor decât un asin mort? Vrei să afli cât de mare este putreziciunea [acestui] păcat? Ascultă-l pe proroc zicând: „S-au împuţit şi au putrezit rănile mele"[1464].

Tu însă te aştepţi ca, pentru cuvintele tale [de rugăciune], Dumnezeu să dea uitării relele pe care le faci; dar tu însuţi, prin răpirile şi lăcomiile pe care le faci, chiar Îl determini să Şi le amintească pururea, aşezându-ţi păcatul pe altar. Dar acum nu acesta este singurul tău păcat, ci unul şi mai grav decât el, anume faptul că întinezi sufletele sfinţilor[1465]. Căci aceasta este piatra [altarului] şi e sfinţită, iar acelea[1466] Îl poartă neîncetat pe Însuşi Hristos; şi îndrăzneşti să aduci acolo [bani obţinuţi] dintr-o asemenea necurăţie? „Nu", zici, „nu aceşti bani, ci alţii". Dar asta-i ridicol şi absurd! Nu ştii că, de-ar cădea chiar şi o picătură de nedreptate într-o mulţime mare de bani, toţi se întinează? Aşadar, precum dacă cineva, aruncând o murdărie într-un izvor curat, l-a făcut în întregime necurat, tot astfel, dacă în bogăţie pătrunde vreo lăcomie, face ca toată să răspândească de-acolo duhoarea.

Apoi, intrând în biserică, ne spălăm mâinile, dar inima nu o mai [spălăm]? Într-adevăr, oare mâinile noastre dau glas? Sufletul

---

1463 *Cf. Luca* 19, 8.

1464 *Psalmul* 37, 5 (6, după *Septuaginta*).

1465 A căror prezenţă era simbolizată, prin sfintele lor moaşte, în masa de piatră a altarului (vezi canonul 7 de la Sinodul al VII-lea Ecumenic). Amplasarea moaştelor de sfinţi mucenici în masa altarului reprezintă o tradiţie instituită încă din etapa primară a creştinismului. Primii creştini oficiau Liturghia chiar pe locul de suferinţă al mucenicilor sau – când acest lucru nu era posibil – în catacombe şi alte locuri ascunse păstrătoare ale sfintelor relicve.

1466 Sufletele sfinţilor.

produce cuvintele, spre acela caută Dumnezeu. Dacă acela este întinat, curăția trupului nu trebuie la nimic. Căci ce folos [ai] dacă îți speli mâinile cele din afară, iar pe cele dinăuntru le ai necurate? Într-adevăr, lucrul cumplit și care le răstoarnă pe toate este acesta, anume că, temându-ne de cele mărunte, le neglijăm pe cele însemnate. Prin urmare, a te ruga cu mâinile nespălate este indiferent, dar a [te ruga] cu mintea nespălată, acesta este culmea tuturor relelor.

Ascultă ce s-a zis și iudeilor care se preocupau de acest fel de necurății: „Spală bine de răutate inima ta! Până când se vor sălășlui în tine cugetele chinurilor tale?”[1467] Să ne spălăm și noi, nu cu noroi, ci cu apă curată; cu milostenie, iar nu cu lăcomie[1468]. Întâi eliberează-te de răpire și atunci arată-ți milostenia. „Întoarce-te de la rău și fă binele!”[1469] Reține-ți mâinile de la orice lăcomie și așa îndreaptă-le spre milostenie. Dar, dacă prin aceleași [mâini] îi despuiem pe unii și îi îmbrăcăm [pe alții], chiar dacă nu cu cele furate de la aceia, nici așa nu scăpăm de pedeapsă. Căci materia ispășirii devine materia întregii fărădelegi. De bună seamă, este mai bine să nu facem milostenie decât să o facem în acest fel. Fiindcă și lui Cain i-ar fi fost mai bine să nu aducă jertfă deloc[1470].

Iar dacă cel care a adus lucruri mai neînsemnate L-a mâniat pe Dumnezeu, atunci cel care le dă pe cele ale altora cum nu-L mânie? „Eu ți-am spus”, zice, „«să nu furi!»[1471], iar tu Mă cinstești din acestea? Ce crezi? Că găsesc vreo plăcere în ele?” De aceea, îți va zice: „Ai cugetat fărădelege, că voi fi asemenea ție; te voi mustra și voi pune înaintea feței tale păcatele tale”[1472]. Totuși fie ca nimeni să nu audă glasul acesta, ci, lucrând milostenia curată și având candelele strălucitoare, așa să intrăm în cămara Mirelui, cu harul și cu iubirea de oameni ale Domnului nostru Iisus Hristos, Căruia fie slava în vecii vecilor. Amin!

1467 *Ieremia* 4, 14.
1468 De remarcat figura chiasmului: „Nu cu noroi (a), ci cu apă curată (b); cu milostenie (b'), nu cum lăcomie (a')”.
1469 *Psalmul* 36, 27.
1470 *Cf. Facerea* 4, 3.
1471 *Ieșirea* 20, 15.
1472 *Psalmul* 49, 22.

Omilia 74

„Filip Îi zice: «Doamne, arată-ni-L nouă pe Tatăl și ne este de ajuns». Iisus îi zice: «De atâta vreme sunt cu voi și nu M-ai cunoscut, Filipe? Cine M-a văzut pe Mine L-a văzut pe Tatăl».” (*Ioan* 14, 8-9)

1. Prorocul le zicea iudeilor: „Ai avut înfățișare de desfrânată, nu te-ai rușinat în văzut tuturor”[1473]. După cum se pare, el a zis acestea cu dreptate nu doar acelei cetăți[1474], ci și celor care privesc în față Adevărul cu nerușinare. De bună seamă, când Filip a zis către Hristos: „Arată-ni-L nouă pe Tatăl Tău”, îi spune: „De atâta vreme sunt cu voi și nu M-ai cunoscut, Filipe?”; și, cu toate acestea, sunt unii care, chiar și după aceste cuvinte, Îl separă pe Fiul de Născătorul Lui. Dar ce fel de apropiere cauți mai mare decât aceasta? Într-adevăr, sunt unii care, din cauza acestei spuse, au căzut chiar în boala lui Sabelie[1475]. Însă, lăsându-i și pe aceștia, și pe aceia, ca unii care încalcă legea în sensuri diametral opuse, să vedem [înțelesul] exact al cuvintelor.

„De atâta vreme sunt cu voi”, zice, „și nu M-ai cunoscut, Filipe?” „Dar ce? Ești Tu Părintele pe Care Îl caut?” „Nu”, zice. De aceea nu a spus: „Nu L-ai cunoscut”, ci: „Nu M-ai cunoscut”; nimic altceva nu evidenția decât faptul că Fiul nu este altceva decât ceea ce este Tatăl, rămânând totuși Fiu. Dar de unde a ajuns Filip la această [rugăminte]? El zicea: „Dacă M-ați fi cunoscut pe Mine, L-ați fi cunoscut și pe Tatăl Meu”[1476], iar aceasta a spus-o adesea

---

[1473] *Ieremia* 3, 3.
[1474] Ierusalimul.
[1475] Sabelie (Sabellius, fl. cca 215), originar se pare din Nordul Africii, a fost un preot în Roma, în timpul papei Zefirin (Zephyrinus, 198-217). Sabelie învăța că Dumnezeu este unul în persoană, iar Tatăl, Fiul și Sfântul Duh sunt doar moduri sau manifestări succesive în istorie ale unicei persoane divine; Același Dumnezeu apare ca Tatăl la creație, ca Fiu în opera de mântuire și ca Duh Sfânt în lucrarea sfințitoare. Erezia s-a numit fie sabelianism, fie monarhianism modalist, fie patripasianism (în Apus).
[1476] *Ioan* 14, 7.

și iudeilor. Așadar, fiindcă Petru L-a întrebat deseori și iudeii [la fel]: „Cine este Tatăl?" și fiindcă L-a întrebat și Toma și niciunul nu a aflat ceva lămurit, ci încă nu pricepeau cuvintele Lui, atunci Filip, ca să nu pară supărător, nici să Îl deranjeze, cerându-i și el după iudei: „Arată-ne nouă pe Tatăl", a adăugat: „«Și ne este de ajuns»[1477]; nu căutăm nimic mai mult". Cu toate acestea, Hristos le zicea: „Dacă M-ați fi cunoscut pe Mine, L-ați fi cunoscut și pe Tatăl Meu" și prin Sine Însuși Îl descoperea pe Tatăl. [Filip] însă a inversat ordinea, zicând: „Arată-L pe Tatăl", ca și cum pe Hristos Îl știa cu exactitate.

Totuși Hristos nu-l mai rabdă, ci îl pune pe calea cea dreaptă, convingându-l să Îl afle pe Tatăl prin El. Dar el voia să-L vadă cu acești ochi ai trupului, poate pentru că auzea despre proroci că ei L-au văzut pe Dumnezeu. Dar, o, Filipe, acelea erau un pogorământ[1478]! De aceea, Hristos zicea: „Pe Dumnezeu nimeni nu L-a văzut vreodată"[1479]; și din nou: „Oricine a auzit de la Dumnezeu și a învățat vine la Mine"[1480]; „Nici glasul Lui nu l-ați auzit, nici chipul Lui nu l-ați văzut"[1481]; iar în Vechiul [Testament]: „Nimeni nu va vedea fața Mea și va trăi"[1482]. Deci ce [face] Hristos? Îi [zice] foarte mustrător: „De atâta vreme sunt cu voi și nu M-ai cunoscut, Filipe?"[1483] Și nu a zis: „Nu M-ai văzut", ci: „Nu M-ai cunoscut".

„Oare pe Tine", zice [Filip], „vreau să Te aflu? Pe Tatăl Tău caut să-L văd acum; iar Tu îmi zici: «Nu M-ai cunoscut». Deci ce legătură are aceasta cu [cererea mea]?" Una multă, desigur. Căci, întrucât El este ceea ce este Tatăl, rămânând totuși Fiu, pe bună dreptate Îl arată în Sine Însuși pe Născătorul Său. Apoi, ca să deosebească ipostasurile, zice: „Cine M-a văzut pe Mine L-a văzut pe Tatăl"[1484], ca nu cumva cineva să afirme că Tatăl și Fiul sunt același [ipostas][1485]. Căci, dacă El Însuși ar fi fost Tatăl, nu ar fi zis: „Cine M-a văzut pe Mine L-a văzut pe Acela".

[1477] *Ioan* 14, 8.
[1478] Tema este discutată pe larg în *Omilia* 15, 1 (în Sfântul Ioan Gură de Aur, *Omilii la Evanghelia după Ioan*, vol. 1, p. 150). O discuție despre termenul „pogorământ" la Sfântul Ioan, în Stylianos Papadopoulos, *Gândirea teologică a Sfântului Ioan Hrisostom*, trad. S. Preda, Ed. Bizantină, București, 2013, pp. 83-85.
[1479] *Ioan* 1, 18. Cuvintele aparțin de fapt evanghelistului.
[1480] *Ioan* 6, 45.
[1481] *Ioan* 5, 37.
[1482] *Cf. Ieșirea* 33, 20.
[1483] *Ioan* 14, 9.
[1484] *Ioan* 14, 9.
[1485] Lit. „că același este Tatăl, același este Fiul". Din nou, aluzie la modalismul sabelian.

Dar cum nu i-a zis: „Ceri ceva cu neputință și care nu este pe potriva omului, căci aceasta[1486] este cu putință doar pentru Mine"? De vreme ce Filip a zis: „Și ne este de ajuns", ca și când pe El Îl cunoștea, îi arată că nici pe El nu L-a văzut[1487]. Căci, cu siguranță, Filip L-ar fi văzut pe Tatăl dacă ar fi fost în stare [să-L vadă] pe Fiul. Motiv pentru care îi zicea: „«Cine M-a văzut pe Mine L-a văzut pe Tatăl.» Dacă cineva M-a văzut pe Mine Îl va vedea și pe Acela". Spune ceva de felul acesta: „Nu e cu putință să Mă vezi[1488] nici pe Mine, nici pe Acela". Căci Filip căuta cunoașterea prin vedere. Și, întrucât credea că L-a văzut pe El și voia să-L vadă la fel și pe Tatăl, îi arată că nici pe El nu L-a văzut. Iar dacă cineva ar numi aici cunoașterea „vedere", nu-l contrazic. Într-adevăr, [ar fi putut] zice: „Cel care M-a cunoscut pe Mine L-a cunoscut pe Tatăl"[1489]. Totuși nu a spus aceasta, ci, dorind să înfățișeze deoființimea, a zis[1490]: „Cel care știe ființa Mea o știe și pe a Tatălui".

„Și de ce [a zis] aceasta[1491], câtă vreme și cel care știe creația Îl știe pe Tatăl[1492]?" Totuși toți știu și au văzut creația, dar nu toți Îl știu pe Dumnezeu[1493]. Pe de altă parte, să luăm seama ce caută Filip să vadă. Oare înțelepciunea Tatălui? Oare bunătatea Lui[1494]? Nu, ci chiar ceea ce este Dumnezeu în Sine, însăși ființa Lui. La aceasta deci îi răspunde Hristos: „Cel care M-a văzut pe Mine...". Iar cel care a văzut creația nu a văzut și ființa lui Dumnezeu.

„Dacă cineva M-a văzut pe Mine L-a văzut pe Tatăl Meu", zice. Dacă El ar fi fost de o altă ființă, nu ar fi zis asta. Dar, ca să mă folosesc și de un argument mai grosier, nimeni care nu cunoaște aurul

---

1486 A-L vedea pe Tatăl în ființa Sa.

1487 Adică nu a dedus din Persoana lui Iisus ființa dumnezeiască comună atât Fiului, cât și Tatălui.

1488 Adică să percepi cu ochi trupești ființa dumnezeiască pură.

1489 *Cf. Ioan* 14, 7.

1490 Desigur, următoarea replică nu a fost rostită propriu-zis de Mântuitorul. Nu este singurul loc în care Sfântul Ioan atribuie Mântuitorului sau altor persoane biblice parafraze menite să lămurească un înțeles sau altul. În cazul de față, avem de a face cu o explicitare în sens homoousian a versetului *Ioan* 14, 9, în care se subliniază, așadar, nu *faptul de a ști* ființa divină, ci *comuniunea de ființă* a Fiului cu Tatăl. De altfel, cunoașterea ființei divine în sine, în sensul cuprinderii și definirii ei ca pe un obiect de intelecție, este imposibilă creaturii, fie ea umană sau angelică, fie în viața prezentă sau în cea viitoare (vezi *Omilia* 2, 4; *Omilia* 15, 2, în trad. cit., pp. 44, 151-152).

1491 Anume parafraza de mai sus: „Cel care știe ființa Mea o știe și pe a Tatălui".

1492 *Cf. Romani* 1, 19-20.

1493 *Cf. Romani* 1, 21.

1494 Însușiri ale lui Dumnezeu pe care le deducem din contemplarea creației.

nu poate să vadă în argint ființa aurului; căci firea unui lucru nu se arată printr-un intermediar[1495]. Pentru aceasta bine l-a și mustrat, zicându-i: „«De atâta vreme sunt cu voi...» Te-ai bucurat de o asemenea învățătură, ai văzut semne [arătate] cu autoritate și toate cele ce erau proprii dumnezeirii și pe care le lucrează doar Tatăl: păcate dezlegate[1496], taine scoase la iveală[1497], moartea retrăgându-se[1498], o creație făcută din pământ[1499], «și nu M-ai cunoscut?»"

2. Într-adevăr, de vreme ce era îmbrăcat în trup, de aceea a zis: „«Nu M-ai cunoscut». L-ai văzut pe Tatăl[1500]? Nu căuta să vezi mai mult; căci prin Acela M-ai văzut pe Mine. Dacă M-ai văzut pe Mine, nu mai iscodi; căci în Mine L-ai cunoscut și pe Acela. «Nu crezi că Eu sunt în Tatăl?»[1501]", adică: „Mă arăt în ființa aceea. «Cuvintele pe care Eu le grăiesc nu le grăiesc de la Mine»[1502]".

Ai văzut apropierea Lor cea peste măsură și dovada ființei unice? „Iar Tatăl, Care rămâne în Mine, El Însuși face [aceste] lucrări."[1503] Cum, începând de la cuvinte, a ajuns la lucrări? Căci continuarea firească ar fi fost să zică: „El Însuși grăiește aceste cuvinte". De fapt însă aici Se referă la două lucruri [deodată], la învățătură și la minuni; sau [zice astfel] fiindcă și cuvintele erau lucrări.

Atunci cum le lucrează [Tatăl] Însuși? Din contră, în altă parte chiar zice: „Dacă nu fac lucrările Tatălui Meu, să nu Mă credeți!"[1504] Deci cum spune aici că Tatăl lucrează? Ca să arate același lucru, anume că nu este nimic interpus între Tatăl și Fiul. Ceea ce spune are înțelesul următor: „Nu într-un fel lucrează Tatăl și în alt fel lucrez Eu"; într-adevăr, în alt loc și El, și Tatăl lucrează, când zice: „Tatăl Meu până acum lucrează; și Eu lucrez"[1505]; acolo arată nedeosebirea lucrărilor, aici identitatea lor. Iar dacă, la prima vedere,

---

1495 Același argument, în *Omilia* 61, 3: „Pentru că nici ființa, nici puterea nu pot fi aflate printr-un intermediar".
1496 *Cf. Matei* 9, 2, 5-6.
1497 *Cf. Matei* 11, 25, 27.
1498 *Cf. Ioan* 11, 43-44.
1499 *Cf. Ioan* 9, 6, cu referire la aplicarea pe ochii orbului a tinei amestecate cu salivă.
1500 În minunile enumerate mai sus.
1501 *Ioan* 14, 10.
1502 *Ioan* 14, 10.
1503 *Ioan* 14, 10.
1504 *Ioan* 10, 37.
1505 *Ioan* 5, 17.

aceste cuvinte arată umilința, să nu te miri. Căci, după ce a zis mai întâi: „Nu crezi”, [abia] atunci a rostit acestea, arătând că Și-a alcătuit astfel vorbele pentru a-l conduce la credință. Fiindcă El pătrundea în inimile lor[1506].

„Credeți că Eu sunt în Tatăl și Tatăl în Mine?”[1507] „Trebuia ca voi[1508], auzind «Tatăl» și «Fiul», să nu căutați nimic altceva pentru a înfățișa înrudirea Lor după ființă. Dacă însă aceasta nu vă este de ajuns pentru a vădi aceeași cinste și aceeași ființă a Lor, învățați-le totuși din lucrări. Dacă [vorbele]: «Cine M-a văzut pe Mine L-a văzut pe Tatăl Meu» le-ar fi zis cu privire la lucrări, nu ar fi spus apoi: «Iar dacă nu, credeți-Mă pentru lucrări»[1509].” Apoi, ca să arate că poate [să lucreze] nu doar acestea, ci și altele cu mult mai mari decât acestea, afirmă acest lucru cu asupra de măsură. Căci nu spune: „Și mai mari decât acestea pot să fac”, ci ceva care era cu mult mai minunat: „Pot să dau și altora”, zice, „să facă și mai mari decât acestea. «Adevărat, adevărat zic vouă: cel care crede în Mine va face și el lucrările pe care le fac Eu, și mai mari decât acestea va face, pentru că Mă duc la Tatăl»[1510]”. Adică: „De acum înainte, vouă vă aparține facerea de minuni; căci Eu plec”.

Apoi, după ce a încheiat ceea ce discursul cerea, spune: „Orice veți cere în numele Meu veți primi, aceea chiar Eu o voi face, ca Tatăl să fie slăvit în Mine”[1511]. Vezi din nou cum El Însuși face aceasta? Căci zice: „Eu voi face”. Și nu a spus: „Cer de la Tatăl”, ci: „Ca Tatăl să fie slăvit în Mine”. Și e drept că în alt loc zicea: „Dumnezeu Îl va preaslăvi în Sine Însuși”[1512]. Aici însă El Însuși Îl va preaslăvi pe Tatăl. Într-adevăr, când Fiul Se va arăta având putere mare, atunci Născătorul Său va fi preaslăvit. Și ce înseamnă: „În numele Meu”? Ceea ce apostolii spuneau: „În numele lui Iisus Hristos, scoală-te și umblă!”[1513] Căci toate semnele pe care le făceau El Însuși le lucra, „iar mâna Domnului era cu ei”[1514].

[1506] Lit. „pășea în inimile lor”, cu sensul: „Cunoștea cu desăvârșire toate gândurile lor”. Aceeași metaforă apare și în *Omilia* 68, 1, explicată în nota aferentă.
[1507] *Ioan* 14, 11.
[1508] Aici Sfântul Ioan se adresează retoric lui Filip și celorlalți ucenici laolaltă.
[1509] *Ioan* 14, 11.
[1510] *Ioan* 14, 12.
[1511] *Ioan* 14, 13.
[1512] *Ioan* 13, 32.
[1513] *Faptele* 3, 6.
[1514] *Faptele* 11, 21.

„Eu voi face"[1515], zice. Vezi autoritatea Lui? Cele [lucrate] prin alții El Însuși le face; dar oare nu are putere asupra celor [lucrate] prin El, ci este obiectul acțiunii Tatălui? Și cine ar putea spune asta? „Dar pentru care motiv afirmă El acest lucru în a doua parte [a enunțului]?[1516]" Ca să confirme discursul Său și să arate că [spusele] anterioare se datorau pogorământului. Iar [cuvintele]: „Mă duc la Tatăl" înseamnă aceasta: „Nu voi pieri, ci rămân în demnitatea-Mi proprie și sunt în ceruri". Pe toate acestea le zicea ca să-i îmbărbăteze. Într-adevăr, fiindcă era de așteptat ca ei, încă neștiind învățătura despre Înviere[1517], să își închipuie ceva trist, le făgăduiește că le va da lor unele ca acestea, pretutindeni îngrijindu-Se de ei și arătând că rămâne neîncetat [cu ei]; și nu doar că rămâne, ci că le va arăta o putere chiar mai mare.

3. Așadar, să Îl urmăm pe El și să luăm crucea. Într-adevăr, chiar dacă nu e nicio prigoană, e totuși vreme potrivită pentru o altă moarte. Căci [Pavel] spune: „Să omorâți mădularele voastre cele pământești!"[1518] Să stingem deci pofta, să omorâm mânia, să ucidem invidia! Aceasta este „jertfa cea vie"[1519]. Această jertfă nu se sfârșește în cenușă, nici nu se răspândește în fum, nici nu are nevoie de lemne, de foc și de cuțit. Fiindcă are drept foc și cuțit pe Duhul Sfânt. Folosindu-te de cuțitul acesta, taie împrejur de la inima ta ceea ce e de prisos și străin, deschide-ți urechile astupate! Căci bolile și poftele viclene opresc de obicei intrarea cuvântului. Într-adevăr, și pofta de bani, stând în fața [inimii], nu-i permite să audă discursul despre milostenie și invidia, fiind de față, ridică un zid înaintea învățăturii despre iubire; iar vreo altă boală, căzând iarăși asupra ei, o face încă mai greoaie la orice.

Să omorâm, dar, poftele viclene! Căci e de ajuns și să vrei, și se sting toate. Într-adevăr, să nu privim la aceasta, anume la faptul că iubirea de bani e tiranică, ci la faptul că tirania ei se datorează ușurătății noastre. De pildă, mulți declară că nici nu știu ce e argintul. De bună seamă, pofta însăși nu este firească. Căci cele firești au

[1515] *Ioan* 14, 14.
[1516] Adică de ce Hristos a menționat întâi că ei vor face lucrări miraculoase (*cf. Ioan* 14, 12), iar abia mai apoi că, de fapt, El Însuși le va face (*cf. Ioan* 14, 13-14)?
[1517] Același punct de vedere, și în *Omilia* 66, 1.
[1518] *Coloseni* 3, 5.
[1519] *Romani* 12, 1.

fost sădite de mai înainte, chiar de la început; dar aurul și argintul chiar mult timp nu se cunoșteau ce sunt. Așadar, de unde a crescut pofta însăși? Din slava deșartă și din ușurătatea cea mai de pe urmă.

Într-adevăr, dintre pofte, unele țin de necesitate, altele de fire, altele însă de niciuna din acestea. De pildă, sunt firești și necesare cele câte, dacă se întâmplă să nu fie satisfăcute, distrug viața, cum ar fi pofta de mâncare, de băutură și de somn. Iubirea trupească este firească, nu și necesară. Căci mulți au biruit-o și nu au pierit. Dar pofta de bani nu este nici firească, nici necesară, ci de prisos; iar dacă ne dorim, nu îngăduim stăpânirea din partea ei. De fapt, chiar Hristos, vorbind despre feciorie, spune: „Cine poate primi să primească"[1520]; dar despre bani nu a zis astfel, ci cum? „Dacă cineva nu-și leapădă toate averile, nu este vrednic de Mine."[1521] Îndeamnă ceea ce era ușor; dar lasă la libera alegere ceea ce îi depășește pe mulți.

Atunci de ce ne lipsim pe noi înșine de orice apărare? Căci cel care e cucerit de o patimă mai tiranică nu va suferi multă pedeapsă, dar cel care e robit de una slabă s-a lipsit de orice apărare. Fiindcă ce vom răspunde când ne va zice: „M-ați văzut că flămânzesc și nu Mi-ați dat de mâncare"[1522]. Ce apărare vom avea? Oare în orice caz vom pune înainte sărăcia? Dar nu suntem mai săraci decât văduva aceea, care, aruncând doi oboli[1523], i-a întrecut pe toți[1524]. Căci Dumnezeu nu cere cantitatea jertfei, ci măsura voinței; iar aceasta se datorează purtării Sale de grijă.

Minunându-ne, dar, de a Sa iubire de oameni, să jertfim ceea ce stă în puterea noastră, astfel încât și în viața prezentă, și în cea viitoare, dobândind multa iubire de oameni a lui Dumnezeu, să ne putem bucura de bunătățile făgăduite, cu harul și cu iubirea de oameni[1525] ale Domnului nostru Iisus Hristos, Căruia fie slava în vecii vecilor. Amin.

[1520] *Matei* 19, 12.
[1521] *Cf. Luca* 14, 33.
[1522] *Matei* 25, 42.
[1523] Obolul – mică subdiviziune monetară, din aramă; servea la mici cumpărături și la darea restului.
[1524] *Cf. Marcu* 12, 41-44; *Luca* 21, 1-4.
[1525] Figura de stil a repetiției (sintagma „iubirea de oameni" e repetată de trei ori în aceeași frază) era îndrăgită și des întrebuințată în poziții-cheie de Sfântul Ioan (vezi finalul *Omiliei* 88: „...prin lucrarea bunătăților celor veșnice, să dobândim bunătățile cele veșnice, prin harul și prin iubirea de oameni..."). Ea avea un rol catehetic important, acela de a fixa în mințile ascultătorilor diferite concepte fundamentale.

Omilia 75

„Dacă Mă iubiți, păziți poruncile Mele; iar Eu Îl voi ruga pe Tatăl și vă va da alt Mângâietor, ca să rămână cu voi în veac, Duhul Adevărului, pe Care lumea nu poate să-L primească, pentru că nu-L vede, nici nu-L cunoaște." (*Ioan* 14, 15-17)

1. Mai presus de toate ne trebuie lucrări și fapte, nu demonstrații prin cuvinte. Căci a vorbi și a promite este pentru oricine mai lesne, dar a făptui nu este la fel de ușor. Dar de ce am zis aceste lucruri? Pentru că în zilele noastre sunt mulți care declară că se tem de Dumnezeu și că-L iubesc, dar care prin faptele lor dovedesc cele contrare. Dumnezeu însă caută iubirea [arătată] prin fapte. De aceea le și zicea ucenicilor: „Dacă Mă iubiți, păziți poruncile Mele". Într-adevăr, după ce le-a spus: „Orice veți cere, Eu voi face"[1526], ca să nu creadă că simpla cerere are putere, a adăugat: „«Dacă Mă iubiți»", spune, „atunci voi face". Iar de vreme ce era de așteptat ca ei chiar auzind: „Eu Mă duc la Tatăl", să se tulbure, le spune: „Nu aceasta înseamnă a iubi, anume a te tulbura acum, ci a te supune celor zise. V-am dat poruncă să vă iubiți unii pe alții[1527]; ca așa să faceți unii altora, precum și Eu v-am făcut vouă. Aceasta este iubirea, anume a te supune acestor [cuvinte] și a da ascultare Celui dorit".

„Și Îl voi ruga pe Tatăl și vă va da alt Mângâietor."[1528] Iarăși discursul se datorează pogorământului. Căci, de vreme ce era de așteptat ca ei, necunoscându-L încă, să caute foarte mult acea împreună-petrecere cu El, vorbele Lui, prezența Lui în trup, și să nu primească nicio mângâiere în lipsa Lui, ce le spune? „Voi ruga pe Tatăl și vă va da alt Mângâietor", adică: „Altul ca Mine". Să se rușineze și cei care suferă de boala lui Sabelie[1529] și cei care nu au

---

[1526] *Ioan* 14, 13.
[1527] *Cf. Ioan* 15, 12.
[1528] *Ioan* 14, 16.
[1529] Despre Sabelie vezi nota din *Omilia* 74, 1, și cea din Sfântul Ioan Gură de Aur, *Omilii la Evanghelia după Ioan*, vol. 1, p. 95, n. 203.

părerea cuvenită despre Duhul. Căci minunea din discursul Lui este aceasta, anume că a doborât dintr-o singură lovitură ereziile diametral opuse. Într-adevăr, spunând: „Alt", arată deosebirea ipostasului Aceluia; spunând însă: „Mângâietor", [arată] înrudirea de ființă. Dar de ce spune: „Voi ruga pe Tatăl"? Pentru că, dacă ar fi zis: „Eu Îl voi trimite", ei nu ar fi crezut în același fel; dar lucrul de care Se preocupa acum era acesta, anume ca ei să-L creadă. De bună seamă, mai târziu El Însuși spune că Îl trimite, zicând: „Luați Duh Sfânt"[1530]; aici însă spune că Îl roagă pe Tatăl, ca să facă discursul Său vrednic de crezare pentru ei.

„De vreme ce[1531] Ioan spune despre El: «Din plinătatea Lui noi toți am primit»[1532], cum primește de la Altul ceea ce avea? Și din nou: «El vă va boteza cu Duh Sfânt și cu foc»[1533]. Ce anume avea El mai mult decât apostolii, dacă urma să Îl roage pe Tatăl să Îl dea altora, când aceia deseori par că fac aceasta chiar fără rugăciune? Și cum coboară[1534] Acesta de la [Fiul] Însuși, dacă este trimis de Tatăl, prin rugăciune? Și cum este trimis de Altul Cel care pretutindenea este și «împarte fiecăruia deosebi, după cum voiește»[1535] și zice cu autoritate: «Osebiți-Mi pe Pavel și pe Barnaba»[1536]?" Deși acești slujitori Îi slujeau lui Dumnezeu, totuși El i-a chemat cu autoritate la lucrarea Lui proprie nu pentru că îi chema la o lucrare diferită, ci ca să Își arate puterea.

„Atunci", zici, „ce înseamnă «Îl voi ruga pe Tatăl»?" Arată prilejul venirii [Duhului]. Căci, când i-a curățit prin jertfa Sa, atunci Duhul Sfânt a coborât. Și de ce nu venea asupra lor atunci când El era cu ei? Pentru că jertfa încă nu fusese adusă. Însă, fiindcă de-acum și păcatul a fost dezlegat și ucenicii erau trimiși la pericole și se dezbrăcau pentru lupte, trebuia să vină Cel care-i unge[1537]. Dar pentru care pricină Duhul nu vine îndată după Înviere? Pentru ca, [abia] după ce vor fi cuprinși de multă dorință după El, cu mult har să Îl primească. De bună seamă, cât timp Hristos era cu ei, nu erau în necaz. Dar, după ce a plecat,

---

[1530] *Ioan* 20, 22.
[1531] Replica aparține unui ascultător nedumerit.
[1532] *Ioan* 1, 16.
[1533] *Luca* 3, 16.
[1534] Lit. „coboară in zbor" (ἐφίπταται).
[1535] 1 *Corinteni* 12, 11.
[1536] *Faptele* 13, 2.
[1537] Ungerea luptătorilor înainte de luptă e o metaforă pentru primirea harului Duhului.

văzându-se goi şi fiind cuprinşi de multă frică, cu multă dorire urmau să-L primească.

„Rămâne cu voi."[1538] Aceasta arată că El nici după moarte nu Se depărtează. Ca nu cumva, auzind de „Mângâietorul", să bănuiască o altă întrupare din nou şi să aştepte să Îl vadă cu ochii lor, îndreptându-i le spune: „«Pe Care lumea nu-L poate primi, pentru că nu-L vede»[1539]. Căci nu va fi împreună cu voi la fel ca Mine; ci va locui în înseşi sufletele voastre"; căci aceasta înseamnă: „În voi va fi"[1540]. Şi Îl numeşte „Duhul Adevărului", prin aceasta făcând trimitere la prefigurările din Vechiul [Testament].

„Ca să fie cu voi."[1541] Ce înseamnă: „Ca să fie cu voi"? Ceea ce El Însuşi spune: „Eu sunt cu voi"[1542]. În plus, lasă de înţeles şi altceva, anume: „El nu va suferi cele pe care [le sufăr] Eu, nici nu va pleca de la voi. «Pe El lumea nu-L poate primi, pentru că nu-L vede»". „Totuşi spune-mi: ce poate fi văzut care să aparţină Celorlalte Persoane?" Nimic. Dar aici [prin „vedere"] numeşte cunoaşterea. Într-adevăr, a adăugat: „Nici nu Îl cunoaşte"[1543]. Căci prin „vedere" poate să Se refere şi la cunoaşterea exactă. De bună seamă, de vreme ce dintre simţuri vederea este mai pătrunzătoare, El înfăţişează prin ea cunoaşterea exactă. Iar prin „lume" îi numeşte aici pe cei vicleni, chiar astfel mângâindu-i pe ucenici prin faptul că le oferă un dar deosebit[1544].

Priveşte în câte feluri a înălţat discursul Său cu privire la Duhul! A zis: „El este altul ca Mine"; a zis: „Nu vă las"; a zis: „Vine doar la voi, la fel ca şi Mine"; a zis: „Rămâne în voi"; dar nici aşa nu a alungat de la ei tristeţea. Căci ei încă Îl căutau pe El şi tovărăşia Lui; aşadar, îngrijindu-Se de acest lucru, le spune: „«Nici Eu nu vă voi lăsa orfani; vin la voi.»[1545] Nu vă înfricoşaţi", spune, „nu pentru aceasta v-am zis că vă trimit alt Mângâietor, ca şi când Eu Însumi M-aş despărţi de voi pentru totdeauna; nu de aceea v-am zis: «Rămâne la voi», ca şi când nu vă voi mai vedea. Căci şi Eu

[1538] *Cf. Ioan* 14, 16.
[1539] *Ioan* 14, 17.
[1540] *Ioan* 14, 17.
[1541] *Ioan* 14, 16.
[1542] *Matei* 28, 20.
[1543] *Ioan* 14, 17.
[1544] Acela de a fi singurii care-L pot vedea şi primi pe Duhul Sfânt, spre deosebire de lumea necredincioasă, oarbă şi opacă faţă de prezenţa şi lucrarea Duhului.
[1545] *Cf. Ioan* 14, 18.

Însumi vin la voi. «Nu vă las orfani»". Într-adevăr, fiindcă inițial li se adresa: „Copilași", de aceea și aici zice: „Nu vă voi lăsa orfani".

2. Deci la început zicea: „Veți veni unde Eu Mă duc"; și: „În casa Tatălui Meu multe locașuri sunt"[1546]; aici însă, fiindcă vremea aceea era îndelungată, Îl dă lor pe Duhul. Întrucât însă, neștiind ei ce însemnau cuvintele Lui, nu aveau o mângâiere potrivită, le zice: „Nu vă voi lăsa orfani". Căci mai ales acest lucru îl căutau. Dar, întrucât [cuvintele]: „Vin la voi" arătau o prezență, ca să nu caute iarăși aceeași prezență ca cea anterioară, ia seama cum nu a zis aceasta în chip lămurit, ci l-a lăsat de înțeles. Fiindcă, după ce a spus: „Încă puțin și lumea nu Mă va [mai] vedea", a adăugat: „Voi însă Mă veți vedea"[1547]; ca și când ar fi zis: „Vin la voi, nu la fel ca mai înainte, când eram mereu împreună cu voi în fiece zi". Și, ca ei să nu spună: „Atunci cum le-ai zis iudeilor: «De-acum nu Mă veți mai vedea»?", dezleagă contradicția zicând: „Doar la voi", fiindcă și Duhul este de același fel [cu El]. „«Pentru că Eu sunt viu, și voi veți fi vii.»[1548] Într-adevăr, Răstignirea nu ne desparte pentru totdeauna, ci doar Mă ascunde pentru o scurtă clipă." Dar mi se pare că Se referă nu doar la viața prezentă, ci și la cea viitoare.

„În ziua aceea veți cunoaște că Eu sunt în Tatăl și voi în Mine și Eu în voi."[1549] Așadar, expresia privitoare la Tatăl arată ființa, iar cea privitoare la ei arată armonia lor cu El și ajutorul de la Dumnezeu. „Și cum are sens", zice, „acest lucru? Spune-mi! Cum are deci sens ceea ce e contrar?" Într-adevăr, multă și foarte nemărginită este deosebirea dintre Hristos și ucenici. Iar dacă-s puse aceleași cuvinte, nu te mira! Căci Scriptura adesea poate să folosească aceleași cuvinte atribuite lui Dumnezeu și oamenilor, dar nu în același fel. Fiindcă suntem numiți și „dumnezei"[1550] și „fii ai lui Dumnezeu"[1551], dar aceste cuvinte nu au aceeași tărie când sunt atribuite nouă și când sunt atribuite lui Dumnezeu. Și Fiul este numit „icoană"[1552]

[1546] *Ioan* 14, 2.
[1547] *Ioan* 14, 19. Ambele verbe în original sunt la timpul prezent („Mă vede", „Mă vedeți"). Vederea Mântuitorului de către ucenici este înțeleasă ca un fapt deja împlinit, din perspectiva veșniciei divine, unde nu există viitor sau trecut.
[1548] *Ioan* 14, 19.
[1549] *Ioan* 14, 20.
[1550] *Psalmul* 81, 6.
[1551] *Galateni* 3, 26.
[1552] *Coloseni* 1, 15.

şi „slavă"[1553], şi noi; totuşi deosebirea e mare. Şi din nou: „Iar voi sunteţi ai lui Hristos, iar Hristos al lui Dumnezeu"[1554], dar nu în acelaşi fel Hristos este al lui Dumnezeu şi noi ai lui Hristos.

Dar ce înseamnă ceea ce spune? „Când voi învia", zice, „veţi şti că nu sunt despărţit de Tatăl, ci am aceeaşi putere, şi [veţi şti] că sunt cu voi neîncetat, atunci când faptele vor propovădui ajutorul venit vouă de la Mine, când vrăjmaşii vor fi înăbuşiţi, când veţi vorbi cu îndrăzneală, când cele cumplite vor fi înlăturate din mijlocul vostru, când propovăduirea voastră va înflori din zi în zi, când toţi vor accepta şi vor face loc discursului vostru despre dreapta credinţă. «Precum M-a trimis pe Mine, şi Eu v-am trimis pe voi»[1555]". Vezi că nici aici expresia nu are aceeaşi tărie? Căci, dacă vom accepta că este acelaşi lucru, atunci apostolii nu se vor deosebi prin nimic de Hristos. Dar de ce spune: „Atunci veţi cunoaşte"[1556]? Pentru că atunci ei L-au văzut înviat şi fiind prezent cu ei; atunci au aflat credinţa cea adevărată. Căci mare era puterea Duhului, cea care îi învăţa pe ei toate.

„Cel care are poruncile Mele şi le păzeşte, acela este care Mă iubeşte."[1557] Într-adevăr, nu este suficient doar să le avem, ci ne trebuie şi o păzire a lor riguroasă. Dar de ce le spune deseori acest lucru? De pildă: „Dacă Mă iubiţi, veţi păzi poruncile Mele"[1558] şi: „Cel care are poruncile Mele şi le păzeşte" şi: „Dacă cineva ascultă cuvântul Meu şi îl păzeşte, acela este care Mă iubeşte; cel care nu ascultă cuvintele Mele nu Mă iubeşte[1559]". Cred că lasă de înţeles întristarea lor; căci, de vreme ce le filosofa multe lucruri despre moartea Lui, zicând: „Cel care îşi urăşte sufletul lui în lumea aceasta îl va păstra spre viaţă veşnică"[1560]; şi: „Dacă cineva nu-şi ia crucea sa şi nu vine după Mine, nu este vrednic de Mine"[1561]; şi urmează să le zică şi multe altele, dojenindu-i, le zice: „Socotiţi voi că din iubire suferiţi întristarea? Ei bine, neîntristarea ar fi [un semn] al iubirii".

[1553] *2 Corinteni* 3, 18; *Apocalipsa* 21, 23.
[1554] *1 Corinteni* 3, 23.
[1555] *Ioan* 20, 21.
[1556] *Ioan* 14, 20.
[1557] *Ioan* 14, 21.
[1558] *Ioan* 14, 15.
[1559] *Cf. Ioan* 14, 24.
[1560] *Ioan* 12, 25.
[1561] *Matei* 10, 38.

Dar pentru că vrea să statornicească cu desăvârșire acest lucru, a rezumat discursul Său, înaintând [nemijlocit] spre aceasta: „«Căci, dacă M-ați iubi»", spune, „«v-ați bucura că Mă duc la Tatăl Meu»[1562]. Într-adevăr, acum suferiți aceasta din pricina fricii. A avea această dispoziție față de moarte nu aparține celor care-și amintesc de poruncile Mele; căci voi ar trebui să vă răstigniți, dacă Mă iubiți cu adevărat. Căci chiar discursul Meu vă îndeamnă să nu vă temeți de cei care ucid trupul[1563]. «Pe unii ca aceștia și Tatăl îi iubește, și Eu. Și Mă voi arăta pe Mine Însumi lor»[1564]". După care Iuda[1565] spune: „Și ce înseamnă că urmează să ni Te arăți pe Tine Însuți?"[1566]

3. Vezi că sufletul lor era copleșit de frică? Căci era învălmășit și tulburat și socotea că, precum îi vedem în vis pe cei morți, tot astfel și El urma să fie văzut. Atunci, ca ei să nu presupună acest lucru, ascultă ce le zice: „Eu și Tatăl vom veni la el și sălaș la el Ne vom face"[1567]. Numai că n-a spus: „Precum Tatăl Se arată pe Sine Însuși, la fel și Eu". Dar nu doar prin aceasta a înlăturat presupunerea lor, ci și prin cuvintele: „Sălaș la el Ne vom face", lucru care nu aparține viselor.

Dar tu privește-mi-l pe ucenicul care era tulburat și nu îndrăznea să spună cu claritate ceea ce dorea să spună. Căci n-a zis: „Vai nouă, că mori și urmează să ni Te înfățișezi asemenea celor morți!" Nu a zis așa, ci: „Ce înseamnă că urmează să Te arăți pe Tine Însuți nouă, iar lumii nu?" Atunci, îi spune: „Pe voi vă primesc, pentru că voi păziți poruncile Mele". Într-adevăr, ca nu cumva după aceea, când ei Îl vor vedea, să creadă că este o nălucă, de aceea zice aceste lucruri de mai înainte. Și, ca să nu creadă că li Se va arăta așa cum am menționat[1568], le precizează și motivul: „Pentru că păziți poruncile Mele"; le zice că și Duhul urmează să li Se arate la fel.

Dar, dacă, atâta vreme fiind ei împreună cu El, nu rabdă încă ființa aceea, sau mai degrabă ei nici nu o percep, ce ar fi pățit ei dacă li S-ar fi vădit lor de la început[1569] în acest fel? Motiv pentru care și

---

[1562] *Ioan* 14, 28.
[1563] *Cf. Matei* 10, 28.
[1564] *Cf. Ioan* 14, 21.
[1565] Nu Iscarioteanul, ci fratele lui Iacov (*v. Iuda* 1, 1).
[1566] *Ioan* 14, 22.
[1567] *Cf. Ioan* 14, 23.
[1568] Ca o fantasmă în vis.
[1569] „De la început", cu referire fie la începutul activității Sale misionare, fie la începutul existenței Sale post-pascale.

mânca împreună cu ei[1570], ca fapta să nu li se pară o nălucă. Căci, dacă, văzându-L mergând pe ape, au crezut astfel[1571], deşi însăşi înfăţişarea Lui era evidentă şi nu Se găsea la o distanţă mare, ce-ar fi putut presupune dacă L-ar fi văzut îndată înviat pe Cel pe care Îl văzuseră ţinut [pe braţe] şi înfăşurat [în giulgiu]? Drept aceea le zice necontenit că li Se va arăta şi din ce cauză li Se va arăta şi cum, ca să nu creadă că e o nălucă.

„«Cel care nu Mă iubeşte nu păzeşte cuvintele Mele. Şi cuvântul pe care l-aţi auzit nu este al Meu, ci al Celui care M-a trimis pe Mine.»[1572] Astfel încât cel care nu ascultă cuvintele acestea nu doar pe Mine nu Mă iubeşte, ci nici pe Tatăl. Căci, dacă ascultarea de poruncile Mele este o dovadă a iubirii, iar dacă ele sunt ale Tatălui, cel care le ascultă L-a iubit nu doar pe Fiul, ci şi pe Tatăl". „Dar cum este al Tău şi, totodată, nu este al Tău?" Vrea să spună: „Nu rostesc nimic în afara Tatălui, nici ceva propriu Mie, diferit de părerea Lui".

„Acestea vi le-am grăit, fiind lângă voi."[1573] Întrucât aceste [cuvinte] nu erau clare şi pe unele nici nu le pricepeau, iar de altele, mai multe, chiar se îndoiau, ca să nu se tulbure iarăşi, nici să zică: „Care porunci?", i-a scăpat de toată această nelinişte, spunând: „«Iar Mângâietorul, pe Care Îl va trimite Tatăl în numele Meu, Acela vă va învăţa.»[1574] Poate că acum cele zise sunt neclare pentru voi; dar Acela este un învăţător clar[1575] al lor". Iar [cuvintele]: „Rămâne la voi" lăsau de înţeles că El Însuşi pleacă. Apoi, ca ei să nu se întristeze, le zice că, atât timp cât El rămâne la ei şi Duhul nu vine, nu vor putea înţelege nimic măreţ sau înalt. Dar le zice aceste lucruri ca să-i pregătească să rabde cu nobleţe plecarea Lui, căci ea va fi pentru ei cauza unor mari bunătăţi. Şi neîncetat Îl numeşte „Mângâietor" din pricina necazurilor care mai târziu îi vor strâmtora.

Aşadar, fiindcă, auzind acestea, erau tulburaţi, gândindu-se la greutăţi, la războaie, la plecarea Lui, ia seama cum îi potoleşte, zicându-le iarăşi: „Pace vă las vouă"[1576]! Numai că nu zice: „De ce

---

[1570] *Cf. Luca* 24, 36-43; *Ioan* 21, 12-13.
[1571] *Cf. Matei* 14, 26.
[1572] *Ioan* 14, 24.
[1573] *Ioan* 14, 25.
[1574] *Ioan* 14, 26.
[1575] Un joc de cuvinte, bazat pe hipalagă. „Clar" este nu atât Duhul, cât mai degrabă modul de interpretare pe care Duhul il va insufla ucenicilor în înţelegerea cuvintelor acum obscure, mai apoi lămurite.
[1576] *Ioan* 14, 27.

sunteți răniți de tulburarea lumească, câtă vreme sunteți în pace cu Mine? Într-adevăr, această pace nu este la fel [ca cea lumească]. Căci pacea din afară adesea este dăunătoare, nefolositoare și nu le-a adus niciun câștig celor care o aveau; Eu însă vă dau o astfel de [pace] încât să fiți în pace unii cu alții, lucru ce vă face mai puternici". Dar, de vreme ce a zis iarăși: „Las", [cuvânt] care era al Unuia care pleacă și care era suficient să-i răscolească, de aceea spune iarăși: „Să nu se tulbure inima voastră, nici să se înfricoșeze!"[1577] Vezi că pătimeau unele [simțăminte] din pricina iubirii, altele din pricina fricii? „Ați auzit că v-am spus vouă: Mă duc la Tatăl și vin la voi. Dacă M-ați iubi, v-ați bucura că Mă duc la Tatăl, pentru că Tatăl este mai mare decât Mine"[1578]. Și ce fel de bucurie urma să le aducă această [plecare], ce fel de mângâiere?

4. Ce înseamnă deci ceea ce le-a zis? Încă nu știau [învățătura] despre Înviere, nici nu aveau o părere care se cuvenea despre El (căci cum [să aibă], când nici nu știau că El va învia?), dar despre Tatăl credeau că este mare. Atunci le zice: „Chiar dacă sunteți înfricoșați în privința Mea, cum că nu pot să Mă apăr, nici nu aveți încredere că vă voi vedea iarăși după Răstignire, totuși, când ați auzit că plec la Tatăl, ar fi trebuit să vă bucurați de-acum, pentru că merg la Cel care e mai mare și puternic să le nimicească pe toate cele cumplite. «Ați auzit, căci Eu v-am spus vouă.»[1579]"

De ce a adăugat aceasta? Pentru că „am o atât de mare încredere", spune, „că [cele pe care le-am prezis] se vor întâmpla, încât le-am și zis de mai înainte; așa că nu Mă tem. Acest lucru și cele de după aceea «vi le-am spus înainte de a se întâmpla, ca, atunci când se vor întâmpla, să credeți»[1580], căci Eu sunt"; ca și când ar fi zis: „Nu le-ați fi știut dacă Eu nu vi le-aș fi zis; și nu vi le-aș fi zis dacă nu aș fi avut încredere [că se vor întâmpla]".

Ai văzut că discursul se datora pogorământului? Într-adevăr, și când zice: „Vi se pare că nu pot să-L rog pe Tatăl și să-Mi trimită douăsprezece legiuni de îngeri?"[1581], vorbește [ca răspuns] la suspiciunea ascultătorilor. Căci nimeni n-ar putea zice acel lucru, chiar

[1577] *Ioan* 14, 27.
[1578] *Ioan* 14, 28.
[1579] *Ioan* 14, 28.
[1580] *Ioan* 14, 29.
[1581] *Matei* 26, 53.

de-ar fi și foarte ieșit din minți, anume că El nu putea să Se ajute singur, ci avea nevoie de îngeri; dar, întrucât ei aveau o părere despre El ca despre un om, pentru acest motiv spune: „Douăsprezece legiuni de îngeri". Totuși El doar le-a pus o întrebare și i-a azvârlit înapoi[1582].

Iar dacă cineva va zice că Tatăl este „mai mare" pentru faptul că este cauzator al Fiului, nu voi contrazice aceasta. Dar acest lucru nu Îl face pe Fiul de o altă ființă. Iar ceea ce zice e de felul următor: „Câtă vreme sunt aici, e de înțeles să credeți că suntem în pericol; însă, dacă plec acolo, aveți încredere că suntem în siguranță; căci nimeni nu va putea fi mai puternic decât Acela". Toate acestea le adresa slăbiciunii ucenicilor. „Căci Eu Însumi am încredere și nu Mă frământ cu privire la moarte." Într-adevăr, de aceea a zis: „Acestea vi le-am zis înainte de a se întâmpla. Dar, de vreme ce", spune, „voi nu puteți încă să primiți discursul despre acestea, vă aduc mângâierea de la Tatăl, pe Care Îl numiți «mare»".

Așadar, după ce i-a mângâiat, iarăși le zice pe cele întristătoare: „Nu voi mai vorbi cu voi". De ce? „Pentru că vine stăpânitorul acestei lumi, iar el nu are nimic în Mine."[1583] Prin „stăpânitorul lumii" îl numește pe diavol, chemându-i la fel și pe oamenii vicleni. Căci el nu stăpânește cerul și pământul, fiindcă ar răsturna și ar distruge totul, ci îi stăpânește pe cei care i se predau lui. Drept pentru care [Pavel] îl și numește „stăpânitorul întunericului acestui veac"[1584], iarăși denumind aici prin „întuneric" faptele cele viclene.

„Dar ce? Diavolul Te ucide pe Tine?" „Nicidecum, «căci nu are nimic în Mine»." „Atunci cum Te ucid ei?" „Pentru că Eu voiesc și «ca să cunoască lumea că Îl iubesc pe Tatăl»[1585]. Într-adevăr, Eu, nefiind vinovat față de moarte", zice, „nici fiindu-i dator, o îndur pentru iubirea față de Tatăl". El spune acest lucru ca să înalțe din nou sufletul lor și ca ei să afle, pe de o parte, că merge spre moarte nu fără voia Lui, ci de bunăvoie, iar pe de alta, că îl disprețuiește pe diavolul.

Căci nu era de ajuns să zică: „Puțină vreme mai sunt cu voi"[1586], ci neîncetat le repetă aceste [vorbe] mâhnitoare, cum era și firesc,

---

[1582] *Cf. Ioan* 18, 6.

[1583] *Ioan* 14, 30.

[1584] *Efeseni* 6, 12.

[1585] *Ioan* 14, 31.

[1586] *Ioan* 7, 33.

până când le face acceptabile pentru ei, împletindu-le cu cele mângâietoare. De aceea le zice atunci: „Mă duc și vin"[1587], alteori: „Ca unde sunt Eu să fiţi şi voi"[1588], şi: „Nu puteţi să Mă urmaţi acum, dar Mă veţi urma mai târziu"[1589], şi: „La Tatăl Mă duc"[1590], şi: „Tatăl este mai mare decât Mine", şi: „Mai înainte de a se întâmpla vi le-am spus vouă", şi: „Nu din vreo necesitate sufăr acestea, ci din iubire pentru Tatăl", ca ei să înţeleagă că fapta nu era una pierzătoare sau vătămătoare dacă Cel care Îl iubeşte atât de mult şi e iubit de El voieşte astfel.

De aceea, amestecând aceste [cuvinte] mângâietoare, neîncetat le zicea şi pe cele mâhnitoare, pentru a pregăti cugetul lor. Fiindcă şi: „Rămâne la voi", şi: „Vă este de folos plecarea Mea" îi mângâiau. Căci de aceea, anticipând, a vorbit de nenumărate ori despre Duhul: „Va fi în voi", „lumea nu poate să-L primească", „El vă va aminti vouă toate"[1591], „Duhul Adevărului", „Duhul Sfânt", „Mângâietor", „vă este de folos", ca ei să nu se întristeze ca şi când nu ar fi nimeni care să-i apere şi să-i ajute. „Vă este de folos", zice, arătând că îi va preface în [oameni] duhovnicești.

5. Acest lucru, desigur, vedem că s-a şi petrecut. Căci cei care tremurau şi se înspăimântau, după ce-au primit Duhul, s-au aruncat în mijlocul pericolelor şi s-au dezbrăcat [gata de luptă], înfruntând şi sabia şi focul şi fiarele sălbatice şi mările şi orice pedeapsă; iar cei care erau neînvăţaţi şi simpli vorbeau cu o atât de mare îndrăzneală încât îi uimeau pe ascultători. Fiindcă Duhul i-a prefăcut din [oameni] de lut în [oameni] de fier, le-a făurit aripi şi nu i-a lăsat să cadă spre nimic omenesc. Într-adevăr, harul acela este atât de puternic încât, dacă găseşte vreo întristare, o nimiceşte, vreo dorinţă vicleană, o risipeşte, vreo frică, o alungă, iar pe cel care s-a împărtăşit de El nu Îl lasă să fie mai departe [simplu] om, ci, ca şi când l-ar strămuta chiar în cer, îl face să-şi închipuie toate cele de acolo. Pentru acest motiv „niciunul nu zicea că este al său ceva din bunurile lui"[1592], ci stăruiau în

[1587] *Cf. Ioan* 14, 3, 12, 18.
[1588] *Ioan* 14, 3.
[1589] *Cf. Ioan* 13, 36.
[1590] *Ioan* 16, 10, 16, 17.
[1591] *Ioan* 14, 26.
[1592] *Faptele* 4, 32.

rugăciuni, cu bucurie și cu simplitatea inimii[1593]. Într-adevăr, Duhul Sfânt cere mai ales acest lucru; căci „roadele Duhului sunt bucuria, pacea, credința, blândețea"[1594].

„Dar, cu toate acestea", zici, „și cei duhovnicești se îndurerează deseori". Însă întristarea lor este mai dulce ca bucuria. Fiindcă și Cain s-a întristat[1595], dar cu o întristare lumească. Și Pavel s-a întristat[1596], dar cu [întristarea] cea după Dumnezeu. Într-adevăr, tot ce-i duhovnicesc aduce foarte mare câștig, la fel cum și tot ce-i lumesc aduce pedeapsa cea mai de pe urmă. Așadar, să atragem asupra noastră ajutorul cel nebiruit al Duhului, păzind poruncile, și nu vom fi cu nimic mai prejos decât îngerii. Căci nici aceia nu sunt atât [de sus] pentru că sunt netrupești (într-adevăr, dacă ar fi fost așa, atunci niciunul dintre cei netrupești nu ar fi devenit viclean), ci, în fiecare caz, voința este pricina tuturor.

De aceea chiar dintre cei netrupești s-au găsit unii mai răi decât oamenii și decât necuvântătoarele, iar dintre cei care au trupuri, s-au aflat unii mai buni decât cei netrupești. Bunăoară, toți drepții, deși locuiau pe pământ și aveau trupuri, au izbândit ce-au izbândit. Căci locuiau pe pământ ca niște pribegi și străini; dar în cer [locuiau] ca niște cetățeni. Așadar, nici tu să nu zici: „Sunt îmbrăcat în carne, nu pot să biruiesc, nici să îmi asum ostenelile pentru virtute". Nu-L învinui pe Creator! Căci, dacă purtarea cărnii ar face imposibilă virtutea, atunci vina n-ar fi a noastră; dar faptul că nu o face imposibilă l-a arătat ceata sfinților. De pildă, firea trupului[1597] nu l-a împiedicat pe Pavel să devină atât de mare pe cât a fost, nici pe Petru să primească cheile cerurilor[1598]. Iar Enoh, deși a purtat trup, a fost strămutat [la cer] și n-a mai fost găsit[1599]. La fel și Ilie a fost răpit cu trup[1600], iar Avraam și Isaac, împreună cu nepotul lui, deși aveau trup, totuși au strălucit; și Iosif, deși era [îmbrăcat] cu trup, s-a luptat cu acea femeie desfrânată[1601].

1593 *Cf. Faptele* 2, 46.
1594 *Galateni* 5, 22-23.
1595 *Cf. Facerea* 4, 5-7.
1596 *Cf. Romani* 9, 1-5.
1597 Din rațiuni stilistice, aici și în următoarele șase contexte, am redat același σάρξ (lit. „carne") prin „trup", dar cu sensul de „trup carnal".
1598 *Cf. Matei* 16, 19.
1599 *Cf. Facerea* 5, 24.
1600 *Cf. 4 Regi* 2, 11.
1601 *Cf. Facerea* 39, 7-12.

Totuşi de ce vorbesc despre trup? Căci, dacă pui un lanţ împrejurul trupului, acesta nu mai pricinuieşte nicio vătămare. Într-adevăr, „chiar dacă eu sunt legat", spune Pavel, „totuşi cuvântul lui Dumnezeu nu este legat"[1602]. Dar ce zic eu cătuşe şi lanţ? Adaugă şi temniţa şi zăvoarele – chiar şi aşa, ele nu sunt o piedică în faţa virtuţii. Cel puţin aşa ne-a învăţat Pavel. Căci nu fierul este un lanţ pentru suflet, ci frica şi pofta de bani şi nenumăratele patimi. Acestea ne ţin trupul legat, chiar de-ar fi liber.

„Dar", zice, „aceste [patimi] se nasc din trup". Aceste [cuvinte] sunt doar o scuză şi un pretext mincinos. Căci, dacă s-ar fi născut din trup, toţi oamenii le-ar fi răbdat. Într-adevăr, după cum nu putem scăpa de oboseală şi de somn şi de foame şi de sete, întrucât aparţin firii, tot astfel şi acestea, dacă ar fi fost la fel, nu ar fi lăsat pe nimeni în afara tiraniei lor. Însă, dacă mulţi scapă de ele, e limpede că asemenea neajunsuri se datorează sufletului uşuratic. Să retezăm, dar, această [tiranie] şi să nu învinuim trupul, ci să-l supunem sufletului, ca, avându-l ascultător, să dobândim bunătăţile cele veşnice, cu harul şi cu iubirea de oameni ale Domnului nostru Iisus Hristos, Căruia fie slava în vecii vecilor. Amin.

[1602] *Cf. 2 Timotei 2, 9.*

Omilia 76

„Sculaţi-vă, să plecăm de-aici! Eu sunt viţa cea adevărată; voi sunteţi mlădiţele, iar Tatăl Meu este lucrătorul." (*Ioan* 14, 31; 15, 1)

1. Neştiinţa face sufletul fricos şi laş, după cum învăţarea dogmelor cereşti îl face măreţ şi înalt; căci, dacă nu se bucură de nicio îngrijire, sufletul este fricos, nu prin fire, ci prin voinţă. Într-adevăr, când văd un bărbat odinioară curajos, iar acum fricos, spun că acest simţământ nu aparţine firii; căci cele ale firii sunt neschimbătoare. Iarăşi, când văd pe unii acum fricoşi deveniţi dintr-odată îndrăzneţi, dau iarăşi acelaşi verdict, punând totul pe seama voinţei.

Fiindcă şi ucenicii erau foarte fricoşi înainte să înveţe cele de trebuinţă şi să se învrednicească de darurile Duhului; totuşi, mai târziu, au devenit mai viteji ca nişte lei. Iar Petru, deşi nu a răbdat ameninţarea unei slujnice[1603], totuşi era atârnat cu capul în jos şi era biciuit şi, nenumărate pericole suferind, nu tăcea, ci, îndurând suferinţele ca prin vis, vorbea cu asemenea îndrăzneală; dar nu înainte de Răstignire.

De aceea, Hristos zicea: „Sculaţi-vă, să plecăm de-aici!"[1604] „Din ce cauză, spune-mi? Oare nu ştia ceasul în care urma să apară Iuda? Dar oare Se temea ca nu cumva, sosind el acolo, să îi prindă, iar uneltitorii să se ivească înainte ca El să împlinească învăţătura cea mai bună?" Alungă [aceste gânduri]! Ele sunt departe de demnitatea Lui.

„Totuşi, dacă nu Se temea, de ce îi ridică să plece şi, după ce împlineşte [învăţătura], atunci îi conduce în grădina cunoscută lui Iuda? Iar dacă Iuda ar fi şi venit, nu ar fi putut El să le orbească ochii, ceea ce făcuse chiar în absenţă? Aşadar, de ce Se dă înapoi?" El le oferă ucenicilor puţin timp să-şi tragă sufletul. Şi, într-adevăr, fiindcă se aflau într-un loc la vedere, era de aşteptat să tremure şi să

[1603] *Ioan* 18, 17.
[1604] *Ioan* 14, 31.

fie înfricoșați, atât din cauza timpului, cât și din cauza locului. Căci era noapte foarte adâncă și nu puteau să ia seama la cuvintele Lui, ci mereu se întorceau împrejur și și-i imaginau pe cei care urmau să vină asupra lor; și mai ales pentru că discursul Învățătorului îi făcea să se aștepte la cele cumplite. Căci le spune: „Încă puțin și nu mai sunt cu voi"[1605] și: „Vine stăpânitorul acestei lumi"[1606]. Așadar, întrucât la auzul acestor [cuvinte], și al unora atât de [înfricoșătoare], ei se tulburau că vor fi prinși foarte degrabă, îi duce în alt loc, ca, socotindu-se în siguranță, să-L asculte mai departe fără frică. Și, într-adevăr, aveau să asculte învățături mărețe. De aceea le spune: „Sculați-vă, să plecăm de-aici!"

Apoi, adăugând, le zice: „Eu sunt vița, voi sunteți mlădițele"[1607]. Ce vrea să ne dea de înțeles prin [această] parabolă? Că cel care nu ia aminte la cuvintele Lui nu poate să trăiască și că minunile viitoare se vor face prin puterea lui Hristos. „Tatăl Meu este lucrătorul."[1608] „Dar ce? Fiul are nevoie de vreo lucrare [a altuia]?" Să nu fie! Această pildă nu arată asta. Ei bine, ia seama cu câtă exactitate dezvoltă parabola. Căci nu spune că rădăcina se bucură de grija Lucrătorului, ci mlădițele. În fapt, rădăcina nu este menționată aici deloc, ca ei să învețe că nimic nu pot lucra fără puterea Lui și că astfel trebuie să fie uniți cu El prin credință, precum mlădița cu vița.

„Orice mlădiță care nu aduce rod în Mine Tatăl o taie."[1609] Aici lasă de înțeles felul vieții, arătând că fără fapte nu putem să fim în El. „Și orice [mlădiță] care aduce rod El o curățește"[1610], adică o face să se bucure de multă îngrijire. Totuși [mai degrabă] rădăcina are nevoie de îngrijire decât mlădițele, anume să fie săpată împrejur, să fie curățită; dar aici nu spune despre rădăcină nimic, ci tot [discursul] este despre mlădițe, arătând că El Își este suficient Sieși, pe când ucenicii au nevoie de mult ajutor din partea Lucrătorului, chiar de-ar fi foarte virtuoși. De aceea zice: „Pe cea care aduce rod o curățește". Într-adevăr, una, fiindcă e neroditoare, nici nu poate să fie în viță; cealaltă, fiindcă e roditoare, este lucrată ca să fie mai

---

[1605] *Ioan* 7, 33; *cf.* 16, 16.
[1606] *Ioan* 14, 30.
[1607] *Ioan* 15, 5.
[1608] *Ioan* 15, 1.
[1609] *Ioan* 15, 2.
[1610] *Ioan* 15, 2.

roditoare. Iar cineva ar putea afirma că aceasta s-a zis și cu referire la necazurile care urmau atunci să vină asupra lor. Pentru că „o curățește" înseamnă „o taie", ceea ce face mlădița să devină mai roditoare. Fapt ce arată că mai degrabă încercările îi fac mai puternici.

Apoi, ca ei să nu întrebe: „Despre cine spune acestea?" și ca să nu-i arunce iarăși în neliniște, le zice: „Acum voi sunteți curați, pentru cuvântul pe care vi l-am grăit vouă"[1611]. Vezi cum Se prezintă pe Sine ca îngrijitor al mlădițelor? „Căci Eu v-am curățit pe voi", zice. Totuși mai sus arată că Tatăl face acest lucru; dar nu este nicio deosebire [de lucrare] între Tatăl și Fiul. „Dar de-acum trebuie să înceapă și ceea ce ține de voi[1612]."

Apoi, ca să le arate că a făcut aceasta nu pentru că are nevoie de slujirea lor, ci ca ei să crească, adaugă: „Precum mlădița nu poate să aducă rod de la sine, tot așa nici cel care nu rămâne în Mine"[1613]. Într-adevăr, ca să nu se desprindă de El din cauza fricii, leagă strâns de Sine sufletul lor slăbit de teamă și îl lipește de Sine Însuși și le înfățișează de-acum nădejdi bune. Fiindcă rădăcina rămâne; dar tăierea și aruncarea li se întâmplă mlădițelor. Apoi, îmboldindu-i în ambele feluri, și prin cele mângâietoare și prin cele mâhnitoare, cere mai întâi cele care țin de noi.

„Cel care rămâne în Mine și Eu în el.."[1614] Vezi că Fiul nu contribuie cu nimic mai puțin decât Tatăl la grija față de ucenici? Într-adevăr, Tatăl le curățește, dar El le ține în Sine Însuși. Rămânerea în rădăcină, aceasta face mlădițele să aducă rod. Căci mlădița care nu este curățită, dar rămâne în rădăcină, aduce rod, chiar dacă nu pe cât ar trebui; însă cea care nu rămâne nu aduce deloc. Dar, cu toate acestea, și curățirea ni s-a arătat că aparține Fiului, iar rămânerea în rădăcină, Tatălui, Celui care a și născut rădăcina.

2. Ai văzut cum toate sunt unite: și faptul de a curăți, și faptul de a beneficia de puterea venită din rădăcină? Așadar, mare este paguba de a nu putea face nimic[1615]; dar El nu stabilește pedeapsa doar în aceasta, ci conduce mai departe discursul. Căci zice: „A fost

---

[1611] *Ioan* 15, 3.

[1612] Adică să rămână în Hristos.

[1613] *Cf. Ioan* 15, 4.

[1614] *Ioan* 15, 5.

[1615] *Cf. Ioan* 15, 5: „Fără Mine nu puteți face nimic".

aruncată afară"[1616], fără să se mai bucure de mâna Lucrătorului. „Și se usucă"[1617], adică: „Dacă ar avea ceva rădăcină, o pierde; iar dacă ar avea ceva har, este dezbrăcat de el și e lăsat gol de ajutorul și viața de-acolo". Și care este deznodământul? „Este aruncată în foc."[1618] Dar nu același lucru se întâmplă cu cel care rămâne la El.

Apoi arată ce înseamnă „a rămâne" și spune: „Dacă cuvintele Mele rămân în voi"[1619]. Vezi că pe bună dreptate afirmam și mai înainte că El caută dovada prin fapte? Căci, după ce a zis: „Orice veți cere voi face"[1620], a adăugat: „Dacă Mă iubiți, veți păzi poruncile Mele"[1621]; iar aici: „Dacă rămâneți în Mine și cuvintele Mele rămân în voi, veți cere ce veți voi și se va face vouă"[1622]. Și zicea acestea ca să le arate că uneltitorii Lui urmau să fie mistuiți[1623], pe când ei urmau să aducă rod. Așadar, strămutând frica dinspre ei către aceia și arătând că ei vor fi de nebiruit, le spune: „Prin aceasta a fost slăvit Tatăl Meu, ca voi să deveniți ucenicii Mei și să aduceți rod mult"[1624]. Din aceasta face cuvântarea Lui vrednică de crezare. Căci, dacă aducerea de rod se îndreaptă spre slava Tatălui, [Tatăl] nu va neglija slava Lui Însuși. „Și veți deveni ucenicii Mei."[1625] Vezi cum cel care aduce rod, acela este ucenic? Și ce înseamnă: „Prin aceasta a fost slăvit Tatăl"? Adică: „El Se bucură când rămâneți în Mine, când aduceți rod".

„Precum M-a iubit pe Mine Tatăl, și Eu v-am iubit pe voi."[1626] Aici El vorbește de-acum într-un mod mai omenesc; fiindcă aceste [cuvinte], spuse ca față de niște oameni, au o putere a lor proprie. Într-adevăr, cât de mare este măsura iubirii pe care ne-a arătat-o Cel care a ales chiar să moară [pentru noi], deși noi Îi eram și robi, și dușmani, și vrăjmași, și ne-a învrednicit de o slavă atât de mare și ne-a condus în ceruri! „Așadar, dacă vă iubesc, fiți încrezători! Dacă aducerea de rod este slava Tatălui, să nu bănuiți [că vi se va întâmpla] ceva rău!"

[1616] *Ioan* 15, 6.
[1617] *Ioan* 15, 6.
[1618] *Ioan* 15, 6.
[1619] *Ioan* 15, 7.
[1620] *Ioan* 14, 13.
[1621] *Ioan* 14, 15.
[1622] *Ioan* 15, 7.
[1623] Asemenea mlădițelor neroditoare aruncate în foc.
[1624] *Ioan* 15, 8.
[1625] *Ioan* 15, 8.
[1626] *Ioan* 15, 9.

Apoi, ca să nu îi facă leneși, ia seama cum iarăși îi strânge cu putere: „«Rămâneți în iubirea Mea»[1627]; căci peste acest lucru sunteți stăpâni". Și cum vor face aceasta? „Dacă păziți poruncile Mele", zice, „după cum și Eu am păzit poruncile Tatălui"[1628]. Iarăși cuvântarea Lui înaintează într-un mod omenesc. Căci, fără îndoială, Legiuitorul nu urma să Se supună poruncilor. Vezi că acest [pogorământ], de care zic mereu, se arată și aici din cauza slăbiciunii ascultătorilor? Într-adevăr, în fața bănuielii lor El spune multe și prin toate le arată că sunt în siguranță și că vrăjmașii lor sunt nimiciți și că, tot ce au, au de la Fiul și că, dacă vor dovedi o viață curată, nimeni nu-i va birui vreodată.

Dar ia seama că El le vorbește cu o autoritate mai mare! Căci nu a zis: „Rămâneți în iubirea Tatălui", ci: „În a Mea". Apoi, ca ei să nu spună: „Acum, când ne-ai scos la război contra tuturor, ne lași și Te depărtezi", le arată că nu îi lasă, ci așa este lipit de ei, dacă ei voiesc, precum mlădița în viță. Și din nou, ca nu cumva ei, căpătând încredere, să devină leneși, nu le zice că binele este neclintit de la ei dacă se vor lenevi. Apoi, ca nu cumva să-Și atribuie fapta Sieși și să îi facă pe ucenici mai degrabă să cadă, le spune: „Prin aceasta a fost slăvit Tatăl".

Într-adevăr, pretutindeni le arată iubirea Sa și a Tatălui pentru ei. Așadar, nu cele ale iudeilor erau „slava" [Tatălui], ci acestea pe care urmau să le primească. Apoi, ca nu cumva ei să zică: „Am căzut din cele părintești, am fost părăsiți, am ajuns goi și pustii de toate", le zice: „Priviți la Mine. Sunt iubit de Tatăl, dar, cu toate acestea, rabd aceste [suferințe] care Îmi stau înainte. Așadar, nu vă părăsesc acum pentru că nu vă iubesc. Într-adevăr, dacă Eu sunt ucis și nu fac din acest fapt o mărturie că nu sunt iubit de Tatăl, se cade ca nici voi să nu vă tulburați. Căci, dacă veți rămâne în iubirea Mea, aceste lucruri cumplite nu vor putea nicicum să vă rănească pe măsura iubirii voastre".

3. Așadar, întrucât iubirea este un lucru măreț și cu neputință de biruit, iar nu o simplă vorbă, să o vădim din faptele noastre. Căci El S-a împăcat [cu noi], când eram dușmanii Lui; noi, odată ce ne-am făcut prietenii Lui, să-I rămânem [prieteni]; El a început,

---

[1627] *Ioan* 15, 9.
[1628] *Ioan* 15, 10.

noi măcar să-L urmăm; El ne iubește nu pentru vreun câștig al Său propriu (căci nu are nevoie de nimic), noi [să-L iubim] măcar pentru folosul nostru; El ne-a iubit când Îi eram dușmani, noi să-L iubim măcar pentru că ne este prieten. Totuși acum le facem pe cele contrare. Căci zi de zi Dumnezeu e hulit din pricina noastră, prin răpiri și prin lăcomii.

Și poate că vreunul dintre voi îndată va zice: „În fiecare zi ne vorbești de lăcomie". O, chiar și în fiecare noapte de-aș putea să vă vorbesc despre ea! O, de-aș putea să vă urmăresc chiar și-n piață și la masă! O, chiar și soțiile, și prietenii, și copiii, și sclavii, și agricultorii, și vecinii, și chiar podeaua și pereții de-ar putea să dea glasul acesta mereu, ca măcar astfel să ne oprim puțin! Căci această molimă a cuprins întreaga lume și stăpânește sufletele tuturor și mare e tirania lui Mamona. Am fost răscumpărați de Hristos și ne facem robi aurului. Propovăduim stăpânirea Aceluia, dar ne supunem celuilalt; și, orice ne-ar porunci, îi dăm ascultare cu sârguință; și neam, și familie, și fire, și legi, pe toate le-am uitat pentru el. Nimeni nu ridică ochii spre cer, nimeni nu se gândește la cele viitoare.

Dar va fi o vreme când nu va mai fi niciun câștig din aceste cuvinte. Căci „în iad", zice, „cine se va mărturisi Ție?"[1629] Aurul [ni se pare] de dorit și ne aduce multă desfătare și ne face să fim cinstiți, dar nu la fel precum cerul. Căci celui bogat mulți îi și întorc spatele și îl urăsc, dar pe cel care trăiește în virtute îl respectă și îl cinstesc.

„Dar cel sărac e luat în râs, chiar de-ar fi virtuos", zice. Însă nu de către oameni, ci de către niște dobitoace; de aceea nu trebuie nici să-i luăm în seamă. Căci, nici dacă măgarii ar rage și gaițele ar croncăni împotriva noastră, în schimb toți cei înțelepți ne-ar lăuda, noi nu am lăsa la o parte un asemenea public pentru a ne uita la zbieretele acestor necuvântătoare. Căci asemenea gaițelor și mai răi decât măgarii sunt cei care admiră [bunurile] prezente.

Apoi, dacă un împărat pământesc ar admira pe cineva, [respectivul] nu s-ar îngriji deloc de [opinia] celor mulți, chiar dacă toți l-ar lua în râs; dacă însă Stăpânul tuturor te laudă, mai cauți cinstiri de la niște gândaci și țânțari? Căci asta sunt ei față de Dumnezeu, dar mai degrabă nici atât, ci ceva încă mai neînsemnat decât acestea. Până când ne mai întoarcem în noroi? Până

[1629] *Psalmul* 6, 5.

când ni-i facem spectatori pe cei trândavi și pe cei robiți pântecelui? Ei pot să-i verifice bine pe jucătorii de zaruri, pe bețivi, pe cei care trăiesc pentru pântece; dar despre virtute și viciu, ei nici în vis nu pot să își imagineze ceva. Apoi, dacă cineva te-ar batjocori pe motiv că nu știi să tragi brazdele de udare, nu ai socoti aceasta un lucru cumplit, din contră, chiar l-ai lua în râs pe cel care te-ar învinui pentru această lipsă de experiență; dar tu, care dorești să practici virtutea, îi vei pune oare judecători ai faptelor tale pe cei care nu știu nimic despre ea? De aceea nu sosim niciodată primii în arta aceea. Fiindcă încredințăm lucrurile noastre nu celor experimentați, ci celor neștiutori. Iar aceia nu le verifică după regulile artei, ci după propria lor neștiință.

Drept aceea, rogu-vă, să disprețuim gloata! Dar mai degrabă să nu poftim nici laude, nici bani, nici bogăție, nici să socotim sărăcia drept ceva rău! Căci sărăcia ne este dascăl și al chibzuinței, și al înfrânării, și al întregii înțelepciuni. Fiindcă și Lazăr trăia în sărăcie și era încununat[1630]. Și Iacov dorea să primească doar pâine[1631]. Iar Iosif ajunsese în cea mai de pe urmă sărăcie, și nu era doar rob, ci chiar înlănțuit, și pentru aceasta mai mult îl admirăm; și îl lăudăm nu atât când împărțea grâul, pe cât când locuia în temniță; nu când purta diademă, ci când [purta] lanțul; nu când ședea pe tron, ci când se uneltea împotriva lui și când era vândut[1632].

Cugetând, dar, la toate acestea și la cununile care ni se împletesc în urma acestor lupte, să nu admirăm bogăția și cinstea și desfătările și stăpânirea, ci sărăcia, lanțul, cătușele și înfrânarea cea pentru virtute. Căci sfârșitul acelora e plin de tumult și de tulburare, iar moștenirea și-o primesc în viața prezentă; pe când rodul acestora este cerul și bunătățile cele din ceruri, pe care „nici ochiul nu le-a văzut, nici urechea nu le-a auzit"[1633]; pe care fie ca noi toți să le dobândim, cu harul și cu iubirea de oameni ale Domnului nostru Iisus Hristos, Căruia fie slava în vecii vecilor. Amin.

1630 *Cf. Luca* 16, 20-31.
1631 *Cf. Facerea* 42, 2.
1632 *Cf. Facerea* 37, 27-28.
1633 *1 Corinteni* 2, 9; *cf. Isaia* 64, 3.

Omilia 77

„Acestea vi le-am grăit, ca bucuria Mea să rămână în voi și ca bucuria voastră să fie deplină. Aceasta este porunca Mea, să vă iubiți unul pe altul, precum Eu v-am iubit pe voi.” (*Ioan* 15, 11-12)

1. Toate cele bune atunci își au răsplata, când ajung la sfârșitul cuvenit; dacă însă sunt tăiate înainte de vreme, are loc naufragiul. Și, precum corabia încărcată cu mii și mii de poveri, dacă n-ar izbuti să sosească la țărm, ci s-ar afunda în mijlocul mării, nu s-ar bucura de niciun folos din lunga navigare, din contră, ar face nenorocirea chiar mai mare, pe cât ar fi răbdat și multe chinuri, la fel se întâmplă și cu sufletele care cad aproape de sfârșitul chinurilor și se moleșesc la mijlocul luptelor. De aceea și Pavel spunea că slava și cinstea și pacea îi vor întâmpina pe cei care aleargă „cu stăruință [în cursa] faptelor bune”[1634]; [învățătură] pe care Hristos o pregătește acum și pentru ucenicii Săi.

Într-adevăr, întrucât i-a primit la Sine și se bucurau de El, mai apoi, fiindcă Pătimirea venită asupra Lui și cuvintele triste urmau să taie de la ei plăcerea, după ce a stat de vorbă cu ei din destul și i-a mângâiat, le spune: „Acestea vi le-am grăit, ca bucuria Mea să rămână în voi și ca bucuria voastră să fie deplină”[1635], adică: „Ca voi să nu vă despărțiți de Mine, ca voi să nu vă întrerupeți cursa. Vă veseleați în Mine, chiar foarte mult vă veseleați, dar întristarea a căzut peste voi. Această [întristare] deci o înlătur, ca bucuria să ajungă la sfârșit”, arătându-le că [necazurile] prezente sunt vrednice nu de întristare, ci de plăcere. „Am văzut că v-ați smintit; dar nu vă disprețuiesc pentru asta, nu v-am zis: «Pentru ce nu rămâneți nobili?», ci v-am grăit cele aducătoare de mângâiere. Astfel, voiesc să vă păstrați mereu în aceeași iubire. M-ați auzit vorbind despre Împărăție;

[1634] *Cf. Romani* 2, 7.
[1635] *Ioan* 15, 11.

v-ați bucurat. Așadar, «ca bucuria voastră să fie deplină», v-am spus vouă aceste lucruri."

„Aceasta este porunca Mea: să vă iubiți unul pe altul, precum Eu v-am iubit pe voi."[1636] Vezi că iubirea de Dumnezeu e împletită cu cea dintre noi și legată de ea ca și cu o funie? De aceea El afirmă uneori că sunt două porunci, alteori că e doar una; fiindcă e imposibil ca cel care a primit-o pe prima să nu o dețină și pe cealaltă. Căci uneori spune: „De aceasta atârnă Legea și proorocii"[1637]; alteori: „Toate câte voiți să vă facă vouă oamenii, aceleași și voi faceți-le lor. Fiindcă aceasta este Legea și proorocii"[1638]; și: „Plinirea Legii este iubirea"[1639]; lucru pe care și aici îl afirmă. Într-adevăr, dacă rămânerea [în El] vine din iubirea [pentru El] și dacă iubirea vine din păzirea poruncilor, iar dacă porunca este să ne iubim unul pe altul, atunci rămânerea în Dumnezeu vine din iubirea noastră unul față de celălalt[1640].

Și nu Se referă la „iubire" oricum, ci arată și modul ei: „Precum Eu v-am iubit pe voi". Iarăși arată că însăși plecarea Lui nu vine din ură, ci din iubire; „încât ar trebui să fiu mai degrabă admirat pentru aceasta. Căci pentru voi Îmi pun sufletul". Dar nu zice niciodată așa, ci, mai înainte, Îl descrie lor pe Păstorul cel mai bun, iar aici îi îndeamnă și le arată măreția iubirii Sale, precum și pe Sine, cine este. Dar de ce pretutindeni laudă iubirea? Pentru că ea este dovada ucenicilor, ea este susținătoarea virtuții. De aceea și Pavel afirmă lucruri atât de mari despre ea, fiindcă era ucenic adevărat al lui Hristos și făcuse experiența ei.

„Voi sunteți prietenii Mei. Nu vă mai numesc robi; căci robul nu știe ce face stăpânul său. Voi sunteți prietenii Mei; căci pe toate câte le-am auzit de la Tatăl Meu vi le-am făcut cunoscute."[1641] Așadar, cum zice: „Am multe să vă spun, dar nu puteți încă să le purtați"[1642]? Nimic altceva nu arată prin „toate" și prin „am auzit" decât că nu rostește nimic străin, ci doar cele ce sunt ale Tatălui. Și, întrucât mai cu seamă aceasta pare a fi o dovadă de prietenie,

---

[1636] *Ioan* 15, 12.
[1637] *Cf. Matei* 22, 40.
[1638] *Matei* 7, 12.
[1639] *Romani* 13, 10.
[1640] Mostră de silogism, specific mai ales filosofiei aristotelice și stoice.
[1641] *Ioan* 15, 14-15.
[1642] *Ioan* 16, 12.

anume faptul de a destăinui secretele, le spune: „Aţi fost socotiţi vrednici de această comuniune". Iar când zice: „Toate", se referă la cele câte aveau nevoie să le audă. Apoi le adaugă şi o altă mărturie a prieteniei, nu una oarecare. Care-i aceasta? „Nu voi M-aţi ales pe Mine", zice, „ci Eu v-am ales pe voi"[1643]; adică: „Eu M-am grăbit către prietenia voastră". Şi nu S-a oprit aici, ci spune şi: „V-am rânduit", adică: „V-am sădit", „ca voi să mergeţi", adică: „Să vă extindeţi" (încă Se foloseşte de metafora viţei), „«şi să aduceţi rod şi rodul vostru să rămână»[1644]. Iar dacă rodul rămâne, cu atât mai mult voi. Căci nu doar v-am iubit pe voi", zice, „ci v-am făcut şi cele mai mari binefaceri, întinzând mlădiţele voastre pretutindeni în lume".

2. Vezi în câte feluri le arată iubirea Sa? Le destăinuie secretele, El cel dintâi Se grăbeşte spre prietenia lor, le dăruieşte mari bunătăţi, suferă pentru ei cele pe care le suferea atunci. Din acestea le arată că şi rămâne neîncetat cu ei, cei care urmau să dea rod; căci era necesar să se bucure de ajutorul Lui şi astfel să rodească. „Ca orice-l veţi cere Tatălui în numele Meu să vă dea."[1645] Totuşi faptul de a face aparţine celui căruia i se cere; iar dacă Tatălui I se cere, cum face Fiul? Ca să afli că Fiul nu este inferior.

„Acestea vi le-am grăit vouă, ca să vă iubiţi unul pe altul"[1646], adică: „Nu ca să vă dojenesc vă zic aceste lucruri, anume că Îmi pun sufletul, că Eu cel dintâi am alergat la voi, ci ca să vă conduc spre prietenie". Apoi, fiindcă prigoanele şi ocările din partea multora erau grele şi de nesuferit şi îndeajuns să plece la pământ chiar şi un suflet măreţ, de aceea Hristos, după ce le-a prevestit nenumărate [mângâieri], [abia] atunci a ajuns la aceasta[1647]. Într-adevăr, după ce mai înainte le-a mângâiat sufletul, aşa vine la acestea, arătându-le că şi aceste [necazuri] sunt cu prisosinţă spre folosul lor, precum a arătat şi despre celelalte. Căci, după cum le-a zis: „Nu trebuie să vă îndureraţi, ci mai degrabă să vă bucuraţi că merg la Tatăl" (căci El face asta nu ca să-i părăsească, ci pentru că îi iubea foarte mult), astfel şi aici le arată că trebuie să se bucure, nu să se îndurereze.

[1643] *Ioan* 15, 16.
[1644] *Ioan* 15, 16.
[1645] *Ioan* 15, 16.
[1646] *Cf. Ioan* 15, 17.
[1647] [illegible] subiectul persecuţiilor.

Și ia seama cum face acest lucru! Căci nu a zis: „Știu că fapta este grea, dar răbdați-o pentru Mine, de vreme ce o și suferiți pentru Mine". Căci acest motiv nu era încă de ajuns ca să-i mângâie. De aceea îl lasă pe acesta și pune înainte un altul. Care e acesta? Anume că această [suferință] a lor va fi o dovadă a virtuții lor anterioare. „Și, din contră, ar fi trebuit să vă îndurerați nu pentru că sunteți urâți acum, ci dacă ar fi urmat să fiți iubiți [de lume]." Într-adevăr, acest lucru îl lasă de înțeles din spusa: „«Dacă ați fi din lume, lumea ar iubi ce este al său»[1648]. Astfel încât, dacă sunteți iubiți [de ea], e foarte limpede că ați arătat semn de viclenie".

Apoi, întrucât acest lucru[1649], pe care El l-a prezis, nu l-a dus [încă] la îndeplinire, continuă iarăși prin cuvintele: „Nu este sluga mai mare decât stăpânul său. Dacă M-au prigonit pe Mine, și pe voi vă vor prigoni"[1650]. Le-a arătat că ei vor deveni imitatori ai Lui mai ales în această [privință]. Căci, cât timp Hristos era în trup, [adversarii Săi] duceau războiul împotriva Lui; dar, după ce S-a strămutat, lupta a venit de această dată împotriva lor. Apoi, fiindcă ei, puțini fiind, erau tulburați că urmau să primească război din partea unui popor atât de mare, le înalță sufletul zicând: „Mai cu seamă acest lucru este [vrednic] de bucurie, anume că sunteți urâți de ei; căci astfel vă veți face părtași Pătimirilor Mele. De aceea, nu trebuie să vă tulburați; căci voi nu sunteți mai presus decât Mine; așadar, după cum v-am zis chiar anticipând, «nu este sluga mai mare decât stăpânul său»".

Apoi [urmează] și o a treia mângâiere, anume că și Tatăl este necinstit împreună cu ei. „Căci toate acestea", zice, „le vor face din cauza numelui Meu, fiindcă ei nu-L știu pe Cel care M-a trimis"[1651]; adică: „Și pe El îl necinstesc". În plus, lipsindu-i pe aceia de iertare și adăugând încă o altă mângâiere, zice: „De n-aș fi venit și nu le-aș fi vorbit, păcat nu ar avea"[1652], arătând că ei vor lucra cu nedreptate și cele împotriva Lui, și cele împotriva lor. „Așadar, de ce ne conduci pe noi către rele atât de mari? Oare nu știai de mai înainte războaiele și ura?" De aceea iarăși spune: „Cel care Mă urăște pe

1648 *Ioan* 15, 19.

1649 Anume persecuțiile.

1650 *Ioan* 15, 20.

1651 *Ioan* 15, 21.

1652 *Ioan* 15, 22.

Mine Îl urăște și pe Tatăl Meu"[1653], și din aceasta prevestindu-le [vrăjmașilor Săi] o pedeapsă nu mică.

Într-adevăr, întrucât de fiecare dată motivau că Îl prigoneau de dragul Tatălui, a zis acestea ca să înlăture de la ei apărarea. „Căci nu au nicio scuză; le-am oferit învățătura din cuvinte, le-am adăugat-o pe cea din fapte, potrivit Legii lui Moise; acesta poruncise ca toți să se supună celui care face și zice astfel de lucruri, atunci când îi conduce spre dreapta credință și când le înfățișează cele mai mari minuni." Și nu a zis simplu: „Semne", ci: „Cele pe care nimeni altul nu le-a făcut"[1654]. Martori ai acestor [semne] sunt chiar ei, căci ziceau așa: „Niciodată nu s-a arătat un asemenea om în Israel"[1655] și: „Nu s-a auzit din veac ca cineva să deschidă ochii unui orb din naștere"[1656]; și la fel cu privire la Lazăr; și toate celelalte de felul acesta, precum și modul facerii de minuni, erau toate noi și dincolo de înțelegere.

„Așadar, de ce", zice, „Te prigonesc și pe Tine, și pe noi?" „Pentru că nu sunteți din lume. Dacă ați fi din lume, lumea ar iubi ce este al său." El le reamintește de cuvintele pe care le-a zis și fraților Lui[1657]; totuși acolo [le-a vorbit] cu mai multă grijă, ca să nu-i năucească; aici, din contră, le-a dezvăluit totul. „Și de unde oare e limpede că pentru aceasta[1658] suntem urâți?" „Din cele care Mi se întâmplă Mie. Căci, spune-Mi, care dintre vorbele sau faptele Mele le-ar oferi vreun pretext ca să nu Mă primească?" Apoi, întrucât fapta putea să ne uluiască, a menționat și cauza, anume viclenia lor. Și nu Se oprește aici, ci aduce și [mărturia] prorocului, arătând că acesta a vestit de mai înainte și a zis: „M-au urât pe nedrept"[1659]. Ceea ce și Pavel face; căci, când mulți se minunau cum de iudeii n-au crezut, el aduce [mărturiile] prorocilor, care au prevestit dinainte [necredința lor] și au arătat cauza, anume că viclenia și nebunia lor au fost cauza necredinței[1660].

„Dar ce? Dacă nu au păzit cuvântul Tău, nici pe al nostru nu îl vor păzi; dacă Te-au prigonit pe Tine, și pe noi ne vor prigoni; dacă

[1653] *Ioan* 15, 23.
[1654] *Ioan* 15, 24.
[1655] *Matei* 9, 33.
[1656] *Ioan* 9, 32.
[1657] *Ioan* 7, 7.
[1658] Anume pentru faptul că ei nu sunt din lume.
[1659] *Ioan* 15, 25; *Psalmul* 68, 5.
[1660] *Cf. Evrei* 3, 12, 19.

au văzut semne, pe care nimeni altul nu le-a făcut; dacă au auzit cuvinte pe care nimeni altul [nu le-a rostit] și n-au avut niciun câștig; dacă Îl urăsc pe Tatăl Tău, și pe Tine împreună cu El; atunci", zice, „de ce ne-ai aruncat [între ei]? Cum vom fi noi de-acum vrednici de crezare? Cine dintre cei de-un neam cu noi va lua seama la noi?"

3. Așadar, ca nu cumva, cugetând aceste lucruri, să fie tulburați, ia seama ce fel de mângâiere le aduce! „Când va veni Mângâietorul, pe Care Îl voi trimite Eu, Duhul Adevărului, Care de la Tatăl purcede, Acela va mărturisi despre Mine. Dar și voi mărturisiți, pentru că de la început sunteți cu Mine."[1661] Acela va fi vrednic de crezare, căci este „Duhul Adevărului"[1662]. De aceea L-a numit nu „Duh Sfânt", ci „al Adevărului". Iar [spusa]: „Care de la Tatăl purcede" arată că toate le știe în mod amănunțit, așa cum și El spune despre Sine Însuși: „Știu de unde vin și unde Mă duc"[1663], și acolo vorbind despre adevăr.

„Pe Care Îl voi trimite Eu." Iată, nu mai este doar Tatăl, ci și Fiul este Cel care Îl trimite. „Și voi veți fi vrednici de crezare, voi care ați fost cu Mine, care nu ați auzit de la alții." Acest lucru și apostolii îl susțin cu tărie, zicând: „Noi, care am mâncat și am băut împreună cu El"[1664]. Iar Duhul dă mărturie pentru cele zise că nu au fost spuse pe placul [cuiva][1665].

„Acestea vi le-am grăit ca să nu vă smintiți"[1666], adică „atunci când îi veți vedea pe mulți nesupunându-se vouă și pe voi înșivă suferind lucruri cumplite". „Vă vor scoate pe voi din sinagogă."[1667] Într-adevăr, ei „deja conveniseră ca, dacă cineva Îl va mărturisi pe Hristos, să fie scos afară din sinagogă"[1668]. „«Dar vine ceasul[1669] când tot cel care vă va ucide să creadă că aduce închinare lui Dumnezeu.»[1670]

[1661] *Ioan* 15, 26-27.
[1662] Din exegeza imediat următoare, deducem că Sfântul Ioan înțelege „adevărul" atât ca un nume al lui Hristos, cât și în sensul comun de „justețe", „exactitate".
[1663] *Ioan* 8, 14.
[1664] *Faptele* 10, 41.
[1665] *Cf. Faptele* 10, 44.
[1666] *Ioan* 16, 1.
[1667] *Ioan* 16, 2.
[1668] *Ioan* 9, 22.
[1669] Pentru sensurile expresiei „a veni ceasul", vezi Sfântul Ioan Gură de Aur, *Omilii la Evanghelia după Ioan*, vol. 1, p. 210, n. 613.
[1670] *Ioan* 16, 2.

Astfel vor urmări uciderea voastră, ca pe o faptă evlavioasă și bineplăcută lui Dumnezeu." Apoi aduce iarăși mângâierea: „«Și acestea le vor face pentru că nu L-au cunoscut nici pe Tatăl, nici pe Mine»[1671]. Pentru a primi mângâiere, vă este de ajuns să suferiți acestea pentru Mine și pentru Tatăl". Aici le amintește din nou de [acea] fericire pe care o zicea la început: „Fericiți veți fi când vă vor ocărî și vă vor prigoni și, mințind, vor zice tot cuvântul viclean împotriva voastră, din pricina Mea. Bucurați-vă și veseliți-vă, căci răsplata voastră multă este în ceruri"[1672].

„«Acestea vi le-am grăit ca, atunci când va veni ceasul, să vă aduceți aminte de ele»[1673]; astfel încât pe temeiul lor să le socotiți și pe celelalte vrednice de crezare. Într-adevăr, nu veți putea zice că vă spuneam doar cele ce erau pe placul vostru, spre a vă măguli, nici că spusele Mele erau vorbe de înșelare. Căci cel care ar fi urmat să vă înșele nu v-ar fi zis de mai înainte și aceste lucruri descurajatoare. Așadar, de aceea vi le-am prevestit, ca nu cumva să vă tulbure, căzând asupra voastră pe neașteptate; dar și dintr-o altă cauză, ca să nu ziceți că Eu nu știam dinainte că aceste lucruri se vor întâmpla. Prin urmare, «aduceți-vă aminte că Eu vi le-am spus»."

Și, într-adevăr, ei[1674] au îmbrăcat mereu prigoana împotriva lor[1675] cu o aparență vicleană, alungându-i ca pe niște răufăcători. Dar acest lucru nu i-a tulburat pe ucenici, întrucât auziseră de mai înainte și știau de ce le răbdau. Căci cauza celor întâmplate era de ajuns să-i înalțe. De aceea, El pretutindeni revine mereu la ea, zicând: „Nu M-au cunoscut" și: „Din pricina Mea vor face" și: „Din pricina numelui Meu" și: „Din pricina Tatălui" și: „Eu cel dintâi am suferit" și: „Nu dintr-o cauză dreaptă îndrăznesc ei acestea".

4. Și noi, în timpul ispitelor, să luăm seama la aceste lucruri, atunci când suferim ceva din partea oamenilor vicleni, „privind către Începătorul și Împlinitorul credinței"[1676], și [să luăm seama] că [suferim] din partea unor oameni netrebnici și că o facem pentru virtute și de dragul Lui. Căci, dacă ne gândim la acestea, toate vor

---

[1671] *Ioan* 16, 3.
[1672] *Matei* 5, 11-12.
[1673] *Ioan* 16, 4.
[1674] Iudeii anticreștini.
[1675] Împotriva ucenicilor.
[1676] *Evrei* 12, 2.

fi foarte ușoare și cu putință de răbdat. Fiindcă, dacă cineva care suferă pentru cei iubiți se și fălește cu asta, atunci dacă cineva va suferi ceva pentru Dumnezeu oare ce simțământ va dobândi de pe urma celor cumplite? Căci, dacă El Însuși, de dragul nostru, numea lucrul cel mai de ocară, crucea, drept „slavă", cu atât mai mult noi trebuie să avem o asemenea dispoziție lăuntrică. Pentru că, dacă astfel de chinuri le putem trece cu vederea, cu atât mai mult banii și lăcomia.

Așadar, ce trebuie [să facem]? Când urmează să răbdăm ceva neplăcut, noi să cugetăm nu [doar] la chinuri, ci și la cununi. Căci, precum negustorii nu se gândesc doar la mări, ci și la câștiguri, tot astfel și noi trebuie să ne gândim îndelung și la cer, și la îndrăzneala pe care o vom avea înaintea lui Dumnezeu. Chiar dacă ni s-ar părea dulce să ne lăcomim, să cugetăm că Hristos nu dorește asta și pe dată ni se va părea un lucru respingător. Iarăși, dacă ți-ar fi împovărător să dai săracilor, să nu-ți oprești gândul doar la cheltuială, ci îndată mută-ți cugetul la recolta de pe urma semănatului. Iar când îți va veni greu să disprețuiești iubirea unei femei străine, ia seama la cununa de pe urma ostenelii și lesne vei purta osteneala. Căci, dacă frica de oameni ne întoarce de la lucruri absurde, cu atât mai mult dorul de Hristos.

Aspră-i virtutea; dar să îi îmbrăcăm înfățișarea cu măreția făgăduinței celor viitoare. Desigur, cei virtuoși, chiar și fără acestea, o văd frumoasă în ea însăși; și, de aceea, o urmează și o practică pentru că așa Îi place lui Dumnezeu, nu pentru vreo răsplată; și socotesc cumpătarea un lucru măreț, nu pentru a nu fi pedepsiți, ci fiindcă Dumnezeu a poruncit-o. Dar, dacă cineva e mai slab, să se gândească chiar și la recompense.

Să facem așa și în privința milosteniei și să-i miluim pe cei de-un neam cu noi, să nu-i trecem cu vederea când pier de foame. Într-adevăr, cum n-ar fi absurd ca noi să ședem la masă râzând și desfătându-ne, iar când îi auzim pe alții trecând pe stradă văitându-se, nici măcar să ne întoarcem către vaietul lor, dimpotrivă, chiar să ne supărăm și să-i numim „înșelători"? Ce spui, omule? Cineva împletește o înșelăciune pentru o pâine? „Da", zice. Atunci mai ales pentru acest lucru să-l miluim; mai ales pentru asta să-l izbăvim din nevoie.

Iar dacă nu vrei să dai, măcar nu îl ocărî; iar dacă nu vrei să îl scapi din naufragiu, măcar nu-l împinge în prăpastie. Într-adevăr,

gândeşte-te, când îl respingi pe săracul care vine la tine, cine vei fi tu când Îl vei ruga pe Dumnezeu. Căci „cu măsura cu care măsuraţi", zice, „vi se va măsura"[1677]. Gândeşte-te cum pleacă acela zdrobit, cu capul plecat, jelindu-se, primind împreună cu sărăcia şi lovitura din ocara ta. Căci, dacă voi socotiţi cerşitul un blestem, atunci faptul că cerşetorul nu primeşte nimic şi, pe deasupra, pleacă şi ocărât ia seama ce vifor produce. Până când ne asemănăm fiarelor şi ignorăm natura noastră însăşi din cauza lăcomiei?

Mulţi suspină la auzul acestor [cuvinte]. Dar voiesc ca ei să arate această milă nu acum, ci în toată vremea. Gândeşte-mi-te la ziua aceea când vom sta înaintea tribunalului lui Hristos; când ne vom ruga să fim miluiţi, iar Hristos, aducându-i la mijloc pe aceştia, ne va zice: „Pentru o pâine şi un obol, aţi produs în aceste suflete un val atât de mare!" Ce vom spune? Prin ce ne vom apăra? Într-adevăr, [ca să ştii] că îi va aduce chiar în mijloc pe aceştia, ascultă ce zice: „Întrucât nu aţi făcut unuia dintre aceşti preamici, nici Mie nu Mi-aţi făcut"[1678]. Căci de-acum nu aceia vor zice ceva către noi, ci Dumnezeu ne va mustra în locul lor. Fiindcă şi pe Lazăr l-a văzut bogatul; iar Lazăr nu i-a zis nimic, ci Avraam a luat cuvântul în locul lui[1679].

La fel se va întâmpla şi cu săracii care acum sunt dispreţuiţi de noi. Căci îi vom vedea pe ei nu întinzându-şi mâinile, cu o înfăţişare vrednică de milă, ci sălăşluind în odihnă; în schimb, noi vom primi înfăţişarea acelora; şi, o, de-am primi doar înfăţişarea, nu şi ceea ce e cu mult mai cumplit, adică pedeapsa! Căci nici bogatul nu dorea acolo să se sature cu fărâmituri, ci era chinuit şi pedepsit din greu, şi a auzit: „Ai primit cele bune ale tale în viaţa ta, iar Lazăr pe cele rele"[1680]. Să nu socotim deci bogăţia ceva măreţ. Căci ea ne va fi pricină de pedeapsă dacă nu suntem cu luare-aminte; la fel cum, dacă suntem cu luare-aminte, chiar sărăcia va deveni pentru noi adaos şi de desfătare şi de odihnă. Pentru că şi păcatele ni le lepădăm dacă o răbdăm cu recunoştinţă, şi multă îndrăzneală câştigăm înaintea lui Dumnezeu.

5. Aşadar, să nu căutăm mereu siguranţa [aici], ca să ne bucurăm de siguranţa de acolo; din contră, să primim ostenelile cele

---

[1677] *Matei* 7, 2.
[1678] *Matei* 25, 45.
[1679] *Cf. Luca* 16, 25.
[1680] *Luca* 16, 25.

pentru virtute, să tăiem de la noi cele prisositoare și să nu căutăm nimic mai mult, ci să risipim toate bunurile noastre către cei aflați în nevoi. Fiindcă ce apărare vom avea când El ne făgăduiește cerul, iar noi nu-I oferim nici pâine? Când El îți răsare soarele[1681] și îți oferă toată slujirea creației, iar tu nu-I dai nici haină, nici nu-L faci să împartă cu tine același acoperiș? Și de ce pomenesc de soare și de creație? El ți-a pus înainte Trupul Lui, ți-a dat[1682] Sângele Lui cel cinstit; tu însă nu împarți cu El nici măcar un pahar. Dar ai dat o dată? Totuși aceasta nu este milă; căci, câtă vreme ai ceva ce nu-I împarți, încă nu ți-ai îndeplinit întreaga [datorie]. Fiindcă și fecioarele, care aveau candele, aveau untdelemn, dar nu din belșug[1683]. Ar fi trebuit deci, chiar dacă ofereai din ale tale, să nu fii atât de econom; acum însă, întrucât dai din cele ale Stăpânului, pentru ce te zgârcești? Voiți să vă spun cauza acestei neomenii? Cei care adună bunuri din lăcomie, aceștia sunt șovăitori și față de milostenie; căci cel care astfel a învățat să câștige nu e capabil să cheltuie.

De bună seamă, cum ar putea cineva, care e gata spre răpiri, să se obișnuiască cu ceea ce-i contrar? Căci cel care ia [bunurile] altora cum va putea să cedeze altuia bunurile sale? Fiindcă și un câine

---

[1681] *Cf. Matei* 5, 45.

[1682] Dacă exprimarea nu este una mai degrabă poetică, înseamnă că inclusiv adresanții acestei mustrări, anume cei lacomi și zgârciți și, prin extensie, alte tipuri de păcătoși, primeau Sfânta Euharistie, în pofida păcătoșeniei sau, mai bine zis, tocmai pentru izbăvirea de ea. În epoca Sfântului Ioan, creștinii se împărtășeau în general cu regularitate, așa cum deducem din mai multe locuri din opera sa: „Știu că mulți dintre noi ne apropiem acum de această Sfântă Masă, pentru că este obiceiul ca la această sărbătoare (Botezul Domnului – n.n.) să ne împărtășim. Ar trebui însă, așa precum v-am spus de multe ori și mai înainte, să nu ținem seamă de sărbătoare când avem să ne împărtășim, ci să ne curățim cugetul, și atunci să ne apropiem de Sfânta Jertfă" (*Discurs la Botezul Domnului*, 4, în *PG* 49, 369, și în Sfântul Ioan Gură de Aur, *Predici la sărbători împărătești și cuvântări de laudă la sfinți*, trad. Pr. Dumitru Fecioru, în coll. *Părinți și Scriitori Bisericești*, vol. 14 (serie nouă), Ed. Basilica, București, 2015, p. 68). În trei situații creștinii erau opriți de la împărtășire (excomunicați): apostazie (abjurarea sau lepădarea publică de Hristos), proferarea de erezii și comiterea de păcate foarte grave. Altminteri, erau încurajați să se împărtășească cât mai des: „După cum cel care nu se știe cu niciun păcat pe cuget trebuie să se împărtășească în fiecare zi cu Sfintele Taine, tot astfel cel încurcat în păcate și nepocăit nu trebuie să se apropie de Sfânta Împărtășanie nici la sărbătoare. Nu ne izbăvim de păcate dacă ne împărtășim o singură dată pe an, și ne împărtășim cu nevrednicie" (*Discursuri împotriva anomeilor*, VI: *La Sfântul Filogonie*, 5, în *PG* 48, 775, și în vol. Sfântul Ioan Gură de Aur, *Cuvântări împotriva anomeilor. Cuvânt către iudei*, trad. Pr. Dumitru Fecioru, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2007, p. 103).

[1683] *Cf. Matei* 25, 8.

care s-a obișnuit să guste din cărnuri nu mai poate păzi turma; de aceea păstorii și ucid astfel de [câini]. Ca nu cumva și noi să pățim aceasta, să ne abținem de la o mâncare ca aceasta. Și, într-adevăr, chiar gustă din cărnuri cei care aduc moartea prin foame. Nu vezi cum Dumnezeu ni le-a lăsat pe toate în comun? Căci, dacă El a îngăduit ca [unii] să fie săraci în bani, chiar acest lucru este spre mângâierea bogaților, ca, prin milostenia față de aceia, să se poată dezbrăca de păcate. Tu însă și în acest lucru ai fost crud și neomenos. De unde e limpede că, dacă ai fi primit această autoritate și în lucruri mai mari, ai fi făcut mii și mii de ucideri și ai fi stins lumina și viața tuturor[1684]. Ca să nu se întâmple aceasta, El a tăiat de la tine, în mod necesar, pofta nesătulă din acelea.

Iar dacă sunteți îndurerați auzind acestea, cu mult mai mult eu când le văd întâmplându-se. Până când tu vei fi bogat, iar acela sărac? Până seara, nu mai târziu de atât. Căci viața este atât de scurtă și de-acum toate „stau la uși"[1685], încât întreg [timpul rămas] trebuie să fie socotit cât un scurt ceas. La ce îți trebuie vistieriile pline până la refuz și mulțimea de slugi și de administratori? De ce să nu ai mii și mii de propovăduitori ai milosteniei tale? Căci vistieria ta nu scoate niciun glas, în schimb va atrage și mulți hoți; dar vistieriile săracilor se vor urca până la Însuși Dumnezeu și îți vor face viața de acum plăcută și îți vor dezlega toate păcatele și îți vor aduce slavă înaintea lui Dumnezeu și cinste înaintea oamenilor. Așadar, de ce te dușmănești pe tine însuți [lipsindu-te] de atâtea bunătăți? Căci nu acelora, ci ție însuți îți faci un bine mai mare dacă îi ajuți. Căci lor le vei îndrepta lucrurile prezente, dar ție însuți îți vei pregăti de mai înainte slava viitoare și îndrăznirea; pe care fie ca noi toți să le dobândim, cu harul și cu iubirea de oameni ale Domnului nostru Iisus Hristos, Căruia fie slava și puterea în vecii vecilor. Amin.

[1684] Lit. o hipalagă: „Toată lumina și viața". Orice lacom este un potențial exterminator al semenilor săi, care așteaptă doar momentul primirii unei poziții de conducere pentru a-și dezlănțui pofta nesătulă de acaparare. De aici până la uciderea a milioane de vieți, prin războaie, crime împotriva umanității ș.a. nu rămâne decât un pas. Unora ca aceștia Scriptura le zice: „Oare veți locui numai voi pe pământ?" (*Isaia* 5, 8).

[1685] *Cf. Matei* 24, 33.

Omilia 78

„Iar acestea nu vi le-am spus de la început, fiindcă eram cu voi. Dar acum Mă duc la Cel care M-a trimis și nimeni dintre voi nu Mă întreabă: «Unde Te duci?» Ci, fiindcă v-am grăit acestea, întristarea a umplut inima voastră." (Ioan 16, 4-6)

1. Mare este tirania tristeții și avem nevoie de multă bărbăție ca să stăm cu noblețe în fața acestui simțământ și, după ce culegem ceea ce-i folositor din el, să lăsăm ce-i de prisos; fiindcă are și ceva folositor. Într-adevăr, când păcătuim noi sau alții, doar atunci e bine să ne întristăm; dar, când cădem în necazuri omenești, atunci întrebuințarea tristeții la nimic nu-i bună. Așadar, de vreme ce tristețea i-a doborât și pe ucenicii cei încă nedesăvârșiți, iată cum El îi îndreptează printr-o mustrare. Fiindcă ei, care înainte de aceasta Îl întrebau mii și mii de lucruri (căci și Petru zicea: „Unde Te duci?"[1686], și Toma: „Nu știm unde Te duci, și cum putem ști calea?"[1687], și Filip: „Arată-ni-L nouă pe Tatăl Tău"[1688]), sunt cei care, după ce au auzit acum: „Vă vor scoate din sinagogă"[1689] și: „Vă vor urî"[1690] și: „Cel care vă va ucide pe voi va crede că aduce slujire lui Dumnezeu"[1691], într-atât se descurajaseră, încât erau cuprinși acum de muțenie și nu mai schimbau nicio vorbă cu El. Acest lucru deci reproșându-l lor, le zicea: „Acestea nu vi le-am spus de la început, fiindcă eram cu voi. Dar acum Mă duc la Cel care M-a trimis și nimeni dintre voi nu Mă întreabă: «Unde Te duci?» Ci, fiindcă v-am grăit acestea, întristarea a umplut inima voastră"[1692]. Într-adevăr, cumplită este nemăsura acesteia[1693], cumplită și pregătitoare de

---

[1686] *Ioan* 13, 36.
[1687] *Ioan* 14, 5.
[1688] *Cf. Ioan* 14, 8.
[1689] *Ioan* 16, 2.
[1690] *Luca* 6, 22.
[1691] *Ioan* 16, 2.
[1692] *Ioan* 16, 4-6.
[1693] E vorba, în continuare, de întristare sau deznădejde, lit. „lipsa de spirit" (ἀθυμία).

moarte. De aceea şi Pavel zicea: „Unul ca acesta să nu fie copleşit de prea multă întristare"[1694].

„Acestea nu vi le-am spus de la început", zice. Pentru ce nu le-a zis de la început? Ca nu cumva să afirme cineva că El le zicea presupunându-le din cele ce se întâmplă adesea. Şi de ce abordează un lucru de o asemenea dificultate? „Eu", zice, „ştiam acestea de la început şi nu vi le ziceam nu pentru că nu le ştiam, ci «pentru că eram cu voi»". Iar aceasta [o spunea] iarăşi într-un mod omenesc; ca şi când le-ar fi zis: „Pentru că eraţi în siguranţă şi puteaţi să Mă întrebaţi oricând doreaţi şi întreg războiul se înteţea asupra Mea şi era de prisos să vă zic acestea de la început".

Dar oare nu le-a zis acest lucru? Când i-a chemat pe cei doisprezece, oare nu le zicea: „Veţi fi duşi la dregători şi la regi"[1695] şi: „Vă vor bate cu biciul în sinagogile lor"[1696]? Aşadar, cum afirmă: „Nu vi le-am spus de la început"? Într-adevăr, biciuirile şi ducerile [înaintea dregătorilor] le-a vestit de mai înainte, nu însă şi faptul că moartea lor va părea atât de râvnită încât să fie socotită chiar slujire [a lui Dumnezeu]. Căci acest lucru mai mult decât toate era de ajuns să îi năucească, anume faptul că urmau să fie judecaţi ca nişte necredincioşi şi răufăcători. În plus, mai putem invoca şi [explicaţia] următoare, anume că acolo a menţionat cele pe care ucenicii urmau să le sufere din partea neamurilor, pe când aici a adăugat cu o măsură mai covârşitoare chiar cele din partea iudeilor şi i-a învăţat că ele sunt „la uşi"[1697].

„Dar acum Mă duc la Cel care M-a trimis şi nimeni dintre voi nu Mă întreabă: «Unde Te duci?» Ci, fiindcă v-am grăit acestea, întristarea a umplut inima voastră."[1698] Nu mică era chiar această mângâiere, anume ca ei să afle că El ştia tristeţea lor covârşitoare. Într-adevăr, ei erau ieşiţi din sine, din pricina neliniştii cauzate de plecarea Lui şi din pricina aşteptării celor cumplite ce urmau să vină (căci nici nu ştiau dacă vor putea să le rabde cu bărbăţie). Aşadar, pentru ce nu le-a zis lor aceste lucruri mai apoi, când au fost învredniciţi de [primirea] Duhului? Ca să afli că erau foarte virtuoşi. Căci, dacă, atunci când încă nu

---

[1694] *2 Corinteni* 2, 7.
[1695] *Matei* 10, 18.
[1696] *Matei* 10, 17.
[1697] *Matei* 24, 33.
[1698] *Ioan* 16, 5-6.

erau învredniciți de Duhul, totuși nu au dat înapoi, deși erau copleșiți de întristare, gândește-te cât de [puternici] urmau să fie după ce se vor fi bucurat de har! Căci, dacă ei, auzind acestea atunci[1699], ar fi răbdat, am fi pus totul pe seama Duhului; acum însă este în întregime rodul cugetului lor și mărturia limpede a dorului lor pentru Hristos, Care punea la încercare cugetul lor încă neîmbrăcat [cu putere de sus].

„Dar Eu vă zic adevărul."[1700] Iată cum îi mângâie din nou! „Căci nu vă spun lucruri pe plac", zice, „din contră, chiar dacă vă întristați înmiit, trebuie să auziți ceea ce e spre folosul vostru. Într-adevăr, voința voastră este ca Eu să fiu prezent lângă voi, dar de folos vă este contrariul. Este o însușire a celui grijuliu să nu-i cruțe pe prietenii săi când vine vorba de folosul lor și să nu îi îndepărteze de la ceea ce le aduce câștig. «Căci, dacă Eu nu Mă voi pleca»", zice, „«Mângâietorul nu va veni"[1701].

Ce au de zis aici cei care nu au o opinie cuvenită despre Duhul? „E de folos" oare ca Stăpânul să plece și să vină un rob? Vezi cât de mare este demnitatea Duhului? „Dar, dacă plec, Îl voi trimite la voi."[1702] Și care este câștigul? „Acela, venind, va vădi lumea"[1703], adică: „Nu fără pedeapsă vor face ei acestea dacă El va veni. Într-adevăr, chiar cele deja întâmplate sunt de ajuns pentru a le închide gura; dar, când și aceste lucruri se vor face prin Acela, când învățăturile vor fi mai desăvârșite și semnele mai mărețe, ei vor fi judecați cu mult mai mult, întrucât văd că în numele Meu se întâmplă lucruri atât de mari; ceea ce face și mai clară dovada Învierii. Într-adevăr, acum ei pot să zică: «E fiul tâmplarului, îi știm noi pe tatăl și pe mama Lui»[1704]; dar, când vor vedea moartea nimicită, răutatea izgonită, șchiopătarea firii îndreptată, demonii alungați, negrăita oferire a Duhului și toate acestea care se făceau la chemarea Mea, ce vor mai zice? Căci despre Mine a dat mărturie și Tatăl; și va da mărturie și Duhul". Totuși și Duhul a dat mărturie de la început[1705], dar va face aceasta și acum.

[1699] Adică după primirea Duhului la Cincizecime (*Faptele* 2, 1-4).
[1700] *Ioan* 16, 7.
[1701] *Ioan* 16, 7.
[1702] *Ioan* 16, 7.
[1703] *Ioan* 16, 8.
[1704] *Cf. Ioan* 6, 42.
[1705] *Cf. Matei* 3, 16.

2. Iar spusa: „O va vădi de păcat"[1706], înseamnă: „Va reteza de la ei orice apărare și va arăta că au greșit fără putință de iertare". „Și de dreptate, pentru că Mă duc la Tatăl și nu Mă veți mai vedea"[1707], ceea ce înseamnă: „Am oferit un mod de viață fără cusur. Și aceasta este mărturia, anume că «Mă duc la Tatăl»". Într-adevăr, întrucât Îl învinuiau mereu de aceasta, anume că El nu este de la Dumnezeu, și în consecință Îl numeau „păcătos"[1708] și „călcător de Lege"[1709], de aceea afirmă că Duhul va lua de la ei și acest pretext. „Căci, dacă faptul că ei cred despre Mine că nu sunt de la Dumnezeu Mă arată călcător de Lege, când Duhul va vădi că Eu am plecat acolo, și nu pentru un ceas, ci pentru a rămâne acolo (căci [spusa]: «Nu Mă veți mai vedea»[1710] arată acest lucru), ce vor mai spune atunci?" Ia seama că suspiciunea lor vicleană e înlăturată prin aceste două lucruri. Într-adevăr, nici facerea de minuni nu aparține unui păcătos (căci un păcătos nu poate face minuni), nici existența continuă lângă Dumnezeu nu aparține unui păcătos. Astfel că nu mai puteți zice: „Acesta este păcătos pentru că nu este de la Dumnezeu".

„Iar de judecată, pentru că stăpânitorul lumii acesteia a fost judecat."[1711] Aici iarăși învie discursul despre dreptate, spunând că l-a doborât pe pârâșul Său. Dacă ar fi fost păcătos, n-ar fi putut să-l doboare; lucru pe care nu a putut să-l facă niciun drept dintre oameni. „Într-adevăr, faptul că din cauza Mea el a fost osândit îl vor ști cei care mai pe urmă îl vor călca în picioare și care vor cunoaște limpede Învierea Mea, care îl osândește. Căci el n-a avut putere să Mă țină sub stăpânirea lui. Așadar, de vreme ce ziceau că am demon și că sunt un înșelător, chiar aceste [învinuiri] vor fi vădite după aceea ca fiind deșarte. Căci n-aș fi putut să-l nimicesc dacă aș fi fost vinovat de păcat; acum însă el este osândit și aruncat afară."

„«Încă multe am a vă spune, dar acum nu puteți să le purtați.»[1712] Așadar, vă este de folos ca Eu să plec, dacă atunci urmează ca voi să le purtați, când Eu voi pleca." „Și ce să înțelegem[1713]? Duhul

---

[1706] *Ioan* 16, 8.
[1707] *Ioan* 16, 10.
[1708] *Ioan* 9, 24.
[1709] *Cf. Ioan* 9, 16.
[1710] *Ioan* 16, 16.
[1711] *Ioan* 16, 11.
[1712] *Ioan* 16, 12.
[1713] Lit. „Și ce s-a întâmplat?"

este oare mai mare decât Tine, de vreme ce acum nu le purtăm, dar Acela ne va pregăti să le purtăm? Lucrarea Aceluia este mai mare și mai desăvârșită?" „Nu-i așa; căci și Acela va vorbi cele ale Mele." De aceea spune: „De la Sine nu va grăi nimic, ci câte va auzi va grăi și cele viitoare va vesti. Acela Mă va slăvi, pentru că din al Meu va lua și vă va vesti. Toate câte are Tatăl ale Mele sunt"[1714].

Într-adevăr, fiindcă a zis: „Acela vă va învăța și vă va aduce aminte"[1715] și: „În necazuri vă va mângâia"[1716], lucru pe care El Însuși nu l-a făcut, și: „Vă este de folos ca Eu să plec"[1717] și „Acela să vină"[1718] și: „Acum nu puteți să le purtați, dar atunci veți putea"[1719] și: „Vă va călăuzi la tot adevărul"[1720] – ca nu cumva, auzind ei acestea, să creadă că Duhul este mai mare și să cadă în cea mai de pe urmă presupunere necredincioasă, de aceea le spune: „Din al Meu va lua", adică: „Cele pe care Eu le-am zis, Acela, la rândul Său, le va zice".

Iar când afirmă: „Nimic nu va grăi de la Sine", [vrea] să zică: „Nimic contrar, nimic propriu Lui, diferit de cele ale Mele". Așadar, precum atunci când, spunând despre Sine: „Nu de la Mine grăiesc"[1721], [vrea] să zică aceasta: „Nimic afară de cele ale Tatălui, nimic propriu Lui sau ceva diferit de Acela și străin", la fel [afirmă] și cu privire la Duhul. Iar [spusa]: „Din al Meu" înseamnă: „Din cele pe care Eu le știu, din cunoașterea Mea. Căci una singură este cunoașterea Mea și a Duhului".

„Și cele viitoare va vesti." A înălțat cugetul lor; căci neamul omenesc nu este față de nimic atât de dornic ca față de aflarea celor viitoare. Acest lucru, într-adevăr, Îl întrebau neîncetat: „Unde Te duci?"[1722], „Care este calea?"[1723] Așadar, ca să-i scape și de această grijă, le zice: „Pe toate vi le va spune de mai înainte, ca să nu cădeți în ele pe nepregătite".

„Acela Mă va slăvi." Cum? „În numele Meu va împărtăși lucrările Sale." Într-adevăr, fiindcă ei urmau să facă semne mai mari

---

1714 *Ioan* 16, 13-15.
1715 *Ioan* 14, 26.
1716 *Cf. Ioan* 14, 16.
1717 *Ioan* 16, 7.
1718 *Cf. Ioan* 16, 8.
1719 *Cf. Ioan* 16, 12.
1720 *Ioan* 16, 13.
1721 *Ioan* 14, 10.
1722 *Ioan* 13, 36.
1723 *Cf. Ioan* 14, 5.

odată cu venirea Duhului, de aceea iarăși aduce [în discuție] egalitatea de cinstire, zicând: „Acela Mă va slăvi".

Și la care „tot adevărul"[1724] Se referă? Căci și acest lucru îl mărturisește despre Duhul, anume că El ne va călăuzi la tot adevărul. Într-adevăr, Fiul, și fiindcă era îmbrăcat în carne, și fiindcă nu părea că vorbește despre Sine, și fiindcă ei încă nu știau limpede despre Înviere și erau nedesăvârșiți, și pentru ca iudeii să nu pară că Îl pedepsesc ca pe un călcător de Lege, nu rostea nimic măreț în mod continuu, nici nu Se depărta de Lege în chip lămurit. Dar întrucât ucenicii se despărțiseră de ei, iar aceia erau de-acum chiar în afara [Bisericii], și de vreme ce mulți urmau să creadă și să fie iertați de păcate și întrucât erau alții[1725] care să vorbească despre El, de aceea pe bună dreptate nu rostea încă cele mărețe despre Sine. „Astfel încât", zice, „faptul că nu vă spun ceea ce trebuia să vă spun nu se datorează neștiinței Mele, ci slăbiciunii ascultătorilor".

De aceea, după ce a afirmat: „Vă va călăuzi la tot adevărul", a adăugat: „Nu de la Sine va vorbi". Într-adevăr, că Duhul nu are nevoie de învățătură, ascultă-l pe Pavel zicând: „Astfel și cele ale lui Dumnezeu nimeni nu le știe, în afară de Duhul lui Dumnezeu"[1726]. Așadar, precum duhul omului știe [adâncurile[1727] sale] fără să le fi învățat de la altcineva, la fel și Duhul Sfânt „din al Meu va lua", adică: „Va vorbi în armonie cu cele ale Mele". „«Toate câte are Tatăl ale Mele sunt.»[1728] Așadar, întrucât cele [ale Tatălui] sunt ale Mele, iar El va vorbi din cele ale Tatălui, atunci va vorbi din cele ale Mele."

3. Dar de ce [Duhul] nu venea înainte ca El să plece? Pentru că, atât timp cât blestemul nu fusese încă ridicat, iar păcatul nu fusese încă dezlegat, ci cu toții eram vinovați de pedeapsă, El nu putea veni. „Trebuie deci", zice, „ca vrăjmășia să fie dezlegată, iar voi să fiți împăcați cu Dumnezeu[1729], și atunci va fi slăvit darul acela". De ce zice: „Îl voi trimite pe Acela"? Adică: „Vă va pregăti de mai înainte pentru primirea Lui". Căci cum [ar putea] fi trimis Cel care este pretutindeni? În plus, arată și deosebirea Ipostasurilor.

[1724] *Cf. Ioan* 16, 13.

[1725] Sfinții Apostoli, insuflați de Duhul Sfânt.

[1726] *1 Corinteni* 2, 11.

[1727] *Cf. 1 Corinteni* 2, 10.

[1728] *Ioan* 16, 15.

[1729] *Cf. Efeseni* 2, 16. 18.

Pentru aceste două [motive] vorbește astfel: pe de o parte, de vreme ce ei cu greu se puteau despărţi de El, îi convinge să se ţină cu tărie de Duhul, iar pe de alta, ca ei să Îl cinstească. Într-adevăr, şi Fiul putea să lucreze acestea; totuşi, de aceea Îl lasă pe Acela[1730] să lucreze minunile, ca ei să afle demnitatea Duhului. Căci, precum Tatăl ar fi putut să creeze existenţele, dar Fiul face aceasta ca să aflăm puterea Lui, tot astfel şi Acela. De aceea S-a şi întrupat, păstrând lucrarea pentru Duhul şi închizând gurile celor care iau argumentul negrăitei Sale iubiri de oameni drept prilej de necredinţă. Căci, atunci când ei vor zice că de aceea Fiul S-a întrupat, pentru că era inferior Tatălui, le vom zice: „Atunci ce aţi mai putea spune despre Duhul? Căci El nu a luat carne şi, desigur, nu veţi zice pentru aceasta că El este mai mare decât Fiul, nici că Fiul este inferior Lui".

De aceea Treimea este invocată şi la botez. Căci şi Tatăl poate să lucreze totul, şi Fiul, şi Duhul Sfânt. Dar, fiindcă nimeni nu se îndoiește despre Tatăl, ci îndoiala era despre Fiul şi Duhul Sfânt, Ei sunt invocaţi în taina de iniţiere, ca, prin comuniunea Lor în oferirea acelor bunătăţi negrăite, să învăţăm comuniunea Lor de demnitate. Într-adevăr, faptul că Fiul poate să facă prin Sine acestea, pe care la botez le poate face împreună cu Tatăl, şi că Duhul Sfânt [le poate face de asemenea], ascultă-l zis cu limpezime. Fiindcă iudeilor le spunea: „Căci ca să ştiţi că Fiul Omului are autoritatea de a ierta păcatele pe pământ"[1731]; şi din nou: „Ca să deveniţi fii ai Luminii"[1732] şi: „Eu le dau viaţă veşnică"[1733]. Apoi, după acestea[1734]: „Ca ei viaţă", zice, „să aibă şi din belşug să o aibă"[1735].

Dar să-L vedem şi pe Duhul făcând acelaşi lucru. Unde-L putem vedea? „Iar fiecăruia", zice „i se dă arătarea Duhului spre folos"[1736]. Atunci, Cel care oferă acestea cu mult mai mult iartă şi păcatele. Şi din nou: „Duhul este Cel care dă viaţă"[1737]; şi: „El vă va da viaţă prin Duhul Său, Care locuieşte în voi"[1738]; şi: „Duhul este viaţă,

[1730] Duhul Sfânt.
[1731] *Marcu* 2, 10.
[1732] *Ioan* 12, 36.
[1733] *Ioan* 10, 28.
[1734] De fapt, mai înainte.
[1735] *Ioan* 10, 10.
[1736] *1 Corinteni* 12, 7.
[1737] *Ioan* 6, 63.
[1738] *Romani* 8, 11.

pentru dreptate"[1739]; și din nou: „Iar dacă sunteți conduși de Duhul, nu sunteți sub lege"[1740]. „Căci nu ați primit iarăși un duh de robie spre frică, ci ați primit Duhul înfierii."[1741] Și ei lucrau atunci toate minunile pe care le făceau pentru că Duhul era prezent [cu ei]. Iar Pavel, scriindu-le corintenilor, le zicea: „Dar v-ați spălat, dar ați fost sfințiți în numele Domnului nostru Iisus Hristos și în Duhul Dumnezeului nostru"[1742].

Așadar, de vreme ce au auzit multe despre Tatăl, iar pe Fiul L-au văzut lucrând multe, dar despre Duhul nu știau încă nimic limpede, de aceea Duhul lucrează minunile și aduce cunoașterea desăvârșită. Dar, ca ei să nu presupună de aici că Duhul este mai mare (lucru pe care l-am zis anticipându-l), de aceea le spune: „Câte aude va grăi și cele viitoare va vesti"[1743]. Căci, dacă nu e așa[1744], cum nu-i absurd[1745], dacă El urma să audă [abia] atunci[1746] și de dragul celor care deveneau ucenici? Căci, după voi, El nici atunci nu urma să știe, decât numai pentru cei care urmau să audă. Și ce ar fi mai nelegiuit decât vorba aceasta?

Și, de altfel, ce urma să audă? Oare nu le-a zis El pe toate acestea prin proroci? Căci, dacă urma să învețe despre anularea Legii, [aceasta deja] fusese zisă; dacă [urma să învețe] despre Hristos și despre dumnezeirea Lui, precum și despre iconomia Lui, chiar și acestea fuseseră spuse. Într-adevăr, ce lucru și mai pătrunzător urma să spună după acestea?

„Și cele viitoare va vesti." Aici arată mai cu seamă demnitatea Lui, de vreme ce mai ales aceasta este un atribut al lui Dumnezeu, anume [pre]zicerea celor viitoare. Iar dacă și aceasta ar afla-o de la alții, atunci nu va avea nimic superior prorocilor; aici însă arată cunoașterea Lui în [armonie] exactă cu Dumnezeu, anume că e cu neputință ca El să zică altceva.

[1739] *Romani* 8, 10.
[1740] *Galateni* 5, 18.
[1741] *Romani* 8, 15.
[1742] *1 Corinteni* 6, 11.
[1743] *Ioan* 16, 13.
[1744] Anume dacă cuvintele: „Câte aude va grăi..." nu ar fi fost spuse cu scopul ca ucenicii să nu presupună despre Duhul o oarecare superioritate.
[1745] Cum nu e absurd să se creadă că Duhul ar fi inferior pe motiv că, pe de o parte, până la Înviere Duhul nu ar fi știut învățăturile transmise ulterior ucenicilor, iar pe de alta, că le-ar fi aflat și El doar din nevoia de a-i instrui pe ucenici?
[1746] După Înviere.

Iar [spusa]: „Din al Meu va lua" înseamnă, de bună seamă: „Din harul care a venit în carnea Mea" sau: „Din cunoașterea pe care și Eu o am", nu ca și când ar avea nevoie de ea, nici ca și când ar afla-o de la altcineva, ci ca Unul care este de-o unică și aceeași ființă. Și de ce a spus în felul acesta, și nu altfel? Pentru că ei încă nu știau învățătura despre Duhul. De aceea îi pregătește pentru un singur lucru, ca El să fie crezut și primit de ei și să nu se sminteascǎ. Într-adevăr, de vreme ce le zicea: „Unul este învățătorul vostru, Hristos"[1747], ca ei să nu creadă că nu-L mai ascultă pe El odată ce se supun Aceluia, [le zice]: „Una este Învățătura Mea și a Aceluia. Din cele pe care Eu urma să vă învăț, din aceleași va vorbi și El. Să nu socotiți că [ale Mele] sunt diferite de ale Aceluia, căci și acelea sunt ale Mele și susțin slava Mea. Căci una este voința Tatălui și a Fiului și a Sfântului Duh". La fel vrea să fim și noi, zicând: „Ca ei să fie una, precum și Eu și Tu una suntem"[1748].

4. Într-adevăr, nimic nu este egal cu unitatea în gândire și în vorbire; căci un singur om devine în felul acesta multiplu. Deoarece, când doi sau zece sunt de același cuget, cel unu nu mai este unu, ci fiecare în parte devine înzecit, iar în cei zece îl vei găsi pe cel unu și în cel unu pe cei zece. Și, chiar de-ar avea ei vreun dușman, acela, năpustindu-se nu asupra unuia singur, ci asupra celor zece, astfel este biruit. Căci nu este lovit de [gura] unui singur om, ci de gurile celor zece. A fost unul în vreo nevoie? Dar nu este în nevoie, căci e înstărit în partea mai mare, adică în cei nouă, iar partea aflată în nevoie, mai mică, este umbrită de cea înstărită, mai mare. Căci fiecare dintre ei are douăzeci de mâini și douăzeci de ochi și tot atâtea picioare. Într-adevăr, el nu privește doar cu ochii săi proprii, ci și cu ai celorlalți, nu poartă [greutatea] doar pe propriile-i picioare, ci și pe ale celorlalți, nu lucrează doar cu propriile-i mâini, ci și cu ale acelora. Are zece suflete, căci nu doar el [se îngrijește] de sine, ci și acelea se îngrijesc de el. Și, de-ar fi chiar o sută, din nou se va întâmpla același lucru, iar puterea[1749] lor se va extinde.

Ai văzut măsura covârșitoare a iubirii, cum pe cel singur îl face de nebiruit și atât de numeros? Cum cel singur poate să fie și în multe locuri? Cum același este și în Persia, și la Roma? Și [cum],

[1747] *Matei* 23, 10.
[1748] *Ioan* 17, 11.
[1749] Lit. „cele ale puterii", anume capacitățile ei, amploarea ei etc.

ceea ce firea nu poate, iubirea poate? Căci o [parte] din el este aici, dar alta acolo; dar mai degrabă în întregime aici și în întregime acolo. Așadar, dacă ar avea o mie de prieteni sau două mii, gândește-te iarăși cât de covârșitoare va fi puterea lor. Vezi cum e spornică iubirea? Într-adevăr, acest lucru e de admirat: că din unu face o mie.

Pentru ce, dar, nu ne procurăm această putere și nu ne așezăm pe noi înșine în siguranță? Aceasta este mai puternică decât orice stăpânire și bogăție; ea este superioară sănătății și luminii înseși; ea este temelia bucuriei. Până când îngrădim iubirea doar către unul sau doi? Învață iubirea și din opusul ei. Să presupunem că un om nu are prieten pe nimeni – ceea ce e [dovada] unei nebunii extreme (căci „cel nebun va zice: Nu am prieten"[1750]) –, unul ca acesta ce fel de trai va trăi? Chiar de-ar fi înmiit de bogat, chiar de s-ar găsi în belșug și în desfătare, chiar de-ar câștiga mii și mii de bunuri, e deșert și gol de toate.

Dar în privința prietenilor nu-i la fel, ci, chiar de s-ar întâmpla să fie săraci, totuși sunt mai înstăriți decât bogații; iar cele pe care el însuși nu se încumetă să le zică pentru sine, pe acelea le va zice prietenul lui; și, oricâte nu poate să și le dăruiască sieși, va putea prin celălalt, și cu mult mai mult, iar aceasta va fi pentru noi temelia întregii veselii și siguranțe. Într-adevăr, nu e cu putință să sufere vreun rău cel care e apărat de asemenea păzitori. Căci nici gărzile de corp ale împăratului nu sunt la fel de vigilente ca aceștia. Fiindcă primii arată paza lor din obligație și din frică, ceilalți din bunăvoință și iubire; iar iubirea e mult mai constrângătoare decât frica. Iar acela[1751] se teme de paznicii săi, pe când acesta se încrede în prietenii săi mai mult decât în sine și, mulțumită lor, nu se teme de niciunul dintre uneltitorii săi.

Să negustorim, dar, în acest negoț, [să negustorească] săracul, ca să aibă mângâiere pentru sărăcia lui; bogatul, ca să țină bogăția lui în siguranță; stăpânul, ca să stăpânească cu siguranță; supusul, ca să îi aibă binevoitori pe stăpâni. Aceasta este izvorul bunătății, aceasta este temelia blândeții. Fiindcă, și între animalele sălbatice, mai ales acelea sunt feroce și neîmblânzite, care nu stau în grupuri. De aceea locuim în cetăți și avem piețe, ca să

[1750] *Înțelepciunea lui Isus Sirah* 20, 16.
[1751] Împăratul.

conviețuim unii cu alții. Acest lucru și Pavel l-a poruncit, zicând: „Fără să părăsim adunarea noastră”[1752]. Într-adevăr, nimic nu e atât de rău ca singurătatea și ca lipsirea de comuniunea și apropierea [celorlalți]. „Atunci, ce [fac] monahii”, zice, „și cei care-au ocupat crestele munților?” Nici aceia nu sunt lipsiți de prieteni, ci au fugit de tulburările din piață, dar au mulți [prieteni] de același cuget și sunt strâns legați unii de alții; și s-au retras [tocmai] ca să izbutească acest lucru. Într-adevăr, întrucât rivalitatea pentru cele lumești produce multe discordii, de aceea ei, ieșind din mijlocul [tulburărilor], cultivă iubirea cu multă grijă.

„Dar ce”, zice, „dacă cineva e singur, [tot] el are și prieteni nenumărați?” Eu, într-adevăr, voiesc, dacă e cu putință, ca ei să poată conviețui unii cu alții[1753]; dar deocamdată să rămână [neschimbate condițiile] prieteniei lor. Fiindcă nu locul îi face pe prieteni. [Monahii], într-adevăr, au mulți admiratori; dar nu i-ar fi admirat dacă nu i-ar fi iubit. Și tot ei se roagă pentru întreaga lume, ceea ce e dovada cea mai mare a prieteniei. De aceea ne și îmbrățișăm unii pe alții în timpul Tainelor, ca cei care suntem mulți să devenim una; facem rugăciuni obștești chiar pentru cei neinițiați[1754], rugându-ne îndelung pentru cei bolnavi și pentru roadele lumii și pentru pământ și pentru apă[1755]. Vezi întreaga putere a iubirii? În suflete? În Taine? În îndemnări? Aceasta este pricina tuturor bunătăților. Dacă o ținem cu tărie, vom administra bine și [bunurile] prezente, vom dobândi și Împărăția; de care fie ca toți să avem parte, cu harul și cu iubirea de oameni ale Domnului nostru Iisus Hristos, prin Care și cu Care Tatălui fie slava, împreună și Sfântului Duh, în vecii vecilor. Amin.

[1752] *Evrei* 10, 25.
[1753] Monahii împreună cu nemonahii.
[1754] Cu sensul „nebotezați”.
[1755] *Cf.* formularul ecteniilor din Liturghia clementină (sec. al IV-lea), în Arhid. I. ICĂ jr, *Canonul Ortodoxiei*, vol. I, pp. 744, 753.

Omilia 79

„Puțin, și nu Mă veți mai vedea; și iarăși puțin, și Mă veți vedea, pentru că Mă duc la Tatăl. Atunci dintre ucenicii Lui au zis unii către alții: «Ce înseamnă ceea ce zice: 'Puțin'»?" ș.u. (*Ioan* 16, 16-17)

1. Nimic nu are obiceiul să doboare atât de mult sufletul îndurerat și cuprins de tristețe precum repetarea neîncetată a cuvintelor care îi nasc întristarea. Atunci, de ce Hristos, după ce a zis: „Mă duc"[1756] și: „Nu voi mai vorbi cu voi"[1757], revine mereu la aceleași [spuse], zicând: „Puțin, și nu Mă veți mai vedea"[1758] și: „Mă duc la Cel care M-a trimis"[1759]? Într-adevăr, când [tocmai] i-a înviorat prin cuvintele despre Duhul, atunci iarăși doboară gândurile lor. Așadar, pentru ce face asta? Pune la încercare cugetul lor și îl face mai lămurit și îi obișnuiește bine pe ucenici cu auzul celor mâhnitoare, ca să rabde cu noblețe despărțirea. Căci cei care au reflectat la aceasta prin cuvinte urmau de-acum ca și prin fapte să o poarte cu ușurință. Iar dacă cineva ar cerceta mai riguros, [ar vedea că] este o mângâiere chiar în aceasta, în însăși spusa: „Plec la Tatăl". Căci aceasta arăta că nu va pieri, ci că sfârșitul Lui este o strămutare.

Le-a oferit și o altă mângâiere. Căci nu a zis doar: „Puțin, și nu Mă veți mai vedea", ci a adăugat și: „Puțin, și Mă veți vedea", arătând și că Se va întoarce, și că despărțirea va dura puțin, și că petrecerea împreună cu ei va fi neîncetată. Acest lucru totuși ei nu l-au priceput. De unde și pe bună dreptate cineva s-ar putea mira cum, deși auzeau deseori aceste lucruri, sunt atât de nedumeriți, ca și când nu le-ar fi auzit deloc.

Așadar, de ce n-au priceput? Fie din cauza întristării, după cum cred cel puțin eu (căci aceasta alunga din cugetul lor cuvintele Lui), fie din cauza neclarității spuselor. De aceea El le-a și părut lor că le

[1756] *Ioan* 14, 28; 16, 5, 7, 10, 16, 28.
[1757] *Ioan* 14, 30.
[1758] *Ioan* 16, 16.
[1759] *Cf. Ioan* 16, 5.

pune înainte două lucruri contrare, deşi nu erau contrare. „Căci", zice, „dacă Te vom vedea, unde Te duci? Iar dacă Te duci, cum Te vom vedea?" De aceea, ei zic: „Nu ştim ce spune". Faptul că El urma să plece îl ştiau; dar nu cunoşteau că peste puţin va veni la ei. Motiv pentru care îi şi mustră că nu au priceput cuvântul Lui.

Într-adevăr, voind să sădească în ei învăţătura despre moartea Lui, ce zice? „Adevărat, adevărat zic vouă că voi veţi plânge şi vă veţi tângui", ceea ce ţinea de Moartea şi Răstignirea Lui, „iar lumea se va bucura"[1760]. Într-adevăr, de vreme ce, din cauză că nu doreau [moartea Lui], alergau grabnic la credinţa că nu va muri, apoi, auzind că va muri, erau nedumeriţi, neştiind ce înseamnă „puţin", le zice: „Veţi plânge şi vă veţi tângui; dar întristarea voastră se va preface în bucurie"[1761].

Apoi, ca să le arate că după întristare vine bucuria şi că întristarea naşte bucuria şi că prima este scurtă, pe când plăcerea este fără hotar, a ajuns la un exemplu lumesc. Şi ce spune? „Femeia, când e să nască, se întristează."[1762] Şi S-a folosit de o pildă pe care şi prorocii [o întrebuinţau] mereu când comparau întristările cu cea mai copleşitoare dintre dureri[1763]. Ceea ce spune este de felul următor: „Vă vor cuprinde durerile naşterii; dar această durere se face pricină de bucurie", deopotrivă făcând vrednic de credinţă discursul Său despre Înviere şi arătând că plecarea Lui de aici este asemănătoare cu plecarea din pântece spre lumina zilei; ca şi când ar fi zis: „Nu vă miraţi că printr-o întristare ca aceasta vă conduc spre cele ce vă sunt de folos; fiindcă şi o mamă, ca să devină mamă, trece prin întristare în mod asemănător". Dar aici le lasă de înţeles şi ceva tainic, anume că El a dezlegat durerile morţii şi a făcut să se nască un om nou. Şi nu a zis doar că necazul va trece, ci că ea nici nu şi-l mai aminteşte; atât de mare este bucuria care va urma. Aşa li se va întâmpla şi sfinţilor.

Şi, ce-i drept, femeia nu pentru aceasta se bucură, anume că „a venit un om în lume", ci pentru că i s-a născut un copil. Fiindcă, dacă pentru aceasta s-ar fi bucurat, nimic nu ar fi împiedicat-o, chiar nenăscând, să se bucure pentru o altă femeie care naşte. Totuşi de ce a zis astfel? Pentru că S-a folosit de acest exemplu doar

[1760] *Ioan* 16, 20.
[1761] *Ioan* 16, 20.
[1762] *Ioan* 16, 21.
[1763] *Cf. Isaia* 13, 8; *Ieremia* 4, 31; *Osea* 13, 13; *Miheia* 4, 9-10.

spre aceasta, anume spre a arăta că întristarea este trecătoare, dar bucuria e continuă; de asemenea, [spre a arăta] că [moartea] este o strămutare către viață, precum și că mare este câștigul de pe urma durerilor. Și nu a zis: „S-a născut copil", ci: „Om". Într-adevăr, aici, după mine, lasă de înțeles Învierea Lui și faptul că urma să Se nască nu întru acea moarte cu durere, ci întru Împărăție. De aceea nu a zis: „S-a născut un copil", ci: „S-a născut un om în lume".

„Deci și voi acum vă veți întrista. Dar iarăși vă voi vedea și întristarea voastră se va preface în bucurie."[1764] Apoi, ca să le arate că El nu va mai muri, le spune: „Și nimeni nu o va lua de la voi. În ziua aceea nu Mă veți ruga nimic"[1765]. Din nou, prin aceste [cuvinte] nu le confirmă nimic altceva decât că El este de la Dumnezeu. „Căci de-atunci înainte le veți ști pe toate."

Dar ce înseamnă: „Nu Mă veți ruga"? „Nu veți avea nevoie de un mijlocitor, ci va fi de ajuns doar să rostiți numele Meu ca să primiți toate. «Adevărat, adevărat vă spun că, oricâte veți cere de la Tatăl în numele Meu...»[1766]" Le arată puterea numelui Său, dacă El, fără să fie văzut, nici rugat, ci doar numit, îi face vrednici de admirat chiar înaintea Tatălui. Dar unde s-a întâmplat aceasta? Acolo unde ei zic: „Caută spre amenințările lor și dă robilor Tăi să grăiască cuvântul Tău pe față și să facă semne în numele Tău. Și s-a cutremurat locul unde se găseau"[1767].

„Până acum nu ați cerut nimic."[1768] Aici le arată iarăși că le este de folos ca El să plece, dacă până atunci nu au cerut nimic, iar după aceea li se vor da toate câte vor cere. „Într-adevăr, să nu socotiți că, întrucât de-acum nu mai sunt împreună cu voi, veți fi părăsiți; numele Meu vă va da mai mare îndrăzneală."

2. Așadar, fiindcă cele spuse erau umbrite, le zice: „«Acestea vi le-am grăit în pilde și vine ceasul când nu vă voi mai grăi în pilde.»[1769] Va fi o vreme când toți veți ști lămurit". Se referă la timpul Învierii. „Atunci vă voi vesti pe față despre Tatăl." Și, într-adevăr, patruzeci de zile le-a fost alături și a stat de vorbă cu ei,

1764 *Ioan* 16, 22.
1765 *Ioan* 16, 22-23.
1766 *Ioan* 16, 23.
1767 *Faptele* 4, 29-31.
1768 *Ioan* 16, 24.
1769 *Ioan* 16, 25.

mâncând împreună cu ei și zicându-le cele despre Împărăția lui Dumnezeu[1770]. „Căci acum, fiind înfricoșați, nu luați seama la cele zise; dar, când Mă veți vedea înviat și veți petrece împreună cu Mine, atunci veți putea să învățați toate pe față, căci Însuși Tatăl vă va iubi după ce credința voastră în Mine se va fi întărit."

„«Și nu Îl voi ruga pe Tatăl.»[1771] Iubirea voastră pentru Mine este de ajuns să Îi câștige favoarea. «Pentru că voi M-ați iubit pe Mine și ați crezut că de la Dumnezeu am ieșit. Am ieșit de la Tatăl și vin în lume. Iarăși las lumea și Mă duc la Tatăl.»[1772]" Într-adevăr, fiindcă discursul despre Înviere, în mod obișnuit, nu-i mângâia și, împreună cu el, nici faptul că auzeau: „Am ieșit de la Dumnezeu și Mă duc acolo", de aceea Se întoarce mereu la acestea. În primul rând, le garanta că ei cred drept în El; în al doilea, că ei urmează să fie în siguranță. Așadar, când le zicea: „Puțin, și nu Mă veți mai vedea; și puțin, și Mă veți vedea"[1773], ei pe bună dreptate nu Îl înțelegeau; dar acum nu mai [era așa].

Și ce înseamnă: „Nu Mă veți ruga"? „Nu-Mi veți mai zice: «Arată-ni-L nouă pe Tatăl»[1774] și: «Unde Te duci?»[1775], pentru că veți deține toată cunoașterea și Tatăl va avea aceeași dispoziție față de voi ca și față de Mine." Acest lucru mai ales i-a făcut să respire ușurați, anume că vor fi prieteni cu Tatăl. De aceea Îi zic: „Acum știm că Tu știi toate"[1776]. Vezi că le-a răspuns potrivit cu ceea ce mocnea în mintea lor? „Și nu ai nevoie ca cineva să Te roage", adică: „Înainte să auzi, știi lucrurile care ne smintesc și ne-ai ușurat prin faptul că ne-ai zis: «Tatăl vă iubește pentru că M-ați iubit pe Mine»[1777]". După [dovezi] atât de multe și atât de mari, atunci ei zic: „Acum știm". Vezi cât de nedesăvârșiți erau?

Apoi, fiindcă spun: „Acum știm", ca și când I-ar fi făcut o favoare, le zice: „Aveți nevoie de multe altele ca să ajungeți la desăvârșire; încă nu ați izbutit nimic. Așadar, acum Mă veți preda vrăjmașilor Mei și vă va stăpâni o frică atât de mare, încât nici nu

[1770] *Cf. Faptele* 1, 3-4.
[1771] *Ioan* 16, 26.
[1772] *Ioan* 16, 27-28.
[1773] *Ioan* 16, 16.
[1774] *Ioan* 14, 8.
[1775] *Ioan* 13, 36.
[1776] *Ioan* 16, 30.
[1777] *Ioan* 16, 27.

veți putea să vă retrageți unul lângă altul[1778]. Totuși nimic cumplit nu voi suferi din acestea". Vezi cum cuvântarea Lui ține iarăși de pogorământ? Într-adevăr, le și reproșează aceasta, anume că au nevoie mereu de pogorământ. Căci, după ce Îi ziceau: „Iată, acum ne grăiești pe față și nu ne spui nicio pildă"[1779] și: „De aceea credem Ție"[1780], le arată că acum, când ei cred, încă nu cred, iar El nu le acceptă vorbele. Le zice acestea făcându-le trimitere la cealaltă vreme[1781].

Dar pentru ei a adăugat din nou: „Tatăl este cu Mine"; căci în toate împrejurările voia să-i învețe acest lucru. Apoi, ca să le arate că, zicându-le acestea, nu le preda cunoașterea adevărată, ci, ca nu cumva cugetul lor să se răzvrătească (căci era de așteptat ca ei să gândească cele omenești și [să creadă] că nu se vor bucura de niciun ajutor de la El), le spune: „Acestea vi le-am grăit, ca în Mine pace să aveți"[1782], adică: „Ca să nu Mă alungați din cugetul vostru, ci să Mă primiți".

Așadar, nimeni să nu tragă cu sila [aceste] cuvinte către o părere [personală]; căci au fost spuse pentru mângâierea noastră și din iubire. „Căci", zice, „nici când veți suferi unele ca acestea, cele cumplite nu se vor opri pentru voi; din contră, cât sunteți în lume, veți avea necazuri, nu [doar] acum, când sunt trădat, ci și după aceea. Dar înălțați mintea voastră, fiindcă nu veți suferi nimic groaznic. Când Învățătorul e mai puternic decât vrăjmașii Săi, ucenicii nu trebuie să se neliniștească". „Și spune-mi: cum ai biruit lumea?" „Ți-am spus deja că l-am aruncat jos pe stăpânitorul ei[1783]; dar veți ști și mai apoi, când toți se vor da înapoi și vă vor face loc."

3. Dar și noi putem să biruim, dacă vrem, privind către Începătorul credinței noastre și pășind pe aceeași cale pe care El ne-a deschis-o. În felul acesta nici moartea nu ne învinge. „Dar ce? Oare nu vom muri?", zice. Într-adevăr, [tocmai] din aceasta e limpede că nu ne învinge. Și un luptător, desigur, atunci va fi strălucit, nu când nu se ia la trântă cu vrăjmașul, ci când, luându-se la trântă, nu este reținut la pământ. Așadar, nu suntem muritori

[1778] *Cf. Ioan* 16, 32.
[1779] *Ioan* 16, 29.
[1780] *Cf. Ioan* 16, 30.
[1781] Cealaltă parte a nopții, când Îl vor părăsi.
[1782] *Ioan* 16, 33.
[1783] *Cf. Ioan* 12, 31; 16, 11.

din cauza încleştării, ci suntem nemuritori mulţumită biruinţei. Căci atunci am fi muritori, dacă am rămâne pentru totdeauna sub stăpânirea morţii.

Aşadar, după cum nu aş numi nemuritoare cele mai longevive animale, deşi rămân vreme îndelungată în afara morţii, tot astfel nu [l-aş numi] muritor, pentru faptul că e legat prin moarte, pe cel care după moarte urmează să învieze. Căci spune-mi: dacă cineva ar roşi pentru puţin timp, oare astfel îl vom numi roşu neîncetat? Nicidecum; pentru că acest fapt nu este o stare continuă. Dacă cineva ar fi palid, vom zice despre el că e bolnav de icter? Nicidecum; pentru că acest afect este temporar. Aşadar, nu-l vei numi muritor pe cel care pentru puţin timp se află în [stăpânirea] morţii; fiindcă la fel îi vom numi şi pe cei care dorm; căci şi ei au murit, ca să zic aşa, şi sunt inactivi. „Dar [moartea oare nu] strică trupurile?" Şi ce-i cu asta? Căci [le strică] nu ca să rămână în stricăciune, ci ca să devină mai bune.

Să biruim, dar, lumea, să alergăm spre nemurire, să urmăm Împăratului, să Îi înălţăm trofeu, să dispreţuim plăcerile ei. Şi nu e nevoie de chinuri; să ne întoarcem sufletul spre cer şi lumea toată e biruită. Dacă nu o doreşti, e biruită; dacă râzi de ea, e învinsă. Suntem străini şi pribegi; să nu ne necăjim, dar, pentru nicio greutate. Căci, nici dacă ai fi dintr-o patrie vestită şi din părinţi iluştri şi ai pleca într-o ţară îndepărtată, unde n-ai fi cunoscut de nimeni, nici servitori n-ai avea, nici bogăţie, apoi cineva te-ar batjocori, nu te-ar durea ca atunci când suferi acest lucru acasă. Fiindcă faptul că ştii limpede că te găseşti într-o [ţară] străină şi în pribegie te-ar convinge să le suporţi pe toate cu uşurinţă, şi dispreţul, şi foamea, şi setea, şi orice altă suferinţă. Aceasta să o cugeţi şi acum, că eşti străin şi pribeag, şi nimic să nu te tulbure în această [ţară] străină. Căci ai o cetate al cărei meşter şi ziditor e Dumnezeu; iar pribegia însăşi este scurtă şi pentru puţină [vreme]. Oricine vrea, [e liber] să te lovească, să te batjocorească, să te ocărască. Suntem într-o [ţară] străină şi trăim sărăcăcios.

Într-adevăr, cumplit ar fi să suferim aceasta în patria noastră, între concetăţeni; atunci ar fi cea mai mare neruşinare şi pagubă. Din contră, dacă cineva se află într-un loc în care nu este cunoscut de nimeni, le rabdă pe toate cu uşurinţă. Căci batjocura devine şi mai grea din cauza intenţiei celor care comit batjocura. De pildă, dacă cineva batjocoreşte un guvernator, ştiind că este guvernator,

atunci batjocura este mai amarnică; dacă însă îl batjocorește socotindu-l un om simplu, atunci el nici nu-l poate atinge pe cel care rabdă aceasta.

La fel să cugetăm și noi! Căci nici batjocoritorii noștri nu știu ce suntem, anume că suntem cetățeni ai cerurilor, înscriși în Patria de sus și prinși în hora Heruvimilor. Să nu ne necăjim, dar, nici să considerăm batjocura lor drept batjocură. Dacă ei ar fi știut [cine suntem], nu ne-ar fi batjocorit. Dar ne socotesc săraci și nevoiași? Totuși nici aceasta noi să n-o socotim o batjocură. Căci spune-mi: dacă un călător, depășindu-și slugile, s-ar așeza puțină vreme într-un han ca să-i aștepte, apoi hangiul sau vreun călător, neștiind cine este, s-ar purta urât cu el și l-ar ocărî, oare [respectivul] nu va râde de ignoranța aceluia? Sau nu se va delecta mai degrabă pe seama înșelării aceluia? Oare nu se va desfăta, ca și cum vreun altul ar fi batjocorit? La fel să facem și noi! Căci și noi ședem într-un han, așteptându-i pe cei care călătoresc cu noi pe același drum. Când vom fi toți laolaltă, atunci ei vor ști pe cine batjocoresc. Atunci vor încuviința, atunci vor zice: „Acesta este cel pe care noi, cei nebuni, l-am luat în râs”[1784].

4. Așadar, cu acestea două să ne mângâiem pe noi înșine, anume că noi nu suntem batjocoriți (căci ei nu știu cine suntem) și că, dacă am dori să ni se dea satisfacție, ei o vor da foarte aprig mai apoi. Dar fie ca nimeni să nu aibă un suflet atât de sălbatic și de neomenos!

„Dar ce [se întâmplă] dacă suntem batjocoriți de cei de-un neam cu noi? Căci aceasta este ceva greu de suportat.” Ei bine, acesta este lucrul ușor. „De ce, dar?” Fiindcă pe cei iubiți care ne batjocoresc nu îi răbdăm în același fel ca pe cei pe care nu-i știm. De pildă, pentru a-i consola pe cei batjocoriți, le zicem deseori cuvintele: „Cel care te-a batjocorit îți este frate, rabdă cu noblețe; îți este tată; îți este unchi”.

Iar dacă numele de frate și de tată te stânjenesc, cu mult mai mult dacă ți-aș menționa unul mai autentic decât acestea. Căci nu suntem doar frați unii cu alții, ci și mădulare și un singur trup. Iar dacă numele de frate te stânjenește, cu mult mai mult cel de mădular. N-ai auzit acel proverb spus între păgâni, că prietenii

[1784] *Înțelepciunea lui Solomon* 5, 3.

trebuie ţinuţi cu tot cu defectele lor? Nu l-ai auzit pe Pavel zicând: „Purtaţi-vă sarcinile unii altora"[1785]? Nu-i vezi pe ibovnici? Căci sunt silit, de vreme ce nu putem să avem un exemplu din [faptele] voastre, să-mi conduc discursul către acel subiect. Dar face aceasta şi Pavel, când zice astfel: „Apoi îi aveam pe părinţii noştri după trup, care să ne certe, şi ne sfiam de ei"[1786]. Dar mai degrabă acel lucru este mai potrivit să-l zic, anume cel pe care îl spune romanilor: „Precum aţi făcut mădularele voastre roabe necurăţiei şi fărădelegii, spre fărădelege, tot aşa faceţi acum mădularele voastre roabe dreptăţii"[1787]. Drept aceea şi noi să urmăm încrezători exemplului.

Aşadar, nu-i vezi pe ibovnici, cât de multe lucruri cumplite îndură ei când se aprind după femei desfrânate, când sunt pălmuiţi, loviţi, ridiculizaţi, când rabdă o desfrânată stricată, care îi întoarce spatele, care îl batjocoreşte de mii şi mii de ori? Dar, cu toate acestea, dacă ei văd chiar o singură dată un [semn] de dulceaţă şi de blândeţe, toate sunt pentru ei în bună stare şi toate [necazurile] de mai înainte se risipesc, toate sunt suportate cu bucurie[1788], fie sărăcie, fie boală, fie orice altceva ca acestea. Căci propria lor viaţă ei o socotesc jalnică sau fericită, după dispoziţia pe care iubita ar avea-o faţă de ei. Şi ei nu ştiu slava omenească, nici necinstea; ci, chiar dacă cineva i-ar batjocori, ei le suportă pe toate cu uşurinţă, pentru că [primesc] de la ea multă plăcere şi fericire. Ba chiar de i-ar ocărî aceea, chiar de i-ar scuipa în faţă, când păţesc acestea, ei socotesc că aruncă [asupra lor] cu trandafiri. Şi ce-i de mirare, dacă ei au o asemenea dispoziţie faţă de ea? Căci şi casa aceleia ei o socotesc a fi cea mai strălucitoare decât toate, chiar de-ar fi de lut, chiar de-ar sta să cadă. Şi de ce mă refer la pereţii casei? Căci ei şi când văd înseşi locurile unde ele îşi petrec timpul seara sunt imboldiţi [de dorinţă].

Ajunşi aici, îngăduiţi-mi de-acum să vorbesc ca un apostol. După cum acela zice: „Precum aţi făcut mădularele voastre roabe necurăţiei, tot aşa faceţi mădularele voastre [roabe] dreptăţii", în acelaşi fel zic şi eu: precum le-am iubit pe acestea, să ne iubim unii pe alţii şi vom socoti că nu suferim nimic cumplit. Şi ce zic „unii pe alţii"? Să-L iubim pe Dumnezeu în acest fel. V-aţi îngrozit când aţi auzit că vă cer o măsură a iubirii pentru Dumnezeu la fel de mare

---

[1785] *Galateni* 6, 2.

[1786] *Evrei* 12, 9.

[1787] *Romani* 6, 19.

[1788] Lit. „cu vânt prielnic", o metaforă nautică.

ca cea arătată pentru desfrânată? Dar eu mă îngrozesc că nu arătăm nici atât.

Și, dacă vreți, haideți să ducem la capăt cuvântarea, chiar dacă ceea ce spun este chiar foarte împovărător. Cea iubită nu promite ibovnicilor ei nimic bun, ci necinste și rușine și batjocură. Căci stăruința pe lângă o femeie desfrânată face acest lucru ridicol, rușinos, de necinste. Dar Dumnezeu ne făgăduiește cerul și bunătățile din ceruri, și ne-a făcut pe noi fii[1789] și frați ai Celui Unul-Născut, și ți-a oferit mii și mii [de daruri] cât încă ești în viață și, după ce mori, înviere, și făgăduiește că ne va da atât de multe bunătăți, câte nici nu e cu putință să ni le închipuim, și ne face cinstiți și respectați. Și, din nou, aceea îi silește să-și cheltuiască toate ale lor spre ruinare și pieire; Dumnezeu însă ne dă poruncă să semănăm cerul și ne dă [rod] însutit și viață veșnică. Iarăși, aceea se folosește de îndrăgostit ca de un sclav, poruncindu-i mai aspru decât orice tiran; Dumnezeu însă ne spune: „De acum nu vă mai numesc robi, ci prieteni"[1790].

5. Ați văzut măsura covârșitoare a răutăților de aici și a bunătăților de acolo? Așadar, care sunt consecințele? De dragul ei[1791] mulți chiar priveghează și se supun cu sârguință celor poruncite de ea; și își lasă casa și pe tată și pe mamă și pe prieteni și bani și patronaj[1792] și toate ale lor în lipsuri și pustiite; dar pentru Dumnezeu, sau mai degrabă pentru noi înșine, adesea nu alegem să cheltuim nici a treia parte din averea noastră, ci, când vedem un flămând, îl ignorăm, pe cel gol îl neglijăm[1793], nici măcar o vorbă nu-i împărtășim. Dar, când ibovnicii văd chiar și o slujnică a aceleia, chiar și barbară, ei, oprindu-se în mijlocul pieței, stau de vorbă cu ea, ca și când s-ar mândri și s-ar slăvi, despicând firul în patru

---

[1789] *Cf. Galateni* 3, 26; 4, 7.

[1790] *Cf. Ioan* 15, 15.

[1791] Al femeii desfrânate.

[1792] Patronajul (προστασία, *patronatus / patrocinium*) era o instituție specifică societății romane antice (răspândită în toate provinciile Imperiului) ce definea relația dintre *patronus* („șef") și *cliens* („client"). Relația era ierarhică, dar obligațiile erau reciproce. Patronul deținea rolul de protector, sponsor și binefăcător al clientului. Clientul oferea în schimb loialitate, manifestată prin diferite servicii, în funcție de nevoile patronului: îl însoțea pe patron în război (asemenea vasalului în Evul Mediu), îl răscumpăra pe patron dacă era prizonier, vota pentru patron dacă acesta candida la o funcție publică.

[1793] Lit. „alergăm pe lângă el" (παρατρέχομεν).

în discuții nesfârșite; și de dragul ei socotesc că viața întreagă nu înseamnă nimic, nici conducătorii, nici împărăția (și știu [asta] toți câți au experimentat boala); și arată o recunoștință mai mare celei care le dă porunci decât altora care le slujesc.

Oare nu pe bună dreptate există gheena? Oare nu pe bună dreptate sunt mii și mii de pedepse? Să ne trezim, dar, și să oferim în slujba lui Dumnezeu fie atât de mult, fie și o jumătate, fie și a treia parte din ceea ce alții oferă desfrânatei. Poate că iarăși vă îngroziți? Căci și eu însumi [mă îngrozesc]. Dar nu aș fi vrut să vă îngroziți doar pentru cuvinte, ci și pentru fapte. Acum, aici, inima noastră se reculege, dar, odată ce ieșim, le azvârlim pe toate. Atunci, care e câștigul? Căci, dacă e nevoie să cheltuie bani acolo, niciunul nu se plânge de sărăcie, ba, deseori, când [cineva] a fost luat prizonier, a dat chiar împrumutându-se. Aici[1794] însă, dacă pomenim de milostenie, ei pun înainte copii și soții și casă și patronaj și mii și mii de pretexte.

„Dar", zice, „multă e plăcerea acolo". Într-adevăr, acesta e lucrul pentru care plâng și mă tânguiesc. Dar ce-i, dacă voi arăta că plăcerea este mai mare aici? Fiindcă acolo rușinea și batjocura și cheltuiala, iar mai apoi războiul și dușmănia taie nu puțin din plăcere; aici însă nimic de felul acesta. Căci, spune-mi, ce se compară cu această plăcere de a te așeza așteptând cerul și Împărăția de acolo și strălucirea sfinților și viața cea fără de sfârșit?

„Însă", zice, „acestea sunt în așteptare, dar acelea sunt experimentate". Prin ce fel de experiență? Vrei să ți le zic pe cele de aici experimentate? Gândește de câtă libertate te bucuri și cum nu te temi de nimeni, nici nu tremuri, trăind virtuos, din cauza dușmanului, a uneltitorului, a denunțătorului, a adversarului, a rivalului în dragoste, a invidiosului, a sărăciei, a bolii, a niciunui lucru din cele omenești; acolo însă, chiar dacă mii și mii de lucruri ar fi după voia lor, iar bogăția ar curge peste ei ca din niște izvoare, războiul cu rivalii în dragoste și uneltirile și atacurile prin surprindere vor face viața lor mai jalnică decât toate, ca unii care se ruinează cu acelea. Căci, când acea vrednică de dispreț este stricată și desfrânată, sunt siliți să întețească războiul pentru a-i fi pe plac. Acest lucru este deci mai cumplit decât mii și mii de morți și mai nesuferit decât orice pedeapsă.

1794 În biserică.

Dar aici nu este nimic de acest fel. Fiindcă „roada Duhului", zice, „este dragostea, bucuria, pacea"[1795]. Nicidecum război, nici cheltuială de bani inoportună, nici ocări după cheltuială; de-ai da chiar și un obol, chiar și o pâine, chiar și un pahar de apă rece, El îți va arăta multă recunoștință și nu-ți va pricinui nicio mușcătură sau întristare, ci [va face] totul ca să te slăvească și să te izbăvească de orice rușine. Așadar, ce scuză vom avea, ce iertare, dacă le lăsăm pe acestea, ne predăm pe noi înșine celor contrare și ne aruncăm pe noi înșine, de bunăvoie, în cuptorul cel cu foc arzător?

De aceea, îi rog pe cei care suferă de această boală să se recupereze și să revină la sănătate și să nu îngăduie să cadă în deznădejde. Fiindcă și fiul acela a pătimit mult mai cumplit decât aceștia; dar, de vreme ce s-a întors la casa părintească, a venit și la cinstea cea dintâi, s-a arătat mai strălucitor și decât cel care a bineplăcut mereu[1796]. Așadar, pe acesta și noi să-l imităm și să ne întoarcem la Tatăl, chiar de-ar fi târziu, să renunțăm la acea captivitate și să ne strămutăm către libertate, ca să ne bucurăm și de Împărăția cerurilor, cu harul și cu iubirea de oameni ale Domnului nostru Iisus Hristos, cu Care Tatălui fie slava, împreună și Sfântului Duh, în vecii vecilor. Amin.

[1795] *Galateni* 5, 22.
[1796] *Cf. Luca* 15, 20-24.

Omilia 80

„Acestea le-a grăit Iisus și Și-a ridicat ochii la cer și a zis: «Părinte, a venit ceasul! Preaslăvește pe Fiul Tău, ca și Fiul Tău să Te preaslăvească.»" (*Ioan* 17, 1)

1. „Cel care va face și va învăța", zice, „acesta mare se va chema în Împărăția cerurilor"[1797]; și foarte îndreptățit. Căci a filosofa prin cuvinte este ușor; dar dovedirea prin fapte aparține celui nobil și măreț. Pentru aceasta și Hristos, vorbind despre îndelunga răbdare, Se pune pe Sine la mijloc, poruncindu-ne de-aici să luăm exemplu. De aceea, și după acest îndemn[1798], Se întoarce la rugăciune, învățându-ne ca în ispite, lăsând toate, să alergăm la Dumnezeu. Într-adevăr, după ce le-a zis: „În lume strâmtorare veți avea"[1799] și a cutremurat sufletele lor, prin rugăciune le înalță iarăși. Căci deocamdată ei luau seama la El ca la un om. Și de dragul lor face acestea, așa cum a făcut și cu Lazăr, când spune cauza: „Pentru mulțimea care stă împrejur am zis, ca să creadă că Tu M-ai trimis"[1800].

„Da", zice, „acestea se întâmplau pe bună dreptate în cazul iudeilor; dar de ce în cazul ucenicilor?" Și în cazul ucenicilor era pe bună dreptate. Căci ei, care, după lucruri atât de mari, ziceau: „Acum știm că toate le știi"[1801], aveau nevoie mai mult decât toți să fie întăriți. De altfel, evanghelistul nici nu numește fapta rugăciune; dar ce zice? „Și-a ridicat ochii la cer" și spune că aceasta era mai degrabă o convorbire cu Tatăl. Iar dacă în alt loc pomenește de rugăciune și Îl arată uneori plecându-Și genunchiul, alteori ridicându-Și ochii la cer, să nu te tulburi. Căci prin acestea suntem învățați stăruința în rugăciunile noastre, ca, atunci când stăm [în rugăciune], să privim în sus nu doar cu ochii trupului, ci și cu cei ai

[1797] *Matei* 5, 19.
[1798] *Cf. Ioan* 16, 33.
[1799] *Ioan* 16, 33.
[1800] *Ioan* 11, 42.
[1801] *Ioan* 16, 30.

cugetului; și să ne plecăm genunchii, zdrobind inima noastră. Căci Hristos a venit nu doar ca să Se arate pe Sine, ci și ca să ne învețe o negrăită virtute. Iar Cel care educă trebuia să educe nu doar prin vorbe, ci și prin fapte.

Să ascultăm, dar, ce zice aici: „Părinte, a venit ceasul, preaslăvește pe Fiul Tău, ca și Fiul Tău să Te preaslăvească"[1802]. Iarăși ne arată că nu fără voia Lui vine la Răstignire. Într-adevăr, cum ar fi fost [fără voia Lui], dacă Se și ruga ca aceasta să se întâmple, și numea fapta slavă, nu doar a Celui răstignit, ci și a Tatălui? Căci chiar așa a fost: nu doar Fiul, ci și Tatăl a fost slăvit. Fiindcă înainte de Răstignire iudeii nu Îl știau nici pe Tatăl; „căci Israel", zice, „nu M-a cunoscut"[1803]; dar, după Răstignire, întreaga lume a alergat la El. Apoi menționează modul slăvirii și felul cum El Îl va preaslăvi: „Precum I-ai dat Lui stăpânire peste tot trupul"[1804], „ca tot cel pe care I l-ai dat Lui să nu piară"[1805]. Într-adevăr, facerea de bine continuă este slavă adusă lui Dumnezeu.

Dar ce înseamnă: „Precum I-ai dat Lui stăpânire peste tot trupul"? Deocamdată arată că propovăduirea nu este mărginită doar la iudei, ci se extinde peste întreaga lume, și stabilește de mai înainte începuturile [chemării] neamurilor. Într-adevăr, întrucât a zis: „În calea neamurilor să nu mergeți"[1806], iar mai apoi urmează să zică: „Mergând, învățați toate neamurile"[1807], arată că și Tatăl dorește acest lucru. De bună seamă, aceasta i-a smintit foarte mult pe iudei, dar și pe ucenici. Căci nici după aceea ei nu răbdau cu ușurință să intre în contact cu neamurile, până când au primit învățătura Duhului; căci și de-aici nu mică era sminteala pentru iudei. Așadar, după o dovadă atât de mare din partea Duhului[1808], [totuși] Petru, aflat la Ierusalim, cu greu a putut să scape de învinuiri, când a vorbit despre pânza de lână[1809].

Dar ce înseamnă: „I-ai dat Lui stăpânire peste tot trupul"? Îi voi întreba pe eretici: „Oare când a primit El această stăpânire? Înainte

---

[1802] *Ioan* 17, 1.
[1803] *Isaia* 1, 3.
[1804] *Ioan* 17, 2
[1805] *Cf. Ioan* 6, 39.
[1806] *Matei* 10, 5.
[1807] *Matei* 28, 19.
[1808] *Cf. Faptele* 11, 5-10.
[1809] Lit. „muselină" sau „tulpan" (σινδών, lat. *sindon*; Sfântul Ioan folosește un termen mai specific decât cel din *Faptele* 11, 5: ὀθόνη, „pânză fină").

de a-i plăsmui [pe oameni], sau după ce i-a plăsmuit?" Într-adevăr, El Însuși zice că după Răstignire și Înviere. De pildă, zice atunci: „Mi s-a dat toată stăpânirea. Mergând, învățați toate neamurile"[1810]. Dar ce? Nu avea El stăpânire peste lucrurile Sale, ci i-a creat pe ei, dar nu avea stăpânire asupra lor după ce i-a creat? De bună seamă, Se arată pe Sine făcând El Însuși toate, chiar în vremurile de dinainte, și pe unii pedepsindu-i ca păcătoși, iar pe alții îndreptându-i când se întorceau („căci nu voi ascunde", zice, „de sluga mea Avraam ceea ce Eu urmează să fac"[1811]), și pe alții chiar cinstindu-i când izbândeau. Și astfel, atunci avea [stăpânire], iar acum a pierdut-o și din nou a primit-o? Și ce fel de demon ar putea rosti aceste lucruri?

Dacă însă stăpânirea este aceeași și atunci, și acum („După cum Tatăl îi scoală", zice, „pe cei morți și le dă viață, tot așa și Fiul dă viață cui voiește"[1812]), ce înseamnă ceea ce s-a zis? Urma să-i trimită la neamuri; așadar, ca ei să nu creadă că este vorba de o inovație, din cauză că zisese: „Nu am fost trimis decât la oile cele pierdute ale casei lui Israel"[1813], le arată că și Tatălui Îi este bineplăcut acest lucru. Iar dacă El zice aceasta cu multă umilință, nu-i de mirare; fiindcă la fel i-a zidit [sufletește] și pe aceia de atunci, și pe cei de mai apoi; și – ceea ce am spus – El întotdeauna îi convingea cu tărie că spusele Lui, prin umilința lor covârșitoare, se datorau pogorământului.

2. Dar ce înseamnă: „Peste tot trupul"? Căci e limpede că nu toți au crezut. Desigur, potrivit cu ceea ce ținea de El, toți [ar fi putut] să creadă[1814]; dar, dacă ei nu luau seama la cuvintele Sale, nu era vina Învățătorului, ci a celor care nu le-au primit.

„Ca să dea viață veșnică tuturor acelora pe care i-ai dat Lui."[1815] Dacă și aici vorbește în chip mai omenesc, să nu te miri! Fiindcă face acest lucru pentru motivele menționate și pentru că Se păzea mereu să zică El Însuși ceva măreț despre Sine, de vreme ce acest lucru îi supăra pe ascultători, pentru că ei nu își închipuiau

[1810] *Cf. Matei* 28, 18-19.
[1811] *Facerea* 18, 17.
[1812] *Ioan* 5, 21.
[1813] *Matei* 15, 24.
[1814] Lit. „din partea Lui, toți au crezut". Această structură abruptă și concisă, specifică stilului oral, se încadrează bine în dinamica întregului context, construit ca o veritabilă stihomiție, ce redă în parte atmosfera dezbaterilor dogmatice conduse de Sfântul Ioan în epocă.
[1815] *Ioan* 17, 2.

deocamdată nimic măreț despre El. Ioan, de pildă, când vorbește în nume propriu, nu face la fel, ci își ridică discursul la o înălțime mai mare, zicând astfel: „Toate prin El s-au făcut și fără El nu s-a făcut nimic"[1816] și: „El era Viața"[1817] și: „El era Lumina"[1818] și: „La ale Sale a venit"[1819]; [Ioan] nu [zice] că El nu ar fi avut putere dacă nu ar fi primit-o, din contră, că El a dat și altora „putere să devină copii ai lui Dumnezeu"[1820]. Și Pavel de asemenea zice că El este „egal cu Dumnezeu"[1821]. Totuși El cere în chip mai omenesc, zicând astfel: „Ca să dea viață veșnică tuturor acelora pe care i-ai dat Lui".

„Aceasta este viața veșnică, să Te cunoască pe Tine, singurul Dumnezeu adevărat, și pe Iisus Hristos, pe Care L-ai trimis."[1822] Zice „singurul Dumnezeu adevărat" prin opoziție cu cei care nu sunt dumnezei. [Zice asta] și pentru că urma să îi trimită la neamuri. Iar dacă [ereticii] nu acceptă, ci, din cauza acestui „singurul", resping că Fiul este Dumnezeu adevărat, mergând mai departe astfel, resping și faptul că El e Dumnezeu[1823]. Căci le și zice: „Slava de la singurul Dumnezeu nu o căutați"[1824].

Așadar, ce? Fiul nu va fi Dumnezeu? Iar dacă Fiul este Dumnezeu și [Fiu] al lui Dumnezeu celui numit „singurul", e limpede că și El este [Dumnezeu] adevărat și [Fiu] al Celui numit „singurul [Dumnezeu] adevărat". Dar ce? Când Pavel zice: „Sau eu singur și Barnaba?"[1825], oare îl respinge pe Barnaba? Nicidecum; căci „singur" este pus prin opoziție cu ceilalți.

Iar dacă nu este Dumnezeu adevărat, cum este El Adevărul[1826]? Căci adevărul se deosebește cu mult de ceea ce e adevărat. Ce vom

---

1816 *Ioan* 1, 3.

1817 *Cf. Ioan* 14, 6.

1818 *Cf. Ioan* 8, 12.

1819 *Ioan* 1, 11.

1820 *Ioan* 1, 12.

1821 *Filipeni* 2, 6.

1822 *Ioan* 17, 3.

1823 Bazându-se pe *Ioan* 17, 3, arienii afirmau că doar Tatăl poate fi numit „Dumnezeu adevărat" și că Fiul este numit „Dumnezeu" prin har, nu în mod real. De aceea, în art. 2 al *Simbolului de credință*, Părinții niceeni au inserat expresia „Dumnezeu adevărat din Dumnezeu adevărat", pentru a sublinia identitatea ontologică dintre Fiul și Tatăl (vezi și Pr. Sorin ȘELARU (coord.), Viorel COMAN, George GHERGA, *Hotărârile dogmatice ale celor șapte Sinoade Ecumenice*, ed. Basilica, București, 2018, pp. 40-41).

1824 *Ioan* 5, 44.

1825 *1 Corinteni* 9, 6.

1826 *Cf. Ioan* 14, 6.

zice despre cel care nu este om adevărat, spune-mi? Oare nu faptul că nu este om deloc? Astfel, dacă Fiul nu este Dumnezeu adevărat, cum este Dumnezeu? Și cum ne face pe noi dumnezei și fii dacă nu este adevărat? Dar despre aceste lucruri am vorbit mai riguros în alte [cuvântări][1827]; de aceea să ne ocupăm de cele ce urmează.

„Eu Te-am preaslăvit pe Tine pe pământ."[1828] Bine a zis: „Pe pământ"; căci în cer El este deja preaslăvit, având slava în firea Lui și primind închinare de la îngeri. Așadar, nu vorbește despre acea slavă care Îi aparține prin ființa Lui (căci acea slavă, chiar dacă nimeni nu L-ar slăvi, El continuă să o dețină în deplinătatea ei), ci Se referă la aceea care e produsă prin slujirea de la oameni. Prin urmare, și [spusa]: „Preaslăvește-Mă" are același [înțeles]. Și, ca să afli că Se referă la acest fel de slavă, ascultă cele ce urmează: „Lucrarea pe care Mi-ai dat-o să o fac am îndeplinit-o"[1829].

Totuși lucrarea Lui încă era la început, mai degrabă nici măcar la început. Așadar, cum zice: „Am îndeplinit-o"? Fie [zice]: „Tot ce ținea de Mine am făcut"; fie Se referă la viitor ca la ceva deja săvârșit; fie – ceea ce am putea afirma mai mult decât orice – totul era deja săvârșit, prin faptul că fusese sădită rădăcina bunătăților, căreia negreșit aveau să-i urmeze în mod necesar roadele; și că El le va fi alături și Se va uni cu ei în cele ce urmau să se întâmple mai apoi. De aceea, iarăși zice prin pogorământ: „[Lucrarea] pe care Mi-ai dat-o". Căci, dacă El ar fi așteptat să asculte și să afle, aceste [fapte] ale slavei Sale ar fi fost cu mult inferioare. Într-adevăr, faptul că El a venit la aceasta din propria-I voință e limpede din multe locuri. Ca atunci când zice Pavel: „Așa ne-a iubit pe noi, încât S-a dat pe Sine pentru noi"[1830]; și: „S-a deșertat pe Sine Însuși, chip de rob luând"[1831]; și din nou: „Precum M-a iubit pe Mine Tatăl, și Eu v-am iubit pe voi"[1832].

„Preaslăvește-Mă Tu, Părinte, la Tine Însuți, cu slava pe care o aveam la Tine mai înainte ca lumea să fie!"[1833] Și unde este acea

---

[1827] Vezi *Cuvântări împotriva anomeilor. Către iudei*, trad. Pr. Dumitru Fecioru, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2007, pp. 107-108 (*Discursul al VII-lea contra anomeilor*, 2).
[1828] *Ioan* 17, 4.
[1829] *Ioan* 17, 5.
[1830] *Cf. Efeseni* 5, 2.
[1831] *Filipeni* 2, 7.
[1832] *Ioan* 15, 9.
[1833] *Ioan* 17, 5.

slavă? Într-adevăr, fie [acceptat] că, între oameni, El era pe bună dreptate lipsit de slavă, din cauza hainei cu care Se îmbrăcase[1834], cum caută El să fie preaslăvit chiar la Dumnezeu? Așadar, la ce Se referă aici? Discursul Său era despre iconomie, de vreme ce firea trupească nu fusese încă preaslăvită, nici nu se bucurase de nestricăciune, nici nu se împărtășise de tronul împărătesc. De aceea nu a zis: „Pe pământ", ci: „La Tine".

3. De această slavă ne vom bucura și noi, după măsura noastră, dacă suntem veghetori. De aceea și Pavel zice: „Dacă pătimim împreună cu El, să fim și preaslăviți împreună cu El"[1835]. Prin urmare, de mii și mii de lacrimi sunt vrednici cei care, deși le este pusă înainte o slavă atât de mare, totuși uneltesc împotriva lor înșiși prin trândăvie și dormitare; și, chiar de n-ar fi gheena, sunt mai jalnici decât toți, ca unii cărora le stă în putere să împărățească și să fie preaslăviți împreună cu Fiul lui Dumnezeu, dar se lipsesc pe sine de atât de mari bunătăți.

De bună seamă, dacă ar trebui să fim tăiați în bucăți, să murim mii și mii de morți, să dăm zilnic mii și mii de suflete și tot atâtea trupuri, oare nu ar trebui să îndurăm atâtea lucruri pentru o slavă atât de mare? Acum însă nu disprețuim nici banii, de care mai târziu ne vom despărți chiar fără voia noastră; nu disprețuim banii, care ne împresoară cu mii și mii de răutăți, care rămân aici, care nu sunt ai noștri. Căci administrăm cele ce nu sunt ale noastre, chiar dacă le avem moștenire părintească. Dar, când vor fi și gheena, și viermele nemuritor, și focul nestins, și scrâșnirea dinților, cum vom răbda acestea, spune-mi?

Până când nu suntem limpede-văzători, ci ne cheltuim totul în lupte zilnice și în certuri și în discuții nefolositoare, hrănindu-ne pământul, îngrășându-ne trupul, neglijându-ne sufletul, nepunând preț deloc pe cele necesare, ci având multă grijă de cele de prisos și nefolositoare? Și construim morminte strălucitoare și cumpărăm locuințe scumpe, tragem după noi cete de slujitori de tot felul, ne preocupăm de fel și fel de intendenți, stabilim administratori ai ogoarelor, ai caselor, ai banilor, și chiar administratori ai administratorilor; dar la sufletul nostru pustiit nu luăm deloc seama.

[1834] Trupul de carne asumat la Întrupare; *cf. Ioan* 1, 14.

[1835] *Romani* 8, 17.

Și care va fi capătul acestor lucruri? Oare nu avem doar un pântece de umplut? Oare nu avem doar un trup de îmbrăcat? Ce este această multă tulburare pentru lucruri [materiale]? Ce [înseamnă aceasta] și de ce tăiem în bucăți sufletul pe care l-am primit în dar, de ce-l sfâșiem prin slujirea unora ca acestea, născocind pentru noi înșine o grea robie? Căci cel care are nevoie de multe este rob al multora, chiar de-ar părea că stăpânește peste ele. Fiindcă și stăpânul unei case este un rob al slujitorilor lui și aduce un alt fel de slujire, mai grea; și el este rob în alt mod, fără ei neîndrăznind să intre nici în piață, nici în baia publică, nici pe ogor; ei însă deseori merg peste tot fără acela. În schimb, cel care aparent e stăpân, dacă robii nu-s de față, nu îndrăznește să iasă din casă, ci, doar de-ar scoate capul din casă, ar crede despre sine că e ridicol, pentru că e singur.

Poate că unii vor râde de noi că zicem aceste lucruri; dar tocmai pentru aceasta ei ar fi vrednici de mii și mii de lacrimi. Într-adevăr, [ca să dovedesc] că aceasta este o robie, te-aș întreba cu plăcere: oare ți-ai dori să ai nevoie de cineva care să-ți pună bucata de mâncare la gură sau să-ți aducă paharul la buze? Oare nu ai socoti că această slujire este vrednică de lacrimi? Dar ce, dacă pentru a merge ai avea nevoie mereu de cineva să te sprijine, oare nu te-ai considera pe tine însuți vrednic de milă și, prin aceasta, mai jalnic decât toți? Așadar, această dispoziție ar trebui să o aveți și acum. Căci cu nimic nu-i diferit dacă cineva suferă această [dependență] față de necuvântătoare sau față de oameni.

Dar, spune-mi, oare îngerii nu se deosebesc de noi chiar prin aceasta, anume că nu au nevoie de câte ne trebuie nouă? Așadar, pe cât avem nevoie de mai puține, pe atât călătorim spre ei; iar pe cât ne trebuie mai multe, pe atât cădem către viața aceasta stricăcioasă. Și, ca să afli că așa stau lucrurile, întreabă-i pe bătrâni care viață o fericesc: pe cea în timpul căreia erau stăpâniți [de felurite patimi] în zadar, sau pe cea de acum, când stăpânesc peste ele? Într-adevăr, de aceea i-am invocat pe aceia, pentru că cei îmbătați de tinerețe nici nu știu măsura covârșitoare a robiei lor. Ce zic cei cuprinși de febră? Când oare se fericesc pe sine? Atunci când, însetând mult, beau mult și simt nevoia de multă [apă], sau atunci când, fiind sănătoși, sunt liberi de poftă? Vezi că, peste tot, nevoia de multe lucruri este vrednică de milă și departe de filosofie și o creștere a robiei și a poftei?

Așadar, de ce noi înșine sporim de bunăvoie nenorocirea noastră? Căci, spune-mi, dacă ar fi cu putință să trăiești nevătămat fără

acoperiș și ziduri, oare nu ai alege mai degrabă acest lucru? De ce, dar, sporim semnele slăbiciunii tale? Oare nu pentru aceasta îl fericim pe Adam, pentru că nu avea nevoie de nimic, nici de case, nici de haine? „Ba da", zice, „dar acum suntem puși în situația de a avea nevoie [de ele]". Atunci de ce amplificăm această nevoie? Căci, dacă mulți au tăiat de la ei chiar multe dintre nevoile lor (mă refer la sclavi și case și bani), ce apărare am avea noi, care depășim nevoia? Cu cât te înconjori de mai multe, cu atât te-ai făcut mai înrobit. Căci, cu cât ai nevoie de mai multe, cu atât ți-ai tăiat libertatea. Fiindcă libertatea supremă este să nu ai nevoie de absolut nimic; iar [libertatea] de după ea, să ai nevoie de puține – pe care o au mai ales îngerii și imitatorii lor.

Dar gândește-te de câtă laudă vor avea parte cei care izbutesc acest lucru, chiar rămânând încă într-un trup muritor! Aceasta și Pavel o spunea, scriindu-le corintenilor: „Eu însă vă cruț pe voi"[1836] și: „Ca nu cumva unii ca aceștia să aibă suferință în trup"[1837]. De aceea [banii] se numesc „folositori"[1838], ca să ne folosim de ei după nevoie, nu ca să îi păstrăm și să îi îngropăm; căci aceasta nu înseamnă a-i poseda, ci a fi posedat de ei. Într-adevăr, dacă acest lucru l-am urmări, anume cum să îi înmulțim, iar nu cum să ne bucurăm de ei după nevoie, atunci s-ar răsturna ordinea și aceia ne-ar poseda pe noi, nu noi pe ei.

Să scăpăm, dar, de această robie grea și să devenim liberi odată [pentru totdeauna]! De ce născocim împotriva noastră înșine lanțuri nenumărate și felurite? Oare nu îți sunt de ajuns lanțul firii și nevoia vieții și mulțimea de treburi nenumărate? Din contră, îți împletești și alte mreje și îți înconjori picioarele cu ele? Când vei ajunge oare la cer și vei putea să stai la înălțimea aceea? Vrednic de dorit, într-adevăr, vrednic de dorit este [pentru cineva] să taie toate aceste legături, ca să poată ajunge la cetatea de sus; mai sunt și alte piedici, la fel de multe, pe care, ca să le biruim pe toate, [suntem datori] să ne ținem cu tărie de cumpătare. Căci astfel vom dobândi și viața cea veșnică, cu harul și cu iubirea de oameni ale Domnului nostru Iisus Hristos, Căruia fie slava în vecii vecilor. Amin.

1836 *1 Corinteni* 7, 28.

1837 *Cf. 1 Corinteni* 7, 28.

1838 Sensul literal al „banilor" (χρηματα < χράομαι, „a se folosi de"). Același joc etimologic și în *Omilia* 19, 3, în SFÂNTUL IOAN GURĂ DE AUR, *Omilii la Evanghelia după Ioan*, vol. 1, p. 191.

Omilia 81

„Am arătat numele Tău oamenilor pe care Mi i-ai dat din lume. Ai Tăi erau și Mi i-ai dat Mie și cuvântul Tău l-au păzit." (*Ioan* 17, 6)

1. „Înger de mare sfat"[1839] este numit Fiul lui Dumnezeu, atât pentru alte lucruri pe care le-a învățat, cât și pentru că L-a vestit pe Tatăl între oameni; aceasta deci și acum o spune: „Am arătat numele Tău oamenilor"[1840]. Fiindcă, după ce a zis: „Am împlinit lucrarea Ta"[1841], iarăși a lămurit această [spusă], menționând felul lucrării. Totuși numele Lui era clar, fără îndoială. Căci și Isaia zice: „Vă veți jura pe Dumnezeul cel adevărat"[1842]. Dar, ceea ce adesea am zis, aceasta o spun și acum, anume, chiar dacă era clar, totuși [era clar doar] iudeilor, și nici acestora în totalitate; acum însă El vorbește cu privire la neamuri. Și arată nu doar aceasta, ci [și] faptul că ei L-au cunoscut și ca Tată. Nu sunt același lucru a afla că El este Creator și [a afla] că are un Fiu. A arătat numele Lui și prin cuvinte, și prin fapte.

„Cei pe care Mi i-ai dat din lume."[1843] Precum mai înainte spune: „Nimeni nu vine la mine dacă nu i-a fost dat"[1844] și: „Dacă nu-l va trage Tatăl Meu"[1845], la fel și aici: „Cei pe care Mi i-ai dat". Și, desigur, spune despre Sine că este „Calea"[1846]. De unde e limpede că, prin cele spuse, El demonstrează aici două lucruri: pe de o parte, că nu este potrivnic Tatălui, iar pe de alta, că voința Lui este ca ei să creadă în Fiul.

[1839] *Isaia* 9, 5.
[1840] *Ioan* 17, 6.
[1841] *Cf. Ioan* 17, 4.
[1842] *Isaia* 65, 16.
[1843] *Ioan* 17, 6.
[1844] *Ioan* 6, 65.
[1845] *Ioan* 6, 44.
[1846] *Ioan* 14, 6.

„Ai Tăi erau și Mi i-ai dat Mie."[1847] Aici vrea să ne învețe că El este iubit foarte mult de Tatăl. Fiindcă faptul că El nu a avut nevoie să îi primească [de la Tatăl] e clar de-aici: El i-a și creat, El le poartă de grijă neîncetat. Așadar, cum i-a primit? Dar – ceea ce am zis – aceasta arată armonia cu Tatăl.

Totuși, dacă cineva ar vrea să cerceteze acest [pasaj] în chip omenesc și în sens literal, atunci [cei primiți de Fiul] nu vor mai fi ai Tatălui. Căci, dacă atunci când Tatăl îi avea, Fiul nu-i avea, e foarte limpede că, și când i-a dat pe ei Fiului, El[1848] i-a îndepărtat de sub stăpânirea Sa; și [de-aici urmează] ceva iarăși mai absurd. Căci vor fi descoperiți că, în timpul cât erau la Tatăl, erau nedesăvârșiți; iar când au venit la Fiul, atunci au devenit desăvârșiți. Dar aceste lucruri sunt ridicole și să le spunem! Atunci ce arată prin această [afirmație]? Că și Lui I s-a părut potrivit ca ei să creadă în Fiul.

„Și cuvântul Tău l-au păzit și acum au cunoscut că toate câte Mi-ai dat Mie de la Tine erau."[1849] Cum au păzit cuvântul Tău? „Prin faptul că au crezut în Mine și nu luau seama la iudei". Căci zice: „Cel care crede în El a pecetluit că Dumnezeu este adevărat"[1850]. Într-adevăr, unii zic: „Acum am cunoscut[1851] că toate câte Mi-ai dat Mie de la Tine sunt". Dar aceasta nu ar avea sens. Căci cum urma Fiul să nu cunoască cele ale Tatălui? Ci s-a zis cu referire la ucenici. „Căci, de când le-am spus acestea", zice, „au aflat că toate câte Mi-ai dat Mie de la Tine sunt; nimic nu e străin [Ție], nimic nu e propriu Mie, diferit de ale Tale". Într-adevăr, ceea ce e propriu arată multe lucruri ca fiind străine [între ele]. „Deci, au cunoscut că toate câte îi voi învăța sunt învățăturile și dogmele Tale." Și de unde au aflat? „Din cuvintele Mele. Căci în felul acesta îi și învățam. Și [au aflat] nu doar aceasta, ci și că «de la Tine am ieșit»[1852]." Într-adevăr, acest lucru S-a îngrijit să-l dovedească pe parcursul întregii Evanghelii.

„Eu pentru aceștia Mă rog."[1853] „Ce spui? Îl înveți pe Tatăl ca pe un necunoscător? I Te adresezi ca unui om care nu știe?" Așadar, ce înseamnă această deosebire? Vezi că rugăciunea e făcută pentru

---

[1847] *Ioan* 17, 6.
[1848] Tatăl.
[1849] *Ioan* 17, 6-7.
[1850] *Cf. Ioan* 3, 33.
[1851] În loc de „au cunoscut", varianta corectă, confirmată de editorii moderni.
[1852] *Ioan* 17, 8.
[1853] *Ioan* 17, 9.

nicio altă pricină decât ca ei să afle iubirea pe care El o are pentru ei? Căci Cel care oferă nu doar pe cele ale Lui, ci cheamă și pe Altul [să facă] asta arată o dragoste mai mare.

Așadar, ce înseamnă: „Pentru aceştia Mă rog"? „Nu pentru întreaga lume", zice, „ci pentru cei pe care Mi i-ai dat". Neîncetat afirmă: „Mi i-ai dat", ca ei să afle că aceasta I se pare potrivit Tatălui. Apoi, de vreme ce zicea neîncetat: „Ai Tăi sunt și Tu Mi i-ai dat mie", înlăturând suspiciunea vicleană, ca să nu socotească cineva că e recentă conducerea Lui și că acum i-a primit, ce zice? „Toate ale Mele sunt ale Tale, iar ale Tale sunt ale Mele şi M-am preaslăvit în ei."[1854]

Ai văzut egalitatea de cinstire? Într-adevăr, ca nu cumva, auzind: „Mi i-ai dat", să socoteşti că ei sunt înstrăinați de autoritatea Tatălui sau că înainte de aceasta [au fost înstrăinați] de cea a Fiului, pe amândouă le-a înlăturat, zicând ce-a zis; ca și când ar fi spus: „Nu cumva, auzind: «Mi i-ai dat», să consideri că ei sunt străini de Tatăl (căci ale Mele sunt ale Lui); nici, auzind: «Ai Tăi erau», să consideri că ei erau străini de Mine; căci ale Lui sunt ale Mele". Astfel că [spusa]: „Mi i-ai dat" a fost zisă numai de dragul pogorământului. Fiindcă cele pe care Tatăl le are sunt ale Fiului; iar cele pe care Fiul le are sunt ale Tatălui. Dar aceasta nu se poate zice în cazul unui fiu față de un [tată] omenesc, de vreme ce unul este mai mare. Într-adevăr, faptul că ceea ce aparține celui mai mic aparține și celui mai mare e limpede pentru oricine; dar invers, nu mai e. Aici însă [raportul] este inversat, iar inversiunea arată egalitatea.

Aceasta și în altă parte arătând-o, zicea: „Toate ale Tatălui Meu sunt ale Mele"[1855], vorbind despre cunoaștere. Iar [spusa]: „Mi i-ai dat" și toate câte sunt de felul acesta [s-au zis] ca să arate că nu i-a atras venind ca un străin, ci i-a primit pe ai Săi. Apoi adaugă și cauza, și dovada, zicând: „Şi M-am preaslăvit în ei"[1856], adică fie: „Am stăpânire asupra lor", fie: „Ei Mă vor preaslăvi, crezând în Tine și în Mine, și Mă vor preaslăvi în mod asemănător". Iar dacă El nu a fost preaslăvit în ei în mod asemănător[1857], cele ale Aceluia nu mai sunt ale Lui. Căci nimeni nu este preaslăvit în lucruri asupra cărora nu are stăpânire.

[1854] *Ioan* 17, 10.
[1855] *Cf. Ioan* 16, 15.
[1856] *Ioan* 17, 10.
[1857] În acelaşi mod în care Tatăl a fost preaslăvit în ei.

2. Și cum a fost preaslăvit în mod asemănător? Toți mor pentru El în același mod în care [mor] și pentru Tatăl și Îl propovăduiesc pe El ca și pe Tatăl; și, precum spun că în numele Lui se fac toate, tot astfel și în numele Fiului.

„Și nu mai sunt în lume, iar ei sunt în lume"[1858], adică: „Chiar dacă nu Mă arăt în trup, sunt preaslăvit prin aceștia". De ce neîncetat le zice: „Nu sunt în lume" și: „De vreme ce îi las, Ți-i încredințez Ție" și: „Când eram în lume, Eu i-am păzit"[1859]? Într-adevăr, dacă cineva le-ar primi pe acestea în mod simplu, ar urma multe lucruri absurde. Căci cum ar avea sens faptul că El nu e în lume și, când pleacă, îi încredințează altuia? Fiindcă acestea erau cuvinte ca ale unui simplu om care se despărțea de ei pentru totdeauna.

Vezi că cele mai multe lucruri le vorbește cu ei în mod omenesc și potrivit cugetului lor, care socoteau că aveau o mai mare siguranță din prezența Lui? De aceea zice: „Când Eu eram, îi păzeam". Și, desigur, le spune: „Vin la voi" și: „Cu voi sunt până la sfârșit"[1860]. Cum zice acestea acum, ca și când urma să se despartă de ei? Dar - ceea ce am afirmat - [le zice] potrivit cu presupunerea acelora, ca ei să își tragă puțin sufletul, auzindu-L că spune acestea și că îi încredințează Tatălui. Fiindcă, deși auzeau de la El multe mângâieri, totuși nu se lăsau convinși, El vorbește de-acum cu Tatăl, dovedindu-le iubirea Lui pentru ei; ca și când ar fi spus: „De vreme ce Mă chemi la Tine Însuți, pune-i pe ei în siguranță. «Căci Eu vin la Tine»[1861]". „Ce zici? Chiar nu poți să-i păzești?" „Ba da, pot." „Atunci, de ce zici acestea?" „Ca ei să aibă bucuria Mea cea deplină"[1862], adică: „Ca să nu se tulbure, întrucât sunt mai nedesăvârșiți". Și, zicând acestea, le-a arătat că astfel spunea toate acestea pentru odihna și bucuria lor, de vreme ce discursul Lui părea că e contrar[1863].

„Acum nu sunt în lume, iar ei sunt în lume." Fiindcă aceasta presupuneau ei; deci deocamdată Se pogoară la [neputința] lor. Căci, dacă ar fi zis: „Eu îi păzesc", ei n-ar fi crezut astfel. De aceea

---

1858 *Ioan* 17, 11.
1859 *Cf. Ioan* 17, 12.
1860 *Matei* 28, 20.
1861 *Ioan* 17, 13.
1862 *Ioan* 17, 13.
1863 Contrar scopului de a-i odihni și bucura pe ucenici.

zice: „Părinte Sfinte, păzește-i în numele Tău!"[1864], adică: „Prin ajutorul Tău".

„Când eram în lume, Eu îi păzeam în numele Tău."[1865] Iarăși vorbește ca un om și ca un proroc; fiindcă nicăieri El nu Se arată făcând ceva care să nu fie în numele lui Dumnezeu. „Pe cei pe care Mi i-ai dat i-am păzit și n-a pierit niciunul dintre ei, decât fiul pierzării, ca să se împlinească Scriptura."[1866] Și în altă parte spune: „Ca din tot ce Mi-a dat să nu pierd nimic"[1867]. Totuși nu doar acela a pierit, ci și mulți mai apoi. Așadar, cum zice: „Ca să nu pierd"? „Ca să nu pierd, potrivit cu ceea ce ține de Mine"; lucru pe care și în altă parte, arătându-l mai clar, îl zicea: „«Nu îl voi scoate afară»[1868]; nu din cauza Mea, căci nici nu-i împing, nici nu-i părăsesc. Iar dacă ei se dau înapoi din voia lor proprie, nu îi trag cu sila".

„Iar acum vin la Tine."[1869] Vezi vorbirea Lui alcătuită în chip mai omenesc? Încât, dacă cineva ar vrea să Îl micșoreze pe Fiul din acestea, Îl va micșora și pe Tatăl. Într-adevăr, ia seama la început: El pare, pe de o parte, că Îl învață și Îi explică, iar pe de alta, că Îi poruncește; pare că Îl învață când spune: „Nu Mă rog pentru lume"[1870]; și pare că Îi poruncește [când spune]: „Eu i-am păzit până acum și niciunul n-a pierit"[1871], „Tu, dar, păzește-i"[1872], zice; și din nou: „Ai Tăi erau și Mi i-ai dat Mie" și: „Când eram în lume, îi păzeam". Dar rezolvarea tuturor stă în faptul că cele spuse s-au zis potrivit cu slăbiciunea lor.

Și, zicând: „Niciunul dintre ei n-a pierit, decât numai fiul pierzării", a adăugat: „Ca să se împlinească Scriptura." La care Scriptură se referă? La cea care prevestea multe despre El. Desigur, nu pentru aceasta a pierit, ca să se împlinească Scriptura. Iar despre aceasta am discutat multe și înainte[1873], că acesta este felul

---

1864 *Ioan* 17, 11.
1865 *Ioan* 17, 12.
1866 *Ioan* 17, 12.
1867 *Ioan* 6, 39.
1868 *Ioan* 6, 37.
1869 *Ioan* 17, 13.
1870 *Ioan* 17, 9.
1871 *Cf. Ioan* 17, 12.
1872 *Cf. Ioan* 17, 11.
1873 *Omilia* 68, 2: „Ia seama din nou că [termenii] «fiindcă» și «a zis» se referă nu la cauză, ci la consecință. Căci nu pentru că Isaia a zis ei nu credeau, ci pentru că ei urmau să nu creadă, de aceea a zis Isaia." *Cf. Omilia* 47, 2 și *Omilia* 67, 2.

aparte al Scripturii de a afirma cele care se întâmplă în consecință ca și când ar arăta cauza. Și suntem datori să le cercetăm pe toate cu rigurozitate, și felul celui care vorbește, și subiectul, și legile Scripturii, dacă nu vrem să ne înșelăm, căci, „fraților, nu fiți copii la minte"[1874].

3. Acest [îndemn] trebuie să-l citim cu privire nu doar la înțelegerea Scripturilor, ci și la sârguința pentru modul de viață. Fiindcă și copiii mici nu doresc după lucruri mărețe, ci au obiceiul să se minuneze de lucruri vrednice de nimic. Căci se bucură când privesc și care, și cai, și pe căruțaș, și roți, și toate câte se fac din lut. Dar, dacă l-ar vedea pe împărat șezând într-un car de aur și catâri albi la jug și multă podoabă, nici nu se întorc. Și, din nou, dacă primesc păpuși făcute din același material, le înfrumusețează; dar [pe tinerele] cu adevărat reale și luminoase nici nu le văd; și cu privire la multe altele pățesc la fel.

Acest lucru îl rabdă acum mulți chiar dintre oameni. Într-adevăr, când aud de cele din ceruri, nici nu iau seama; ci sunt imboldiți către toate cele de lut, asemenea copiilor, și se minunează de bogăția pământească și cinstesc slava și desfătarea din viața de acum; totuși acestea sunt copilărești la fel ca acelea, pe când celelalte[1875] sunt pricina vieții și a slavei și a odihnei. Dar, precum copiii plâng când sunt lipsiți de acestea, ba nici nu pot să le dorească pe acelea, la fel [fac] și mulți dintre cei care par a fi bărbați. De aceea zice: „Nu fiți copii la minte".

Iubești banii, spune-mi, și nu iubești bogăția cea dăinuitoare, ci jucăriile copilărești? Și, cu toate acestea, dacă ai vedea pe cineva că admiră o monedă de plumb și se apleacă să o ridice, ai remarca multa lui sărăcie; tu însă, adunând lucruri mai ieftine decât acestea, te numeri pe tine între cei bogați? Și cum ar avea sens aceasta? Într-adevăr, vom zice că bogat este cel care disprețuiește toate cele prezente. Căci nimeni, nimeni nu va alege să ia în râs aceste lucruri mici, argintul și aurul și altă nălucire, dacă nu va avea un dor după cele mai mari, așa cum [nimeni nu va lua în râs] moneda de plumb dacă nu va poseda monede de aur.

[1874] *1 Corinteni* 14, 20.

[1875] Lit. „acelea", cu referire la cele cerești.

Așadar, și tu, când vezi un om care neglijează[1876] întreaga lume, socotește că face aceasta din nicio altă cauză decât din faptul că privește spre o lume mai măreață. La fel și un agricultor disprețuiește micile boabe de grâu când se află în așteptarea unei recolte mai mari. Iar dacă, deși nădejdea este neclară, totuși le disprețuim pe cele prezente, cu mult mai mult trebuie să facem asta în cazul așteptării sigure. De aceea, vă rog și vă implor, să nu vă pedepsiți pe voi înșivă, nici, posedând noroiul, să vă lipsiți de vistieriile cele de sus, conducând corabia voastră [încărcată doar] cu paie și pleavă la țărmuri!

Să zică fiecare ce vrea despre noi, să se indigneze de statornicia îndemnului nostru, să-l numească „flecăreli", „lucruri plictisitoare", „agasante"! Nu vom înceta să facem mereu îndemnuri pentru ei și să vă vestim necontenit vouă tuturor acea [spusă] a proorocului: „Răscumpără păcatele tale prin milostenii și nedreptățile tale prin fapte de milă către cei săraci, și leagă-le de gâtul tău"[1877]. Să nu faci [aceasta] azi, iar mâine să te oprești. Căci și trupul acesta are nevoie de hrană zilnică. La fel și sufletul, și cu mult mai mult el; iar dacă nu depune [milostenii][1878], devine mai slab și mai rușinos. Să nu-l trecem cu vederea atunci când piere, atunci când e năbușit. Multe răni capătă el zi de zi, poftind, mâniindu-se, lenevindu-se, ocărând, răzbunându-se, pizmuind. Trebuie, dar, să îi aplicăm și leacuri.

Într-adevăr, nu mic este leacul milosteniei, care poate să fie pus pe toate rănile. Fiindcă zice: „Dați milostenie și toate ale voastre vor fi curate"[1879]. Milostenie, nu răpire! Căci cele din răpire nu dăinuie, chiar dacă le dai celor nevoiași. Într-adevăr, milostenia este izbăvitoare de toată nedreptatea; ea le face pe toate curate. Aceasta e mai bună și decât postul și decât culcarea pe pământ. Chiar dacă acelea sunt mai dureroase și mai chinuitoare, totuși aceasta aduce mai mult câștig: luminează sufletul, îl unge, îl face

[1876] Lit. „aleargă pe lângă"; aluzie la metafora alergătorului în arena vieții pământești, cu scopul câștigării premiului suprem: Împărăția cerurilor.

[1877] *Cf. Daniel* 4, 24.

[1878] Manuscrisele prezintă aici două lecțiuni posibile: pe de o parte, „depune" (καταβάλῃ), cu referire la milostenii, iar pe de alta, „primește" (καταλάβῃ, păstrată într-un singur manuscris), cu referire la hrană. Prima ni se pare mai viabilă în context, deoarece reia și echilibrează paralelismul dintre trup, întreținut prin hrană, și suflet, întreținut prin darea de milostenii.

[1879] *Luca* 11, 41.

frumos și chipeș. Nu atât de mult îi întărește[1880] pe atleți rodul măslinului, pe cât îi înviorează uleiul acesta pe luptătorii dreptei credințe.

Să ne ungem, dar, mâinile, ca să le putem ridica cu iscusință împotriva adversarului. Cel care se îngrijește să-l miluiască pe nevoiaș va și înceta îndată a se lăcomi. Cel care stăruie în a da săracilor va și înceta îndată mânia și niciodată nu va mai gândi ceva trufaș. Într-adevăr, după cum un doctor, care îi tratează mereu pe cei răniți, se supune cu ușurință [unui tratament], întrucât observă firea omenească în nenorocirile celorlalți, la fel și noi, dacă ne vom angaja împreună în ajutorarea celor săraci, vom practica filosofia cu ușurință și nu vom admira bogăția, nici nu vom socoti ca pe ceva însemnat [bunurile] de acum, ci le vom disprețui pe toate; și, înălțându-ne spre cer, vom dobândi lesne bunătățile cele veșnice, cu harul și cu iubirea de oameni ale Domnului nostru Iisus Hristos, cu Care Tatălui fie slava, împreună și Sfântului Duh, în vecii vecilor. Amin.

[1880] Lit. „îi ține sus" (ἀνέχει), îi ajută să nu fie prinși și doborâți de adversar în timpul luptei. Ungerea cu ulei era o practică opțională în cadrul luptelor greco-romane.

Omilia 82

„Eu le-am dat cuvântul Tău şi lumea i-a urât, căci ei nu sunt din lume, precum Eu nu sunt din lume." (*Ioan* 17, 14)

1. Când, devenind virtuoşi, suntem prigoniţi de cei vicleni şi, dorind după virtute, suntem luaţi în râs de ei, să nu ne tulburăm, nici să ne supărăm. Căci fapta se întâmplă astfel în mod firesc, iar virtutea obişnuieşte să nască pretutindeni ură din partea celor vicleni. Fiindcă ei, pizmuindu-i pe cei care vor să trăiască după cuviinţă şi crezând că îşi întocmesc loruşi apărare dacă înjosesc slava altora, îi urăsc [pe cei virtuoşi] ca pe unii care urmează cele contrare şi fac totul ca să ruşineze viaţa acelora. Dar să nu ne necăjim, căci acesta-i semn de virtute. De aceea şi Hristos spune: „Dacă aţi fi din lume, lumea ar iubi ce e al său"[1881]; şi în altă parte iarăşi: „Vai vouă când toţi oamenii vă vor vorbi de bine!"[1882] Pentru aceasta şi aici zice: „Le-am dat cuvântul Tău şi lumea i-a urât"[1883]. Din nou afirmă cauza pentru care sunt vrednici să primească multă grijă din partea Tatălui. Căci spune: „Pentru Tine au fost urâţi şi pentru numele Tău, ca să fie îndreptăţiţi să se bucure de toată purtarea Ta de grijă".

„Nu Mă rog să-i iei din lume, ci să-i păzeşti de cel viclean."[1884] Iarăşi lămureşte discursul Său, iarăşi îl face mai clar; aceasta nimic altceva nu arată decât că le poartă multă grijă, prin faptul că Se roagă sârguincios pentru ei. Ei bine, El zicea că Tatăl va face toate câte vor cere[1885]. Atunci, cum Se roagă aici pentru ei? Ca să nu le arate – ceea ce am zis – nimic altceva decât iubirea Sa.

[1881] *Ioan* 15, 19.
[1882] *Luca* 6, 26.
[1883] *Ioan* 17, 14.
[1884] *Ioan* 17, 15.
[1885] *Cf. Ioan* 16, 23-24.

„Ei nu sunt din lume, precum nici Eu nu sunt din lume."[1886] Atunci cum spune în altă parte: „Cei pe care Mi i-ai dat din lume ai Tăi erau"[1887]? Acolo Se referă la firea lor, aici însă la faptele viclene. Și alcătuiește un lung elogiu al [ucenici]lor; întâi, că nu sunt din lume; apoi că El i-a dat și că au păzit cuvântul Lui și că pentru aceasta sunt urâți. Iar dacă zice: „Precum Eu nu sunt din lume", să nu te tulburi! Căci „precum" în acest loc nu este [un semn] al identității exacte. Într-adevăr, după cum, atunci când zice „precum" despre Sine și despre Tatăl, egalitatea Lor este multă din pricina înrudirii firii, tot astfel, atunci când zice [„precum"] despre noi și despre Sine, deosebirea este multă, pentru faptul că multă și fără hotar este deosebirea dintre cele două firi. Într-adevăr, dacă „El nu a făcut păcat, nici s-a aflat vreun vicleșug în gura Lui"[1888], cum ar putea apostolii să fie egali cu El?

Atunci ce înseamnă ceea ce spune: „Ei nu sunt din lume"? Ei privesc spre altceva, nu mai au nimic comun cu pământul, ci au devenit cetățeni ai cerurilor. Și din acestea le arată iubirea Lui, când îi laudă înaintea Tatălui și îi încredințează Născătorului Său. Iar când zice: „Păzește-i", Se referă nu doar la izbăvirea de primejdii, ci și la stăruința lor în credință; de aceea a și adăugat: „Sfințește-i în adevărul Tău"[1889]; fă-i sfinți prin oferirea Duhului și prin dogmele cele drepte. Precum când zice: „Sunteți curați pentru cuvântul pe care vi l-am grăit"[1890], și acum același lucru îl spune: „Instruiește-i, învață-i adevărul".

Ei bine, zice că Duhul va face aceasta[1891]. Așadar, cum cere acum aceasta de la Tatăl? Ca să afli iarăși egalitatea de cinstire. Căci dogmele drepte spuse despre Dumnezeu sfințesc sufletul. Iar dacă El vorbește despre sfințirea prin cuvânt, să nu te miri. Și, [ca să arate] că la dogme Se referă, a adăugat: „Cuvântul Tău este adevărul", adică: „Nicio minciună nu este în el, iar toate cele zise trebuie negreșit să se îndeplinească". Și arată din nou că nu este nimic figurat, nici trupesc; după cum și Pavel spune despre Biserică: „A

1886 *Ioan* 17, 16.
1887 *Ioan* 17, 6.
1888 *1 Petru* 2, 22; *cf. Isaia* 53, 9.
1889 *Ioan* 17, 17.
1890 *Ioan* 15, 3.
1891 *Cf. Ioan* 14, 26; 15, 26.

sfințit-o prin cuvânt”[1892]. Căci chiar cuvântul lui Dumnezeu poate să curățească.

Dar [spusa] „sfințește-i” mi se pare că arată și altceva, anume: „Separă-i pentru cuvânt și pentru propovăduire”. Iar aceasta din nou e limpede din cele care urmează. Căci zice: „Precum M-ai trimis pe Mine în lume, și Eu i-am trimis pe ei”[1893]; aceasta o spune și Pavel: „Punând în noi cuvântul împăcării”[1894]. Într-adevăr, pentru acest [cuvânt de împăcare] Hristos a venit, pentru care și ei au ajuns până la capătul lumii. Și, din nou, „precum” e pus aici nu [ca semn] al asemănării dintre El și apostoli. (Căci cum ar fi putut fi trimiși altfel[1895] niște oameni?) Iar El avea și obiceiul de a Se referi la viitor ca la ceva trecut.

„Și pentru ei Mă sfințesc pe Mine Însumi, ca să fie sfințiți în adevăr.”[1896] Ce înseamnă: „Mă sfințesc pe Mine Însumi”? „Îți aduc jertfă.” Iar toate jertfele sunt numite „sfinte”; și pe drept cuvânt sunt sfinte cele dedicate lui Dumnezeu. Fiindcă, de vreme ce în Vechiul [Testament] sfințirea era în preînchipuire prin oaie, dar acum nu este în preînchipuire, ci în adevărul însuși, de aceea spune: „«Ca să fie sfințiți în adevărul Tău». Și, într-adevăr, îi și încredințez Ție, îi și aduc ca jertfă”. Zice [așa] fie deoarece Capul lor devenea o jertfă, fie pentru că și ei vor fi jertfiți. Căci spune: „Înfățișați mădularele voastre ca pe o jertfă vie, sfântă”[1897] și: „Am fost socotiți ca niște oi de junghiere”[1898]; iar El îi face jertfă și ofrandă fără ucidere[1899].

Într-adevăr, faptul că a lăsat de înțeles jertfa Lui când a zis: „[Mă] sfințesc” e limpede din cele care urmează: „Nu doar pentru aceștia Mă rog, ci și pentru cei care vor crede în Mine prin cuvântul lor”[1900]. Fiindcă, de vreme ce pentru ei murea (căci a zis: „Pentru ei Mă sfințesc pe Mine Însumi”), ca să nu socotească cineva că doar pentru apostoli făcea acest lucru, a adăugat: „Nu doar pentru aceștia Mă rog, ci și pentru cei care vor crede în Mine prin cuvântul lor”.

[1892] *Efeseni* 5, 26.
[1893] *Ioan* 17, 18.
[1894] *Cf. 2 Corinteni* 5, 19.
[1895] Altfel decât a fost trimis Hristos de către Tatăl; referirea se face la *Ioan* 17, 18.
[1896] *Ioan* 17, 19.
[1897] *Romani* 12, 1.
[1898] *Psalmul* 43, 24.
[1899] Fără o ucidere biologică, dar cu necesitatea uciderii patimilor (*cf. Coloseni* 3, 5).
[1900] *Ioan* 17, 20.

2. Aici iarăşi a înălţat sufletele lor, pentru că le-a arătat că ucenicii Lui vor fi mulţi. Într-adevăr, de vreme ce lucrul pe care ei îl aveau aparte El l-a făcut comun, îi mângâie din nou, arătându-le şi că se vor face pricinuitorii mântuirii celorlalţi. Şi, după ce a vorbit şi despre mântuirea lor, şi despre sfinţirea lor prin credinţă şi jertfă, le vorbeşte de-acum despre armonie şi cu aceasta Îşi încheie discursul; de la ea a început şi cu ea a terminat. Căci la început zice: „Poruncă nouă vă dau vouă"[1901], iar aici: „Ca ei să fie una, precum Tu, Părinte, în Mine şi Eu în Tine"[1902]. Din nou, „precum" nu e [semnul] unei egalităţi exacte în cazul lor; căci nici nu era cu putinţă pentru ei un asemenea lucru, ci lor le era cu putinţă [să fie una doar] ca oameni[1903]. Ca atunci când spune: „Fiţi milostivi, precum Tatăl vostru"[1904].

Şi ce înseamnă „în Noi"? „În credinţa în Noi." Fiindcă, de vreme ce nimic nu-i sminteşte pe toţi aşa de mult precum dezbinarea, acest lucru îi pregăteşte, anume să fie una. „Dar ce? A reuşit asta?", zice. A reuşit chiar foarte mult. Căci toţi cei care au crezut prin apostoli una sunt, chiar dacă unii s-au rupt de ei. De bună seamă, nici acest lucru nu I-a fost necunoscut Lui, ci şi pe acesta l-a prevestit şi a arătat că se datorează uşurătăţii oamenilor.

„Ca lumea să creadă că Tu M-ai trimis."[1905] Aceasta şi la început o zicea: „Prin aceasta vor cunoaşte toţi că sunteţi ucenicii Mei, dacă vă iubiţi unii pe alţii"[1906]. Şi cum aveau să creadă din aceasta? „Pentru că eşti un Dumnezeu al păcii", zice. „Aşadar, dacă vor păzi cele pe care le-au învăţat, toţi Îl vor cunoaşte pe Învăţător ascultându-i pe ucenici; dar, dacă se vor lupta [între ei], nu se va spune

[1901] *Ioan* 13, 34.
[1902] *Ioan* 17, 21.
[1903] *Cf.* SFÂNTUL CHIRIL AL ALEXANDRIEI, *Comentariu la Evanghelia după Ioan*, 11, 11: „Cere deci legătura iubirii, a unităţii şi a păcii în cuget, legătură care adună în unitate duhovnicească pe cei ce cred, ca să imite trăsăturile unirii prin fire existente între Tatăl şi Fiul, prin consimţirea în toate şi prin conlucrarea în unitatea sufletelor nedespărţite. Dar nu va pretinde ca această legătură a iubirii dintre noi şi puterea unităţii de cuget să fie întocmai cum sunt între Tatăl şi Fiul, în identitatea fiinţei. Căci aceea se înţelege prin fire [...], iar aceasta imită forma unităţii adevărate" (trad. Pr. Dumitru Stăniloae, în coll. *Părinţi şi Scriitori Bisericeşti*, vol. 41, Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Bucureşti, 2000, p. 1057).
[1904] *Luca* 6, 36.
[1905] *Ioan* 17, 21.
[1906] *Cf. Ioan* 13, 35.

că sunt ucenici ai unui Dumnezeu paşnic. Iar dacă Eu nu sunt paşnic, nu se va mărturisi că am fost trimis de la Tine." Vezi cum până la sfârşit le demonstrează aceasta, anume armonia Lui cu Tatăl?

„«Şi slava pe care Mi-ai dat-o, Eu le-am dat-o lor»[1907], cea prin minuni, cea prin învăţături, tocmai ca ei să fie în acelaşi cuget." Căci aceasta este slava, ca ei să fie una, mai mare chiar decât minunile. „Într-adevăr, precum Dumnezeu e admirat tocmai pentru că nu există revoltă, nici luptă în firea aceea[1908], iar acest lucru este cea mai mare slavă, la fel şi ei", zice, „să se facă strălucitori din aceasta". „Şi cum", mă întrebi, „Îl roagă pe Tatăl să le dea lor aceasta, deşi zicea că El Însuşi le-o dă?" Într-adevăr, când discursul Său este fie despre minuni, fie despre armonie, fie despre pace, Se arată pe Sine oferindu-le lor aceste lucruri. De unde era limpede că cererea Lui se făcea pentru mângâierea lor.

„Eu în ei şi Tu în Mine."[1909] Şi cum le-a dat slava? Fiind în ei şi având-L pe Tatăl cu Sine, ca să îi unească. Iar în altă parte nu spune aşa; căci nu prin El vine Tatăl, ci El şi Tatăl vin şi Îşi fac sălaş la el[1910]; acolo înlătură suspiciunea lui Sabelie[1911], aici pe cea a lui Arie[1912]. „Ca ei să fie desăvârşiţi întru unime, ca lumea să cunoască că Tu M-ai trimis."[1913] Neîncetat zice acelaşi lucru, arătând că pacea poate să atragă mai mult decât [orice] minune. Fiindcă, precum vrajba este dezbinătoare, aşa armonia este unificatoare. „Şi i-am

---

[1907] *Ioan* 17, 22.

[1908] Firea dumnezeiască.

[1909] *Ioan* 17, 23.

[1910] *Cf. Ioan* 14, 23.

[1911] Cum am mai precizat, Sabelie nega distincţia dintre ipostasurile Sfintei Treimi şi considera că „Tatăl" şi „Fiul" sunt doar moduri de manifestare ale unei singure Persoane divine. Pentru Sfântul Ioan, pasajul invocat (*Ioan* 14, 23) nu lăsa loc de nicio interpretare sabeliană, prin faptul că evita expresiile de intermediere („Tatăl prin Fiul" şi viceversa) şi accentua individualitatea Persoanei Tatălui şi a Persoanei Fiului („[Eu şi Tatăl] vom veni la el şi Ne vom face locaş la el").

[1912] Pasajul de faţă (*Ioan* 17, 23) confirma consubstanţialitatea dintre Fiul şi Tatăl („Tu în Mine") şi anula opiniile lui Arie cum că Fiul era o creatură a Tatălui – prima şi cea mai perfectă dintre creaturi – şi că „înainte să fi fost creat, circumscris sau întemeiat, Fiul nu era" (*Epistula ad Eusebium Nicomediensem*, *PG* 42, 212b). Arianismul fusese combătut şi condamnat la primul Sinod Ecumenic (325); totuşi a continuat să atragă mulţi creştini de-a lungul secolului al IV-lea (vezi Pr. S. Şelaru (coord.), V. Coman, G. Gherga, *Hotărârile dogmatice...*, pp. 69-70), motiv pentru care, în *Omiliile la Evanghelia după Ioan*, scrise la mai bine de 60 de ani de la condamnarea lui Arie, Sfântul Ioan reanimă deseori polemica antiariană (*Omiliile* 13, 3; 27, 1; 38, 4; 63, 3).

[1913] *Ioan* 17, 23.

iubit pe ei, precum M-ai iubit pe Mine."[1914] Iarăşi, aici „precum" înseamnă „atât cât un om poate fi iubit"; iar dovada iubirii este faptul că Se dă pe Sine pentru ei.

Aşadar, după ce le-a zis că vor fi în siguranţă, că nu se vor clinti, că vor fi sfinţi, că mulţi vor crede prin ei, că se vor bucura de multă slavă, că nu doar El i-a iubit, ci şi Tatăl, de-acum le vorbeşte şi despre cele [pe care le vor primi] după plecarea lor de-aici, despre răsplăţile şi cununile pregătite lor[1915]. Căci zice: „Părinte, vreau ca, unde sunt Eu, să fie şi aceştia pe care Mi i-ai dat"[1916]. Acest lucru, într-adevăr, căutau să-l afle, zicând mereu: „Unde Te duci?"[1917]

„Ce spui? Primeşti aceasta[1918] printr-o cerere şi nu o ai încă? Aşadar, cum le ziceai: «Veţi şedea pe douăsprezece tronuri»[1919]? Cum le-ai vestit altele mai multe şi mai mari?" Vezi că toate le spune de dragul pogorământului? Căci cum ar fi zis: „Îmi vei urma mai târziu"[1920]? Dar Se exprimă aşa pentru o mai multă încredinţare şi dovedire a iubirii Sale. „Ca ei să vadă slava Mea pe care Mi-ai dat-o."[1921] Iarăşi acesta este un semn al armoniei Lui cu Tatăl, mai înalt decât cele anterioare (căci zice: „Mai înainte de întemeierea lumii"), având însă şi acesta un oarecare pogorământ, căci zice: „Pe care Mi-ai dat-o". Iar dacă n-ar fi aşa, le-aş zice cu plăcere celor care mă contrazic: „Dătătorul dă cuiva care există deja. Aşadar, oare întâi L-a născut, mai apoi I-a dat slavă, după ce anterior L-a lăsat să fie fără slavă?" Şi cum ar avea sens? Vezi că „I-a dat" înseamnă „L-a născut"? Dar de ce nu a zis: „Ca ei să se împărtăşească de slava Mea", ci: „Ca ei să vadă slava Mea"?

3. Aici lasă de înţeles că întreaga lor odihnă este aceasta: să-L contemple pe Fiul lui Dumnezeu. Într-adevăr, acest lucru îi face

---

[1914] *Ioan* 17, 23.
[1915] *Cf.* SFÂNTUL CHIRIL AL ALEXANDRIEI, *Comentariu la Evanghelia după Ioan*, 11, 12: „Se va dărui oamenilor, prin imitare, acelaşi loc ca lui Hristos, adică cinstiri asemănătoare, datorită asemănării noastre cu El. Vom purta chipul slavei Lui şi vom împărăţi împreună cu El" (trad. cit., p. 1065).
[1916] *Ioan* 17, 24.
[1917] *Ioan* 13, 36; 14, 5; 16, 5.
[1918] Anume cunoaşterea locului spre care Se îndreaptă. Prin felul cum Îi cere Tatălui („Părinte, vreau ca, unde sunt Eu, să fie şi ei") Hristos pare că nu ar şti El Însuşi unde Se va duce.
[1919] *Matei* 19, 28.
[1920] *Ioan* 13, 36.
[1921] *Ioan* 17, 24.

să fie și slăviți; ceea ce și Pavel zice: „Privind ca în oglindă, cu fața descoperită, slava Domnului"[1922]. Căci, precum cei care privesc către razele [soarelui] și se bucură de cel mai subțire aer au parte de desfătare din faptul vederii, la fel și atunci, și cu mult mai mult, acest lucru ne va pricinui plăcere. Totodată însă le arată și că ceea ce vor vedea nu este aceasta[1923], ci o ființă înspăimântătoare.

„Părinte drepte, lumea nu Te-a cunoscut."[1924] Ce înseamnă acest lucru? Ce legătură are [cu spusa de mai-nainte]? Arată aici că nimeni nu-L știe pe Dumnezeu, decât numai cei care L-au recunoscut pe Fiul. Iar ce zice e de acest fel: „Voiam ca toți să fie așa, dar nu Te-au cunoscut, deși nu aveau nimic să-Ți reproșeze". Căci aceasta înseamnă: „Părinte drepte". Aici îmi pare că spune acestea chiar indignându-Se că nu au vrut să-L recunoască pe Cel atât de bun și de drept. Într-adevăr, de vreme ce iudeii ziceau că Îl știu pe Dumnezeu, dar că El nu-L știe, la aceasta Se referă când zice: „M-ai iubit mai înainte de întemeierea lumii", alcătuind o apărare în fața învinuirilor iudaice. Fiindcă Cel care a primit slavă, Cel care a fost iubit înainte de întemeierea lumii, Cel care voia să îi aibă pe aceștia martori ai slavei aceleia, cum era potrivnic Tatălui? „Așadar, ceea ce iudeii zic nu este așa, anume că ei Te cunosc, dar că Eu nu Te cunosc; ci e cu totul contrar, Eu Te știu, dar ceilalți nu Te-au cunoscut. «Și aceștia au cunoscut că Tu M-ai trimis»." Vezi că Se referă la aceia[1925], care ziceau că El nu este de la Dumnezeu, și că le recapitulează pe toate în această spusă?

„Și le-am făcut cunoscut numele Tău și îl voi face cunoscut."[1926] „Ei bine, afirmi că desăvârșita cunoaștere aparține Duhului." „Dar cele ale Duhului sunt ale Mele. «Ca iubirea cu care M-ai iubit să rămână în ei, iar Eu în ei.»[1927] Fiindcă, dacă vor afla cine ești Tu, atunci vor ști că Eu nu sunt despărțit [de Tine], ci sunt dintre cei foarte iubiți și Fiu adevărat și unit cu Tine. Iar ei, convingându-se de aceasta după cum se cade, vor păzi cu tărie și credința în Mine, și iubirea. Și, întrucât ei [Mă] vor iubi cum se cade, Eu voi rămâne în ei."

[1922] *2 Corinteni* 3, 18.

[1923] Anume ceva din lucrurile exemplificate mai sus și care se pot vedea cu ochii trupești.

[1924] *Ioan* 17, 25.

[1925] La iudeii adversari ai lui Iisus.

[1926] *Ioan* 17, 26.

[1927] *Ioan* 17, 26.

Vezi cum, împlinindu-Și discursul, a ajuns la bun sfârșit, anume la iubire, maica tuturor bunătăților? Așadar, să credem în Dumnezeu și să-L iubim, ca să nu se zică și despre noi: „Ei mărturisesc că Îl cunosc pe Dumnezeu, dar prin faptele lor Îl tăgăduiesc"[1928] și din nou: „S-a lepădat de credință și este mai rău decât un necredincios"[1929]. De bună seamă, când acela[1930] îi sprijină și pe slujitori, și pe rude, și pe străini, dar tu nici de cei care îți aparțin după neam nu te îngrijești, ce apărare vei avea de-acum, câtă vreme Dumnezeu e hulit și e ocărât din cauza ta? Într-adevăr, ia seama câte prilejuri de binefacere ne-a dat Dumnezeu! Zice: „Pe unul miluiește-l ca pe-o rudă, pe altul ca pe-un prieten, pe altul ca pe-un vecin, pe altul ca pe-un concetățean, pe altul ca pe-un om!" Dar, dacă nimic din acestea nu te reține, ci rupi toate lanțurile, ascultă-l pe Pavel, [zicând] că „ești mai rău decât un necredincios"; fiindcă acela, neauzind nimic despre milostenie, nici despre cele din cer, te-a depășit în iubire de oameni; iar tu, căruia ți s-a poruncit să-ți iubești vrăjmașii, îi privești pe cei de-aproape ai tăi ca pe niște vrăjmași și te îngrijești de bani mai mult decât de trupuri[1931]. Totuși cele cheltuite nu vor suferi nimic cumplit; dar acesta[1932], fiind trecut cu vederea, va pieri.

Așadar, ce nebunie este să te îngrijești de bani și să neglijezi rudele? De unde a dat buzna această dorință? De unde neomenia și cruzimea? Căci să presupunem că cineva așezat pe o culme, ca într-un teatru, ar observa întreaga lume – dar mai degrabă, dacă vreți, să ne ocupăm deocamdată de o singură cetate.

4. Dacă deci ar putea cineva, așezat la înălțime, să privească toate cele omenești, gândește-te câtă nesocotință va osândi, câte lacrimi va vărsa, cât râs va râde, câtă ură va urî! Căci săvârșim unele ca acestea încât să fie vrednice și de râs, și de [acuza de] prostie, și de lacrimi, și de ură. Cutare crește câini ca să prindă fiare sălbatice, dar el însuși cade în sălbăticie; altul [crește] asini și tauri ca să transporte pietre, dar îi trece cu vederea pe oameni când se topesc

[1928] *Tit* 1, 16.
[1929] *1 Timotei* 5, 8.
[1930] Necredinciosul.
[1931] „Trupuri", o sinecdocă; de înțeles: „ființe vii", „oameni".
[1932] Aproapele, seamănul.

de foame. Și cheltuiește aur fără hotar ca să cioplească oameni din piatră, dar nu-i bagă în seamă pe oamenii adevărați, care ajung de piatră din cauza traiului mizerabil. Altul, strângând cu multă osteneală pietricele aurite, le pune împrejur pe pereți, dar, când vede pântecele goale ale săracilor, nu este mișcat.

Și iarăși, unii născocesc veșminte peste veșmintele lor, dar altul nu are [cu ce] să-și îmbrace nici trupul gol. Iarăși, în tribunale unul l-a înghițit pe-altul. Unul a cheltuit pe desfrânate și pe paraziți, altul pe mimi și pe dansatori[1933], altul pe clădiri strălucitoare, pe cumpărarea de țarini și de case. Iarăși, unul își numără dobânzile, altul dobânzile dobânzilor, altul compune registre pline de multe ucideri și nu se bucură nici de odihna din noapte, priveghind la relele altora. Când se face ziuă, unul aleargă la câștig nedrept, altul la cheltuială destrăbălată, altul la jaful din bani publici.

Și multă este sârguința pentru lucruri de prisos și nepermise, dar pentru cele necesare nu-i nicio preocupare. Iar cei care judecă au nume de judecători, dar lucrare de hoți și de ucigași. Și, dacă cineva va cerceta procesele și deciziile lor, va descoperi și aici iarăși mii și mii de răutăți, vicleșuguri, jafuri, uneltiri. Și acestora [li se dedică] întreg răgazul, dar celor duhovnicești [nu li se arată] nicio grijă. Totuși cu toții se îngrămădesc în biserică, însă doar ca s-o vadă. Dar nu asta e ce căutăm, ci ne trebuie fapte și cuget curat. Iar dacă cheltuiești toată ziua în lăcomie, apoi intrând [în biserică] zici puține cuvinte, nu doar că nu L-ai făcut milostiv pe Dumnezeu, ci L-ai și mâniat mai mult. Căci, dacă vrei să te împaci cu Stăpânul, arată-I fapte: află despre mulțimea nenorocirilor, privește la cei goi, la cei săraci, la cei nedreptățiți; El ți-a croit mii și mii de căi ale iubirii de oameni.

Să nu ne înșelăm, dar, trăind fără rost și în zadar, nici să fim disprețuitori [cu alții] pentru că suntem acum sănătoși; ci, gândindu-ne că, deseori când am căzut în boală și am ajuns în cea mai de pe urmă neputință, am murit de frică și de așteptarea celor viitoare, să ne așteptăm că în aceleași vom cădea din nou și să câștigăm aceeași frică și să devenim mai buni, întrucât cele de acum sunt vrednice de nenumărate osânde.

[1933] Lit., o sinecdocă: „scene", adică „[dansatori pe] scene".

Fiindcă unii în tribunale se aseamănă leilor şi câinilor, iar alţii în pieţe, vulpilor; iar cei care trăiesc o viaţă tihnită nici ei nu se folosesc de tihnă cum se cade, cheltuindu-şi tot răgazul pe teatre şi pe relele de-acolo. Şi nu-i nimeni care să mustre cele întâmplate; din contră, mulţi sunt cei care invidiază şi sunt muşcaţi că nu fac lucruri egale cu acestea, încât şi ei, la rândul lor, sunt pedepsiţi, chiar dacă nu săvârşesc cele viclene. Căci „nu numai că fac acestea, ci le şi încuviinţează celor care le fac"[1934]. Într-adevăr, chiar cele ale poftei lor sunt la fel de stricate; de unde e limpede că şi pentru intenţie ei trebuie să dea socoteală.

Acestea le spun zi de zi şi nu voi înceta să le zic. Căci, dacă unii vor asculta, va fi un câştig; iar dacă nu-i nimeni care să ia seama, atunci veţi auzi acestea când nu veţi avea niciun câştig şi vă veţi mustra pe voi înşivă, iar noi vom fi izbăviţi de vină. Dar fie ca nu doar noi să avem parte de această apărare, ci şi voi să fiţi lauda noastră la tribunalul lui Hristos, ca să ne bucurăm în comun de bunătăţi, cu harul şi cu iubirea de oameni ale Domnului nostru Iisus Hristos, cu Care Tatălui fie slava, împreună şi Sfântului Duh, în vecii vecilor. Amin.

[1934] *Romani* 1, 32.

Omilia 83

„Zicând acestea, Iisus a ieşit împreună cu ucenicii Lui dincolo de pârâul Cedrilor, unde era o grădină în care a intrat El şi ucenicii Lui." (*Ioan* 18, 1)

1. Îngrozitoare este moartea şi plină de multă frică; dar nu pentru cei care ştiu filosofia cea de sus. Căci cel care nu cunoaşte nimic limpede despre cele viitoare, ci socoteşte că moartea este o stricare şi un sfârşit al vieţii, pe bună dreptate se îngrozeşte şi se înfricoşează ca şi cum ar trece în nefiinţă. Dar noi, care cu harul lui Dumnezeu am aflat cele ascunse şi tainice ale înţelepciunii Lui şi care socotim că moartea este o plecare în alt loc, nu s-ar cuveni să tremurăm, ci chiar să ne bucurăm şi să ne veselim, pentru că, lăsând această viaţă stricăcioasă, mergem spre o alta cu mult mai bună şi mai strălucitoare şi fără de sfârşit.

Aceste lucruri deci şi Hristos învăţându-ne prin fapte, merge la Pătimire nu cu sila şi prin constrângere, ci de bunăvoie. „Acestea", zice, „le-a grăit Iisus şi a plecat dincolo de pârâul Cedrilor, unde era o grădină în care a intrat El şi ucenicii Lui. Dar şi Iuda trădătorul ştia acest loc, pentru că El deseori S-a adunat acolo cu ucenicii Lui"[1935]. Călătoreşte la miez de noapte şi străbate un râu şi Se grăbeşte să ajungă la locul cunoscut trădătorului, tăind chinul uneltitorilor şi scăpându-i de toată osteneala, şi le arată ucenicilor că vine la Pătimire de bunăvoie; acest lucru era de ajuns să-i îmbărbăteze cel mai mult; şi Se aşază în grădină ca într-o temniţă[1936].

[1935] *Ioan* 18, 1-2.

[1936] *Cf.* Sfântul Chiril al Alexandriei, *Comentariu la Evanghelia după Ioan*, 11, 12: „Locul era o grădină, care simboliza Raiul dintru început. Căci în acest loc, ca să zic aşa, era punctul de întâlnire şi de adunare a tuturor spre starea de la început. Căci în Rai s-a petrecut începutul tuturor celor ce ne-au întristat, şi în grădină este începutul patimii lui Hristos, care a adus îndreptarea tuturor celor ce ni s-au întâmplat odinioară" (trad. cit., p. 1072).

„Acestea le-a grăit lor."[1937] „Ce spui[1938]? Desigur, vorbea cu Tatăl și, desigur, Se ruga. De ce, dar, nu spui că, după ce a încetat rugăciunea, a venit acolo?" Pentru că nu era rugăciune, ci o vorbire făcută de dragul ucenicilor. Iar ucenicii Lui au intrat în grădină. Astfel i-a izbăvit pe ei de teamă, ca de-acum ei să nu se opună, ci să intre chiar în grădină. Dar cum a venit Iuda acolo? Sau de unde aflând a venit acolo? Din aceasta e limpede că El de multe ori petrecea nopțile afară. Căci, dacă El ar fi petrecut în casă, Iuda n-ar fi venit în pustie, ci la casa Lui, așteptându-se să-L găsească acolo dormind.

Iar ca nu cumva, auzind de grădină, să crezi că Se ascundea, a adăugat: „Iuda știa locul"; și nu în mod simplu, ci și: „Pentru că El deseori S-a adunat acolo cu ucenicii Lui". Într-adevăr, adesea El era cu ei aparte, vorbind despre cele necesare și pe care nu era îngăduit ca alții să le asculte. Iar aceasta o face mai cu seamă pe munți și în grădini, căutând mereu un loc ferit de tulburări, încât atenția lor să nu fie abătută de la ascultare.

„Iar Iuda, luând cohorta și pe slujitori de la arhierei și de la farisei, vine acolo."[1939] Totuși ei deseori și în alte dăți au trimis să-L prindă, dar nu au putut. De unde e limpede că atunci El S-a predat de bunăvoie. Și cum au convins cohorta? Erau soldați gata să facă totul pentru bani.

„Iar Iisus, știind toate cele ce erau să vină asupra Lui, a ieșit și le-a zis: «Pe cine căutați»?"[1940] Adică nu a așteptat să afle acestea din venirea lor, ci, fără tulburare, ca unul Care le știa pe toate, așa și vorbea, și făcea. Dar de ce vin cu arme cei care aveau să-L prindă? Se temeau de cei care-L urmau; de aceea au și venit în ultimul ceas al nopții. „Și, ieșind, le spune: «Pe cine căutați»? Iar ei zic: «Pe Iisus Nazarineanul»."[1941] Ai văzut putere nebiruită, cum, fiind El în mijlocul lor, le-a orbit ochii[1942]? Într-adevăr, faptul că nu întunericul era cauza [nerecunoașterii Lui de către ei] l-a arătat evanghelistul, zicând că aveau și făclii. Dar, dacă n-ar fi avut făclii, ar fi trebuit să-L cunoască cel puțin după glas. Și, chiar dacă

1937 *Cf. Ioan* 18, 1.
1938 Un vorbitor imaginar îl interpelează pe evanghelist.
1939 *Cf. Ioan* 18, 3.
1940 *Ioan* 18, 4.
1941 *Ioan* 18, 4-5.
1942 Încât să nu-L recunoască.

aceia nu-L știau, cum oare nu L-a știut Iuda, care era neîncetat cu El? Căci și el „se afla cu ei”[1943] și nu știa nimic mai mult [decât ei], ci chiar și el a căzut la pământ împreună cu ei[1944]. Iar Iisus a făcut aceasta ca să arate că ei nu pot nu doar să-L prindă, ci nici să-L vadă în mijlocul lor, dacă El nu le-ar îngădui.

„Iarăși le zice: «Pe cine căutați?»”[1945] O, ce nebunie! Cuvântul Lui i-a aruncat la pământ și, cu toate că au aflat o putere atât de mare, nici așa nu s-au întors, ci din nou încearcă aceleași lucruri. Așadar, de vreme ce a împlinit toate câte țineau de El, atunci Se predă pe Sine în cele din urmă și „le zice: «V-am spus că Eu sunt»”[1946].

„Stătea [de față] și Iuda, trădătorul Lui.”[1947] Iată nerăutatea evanghelistului, cum nu îl ocărăște pe trădător, ci relatează ce s-a întâmplat, un singur lucru sârguindu-se să arate: că totul s-a petrecut din încuviințarea Lui. Apoi – ca să nu spună cineva că El i-a condus la aceasta, dându-Se singur pe mâna lor și vădindu-li-Se –, după ce le-a arătat toate cele care erau suficiente pentru a-i împinge înapoi, întrucât stăruiau în răutate și nu aveau nicio apărare, atunci S-a dat pe Sine în mâinile lor, zicând: „Deci, dacă Mă căutați pe Mine, lăsați-i pe aceștia să se ducă”[1948], până în cel din urmă ceas arătându-Și iubirea pentru ei. „Dacă de Mine aveți nevoie”, zice, „să n-aveți nimic de împărțit cu aceștia. Căci, iată, Mă predau pe Mine Însumi”.

„Ca să se împlinească cuvântul pe care l-a spus: «N-am pierdut pe niciunul dintre ei».”[1949] Iar aici „pierdere” se referă nu la cea datorată morții, ci la cea veșnică. Totuși evanghelistul a admis-o și cu trimitere la cea de-acum[1950].

Iar cineva s-ar putea mira cum nu i-au prins și pe aceștia[1951] împreună cu El și nu i-au tăiat în bucăți, mai ales după ce Petru i-a mâniat prin ceea ce i-a făcut servitorului[1952]. Așadar, ce îi reținea?

[1943] *Ioan* 18, 5.
[1944] *Cf. Ioan* 18, 6.
[1945] *Ioan* 18, 7.
[1946] *Ioan* 18, 8.
[1947] *Cf. Ioan* 18, 5.
[1948] *Ioan* 18, 8.
[1949] *Ioan* 18, 9.
[1950] Adică la moartea trupească. În scurt timp Iuda se va sinucide prin spânzurare (*cf. Matei* 27, 5).
[1951] Pe ucenici.
[1952] *Cf. Ioan* 18, 10.

Nimic altceva decât puterea care i-a azvârlit la pământ. Prin urmare, și evanghelistul, ca să arate acest lucru, anume că [prinderea] nu se datora voinței acelora, ci puterii și hotărârii Celui prins, a adăugat: „Ca să se împlinească cuvântul pe care l-a spus: «Niciunul dintre ei n-a pierit»".

2. Așadar, Petru, prinzând curaj din pricina cuvintelor Lui[1953] și a celor tocmai întâmplate, se înarmează împotriva celor veniți asupra lor. „Și cum", zice, „cel căruia i s-a poruncit să nu aibă nici traistă, nici două haine[1954], are sabie?" Mi se pare că el, temându-se tocmai de acest lucru[1955], s-a pregătit din timp. Iar dacă spui: „Cum cel căruia i s-a poruncit să nu dea o palmă[1956] se face ucigaș?", fără îndoială i s-a poruncit să nu se răzbune pe sine; dar aici el nu se răzbuna pe sine, ci pe Învățătorul. Iar apoi, nici nu erau încă desăvârșiți și împliniți. Dar tu, de vrei să-l vezi pe Petru practicând filosofia, îl vei vedea mai apoi fiind rănit și suferind cu blândețe și răbdând mii și mii de lucruri cumplite și fără să se mânie.

Dar Iisus săvârșește și aici o minune, ca să ne învețe că trebuie să-i tratăm cu bunătate pe cei care ne fac rău și, totodată, ca să ne descopere puterea Lui. Așadar, i-a pus la loc urechea acestuia, iar lui Petru îi zice: „Toți cei care scot sabia de sabie vor pieri"[1957]. Așa cum a făcut și în cazul spălării, când i-a domolit vehemența printr-o amenințare, la fel [face] și aici.

Iar evanghelistul adaugă numele servitorului[1958], fiindcă ceea ce se întâmpla era foarte măreț, pe de o parte, pentru că El nu doar a făcut o vindecare, ci [l-a vindecat] chiar pe cel venit împotriva Lui și care puțin mai târziu avea să-L lovească, iar pe de alta, pentru că oprește războiul care ar fi urmat de-aici[1959] să se dezlănțuie

[1953] Lit. o figură de stil dublă, sinecdocă-hipalagă: „Din pricina glasului acesta".

[1954] *Cf. Matei* 10, 10.

[1955] De atacul iudeilor.

[1956] *Cf. Matei* 5, 39.

[1957] *Matei* 26, 52.

[1958] Numele servitorului, Malhus (Μάλχος), provine din radicalul ebraic *mlk*, „rege"; Fericitul Augustin a văzut în numele „Malhus" un simbol pentru falsa regalitate, un simbol al robiei, mai precis al robiei față de Lege; de aceea, tăierea urechii reprezintă nimicirea jugului Legii (*cf. Romani* 7, 6), iar vindecarea ei de către Domnul simbolizează trezirea intelectuală și înnoirea duhovnicească, spre dobândirea unei veritabile calități de rege, primite din partea Împăratului suprem, Hristos (*Comentariu la Evanghelia după Ioan*, 112, 5).

[1959] Din eventualitatea în care Hristos n-ar fi vindecat urechea tăiată servitorului.

împotriva ucenicilor. De aceea evanghelistul a adăugat și numele, astfel încât cei care citesc să poată căuta și cerceta dacă cele întâmplate s-au petrecut cu adevărat. Dar nu fără motiv spune și „urechea dreaptă", ci mi se pare că dorește să precizeze impetuozitatea apostolului, anume că a atacat aproape capul însuși.

Totuși Hristos nu doar îl reține pe acesta[1960] printr-o amenințare, ci îi și îmbărbătează pe ceilalți, zicând: „Oare nu voi bea paharul pe care Mi l-a dat Tatăl?"[1961], ca să arate că ceea ce se întâmplă nu se datorează puterii acelora, ci încuviințării Lui, și să vădească faptul că El nu este vreun potrivnic al lui Dumnezeu, ci este ascultător Tatălui până la moarte.

Atunci, în fine, Iisus este prins „și L-au legat. Și L-au dus la Anna"[1962]. De ce la Anna? De plăcere, făceau paradă de cele întâmplate, ca și când ar fi înălțat atunci un trofeu. „Iar el era socrul lui Caiafa; și Caiafa acesta era cel care-i sfătuise pe iudei că este de folos să moară un om [pentru popor]"[1963] De ce evanghelistul ne amintește iarăși prorocia [lui Caiafa]? Ca să arate că acestea se făceau pentru mântuirea noastră. Și atât de copleșitor este adevărul, încât și vrăjmașii vestesc de mai înainte aceste lucruri. Căci, ca nu cumva ascultătorul să se tulbure auzind de lanțurile Sale, el reamintește prorocia aceea, anume că moartea Lui însemna mântuirea întregii lumi.

„Iar Petru și celălalt ucenic L-au urmat."[1964] „Cine este celălalt ucenic?" Este însuși cel care a scris acestea. „Și pentru ce nu se numește pe sine? Într-adevăr, când s-a așezat la pieptul lui Iisus, pe bună dreptate se ascunde pe sine; dar acum pentru ce face asta?" Din aceeași cauză. Fiindcă și aici relatează o izbândă măreață, anume că, atunci când toți s-au dat înapoi, el Îi urma. De aceea se ascunde pe sine și îl pune pe Petru înaintea lui; totuși a fost silit să se pomenească pe sine acum, ca să afli că el relatează cele din curte mai riguros decât ceilalți, fiindcă se afla înăuntru. Și iată cum taie de la sine autoelogierea. Căci, ca să nu spună cineva: „Cum, când toți s-au retras, el a intrat și mai înăuntru

---

[1960] Pe Petru.
[1961] *Ioan* 18, 11.
[1962] *Ioan* 18, 12-13.
[1963] *Ioan* 18, 13-14.
[1964] *Cf. Ioan* 18, 15.

decât Simon?", zice și: „Era cunoscut arhiereului"; ca nimeni să nu se mire că L-a urmat, nici să-l preamărească pentru bărbăție.

Minunea era din partea lui Petru, că, deși era atât de înfricoșat, a venit chiar până la curte, pe când ceilalți s-au retras. Așadar, faptul că a venit acolo se datora dragostei lui, dar faptul că nu a intrat înăuntru se datora neliniștii și fricii. Căci de aceea evanghelistul a și consemnat acestea, ca să deschidă calea pentru scuzarea lepădării. Fiindcă nu afirmă despre sine ca pe ceva însemnat faptul că era cunoscut arhiereului; dar, de vreme ce a zis că doar el a intrat împreună cu Iisus, ca să nu socotești că fapta se datora unei voințe înalte, adaugă și cauza. Iar faptul că și Petru ar fi intrat dacă i s-ar fi îngăduit, l-a arătat prin cele ce urmează. Într-adevăr, după ce [Ioan] a intrat și a poruncit portăresei să-l conducă înăuntru, Petru îndată a intrat. „Dar de ce nu l-a condus el însuși?" Se ținea aproape de Hristos și Îl urma. Pentru aceasta a poruncit femeii să-l conducă înăuntru.

Ce [întreabă], dar, femeia? „Nu cumva ești și tu dintre ucenicii Omului acesta? Iar el îi zice: «Nu sunt»."[1965] Ce spui, o Petre? Oare nu ai zis cu puțin înainte: „Dacă va fi nevoie să-mi pun și sufletul pentru Tine, îl voi pune"[1966]? Deci ce s-a întâmplat, de nu suferi nici întrebarea unei portărițe? Căci era oare un soldat care întreba? Era oare unul dintre cei care-L prinseseră? Era o portăriță neînsemnată și surghiunită; și nici întrebarea ei nu era cutezătoare. Fiindcă n-a zis: „Ești ucenic al celui înșelător și pierzător?", ci: „Al Omului acesta?", ceea ce era [semnul] uneia miloase și compătimitoare.

Dar Petru nu a răbdat nimic din acestea. Iar [cuvintele]: „Nu cumva ești și tu" pentru aceasta s-au spus, fiindcă Ioan era înăuntru; atât de amabil i se adresa femeia. Totuși el nu percepea nimic din acestea și nu a înțeles nici prima, nici a doua, dar nici a treia oară, ci atunci când a cântat cocoșul; și nici aceasta nu l-a condus la înțelegere, până când Hristos nu l-a privit amarnic[1967].

Și el stătea să se încălzească cu slujitorii arhiereului[1968]. Iar Hristos era ținut legat înăuntru. Zicem acestea nu ca să-l învinuim pe Petru, ci ca să vădim adevărul celor zise de Hristos.

1965 *Ioan* 18, 17.
1966 *Cf. Ioan* 13, 37.
1967 *Cf. Luca* 22, 61.
1968 *Cf. Ioan* 18, 18.

„Deci arhiereul L-a întrebat pe Iisus despre ucenicii Lui și despre învățătura [Lui]."[1969]

3. O, ce viclenie! Deși neîncetat Îl auzea ținând cuvântări publice în templu și învățând pe față, acum vrea să afle. Într-adevăr, de vreme ce nu aveau vreo învinuire să-I aducă, întrebau despre ucenici, poate unde sunt și pentru ce i-a adunat și ce intenție are și din ce pricini [ei Îl urmează]. Dar aceasta o zicea întrucât voia să-L învinuiască ca și când ar fi fost un instigator și revoluționar, ca și când nimeni altcineva nu lua seama la El decât numai aceia[1970], ca și când fapta ar fi fost a unui răufăcător.

Atunci ce [face] Hristos? Ca să răstoarne aceasta, zice: „«Eu am grăit pe față lumii», nu ucenicilor aparte; «Eu am învățat pe față în templu»[1971]". „Dar ce? N-a grăit nimic în ascuns?" A grăit, dar nu cum socoteau ei, temându-Se și plănuind răscoale, ci pentru că uneori spusele Sale erau mai înalte decât [putința de] ascultare a mulțimii.

„De ce Mă întrebi pe Mine? Întreabă-i pe cei care-au auzit."[1972] Cuvintele nu aparțin cuiva arogant, ci cuiva încrezător în adevărul celor spuse. Așadar, ceea ce zicea la început: „Dacă mărturisesc Eu despre Mine Însumi, mărturia Mea nu este adevărată"[1973], aceasta o lasă de înțeles și acum, vrând să facă mărturia vrednică de crezare din plin. Căci, când [arhiereul] a pomenit de ucenici ca de niște ucenici ai Lui, ce zice? „Pe Mine Mă întrebi despre ai Mei? Întreabă-i pe vrăjmașii Mei, pe uneltitorii Mei, pe cei care M-au legat! Ei să vorbească!" Într-adevăr, aceasta este dovada neîndoielnică[1974] a adevărului, când cineva cheamă ca martori ai celor spuse pe vrăjmașii Lui. Atunci, ce [face] arhiereul? Deși se cuvenea să facă cercetarea în acest fel[1975], totuși el n-a făcut așa.

„Iar unul din slujitorii care stăteau de față I-a dat o palmă"[1976] pentru că a zis acestea. Ce-ar putea fi mai obraznic decât aceasta?

[1969] *Ioan* 18, 19.

[1970] Ucenicii.

[1971] *Cf. Ioan* 18, 20.

[1972] *Ioan* 18, 21.

[1973] *Ioan* 5, 31.

[1974] Lit. o hipalagă: „Dovada adevărului neîndoielnic".

[1975] Așa cum i-a cerut Iisus, anume interogându-i pe dușmanii Săi.

[1976] *Ioan* 18, 22.

Îngrozește-te, cerule, spăimântează-te, pământule, de îndelunga-răbdare a Stăpânului și de răutatea[1977] robilor! Totuși ce era [greșit în] ce-a zis? Căci nu spunea: „De ce Mă întrebi pe Mine?" ca și când evita să vorbească, ci pentru că voia să reteze orice pretext de răutate. Și, fiind pălmuit pentru acestea, deși putea să le cutremure și să le distrugă și să le nimicească pe toate, nu face nimic din acestea; ci rostește cuvinte care puteau să domolească orice sălbăticie.

Și zice: „Dacă am vorbit rău, dovedește ce este rău"[1978], adică: „Dacă poți să ataci spusele Mele, dovedește, dar, dacă nu poți, «de ce mă lovești?»[1979]" Vezi că tribunalul e plin de tulburare și de tumult și de mânie și de confuzie? Arhiereul a întrebat cu fățărnicie și cu vicleșug; Hristos a răspuns direct și cum se cădea. Ce putea atunci să urmeze? Combaterea sau acceptarea a ceea ce El spusese. Totuși nu se întâmplă [asta], ci un slujitor Îl pălmuiește.

Astfel, ceea ce se întâmpla nu era un tribunal, ci o conspirație și o tiranie. Apoi, de vreme ce nu descopereau nimic mai mult, „Îl trimit legat la Caiafa. Iar Petru stătea și se încălzea"[1980]. Vai, de câtă amorțeală era cuprins cel înflăcărat și furios, când Iisus era dus de lângă el! Și, după unele ca acestea, nici așa nu este mișcat, ci încă se încălzește, ca să afli cât de mare e slăbiciunea firii când Dumnezeu o părăsește; și, din nou fiind întrebat, tăgăduiește.

„Apoi o rudă a celui căruia Petru îi tăiase urechea, îndurerat de ceea ce se întâmplase, zice: «Nu te-am văzut eu pe tine, în grădină?»"[1981] Și nici grădina nu i-a adus aminte de cele întâmplate, nici multa iubire pe care El a arătat-o acolo prin cuvintele acelea, ci pe toate acestea le-a scos [din minte] din cauza neliniștii. Și de ce evangheliștii au consemnat într-un glas[1982] despre el? Nu ca să-l învinuiască pe ucenic, ci vrând să ne învețe cât de mare este răul de a nu încredința totul lui Dumnezeu, ci de a te încrede în tine însuți. Dar tu admiră purtarea de grijă a Stăpânului, că, fiind chiar ținut și legat, arăta multă grijă pentru ucenic, prin căutătura Lui ridicându-l pe cel căzut și trăgându-l jos spre lacrimi[1983]!

1977 Lit. „lipsa de înțelegere" (ἀγνωμοσυνη), de unde „duritate", „insensibilitate", dar și „trufie", „aroganță", „răutate".

1978 *Ioan* 18, 23.

1979 *Cf. Ioan* 18, 23.

1980 *Ioan* 18, 24-25.

1981 *Cf. Ioan* 18, 26.

1982 *Matei* 26, 70, 72, 74; *Marcu* 14, 68, 70-71; *Luca* 22, 57-58, 60.

1983 *Cf. Luca* 22, 61-62.

Deci, de la Caiafa, Îl aduc la Pilat[1984]. S-a făcut aceasta ca mulţimea de judecători să arate, chiar şi împotriva voinţei lor, adevărul confirmat. „Şi era dimineaţă."[1985] Înainte de cântatul cocoşului este dus la Caiafa; dimineaţa [este dus] la Pilat. Prin acestea evanghelistul arată că, deşi El a fost interogat de Caiafa o jumătate de noapte întreagă, nu a fost vădit de nimic; de aceea L-a şi trimis la Pilat. Dar pe acelea lăsându-le celorlalţi să le relateze, el le menţionează pe următoarele.

Ia seama ridicolul iudeilor! Deşi au prins pe Cel nevinovat şi au purtat arme [împotriva Lui], totuşi nu intră în pretoriu, „ca să nu se spurce"[1986]. Totuşi ce fel de întinare este, spune-mi, a intra într-un tribunal, unde răufăcătorii sunt pedepsiţi? Cei care dădeau zeciuială din mentă şi din mărar[1987] nu socoteau că se spurcă atunci când ucideau în mod nedrept; dar credeau că se spurcă intrând tocmai într-un tribunal.

„Şi pentru ce nu L-au ucis, ci L-au dus la Pilat?" Mai ales pentru că de-acum o mare parte din stăpânirea şi autoritatea lor fusese tăiată, după ce afacerile statului trecuseră sub romani. Iar pe lângă aceasta, se temeau ca nu cumva, fiind acuzaţi de el[1988], să fie pedepsiţi mai târziu. „Şi ce înseamnă: «Ca să mănânce Paştile»[1989]? El, desigur, făcuse aceasta în prima [zi] a Azimelor." Fie numeşte „Paşti" întreaga sărbătoare, fie ei săvârşeau atunci Paştile, dar El le predase aceasta înainte de prima [zi], păstrând junghierea Sa pentru vineri, când chiar se serbau Paştile în vechime.

Ei însă, deşi purtau arme – ceea ce nu le era îngăduit – şi vărsau sânge, sunt scrupuloşi în privinţa locului şi îl scot pe Pilat înaintea lor. Şi, ieşind, le zice: „Ce învinuire aduceţi Omului acesta?"[1990]

4. Vezi că [Pilat] era liber de iubirea de stăpânire şi de invidia lor? Căci, văzându-L pe El legat şi adus de atâţia, nu a socotit că ei au o dovadă neîndoielnică de învinuire, ci îi ia la întrebări, zicând că e un lucru absurd faptul că ei au răpit pentru sine judecata, iar

1984 *Cf. Ioan* 18, 28.
1985 *Ioan* 18, 28.
1986 *Ioan* 18, 28.
1987 *Cf. Matei* 23, 23.
1988 De Pilat.
1989 *Ioan* 18, 28.
1990 *Ioan* 18, 29.

lui i-au încredințat pedepsirea fără judecată. Atunci, ce [zic] ei? „Dacă Acesta n-ar fi fost un răufăcător, nu ți L-am fi predat ție."[1991]

O, ce nebunie! De ce nu menționați facerea de rău a Lui, ci o ascundeți? De ce nu vădiți răul? Vezi că ei pretutindeni evitau învinuirea directă și nimic nu puteau să zică? Anna acela L-a întrebat despre învățătura Sa și, după ce L-a ascultat, L-a trimis la Caiafa; iar acesta, întrebându-L din nou și negăsind nimic, L-a trimis la Pilat. Pilat le zice: „Ce învinuire aduceți împotriva Lui?" Și nici aici nu au ce să spună, ci s-au folosit iarăși de unele presupuneri. De-aici el, fiind nedumerit, spune: „Luați-L voi și judecați-L după legea voastră"[1992]. Atunci ei i-au zis: „Nouă nu ne este îngăduit să omorâm pe nimeni"[1993]. Iar aceasta o ziceau „ca să se împlinească cuvântul Domnului, pe care îl spusese, însemnând cu ce moarte avea să moară"[1994].

„Și cum [spusa]: «Nu ne este îngăduit să omorâm pe nimeni» arăta aceasta[1995]?" Evanghelistul vrea să spună fie aceasta, anume că urma să fie omorât nu doar de către ei, ci și de către neamuri, fie că nu era îngăduit ca ei să-L răstignească. Iar dacă ei zic: „Nu ne este îngăduit să omorâm pe nimeni", se referă la prilejul acela. Într-adevăr, faptul că ucideau și că ucideau în alt fel, îl arată Ștefan, când este lapidat[1996]. Totuși își doreau să-L răstignească, ca să facă paradă chiar cu felul morții Lui.

Iar Pilat, vrând să scape de tulburare, nu Îl supune unei judecăți prelungite, ci, „intrând, Îl întreabă pe Iisus și Îi zice: « Ești Tu împăratul iudeilor?» Iar El i-a spus: «De la tine însuți zici aceasta, sau alții ți-au spus-o?»"[1997] Pentru ce îl întreabă Iisus acest lucru? Pentru că voia să dezvăluie intenția vicleană a iudeilor. Desigur, Pilat auzise aceasta de la mulți; dar, de vreme ce aceia nu au avut nimic de zis, pentru ca cercetarea să nu se lungească, vrea să pună înaintea Lui [zvonul] care circula necontenit. Iar când le-a zis: „Judecați-L după legea voastră", întrucât ei voiau să arate că nu este un păcat iudaic, zic: „Nu ne este îngăduit. Căci nu a păcătuit după

[1991] *Cf. Ioan* 18, 30.
[1992] *Ioan* 18, 31.
[1993] *Ioan* 18, 31.
[1994] *Cf. Ioan* 18, 32.
[1995] Anume cu ce moarte avea să moară.
[1996] *Cf. Faptele* 7, 58-59.
[1997] *Ioan* 18, 33-34.

legea noastră, ci vina este de drept comun". Pilat, înțelegând deci aceasta, ca și cum urma să se primejduiască, zice: „Ești Tu împăratul iudeilor?"

Atunci Hristos îl întreabă nu din neştiinţă, ci, vrând ca iudeii să fie acuzaţi chiar de el, zice: „Alţii ţi-au spus?" Aşadar, Pilat, ca să evidenţieze aceasta[1998], spune: „Oare eu sunt iudeu? Poporul Tău şi arhiereii Te-au predat mie. Ce ai făcut?"[1999], vrând aici să se scape pe sine. Apoi, de vreme ce a zis: „Ești Tu împărat?", ca să-l mustre, Iisus zice: „Într-adevăr, aceasta ai auzit-o de la iudei. Pentru ce nu faci o cercetare riguroasă? Au zis că sunt un răufăcător; întreabă-i ce rău am făcut. Dar nu faci aceasta, ci pur şi simplu pui laolaltă acuzele. «De la tine însuţi zici aceasta», sau din altă parte?"

Apoi acela nu poate să zică numaidecât că auzise[2000], ci se raportează simplu la popor, spunând: „«Te-au predat mie.» Prin urmare, trebuie să Te întreb ce ai făcut". Atunci, ce [zice] Hristos? „Împărăţia Mea nu este din lumea aceasta."[2001] Îl înalţă pe Pilat – care nu era foarte viclean, nici pe potriva acelora – şi vrea să-i arate că El nu este un simplu om, ci Dumnezeu şi Fiul lui Dumnezeu. Şi ce spune? „Dacă împărăţia Mea ar fi fost din lumea aceasta, slujitorii Mei s-ar fi luptat ca să nu fiu predat iudeilor."[2002] Lucrul de care pentru moment Pilat se temuse El l-a risipit, anume suspiciunea de răzvrătire[2003].

„Şi totuşi oare împărăţia Lui nu este din lumea aceasta?" Ba da, fără îndoială. „Atunci cum zice: «Nu este»?" Nu pentru că nu stăpâneşte şi aici, ci pentru că are conducerea tocmai de sus şi nu este omenească, ci cu mult mai măreaţă decât aceasta şi mai strălucitoare. „Aşadar, dacă e mai mare, cum a fost El prins de ea?" Din voia Lui proprie şi predându-Se pe Sine. Totuşi nu dezvăluie aceasta deocamdată; dar ce spune? „Dacă Eu aş fi fost din lumea aceasta, slujitorii Mei s-ar fi luptat ca să nu fiu predat." Aici arată slăbiciunea împărăţiei noastre, anume faptul că puterea ei depinde de slujitorii ei; dar cea de sus este suficientă sieşi, neavând nevoie de nimic.

[1998] Anume că iudeii („alţii") i-au comunicat zvonul.
[1999] *Ioan* 18, 35.
[2000] De la iudei.
[2001] *Ioan* 18, 36.
[2002] *Ioan* 18, 36.
[2003] Lit. „tiranie".

Ereticii[2004], luându-și de-aici pretexte, afirmă că El este diferit de Creator. Atunci ce înseamnă când zice: „Întru ale Sale a venit"[2005]? Dar ce înseamnă când zice: „Ei nu sunt din lume, precum Eu nu sunt din lumea aceasta"[2006]? Astfel spune și că împărăția Lui nu este de aici, nu privând lumea de purtarea de grijă și de ocrotirea Lui, ci arătând, cum am zis, că ea[2007] nu este omenească, nici stricăcioasă.

Ce [zice] atunci Pilat? „«Așadar, ești Tu împărat?» Răspuns-a Iisus: «Tu zici că sunt împărat. Eu spre aceasta M-am născut»."[2008] Deci, dacă El este născut împărat, atunci și toate celelalte [atribute] Îi sunt înnăscute și nu deține nimic prin adaos. Încât, atunci când auzi: „Precum Tatăl are viață în Sine Însuși, așa I-a dat și Fiului să aibă viață"[2009], să nu socotești nimic altceva decât nașterea; iar în cazul celorlalte e la fel. „Și pentru aceasta am venit, ca să dau mărturie pentru adevăr"[2010], adică: „Ca să zic tocmai aceasta[2011] și s-o învăț și să-i conving pe toți".

5. Dar tu, omule, auzind acestea și văzându-L pe Stăpânul Tău legat și condus într-o parte și în alta, socotește că lucrurile de acum sunt nimic! Căci cum nu e absurd, dacă Hristos îndura unele ca acestea pentru tine, tu deseori să nu rabzi nici vorbele? Dar El este scuipat, iar tu te înfrumusețezi cu veșminte și cu inele, iar dacă nu obții un renume bun din ele, consideri că viața e insuportabilă. Totuși El este ocărât, rabdă bătăi de joc, loviri peste obraz umilitoare, iar tu pretutindeni vrei să fii cinstit și nu rabzi insulta adusă lui Hristos. Nu-l auzi pe Pavel zicând: „Fiți imitatori ai mei,

---

[2004] Gnosticii, în general. Distincția dintre un Dumnezeu suprem, imaterial, supranumit „străinul", pe de-o parte, și Creatorul lumii, ignorant, părtinitor, abuziv, nedrept, pe de alta, era comună curentelor gnostice. Marcioniții, de pildă, considerau că Iisus Hristos, manifestarea Dumnezeului bun care a mântuit lumea din exterior, nu are nimic de-a face cu Demiurgul, anume cu cel care a creat lumea dintr-o materie rea și care era responsabil atât de respingătoarea (pentru ei) procreație carnală, cât și de soarta mizeră a oamenilor și de sfârșitul lor abominabil (*cf.* A. VON HARNACK, *Marcion: l'évangile du Dieu...*, pp. 120-123; Judith M. LIEU, *Marcion and the Making of a Heretic. God and Scripture in the Second Century*, Cambridge University Press, New York, 2015, p. 329).

[2005] *Ioan* 1, 11.

[2006] *Ioan* 17, 14, 16.

[2007] Împărăția cerească.

[2008] *Ioan* 18, 37.

[2009] *Ioan* 5, 26.

[2010] *Ioan* 18, 37.

[2011] Anume că El este Împărat al unei Împărății cerești.

precum și eu sunt al lui Hristos"[2012]? Așadar, când cineva te ia în derâdere, amintește-ți de Stăpânul tău, că I se închinau în batjocură, Îl ridiculizau și prin cuvinte, și prin fapte, și arătau multă ironie față de El. Dar El nu numai că nu S-a răzbunat, ci le-a și răsplătit prin cele contrare, prin blândețe și bunătate.

Pe El deci să-L imităm și noi! Căci astfel vom putea scăpa și de toată ocara. Fiindcă nu cel care ocărăște, ci tocmai cel mic la suflet face dureroase ocările. El[2013] e cel care interpretează ocările ca atare și le face să-l muște. Căci, dacă nu te-ar durea, atunci nu ai fi ocărât. De bună seamă, faptul de a suferi cele cumplite depinde nu de cei care le fac, ci de cei care le suferă. Într-adevăr, de ce te necăjești la urma urmei? Dacă te-a ocărât pe nedrept, mai cu seamă pentru aceasta nu trebuie să te răzvrătești, ci să ai milă de acela; iar dacă [te-a ocărât] pe drept, cu mult mai mult trebuie să fii liniștit.

Căci, precum, dacă cineva te numește „bogat" deși ești sărac, lauda din cuvinte nu înseamnă nimic pentru tine, ci elogiul e mai degrabă o glumă, tot astfel, dacă cineva, ocărându-te, ți-ar zice lucruri neadevărate, din nou insulta nu înseamnă nimic pentru tine. Iar dacă te mustră conștiința pentru cele zise, să nu te îndurerezi pentru cuvinte, ci fă îndreptare din fapte. Și zic acestea în cazul în care ocările sunt adevărate. Fiindcă, dacă te insultă pentru sărăcie și pentru neamul rău, iarăși e de tot râsul. Căci e o insultă nu pentru cel care-aude acestea, ci pentru cel care le zice, întrucât nu știe să practice filosofia.

„Însă, când acestea sunt zise de față cu mulți", spui, „care nu cunosc adevărul, rana e insuportabilă". Aceasta e mai cu seamă suportabilă atunci când ai de față un public format din martori care te laudă, care te încuviințează, care îl batjocoresc pe acela, care îl iau în râs. Căci cel care nu se răzbună, ci nimic nu zice, acesta este admirat de cei care-au minte. Iar dacă n-ar fi nimeni din cei prezenți care să aibă minte, mai ales pentru aceasta să râzi de el și să te desfătezi de publicul ceresc. Fiindcă e de ajuns un singur înger în locul întregii lumi. Și ce vorbesc de îngeri, când Însuși Stăpânul te va preamări?

Cu aceste cugetări să ne antrenăm pe noi înșine! Căci nu este un defect să taci când ești ocărât, ci, din contră, să te răzbuni când

---

[2012] *1 Corinteni* 11, 1.

[2013] Cel mic la suflet.

ești ocărât. Fiindcă, dacă ar fi fost un defect să rabzi în tăcere cele zise, Hristos n-ar fi spus: „Dacă cineva te lovește peste obrazul drept, întoarce-i și pe celălalt"[2014]. Deci, dacă el[2015] ar zice lucruri neadevărate, tocmai pentru aceasta să avem milă de el, fiindcă atrage asupra lui pedeapsa și răzbunarea din partea acuzatorilor[2016], făcându-se nevrednic chiar de citirea Scripturilor. Căci „Dumnezeu îi spune păcătosului: «Pentru ce povestești îndreptările Mele și porți legământul Meu în gura Ta? Șezând, împotriva fratelui tău cleveteai»"[2017].

Iar de zice lucruri adevărate, chiar și așa să fii milos. Fiindcă și fariseul spunea lucruri adevărate; totuși nici el nu l-a rănit cu nimic pe cel care-l auzea, ci chiar i-a adus folos; dar pe sine s-a lipsit de mii și mii de bunătăți, suferind naufragiu din pricina acestei învinuiri[2018]. Astfel că, din ambele [situații], acela este cel nedreptățit, nu tu. În schimb, tu, dacă ești treaz, câștigi de două ori[2019], Îl faci milostiv pe Dumnezeu prin tăcerea ta, te smerești[2020] și mai mult și profiți de ocazie ca, din cele spuse, să-ți îndrepți faptele tale și disprețuiești slava omenească.

Într-adevăr, noi chiar din aceasta ne-am îndurerat, anume din faptul că mulți au căscat gura la bănuielile oamenilor. Astfel, dacă vom vrea să practicăm filosofia, vom ști bine că cele omenești sunt nimic. Așadar, să aflăm defectele noastre și, cercetându-le, să săvârșim cu timpul îndreptarea lor, unul luna

[2014] *Matei* 5, 39.
[2015] Calomniatorul.
[2016] Sfinții, îngerii și Însuși Domnul îl vor învinui la Judecată pentru calomniile proferate.
[2017] *Psalmul* 49, 17, 21.
[2018] *Cf. Luca* 18, 9-14.
[2019] Sfântul Ioan, invitat de logica binară a frazei, atribuie *ambelor* situații un câștig îndoit. Totuși, motivat de importanța subiectului și prins în fluxul gândirii, dezvoltă în total trei câștiguri: îmbunarea lui Dumnezeu, dobândirea smereniei și disprețul slavei lumești (derivat din smerenie). De remarcat forța impetuoasă a verbului său, care revarsă abundent idei și conexiuni de idei, ca un torent de nestăvilit. Autorul însuși sugerează că e conștient de talentul său, folosind explicit metafora râului de cuvinte, dar sub o formă a modestiei: „Dacă în gura mea ar fi izvoare de cuvinte și ar curge așa cum curg izvoarele cele nesecate, totuși în fața unei mulțimi atât de mari, care a alergat să mă asculte, râurile de cuvinte s-ar opri de frică îndată și revărsările de apă s-ar întoarce înapoi" (*Omilia rostită când a fost hirotonit preot*, 1 (*PG* 48, 693), trad. Pr. Dumitru Fecioru, în: SFÂNTUL IOAN GURĂ DE AUR, *Despre Preoție*, Ed. Basilica, București, 2015, p. 240).
[2020] Lit. „devii măsurat". Termenul e comentat într-o notă aferentă *Omiliei* 70, 2.

prezentă, altul luna viitoare, și din nou un altul să-l stabilim pentru [luna] următoare, ca să ne îndreptăm pe noi înșine. Și astfel, urcând ca pe niște trepte, să ne grăbim spre cer, pe scara lui Iacov. Căci și scara aceea mi se pare că, prin acea vedenie, lasă de înțeles tocmai acest lucru, anume urcușul pas cu pas prin virtute, prin care e cu putință să urcăm de pe pământ la cer, nu folosindu-ne de niște trepte supuse simțurilor, ci prin îmbunătățirea și îndreptarea purtărilor.

Să pornim, dar, în această plecare și în [acest] urcuș, ca, dobândind cerurile, să ne bucurăm și de toate bunătățile de-acolo, cu harul și cu iubirea de oameni ale Domnului nostru Iisus Hristos, Căruia fie slava în vecii vecilor. Amin.

Omilia 84

„Eu spre aceasta M-am născut și pentru aceasta am venit în lume, ca să dau mărturie pentru adevăr. Oricine este din adevăr ascultă glasul Meu" (*Ioan* 18, 37)

1. Minunată este îndelungă-răbdarea și așază sufletul ca într-un țărm liniștit, izbăvindu-l de talazuri și de duhurile viclene. Iar pe aceasta Hristos pretutindeni ne-a învățat-o, dar mai ales acum, când este judecat și adus și condus de colo-colo. Căci, și când a fost dus înaintea lui Anna, a răspuns cu multă bunătate, și către slujitorul care L-a pălmuit a spus toate câte puteau să-i coboare îngâmfarea; iar de-acolo venind la Caiafa, apoi la Pilat, și cheltuind toată noaptea cu aceste [preumblări], prin toate Își arată blândețea; și când ei ziceau că e răufăcător și nu puteau totuși s-o dovedească, El stătea tăcut.

Dar, când a fost întrebat despre Împărăția Lui, atunci a vorbit înaintea lui Pilat, învățându-l și ridicându-l la o [înțelegere] mai înaltă. Totuși de ce Pilat nu face cercetarea de față cu ei, ci aparte, intrând în pretoriu? Bănuia ceva măreț despre El și voia să afle totul cu de-amănuntul, fără ca iudeii să-l tulbure. Apoi, când a zis: „Ce-ai făcut?"[2021], despre aceasta El n-a răspuns nimic; dar despre ceea ce Pilat dorea foarte mult să audă, anume despre Împărăția Lui, despre aceasta El răspunde, zicând: „Împărăția Mea nu este din lumea aceasta"[2022], adică: „Sunt împărat, dar nu în felul pe care îl bănuiești, ci cu mult mai strălucitor"; iar prin acestea și prin cele următoare vădește faptul că nimic cumplit nu s-a lucrat de către El. Fiindcă, zicând: „Spre aceasta M-am născut și pentru aceasta am venit în lume, ca să dau mărturie pentru adevăr"[2023], îi arată că nimic cumplit nu a fost săvârșit de El.

[2021] *Ioan* 18, 35.
[2022] *Ioan* 18, 36.
[2023] *Ioan* 18, 37.

Mai departe, zicând: „Oricine este din adevăr ascultă glasul Meu"[2024], îl atrage prin acestea și îl convinge să se facă ascultător al celor spuse. „Căci, dacă cineva", spune, „este [iubitor] de adevăr și dorește aceste lucruri, Mă va asculta negreșit". Într-adevăr, atât de mult l-a cucerit chiar și pe el prin scurtele cuvinte, încât a zis: „Ce este adevărul?"[2025]

Dar [Pilat] deocamdată se oprește la ceea ce era urgent; căci știa că această întrebare[2026] avea nevoie de timp, iar el voia să-L răpească din năvala iudeilor. De aceea a ieșit. Și ce spune? „Eu nu găsesc în El nicio vină."[2027] Și ia seama cât de înțelept [vorbește]! Căci n-a zis: „De vreme ce a păcătuit și e vrednic de moarte, iertați-L pentru sărbătoare", ci, după ce mai întâi L-a scăpat de orice vină, atunci le cere cu asupra de măsură, chiar dacă ei n-ar voi să-L elibereze ca pe un nevinovat, măcar să-L ierte ca pe un vinovat, pentru [acel] prilej. De aceea a și adăugat: „Este la voi obiceiul ca la Paști să vă eliberez pe unul"[2028]. Apoi exortativ: „«Voiți deci să vă eliberez pe împăratul iudeilor?» Atunci au strigat toți: «Nu pe Acesta, ci pe Baraba!»"[2029]

O, voință mârșavă! Îi cer pe cei de-aceleași purtări cu ei și îi eliberează pe cei vinovați, iar pe Cel nevinovat poruncesc să-L pedepsească; într-adevăr, ei aveau demult acest obicei. Tu însă ia seama la iubirea de oameni a Stăpânului în aceste [împrejurări]! „Pilat L-a biciuit"[2030], dorind poate să slăbească și să domolească zelul iudeilor. Căci, de vreme ce prin [încercările] anterioare nu a putut să-L elibereze, sârguindu-se să oprească fapta cumplită până în acest [punct], L-a și biciuit, a și îngăduit să fie făcute cele care s-au făcut, anume să fie îmbrăcat cu hlamida și cu coroana, ca să potolească mânia lor. Pentru aceasta L-a și scos încoronat înaintea lor[2031], ca, văzând ocara ce I s-a făcut, ei să-și revină puțin din patimă și să verse veninul.

„Și cum făceau soldații acestea[2032], deși nu era porunca guvernatorului?" Spre mulțumirea iudeilor; pentru că nici la început

[2024] *Ioan* 18, 37.
[2025] *Ioan* 18, 38.
[2026] „Ce este adevărul?"
[2027] *Ioan* 18, 38.
[2028] *Ioan* 18, 39.
[2029] *Ioan* 18, 39-40.
[2030] *Ioan* 19, 1.
[2031] *Cf. Ioan* 19, 5.
[2032] Se referă la batjocurile din *Ioan* 19, 2-3.

nu au intrat noaptea [în grădină] pentru că li s-a poruncit de către acela[2033], ci pentru a-i mulțumi pe iudei; cutezau orice pentru bani. Dar, cu toate acestea, deși s-au întâmplat lucruri atât de multe și de grave, El stătea tăcut; acest lucru l-a făcut și în timpul cercetării și nu a răspuns nimic.

Tu însă nu doar să auzi acestea, ci să le și păstrezi neîncetat în cugetul tău, și, văzându-L pe Împăratul întregii lumi și al tuturor îngerilor umilit de soldați, prin cuvinte, prin fapte, și răbdându-le pe toate în tăcere, să-L imiți prin faptele tale! Într-adevăr, întrucât Pilat L-a numit „împăratul iudeilor", ei de-acum Îl îmbracă cu un veșmânt de batjocură.

Apoi, scoțându-L afară, spune: „«Nu găsesc în El nicio vină.» Atunci El a ieșit afară, purtând coroana"[2034]; și nici așa nu s-a stins mânia lor, ci strigau: „Răstignește-L! Răstignește-L!"[2035] Văzând deci Pilat că tot ce se întâmpla era în zadar, spune: „Luați-L voi și răstigniți-L!"[2036] De unde e limpede că și pe cele de mai înainte le-a îngăduit din cauza nebuniei acelora. „Căci eu", zice, „nu găsesc în El nicio vină".

2. Privește în câte [feluri] judecătorul Îi ia apărarea, neîncetat scăpându-L de învinuiri. Dar pe câini nimic din acestea nu i-a întors. Căci și [îndemnul]: „Luați-L voi și răstigniți-L!" aparținea cuiva care își declina responsabilitatea și care îi împingea spre o faptă neîngăduită lor. Așadar, ei L-au adus, ca acest lucru[2037] să se facă cu verdictul guvernatorului; dar s-a întâmplat contrariul: El era mai degrabă achitat de verdictul guvernatorului. Apoi, fiindcă au fost rușinați, zic: „Noi lege avem și după legea noastră El trebuie să moară, că S-a făcut pe Sine Fiu al lui Dumnezeu"[2038].

„Așadar, cum, atunci când judecătorul a zis: «Luați-L și judecați-L după legea voastră», spuneați: «Nu ne este îngăduit să omorâm pe nimeni», iar aici alergați la lege?" Și ia seama la învinuire: „S-a făcut pe Sine Fiu al lui Dumnezeu". Este aceasta o acuză,

[2033] Pilat.
[2034] *Ioan* 19, 4-5.
[2035] *Ioan* 19, 6.
[2036] *Ioan* 19, 6.
[2037] Răstignirea.
[2038] *Ioan* 19, 7.

spune-mi, ca Cel care săvârşea cele ale Fiului lui Dumnezeu să Se numească „Fiul lui Dumnezeu"? Ce [face] atunci Hristos? În timp ce ei vorbeau acestea unii către alţii, El tăcea, împlinind prorocia aceea: „Nu Şi-a deschis gura Lui; prin smerenia Sa a fost înlăturată judecata Lui"[2039].

Apoi Pilat se teme, auzind de la ei că S-a făcut pe Sine Fiu al lui Dumnezeu, şi îi este frică să nu fie cumva adevărată spusa şi să se arate călcător de lege; dar ei, deşi aflaseră aceasta şi prin cuvintele Lui, şi prin faptele Lui, nu sunt îngroziţi, ci Îl omoară din cauza acelor lucruri pentru care ar fi trebuit să I se închine. De aceea, el nu-L mai întreabă: „Ce ai făcut?", ci, cutremurat de frică, iarăşi ia de la capăt cercetarea, zicând: „Eşti Tu Hristosul?" Dar n-a răspuns; fiindcă cel care a auzit: „Spre aceasta M-am născut şi pentru aceasta am venit" şi: „Împărăţia Mea nu este de-aici" şi care trebuia să li se opună şi să-L elibereze nu a făcut aceasta, ci s-a lăsat mânat de avântul iudeilor.

Mai departe, aceia, deşi din toate părţile li se închidea gura, îşi îndreaptă vorbirea către o învinuire publică, zicând: „Oricine se face pe sine împărat este împotriva Cezarului"[2040]. Aşadar, el trebuia să cerceteze aceasta cu de-amănuntul, dacă a aspirat la tiranie şi dacă a încercat să-l izgonească pe Cezar de la împărăţie. Dar nu face cercetarea cu rigurozitate. De aceea El nu i-a răspuns nimic, de vreme ce ştia că întreba toate în van. Şi, pe lângă aceasta, întrucât faptele Lui dădeau mărturie pentru El, nu voia să biruiască prin cuvânt şi să alcătuiască o apărare, arătând că vine de bunăvoie la aceasta[2041].

Aşadar, fiindcă El tăcea, Pilat zice: „Nu ştii că am autoritate să Te răstignesc?"[2042] Vezi cum se osândea pe sine de mai înainte? „Căci, dacă totul depinde de tine, pentru ce nu-L eliberezi, de vreme ce nu-I găseşti nicio vină?" Deci, fiindcă a pronunţat sentinţa împotriva lui însuşi, atunci zice: „Cel care M-a predat ţie mai mare păcat are"[2043], arătând că şi el e vinovat de păcat. Apoi, ca să îi doboare orgoliul şi îngâmfarea, zice: „N-ai avea autoritate

[2039] *Isaia* 53, 7-8.
[2040] *Ioan* 19, 12.
[2041] La Pătimire.
[2042] *Ioan* 19, 10.
[2043] *Ioan* 19, 11.

dacă nu ți s-ar fi dat", vădindu-i că aceasta[2044] s-a întâmplat nu oricum și nu potrivit cu modul de succesiune al celor mulți, ci s-a săvârșit în chip tainic. Iar ca nu cumva el, auzind: „Dacă nu ți s-ar fi dat", să considere că era absolvit de orice vină, de aceea a zis: „Cel care M-a predat ție mai mare păcat are".

„Ei bine, dacă i s-a dat, nici el, nici aceia nu sunt răspunzători de învinuiri." În zadar spui acestea; fiindcă aici „i s-a dat" înseamnă „i s-a îngăduit"; ca și când ar fi zis: „El[2045] [doar] a permis să se întâmple acestea; cu siguranță, nu pentru aceasta voi sunteți lipsiți de viclenie". L-a îngrozit prin cuvinte și a oferit o apărare clară; de aceea el și căuta să-L elibereze. Dar ei iarăși strigau: „Dacă Îl eliberezi pe Acesta, nu ești prieten al Cezarului"[2046]. Într-adevăr, de vreme ce n-au avut niciun folos când aduceau învinuiri din legea lor, se îndreaptă cu răutate către legile din afară, zicând: „Oricine se face pe sine împărat este împotriva Cezarului". Și unde S-a arătat Acesta tiran? De unde puteți dovedi aceasta? Pe temeiul mantiei de purpură? Al diademei? Al înfățișării? Al soldaților? Oare nu a umblat El mereu doar alături de cei doisprezece ucenici, vădind în toate umilință, și în privința mâncării, și a îmbrăcămintei, și a locuinței?

Dar, o, ce nerușinare și ce temere inoportună! Căci Pilat, socotind că de-acum se află în pericol dacă trece cu vederea acestea, iese înaintea lor ca și când ar cerceta fapta (căci „șederea"[2047] indica aceasta); dar, nefăcând nicio cercetare, Îl predă lor, crezând că îi va descumpăni. Iar [ca să afli] că făcea aceasta în acest scop, ascultă ce zice: „Iată împăratul vostru!"[2048] Iar după ce ei au zis: „Răstignește-L!"[2049], din nou a adăugat, zicând: „Să-L răstignesc pe împăratul vostru?"[2050], iar ei strigau: „Nu avem împărat decât pe Cezarul"[2051]. De bunăvoie s-au supus pedepsei. De aceea și Dumnezeu i-a predat, când ei cei dintâi s-au îndepărtat de purtarea Lui de grijă și de

2044 Promovarea lui Pilat în funcția de guvernator al Iudeei (funcție pe care o deține din anul 26 până în anul 36).
2045 Dumnezeu-Tatăl.
2046 *Ioan* 19, 12.
2047 *Cf. Ioan* 19, 13.
2048 *Ioan* 19, 14.
2049 *Ioan* 19, 15.
2050 *Ioan* 19, 15.
2051 *Ioan* 19, 15.

ocrotirea Sa. Şi, după ce s-au lepădat într-un glas de Împărăţia Lui, i-a lăsat să se prăbuşească prin sfaturile lor.

Totuşi cele spuse erau de ajuns să le oprească de-acum mânia. Dar se temeau ca nu cumva, eliberându-L, El iarăşi să adune mulţimile, şi făceau totul pentru [a evita] asta. Într-adevăr, cumplită este iubirea de stăpânire, cumplită şi îndeajuns să piardă sufletul! De aceea niciodată nu L-au ascultat. Pilat, în schimb, pe temeiul a puţine cuvinte, dorea să-L elibereze; ei însă stăruie, zicând: „Răstigneşte-L!"

„Şi de ce încercau să-L omoare în acest fel?" Pentru că această moarte era cea mai de ocară. Temându-se deci ca nu cumva după acestea să se facă vreo amintire despre El, îşi dau silinţa să-L conducă la pedeapsa cea blestemată, neştiind că, prin piedicile lor, adevărul este înălţat. Într-adevăr, [ca să afli] că aceasta era bănuiala lor, ascultă ce zic: „Noi am auzit că amăgitorul Acela a spus: «După trei zile Mă voi scula»"[2052]. Pentru aceasta le agitau pe toate, răsturnându-le cu susul în jos, ca să le ruineze pe toate cele următoare; şi neîncetat strigau: „Răstigneşte-L!", întrucât poporul dezordonat era stricat de conducătorii lui.

3. Noi însă nu doar să citim aceste lucruri, ci să le şi purtăm în cugetul nostru: coroana de spini, mantia, trestia, bătăile, lovirile peste obraz, scuipările, ocara. Căci acestea, dacă revenim la ele neîncetat, sunt de ajuns să coboare mânia. Chiar dacă suntem batjocoriţi, chiar dacă suferim vreo nedreptate, necontenit să zicem: „Nu este robul mai mare decât stăpânul său"[2053]; şi să aducem înaintea noastră, în mijlocul nostru, cele spuse de iudei, pe care le-au rostit înfuriindu-se şi zicând: „Ai demon"[2054] şi: „Tu eşti samaritean"[2055] şi: „Cu Beelzebul îi scoate pe demoni"[2056]. Căci de aceea El îndura toate acestea, ca noi să păşim pe urmele Lui şi să răbdăm bătăile de joc, cele care dintre [toate] defăimările ne întărâtă cel mai mult. Dar, cu toate acestea, El nu doar răbda aceste lucruri, ci şi făcea totul ca să-i izbăvească şi să-i scape pe cei care

[2052] *Matei* 27, 63.
[2053] *Ioan* 13, 16.
[2054] *Ioan* 8, 48.
[2055] *Ioan* 8, 48.
[2056] *Luca* 11, 15.

săvârşeau acestea de pedeapsa pregătită lor. Căci şi pe apostoli i-a trimis pentru mântuirea lor. Într-adevăr, îi auzi zicând: „Ştim că din neştiinţă le-aţi săvârşit"[2057] şi prin acestea trăgându-i la pocăinţă.

Pe acestea şi noi să le imităm! Căci nimic nu-L face pe Dumnezeu atât de milostiv ca iubirea de vrăjmaşi şi binefacerea faţă de ocărâtorii noştri. Când cineva te ocărăşte, nu privi la el, ci la demonul care-l mişcă, şi goleşte toată mânia îndreptată împotriva lui; ba să-ţi fie şi milă de el, care e mişcat de acela. Căci, dacă minciuna este de la diavol, cu mult mai mult mânierea în zadar e de-acolo. Când îl vezi pe cel care te ia în râs, gândeşte-te că diavolul e cel care-l mişcă. Fiindcă bătăile de joc nu sunt [proprii] creştinilor. Într-adevăr, cel căruia i s-a poruncit să se tânguiască şi care aude: „Vai, cei care râdeţi!"[2058], apoi insultă şi îşi bate joc şi se aprinde [de mânie], e vrednic nu să fie ocărât de noi, ci să fie tânguit, căci şi Hristos S-a tulburat gândindu-Se la Iuda[2059].

Aşadar, pe toate acestea să le practicăm prin fapte. Căci, dacă pe acestea nu le izbutim, degeaba şi zadarnic am venit în lume; ba mai degrabă chiar spre rău. Fiindcă nu este de ajuns credinţa pentru a intra în Împărăţie, ci chiar prin aceasta ea poate să îi osândească pe cei care dovedesc o viaţă netrebnică. „Căci cel care ştie voia Domnului său şi nu o face va fi bătut mult"[2060]; şi din nou: „Dacă n-aş fi venit", zice, „şi nu le-aş fi grăit, păcat n-ar fi avut"[2061].

Deci ce fel de apărare vom avea noi, care, deşi ne aflăm înăuntrul palatului şi am fost învredniciţi să pătrundem în cele de nepătruns şi ne-am făcut părtaşi la tainele izbăvitoare de păcate, totuşi ne facem mai răi decât elinii, care nu s-au împărtăşit de nimic din acestea? Căci, dacă ei au dovedit o atât de mare filosofie de dragul slavei deşarte, noi trebuie cu mult mai mult să urmăm toată virtutea, pentru a bineplăcea lui Dumnezeu. Acum însă nu dispreţuim nici banii; dar aceia deseori au trecut cu vederea chiar viaţa lor şi, în războaie, şi-au dat copiii [ca jertfă] nebuniei

---

2057 *Cf. Faptele* 3, 17.
2058 *Luca* 6, 25.
2059 *Cf. Ioan* 13, 21.
2060 *Luca* 12, 47.
2061 *Ioan* 15, 22.

demonilor[2062] și au desprețuit firea de dragul demonilor; noi însă [nu disprețuim] nici argintul de dragul lui Hristos, nici mânia pentru a bineplăcea lui Dumnezeu, ci ne aprindem și nu suntem într-o stare mai bună decât cei bolnavi de friguri. Și, precum cei cuprinși de boală[2063] ard pe dinăuntru, așa și noi, ca și când am fi năbușiți de-un foc, nu putem deloc să rezistăm poftei, sporind și mânia, și iubirea de bani.

Pentru acestea mă rușinez și sunt uluit, când îi văd între elini pe cei care trec cu vederea banii, iar între noi pe toți cei ieșiți din minți. Căci, chiar dacă am putea găsi și dintre aceștia pe unii care disprețuiesc [banii], totuși sunt cuprinși de altele, de furie și de invidie; și greu lucru este să găsești o filosofie curată. Iar motivul este că nu ne sârguim să ne luăm leacurile din Scripturi, nici nu luăm seama la ele cu străpungere și cu durere și cu suspinare, ci la întâmplare, dacă avem vreun răgaz. De aceea, când vine grămada multă de griji omenești inundă totul și, dacă rezultase vreun câștig, îl distruge. Într-adevăr, dacă cineva, având o rană, apoi punând peste ea o doctorie, nu ar lega-o cu grijă, ci ar lăsa-o să cadă și ar expune rana sa apei și prafului și zăpușelii și altora nenumărate care pot să-o irite, nu i se va întâmpla nimic mai bun; dar nu din cauza slăbiciunii doctoriilor, ci din cauza propriei sale ușurătăți. Aceasta și nouă ni se întâmplă de obicei, când luăm seama puțin la dumnezeieștile cuvinte, dar ne expunem în întregime și neîncetat [grijilor] vieții. Căci în felul acesta orice sământă e înăbușită[2064] și toate devin neroditoare.

Așadar, ca să nu se întâmple asta, să privim un pic cu ochii larg deschiși, să ridicăm ochii la cer și să ne aplecăm spre mormintele și spre sicriele celor plecați. Căci și pe noi ne așteaptă același sfârșit și însăși nevoia plecării deseori ni se ivește înaintea serii. Să ne pregătim, dar, pentru această ieșire. Într-adevăr, ne trebuie și multe provizii, căci acolo este și multă arșiță, multă uscăciune, mult pustiu. Nu-i cu putință să ne odihnim într-un han, nu-i cu putință să cumpărăm ceva, dacă nu le-am luat pe toate de-aici. Ascultă, de pildă, ce zic fecioarele: „Duceți-vă la cei

---

[2062] *Cf.* 4 *Regi* 3, 27; vezi și legenda Ifigeniei (pusă în scenă de EURIPIDE, *Iphigenia in Aulis*), sacrificată de propriul ei tată pentru a o îmbuna pe zeița Artemis.

[2063] Lit. „de starea de rău".

[2064] *Cf. Matei* 13, 7.

care vând"[2065]; dar, plecând, n-au găsit. Ascultă ce spune Avraam: „Între noi și voi e o prăpastie"[2066]! Ascultă ce zice Iezechiel despre ziua aceea: „Noe și Iov și Daniel nu-i vor scăpa pe fiii lor"[2067].

Dar fie ca noi să nu auzim aceste cuvinte, ci, luând de-aici proviziile suficiente pentru viața cea veșnică, să privim cu îndrăznire la Domnul nostru Iisus Hristos, cu Care Tatălui, împreună și Sfântului Duh, fie slavă, stăpânire, cinste, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

[2065] *Matei* 25, 9.
[2066] *Luca* 16, 26.
[2067] *Cf. Iezechiel* 14, 14, 16.

Omilia 85

„Deci atunci Pilat L-a predat lor ca să fie răstignit. Și L-au luat pe Iisus și L-au condus. Și, purtându-Și crucea, a ieșit la locul ce se cheamă «al Căpățânii», iar pe evreiește «Golgota», unde L-au răstignit." (*Ioan* 19, 16-18)

1. Reușitele sunt groaznic de puternice în a-i doborî și a-i induce în eroare pe cei fără luare-aminte. Astfel și iudeii, care la început se bucurau de ajutorul lui Dumnezeu, căutau legea împărăției neamurilor, iar în pustiu după [primirea] manei își aminteau de cepe[2068]. În același fel și aici, refuzând Împărăția lui Hristos, o chemau de partea lor pe cea a Cezarului. De aceea El a și pus peste ei un împărat, potrivit cu hotărârea lor.

Deci, când Pilat a auzit acestea[2069], L-a predat lor ca să-L răstignească; foarte nesăbuit! Căci, când el trebuia să întrebe dacă Hristos S-a sârguit să instaureze tirania, a dat sentința doar de frica lor. Totuși, ca el să nu simtă această [frică], Hristos, luând-o înainte, îi zice: „Împărăția Mea nu este din lumea aceasta"[2070]. Dar el, dându-se cu totul [intereselor] prezente, nu a vrut să filosofeze nimic măreț, deși visul femeii sale era destul ca să-l înspăimânte[2071]. Dar prin nimic din acestea nu s-a făcut mai bun, nici nu a privit la cer, ci L-a predat.

Iar ei au pus peste El crucea, ca peste [cineva] de-acum condamnat. Căci priveau chiar lemnul ca pe ceva blestemat și nu acceptau nici să-l atingă. Tot așa s-a întâmplat în preînchipuire, căci și Isaac a purtat lemnele[2072]. Dar atunci jertfa s-a oprit până la

[2068] *Cf. Numerii* 11, 5.
[2069] *Cf. Ioan* 19, 15: „Nu avem împărat decât pe Cezarul".
[2070] *Ioan* 18, 36.
[2071] *Cf. Matei* 27, 19.
[2072] *Cf. Facerea* 22, 6.

voința tatălui (pentru că era o preînchipuire); acum însă a înaintat și spre fapte, căci era adevărul [însuși].

Și a venit la locul Căpățânii. Unii spun că aici a murit și zace Adam; și că, în locul în care moartea a împărățit, acolo Iisus a înălțat și trofeul. Căci El înainta purtând crucea, anume chiar trofeul împotriva tiraniei morții; și, precum învingătorii, așa și El ducea pe umeri simbolul victoriei. Într-adevăr, ce dacă iudeii rânduiau acestea tocmai cu o intenție contrară? Îl răstignesc și alături de tâlhari, chiar prin aceasta împlinind fără voia lor prorocia. Căci, cele pe care ei le făceau spre ocara Lui, acestea slujeau adevărului; ca să afli cât de mare este puterea Lui. Căci și aceasta prorocul a prevestit-o din vechime: „Cu cei fărădelege a fost socotit”[2073].

Prin urmare, demonul voia să umbrească ceea ce se întâmpla, dar n-a putut. Într-adevăr, au fost răstigniți cei trei, dar numai Iisus a strălucit, ca să afli că puterea Lui lucra totul. Totuși, când cei trei erau pironiți pe cruce, atunci se petreceau minunile[2074]; dar, cu toate acestea, nimeni nu a atribuit nimic din cele întâmplate vreunuia dintre aceia, ci doar lui Iisus; astfel, uneltirea diavolului a devenit neputincioasă și totul s-a întors împotriva capului său. Căci, chiar dintre cei doi, unul s-a mântuit[2075]. Așadar, nu doar că nu a insultat slava Celui răstignit, ci a și contribuit la [sporirea ei] nu puțin; fiindcă nu era mai prejos decât clătinarea pietrelor faptul că El a schimbat un tâlhar pe cruce și l-a condus în Rai.

„Iar Pilat a scris și un titlu”[2076], deopotrivă răzbunându-se pe iudei și luând apărarea lui Hristos. Căci, de vreme ce L-au dat ca pe un netrebnic și încercau să confirme această sentință prin asocierea Lui cu tâlharii, ca de-acum să nu mai fie cu putință proferarea de acuze viclene și învinuirea Lui ca un netrebnic și viclean, închizând gurile lor și ale tuturor celor care voiau să-L învinuiască și arătând că s-au ridicat împotriva propriului lor Împărat, ca [scrise] pe un trofeu, așa a așezat literele care dădeau glas strălucitor și vădeau biruința și propovăduiau Împărăția, chiar dacă nu în deplinătatea ei. Și acest lucru l-a făcut vădit nu doar într-o singură limbă, ci în trei graiuri. Fiindcă, de vreme ce mulți erau

2073 *Isaia* 53, 12.
2074 *Cf. Matei* 27, 51-52.
2075 *Cf. Luca* 23, 43.
2076 *Ioan* 19, 19.

probabil amestecați printre iudei din pricina sărbătorii, ca nimeni să nu fie necunoscător al apărării Lui, a inscripționat nebunia iudeilor în toate graiurile. Căci Îl invidiau chiar și răstignit.

„Totuși cu ce vă rănea acest lucru? Cu nimic. Fiindcă, dacă era muritor și slab și urma să Se stingă, de ce v-ați temut de literele care afirmau că este împăratul iudeilor?" Iar ei ce spun? Au zis: „El a zis [asta][2077]. Căci acum pare a fi o declarație și o sentință generală. Dar, dacă s-ar adăuga: «Acela a zis», s-ar arăta că învinuirea se datora cutezanței și înfumurării Lui". Pilat însă nu s-a răzgândit, ci a păstrat decizia anterioară. Și chiar din aceasta nu puțin lucru se iconomisește, ci totul. Căci, întrucât lemnul crucii a fost îngropat – fiindcă nimeni nu se sârguia să-l ridice, și din cauză că frica îi apăsa, și din cauză că cei care credeau se grăbeau spre alte lucruri urgente – și întrucât urma ca peste vremi să fie căutat, iar pentru că era probabil ca cele trei cruci să zacă laolaltă, ca cea a Stăpânului să nu fie necunoscută, a fost vădită tuturor, întâi prin faptul că ea zăcea la mijloc, apoi și din titlu, căci cele ale tâlharilor nu aveau titluri.

Iar soldații au împărțit hainele Lui, dar nu și cămașa. Ia seama pretutindeni la prorociile împlinite prin cele lucrate în chip viclean! Căci și aceasta fusese prevestită din vechime. Deși cei răstigniți erau trei, totuși cele ale prorociilor se împlineau în cazul Lui. Căci de ce n-au făcut acest lucru și în cazul celorlalți, ci doar în cazul Lui? Iar tu cercetează-mi exactitatea prorociei! Căci prorocul a precizat nu doar ceea ce-au împărțit, ci și ceea ce n-au împărțit. Așadar, pe unele și le-au împărțit, dar cămașa nu și-au împărțit-o, ci fapta au încredințat-o sorților. Iar [cuvintele]: „Țesută de sus"[2078] nu sunt puse fără motiv, ci unii spun că prin acestea se indică o alegorie, anume că Cel răstignit nu era om simplu, ci avea și dumnezeirea de sus.

2. Alții spun că evanghelistul înfățișează forma cămășii[2079]. Căci, întrucât în Palestina se pun laolaltă două fâșii de pânză și astfel se țes hainele, Ioan, ca să indice că de felul acesta era cămașa[2080],

---

[2077] *Cf. Ioan* 19, 21.

[2078] *Ioan* 19, 23.

[2079] Lit. un diminutiv: „tunicuței" sau „tunicii scurte" (χιτονίσκος).

[2080] O explicație care contrazice textul biblic: „Dar cămașa era fără cusătură" (*Ioan* 19, 23). Intenția evanghelistului a fost probabil de a indica tocmai calitatea lui Hristos de

zice: „Țesută de sus"; iar mie îmi pare că zice aceasta ca să dea de înțeles sărăcia veșmintelor Lui și că, precum în toate celelalte, așa și în privința îmbrăcămintei El urmărea o înfățișare simplă[2081]. „Și soldații făceau acestea."[2082]

Iar Cel răstignit o încredințează ucenicului pe Maica Lui, învățându-ne ca, până la ultima suflare, să arătăm întreaga grijă pentru părinți. Așadar, când L-a tulburat la vreme nepotrivită, îi zice: „Ce ne privește pe mine și pe tine, femeie?"[2083] și: „Cine este mama Mea?"[2084]; aici însă dovedește multa Lui iubire și o încredințează ucenicului pe care îl iubea. Iarăși Ioan se ascunde, smerindu-se; căci, dacă ar fi vrut să se mândrească, ar fi adăugat și pricina pentru care era iubit, căci probabil chiar era una mare și minunată. Dar pentru ce El nu vorbește cu Ioan nimic altceva, nici

---

Mare Preot, întrucât acest tip de tunică fără cusătură era specific arhiereilor iudei, fapt confirmat de Iosif Flaviu: „Această tunică nu-i întocmită din două bucăți și nu are cusături nici la umăr, nici în părți, fiind un singur veșmânt țesut pretutindeni din același fir" (FLAVIUS IOSEPHUS, *Antichități iudaice*, vol. 1, traducere de Ion Acsan, Ed. Hasefer, București, 1999, III, 7, 4, p. 150). *Cf.* Henri LECLERQ, „Tuniques sans coutures", în *DACL* 17 (1953), 2820-2824.

Unitatea cămășii necusute a Mântuitorului a fost tratată în literatura patristică și ca un simbol al unității Bisericii: „Nu poate deține cămașa lui Hristos cel care împarte și divide Biserica lui Hristos" (SFÂNTUL CIPRIAN AL CARTAGINEI, *De unitate Ecclesiae*, 7, în *PL* 4, 505A) sau al unității credinței: „Căci cămașa, adică credința, nu a putut fi împărțită, pentru că nu e deținută în parte de fiecare, ci este comună tuturor" (SFÂNTUL AMBROZIE DE MEDIOLANUM, *Expositiones evangelii secundum Lucam*, 10, 119, în *PL* 15, 1833C). O discuție pe larg despre exegeza patristică la *Ioan* 19, 23 se găsește la Michel AUBINEAU, „La Tunique sans Couture du Christ: Exégèse patristique de Jean 19.23-24", în: Patrick GRANFIELD, Josef A. JUNGMANN, *Kyriakon: Festschrift Johannes Quasten*, vol. 1, 1970, pp. 100-127.

[2081] Pentru Sfântul Chiril al Alexandriei, cămașa simbolizează înțelepciunea de negrăit a Domnului, „prin care avea să mântuiască cele patru părți ale lumii. Căci cele patru părți ale lumii au împărțit sfânta îmbrăcăminte a Cuvântului, adică trupul Lui, care a rămas neîmpărțit. Unul-Născut, împărțit în părți mici, va sfinți, prin câte una, sufletul fiecărui om împreună cu trupul, prin Trupul Său [...]. Și nu se va greși cu nimic, adăugându-se că, dacă cineva a luat cămașa țesută de sus ca un întreg nesfâșiat, în înțelesul ei mai înalt se indică Sfântul Trup al lui Hristos, pentru alcătuirea lui unitară, fără unirea și contribuția bărbatului și femeii, fiind țesut în forma cuvenită prin lucrarea și puterea de sus a Duhului" (*Comentariu la Evanghelia după Ioan*, 12, 1, trad. cit., pp. 1123-1124). Pentru Fericitul Augustin, cele patru părți simbolizează Biserica răspândită pe întinsul pământului, iar cămașa semnifică iubirea care unește toate părțile Bisericii de pretutindeni (*Comentariu la Evanghelia după Ioan*, 118, 1).

[2082] *Ioan* 19, 24.

[2083] *Ioan* 2, 4.

[2084] *Matei* 12, 48.

nu-l mângâie, deși era îndurerat? Fiindcă nu era vreme potrivită pentru mângâierea prin cuvinte. Iar pe lângă aceasta, nu era puțin lucru pentru el faptul de a fi cinstit cu o cinste ca aceasta și de a primi răsplata statorniciei sale.

Tu însă cercetează-mi cum, chiar răstignit fiind, El le făcea pe toate fără tulburare, vorbind cu ucenicul despre Maica Lui, împlinind prorociile, înfățișând tâlharului nădejdi bune. Totuși, înainte să fie răstignit, Se arată asudând, neliniștindu-Se, temându-Se. Așadar, ce înseamnă acest lucru? Nimic dificil, nimic neclar. Căci acolo s-a arătat slăbiciunea firii [omenești], aici însă se vădea abundența puterii Sale. Pe de altă parte, prin acestea amândouă ne învață ca, și dacă ne-am tulbura înaintea celor cumplite, să nu dăm înapoi pentru aceasta din fața necazurilor; iar, când intrăm în luptă, pe toate să le socotim foarte lesne și ușoare.

Să nu tremurăm, dar, din pricina morții! Într-adevăr, sufletul are prin fire dragostea de viață; dar în final ține de noi dacă dezlegăm lanțurile lui și îi slăbim pofta sau dacă le legăm și o facem mai tiranică. Căci, precum avem pofta împreunării trupești, dar, când practicăm filosofia, îi slăbim tirania, așa se întâmplă și în privința vieții. Fiindcă, după cum Dumnezeu a așezat pofta trupească în facerea de copii, pentru a sprijini succesiunea [generațiilor] noastre, dar neîmpiedicându-ne să călătorim pe calea mai înaltă a înfrânării, așa a sădit și dragostea de viață, împiedicându-ne să ne sinucidem, dar neoprindu-ne de la disprețuirea vieții de acum.

Iar noi, știind acestea, trebuie să păstrăm măsurile și să nu mergem vreodată de la sine la moarte, chiar dacă ne-ar cuprinde mii și mii de lucruri cumplite; nici, când suntem trași [la moarte] pentru cele bineplăcute lui Dumnezeu, să nu dăm înapoi și să șovăim, ci, prinzând curaj, să ne dezbrăcăm [gata de luptă][2085], cinstind viața viitoare mai degrabă decât cea prezentă.

„Și femeile stăteau lângă cruce”[2086]; genul mai slab s-a arătat atunci mai bărbătesc; astfel, toate erau de-acum preschimbate. Iar El, încredințând-o [ucenicului] pe Maica Lui, îi zice: „Iată fiul tău”[2087]. Vai, ce cinste! Cu câtă cinste l-a cinstit pe ucenic! Căci,

---

[2085] Metafora dezbrăcării este una atletică și trimite la pregătirea luptătorilor înaintea încleștării (dezbrăcarea, ungerea cu ulei ș.a.). „Dezbrăcarea” ca metaforă a intrării în lupta cu moartea apare și în *Omilia* 75, 5; *cf. Omilia* 79, 3.

[2086] *Cf. Ioan* 19, 25.

[2087] *Ioan* 19, 26.

întrucât El de-acum pleca, a predat-o ucenicului ca el să-i poarte de grijă. Într-adevăr, de vreme ce era de așteptat ca ea, fiindcă era mamă, să fie îndurerată și să caute ocrotire, pe bună dreptate o încredințează celui iubit. Acestuia îi spune: „Iată mama ta"[2088]. Și zicea acestea ca să-i unească pe ei în iubire; ceea ce și ucenicul înțelegând, a luat-o la sine.

Într-adevăr, de ce nu a pomenit de nicio altă femeie, cu toate că și alta stătea [lângă cruce][2089]? Pentru a ne învăța să acordăm [grijă] mai mare mamelor noastre. Căci, precum atunci când părinții ni se împotrivesc în cele duhovnicești, nu trebuie nici să știm de ei, la fel, când nu ne împiedică, trebuie să le acordăm tot ceea ce li se cuvine și să îi preferăm înaintea altora, pentru că ne-au născut, pentru că ne-au crescut, pentru că au îndurat mii și mii de lucruri cumplite. Și în felul acesta El amuțește nerușinarea lui Marcion[2090]. Căci, dacă El nu S-ar fi născut după trup, nici nu ar fi avut o mamă, pentru ce poartă o grijă atât de mare doar de ea?

„După acestea, știind Iisus că toate s-au împlinit..."[2091], anume că nimic nu lipsește iconomiei. Căci pretutindeni S-a sârguit să arate că această moarte este nouă, dacă totul stătea în autoritatea Celui care murea și moartea venea asupra trupului Său nu mai înainte ca El să o dorească; și o dorea după ce a împlinit toate. Pentru aceasta și zicea: „Putere am să Îmi pun sufletul și putere am să-l iau iarăși"[2092]. Știind deci că toate sunt împlinite, zice: „Mi-e sete"[2093], aici iarăși împlinind o prorocie.

Tu însă gândește-mi-te la mârșăvia celor care stăteau de față! Într-adevăr, chiar de-am avea mii și mii de vrăjmași și am suferi cele de neîndurat, când îi vedem murind, ne înduplecăm; aceștia însă nici așa n-au făcut pace cu El, nici n-au fost îmblânziți de cele văzute, ci se sălbăticeau mai mult și sporeau batjocura; și, aducându-I oțet într-un burete, așa Îl adăpau, precum li se dă [de obicei] condamnaților; căci de aceea și trestia de isop era lângă ei.

[2088] *Ioan* 19, 27.

[2089] *Cf. Ioan* 19, 25.

[2090] Marcion considera că Hristos nu S-a născut în trup și nu a avut o familie. De aceea, eliminase din *Evanghelia* sa toate relatările despre copilăria lui Iisus (*cf.* A. VON HARNACK, *Marcion: l'évangile du Dieu*..., pp. 88-89).

[2091] *Ioan* 19, 28.

[2092] *Ioan* 10, 18.

[2093] *Ioan* 19, 28.

Aşadar, după ce a luat, zice: „S-a împlinit"[2094]. Ai văzut că pe toate le făcea netulburat şi cu autoritate? Iar ceea ce urmează arată aceasta. Căci, după ce a împlinit totul, „plecându-Şi capul" (căci acesta nu a fost ţintuit), „Şi-a dat duhul"[2095], adică Şi-a dat [ultima] suflare. Totuşi expirarea nu se întâmplă după plecarea capului; dar aici e contrar. Căci nu după ce a expirat Şi-a plecat capul, lucru care se întâmplă în cazul nostru, ci, după ce Şi-a plecat capul, atunci a expirat. Prin toate acestea evanghelistul ne-a arătat că El era Domn al tuturor.

3. Dar din nou iudeii, care înghiţeau cămila şi strecurau ţânţarul[2096], deşi au săvârşit o îndrăzneală atât de mare, erau riguroşi cu privire la zi. Căci, „de vreme ce era acum vineri, ca să nu rămână trupurile pe cruce, au rugat pe Pilat să le zdrobească fluierele picioarelor"[2097]. Vezi cât de puternic este adevărul? Prin cele pentru care ei se sârguiesc, prin acestea se îndeplineşte prorocia. Fiindcă, din acestea, însăşi o altă prevestire dobândeşte prin ei împlinirea. Căci, venind soldaţii, au zdrobit fluierele picioarelor celorlalţi, nu însă şi pe-ale lui Hristos. Dar, cu toate acestea, ca să-i mulţumească pe iudei, au împuns coasta Lui cu o suliţă şi necinsteau de-acum trupul cel mort.

O, intenţie mârşavă şi blestemată! Dar nu te tulbura, nici nu te mâhni, iubitule! Căci cele pe care le făceau dintr-o voinţă vicleană, acestea luptau de partea adevărului. Căci era o prorocie care tocmai din această pricină zicea: „Vor privi la Cel pe care L-au împuns"[2098]. Şi nu doar asta, ci tocmai ceea ce ei au îndrăznit devenea o dovadă în favoarea credinţei pentru cei care vor fi necredincioşi, bunăoară pentru Toma şi cei ca el.

Iar cu aceasta se săvârşea şi o taină de negrăit. Căci „au ieşit sânge şi apă"[2099]. Nu fără motiv, nici la întâmplare au ieşit aceste izvoare, ci pentru că prin acestea amândouă este întemeiată Biserica. Iar cei iniţiaţi în taine ştiu [asta], fiind renăscuţi prin apă, iar prin sânge

---

2094 *Ioan* 19, 30.
2095 *Ioan* 19, 30.
2096 *Cf. Matei* 23, 24.
2097 *Ioan* 19, 31.
2098 *Ioan* 19, 37; *cf. Zaharia* 12, 10.
2099 *Ioan* 19, 34.

fiind hrăniți din Sângele și Trupul Lui[2100]. De-aici tainele își au începutul, ca, atunci când te apropii de potirul cel înspăimântător, ca și cum ai bea din însăși coasta Lui, așa să te apropii.

„Și cel care a văzut aceasta a mărturisit și mărturia lui e adevărată"[2101], adică: „Nu de la alții am auzit, ci eu însumi, fiind de față, am văzut și mărturia mea este adevărată"; și pe bună dreptate! Căci relatează despre o insultă care avea loc; nu relatează ceva măreț și minunat, ca să suspectezi istorisirea lui; din contră, el, închizând gurile ereticilor și prevestind tainele viitoare și privind îndeaproape la comoara aflată în ele, este foarte riguros cu privire la ce s-a întâmplat.

Dar se împlinește și acea prorocie: „Os de-al Lui nu se va zdrobi"[2102]. Căci, chiar dacă aceasta s-a spus despre mielul iudeilor, totuși prefigurarea a precedat adevărul și s-a împlinit mai mult în cazul Lui. De aceea l-a și pus înainte pe proroc. Căci, de vreme ce, peste tot înfățișându-se pe sine ca martor[2103], nu părea că este vrednic de crezare, îl aduce de față pe Moise, zicând că aceasta nu se petrecea orișicum, ci fusese prescrisă din vechime. Și aceasta înseamnă ceea ce s-a scris: „Os de-al Lui nu se va zdrobi".

Și din nou adaugă prorocului mărturia sa proprie: „Iar acestea le-am spus", zice, „ca să aflați că multă este înrudirea prefigurării cu adevărul". Vezi cât de mult se sârguiește să facă crezut ceea ce părea a fi de ocară și rușinos? Căci faptul că soldatul a necinstit chiar trupul mort era cu mult mai rău decât Răstignirea. „Cu toate acestea însă", zice, „și pe acestea le-am spus, le-am spus chiar cu multă sârguință, «ca să credeți»[2104]. Nimeni, dar, să nu fie necredincios, nici, rușinându-se, să lovească cele ale noastre. Căci mai ales cele care par a fi cele mai de ocară, acestea sunt laudele bunătăților noastre".

[2100] Aceeași interpretare este dată și de Sfântul Chiril al Alexandriei: „Dumnezeu ne-a rânduit acest fapt ca pe un chip și început al Tainei Împărtășaniei și al Sfântului Botez. Căci Sfântul Botez a fost instituit de Hristos și puterea Tainei Împărtășaniei a pornit din Sfântul lui Trup" (*Comentariu la Evanghelia după Ioan*, 12, 1, trad. cit., p. 1135).

[2101] *Ioan* 19, 35.

[2102] *Ioan* 19, 36; *cf. Ieșirea* 12, 46.

[2103] Lit. „la mijloc", „în văzul tuturor".

[2104] *Ioan* 19, 35.

„După acestea, venind Iosif din Arimateea, care era ucenic"[2105], nu dintre cei doisprezece, ci poate dintre cei şaptezeci. Căci de-acum, socotind ei[2106] că mânia lor se stinsese prin Răstignire, s-au apropiat cu îndrăzneală şi se îngrijeau de îngropare. Deci, venind [Iosif], cere îngăduinţă de la Pilat, iar acela îi dă. Căci de ce nu i-ar fi [dat]? I se alătură şi Nicodim şi face o înmormântare scumpă. Fiindcă încă se raportau la El ca la un simplu om. Şi aduc aceste aromate care pot în special prin natura lor să conserve trupul pentru mult [timp] şi nu îngăduie să-l dea repede putrezirii; faptă care aparţinea unora ce nu-şi închipuiau nimic măreţ despre El; totuşi dovedeau multă iubire.

Dar cum niciunul din cei doisprezece nu a venit, nici Ioan, nici Petru, nici vreun altul dintre cei de seamă? Iar ucenicul[2107] nici nu ascunde aceasta. Într-adevăr, dacă cineva ar invoca frica de iudei, şi aceia[2108] erau stăpâniţi de aceeaşi frică; „căci şi el", zice, „era într-ascuns de frica iudeilor"[2109]. Şi n-ar putea să spună cineva că a făcut aceasta pentru că-i dispreţuia [pe iudei] cu tărie, ci, deşi el însuşi se temea, totuşi s-a apropiat.

Dar Ioan, care era de faţă şi care, totodată, L-a văzut dându-Şi [ultima] suflare, nu a făcut nimic de felul acesta. Ce înseamnă deci? Îmi pare că [Iosif] era dintre cei foarte însemnaţi (şi e limpede din cele de îngropare) şi că era cunoscut lui Pilat; din această [cauză] a şi primit favoarea. Şi de-acum Îl îngroapă, nu ca pe un osândit, ci după obiceiul iudeilor, cu cheltuială, ca pe cineva măreţ şi minunat.

4. Totuşi, întrucât erau constrânşi de timp (căci moartea Lui s-a petrecut la ceasul al nouălea, apoi, între timp, cât au mers la Pilat şi au coborât trupul, e probabil să-i fi prins seara, când nu era îngăduit să lucreze), Îl aşază în mormântul din apropiere. Faptul că este aşezat într-un mormânt nou[2110], în care nimeni nu mai fusese

---

[2105] *Ioan* 19, 38.
[2106] Iosif şi Nicodim (*cf. Ioan* 19, 39).
[2107] Evanghelistul.
[2108] Iosif şi Nicodim.
[2109] *Cf. Ioan* 19, 38.
[2110] Pentru Sfântul Chiril al Alexandriei, mormântul nou, aflat de asemenea într-o grădină (*cf. Ioan* 19, 41, în legătură cu *Ioan* 18, 1), trimite din nou la simbolul Raiului, arătându-ne că „moartea lui Hristos s-a făcut pentru noi pricinuitoare şi început al intrării noastre în Rai. Căci El a intrat acolo ca un Înainte-Mergător pentru noi [...]. Iar faptul că mormântul

pus, se datorează iconomiei Sale, ca să nu se creadă că s-a petrecut învierea altcuiva așezat cu El; și ca ucenicii să poată veni cu ușurință și să se facă privitori ai celor întâmplate, întrucât locul era aproape; și ca nu doar ei să fie martori ai îngropării, ci și vrăjmașii Lui. Căci punerea peceților pe mormânt și așezarea de soldați ca paznici acolo mărturiseau îngroparea; într-adevăr, Hristos S-a sârguit ca acest lucru să se mărturisească nu mai puțin decât Învierea. De aceea și ucenicii arată multă râvnă pentru aceasta, anume pentru a arăta că El a murit. Căci întreg timpul scurs mai apoi avea să confirme Învierea; dar aceea[2111], dacă atunci ar fi fost umbrită și nu ar fi fost foarte vădită, ar fi urmat să știrbească relatarea despre Înviere. Dar nu doar pentru acestea s-a întâmplat ca El să fie pus aproape, ci și ca să se arate mincinoasă relatarea despre furt[2112].

„Iar în ziua întâi a săptămânii (adică duminica), fiind dimineață adâncă, Maria Magdalena vine la mormânt foarte devreme și vede piatra ridicată de pe mormânt."[2113] De bună seamă, El a înviat când și piatra, și pecețile erau așezate. Dar, de vreme ce trebuia ca și ceilalți să fie pe deplin încredințați, mormântul se deschide după Înviere și astfel este crezut ce s-a întâmplat.

Acest lucru[2114] deci a mișcat-o și pe Maria. Căci, având o iubire foarte mare pentru Învățătorul, după ce a trecut sâmbăta, nu a răbdat să se odihnească, ci a venit dimineața devreme, vrând să găsească o oarecare alinare de la loc. Când a văzut locul și piatra ridicată, nu a intrat, nici nu s-a aplecat să privească, ci a alergat la ucenici, din multă iubire. Fiindcă aceasta era ceea ce ea râvnea, anume voia cu multă grabă să afle ce s-a întâmplat cu trupul Lui. Căci și alergarea ei voia asta, și cuvintele ei exprimau asta. Într-adevăr, zice: „L-au luat pe Domnul Meu și nu știu unde L-au pus"[2115]. Vezi cum nu știa încă ceva limpede despre Înviere, ci credea că se petrecuse o mutare a trupului, și vestește totul în mod simplu ucenicilor? Iar evanghelistul nu a lipsit-o pe femeie de un elogiu atât

era nou înseamnă trecerea neobișnuită și nouă de la moarte la viață și înnoirea sufletelor noastre, pe care Hristos ne-a adus-o, prin care învingem stricăciunea" (*Comentariu la Evanghelia după Ioan*, 12, 1, trad. cit., p. 1136).

[2111] Moartea Lui.

[2112] *Cf. Matei* 28, 13-14.

[2113] *Ioan* 20, 1.

[2114] Vederea mormântului deschis.

[2115] *Ioan* 20, 13.

de mare, nici nu a socotit o ruşine faptul că ei au aflat acestea mai întâi de la ea, ca una care priveghease; astfel, din purtările sale, pretutindeni străluceşte dragostea lui de adevăr.

Aşadar, după ce a venit şi le-a zis acestea, auzind ei, cu multă sârguinţă se înfăţişează la mormânt şi privesc giulgiurile zăcând; ceea ce era un semn al Învierii. Căci, dacă cineva L-ar fi mutat, nu ar fi făcut aceasta dezbrăcându-I trupul; nici, dacă L-ar fi furat, nu s-ar fi îngrijit de acest lucru, încât să ridice mahrama şi să o înfăşoare şi să o pună într-un loc[2116]. Dar cum? Ar fi luat trupul aşa cum era. Într-adevăr, pentru aceasta Ioan, luând-o înainte, spune că El a fost îngropat cu multă smirnă, care lipeşte giulgiurile de trup nu mai puţin decât plumbul, pentru ca, atunci când auzi că mahrama[2117] zăcea de-o parte, să nu-i rabzi pe cei care zic că a fost furat. Căci hoţul nu ar fi fost atât de lipsit de minte încât să cheltuiască atâta sârguinţă pentru un lucru de prisos. Într-adevăr, pentru ce ar fi lăsat mahrama? Şi cum ar fi scăpat neobservat făcând asta? Fiindcă probabil ar fi cheltuit mult timp şi, întârziind şi zăbovind, ar fi fost prins în fapt. Şi de ce şi giulgiurile zac într-o parte, iar mahrama înfăşurată în altă parte? Ca să afli că fapta, anume punerea şi înfăşurarea acelora într-o parte, iar a acesteia în alta, nu aparţinea unor grăbiţi, nici unor tulburaţi. Din aceasta[2118] au crezut în Înviere.

De aceea, Hristos Se arată lor mai apoi, ca unora care erau încredinţaţi pe temeiul vederii. Aşadar, observă şi aici lipsa de îngâmfare a evanghelistului, cum mărturiseşte acribia cercetării lui Petru! Căci Ioan, venind înaintea lui Petru şi văzând giulgiurile zăcând, nu iscodeşte nimic mai mult, ci se dă înapoi; acela[2119] însă, înflăcăratul, venind mai înăuntru, pe toate le-a privit cu de-amănuntul şi a văzut ceva mai mult, şi atunci acesta[2120] a fost chemat la privelişte. Căci, intrând după acela, a văzut cele de îngropare zăcând şi fiind separate. Într-adevăr, faptul de a le separa şi de a le pune unele într-o parte şi altele înfăşurate în altă parte aparţinea cuiva care lucra cu grijă, iar nu cuiva tulburat, [care lucra] la întâmplare.

[2116] *Cf. Ioan* 20, 7.

[2117] Lit. la plural: „mahramele" (σουδάρια – termen, de altfel, împrumutat din lat. *sudarium*, care s-a păstrat până odinioară şi în româna veche sub forma „sudar").

[2118] Din modul ordonat în care giulgiurile şi mahrama erau aşezate.

[2119] Petru.

[2120] Ioan.

5. Tu însă, când auzi că Stăpânul a înviat gol, încetează nebunia față de înmormântare! Căci ce înseamnă această cheltuială de prisos și nefolositoare, care aduce multă pagubă celor îndoliați și niciun câștig celui plecat, ci, dacă trebuie să zic ceva, chiar vătămare? Fiindcă multa cheltuială a înmormântării a devenit adesea cauza jefuirii mormintelor și a făcut ca cel îngropat cu grijă să fie azvârlit gol și neîngropat.

Dar, o, ce slavă deșartă! Câtă tiranie arată ea chiar și în durere, câtă nerozie! De pildă, mulți – să nu fie aceasta! –, sfâșiind pânzele acelea fine și umplându-le cu multe aromate, ca să fie de două ori nefolositoare celor care batjocoresc [mortul], așa le-au predat pământului. Deci nu aparțin acestea unor nebuni, nu aparțin acestea unor smintiți? Să-și arate [cineva] iubirea de cinste și iarăși să o nimicească? „Da", zice, „se meșteșugesc toate acestea, pentru ca ele să zacă în siguranță lângă mort". Dar ce? Dacă prădătorii de morminte nu le vor lua, oare nu le vor lua moliile și viermii? Și ce? Dacă moliile și viermii nu le vor lua, oare timpul și putrejunea nu le vor distruge?

Să presupunem însă că nici prădătorii de morminte, nici moliile, nici viermii, nici timpul, nici nimic altceva nu le distrug pe cele care zac, ci că, pe de o parte, trupul rămâne neatins până la Înviere, iar pe de alta, însăși aceste [pânze] se păstrează noi și proaspete și fine; care-i folosul de-aici pentru cei plecați, când trupul se va scula gol, iar acestea vor rămâne aici și nimic nu ne va ajuta în privința acelor socoteli[2121]?

„Așadar, pentru ce", zice, „s-au făcut ele[2122] în cazul lui Hristos?" Mai presus de toate, nu compara acestea cu cele omenești; fiindcă și desfrânata vărsa mir pe sfintele Lui picioare. Iar dacă trebuie să zicem și despre acestea, întâi ele se întâmplau pentru că cei care le făceau nu știau învățătura despre Înviere. De aceea spune: „Precum iudeii aveau obiceiul"[2123]. Căci cei care L-au cinstit pe Hristos nu erau dintre cei doisprezece, ci aceia erau cei care Îl cinsteau nu cu tărie. Într-adevăr, cei doisprezece Îl cinsteau nu în acest fel, ci prin moarte și junghiere și prin primejdiile pentru El. Desigur, și aceea era o cinste, dar cu mult mai mică decât aceasta de care am vorbit.

[2121] Pe care le avem de dat la Judecata de apoi.
[2122] Cheltuielile și grija pentru înmormântarea Domnului.
[2123] *Ioan* 19, 40.

Dar, pe de altă parte – ceea ce am zis –, acum cuvântarea noastră este despre oameni; atunci însă acestea se făceau pentru Stăpânul. Și, ca să afli că Hristos nu avea nicio grijă față de acestea, a zis: „M-ați văzut flămânzind și M-ați hrănit; și însetând și Mi-ați dat să beau; și gol și M-ați îmbrăcat"[2124]. Și nicăieri n-a spus: „Și mort și M-ați îngropat". Iar acestea le zic nu ca să desființez îngroparea – să nu fie! –, ci ca să retez destrăbălarea și iubirea de cinste [ivită] la vreme nepotrivită.

„Totuși suferința", zice, „și durerea și compătimirea față de cel plecat ne determină [să facem] acestea". Acestea nu țin de compătimirea față de cel plecat, ci de slava deșartă. Fiindcă, dacă vrei să te indurerezi de cel mort, îți arăt o altă cale a înmormântării și te învăț să-l îmbraci cu veșminte care înviază împreună cu el și îl vădesc strălucitor. Căci aceste veșminte nici nu sunt consumate de molii, nici nu sunt nimicite de timp, nici nu sunt furate de prădătorii de morminte. „Și în ce fel sunt acestea?" Haina milosteniei. Într-adevăr, această îmbrăcăminte înviază împreună cu el; căci pecetea milosteniei este cu el. Pe temeiul acestor veșminte strălucesc cei care aud atunci: „Flămânzind, M-ați hrănit". Acestea îi fac însemnați, acestea [îi fac] cunoscuți de toți, acestea îi așază în siguranță; pe când cele de acum nimic altceva nu sunt decât cheltuială pentru molii și masă pentru viermi.

Iar acestea le zic nu ca să împiedic înmormântarea, ci [ca să vă determin] să o faceți cu măsură, încât să acoperiți trupul și să nu-l predați gol pământului. Căci, dacă El le poruncește celor vii să nu aibă nimic mai mult decât ceva de acoperit[2125], cu mult mai mult celor morți. De bună seamă, trupul celui mort nu are nevoie de veșminte atât de mult precum cel viu și care respiră. Într-adevăr, cât suntem vii, avem nevoie de acoperirea cu veșminte, atât din cauza frigului, cât și pentru bunacuviință; dar, după ce-am murit, cele de îngropare nu ne trebuie pentru niciuna dintre aceste cauze, ci ca trupul să nu zacă gol; și, înaintea celor de îngropare, avem pământul drept cel mai frumos văl și mai potrivit cu o asemenea fire a noastră trupească. Așadar, dacă acolo unde sunt nevoi atât de multe nu trebuie să căutăm nimic de prisos, cu mult mai mult acolo unde nu este o atât de mare trebuință iubirea de cinste este nepotrivită.

[2124] *Cf. Matei* 25, 35-36.
[2125] *Cf. Matei* 6, 25.

6. „Dar privitorii vor râde", zice. Mai cu seamă, dacă ar fi vreunul care râde, nu trebuie să arăţi multă grijă pentru un neghiob atât de mare; dar acum sunt mulţi care mai degrabă ne laudă şi care acceptă filosofia noastră. Căci nu acestea sunt vrednice de râs, ci cele pe care le facem acum, jelindu-ne, tânguindu-ne, îngropându-ne pe noi înşine cu cei plecaţi. Acestea sunt vrednice şi de râs, şi de pedeapsă!

Dar faptul de-a practica filosofia atât prin acestea, cât şi prin [grija] măsurată faţă de veşminte, ne pregăteşte nouă cununi şi laude şi toţi ne vor aplauda şi vor admira puterea lui Hristos şi vor zice: „Vai, cât de mare este tăria Celui răstignit! I-a convins pe cei care mor şi pier că moartea nu este moarte; aşadar, ei nu se poartă ca unii care mor, ci ca unii care se strămută, înaintând [într-un loc] mai bun. I-a convins că trupul acesta stricăcios şi pământesc va îmbrăca un veşmânt cu mult mai strălucitor decât cele de mătase şi de aur, anume nemurirea. De aceea nu arată multă sârguinţă pentru îngropare, ci socotesc că viaţa virtuoasă este un minunat veşmânt de îngropare". Acestea le vor zice dacă ne vor vedea că practicăm această filosofie; dacă [ne vor vedea] însă aplecaţi [de durere], purtându-ne ca nişte femei, prinzându-ne în corurile bocitoarelor, vor râde şi ne vor batjocori şi ne vor adresa mii şi mii de învinuiri, ridiculizând cheltuiala fără rost, osteneala în zadar. Într-adevăr, îi şi auzim pe toţi că ne acuză de acestea; şi foarte îndreptăţit.

Căci ce apărare vom avea când ne înfrumuseţăm trupul, care este consumat de putrezire şi de viermi, iar pe Hristos Îl trecem cu vederea când e însetat, când umblă gol şi străin? Să încetăm, dar, această sârguinţă deşartă! Să îi înmormântăm pe cei plecaţi cum e folositor şi pentru noi, şi pentru aceia, spre slava lui Dumnezeu! Să săvârşim multă milostenie pentru ei, să le trimitem alături de ei proviziile cele mai bune. Căci, dacă amintirea bărbaţilor minunaţi, deşi morţi, i-a apărat pe cei vii (căci zice: „Voi păzi cetatea aceasta, pentru Mine şi pentru David, robul Meu"[2126]), cu mult mai mult milostenia va lucra aceasta. Căci ea, ea şi pe morţi i-a înviat, când văduvele au stat împrejur arătând toate câte Căprioara le făcea fiind cu ele[2127].

[2126] *4 Regi* 19, 34.

[2127] *Cf. Faptele* 9, 39.

Așadar, când cineva urmează să moară, aproapele să-i pregătească mortului cele de îngropare și să-l convingă pe cel care pleacă să lase ceva celor nevoiași. Cu aceste veșminte să-l trimită, să-l convingă și să-L lase pe Hristos ca moștenitor. Căci, dacă cei care înscriu ca moștenitori ai lor pe împărați lasă o înmiită asigurare apropiaților lor, gândește-te câtă bunăvoință atrage și asupra sa, și asupra tuturor alor lui cel care Îl lasă pe Hristos [moștenitor] alături de copiii săi! Aceste [bunuri] de îngropare sunt frumoase; acestea sunt de folos atât pentru cei care rămân, cât și pentru cei care pleacă.

Iar dacă vom fi astfel înmormântați, vom fi strălucitori la vremea învierii; dacă însă, îngrijindu-ne trupul, vom neglija sufletul, acolo vom suferi multe lucruri cumplite și vom aduce asupra noastră mult râs. Căci nu este o necuviință oarecare faptul de a pleca gol de virtute; nici trupul, chiar de-ar fi azvârlit neîngropat, nu este atât de necinstit precum atunci când sufletul se arată gol de virtute. Cu aceasta să ne acoperim, pe aceasta să o îmbrăcăm, mai cu seamă în toată vremea; iar dacă aici am fost nepăsători, măcar când murim să fim treji și să îi împuternicim pe apropiații noștri să ne ajute prin milostenie după ce vom pleca. Astfel, sprijinindu-ne unii pe alții, să dobândim multă îndrăznire, cu harul și cu iubirea de oameni ale Domnului nostru Iisus Hristos, cu Care Tatălui, împreună și Sfântului Duh, fie slavă, stăpânire, cinste, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

Omilia 86

„Așadar, ucenicii s-au dus iarăși la ai lor. Iar Maria stătea afară lângă mormânt plângând." (*Ioan* 20, 10-11)

1. Genul femeiesc este cumva plin de afecțiune și mai înclinat spre milă. Și aceasta am spus-o ca să nu te miri de ce Maria se tânguia amarnic la mormânt, iar Petru nu a simțit nimic de felul acesta. Căci zice: „Ucenicii s-au dus la ai lor"[2128], pe când ea stătea lăcrimând. Căci și firea ei era mai lesne de descurajat și nu știa încă limpede învățătura despre Înviere; la fel ca cei care, după ce au văzut giulgiurile și au crezut, au plecat uluiți la ai lor. Și pentru ce n-au venit degrabă în Galileea, precum li s-a poruncit înainte de Pătimire? Poate că-i așteptau pe ceilalți; iar, pe lângă aceasta, se aflau încă în culmea uluirii.

Așadar, ei au plecat, dar ea stătea lângă loc. Fiindcă – lucru pe care l-am zis – chiar vederea mormântului avea o mare [putere] de mângâiere. Vezi, de pildă, că ea, ca să se învioreze mai mult, se apleca și voia să vadă locul unde zăcuse trupul? De aceea, și pentru această multă râvnă a ei a primit o răsplată nu mică. Căci, ceea ce ucenicii n-au văzut, femeia a văzut cea dintâi, anume îngeri care ședeau, unul la picioare, iar altul la cap, în [veșminte] albe; iar înfățișarea lor era plină de multă strălucire și de bucurie. Fiindcă, de vreme ce cugetul femeii nu era înalt, încât să accepte Învierea pe temeiul mahramelor, se întâmplă ceva mai mult, anume vede chiar îngeri șezând, cu o înfățișare strălucitoare, ca din aceasta să o înalțe deocamdată din suferință și să o mângâie.

Dar ei nu-i zic nimic despre Înviere; totuși este condusă binișor spre această dogmă. Ea a văzut chipuri strălucitoare, și încă unele cu mult ieșite din comun; a văzut înfățișare luminoasă; a auzit glas compătimitor. Căci ce zice? „Femeie, de ce plângi?"[2129]

[2128] *Ioan* 20, 10.

[2129] *Ioan* 20, 13.

Prin toate acestea, ca și cum i se deschidea o ușă, era condusă puțin câte puțin spre învățătura despre Înviere. Iar felul șederii lor o conducea spre întrebare, căci ei indicau tocmai faptul că știau ce s-a întâmplat; de aceea nu șed împreună, ci separați unul de celălalt. Fiindcă, de vreme ce nu era probabil ca ea să îndrăznească să-i întrebe pur și simplu, o conduc spre dialog atât prin întrebarea lor, cât și prin felul șederii.

Atunci, ea ce [face]? Cu căldură și cu iubire deopotrivă, [zice]: „Au luat pe Domnul Meu și nu știu unde L-au pus"[2130]. „Ce spui? Încă nu știi nimic despre Înviere, ci în continuare îți închipui că El este pus [în vreun loc]?" Vezi cum încă nu primise dogma cea înaltă? „Și, zicând acestea, s-a întors înapoi."[2131] Și ce fel de urmare este aceasta, că ea, vorbind către ei și neauzind încă nimic de la ei, s-a întors înapoi? Îmi pare că, în timp ce ea spunea acestea, Hristos, arătându-Se deodată în spatele ei, i-a înfricoșat pe îngeri, iar ei, când L-au văzut pe Stăpânul, au arătat numaidecât, și prin înfățișare, și prin privire, și prin mișcare, că L-au privit pe Domnul. Și acest lucru i-a atras atenția femeii și a făcut-o să se întoarcă înapoi.

Așadar, li S-a arătat lor în felul acesta[2132]; dar femeii nu în același fel, ca să nu o înspăimânte de la prima vedere, ci cu o înfățișare mai neînsemnată și obișnuită. Și e limpede din faptul că Îl socotea a fi chiar grădinarul. Pe cea atât de umilă trebuia să o conducă la înălțimi nu deodată, ci treptat. Deci la rândul Său o întreabă: „Femeie, de ce plângi? Pe cine cauți?"[2133] Iar acest lucru a vădit faptul că El știa ce voia să-L întrebe și a condus-o spre răspuns. Aceasta și femeia pricepând-o, nu mai menționează numele lui Iisus, ci, ca și când Cel care întreba știa despre Cine căuta ea să afle, spune: „Dacă Tu L-ai luat, spune-mi unde L-ai pus și eu Îl voi ridica"[2134]. Iarăși se referă la punere și ridicare și la transportare, vorbind ca despre un mort. Iar ceea ce vrea să zică e de felul acesta: „Dacă L-ați ridicat de-aici de frica iudeilor, spuneți-mi și eu Îl voi lua".

Multă era bunăvoința femeii, [la fel] și iubirea ei; dar în [mintea] ei nu era încă nimic înalt. De aceea, El de-acum îi înfățișează

[2130] *Ioan* 20, 13.
[2131] *Ioan* 20, 14.
[2132] Anume cu trupul de slavă.
[2133] *Ioan* 20, 15.
[2134] *Ioan* 20, 15.

aceasta[2135], nu prin vedere, ci prin glas. Într-adevăr, precum iudeilor uneori le era recunoscut, iar alteori nu le era vădit, deși Se afla de față, tot așa și prin vorbire, când El voia, Se făcea pe Sine cunoscut. Căci, și când le spunea iudeilor: „Pe cine căutați?"[2136], ei nu L-au recunoscut nici privirea, nici glasul, cât timp El a voit; acest lucru s-a întâmplat și aici. Și doar a chemat numele ei, dojenind-o și mustrând-o că își închipuia aceste lucruri despre Cel care era viu.

Dar cum [stă scris]: „Întorcându-se ea, zice"[2137], dacă El vorbea către ea? Îmi pare că, după ce a zis: „Unde L-ați pus", s-a întors către îngeri ca să-i întrebe de ce s-au înfricoșat și că, apoi, Hristos, chemând-o, i-a întors atenția de la aceia către El și S-a făcut vădit prin glas. Într-adevăr, când a chemat-o: „Marie", atunci ea L-a recunoscut. Astfel, recunoașterea se datora nu înfățișării, ci glasului. Iar dacă [unii] vor zice: „De unde e clar că îngerii s-au înfricoșat și de aceea femeia s-a întors?", atunci ei și aici vor întreba: „De unde e limpede că ea L-a atins și a căzut înaintea Lui?" Dar, precum acest lucru e evident din zicerea: „Nu te atinge de Mine"[2138], la fel și acel lucru [e limpede] din cuvintele: „S-a întors".

2. Totuși pentru ce i-a spus: „Nu te atinge de Mine"? Unii zic că ea Îi cere un har duhovnicesc[2139], fiindcă Îl auzise zicând de față cu ucenicii: „Dacă Mă duc la Tatăl"[2140], „Îl voi ruga și vă va da alt Mângâietor"[2141]. Și[2142] cum a auzit ea acestea, dacă [ea însăși] nu era de față cu ucenicii? În plus, o asemenea închipuire este chiar departe de înțelesul acestui [pasaj]. Cum [ar putea] să-I ceară[2143], când El încă nu a plecat la Tatăl?

Deci ce [înseamnă aceasta[2144]]? Îmi pare că ea voia să petreacă lângă El ca odinioară și, de bucurie, nu se gândea la nimic măreț, chiar dacă El devenise trupește cu mult superior. Prin urmare, ca s-o îndepărteze de la această cugetare și [ca s-o împiedice] să-I

[2135] Faptul că El nu era grădinarul, ci Însuși Hristos.
[2136] *Ioan* 18, 7.
[2137] *Ioan* 20, 16.
[2138] *Ioan* 20, 17.
[2139] Sau: „o favoare duhovnicească".
[2140] *Ioan* 14, 3.
[2141] *Ioan* 14, 16.
[2142] Aici începe paragraful 2 în ediția *PG* 59, 469.
[2143] Favoarea duhovnicească.
[2144] Anume replica Lui: „Nu te atinge de Mine".

vorbească fără multă temere (căci nici ucenicilor nu li Se arată de-acum purtându-Se în chip asemănător), îi înalță gândul, ca să ia seama la El cu mai multă evlavie.

Așadar, să-i fi zis: „Nu te apropia de Mine ca și mai înainte, căci lucrurile nu stau în același fel, nici nu voi mai petrece de-acum cu voi în chip asemănător", ar fi fost greu de îndurat și pompos. Dar zicerea: „Încă nu M-am suit la Tatăl Meu"[2145], deși nu era împovărătoare, arăta același lucru. Căci, prin cuvintele: „Încă nu M-am suit", El îi accentuează că Se grăbește și Se zorește acolo și că ea nu trebuia să-L privească cu aceleași gânduri ca și mai înainte pe Cel care urmează să plece într-acolo și să nu mai petreacă cu oamenii. Iar faptul că așa este îl arată continuarea: „Mergi, spune-le fraților Mei că Mă sui la Tatăl Meu și Tatăl vostru și la Dumnezeul Meu și Dumnezeul vostru"[2146]. Totuși nu avea să facă aceasta numaidecât, ci după patruzeci de zile. Atunci, cum zice aceasta? Vrând să înalțe cugetul ei și să o convingă că Se duce la ceruri.

Iar [spusa]: „Tatăl Meu și Tatăl vostru și Dumnezeul Meu și Dumnezeul vostru" ține de iconomie, întrucât și suirea ține de trup. Fiindcă El adresează acestea către cea care nu-și închipuia nimic măreț. „Așadar, Tatăl este într-un fel al Lui, iar în alt fel al nostru?" Bineînțeles. Căci, dacă El este în mod diferit Dumnezeu al celor drepți și al celorlalți oameni, cu mult mai mult este [în mod diferit] al Fiului și al nostru. Într-adevăr, de vreme ce-a zis: „Spune-le fraților Mei", ca nu cumva din aceasta să-și închipuie vreo egalitate, le arată deosebirea. Căci El urma să șadă pe tronul părintesc, iar ei să stea alături. Încât, chiar dacă potrivit esenței Sale trupești S-a făcut frate al nostru, prin cinstea Lui era deosebit cu mult și într-o măsură care nici nu poate fi spusă.

„Așadar, ea se duce să vestească acestea ucenicilor."[2147] Bunuri atât de mari sunt stăruința și răbdarea! Și cum oare ei nu s-au întristat de-acum pentru că El urma să plece, nici nu au rostit cele câte [I-au zis] mai înainte? Atunci deci au suferit aceasta ca pentru unul care avea să moară; acum însă, odată ce El a înviat, de ce s-ar fi necăjit? Iar ea a vestit atât înfățișarea

---

[2145] *Ioan* 20, 17.
[2146] *Ioan* 20, 17.
[2147] *Cf. Ioan* 20, 18.

Lui, cât şi cuvintele Lui, care erau de ajuns să-i mângâie. Prin urmare, de vreme ce era probabil ca ucenicii, auzind acestea, fie să nu-i dea crezare femeii, fie, crezând, să se întristeze că El nu i-a socotit vrednici de vedere, deşi le făgăduise să li Se arate în Galileea; aşadar, ca nu cumva ei, revenind [cu mintea] mereu la acestea, să se tulbure, El nu a lăsat să treacă nici măcar o zi, ci, conducându-i spre dorirea Lui prin aflarea faptului că deja S-a sculat şi prin cele auzite de la femeie, când erau însetaţi să-L vadă şi foarte înfricoşaţi (însuşi acest lucru, mai cu seamă, făcea mai mare dorul de El), atunci, la căderea serii, li S-a înfăţişat, şi încă în chip foarte minunat.

Şi de ce S-a arătat seara? Pentru că, probabil, mai ales atunci erau foarte temători. Dar, lucru de mirare, cum nu L-au socotit o nălucă? Căci a intrat şi „când uşile erau încuiate"[2148], şi dintr-odată. Chiar femeia, mai cu seamă, luând-o înainte, a lucrat multa lor credinţă; iar pe lângă aceasta, El le-a arătat chipul Său clar şi blând. Şi El nu a venit în timpul zilei, [ci a aşteptat seara,] ca ei să fie strânşi toţi laolaltă.

Într-adevăr, multă le era uimirea! Fiindcă nici nu a bătut la uşă, ci dintr-odată a stat în mijloc şi le-a arătat coasta şi mâinile Sale[2149]. Totodată, prin glasul Său le-a domolit cugetul învolburat, zicând: „Pace vouă!"[2150], adică: „Nu vă tulburaţi!", amintindu-le şi de cuvântul pe care l-a zis către ei înainte de Răstignire: „Pacea Mea v-o las vouă"[2151] şi din nou: „În Mine pace aveţi, în lume strâmtorare veţi avea"[2152].

„Iar ucenicii s-au bucurat văzându-L pe Domnul."[2153] Vezi cuvintele Lui împlinindu-se prin fapte? Căci ceea ce spunea înainte de Răstignire, anume: „Iarăşi vă voi vedea şi se va bucura inima voastră şi bucuria voastră nimeni nu o va lua de la voi"[2154], aceasta a împlinit-o acum cu fapta. Iar toate acestea îi conduceau spre o credinţă mai exactă. Fiindcă, de vreme ce urmau să aibă război necontenit cu iudeii, mereu le zice: „Pace vouă!", oferind mângâierea Lui drept compensaţie a războiului.

[2148] *Ioan* 20, 19.
[2149] *Cf. Ioan* 20, 20.
[2150] *Ioan* 20, 19.
[2151] *Ioan* 14, 27.
[2152] *Cf. Ioan* 16, 33.
[2153] *Ioan* 20, 20.
[2154] *Ioan* 16, 22.

3. Așadar, acesta e primul cuvânt spus de El după Înviere (de aceea și Pavel pretutindeni zice: „Har vouă și pace!”[2155]); iar femeilor le binevestește bucurie, pentru că genul acela se afla în întristări și [de aceea] a primit cel dintâi această bucurie[2156]. Prin urmare, în mod corespunzător, bărbaților le binevestește pacea, din cauza războiului, iar femeilor bucuria, din cauza întristării. Și, risipind toate cele mâhnitoare, menționează biruințele Crucii, iar acestea constituiau „pacea”.

Deci, după ce sunt înlăturate toate piedicile, se pune temelia victoriei strălucitoare și, deopotrivă, toate se izbândesc; apoi, în cele din urmă zice: „«Precum M-a trimis Tatăl, și Eu vă trimit pe voi»[2157]. Nu veți avea nicio greutate, nici din cauza celor deja întâmplate, nici din cauza vredniciei Mele, a Celui care vă trimit”. Aici le înalță sufletul și le arată că El este foarte vrednic de crezare, dacă ei vor accepta lucrarea Lui.

Și El nu mai face o rugăciune către Tatăl, ci le dă putere cu autoritatea Lui. Căci „a suflat și le-a zis: «Luați Duh Sfânt. Cărora le veți ierta păcatele, vor fi iertate și, cărora le veți ține, vor fi ținute»”[2158]. Într-adevăr, precum un împărat, când trimite guvernatori, le dă autoritatea și de a arunca în închisoare, și de a elibera, tot astfel și El, trimițându-i, îi investește cu această putere.

Atunci, cum zice: „Dacă nu plec, El nu va veni”[2159] și, cu toate acestea, Îl dă lor pe Duhul? Unii spun că nu L-a dat lor pe Duhul, ci, prin suflare, i-a făcut potriviți pentru primirea Lui. Căci, dacă Daniel, când a văzut un înger, s-a înspăimântat, ce ar fi pățit ei, primind acel har de nespus, dacă El nu i-ar fi pregătit pe ucenici de mai înainte? Pentru acesta n-a zis: „Ați luat Duh Sfânt”, ci: „Luați Duh Sfânt”.

Dar cineva n-ar greși dacă ar zice și faptul că ei au primit atunci o oarecare putere duhovnicească și un har; dar nu încât să-i

---

[2155] *Romani* 1, 7; *1 Corinteni* 1, 3; *2 Corinteni* 1, 2; *Galateni* 1, 3; *Efeseni* 1, 2 ș.a.

[2156] Editorii Savile și Morel propun lecțiunea „acest blestem” (ταύτην ἀράν) în loc de „această bucurie” (ταύτην χαράν), probabil considerând că Sfântul Ioan ar face referire la *Facerea* 3, 16. Totuși contextul imediat („le binevestește [...] femeilor bucuria, din cauza întristării”) confirmă mai degrabă lecțiunea aleasă în traducere. În continuare, autorul menține tema sensibilității naturale a femeilor (cu care și debutase omilia) și a predispoziției lor spre întristare fără legătură cu tema blestemului postlapsarian.

[2157] *Ioan* 20, 21.

[2158] *Ioan* 20, 22-23.

[2159] *Ioan* 16, 7.

învieze pe cei morți și să facă minuni, ci să ierte păcatele; fiindcă darurile Duhului sunt diferite. De aceea a adăugat: „Cărora le veți ierta păcatele vor fi iertate", arătând ce fel de lucrare le dă. Dar acolo[2160], după patruzeci de zile, ei au primit [și] lucrarea minunilor[2161]. Pentru aceasta zice: „Veți primi putere, când Sfântul Duh va veni peste voi, și Îmi veți fi Mie martori în Ierusalim și în toată Iudeea"[2162]; iar ei deveneau martori prin mijlocirea minunilor. Căci și harul Duhului este negrăit și dăruirea Lui e felurită. Iar aceasta se întâmplă ca să afli că dăruirea și puterea Tatălui și a Fiului și a Duhului Sfânt sunt una. Căci cele care par a fi proprii Tatălui, acestea se arată a fi și ale Fiului, și ale Sfântului Duh.

Atunci zici: „Cum «nimeni nu vine la Fiul dacă nu-l va trage Tatăl»[2163]?" Totuși acest lucru se vădește că aparține [și] Fiului. Fiindcă zice: „Eu sunt Calea; nimeni nu vine la Tatăl decât prin Mine"[2164]. Dar ia seama că aceasta aparține și Duhului; căci „nimeni nu poate spune: «Domn este Iisus Hristos», decât prin Duhul Sfânt"[2165]. Și din nou vedem că apostolii au fost dați Bisericii când de Tatăl, când de Fiul, când de Sfântul Duh, și că împărțirile darurilor erau ale Tatălui și ale Fiului și ale Sfântului Duh.

4. Să facem, dar, totul încât să-L putem avea la noi pe Duhul Sfânt și să-i slujim cu multă cinste pe cei cărora li s-a încredințat lucrarea Lui. Căci mare este vrednicia preoților! „Cărora le veți ierta păcatele", zice, „vor fi iertate". De aceea și Pavel spunea: „«Ascultați pe mai-marii voștri și supuneți-vă lor»[2166] și socotiți-i în cinste cu asupra de măsură". Căci tu te îngrijești de ale tale, iar dacă le rânduiești bine, nu dai nicio socoteală pentru alții; dar

---

[2160] La Ierusalim, de Cincizecime (*cf. Faptele* 2, 1-4).

[2161] La întrebarea: „Unde și când au primit ucenicii Mântuitorului nostru harul Duhului?" (care îi frământa de bună seamă și pe creștinii din Alexandria), Sfântul Chiril îi lămurește astfel: „Ucenicii primesc împărtășirea Sfântului Duh când a suflat asupra lor, zicând: «Luați Duh Sfânt!»; căci Hristos nu putea spune: „Luați," dacă n-ar fi dat. Iar în zilele Cincizecimii, făcând Dumnezeu mai vădită anunțarea harului și arătarea Sfântului Duh sălășluit în ei, s-au arătat limbi ca de foc deasupra lor, care nu înfățișau începutul harului, în inimile lor, ci, mai degrabă, arătând timpul când au fost înzestrați cu darul limbilor" (*Comentariu la Evanghelia după Ioan* 12, 1, trad. cit., p. 1161).

[2162] *Faptele* 1, 8.

[2163] *Ioan* 6, 44.

[2164] *Ioan* 14, 6.

[2165] *1 Corinteni* 12, 3.

[2166] *Evrei* 13, 17.

preotul, chiar dacă își iconomisește bine propria-i viață, dacă nu se îngrijește cu de-amănuntul de a ta sau de ale tuturor celor din jurul lui, merge cu cei vicleni în gheenă; și, deseori, nefiind trădat de cele ale lui, piere din cauza alor voastre, chiar dacă le îndeplinește bine pe toate ce țin de el. Știind deci mărimea primejdiei, împărțiți-le multă bunăvoință; ceea ce și Pavel a lăsat-o de înțeles, zicând: „Ei priveghează pentru sufletele voastre"; și nu oricum, ci „ca unii care vor da seamă"[2167]. De aceea ei trebuie să se bucure de multă slujire.

Dar, dacă și voi, împreună cu ceilalți, îi veți călca în picioare, nici cele ale voastre nu vor fi într-o stare bună. Căci, câtă vreme cârmaciul petrece cu bucurie, și lucrurile celor îmbarcați vor fi în siguranță. Însă, dacă este necăjit pentru că aceia îl ocărăsc și se poartă dușmănos cu el, nu poate nici să vegheze la fel, nici să își păstreze dibăcia, și fără să vrea îi aruncă în mii și mii de nenorociri. Așa și preotul, dacă se va bucura de cinste din partea voastră, va putea să le rânduiască bine și pe-ale voastre; dar, dacă îi aruncați în întristare, slăbindu-le voi mâinile, îi veți face să fie, împreună cu voi, ușor de cucerit de valuri, chiar dacă ar fi foarte curajoși. Gândește-te ce zice Hristos despre iudei: „Cărturarii și fariseii au șezut pe scaunul lui Moise; deci, toate câte vi le zic să le faceți, faceți-le"[2168]! În zilele noastre putem spune: „Preoții au șezut" nu „pe scaunul lui Moise", ci: „Pe cel al lui Hristos". Căci au moștenit învățătura Lui. De aceea și Pavel zice: „În numele lui Hristos ne înfățișăm ca mijlocitori, ca și cum Dumnezeu v-ar îndemna prin noi"[2169].

Nu vezi că, în cazul guvernatorilor păgâni, toți li se apleacă și că, adesea, cei care sunt mai buni prin neam și prin felul de viață și prin inteligență [se supun] celor care-i judecă? Și totuși nu se gândesc la nimic din acestea, din cauza celui care le-a rânduit lor [un conducător], ci respectă decizia conducătorului, oricine ar fi cel care a primit conducerea. Ei bine, deși este o atât de mare frică atunci când un om rânduiește, totuși când Dumnezeu rânduiește, noi îl și disprețuim pe cel rânduit, îl și ocărâm, îl și nimicim prin mii și mii de mustrări și, chiar dacă suntem opriți a-i judeca pe frații noștri[2170], ne ascuțim limba împotriva preoților. Și cum ar

---

[2167] *Evrei* 13, 17.
[2168] *Matei* 23, 2-3.
[2169] *2 Corinteni* 5, 20.
[2170] *Cf. Matei* 7, 1-2.

fi acestea vrednice de apărare, când nu vedem bârna din ochiul nostru, dar ne preocupăm cu ură de paiul celuilalt[2171]? Nu știi că și mai cumplit îți faci tribunalul dacă judeci astfel?

Iar acestea le zic nu încuviințându-i pe cei care chivernisesc preoția cu nevrednicie, ci tocmai fiindu-mi foarte milă de ei și deplângându-i; dar nu afirm că pentru aceasta e drept ca ei să fie judecați de cei conduși, și mai ales de cei foarte simpli. Într-adevăr, chiar dacă viața lor ar fi foarte reproșabilă, tu, luând seama la tine însuți, nu vei fi vătămat de nimic în privința celor încredințate lor de Dumnezeu. Căci, dacă El a făcut ca o asină să dea glas[2172] și a dăruit binecuvântări duhovnicești printr-un ghicitor, lucrând prin gura necuvântătoare și prin limba necurată a lui Valaam de dragul iudeilor împotrivitori, cu mult mai mult pentru noi, cei binevoitori, chiar dacă preoții ar fi foarte netrebnici, va lucra toate ale Lui și Îl va trimite pe Duhul Sfânt. Fiindcă nici cel curat nu-L atrage prin curățenia-i proprie, ci harul este cel care lucrează totul. „Căci toate", zice, „sunt pentru voi, fie Pavel, fie Apollo, fie Chefa"[2173]. Într-adevăr, cele încredințate preotului pot fi dăruite doar de Dumnezeu; și, oricât de departe ar ajunge filosofia omenească, se va arăta inferioară harului aceluia.

Și vă zic acestea nu ca să iconomisiți viața voastră cu nepăsare, ci ca nu cumva, dacă unii întâistătători ai voștri ar fi nepăsători, voi, cei conduși, să vă grămădiți adesea cele rele. Și ce zic de preoți? Nici înger, nici arhanghel nu poate lucra ceva cu privire la cele date de Dumnezeu, ci Tatăl și Fiul și Sfântul Duh le iconomisesc pe toate; iar preotul [doar] își împrumută limba lui și oferă mâna lui. Și, într-adevăr, nici nu ar fi drept ca, pentru răutatea altuia, cei care vin la credință să fie vătămați, în ce privește simbolurile[2174] mântuirii noastre.

Așadar, știind toate acestea, să ne temem de Dumnezeu și, totodată, să-i avem în cinste pe preoții Lui, împărțindu-le toată onoarea; astfel încât, atât pentru propriile noastre izbânzi, cât și pentru slujirea față de ei, să dobândim multă răsplată de la Dumnezeu, cu harul și cu iubirea de oameni ale Domnului nostru Iisus Hristos, cu Care Tatălui, împreună și Sfântului Duh, fie slavă, stăpânire, cinste, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

2171 *Cf. Matei* 7, 3-4.

2172 *Cf. Numerii* 22, 28-30.

2173 *1 Corinteni* 3, 21-22.

2174 Cu referire la Tainele Bisericii, administrate de preoți, fie ei vrednici sau nevrednici.

Omilia 87

„Iar Toma, unul dintre cei doisprezece, cel numit Geamănul, nu era cu ei când a venit Iisus. Deci îi ziceau lui ceilalți ucenici: «L-am văzut pe Domnul». Iar el a spus: «Dacă nu voi vedea, nu voi crede»" ș.u. (*Ioan* 20, 24-25)

1. După cum faptul de-a crede simplu și la nimereală este [un semn] de ușurătate, la fel faptul de-a cerceta peste măsură și de-a iscodi este [semnul] unei înțelegeri foarte greoaie. De aceea și Toma este mustrat. Căci nu le-a dat crezare apostolilor, care au zis: „L-am văzut pe Domnul"[2175], nu atât necrezându-i pe ei, cât socotind că fapta era imposibilă, adică Învierea Lui din morți. Într-adevăr, n-a zis: „Nu vă cred", ci: „Dacă nu voi pune mâna mea, nu voi crede"[2176].

Deci cum, atunci când toți erau adunați, el singur lipsea? Probabil, din cauza împrăștierii care deja avusese loc, el încă nu se întorsese nici atunci. Tu însă, când îl vezi pe ucenicul cel neîncrezător, gândește-te la iubirea de oameni a Stăpânului, cum și pentru un singur suflet Se arată pe Sine având rănile și vine să-l mântuiască și pe cel unul, chiar dacă era mai greoi decât ceilalți. De aceea căuta dovada prin simțul cea mai grosier și nici cu ochii nu credea. Căci nu a zis: „Dacă nu văd", ci spune: „Dacă nu pipăi", ca nu cumva ceea ce se vedea să pară o nălucă.

Desigur, ucenicii care vesteau acestea erau atunci vrednici de crezare și El Însuși le făgăduise [că va învia], dar, cu toate acestea, de vreme ce el a căutat mai mult, Hristos nu l-a lipsit nici de acestea. Și pentru ce nu i Se arată numaidecât, ci după opt zile? Pentru ca, între timp, fiind el instruit de ucenici și auzind același lucru, să se aprindă spre o dorință mai mare și, totodată, să devină mai credincios în viitor.

[2175] *Ioan* 20, 25.

[2176] *Ioan* 20, 25.

„Dar de unde ştia şi că a fost împunsă coasta Lui?" Fiindcă a auzit de la ucenici. „Atunci cum a crezut acest lucru, dar pe celălalt[2177] nu l-a crezut?" Fiindcă celălalt era foarte neobişnuit şi minunat. Vezi-mi iubirea de adevăr a apostolilor, cum nu ascund scăderile, nici ale lor, nici ale celorlalţi, ci le consemnează cu multă sinceritate!

Iisus Se înfăţişează iarăşi şi nu aşteaptă să i se ceară de către el, nici să audă ceva de felul acesta, ci, fără ca el să-I zică ceva, El Însuşi, luând-o înainte, îi împlineşte dorinţa, arătând că, şi când [Toma] rostea acestea către ucenici, El era de faţă. Şi, într-adevăr, S-a folosit de aceleaşi cuvinte[2178], totuşi într-un fel foarte dojenitor şi instructiv pentru ce va urma. Căci, după ce-a zis: „Adu degetul tău şi vezi mâinile Mele şi pune mâna ta în coasta Mea", a adăugat: „Şi nu fi necredincios, ci credincios!"[2179] Vezi că îndoiala lui se datora necredinţei? Dar s-a întâmplat înainte de primirea Duhului; după acestea însă nu a mai fost [aşa], ci erau de-acum desăvârşiţi.

Însă nu doar prin aceasta l-a mustrat, ci şi prin cele următoare. Căci, după ce el a răsuflat uşurat, fiind pe deplin încredinţat, şi a strigat: „Domnul meu şi Dumnezeul meu"[2180], El zice: „Pentru că M-ai văzut, ai crezut; fericiţi cei care n-au văzut şi au crezut"[2181]. Fiindcă acest lucru ţine de credinţă: faptul de a accepta cele nevăzute. Căci „credinţa este substanţa lucrurilor nădăjduite, dovedirea celor nevăzute"[2182]. Iar aici nu-i fericeşte doar pe ucenici, ci şi pe cei de după ei care vor crede.

„Totuşi", zice, „ucenicii au văzut şi au crezut". Dar ei n-au căutat nimic de felul acesta, ci au acceptat numaidecât relatarea despre Înviere pe temeiul mahramelor şi, înainte să vadă trupul Lui, au vădit toată credinţa. Aşadar, când cineva din zilele noastre zice: „Aş fi vrut să fiu în vremurile acelea şi să Îl văd pe Hristos lucrând minunile", să se gândească la [spusa]: „Fericiţi cei care n-au văzut şi au crezut".

Dar se cuvine să fii nedumerit cum un trup nestricăcios arăta semnele cuielor şi era cu putinţă de atins de o mână muritoare.

2177 Anume Învierea.
2178 Aceleaşi cuvinte folosite de Toma: „deget", „mână", „coastă".
2179 *Ioan* 20, 27.
2180 *Ioan* 20, 28.
2181 *Ioan* 20, 29.
2182 *Evrei* 11, 1.

Totuşi nu te tulbura, căci ceea ce se întâmpla se datora pogorământului. Într-adevăr, ceea ce era atât de subţire şi de uşor încât să intre prin uşile încuiate era lipsit de orice grosime; dar, ca Învierea să fie crezută, le arată acest lucru[2183], tocmai ca ei să afle că El Însuşi era Cel răstignit şi că n-a înviat altcineva în locul Lui. Pentru aceasta El a înviat având semnele Răstignirii şi pentru aceasta mănâncă. De pildă, peste tot apostolii făceau din aceasta un semn al Învierii, zicând: „Noi, care am mâncat şi am băut cu El"[2184]. Aşadar, precum când Îl vedem mergând pe valuri, înainte de Răstignire, nu afirmăm că trupul acela avea o fire diferită, ci pe-a noastră, la fel, când Îl vedem după Înviere având semnele, nu vom spune că El era stricăcios de-acum. Fiindcă El arăta acestea de dragul ucenicului.

„Iar Iisus a făcut semne multe şi diferite."[2185] Într-adevăr, de vreme ce evanghelistul a menţionat mai puţine decât ceilalţi, afirmă că nici toţi ceilalţi nu le-au spus pe toate, ci câte erau de ajuns să-i tragă pe ascultători la credinţă. Fiindcă zice: „Dacă s-ar scrie toate, cred că nici lumea [întreagă] nu ar cuprinde cărţile"[2186].

2. De aici e limpede că nu pentru iubirea de slavă au menţionat cele pe care le-au scris, ci doar pentru folos[ul cititorilor]. Fiindcă cei care au omis cele mai multe [dintre minunile Lui] cum ar fi scris acestea pentru iubirea de slavă? Aşadar, pentru ce nu le-au relatat pe toate? Mai ales din pricina mulţimii lor; apoi, se gândeau şi la acel lucru, anume că cel care nu va da crezare celor zise nu va lua seama nici la cele mai multe; dar cel care va primi acestea nu va avea nevoie de nimic altceva ca temei al credinţei.

Iar aici îmi pare că deocamdată vorbeşte despre semnele de după Înviere. De aceea zice: „Înaintea ucenicilor Săi"[2187]. Căci, precum înainte de Înviere trebuia să aibă loc multe [minuni], ca ei să creadă că este Fiul lui Dumnezeu, la fel [trebuia] şi după Înviere, ca ei să accepte că El a înviat. Pentru aceasta a şi adăugat: „Înaintea ucenicilor Săi", întrucât El a petrecut doar cu ei după Înviere. De aceea şi zicea: „Lumea nu Mă va mai vedea"[2188].

[2183] Anume trupul Său, însemnat cu urmele Răstignirii.
[2184] *Faptele* 10, 41.
[2185] *Ioan* 20, 30.
[2186] *Ioan* 21, 25.
[2187] *Ioan* 20, 30.
[2188] *Ioan* 14, 19.

Apoi, ca să afli că doar de dragul ucenicilor se petreceau cele care se petreceau, a adăugat: „Şi, crezând, să aveţi viaţă veşnică în numele Lui"[2189], vorbind îndeobşte către firea [omenească] şi arătând că el[2190] oferă cele mai mari daruri[2191] nu Lui, Căruia I se dă crezare, ci nouă înşine. „În numele Lui", adică: „Prin El", căci El este Viaţa[2192].

„După acestea, S-a arătat pe Sine ucenicilor la Marea Tiberiadei."[2193] Vezi că nu rămâne cu ei neîncetat, nici la fel ca mai înainte? De pildă, S-a arătat seara şi a dispărut[2194]; apoi, după opt zile, iarăşi [S-a arătat] o dată, şi din nou a dispărut; apoi, după acestea, [S-a arătat] la mare, şi din nou, în mod foarte înfricoşător. Dar ce înseamnă: „S-a arătat"? Din aceasta e limpede că El nu era văzut decât dacă făcea un pogorământ, dat fiind că trupul Lui era de-acum nestricăcios şi neprihănit. Şi pentru ce a pomenit locul? Ca să arate că El a înlăturat de la ei o parte mai mare din frică, încât ei de-acum să fie gata să iasă din casă şi, totodată, să umble pretutindeni. Într-adevăr, nu mai stăteau închişi în casă, ci mergeau în Galileea, evitând pericolul din partea iudeilor.

Aşadar, Simon vine să pescuiască. Căci, de vreme ce nici El nu petrecea neîncetat cu ei, nici Duhul nu era dat, nici nu li se încredinţase chiar atunci [vreo misiune], neavând ce face, se întorceau la meşteşugul lor. „Şi erau împreună Simon şi Toma şi Natanael", cel chemat de Filip, „şi fiii lui Zevedeu şi alţi doi"[2195]. Neavând deci nimic de făcut, mergeau să pescuiască, dar chiar şi acest lucru îl făceau noaptea, pentru că erau foarte temători. Aceasta şi Luca o spune[2196], dar nu este aceeaşi [întâmplare], ci o alta. Iar ceilalţi ucenici îl urmau, pentru că de-acum erau legaţi unii de alţii şi, totodată, îşi doreau să vadă pescuirea şi să îşi rânduiască bine răgazul.

Deci, pe când se osteneau şi trudeau, Iisus li Se înfăţişează, dar nu Se arată pe Sine îndată, tocmai ca să ajungă la convorbire[2197].

[2189] *Cf. Ioan* 20, 31.
[2190] Evanghelistul.
[2191] Anume consemnarea în scris a Evangheliei.
[2192] *Cf. Ioan* 14, 6.
[2193] *Ioan* 21, 1.
[2194] Lit. „a zburat" (ἀποπέτομαι).
[2195] *Ioan* 21, 2.
[2196] *Cf. Luca* 5, 5.
[2197] Iisus Se afla pe ţărm, ucenicii erau în barcă pe lacul Tiberiadei; dialogul se purta de la distanţă.

Aşadar, le zice: „Nu cumva aveţi ceva de mâncare?”[2198] Deocamdată le vorbeşte în chip mai omenesc, ca şi cum avea să cumpere ceva de la ei. Şi, când au dat semn[2199] că nu au, El le-a poruncit să arunce [mrejele] de-a dreapta; şi, aruncând, au dobândit vânat.

Iar când L-au recunoscut, ucenicii Petru şi Ioan vădesc din nou caracteristicile propriilor lor temperamente. Căci unul era mai înflăcărat, iar celălalt era mai înalt; şi unul era mai impetuos, iar celălalt era mai limpede-văzător. Pentru aceasta Ioan L-a recunoscut cel dintâi pe Iisus, dar Petru a venit cel dintâi la El.

Şi, într-adevăr, nu erau obişnuite semnele care se întâmplaseră. Dar care erau cele întâmplate? Întâi, faptul că au prins mulţi peşti; apoi, faptul că mreaja nu s-a rupt; apoi, faptul că, înainte să sosească [la ţărm], au găsit cărbuni şi peşte pus deasupra şi pâine[2200]. Căci El nu mai crea dintr-o materie deja existentă, precum făcea, printr-o oarecare iconomie, înainte de Răstignire[2201].

Prin urmare, Petru, când L-a recunoscut, a aruncat toate, şi peştii, şi mrejele, şi s-a încins [cu haina][2202]. Vezi şi respectul şi dragostea lui? Deşi era departe ca la două sute de coţi[2203], totuşi nici aşa nu a răbdat să vină la El cu barca, ci a ajuns înot. Ce [spune] atunci Hristos? „«Veniţi»”, zice, „«să prânziţi». Şi nimeni nu îndrăznea să-L întrebe”[2204]. Căci nu mai aveau aceeaşi îndrăzneală, nici nu erau la fel de încrezători, nici nu se apropiau de El prin convorbire, ci, în tăcere şi cu multă frică şi sfială, şedeau luând aminte la El.

„Întrucât ştiau că este Domnul.”[2205] Şi pentru aceasta nu-L întrebau: „Cine eşti?”; deşi, văzând chipul Lui mai diferit şi plin de multă spaimă[2206], erau foarte uluiţi şi doreau să întrebe ceva despre acesta[2207], totuşi din teamă şi pentru faptul că ştiau că nu este altcineva, ci El Însuşi, se abţineau să întrebe şi doar mâncau din cele pe

---

[2198] *Ioan* 21, 5.
[2199] Lit. „au dat capul pe spate” în semn de negare (ἀνανεύω).
[2200] *Cf. Ioan* 21, 9.
[2201] *Cf. Omilia* 42, 2: „S-a folosit de creaţia însăşi ca bază pentru minunile Sale, ca să nu se creadă că este străină creaţia de înţelepciunea Lui, aşa cum spuneau acei defăimători care suferă de boala lui Marcion”.
[2202] *Cf. Ioan* 21, 7.
[2203] *Cf. Ioan* 21, 8; două sute de coţi echivalau cu cca. 130 m. „Cotul” (πῆχυς, lat. *cobitus*), veche unitate de măsură pentru lungimi, reprezenta distanţa de la cot până la vârful palmei, cca 0,6 m.
[2204] *Ioan* 21, 12.
[2205] *Ioan* 21, 12.
[2206] Spaimă pentru ucenici, desigur.
[2207] Despre chipul Său diferit.

care le crease cu o mai multă autoritate. Iar aici nu mai înalță privirea la cer, nici nu face acele lucruri omenești, arătând că și acelea s-au întâmplat de dragul pogorământului.

Iar [ca să arate] că El nu petrecea cu ei nici neîncetat, nici în același fel, [evanghelistul] zice: „Aceasta este a treia oară când li S-a arătat lor, după ce S-a sculat din morți"[2208]. Și poruncește să aducă din pești, ca să arate că ceea ce se vedea nu era o nălucire. Totuși aici nu zice că a mâncat cu ei; Luca însă, în altă parte, zice despre El: „Mânca la aceeași masă cu ei"[2209]. Dar modul cum [El mânca] nu este al nostru a zice; căci acestea se întâmplau într-un fel mai ieșit din comun, nu ca și când firea Lui avea de-acum nevoie de mâncăruri, ci datorită pogorământului, pentru a dovedi că Învierea a avut loc.

3. Poate că, auzind acestea, v-ați înflăcărat și i-ați fericit pe cei care erau atunci în compania Lui, precum și pe cei care vor fi cu El în ziua învierii de obște. Să facem, dar, totul ca să vedem fața aceea minunată! Fiindcă, dacă acum, ascultând, ne aprindem atât de mult și ne dorim să fi trăit în acele zile în care El petrecea pe pământ, și să fi auzit glasul Lui, și să fi văzut fața Lui, și să ne fi apropiat de El, și să-L fi atins, și să-I fi slujit, gândește-te ce lucru măreț este să-L vezi nemaitrăind într-un trup muritor, nici făcând cele omenești, ci fiind păzit de îngeri, și noi înșine petrecând în neprihănire și privind spre El și bucurându-ne de o altă fericire, care biruiește orice cuvânt!

De aceea, vă implor, să facem totul ca să nu cădem dintr-o slavă atât de mare. Căci nimic nu e greu, dacă vrem, nimic nu este împovărător, dacă luăm aminte. „Dacă rămânem în El, vom și împărăți împreună cu El."[2210] Ce înseamnă deci „[dacă] rămânem"? Dacă răbdăm necazurile, dacă [răbdăm] prigoanele, dacă mergem pe calea cea strâmtă[2211]. Într-adevăr, [calea] cea strâmtă este prin fire ostenitoare, dar prin voința noastră devine ușoară, prin nădejdea în cele viitoare. „Căci necazul nostru de acum, ușor și trecător, ne aduce nouă, mai presus de orice măsură, slavă veșnică covârșitoare, neprivind noi la cele care se văd, ci la cele care nu se văd."[2212]

[2208] *Ioan* 21, 14.
[2209] *Faptele* 1, 4; *cf. Luca* 24, 43.
[2210] 2 *Timotei* 2, 12.
[2211] *Cf. Matei* 7, 13-14.
[2212] 2 *Corinteni* 4, 17-18.

Să ne mutăm, dar, ochii noștri la cer și mereu pe acelea să ni le închipuim și să le privim! Fiindcă, dacă vom petrece neîncetat cu acelea, nu vom fi înduplecați către cele plăcute de aici, nici nu vom purta cu greutate cele mâhnitoare, ci le vom lua în râs și pe acestea, și pe cele asemenea lor, și nimic nu va putea nici să ne robească, nici să ne stârnească, dacă ne vom întinde dorința doar într-acolo, dacă vom privi spre dragostea aceea.

Și ce zic că nu ne vom necăji pentru necazurile prezente? Fiindcă de-acum nici nu vom părea că le vedem. Căci de felul acesta este iubirea. De pildă, pe cei care nu sunt prezenți cu noi, ci au plecat, dar sunt iubiți de noi, ni-i închipuim în fiecare zi. Căci mare este tirania iubirii; ne îndepărtează sufletul nostru de toate și îl leagă de cel iubit. Dacă astfel Îl vom iubi pe Hristos, toate de-aici ni se vor părea umbră și aparență și vis. Vom zice și noi: „Cine ne va despărți pe noi de iubirea lui Hristos? Necazul sau strâmtorarea?"[2213] N-a zis: „Banii sau bogăția sau frumusețea?" (căci acestea sunt foarte neînsemnate și de tot râsul), ci le-a menționat pe cele care par a fi grele, înfometările, prigoanele, morțile. Apoi, el[2214] le-a disprețuit[2215] și pe acestea ca și când ele n-ar fi nimic; noi însă, de dragul banilor, ne despărțim de Viața[2216] noastră și ne separăm de Lumină[2217]. Iar Pavel nu preferă „nici moartea, nici viața, nici cele prezente, nici cele viitoare, nici vreo altă făptură"[2218] în locul iubirii pentru El; noi însă, dacă vedem puțin aur, ne aprindem și călcăm peste legile Lui.

Iar dacă acestea sunt de nesuferit când sunt zise, acelea cu mult mai mult nu [ar trebui] făcute. Într-adevăr, cumplit lucru este acesta, că, atunci când le auzim, ne îngrozim, dar, când le facem, nu ne îngrozim, ci ne jurăm cu ușurință, jurăm strâmb, răpim, cerem dobânzi, neglijăm cumpătarea, am renunțat la rugăciunea foarte riguroasă, încălcăm cele mai multe dintre porunci și, de dragul banilor, nu dăm nicio atenție mădularelor noastre.

Într-adevăr, cel care iubește banii îl va pune pe aproapele său în mii și mii de nenorociri, și pe sine împreună cu el. Căci se va mânia pe el cu ușurință, îl va ocărî, îl va numi „nebun", se va jura,

---

[2213] *Romani* 8, 35.
[2214] Apostolul Pavel.
[2215] Lit. „le-a scuipat" (διαπτυω).
[2216] *Cf. Ioan* 14, 6.
[2217] *Cf. Ioan* 8, 12.
[2218] *Cf. Romani* 8, 38.

va jura strâmb și nici măsurile Legii vechi nu le va păzi; fiindcă cel care iubește aurul nu-l va iubi pe aproapele său. Totuși tocmai nouă ni se poruncește ca, pentru Împărăția Lui, să ne iubim până și vrăjmașii. În fapt, dacă noi, împlinind poruncile vechi, nu vom putea intra în Împărăția cerurilor dacă nu va prisosi dreptatea noastră mai mult decât a acelora[2219], ce apărare ne vom pregăti dacă le încălcăm chiar și pe acelea? Cel care iubește banii nu doar că nu-i va iubi pe vrăjmași, ci îi va trata și pe prieteni ca pe niște vrăjmași.

4. Și ce zic de prieteni? Căci iubitorii de bani deseori au ignorat firea însăși. Unul ca acesta nu știe de rudenie, nu-și amintește de moravurile comune, nu respectă vârsta, nu are vreun prieten, ci are o dispoziție dușmănoasă față de toți, dar, înaintea tuturor celorlalți, față de sine însuși; nu doar prin faptul că-și pierde propriu-i suflet, ci și prin faptul că se istovește cu mii și mii de griji și osteneli și întristări. Fiindcă va răbda și călătorii lungi, și dușmănii, și primejdii, și uneltiri, și orice altceva, doar ca să aibă la sine rădăcina răutăților și să numere mult aur.

Așadar, ce-ar putea fi mai cumplit decât această boală? Într-adevăr, este lipsită și de desfătare, și de orice plăcere – pentru care oamenii păcătuiesc multe –, și de slavă, și de cinste. Căci iubitorul de bani suspectează mii și mii de lucruri și are mulți acuzatori și invidioși și bârfitori și uneltitori. De bună seamă, cei nedreptățiți de el îl urăsc pentru răutatea pățită; cei care n-au pățit-o, temându-se să n-o pățească și împărtășind suferința celor pățiți, arată același război; iar cei mai însemnați și mai puternici, fiind ofensați și indignați pentru [cauza] celor mai nenorociți, încă și invidiindu-l, îi sunt de asemenea vrăjmași și îi poartă ură. Și ce zic de oameni? Într-adevăr, când cineva Îl are pe Dumnezeu războindu-Se cu el, ce nădejde va avea de-acum? Ce fel de mângâiere? Ce înviorare?

Cel care iubește banii nu va putea vreodată să se folosească de ei, ci le va fi un rob și un paznic, nu un stăpân. Căci, întotdeauna râvnind să îi înmulțească, niciodată nu va vrea să-i cheltuie, ci se va zgârci[2220] și va fi într-o stare de sărăcie mai mare decât a tuturor săracilor, întrucât nicăieri nu-și va opri pofta. Totuși banii sunt nu ca să-i păzim, ci ca să-i folosim; iar dacă ar urma să-i îngropăm pentru alții, ce-ar putea fi mai jalnic decât noi, care alergăm de

[2219] Anume a celor care respectă Legea veche; *cf. Matei* 5, 20.

[2220] [illegible] „[illegible] [illegible]" (*[illegible]* ἑαυτόν).

colo-colo râvnind să le strângem pe toate, pentru a le închide înăuntru și a le tăia de la folosința comună?

Este și o altă boală nu mai prejos decât aceasta. Căci unii își îngroapă [banii] în pământ, dar alții în pântece și în plăcere și în beție, împreună cu nedreptatea adăugându-și sieși și pedeapsa pentru desfrăbălare. Și unii, pe cheltuiala lor, îi slujesc pe paraziți și pe lingușitori, alții zarurile și pe desfrânate, iar alții altele de felul acesta, croindu-și pentru sine căi care duc în gheenă, lăsând [calea] dreaptă și legiuită, care duce la cer.

Totuși ea[2221] are nu doar câștig [mai mare], ci și plăcere mai mare decât a celor menționate. Căci cel care dă desfrânatelor este de tot râsul și rușinos și va avea mulți dușmani și o plăcere scurtă; dar mai degrabă nici scurtă, fiindcă oricâte le-ar oferi curtezanelor, ele nu-i vor aduce nicio mulțumire. Căci „casa străină este un butoi străpuns"[2222].

Și, pe lângă acestea, genul acela [de femeie] este obraznic, iar Solomon a comparat iubirea ei cu iadul[2223]. Și numai atunci se oprește, când îl vede pe ibovnic dezbrăcat de toate; mai degrabă nici atunci nu se oprește, ci mai mult se înfrumusețează și calcă peste cel care zace și stârnește mult râs împotriva lui și îi pricinuiește atât de multe răutăți, câte nici cu cuvântul nu se poate povesti.

Nu de felul acesta este plăcerea celor care se mântuiesc; căci nimeni nu are aici vreun rival în dragoste, ci toți se bucură și se veselesc, atât cei care pătesc binele, cât și cei care-i văd. Nici mânia, nici întristarea, nici rușinea, nici ocara nu iau cu asalt sufletul unuia ca acesta, ci, pe de-o parte, multă este bucuria conștiinței lui, iar pe de alta, multă este nădejdea în cele viitoare; strălucitoare îi este slava și multă îi este faima, dar mai multă îi este favoarea înaintea lui Dumnezeu, precum și siguranța din partea Lui; iar colț de stâncă nu-i niciunul, nici bănuială, ci țărm fără valuri și [mare] liniștită.

Toate acestea, dar, cugetându-le și comparând între plăcere și plăcere, să o alegem pe cea mai bună, ca să dobândim și bunătățile cele viitoare, cu harul și cu iubirea de oameni ale Domnului nostru Iisus Hristos, Căruia fie slava și stăpânirea în vecii vecilor. Amin.

[2221] Calea dreaptă și legiuită.

[2222] *Pildele* 23, 27 (după *Septuaginta*). Expresia e atestată și în literatura greacă, cu referire la „butoiul Danaidelor", condamnate în Infern să umple un vas găurit.

[2223] *Cf. Pildele* 30, 16.

Omilia 88

„Deci, după ce au prânzit, Iisus îi zice lui Simon-Petru: «Simone, fiul lui Iona, Mă iubești tu mai mult decât aceștia»? El Îi spune: «Da, Doamne, Tu știi că Te iubesc».” (*Ioan* 21, 15)

1. Într-adevăr, sunt și alte multe lucruri care pot să ne dea îndrăznire înaintea lui Dumnezeu și să ne arate strălucitori și bineplăcuți; dar ceea ce, mai presus de toate, ne oferă bunăvoința de sus este grija față de apropiații noștri; aceasta deci și Hristos o cere de la Petru. Căci, după ce au sfârșit cele ale mâncatului, „Iisus îi zice lui Simon-Petru: «Simone, fiul lui Iona, Mă iubești tu mai mult decât aceștia»? El Îi spune: «Da, Doamne, Tu știi că Te iubesc». Îi zice: «Paște oile Mele»”[2224].

Și de ce, trecând de ceilalți, vorbește cu el despre acestea? Era alesul dintre apostoli și gura ucenicilor și corifeul cetei; pentru aceasta și Pavel a mers atunci ca să cerceteze de la el[2225], mai degrabă decât de la ceilalți. Totodată, ca să-i arate că trebuie de-acum să prindă curaj, de vreme ce lepădarea lui trecuse, îi încredințează conducerea fraților. Și nu aduce înainte lepădarea lui, nici nu-l mustră pentru ce se petrecuse, ci îi zice: „Dacă Mă iubești, stai în fruntea fraților și arată-ți acum iubirea fierbinte pe care totdeauna ai vădit-o și de care te-ai bucurat, iar sufletul, pe care ziceai că-l vei pune pentru Mine, dă-l pentru oile Mele!”

Așadar, când a fost întrebat prima și a doua oară, L-a chemat pe El ca martor care știe tainele inimii lui; apoi, când a fost întrebat și a treia oară, [Petru] s-a tulburat, pentru că s-a temut [să nu se repete] ceea ce se petrecuse anterior[2226] (căci și atunci el susținuse cu tărie [devotamentul său], dar mai apoi a fost biruit); de aceea

[2224] *Ioan* 21, 15.

[2225] *Cf. Faptele* 15, 2, 7.

[2226] Când a afirmat foarte încrezător că își va da viața pentru Hristos (*cf. Ioan* 13, 37), dar [illegible] (*cf. Matei* 26, [illegible]).

iarăşi caută scăpare la El. Fiindcă zice: „Tu ştii toate"[2227], adică cele prezente şi cele viitoare. Vezi cum a devenit mai bun şi mai înţelept, nemaifiind de-acum arogant şi contrazicător? Căci pentru aceasta s-a tulburat: „Nu cumva eu să cred că-L iubesc, dar fără să-L iubesc; ca şi mai înainte, când credeam multe şi eram arogant, dar mai apoi am fost biruit".

Iar El îl întreabă a treia oară şi îi porunceşte a treia oară aceleaşi lucruri, ca să arate cât de mult cinsteşte conducerea propriilor Sale oi şi că mai ales acesta este semnul iubirii pentru El. Şi, vorbindu-i despre iubirea pentru El, îi vesteşte de mai înainte şi mucenicia pe care avea să o rabde, vădindu-i că nu fiindcă nu-l credea zicea El cele pe care le zicea[2228], ci fiindcă îl credea chiar foarte mult; şi, dorind să-i arate semnul iubirii sale pentru El şi să ne înveţe pe noi în ce fel trebuie mai cu seamă să-L iubim, de aceea zice: „Când erai mai tânăr, te încingeai singur şi umblai unde voiai; dar, când vei îmbătrâni, alţii te vor încinge şi te vor duce unde nu voieşti"[2229]. Şi, desigur, el dorea aceasta şi o râvnea, motiv pentru care El i-a şi arătat-o limpede. Căci, de vreme ce peste tot zicea: „Sufletul meu îl voi pune pentru Tine"[2230] şi: „Şi de-ar fi să mor împreună cu Tine, nu mă voi lepăda de Tine"[2231], i-a acordat ceea ce-şi dorea.

Aşadar, ce înseamnă: „Unde nu voieşti"? Se referă la simţământul firesc şi la necesitatea trupească şi la faptul că sufletul nu se smulge din trup de bunăvoie. Încât, chiar dacă cele ale voinţei ar fi tari, totuşi, chiar şi aşa, firea este pusă la încercare. Căci nimeni nu îşi depune trupul fără să sufere, iar aceasta se datorează lui Dumnezeu – ceea ce am spus şi mai înainte[2232] –, Care a iconomisit spre folosul nostru ca morţile violente să nu fie multe. Chiar dacă – deşi aşa stau lucrurile – diavolul a putut să lucreze aceasta şi i-a condus pe zeci de mii în prăpăstii şi adâncuri, totuşi, dacă sufletul nu ar fi avut o atât de mare dorinţă după trup, mulţi, din pricina unei tristeţi întâmplătoare, numaidecât s-ar fi repezit la aceasta[2233]. Aşadar, [spusa]: „Unde nu voieşti" arată simţământul firesc.

[2227] *Ioan* 21, 17.
[2228] Cu referire la întreita întrebare: „Mă iubeşti?"
[2229] *Ioan* 21, 18.
[2230] *Ioan* 13, 37.
[2231] *Matei* 26, 35.
[2232] *Cf. Omilia* 85, 2.
[2233] Anume la sinucidere.

Dar cum, după ce-a zis: „Când erai mai tânăr", iarăși spune: „Când vei îmbătrâni"? De bună seamă, aceasta arată că atunci nu era tânăr – și, într-adevăr, nu era –, dar nici bătrân, ci bărbat împlinit. Atunci, pentru ce i-a amintit de viața lui de mai înainte? Ca să-i arate că unele ca acestea[2234] I se datorează Lui. Căci în cele ale vieții firești cel tânăr e folositor, iar cel bătrân e nefolositor; „dar în Mine", zice, „nu este așa, ci, când va sosi bătrânețea, atunci bravura ta va fi mai strălucitoare, atunci vitejia ta va fi mai vădită, nefiind deloc împiedicată de vârstă".

Iar acestea le zicea nu ca să-l înspăimânte, ci ca să-l îmboldească; căci știa iubirea lui și faptul că demult își dorea cu tărie binele acesta; totodată, îi arată și felul morții. Căci, de vreme ce Petru voia mereu să fie în primejdii pentru El, îi zice: „Ai încredere! Căci atât de mult îți voi îndeplini dorința, încât cele pe care nu le-ai pătimit când erai tânăr, pe acestea trebuie să le pătimești când vei fi bătrân".

Apoi, evanghelistul, ca să înalțe ascultătorul, a adăugat: „Iar acestea le zicea, însemnând cu ce fel de moarte Îl va preaslăvi pe Dumnezeu"[2235]. Căci n-a zis: „Va muri", ci: „Îl va preaslăvi pe Dumnezeu", ca să afli că pătimirea pentru Hristos este slavă și cinstire pentru cel care pătimește. „Și, după ce i-a zis acestea, îi spune: «Urmează-Mă!»"[2236] Aici, din nou, [evanghelistul] lasă de înțeles grija lui [Petru pentru Domnul] și iubirea lui pentru El[2237]. Iar dacă cineva ar zice: „Atunci cum se face că Iacov a primit tronul Ierusalimului?", i-aș răspunde acel lucru, că Petru a fost rânduit învățător nu al unui tron, ci al întregii lumi. Așadar, „Petru, întorcându-se, îl vede venind în urmă-i pe ucenicul pe care-l iubea Iisus, cel care la Cină se și rezemase de pieptul Său, și-I zice: «Doamne, dar cu el ce va fi?»"[2238]

2. Pentru ce ne-a amintit de aplecarea aceea? Nu degeaba, nici la întâmplare, ci ca să ne arate câtă îndrăzneală a dobândit Petru după lepădare. Căci cel care atunci nu îndrăznea nici să întrebe[2239],

---

[2234] Faptele de credință și, mai ales, martiriul, pe care Petru le va dovedi nu la tinerețe, potrivit legilor firești, ci la bătrânețe, vădind puterea lui Hristos lucrătoare în el.

[2235] *Ioan* 21, 19.

[2236] *Ioan* 21, 19.

[2237] Pasajul se poate traduce și invers: „grija lui [Hristos pentru Petru] și iubirea Lui pentru el".

[2238] *Ioan* 21, 20-21.

[2239] [illegible]

ci îi încredința altuia acestea, lui i s-a dat în grijă tocmai conducerea fraților. Și nu doar că nu-i încredințează altuia cele care țineau de el, ci de-acum chiar el, în numele altuia, pune o întrebare Învățătorului; și Ioan tace, iar acela vorbește. Iar el[2240] își arată și aici iubirea pe care o avea pentru acesta[2241]; căci Petru îl iubea foarte mult pe Ioan. Iar acest lucru e limpede și din cele ulterioare; legătura dintre ei e vădită atât în toată Evanghelia, cât și în *Fapte*.

Așadar, fiindcă El i-a spus de mai înainte lucruri mărețe și i-a încredințat întreaga lume și i-a prevestit mucenicia și a confirmat iubirea lui mai multă decât a celorlalți, vrând el să-l facă și pe acesta[2242] părtaș, zice: „«Dar cu el ce va fi?» Nu va veni pe aceeași cale cu noi?" Și, precum atunci el însuși neputând să întrebe, îl pune înainte pe acesta, tot astfel și acum, dându-i răsplata și socotind că [Ioan] voia să întrebe cele despre sine, dar că nu îndrăznea, el însuși a luat asupra lui întrebarea.

Ce [zice] atunci Hristos? „Dacă vreau ca acesta să rămână până voi veni, ce te privește?"[2243] Întrucât Petru spunea [acestea] pentru că îi purta foarte multă grijă și nu voia să fie despărțit de Ioan, Hristos, arătând că, oricât l-ar iubi, nu ar putea depăși iubirea Lui, zice: „Dacă vreau ca acesta să rămână, ce te privește?" Prin acestea ne învață să nu ne tulburăm, nici să iscodim ceva dincolo de cele care sunt bineplăcute Lui. Fiindcă, de vreme ce Petru era mereu înflăcărat și se grăbea spre întrebări ca acestea, El, ca să-i taie din nou înflăcărarea și să-l învețe să nu iscodească mai mult, îi spune acest lucru.

„Așadar, a ieșit cuvântul acesta între frați", adică între ucenici, „că acela nu va muri; dar Iisus nu a spus: «Nu va muri», ci: «Dacă vreau ca acesta să rămână până voi veni, ce te privește?»"[2244] Într-adevăr, El zice: „Ca să nu socotești că Eu le rânduiesc pe cele ale voastre într-un singur fel". Iar aceasta o făcea din cauza iubirii inoportune a unora față de ceilalți. Căci, de vreme ce urmau să primească administrarea întregii lumi, nu mai trebuiau de-acum să stea legați unii de alții; căci, negreșit, aceasta ar fi fost o mare pagubă pentru lume. De aceea îi zice: „Ți s-a încredințat o lucrare,

[2240] Petru.
[2241] Ioan.
[2242] Pe Ioan.
[2243] *Ioan* 21, 22.
[2244] *Ioan* 21, 23.

ia seama la ea și împlinește-o și ostenește-te și te luptă! Într-adevăr, ce este, dacă vreau ca acesta să rămână aici? Tu ia seama la cele ale tale și le îngrijește!" Dar și aici tu gândește-mi-te la lipsa de îngâmfare a evanghelistului. Căci, menționând părerea ucenicilor, o îndreptează, întrucât n-au priceput ce-a zis. Căci spune: „Iisus n-a zis: «Nu va muri», ci: «Dacă vreau ca acesta să rămână»".

„Acesta este ucenicul care mărturisește despre acestea și care a scris acestea, și știm că mărturia lui e adevărată."[2245] De ce, când nimeni dintre ceilalți nu face acest lucru, el singur spune acestea și face pentru a doua oară această mărturisire despre sine? Oare nu pare că-i supără pe ascultători? Care e deci cauza? Se spune că el a asumat cel din urmă [sarcina] scrierii, după ce Dumnezeu l-a mișcat și l-a trezit spre aceasta; de aceea el arată neîncetat dragostea lui, ca să lase de înțeles cauza pentru care s-a apucat să scrie. Pentru aceasta o și pomenește neîncetat, ca să facă vrednică de crezare relatarea lui și ca să arate că, mișcat fiind de-aici, a venit la această [lucrare].

„Și știu", zice, „că sunt adevărate cele pe care le zice; iar dacă cei mulți nu cred, e cu putință să creadă din aceasta". „Din ce?" Din ceea ce-a spus în continuare; căci zice: „«Dar sunt și alte multe lucruri pe care le-a făcut Iisus și care, dacă s-ar fi scris cu de-amănuntul, cred că lumea aceasta n-ar cuprinde cărțile ce s-ar fi scris»[2246]. Din aceasta e limpede că nu aș fi scris pe placul cuiva. Căci, deși [minunile Lui] erau atât de mari, eu, care nu am relatat atâtea câte [au relatat] ceilalți, ci le-am omis pe cele mai multe dintre ele, ba am dat pe față uneltirile iudeilor, lapidările, ura, ocările, batjocurile și am arătat cum Îl numeau demonizat și înșelător, e foarte clar că nu aș fi scris pe placul cuiva".

Într-adevăr, trebuia ca cel care scria pe placul cuiva să procedeze contrar, anume să le ascundă pe cele de ocară și să le pună înainte pe cele strălucitoare. Așadar, de vreme ce a scris cele pe care le-a scris din multă încredințare, nu evită să aducă la mijloc mărturia lui însuși, chemând pe fiecare în parte să cerceteze și să verifice cele întâmplate. Căci, de obicei, când credem că spunem ceva foarte adevărat, nu refuzăm niciodată [să dăm] mărturia noastră. Iar dacă noi facem aceasta, cu mult mai mult cel care scrie prin

---

[2245] *Ioan* 21, 24.

Duhul; lucru pe care și ceilalți apostoli, propovăduind, îl afirmau: „Noi suntem martori", zice, „ai celor pe care le spunem și Duhul Sfânt, pe Care L-a dat celor care Îl ascultă"[2247].

Iar el[2248] a fost de față chiar la toate și nu L-a părăsit nici când era răstignit și i-a fost încredințată mama Lui; acestea toate erau semne ale iubirii sale pentru El și ale faptului că le știa pe toate cu exactitate. Și, dacă a afirmat că au avut loc minuni atât de mari, să nu te miri, ci gândește-te la puterea de nespus a Făcătorului, primește cu credință ceea ce s-a spus! Într-adevăr, precum nouă ne este ușor să rostim, tot astfel Aceluia cu mult mai lesne Îi era să facă cele pe care le voia. Căci era de ajuns numai ca El să voiască și toate urmau.

3. Așadar, să luăm aminte cu stăruință la cele spuse și să nu încetăm să le adâncim și să le cercetăm; căci din studierea lor neîncetată avem mai mult [câștig]. Astfel vom putea să ne curățim viața noastră, astfel vom putea să retezăm spinii. Fiindcă păcatul și grija lumească sunt un lucru atât de neroditor și de dureros! Și, precum spinul, din orice parte ar fi ținut, îl înțeapă pe cel care-l ține, tot astfel și cele lumești, din orice parte le-ai ține, îl necăjesc pe cel care se apleacă asupra lor și le întreține.

Dar cele duhovnicești nu sunt de felul acesta, ci se aseamănă cu un mărgăritar; din orice parte l-ai întoarce, desfată ochii. Dau un exemplu: un om a făcut o milostenie; e hrănit nu doar cu nădejdea a ceea ce va fi, ci se bucură și de bunătățile de aici, pretutindeni fiind încrezător și făcându-le pe toate cu multă îndrăzneală. A biruit pofta vicleană; chiar înainte de Împărăție a dobândit deja rodul de-aici, fiind lăudat, fiind admirat, înainte de toți ceilalți, de propria lui conștiință.

Și fiecare faptă bună este de felul acesta; așa cum pe cele viclene conștiința le pedepsește aici, chiar înainte de gheenă. Și, după ce păcătuiești, de te gândești la cele viitoare, devii foarte spăimântat și îngrozit, chiar dacă nimeni nu te pedepsește; iar [de te gândești] la cele prezente, ai mulți vrăjmași și trăiești cu bănuială și nici nu poți de-acum să-i privești în față pe cei care te-au nedreptățit, dar mai degrabă nici pe cei care nu te-au nedreptățit.

[2247] *Faptele* 5, 32.
[2248] Evanghelistul.

Fiindcă nu culegem din acestea o plăcere atât de mare pe cât e întristarea atunci când conştiinţa strigă tare, când oamenii din afară ne condamnă, când Dumnezeu e mâniat, când gheena doreşte cu ardoare să ne ia, când gândurile nu se liniştesc.

Greu, într-adevăr, greu şi împovărător este păcatul şi mai apăsător decât orice plumb. Cel care, cel puţin, îl va percepe nu va putea să înalţe privirea nici măcar puţin, chiar dacă ar fi foarte nesimţitor. Astfel şi Ahab, deşi era foarte necredincios, după ce a perceput păcatul, mergea aplecat în jos, zdrobit şi necăjit[2249]. Pentru aceasta s-a şi îmbrăcat în sac şi vărsa izvoare de lacrimi.

Dacă noi vom face aceasta şi ne vom tângui ca acela, vom dezbrăca învinuirile, asemenea lui Zaheu[2250], vom dobândi şi noi iertare. Căci, precum în cazul tumorilor şi al ulceraţiilor, de n-ar opri cineva mai întâi umoarea care se scurge şi care irită rana, oricâte leacuri ar aplica, dacă izvorul răutăţii nu este închis, face totul în zadar, tot astfel şi noi, dacă nu ne oprim mâna de la lăcomie şi nu reţinem această revărsare vicleană, chiar dacă am da milostenie, facem totul în zadar. Fiindcă ceea ce-a fost tratat prin aceasta, lăcomia, venind mai apoi, l-a inundat şi l-a ruinat şi l-a făcut mai cumplit ca înainte.

Să încetăm, dar, să mai răpim şi aşa să facem milostenie! Dar, dacă ne ducem pe noi înşine în prăpăstii, cum vom putea să ne recuperăm? Căci, şi dacă cineva (adică milostenia) l-ar trage de sus pe cel care urmează să cadă, iar altcineva de jos l-ar apuca cu sila, dintr-o asemenea luptă nu va rezulta nimic mai mult decât sfâşierea omului. Aşadar, ca să nu păţim aceasta, nici, în timp ce lăcomia ne trage de jos, milostenia să plece părăsindu-ne, să ne luminăm pe noi înşine şi să zburăm la înălţime, astfel încât, desăvârşindu-ne prin izbăvirea de răutăţi şi prin lucrarea bunătăţilor celor veşnice, să dobândim bunătăţile cele veşnice, prin harul şi prin iubirea de oameni ale Domnului nostru Iisus Hristos, cu Care Tatălui, împreună şi Sfântului Duh, fie slavă, stăpânire, cinste, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

[2249] *Cf. 3 Regi* 21, 27.

INDICI
ȘI
BIBLIOGRAFIE

INDICE SCRIPTURISTIC

Ioan

Faptele Apostolilor

Romani

1 Corinteni

2 Corinteni

Galateni

Efeseni

Filipeni

Coloseni

1 Tesaloniceni

INDICE ONOMASTIC ȘI TOPONIMIC

BIBLIOGRAFIE

Surse primare

Apollodor, *Bibliotheca*, trad. J.G. Frazer, în coll. *Loeb Classical Library*, vol. 121, Harvard University Press, Cambridge MA, 1921

Arie, *Epistula ad Eusebium Nicomediensem*, în *PG* 42, 209-213

Aristotel, *Etica nicomahică*, introd., trad., comentarii și index de Stella Petecel, Ed. Iri, București, 1998

Biblia sau Sfânta Scriptură, tipărită cu binecuvântarea Preafericitului Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 2008

Canoanele Bisericii Ortodoxe, ediție bilingvă, trad. Răzvan Perșa, vol. 1: *Canoanele Apostolice și Canoanele Sinoadelor Ecumenice*, Ed. Basilica, 2018

Claudius Galenus, *In Hippocratis Epidemiarum*, ed. F. Pfaff, în coll. *Corpus Medicorum Graecorum*, V, 10, 1, Teubner, Leipzig, 1934

Comica adespota, ed. Ian C. Storey, în coll. *Loeb Classical Library*, vol. 515, Harvard University Press, Cambridge MA, 2011

Constituțiile Apostolice, în Diac. Ioan I. Ică jr, *Canonul Ortodoxiei*, vol. I: *Canonul apostolic al primelor secole*, Deisis-Stavropoleos, Sibiu, 2008

Diogenes Laertios, *Despre viețile și doctrinele filosofilor*, trad. C.I. Balmuș, studiu introductiv și comentariu de A.M. Frenkian, Ed. Polirom, Iași, 1997

Empedocle, *Fragmenta*, ed. Laura Gemelli Marciano, *în Die Vorsokratiker 2*, vol. 2, Akademie Vorlag, Berlin, 2013

Epicur, *Epistula ad Herodotum*, ed. P. von der Muehll, în vol. *Epicuri Epistulae tres et ratae sententiae a Laertio Diogene senate*, Teubner, Leipzig, 1922

Euripide, *Bacantele*, trad. Ștefan Bezdechi, în vol. Euripide, *Bacantele, Alceste și Ciclopul*, în coll. *Clasicii Antici*, Editura Cultura Națională, București, 1925

Euripide, *Iphigenia in Aulis*, trad. Petre Dulfu, în vol. Euripide, *Ifigenia în Aulida*, în coll. *Biblioteca pentru toți*, Editura Librăriei „Universală", București, 1879

Fericitul Augustin, *Comentariu la Evanghelia după Ioan*, în *PL* 35, 1379-1976

Filon din Alexandria, *Quaestiones et Solutiones in Genesin et Exodum*, trad. Françoise Petit în coll. *Les Oeuvres de Philon d'Alexandrie*, vol. 33, Cerf, Paris, 1978

Flavius Iosephus, *Antichități iudaice*, vol. 1: *Cărțile I-X*, trad. Ion Acsan, Ed. Hasefer, București, 1999

Flavius Iosephus, *Antichități iudaice*, vol. 2: *Cărțile XI-XX*, trad. Ion Acsan, Ed. Hasefer, București, 2001

Flavius Iosephus, *Istoria Războiului iudeilor împotriva romanilor*, trad. G. Wolf, I. Acsan, Ed. Hasefer, București, 1997

Hesiod, *Theogonia*, trad. Dumitru T. Burtea, în vol. Hesiod, *Nașterea zeilor (Teogonia). Munci și zile. Scutul lui Heracles*, Ed. Univers, București, 1973

Ioan Scot Eriugena, *Periphyseon IV*, ed. Édouard Jeauneau, în coll. *Corpus Christianorum Continuatio Mediaevalis*, vol. 164, Brepols, Turnhout, 2000

Ιωαννου Χρυσοστομου, Απαντα Τα Εργα, vol. 12, în coll. Ελληνες Πατερες της Εκκλησιας (ΕΠΕ), t. 39, Γρηγοριος ο Παλαμας (Πατερικες Εκδοσεις), Salonic, 1979

Molitfelnicul, tipărit cu binecuvântarea Preafericitului Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 2013

Noul Testament. Evanghelia după Ioan, ediție bilingvă, trad. C. Bădiliță, Ed. Vremea, București, 2015

Pistis Sophia, eds Carl Schmidt, Violet Macdermot, în coll. *Nag Hammadi Studies*, vol. 9, Brill, Leiden, 1979

Plutarh, *Quaestiones conviviales*, trad. P.A. Clement, H.B. Hoffleit, în coll. *Loeb Classical Library*, vol. 424, Harvard University Press, Cambridge MA, 1969

Plutarh, *Ziceri ale femeilor spartane*, trad. Frank Cole Babbitt, în coll. *Loeb Classical Library*, vol. 245, Harvard University Press, Cambridge MA, 1931

Sfântul Ambrozie de Mediolanum, *Expositiones evangelii secundum Lucam*, în *PL* 15, 1527-1850

Sfântul Chiril al Alexandriei, *Comentariu la Evanghelia după Ioan*, trad. Pr. Dumitru Stăniloae, în coll. *Părinți și Scriitori Bisericești*, vol. 41, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2000

Sfântul Ciprian al Cartaginei, *De unitate Ecclesiae*, în *PL* 4, 493-520

Sfântul Grigorie cel Mare, *Omilii la Evanghelie*, eds Raymond Étaix, Georges Blanc, Bruno Judic, în coll. *Sources Chrétiennes*, vol. 522, Cerf, Paris, 2008

Sfântul Ignatie Teoforul, *Către filadelfieni*, *Către Policarp*, ed. Bart Ehrman, în coll. *Loeb Classical Library*, vol. 24, Harvard University Press, Cambridge MA, 2003

Sfântul Ioan Gură de Aur, *Cuvântări împotriva anomeilor. Cuvânt către iudei*, trad. Pr. Dumitru Fecioru, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2007

Sfântul Ioan Gură de Aur, *Despre soartă și providență*, în *PG* 50, 759-770

Sfântul Ioan Gură de Aur, *La mucenicii egipteni*, 1, în *PG* 50, 693-698

Sfântul Ioan Gură de Aur, *La Sfântul Sfințit Mucenic Vavila*, 11, în *PG* 50, 533-572

Sfântul Ioan Gură de Aur, *Omilia rostită când a fost hirotonit preot*, trad. Pr. Dumitru Fecioru, în Sfântul Ioan Gură de Aur, *Despre Preoție*, Ed. Basilica, București, 2015

Sfântul Ioan Gură de Aur, *Omilii la Ioan*, 42-88, eds Bernard de Montfaucon, Theobald Fix, în *PG* 59, 239-482

Sfântul Ioan Gură de Aur, *Omilii la Evanghelia după Ioan*, vol. 1, trad. Maria-Iuliana Rizeanu, introducere și note de Ierom. Policarp Pîrvuloiu, în coll. *Părinți și Scriitori Bisericești*, serie nouă, vol. 15, Ed. Basilica, București, 2016

Sfântul Ioan Gură de Aur, *Predici la sărbători împărătești și cuvântări de laudă la sfinți*, trad. Pr. Dumitru Fecioru, în coll. *Părinți și Scriitori Bisericești*, vol. 14 (serie nouă), Ed. Basilica, București, 2015

Sfântul Ioan Gură de Aur, *Scrieri. Partea a III-a. Omilii la Matei*, trad. Pr. Dumitru Fecioru, în coll. *Părinți și Scriitori Bisericești*, vol. 23, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1994

Sfântul Ipolit Romanul, *Comentariu la Daniel*, ed. M. Lefèvre, în coll. *Sources Chrétiennes*, vol. 14, Cerf, Paris, 1947

Sfântul Irineu de Lyon, *Fragmenta deperditorum operum*, în *PG* 7/2, 1225-1263

Sfântul Irineu de Lyon, *Împotriva ereziilor. Combatere și răsturnare a gnozei cu nume mincinos*, cartea a II-a, trad. Petru Molodeț, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 2017

Sfântul Irineu de Lyon, *Împotriva ereziilor. Combatere și răsturnare a gnozei cu nume mincinos*, cartea a III-a, trad. Petru Molodeț, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 2018

Sfântul Iustin Martirul și Filosoful, *Dialogul cu iudeul Trifon*, trad. Pr. Olimp Căciulă, în *Apologeți de limbă greacă*, în coll. *Părinți și Scriitori Bisericești*, vol. 2, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1980

Sfântul Maxim Mărturisitorul, *Scurtă tâlcuire a rugăciunii Tatăl nostru*, trad. Pr. Dumitru Stăniloae, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 2010

Sfântul Vasile cel Mare, *Cuvântarea a V-a: Despre bogăție și sărăcie*, în *PG* 32, 1168-1181

Sfîntul Augustin, *Confesiuni*, ediție bilingvă, trad. Eugen Munteanu, Ed. Nemira, București, 2000

Surse secundare

Aubineau, Michel, „La Tunique sans Couture du Christ: Exégèse patristique de Jean 19.23-24", în: Patrick Granfield, Josef A. Jungmann, *Kyriakon: Festschrift Johannes Quasten*, vol. 1, Münster Westfalen, 1970, pp. 100-127

Bauer, Walter, *A Greek-English Lexicon of the New Testament*, trad. W.F. Arndt, F.W. Gingrich, University of Chicago Press, Chicago-London, 1957

Bradshaw, David, „St. John Chrysostom on Grace and Free Will", în: *Common Ground Journal*, 12 (2015), 2, pp. 31-37

Breck, John, *Puterea Cuvântului în Biserica Dreptmăritoare*, trad. Monica E. Herghelegiu, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1999

Charlesworth, James H. (ed.), *Jesus and Archaeology*, William Eerdmans Publishing Company, Grand Rapids, Michigan, 2006

Danielou, Jean, *Études d'exégese judéo-chrétienne*, Beauchesne, Paris, 1966

Duncan, J., Derrett, M., *Studies in the New Testament*, vol. 4: *Midrash, the Composition of Gospels, and Discipline*, Brill, Leiden, 1986

Eisenman, Robert, *James the Brother of Jesus*, Penguin, NYC, 1997

Fabris, Rinaldo, *Evanghelia după Sfântul Ioan. Traducere și comentariu*, trad. Cristian Ungureanu, Ed. Sapientia, Iași, 2016

Fauquier, Michel, Villette, Jean-Luc, *La vie religieuse dans les cités grecques aux VIe, Ve et IVe siecles*, Ophrys, Paris, 2000

Grimal, Pierre, *Dicționar de mitologie greacă și romană*, Ed. Saeculum I.O., București, 2001

Hadot, Pierre, *Ce este filozofia antică?*, trad. G. Bondor, C. Tipuriță, Ed. Polirom, Iași, 1997

Harnack, Adolf von, *Marcion. L'evangile du Dieu etranger. Une monographie sur l'histoire de la fondation de l'Église catholique*, trad. Bernard Lauret et al., Cerf, Paris, 2003

Hidal, Sten, „Exegesis of the Old Testament in the Antiochene School with its Prevalent Literal and Historical Method", în: Magne Sæbø (ed.), *Hebrew Bible / Old Testament The History of Its Interpretation*, vol. I: *From the Beginnings to the Middle Ages (Until 1300)*, Vandenhoeck&Ruprecht, Göttingen, 1996

Ică jr, I.I., Diac., *De la Dionisie Areopagitul la Simeon al Tesalonicului - integrala comentariilor liturgice bizantine (studii și texte)*, Ed. Deisis, Sibiu, 2012

Kelly, John N.D., *Golden Mouth. The story of John Chrysostom – Ascetic, Preacher, Bishop*, Cornell University Press, Ithaca, New York, 1995

Köstenberger, Andreas J., *Encountering John: The Gospel in Historical, Literary, and Theological Perspective*, Baker Academic, Grand Rapids, Michigan, 2011

Leclerq, Henri, „Tuniques sans coutures", în *Dictionnaire d'archéologie chrétienne et de liturgie*, vol. 17 (1953), 2820-2824

Lieu, Judith M., *Marcion and the Making of a Heretic. God and Scripture in the Second Century*, Cambridge University Press, New York, 2015

Marrou, Henri-Irénée, *Istoria educației în Antichitate*, vol. 1: *Lumea greacă*, trad. Stella Petecel, Ed. Meridiane, București, 1997

Martin, Luther H., *Studies in Hellenistic Religions*, Cascade, Oregon, 2018

McKibbens, Thomas R., „The Exegesis of John Chrysostom: Homilies on the Gospels", în: *The Expository Times*, 93 (1982), pp. 264-270

Papadopoulos, Stylianos, *Gândirea teologică a Sfântului Ioan Hrisostom*, trad. S. Preda, Ed. Bizantină, București, 2013

Pinard, Henry, „Les infiltrations païennes dans l'Ancienne Loi, d'apres les Peres de l'Eglise", în: *Recherches des Sciences Religieuses*, 9 (1919), pp. 197-221

Perrottet, Tony, *The Naked Olympics: The True Story of the Ancient Games*, Random House Trade Paperbacks, New York, 2004

Pleșu, Andrei, *Parabolele lui Iisus. Adevărul ca poveste*, Ed. Humanitas, București, 2012

Rahner, Hugo, „*Flumina de ventre Christi*. Die patristische Auslegung von Joh 7, 37.38", în: *Biblica*, 22 (1941), 4, pp. 367-403

Schürer, Emil, *The History of the Jewish People in the age of Jesus Christ*, vol. 2, G. Vermes, F. Millar, M. Black (eds), Bloomsbury T&T Clark, London-New York, 2014

Smith, Justin Marc, *Why Bíos? On the Relationship Between Gospel Genre and Implied Audience*, Bloomsbury, London-New York, 2015

Stăniloae, Dumitru, Pr., *Sfânta Treime sau La început a fost iubirea*, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 2012

Șelaru, Sorin Pr. (coord.), Coman, Viorel, Gherga, George, *Hotărârile dogmatice ale celor șapte Sinoade Ecumenice*, Ed. Basilica, București, 2018

Wet, Chris L. de, „Chrysostom's Exegesis on the Resurrection in 1 Corinthians 15", în: *Neotestamentica*, 45.1 (2011), pp. 92-114

Wolfson, Harry Austryn, *Philo: Foundations of Religious Philosophy In Judaism Christianity and Islam*, vol. I, Harvard University Press, Cambridge-Massachusetts, 1962

CUPRINS

TIPOGRAFIA CĂRȚILOR BISERICEȘTI
Intrarea Miron Cristea nr. 6, 040162, București
Tel.: 021.335.21.29; 021.335.21.28; Fax: 021.335.19.00
E-mail: contact@librariacartilorbisericesti.ro,
tipografia@patriarhia.ro, editura@patriarhia.ro